John Steinbeck

Cennetin Doğusu

Remzi Kitabevi

JOHN STEINBECK, 1902'de Kaliforniya'nın Salinas kasabasında doğdu. Çocukluk ve ilk gençlik yılları boyunca yaz tatillerini civar çiftliklerde çalışarak geçirdi. Henüz on dört yaşındayken yazar olmayı aklına koyan Steinbeck, eserlerinin çoğuna mekan olarak seçtiği Salinas vadisindeki bu çiftliklerde, kırsal kesimdeki zorlu hayat koşullarına ilişkin ilk izlenimlerini edindi. 1919 yılında Stanford Üniversitesi'ne girdiyse de, altı yıl süren üniversite öğrenimi boyunca, yalnızca yazarlık kariyerinde kendisine yararlı olacağını düşündüğü derslere katıldı. Yine aynı dönemde, hem okul masraflarını karşılamak hem de hayat deneyimlerini geliştirmek amacıyla tezgahtarlık, ırgatlık, duvarcılık, marangozluk, laborantlık gibi pek çok işte çalıştı. 1925 yılında okulu bıraktı, yazar olarak kendini kabul ettirmek umuduyla New York'a gitti. Ne var ki pek kısa süren bir gazetecilik deneyimi dışında, yazılarını yayınlatmayı başaramadı ve 1926'da Kaliforniya'ya döndü. Bunu izleyen iki yıl boyunca, Lake Tahoe'da bir sayfiye evinin bekçiliğini yaptı. Yılın sekiz ayı karlar altında kalan bu ıssız yerde ilk eserlerini kaleme aldı. 1929'da basılan ilk romanı *Altın Kupa*, edebiyat çevrelerinin dikkatini çekmedi. Bunu *Cennet Çayırları* adlı eseri izledi. Nihayet 1935 yılında yayınlanan *Yukarı Mahalle*, Steinbeck'in yazarlık kariyerinde bir dönüm noktası oldu. Böylelikle edebiyat eleştirmenlerince gelecek vaat eden büyük bir yetenek olarak kabul edilmiş oluyordu. Bu romanı, Kaliforniya'da yaşam mücadelesi veren işçi sınıfını konu alan, her biri birer başyapıt olarak kabul gören *Bitmeyen Kavga*, *Fareler ve İnsanlar* ve 1940'ta ona Pulitzer Ödülü'nü kazandıran *Gazap Üzümleri* izledi. Öteki belli başlı eserleri arasında *Ay Battı*, *Sardalye Sokağı*, *İnci*, *Cennetin Doğusu*, *Tatlı Perşembe*, *Pippin IV'ün Kısa Süren Saltanatı*, *Mutsuzluğumuzun Kışı*, *Bir Savaş Vardı* sayılabilir.

1962 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'nü kazanan Steinbeck, 1968 yılında öldü.

JOHN STEINBECK

CENNETİN DOĞUSU

Çevirenler:
Derin ÇİZER - Ömür CANDAŞ

6.Basım

REMZİ KİTABEVİ

CENNETİN DOĞUSU / John Steinbeck
Orjinal Adı: *East of Eden*

Kapak: *Feyzullah Yıldız*

ISBN 978-975-14-0966-9

BİRİNCİ BASIM: Eylül 2004
ALTINCI BASIM: Aralık 2012

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul
Tel (212) 282 2080 Faks (212)282 2090
www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı ve cilt: Remzi Kitabevi A.Ş. basım tesisleri
100. Yıl Matbaacılar Sitesi, 196, Bağcılar-İstanbul

PASCAL COVICI

Sevgili Pat,

Bir tahta yontuyordum, üstüne geldin, “Neden bana da yapmıyorsun?” dedin.

Ne istediğini sordum sana, “Bir kutu,” dedin sen.

“Ne kutusu?”

“İçine bir şeyler koymak için.”

“Ne gibi bir şeyler?”

“Neyin varsa,” dedin sen.

İşte istediğin kutu. Neyim varsa, hemen hepsi içinde, ama yine de dolmadı. Acı ve heyecan var içinde, iyi ve kötü duygular, karanlık ve aydınlık düşünceler... umut etmenin tadı ve umutsuzluk... yaratmanın o anlatılmaz sevinci var.

Hepsinin üstünde de sana olan minnettarlığım ve sevgim var.

Ama kutu yine de dolmadı...

JOHN

BİRİNCİ KISIM

Birinci Bölüm

1

Salinas Vadisi, Kuzey Kaliforniya'dadır. İki dağ sırası arasında kalan dar, uzun bir düzlüktür. Salinas Irmağı, işte bu düzlüğün ortasında, kıvrılıp bükülerek ta Monterey Körfezi'ne kadar uzanır, orada denize dökülür.

Çocukluğumda, benden başka kimsenin bilmediği bazı çiçeklere ve otlara yakıştırdığım adları hâlâ hatırlıyorum. Kurbağalar nerede yaşarlar, yazın kuşlar ne zaman uyanırlar, ağaçlar ve mevsimler nasıl kokar, insanlar nasıl görünür, nasıl yürür, hatta nasıl kokarlar, onları bile hatırlıyorum. İnsanın koku belleği çok zengin oluyor.

Vadinin doğusundaki Gabilan Dağları'nı da hatırlıyorum. Bunlar burcu burcu güneş ve güzellik tüten dağlardı ve insanı öyle bir çağırışları vardı ki, sevgili annenizin kucağına çıkmak ister gibi, onların o sımsıcak eteklerine tırmanmak için can atardınız. Üzerlerini kaplayan boz otlar tutkuyla el ederlerdi sanki. Santa Lucialar ise batıda, göğe doğru dimdik yükselir, vadiyi açık denizden ayırırlardı. Karanlık ve iç sıkıcıydılar. Tehlikeli ve düşmanca bir görünüşleri vardı. Kendimi bildim bileli, batıdan korkmuş, doğuya sevgi duymuşumdur. Bu duygu bana nereden gelmiş, nasıl yerleşmiştir bilemem ama, belki de sabahın Gabilanların doruklarından gelmesi, geceninse Santa Lucialarım yamaçlarından yayılmasıdır bunun nedeni. Bu dağlara beslediğim duygularda, günün doğuşunun ve ölüşünün de payı vardır kesinlikle.

Vadinin iki yamacındaki tepelerin yarıklarından süzülen bir sürü küçük dere, aşağıda Salinas Irmağı'na karışırdı. Şiddetli yağmurların yağdığı kış mevsimlerinde bu derecikler sel gibi akarak ırmağı öyle kabartırlardı ki, yatağı silme dolar, coşar, taşardı. Bir felaket olurdu işte o zaman. Ekili toprakların çevrelerindeki çitleri yıkar, dönümlerce araziyi siler süpürür, samanlıkları, evleri önüne katarak, yuvarlaya döndüre götürürdü. İnekleri, domuzları, koyunları çamurlu kara sularında boğar, denize sürüklerdi. İlkbaharın sonlarına doğru, ırmak yatağına çekilince, kumlarla kaplı kıyılar yine ortaya çıkardı. Irmak, yazın, toprağın hemen yüzüne yapışmış gibi akardı. Dik ve yüksek yamaçların dibindeki, derin girdap çukurlarında birikmiş suların oluşturduğu birkaç gölcük kalırdı yalnız. Saz ve otlar yeniden biter, söğütler, tepelerindeki dallara takılı kalmış sel artıklarıyla yeniden doğrulurlardı. Salinas Irmağı, yılın ancak yarısında vardı. Yaz güneşini görünce, yeraltına saklanırdı. Öyle pek matah bir ırmak değildi ama, elimizdeki tek ırmaktı. Bu yüzden de, yazları ne kadar kuru, kışları da ne kadar taşkın olduğunu anlatarak övünürdük. Elinizde başka bir şey olmadı mı, neyiniz varsa onunla övünürsünüz işte. Hatta ne kadar az şeyiniz varsa, o kadar çok övünmek gereğini duyarsınız.

Salinas Vadisi'nin dağ sıraları arasındaki tabanı dümdüzdür. Çünkü bu vadi gerçekte, denizin yüz mil uzunluğundaki eski bir girintisinin dibidir. Moss Landing'deki ırmak ağzı yüzyıllar önce bu upuzun körfezin girişi imiş. Babam bir seferinde, vadinin elli mil aşağısında bir kuyu açmıştı. Delgi önce toprak, sonra çakıl çıkarmış, sonra da deniz kabukları, hatta beyaz balina kemiği parçaları dolu bembeyaz deniz kumu çıkarmıştı. Yirmi ayak derinliğindeki kumdan sonra yeniden kara toprak başlıyordu. Hatta o yürümeyen, dağılmayan kızılağaçlardan bir parça bile çıkmıştı. Vadi, deniz kaplamadan önce bir ormanla kaplı olmalıydı. Ve bütün bunlar, burada, tam bizim ayaklarımızın altında olup bitmişti. Bazı geceler, bana, hem denizi hem de kızılağaç ormanını ayaklarımın altında duyuyorum gibi gelirdi.

Vadinin genişçe, düz yerlerinde toprağın üst tabakası oldukça bereketli ve derindi. Şöyle bolca yağan kış yagmurlarıyla her taraf ota çiçeğe keserdi hemen. Yağışların iyi gittiği yıllarda açan bahar

çiçekleri inanılmayacak kadar güzel olurdu. Vadinin bütün tabanını ve dağların eteklerini gelinciklerle bakla çiçekleri örtüverirdi. Vaktiyle bir kadın bana, aralarına beyazlar da konursa, renkli çiçeklerin daha parlak görüneceklerini, renklerinin daha iyi belireceğini söylemişti. Mavi bakla çiçeklerinin de taç yapraklarından her birinin kıyısında beyaz bir şerit vardır, işte bu yüzden bakla çiçeği tarlalarının ne kadar mavi olabileceğini, görmeden imkânı yok düşünemezsiniz. Bu çiçeklerin arasında, yer yer, Kaliforniya gelinciklerinden serpintiler de olurdu. Gelinciklerin alev alev yanan öyle bir renkleri vardı ki, hiçbir şeye benzemezdi, ne portakal rengine ne altın rengine. Yalnız saf altın erise de sonra kaymak bağlasa, işte bu kaymağın rengi gelinciklerin rengine benzeyebilirdi ancak. Mevsim sonuna doğru sarı hardallar biter, adam boyu uzarlardı. Büyükbabam vadiye ilk geldiğinde hardallar öyle yüksekmiş ki, at üstünde dolaşan bir adamın, çiçekler üzerinden yalnız başı görülebiliyormuş. Vadinin daha yukarılarında, çimenlerin üzeri, düğün çiçekleri, mineler ve ortası kara benekli sarı menekşelerle dolardı. Mevsim ilerledikçe, kırmızı ve sarı hint püskülleri dizi dizi açardı. Bunlar, güneşi bol açıklıkların çiçekleriydi.

Diri meşelerin altında, gölgeli ve acı yeşilleriyle eğreltiotları fışkırır, mis gibi bir koku yayarlardı. Derelerin yosunlu yamaçları altında küme küme ılgınlar ve sarı mineler sarkardı. Sonra çan çiçekleri, küçük fener çiçekleri vardı. Bunlar öylesine beyaz, öylesine büyüleyici ve az bulunur çiçeklerdi ki, bir çocuk bunlardan bulduğu gün bayram ederdi, kendini seçilmiş sayar, büyük kıvanç duvardı.

Haziranda otlar bozarmaya başlardı. Kahverenginden çok altına, safrana, kırmızıya çalan, anlatılmaz bir güzelliği olan renk kaplardı tepeleri. Ondan sonra da, bir dahaki yağmurlara kadar toprak kurur, derelerin suyu kesilirdi. Toprağın yüzünde çatlaklar belirirdi. Salinas Irmağı kumların altına çekilirdi. Rüzgâr vadiden aşağı eser, tozu toprağı, samanı sapı havaya savurarak ve gittikçe şiddetlenip sertleşerek güneye doğru inerdi. Akşam oldu mu kesilirdi. Hırçın, yıpratıcı bir rüzgârdı, tozlar insanın derisine yapışır, gözlerini vakardı. Tarlalarda çalışanlar, tozdan korunmak için gözlerine gözlük takar, yüzlerine mendil bağlarlardı.

Vadi toprağı zengin ve derindi ama, eteklerde ot köklerinden derin olmayan ince bir üst tabaka vardı. Toprak tabakası, tepelere doğru çıktıkça incelir, orasından burasından çakmak taşları fırlar, giderek, kızgın güneşi kör edercesine yansıtan sert, kuru bir çakıl tabakası olurdu.

Yağışın bol olduğu, verimli yıllardan söz ettim hep. Ama kurak geçen yıllar da vardı ve bu yıllar vadiye bir felaket gibi çökerdi. Su durumu, otuz yıllık sürelerle hep aynı çemberi çizerdi. Bol yağışlı, son derece verimli beş-altı yıl, ardı ardınca elli-altmış santim yağmur düşer, bütün toprak yeşile keserdi. Ondan sonraki altı-yedi yıl orta karar geçer, otuz-kırk santim kadar yağmur düşerdi. Sonra kurak yıllar başlardı, on beş-yirmi santimi ancak bulurdu yağmur. Toprak kurur, cılız otların boyu beş-on santim kadar ya uzar ya uzamazdı. Vadiyi kocaman çıplak alanlar kaplardı. O dipdiri meşeler büzülüp solar, adaçayları kurşuni bir renge bürünürdü. Toprak, çatır çatır çatlardı. Fışkınlar kurur, bitkin davarlar bulabildikleri kuru kökleri kemirmeye çalışırlardı. Çiftçilerle hayvan yetiştiriciler, Salinas Vadisi’ne öfkeyle bakarlardı. İnekler sıskalaşır, bazıları açlıktan ölürdü. Halk, ancak variller içinde içme suyu biriktirebilirdi. Bazı aileler, topraklarını yok pahasına satar giderlerdi. Kurak yıllarda, bolluk yılları unutulur; yağışlı yıllarda ise kurak yılların o kötü anıları silinir giderdi. Hiç şaşmazdı bu. Her seferinde böyle olurdu.

2

İşte, uzun Salinas Vadisi böyleydi. Tarihi de, eyaletin geri kalan yerlerinin tarihine benzerdi. Önce Kızılderililer vardı. Bayağı bir soydan gelen, güçsüz, yaratıcılığı, kültürü olmayan bir halk.

Karınlarını çekirge, tırtıl ve kabuklu deniz hayvanlarıyla doyururlardı. Avcılık ya da balıkçılık bile yapamayacak kadar tembeldiler. Ne bulurlarsa yiyorlar, ama hiçbir şey ekmiyorlardı. Un elde etmek için acı palamutları öğütüyorlardı. Savaşları bile, bezdirici bir pandomimden öteye gitmiyordu.

Sonra, keşfe çıkan kuru, sert İspanyollar geldiler. Açgözlü ve gerçekçeydiler. Bütün tutkuları altın ya da Tanrıydı. Mücevher toplar gibi insan ruhlarını topladılar. Dağları, vadileri, ırmakları, ufuk çizgisini adlandırıp sahip çıktılar. Bu sert ve kuru adamlar, bütün kıyıları bir boydan bir boya tedirgin tedirgin dolaştılar. Bazıları, kendilerine bağışlanan ve bir prenslik kadar büyük topraklara yerleştiler. Bu toprakları onlara, bağışladıkları armağanın değeri konusunda en küçük bir bilgileri bile olmayan İspanyol kralları vermişti. Toprağın bu ilk sahipleri, oldukça yoksul, feodal birimler kurdular. Sürüleri serbestçe yayıldı, çoğaldı; onlar da zaman zaman, derileri ve donyağı için bu hayvanları kestiler, etlerini akbabalara, çakallara bıraktılar.

İspanyollar geldiklerinde, gördükleri her şeye bir ad vermek zorunda kaldılar. Bu, her kâşifin ilk göreviydi -görevi ve ayrıcalığı. Elle çizdiğiniz haritaya geçirmeden önce, her şeyi adlandırmanız gerekiyordu. Bu işi yapanlar daha çok dindar kişilerdi elbet; okuması yazması olan, kayıtları tutan, haritaları çizen, bu sert ve yorulmak bilmez askerle birlikte yola çıkmış olan rahiplerdi bunlar. Bu yüzden keşfedilen ilk yerler, azizlerin ya da konak yerlerinde kutlanan kutsal günlerin adını aldı. Bir sürü aziz vardır elbet, ama sayıları sonsuz da değildir, bunun için ilk adlandırmalarda birtakım tekrarlar görüyoruz. San Miguel, St. Michael, San Ardo, San Bernardo, San Benito, San Lorenzo, San Carlos, San Francisquito'muz var. Sonra bayramlar geliyor -Natividad, Nativitv, Nacimiente (Doğuş); Soledad, Solitude (Yalnızlık). Ama keşfedilen yerler o anda verdiği duygularla da adlandırılıyordu: Güzel umutlar verdiği için Buena Esperenza, görünümü güzel olduğu için Buena Vista, sevimli olduğu için de Chualar. Ardından tanımlayıcı adlar geliyordu: Meşe ağaçları nedeniyle Paso de los Robles, defnelerden ötürü Los Laureles, bataklıktaki kamışlarıyla Tularcitos ve tuz gibi beyaz alkali yüzünden de Salinas.

Sonra, keşfedilen yerler, orada görülen hayvanlara ve kuşlara göre de adlandırıldı: Gabilanların adı bu dallarda ucan şahinlerden geldi, Topo köstebeklerden, Los Gatos yaban kedilerinden geldi. Bazen de doğanın aldığı biçimler çağrıştırıyordu adları. İşte, Tassajara, tabağıyla bir fincana benzediği için, Laguna Seca kurumuş bir göle, Corral de Tierra doğal bir çite, Paraiso cennete benzediği için takılmıştı.

Sonra Amerikalılar geldiler; daha açgözlüydüler, çünkü daha kalabalıktılar. Toprakları ele geçirdiler, adlarını temize çıkarmak için yeni yasalar kovdular. Ve çiftlikler her yana yayıldı. Önce vadilerde, sonra dağ eteklerinde, çatlak kızılağaçtan çatı ve ahırlarıyla ahşap evler belirdi. Nerede biraz su çıksa, hemen orada bir ev bitiveriyor, bir aile serpilmeye, çoğalmaya başlıyordu. Kapı önlerine kırmızı sardunyalar ve gül fidanları daldırılıyordu. Daha sonra, ayak izlerinin yerini iki kişilik arabaların tekerlek izleri aldı. Arpa, buğday ve mısır tarlaları, sarı hardal çiçeklerini yerlerinden ediverdi. Yolculuk yapılan yolların üzerinde her on milde bir nalbant ve bakkal dükkânları belirdi. Bunlar giderek, Bradley, King City, Greenfield gibi küçük küçük kasabaların çekirdeği oldular.

Amerikalılar, buldukları yerlere birtakım kişilerin adlarını verme konusunda İspanvollardan daha büyük bir eğilim taşımaktaydılar. Vadilere yerleşildikten sonra, ad vermek gerektiğinde, orada geçen olaylardan esinlenmeye başladılar. Bana en çok çekici gelenler de bu türden adlardır. Çünkü her biri, unutulmuş bir öyküyü hatırlatır. Bolsa Neuva deyince yeni bir cüzdan düşünürüm, Morocojo deyince topal bir Faslı (kimbilir kimdi, buraya nasıl gelmişti?); Vahşi At Vadisi, Mustang Yokuşu, Kısa Kuyruk Vadisi... Bu yer adları, onları oraya veren kişileri de yargılar gibidir; saygılı ya da saygısız, tanımlayıcı, şiirsel ya da küçük düşürücüdür bu adlar. Herhangi bir şeyi San Lorenzo diye adlandırabilirsiniz, ama Kısa Kuyruk Vadisi ya da Topal Faslı çok başkadır.

Öğleden sonraları rüzgâr çıkardı. Çiftçiler, ekili topraklarını bu rüzgârdan korumak için sıra sıra okaliptüs ağacı dikmeye başlamışlardı. Ve işte, dedem karısını alıp gelerek King City'nin doğusundaki dağların eteğine yerleştiği zaman, Salinas Vadisi böyle bir yerdi.

İkinci Bölüm

1

Size Hamiltonları anlatırken, söylentilere, dinlediğim hikâyelere, eski fotoğraflara, bulanık ve içine biraz da masal karışmış anılara dayanmam gerekiyor. Önemli kişiler olmadıkları için, haklarında doğum, evlenme, tapu senedi ve ölüm gibi şeyler dışında başka kayıtlara rastlanmaz.

Genç Samuel Hamilton, Kuzey İrlanda'dan gelmişti. Karısı da öyle. Yüzyıllardan beri taştan yapılmış bir evde, topraklarının geliriyle yaşayan ne yoksul ne de zengin, orta halli bir çiftçi ailesinin oğluymuş. Hamiltonlar oldukça okumuş yazmış insanlarmış. O yeşillikler ülkesinde sık sık rastlandığı gibi, çok büyük kişilerden de, çok önemsiz küçük kişilerden de hısımları varmış. Yeğenlerinden biri baron, bir başkası dilenciymiş belki de. Ve tabii bütün İrlandalılar gibi, onlar da İrlanda krallarının soyundan geliyorlarmış.

Samuel o taştan yapılmış evini ve atalarının yemyeşil topraklarını neden bırakıp buralara gelmiş, bilmiyorum. Siyasayla uğraşan biri olsa, belki sürgün edilmiştir diye düşünebiliriz, ama değilmiş. Çok dürüst oluşu da, polisten kaçmış olabileceği düşüncesini ortadan kaldırıyormuş. Yalnız kulaktan kulağa geçen bir söylenti vardır bizim ailede, hatta söylenti bile değildir, daha çok dile gelmemiş bir duygudur bu. Sözümona, aşkmış onu yaşadığı ülkeden sürgün edip uzaklara atan. Ama, evlendiği kadının aşkı değil. Aşırı gitmiş bir aşk mı, yoksa umutsuz bir aşkın kırıklığı mı, orasını bilmiyorum. Biz her zaman birincisini gerçeğe daha yakın bulurduk. Çünkü Samuel yakışıklı, çekici ve neşeli bir adamdı. İrlandalı köylü kızlarından birinin, onu geri çevireceğini düşünmek, pek akıl alacak gibi değildi.

Samuel Salinas Vadisi'ne geldiğinde coşkunluktan içi içine sığmıyordu. Kafasında bir sürü şev vardı ve enerjiyle dopdoluydu. Masmavi gözleri vardı, yalnız çok yorulduğu zamanlar, bunlardan biri hafifçe dışarı doğru kayardı. İriyarı bir adamdı, ama ince bir yanı vardı. O tozlu topraklı, çiftçilik gibi bir işte bile, üstü başı her zaman tertemizdi. Becerikli elleri vardı. İyi bir nalbant, iyi bir marangozdu, oymacılık da elinden iyi gelirdi. Eline geçirdiği demir ya da tahta parçalarıyla hemen bir şeyler çıkarıverirdi ortaya. Hiç bıkıp usanmadan, eski bir şeyi daha çabuk ve daha iyi yapmanın yeni bir yolunu arar, bulurdu. Ama bütün yaşamı boyunca, para kazanma yeteneğini elde edememişti. O yeteneğe sahip olan başkaları, Samuel'in buluşlarım alıp satmışlar, zengin olmuşlar, ama Samuel ancak karnını doyurabilmişti.

Onu Salinas Vadisi'ne çeken şey ne olmuştu bilmiyorum. Çünkü geldiği ülkenin yeşilliğine alışmış bir adamın kalıp yerleşeceği bir yer değildi burası pek. Ama, yüzyılın bitimine otuz yıl kala, İrlandalı karısını da alarak gelmişti işte. Karısı ufak tefek, şakadan hiç anlamayan, sert bir kadındı. Bağnaz, Presbıteryen bir kafası, sıkı sıkıya bağlı olduğu kaskatı ahlak kuralları vardı. Ona göre, yapılması zevk veren şeylerin hemen hepsi, kafalardan kovulmalıydı.

Samuel onunla nerede tanışmış, nasıl sevmiş, evlenmiş onu da bilmiyorum. Bana kalırsa, yüreğinin bir köşesinde başka bir kadının sevgisi gömülüydü, çünkü Samuel bir gönül adamıydı. Karısı ise, duygularını öyle dışa vuracak bir kadın değildi. Bütün bunlara karşın, o genç yaşından ölünceye kadar Salinas Vadisi'nde geçirdiği yıllar içinde, Samuel'in başka bir kadına gittiği konusunda hiçbir ize rastlamadım.

Samuel ve Liza Salinas Vadisi'ne geldiklerinde, vadinin tabanındaki bütün o zengin ve düz topraklar; yamaçlardaki, verimi biraz daha az olan kıvrımlar ve ormanlık yerler hep satılmıştı. Ama yine de yerleşmeye elverişli kıyı şeritleri kalmıştı. Samuel Hamilton da şimdiki King City'nin

doğusundaki çıplak sırtlara yerleşti.

Ve herkesin yaptığı gibi yaptı o da. Kendisi için yedi dönüm, karısı için yedi dönüm, karısı gebe olduğundan, yedi dönüm de doğacak çocukları için aldı. Birbiri ardından gelen yıllarda dokuz çocukları oldu, dört oğlan, beş kız. Ve her doğumdan sonra bir yedi dönüm daha katılarak en sonunda yetmiş yedi dönüm toprakları oldu.

Toprakları eğer iyi olsaydı, Hamiltonlar zengin bile olabilirlerdi. Ama sert ve kurak bir topraktı. Su kaynakları yoktu ve ekime elverişli üst tabakası öyle inceydi ki, hep sivri sivri taşlar fırlamıştı içinden. Adaçayları bile güç sürdürüyorlardı varlıklarını, meşeler susuzluktan bodur kalmıştı. Oldukça iyi geçen yıllarda bile, hayvanların yiyeceği otlar öyle cılız bitiyordu ki, daha iyi yiyecek aramak için oradan oraya koşmaktan hayvanların sıskası çıkıyordu. Hamiltonlar, kendi oturdukları çıplak tepelerden aşağıya, batıya doğru bakınca, vadi tabanında uzanan verimli tarlaları ve Salinas Irmagı'nın iki kıyısındaki yeşilliği doya doya seyredebiliyorlardı.

Samuel, evini kendi elleriyle yaptı. Ayrıca, bir samanlıkla bir nalbant dükkânı da ekledi yanına. Bu tepelerde yedi bin dönüm de toprağı olsa, su bulunmadıkça ekmeğini kazanamayacağını çok çabuk anlamıştı. Becerikli elleriyle, kuyu açmak için bir alet yaptı ve bununla, kendisinden daha talihli adamların arazilerinde kuyular açmaya başladı. Sonra bir biçme makinesi icat etti, oturdu o makineyi yaptı ve hasat zamanı aşağıdaki çiftliklere inerek, kendi topraklarının yetiştiremediği ekinleri biçti. Dükkânında sabanları biliyor, el arabalarını onarıyor, kırık dingillere kaynak yapıyor, atları nallıyordu. O çevredekiler, onarılacak ya da düzeltilecek bütün aletlerini ona getiriyorlardı. Ayrıca Samuel'in onlara, Salinas Vadisi'nin dışında kalmış bir dünyadan, şiirden, felsefeden söz edişini dinlemek de hoşlarına gidiyordu. Samuel'in oldukça zengin ve derin bir sesi vardı, konuşmaya da, şarkı söylemeye de iyi gidiyordu. Konuşmasında, İrlandalıların kaba şivelerinden hiçbir iz olmadığı gibi, sesinde de aşağı vadinin o suskun çiftçilerine çok hoş gelen bir titreşim ve uyum vardı. Çiftçiler ona gelirken, yanlarında viski de getirirlerdi. Mutfak penceresinden ve Bayan Hamilton'ın suçlayıcı bakışlarından uzakta, şişeyi sırayla ağızlarına dikip sonra da viski kokusunu bastırmak için anason çiğnerlerdi. En kesat gün bile, ocağın çevresinde, Samuel'in çekicini ve konuşmalarını dinleyen üç-dört kişi bulunurdu. Çiftçiler, onu eğlendirici, ama kafalı bir adam olarak görürlerdi. Ondan dinledikleri hikâyeleri evlerine de taşımaya çalışırlar, ama o kadar dikkat ettikleri halde, gidinceye kadar bunların tadını tuzunu yitirmelerine de şaşarlardı. Çünkü kendi mutfaklarında anlattıklarının, Samuel'in anlattığı hikâyelerle hiçbir ilgisi olmuyordu.

Samuel, kuyu kazma aletleri ve nalbant dükkânıyla da zengin olabilirdi, ama işten anlamıyordu. İş yaptığı adamlar, para istediği zaman, harmandan sonra ödeyeceklerine söz verirler, sonra bunu Noel'e atarlar, ondan sonra da büsbütün unutup giderlerdi. Samuel'in, bunu onlara hatırlatacak becerikliliği yoktu. Hamiltonlar bu yüzden yoksul kaldılar.

Çocuklar arka arkaya geldi. Bölgede pek az doktor vardı, onların da işleri başlarından aşkın olduğu için öyle doğum için falan çiftliklere gitmezlerdi pek. Gitmeleri için, doğumun, sevinçli bir bekleyiş olmaktan çıkıp, günlerce süren bir karabasana dönüşmesi gerekirdi. Samuel Hamilton da bütün çocuklarının doğumunu kendi yaptı, göbeklerini özenle kesti, kıçlarına ilk şaplağı kendi eliyle vurdu ve ortalıktaki dağınıklığı kendisi topladı. En küçük oğlu biraz güçlük çıkarmış, doğumdan sonra morarmaya başlamıştı. Samuel, ağzını bebeğin ağzına dayadı ve çocuk kendiliğinden soluk almaya başlayıncaya kadar suni solunum yaptırdı. Samuel'in eli öyle hafif, böyle işlere öyle yatkındı ki, ta yirmi mil ötedeki çiftliklerden bile, doğuma yardım etmesi için çağırırlardı onu. Kısrak olsun, inek olsun, kadın olsun, Samuel, hepsini doğurtmakta da aynı derecede ustaydı.

Evdeki raflardan birinde, Samuel'in her zaman el altında tuttuğu kara kaplı bir kitabı vardı. Kapağında altın harflerle *Dr. Gunn'ın Aile Sağlığı* yazılıydı. Kitabın bazı sayfaları kullanıla kullanıla buruşmuş, aşınmış, bazı sayfalarıysa hiç açılmamıştı. Dr. Gunn'ın kitabını şöyle bir karıştırmak,

Hamilton ailesinin hastalıklar tarihini anlamaya yeterdi. En çok kullanılmış olan bölümler şunlardı: Kırık kemikler, kesikler, yanıklar, kabakulak, sırt ağrıları, kızıl, kuşpalazı, romatizma, kadınları ilgilendiren rahatsızlıklar, fıtık ve kuşkusuz gebelik ve doğumla ilgili her şey. Hamiltonlar ya çok talihli ya da çok sağlam ahlaklı olmalıydılar, çünkü kitabın belsoğuklugu ve frengiyle ilgili bölümleri hiç açılmamıştı.

Birinin sinirlerini yatıştırmakta, korkmuş bir çocuğu sakinleştirmekte Samuel'in üstüne yoktu. Dilinin tatlılığı, içinin herkese açık bir sevgiyle dolu oluşundan geliyordu bunlar. Üstü başı ne kadar temizse, kafasının içi de öylesine tertemizdi. Nalbant dükkânına, konuşup dinlemeye gelenler, bir süre için küfrü bırakırlardı. Herhangi bir uyarılma ya da dürtülme yüzünden değil, kendiliklerine, sanki burası küfretmenin uygun düşmeyeceği bir yer gibi geldiği için etmezlerdi.

Samuel'in üzerinde hep bir yabancılık vardı. Belki de sesinin edasından ileri gelmişti bu. Ve bunun erkekler, hatta kadınlar üzerinde öyle bir etkisi vardı ki, en yakın dostlarına, akrabalarına bile anlatamayacaklarını ona açarlardı. Üzerindeki bu hafif yabancılık, onu öbürlerinden ayırıyor ve bir sığınak kadar güven verici kılıyordu.

Liza Hamilton ise çok başka biriydi. O küçücük ve yuvarlak kafası, içinde küçük, yuvarlak birtakım inanışlar taşırdı. Düğme gibi bir burun, küçük, sert ve içeri göçük bir çenesi vardı. Gergin ve sivri çene kemiğine, Tanrının melekleri bile karşıydı herhalde.

Liza iyi bir aşçıydı ve evi -burası onun eviydi hep- her zaman fırçalanmış, cilalanmış, yıkanmış, tertemiz tutardı. Çocuk dünyaya getirmek, onu işlerinden öyle uzun zaman alıkoyamazdı. Çok çok iki hafta biraz dikkat ederdi, o kadar. Bir balinanın leğen kemiklerine sahip olmalıydı ki, birbiri ardına hep iri iri çocuklar doğurmuştu.

Liza'nın çok ileri bir günah anlayışı vardı. Aylaklık kadar, kâğıt oynamak da günahtı ona göre, çünkü o da bir çeşit aylaklıktı. Neşenin her türlüsüne kuşkuyla bakardı. İster dans ederek ister şarkı söyleyerek olsun, hatta yalnız gülerek bile olsa eğlenen insanların şeytana kapılarını ardına kadar açtıklarını düşünürdü. Samuel'in de böyle gülüp söyleyen bir adam olması utanç vericiydi, çünkü kendini apaçık şeytana bırakıyordu. Ama karısı olarak, onu elinden geldiğince korumaya çalışıyordu.

Liza, saçlarını her zaman arkaya doğru sıkı sıkı tarar ve bir topuzla toplardı. Nasıl giyindiğini hatırlayamadığıma göre, kendisine tıpa tıp uyan şeyler giyiyordu herhalde. Öyle zekice şakalar yapma yeteneğinden yoksundu, yalnız arada bir, kinayeli bir-iki söz ettiği olurdu. Bütün yaşamı boyunca her çeşit acıya büyük bir yüreklilikle ve hiç yakınmadan göğüs germişti. Tanrının, herkesin böyle yaşamasını istediğine inanmıştı, ancak ondan sonra gelecekti ödülü.

2

Avrupa'dan, sahip olmak için uğrunda onca savaşlar vermiş oldukları küçük çiftliklerden kalkıp da Batı'ya ilk gelenler, yalnızca bir kâğıt imzalamakla ne kadar büyük bir toprak parçası elde edilebildiğini gördükleri zaman, hepsinin gözünü kendilerini alıkoyamadıkları bir toprak edinme hırsı bürümüştü. Toprak, toprak, daha çok toprak, verimli olsun olmasın daha çok toprak. Belki de feodal Avrupa'nın anılar zinciri vardı hâlâ kafalarında. Toprak sahibi oldukları için büyük olan ve bu büyüklüğü sürdüren ailelerin anıları. İlk göçmenler gereğinden çok, kullanamayacakları kadar çok toprak aldılar. Değersiz toprakları yalnızca onlara sahip olmak için aldılar. Bu yüzden de bütün değer oranları değişti. Kırk dönüm toprağı olsa Avrupa'da varlıklı sayılabilecek bir adama, Kaliforniya'da sekiz bin dönümü olunca bile dilenci gözüyle bakılmaya başlandı.

Kısa bir süre sonra King City ve San Ardo çevresindeki bütün çıplak yamaçlar sahiplenilmişti. Tepeciklere saçılan yoksul aileler, çıplak ve çakmak taşı gibi sert topraktan kendilerini doyuracak bir

şeyler elde edebilmek için var güçleriyle çalışıyorlardı. Bunlar, çakallar gibi kurnaz, umutsuz ve çizginin çok altında bir yaşantıya sahiptiler. Bu topraklara beş parasız, araçsız, aletsiz, kredisiz ve özellikle bu yeni ülke konusunda her türlü bilgiden yoksun olarak gelmişlerdi. Onları böyle davranmaya tanrısal bir ahmaklık mı, yoksa yüce bir iman mı sürüklemişti bilmiyorum. Yalnız kesin olan bir şey var ki, bu tür maceracı davranışlar dünya yüzünden hemen hemen silindi artık. Bu aileler direndiler ve geliştiler, ellerindeki araç veya silah da hemen hemen kaybolmuş durumda ya da bir süre için uykuya yattı belki. Bazıları, bu insanların, hak gözeten ve dürüst bir Tanrıya bütün varlıklarıyla inandıklarını ve ufak tefek birtakım güvenlik sorunlarını onun eline bıraktıklarını öne sürüyorlar. Ama bana kalırsa, onlar her şeyden önce, birey olarak kendilerine güveniyor, kendilerine saygı besliyorlardı. Çünkü, bütün kuşkuların ötesinde, biliyorlardı ki, kendileri de değerli ve olabildiği kadar ahlaklı bireylerdir, bu yüzden kendi cesaret ve onurlarını Tanrı'ya verebilir, sonra da ondan geri alabilirlerdi. Belki de insanlar artık kendilerine güvenmedikleri için böyle şeyler yok artık dünyada. Kendilerine güvenlerini yitirince de, bu güvene sahip, güçlü bir adam bulmaktan başka bir şey kalmıyor yapacak. Bulduğunuz bu adam yanlış biri olsa bile, onun kuyruğuna yapışmaktan başka çıkar yolunuz olmuyor artık.

Çok kimse Salinas Vadisi'ne beş parasız gelirken, bazıları da başka yerlerdeki mallarını satarak, yeni bir yaşam kurmak üzere cepleri dolu olarak gelmişlerdi. Genellikle bunlar da toprak satın alıyorlardı, ama iyi topraklardan. Ve evlerini rendelenmiş keresteyle yapar, pencerelerine renkli, köşeli camlar takar, odalarına halılar döşerlerdi. Böyle aileler oldukça çoktu. Vadinin en iyi toprakları onlarındı, tarlaları sarı hardal çiçeklerinden temizlemiş, yerine buğday ekmişlerdi.

Adam Trask de bunlardan biriydi.

Üçüncü Bölüm

1

Adam Trask, Connecticut'taki büyük kentlerden birine pek uzak olmayan küçük bir kasabanın yakınlarındaki bir çiftlikte doğmuştu. Evin tek oğluydu ve 1862 yılında babası bir Connecticut alayına katıldıktan altı ay sonra dünyaya gelmişti. Adam'ın annesi, çiftliği çekip çevirdi, çocuğunu doğurdu ve bütün bunların yanı sıra kendini ilkel bir teosofıye[1] verecek zamanı da buldu. Kocasının o vahşi ve yırtıcı asilerle savaşırken öleceğine kesinlikle inanıyordu, bu yüzden onunla öbür dünyada buluşmaya hazırlamıştı kendini. Ama Adam doğduktan altı hafta sonra eve döndü kocası. Sağ bacağı dizinden kesilmişti. Yerine, akgürgenden kendi oyduğu, cilasız, düz bir tahta bacak takmıştı. Tahtası daha şimdiden çatlamıştı. Parçalanmış bacağını keserlerken ısırsın diye verdikleri kurşun cebindeydi. Eve gelince, onu oturma odasındaki masanın üzerine koydu.

Adam'ın babası Cyrus Trask dehşet bir adamdı. Öteden beri çılgınca davranışları vardı. İki tekerlekli arabaları korkunç bir hızla sürerdi. Şimdi de tahta bacağını matah, imrenilecek bir şeymiş gibi göstermeyi beceriyordu. Askerlik mesleğinden ve bu mesleğin getirdiği yaşam biçiminden hoşlanmıştı. Vahşi yaradılışlı olduğu için, kısa süren eğitim döneminin yanı sıra, içkiden, kumardan ve sefahatten de zevk almıştı. Yer değiştiren bir birlikle güneye inerken, ülkeyi görmek, piliç çalmak, asi kızları ot yığınlarına doğru kovalamak da çok hoşuna gitmişti. Bitmek tükenmek bilmeyen manevraların insanı bıktıran, umutsuzluğa düşüren yorgunluğu bile, hatta savaş bile etkilememişti onu. Düşmanı ilk olarak bir bahar sabahı, saat sekizde görmüştü. Sekiz buçukta ise, bir kurşun sağ bacağını bulmuş, kemiği onulmaz bir biçimde paramparça etmişti. Buna karşın yine de şanslı sayılırdı, çünkü asiler geri çekilmiş ve cerrahlar savaş alanına hemen gelebilmişlerdi. Bacağının lime lime olmuş etlerini temizleyip bacağını testereyle keserlerken, daha sonra da kesilen yeri yakarlarken, Cyrus dehşet dolu bir beş dakika geçirmişti elbet. Kurşunun üzerindeki diş izleri de bunu açıkça gösteriyordu zaten. O günlerin temizlikten uzak hastanelerindeki koşullarda, yarası iyileşene kadar da epeyce acı çektiği belliydi. Ama Cyrus hem dayanıklı, hem de yaşamayı ve gösterişi seven bir adamdı. Daha tahta bacağını bitirmeden, koltuk değneğiyle zıplaya zıplaya dolaştığı sıralar, bir kereste yığınının altından kendisine ıslık çalıp sonra on sentini alan bir zenci kızdan belsoğukluğu kapmıştı. Yeni bacağı hazır olduğu zaman, başına geleni de öğrenmişti artık. Günlerce, seke seke dolaşıp kızı aradı. Eline bir geçirse neler yapacağını koğuş arkadaşlarına anlatıyordu. Çakısıyla kulaklarını, burnunu kesecek, parasını geri alacaktı. Tahta bacağını yontarken, kızı nasıl keseceğini gösteriyordu. "Onu öyle bir duruma sokacağım ki," diyordu. "Suratına, sarhoş kızılderililer bile bakmayacak." Ama aşkının ışığı onun bu niyetlerini anlamış olacak ki, Cyrus kızı bir türlü bulamadı. Hastaneden ve ordudan çıkarıldığında, hastalığı da hemen hemen kurumuştu. Connecticut'a, evine döndüğü zaman, ancak karısına bulaştıracak kadar, azıcık bir şey kalmıştı.

Bayan Trask, içine dönük, solgun bir kadındı. Yanakları güneşin sıcağında bile kızarmazdı, ağzının şöyle içten bir kahkahayla gevşediğini gören yoktu. Dünyanın bütün dertlerini, ister genel olsun, ister özel, iyileştirmek için başvurduğu tek araç dindi. Onu da derdin çeşidine göre kalıptan kalıba sokardı. Ölmüş saydığı kocasıyla öbür dünyada buluşmak üzere geliştirdiği felsefeye artık gerek kalmadığını görünce, kendine yeni bir mutsuzluk aramaya başladı. Çok geçmeden de kavuştu aradığına. Cyrus, eve hastalık getirmişti. Kadıncağız, yeni bir derde düştüğünü anlar anlamaz hemen yeni bir felsefe kurdu. Ulaştırma tanrısı, intikam tanrısına dönüşmüştü ve o zamana kadar yarattığı tanrıların en kusursuzuydu bu seferki. Son tanrısı da bu oldu zaten. Bayan Trask için, tutulduğu

hastalığı, kocası uzaklardayken gördüğü düşlere bağlamak kadar kolay bir şey yoktu. Ama hastalık, uykularındaki yosmalıkları cezalandırmaya yetmezdi. Yeni tanrısı da ceza vermekte pek ustaydı. Ondan bir kurban istedi. Kadın, her şeyi kendine yontan bir alçakgönüllülükle kafasının içini şöyle bir araştırdı. Sonunda, sevinçle buldu bu kurbanı. Kendisini adayacaktı. Son mektubunu yazması, düzeltmeler yapıp yeniden yazması, imla yanlışlarını düzeltmesi tam iki hafta sürdü. Bu mektubunda, kendisinin hiçbir zaman işleyemeyeceği suçları işlemiş gibi açıklıyor, yaradılışıyla hiç ilgisi olmayan birtakım kusurları üzerine alıyordu. En sonunda, bir gece gizlice hazırlamış olduğu kefene bürünerek, ay ışığında kendini bir havuza attı. Ama bu öylesine sığ bir havuzdu ki, çamurun içine diz çöküp, başını suyun içinde tutmak zorunda kalmıştı. Bu iş güçlü bir istem gerektiriyordu. O ılık baygınlık bedenine yayılırken, ertesi sabah kendisini buradan çıkardıklarında, bembeyaz kefenin önünün çamur içinde kalacağını düşünüp üzülüyordu. Gerçekten de öyle olmuştu.

Cyrus Trask, karısının yasını iki testi viski ve Maine'deki evlerine dönerken uğrayan üç eski silah arkadaşıyla birlikte tuttu. Daha küçücük bir bebek olan Adam, cenaze şöleninin başlangıcında bir hayli ağladı. Çünkü yas tutanlar, bebek bakımından anlamadıkları için, onu beslemeyi unutmuşlardı. Cyrus, çabucak bir çözüm yolu buldu buna. Bir bez parçasını viskiye batırıp, emsin diye bebeğin ağzına verdi. Üç-dört emişten sonra, küçük Adam uykuya daldı. Yas şöleni süresince çocuk sık sık uyanıp ağladı, yakındı. Ama her seferinde viskili bez yeniden ağzına dayandı ve uyuttu onu. İki buçuk gün sarhoş kaldı bebek. Bu onun beyninin gelişmesini nasıl etkiledi bilinmez, ama bedenine yaradığı belliydi. O iki buçuk günden sonra, Adam demir gibi oldu. Üçüncü günün sonunda, babası bir keçi satın alıp gelince, çocuk sütü hırsla içti ve kustu. Sonra daha çok içti, yeniden kustu. Bu tepki babasını pek telaşlandırmadı, çünkü kendisi de aynı durumdaydı.

Bir ay geçmeden, Cyrus Trask, komşu çiftçilerden birinin on yedi yaşındaki kızını seçti. Kur yapma faslı hızlı ve gerçekçi oldu. Niyetlerinden kimsenin kuşkusu yoktu. Bunlar mantıklı ve her ikisine de onur veren niyetlerdi. Kızın babası da destekliyordu bu ilişkilerini. İki küçük kızı daha vardı adamın, en büyükleri olan Alice on yedisindeydi ve bu önüne çıkan ilk kısmetti.

Cyrus, Adam'a bakacak bir kadın istiyordu. Evi çekip çevirecek, yemek pişirecek birine ihtiyacı vardı. Hizmetçi tutmak ise pahalıya patlardı. Sonra, güçlü kuvvetli bir adamdı ve bir kadın bedenine de ihtiyaç duyuyordu ayrıca. Oysa bir kadınla evlenmedikçe bu da para demekti.

İki hafta ancak geçmişti. Cyrus aşk ilanı yapmış, evlenmiş, yatağa girmiş ve karısını gebe bırakmıştı. Komşuları, onun bu davranışını hiç de aceleci bulmuyorlardı. O zamanlar, bir adamın yaşadığı sürece üç-dört kadın eskitmesi çok olağan sayılıyordu çünkü.

Alice Trask'in bir sürü imrenilecek yanı vardı. Evi kazır parlatır, kıyı köşe temizlerdi. Pek güzel sayılmazdı, bu yüzden de peşini kollamanın gereği yoktu. Gözleri ışıksız, benzi sarı, dişleri de çarpuk çurpuktu, ama son derece sağlıklıydı. Gebeliği sırasında hiçbir gün yakınıp sızlanmamıştı. Çocukları seviyor muydu, sevmiyor muydu, kimsenin bildiği yoktu. Kimse de sormamıştı bunu çünkü. O da, kendisinden sorulmadıkça bir şey demezdi. Cyrus açısından, bu, belki de erdemlerinin en yücesiydi. Herhangi bir düşünce öne sürdüğü, bir şey için düşündüğünü belirttiği duyulmamıştı. Bir erkek konuşurken, şöyle dinler gibi görünür, öte yandan ev işini yapmaya da devam ederdi.

Alice'in gençliği, toyluğu ve sessizliği, Cyrus'un işine yaradı. Bir yandan, kendi çiftliğini, çevredeki öbür çiftlikler nasıl yönetiliyorsa öyle yönetirken, bir yandan da eski askerlerin yaptığı gibi yeni bir uğraş edindi kendine. Ona bir zamanlar öyle taşkın şeyler yaptıran içindeki güç, şimdi onu daha hesaplı ve sakınır yapmıştı. Savunma Bakanlığı dışında hiç kimse onun askerlik görevini nasıl ve ne kadar süreyle yaptığını bilmiyordu. Tahta bacağı, yaptığı askerliğin sağlam bir belgesi olduğu gibi, bir daha askere alınmayacağının da güvencesiydi. Çekine sıkıla, Alice'e savaş anılarını anlatmaya başladı. Ama ustalığı arttıkça, yaptığı meydan savaşlarının sayısı da artıyordu. Önceleri palavra sıktığını biliyordu, ama çok geçmeden anlattıklarının gerçek olduğuna kendisi de inanmaya

başladı. Orduya girmeden önce, askerliğe karşı pek ilgi duymazdı, oysa şimdi, savaştan söz eden her kitabı alıyor, her raporu okuyor, New York gazetelerine abone oluyor, haritaları inceliyordu. Eskiden coğrafya bilgisi şöyle böyleyken ve dövüş konusunda hiçbir şey bilmezken, şimdi bu alanda bayağı yetkin olmuştu. Yalnız meydan savaşlarını, harekâtları, seferleri değil, katılan kuvvetleri de alaylarına, albaylarına, kuruluş yerlerine kadar biliyordu. Böylece anlata anlata, bir süre sonra, kendisinin de gerçekten oralarda bulunduğuna inanır oldu.

Bütün bu işler yavaş yavaş gelişirken, önce Adam, arkasında da küçük üvey kardeşi büyüdüler. Babaları her bir generalin neler düşünüp, nasıl planlar yaptıklarını, yanlışlarının neler olduğunu, gerçekte neler yapmaları gerektiğini anlatırken, çocuklar sessiz ve saygılı, oturup onu dinliyorlardı. Kendisi daha o zamandan yanlış olduğunu biliyormuş bu işin. Grant'e ve Mc Clellan'a nerede yanıldıklarım da söylemiş, durumu yeniden gözden geçirmelerini rica etmişti, ama onlar dinlememişlerdi onu, söylediklerinin doğrulunu ancak sonraları anlamışlardı.

Cyrus'un yapmadığı bir tek şey vardı. Belki de bunu yapmamakla kurnazlık etmişti. Kendisini bir sefer olsun subay rütbesine yükseltmedi. Er Trask olarak başladı, Er Trask olarak kaldı. Böylece, savaş tarihinin en hareketli ve aynı anda her yerde hazır ve nazır eri oldu. Kimi zaman, aynı anda, ayrı ayrı dört yerde birden bulunması gerekiyordu. Ama bir içgüdüyle olsa gerek, bu olayları pek öyle birbiri arkası sıra anlatmıyordu. Alice ve çocuklar, onu şöyle canlandırıyorlardı gözlerinde: Basit, ama bununla onur duyan bir er; ama öyle bir er ki, büyük veya önemli bütün olayları yaşamakla kalmıyor, kurmay toplantılarına serbestçe katılıyor, komutanların aldıkları kararlara katılıyor ya da onlara karşı oluyordu.

Lincoln'ın ölümü, onu can evinden vurmuştu. Haberi ilk duyduğunda nasıl çarpıldığını her zaman hatırladı. Gözleri yaşarmadan bundan söz edemez, başkaları sözünü edince de gözü yaşsız dinleyemezdi. Kendisi hiçbir zaman açıkça söylememişti ama, size öyle gelirdi ki, bu Er Cyrus Trask, Lincoln'ın en yakın, en güvendiği ve en içten olduğu arkadaşlarından biridir. Bay Lincoln, ne zaman ordu -ama gerçek ordu, o altın sırmalı, caka satan kuklalar değil- konusunda bilgi almak istese, Er Trask'e danışırdı. Cyrus, nasıl oluyordu da kendisi söylemeden insana bu izlenimi veriyordu bilinmez. Sezdirme sanatının bir zaferiydi bu. Kimse yalancı diyemezdi ona. Bunun başlıca nedeni, bu yalanları kafasının içinde de taşımasıydı, öyle olurdu ki, kimi zaman gerçek şeylerden bile söz etse, yalan rengini alırdı onlar da.

Kısa bir süre sonra, savaşın yönetimi konusunda mektuplar, makaleler yazmaya başladı. Vardığı sonuçlar akıllıca olduğu kadar inandırıcıydı da. Gerçekten de Cyrus, kusursuz bir asker kafası geliştirmişti. Hem savaşın süregelen yönetimi, hem de ordunun şimdiki örgütlenmesi üzerine yazdığı eleştiriler oldukça ayrıntılıydı. Çeşitli dergilerde yayınlanan makaleleri dikkatleri çekti. Savunma Bakanlığına gönderdiği mektuplar aynı anda gazetelerde de yayınlanıyordu. Ordunun kararları üzerinde açık etkileri olmaya başlamıştı. Büyük Cumhuriyet Ordusu böyle siyasal bir güç kazanmasa, Cyrus'un sesi Washington'da belki bu kadar yüksek duyulmazdı, ama bir milyonluk bir kitlenin sesi kulak arkasına atılamazdı. Ve Cyrus Trask, askeri konularda bu kitlenin sözcüsü olmuştu. Öyle bir dönem geldi ki, ordunun örgütlenmesi, subaylar arası ilişkiler, personel ve gereç konularında, Cyrus Trask'e danışılmadan hiçbir şey yapılamaz oldu. Kendisini dinleyen herkes bu işlerde uzman olduğunu anlıyordu. Onda, askeri bir deha vardı. Üstelik Büyük Cumhuriyet Ordusu'nun, ulusun yaşamında uzlaştırıcı ve erkin bir güç olarak örgütlenmesinden sorumlu olanlardan biri sayılıyordu. Bu örgüt için yaptığı karşılıksız birçok hizmetten sonra, kendisine maaşlı bir danışmanlık verildi ve bu danışmanlığı ölünceye kadar sürdü. Ülkenin bir ucundan öbürüne dolaşıyor, toplantılara, mitinglere, kamplara katılıyordu. Meslek yaşantısıydı bu onun.

Özel yaşantısı ise, yine bu yeni mesleğine bağlıydı. Kendini adamış bir adamdı o. Evinin ve çiftliğinin düzenini askeri bir temel üzerine kurmuştu. Evin bütçe durumu konusunda karısından

raporlar isterdi. Alice için de en uygunu buydu herhalde. Konuşkan bir kadın değildi. Kısa bir rapor yazmak, onun için çok daha kolaydı. Çocukları büyütmek, evi temizlemek, çamaşırları yıkamak bütün zamanını alıyordu zaten. Üstelik, raporlarında hiç sözünü etmediği halde, gücünü de idareli kullanmak zorundaydı. Bazen, bedenindeki bütün güç çekilir gider, oturup gücü yerine gelinceye kadar beklerdi. Geceleri ter içinde kalıyordu. Pek iyi biliyordu ki vereme tutulmuştu. O kuru ve sert, insanı tüketen öksürük ikide bir hatırlatmasa da biliyordu bunu. Yalnız daha ne kadar yaşayabileceğini bilmiyordu. Bazılarını birkaç yılda tüketiyor, kimininki ise yıllarca sürebiliyordu. Bir kuralı yoktu bunun. Galiba kocasına söylemeye de cesareti yoktu. Cyrus'un, hastalıkları iyileştirmek için uyguladığı, tedaviden çok cezaya benzeyen bir yöntemi vardı. Karın ağrısına şiddetli bir müshil verirdi ki, nasıl yaşadığınıza şaşar kalırdınız. Eğer Alice durumundan Cyrus'a söz etse, öyle bir tedavi uygulardı ki, hiç kuşkusuz, veremden daha önce yollardı onu öbür dünyaya. Kaldı ki, Cyrus kendini askerliğe kaptırdığından beri, karısı da bir askerin sağ kalabilmesi için gerekli olan biricik hileyi de öğrenmişti. Hiçbir zaman dikkati üzerine çekmedi, kendisine bir şey söylenmedikçe konuşmadı, her işi istendiği kadarıyla yaptı, ne daha çok ne daha az ve asla terfi etmeye kalkmadı. Arka sıralardaki silik erlerden biri oldu. Böylesi çok daha kolaydı. Alice, başkalarının kendisini ancak görebilecekleri bir yere çekilip, orada durdu.

Küçük oğlanlar daha paçalarını kurtaramamışlardı. Ama Cyrus, ordu şu sıralar henüz kusursuz sayılmasa bile, bir adamın seçebileceği ve ona onur verecek tek mesleğin askerlik olduğuna karar vermişti. Kendisinin, tahta bacağı yüzünden askerlik yapamamasına çok üzülüyordu ama oğulları için askerlikten başka bir meslek düşünemiyordu bile. İnsanın askerliği, kendisi gibi en küçük rütbeden başlayarak, sırayla öğrenmesi gerektiğini biliyordu. Her şey kitaplardan ve haritalardan değil, deneylerle öğrenilecekti. Çocukları daha yeni yeni yürümeye başladıklarında, onlara silahların el kitabını öğretti. İlkokula başladıklarında, bitişik nizam talimi yapmak onlar için soluk almak kadar doğal, aynı zamanda da ölesiye nefret edilen bir şeydi. Cyrus, çocukları talimlerle sertleştiriyor, tahta bacağına bir sopayla vurarak tempo tutuyordu. Omuzlarını güçlendirmek için, içi taş dolu torbalarla kilometrelerce yürütüyordu. Evin arkasındaki koruda da iyi nişancı olmaları için sıkı sıkıya ilgileniyordu onlarla.

2

Bir çocuk büyüklerinin kusurlarını ilk yakalayışında, küçük kafası, büyüklerin hiç de öyle tanrısal zekâları bulunmadığını, kararlarının her zaman akıllıca, düşündüklerinin her zaman gerçek olmadığını, her zaman dürüst davranmadıklarını anlayınca, dünyası yıkılır, paramparça olur. Tapılan tanrılar devrilir, bütün güvenlik yok olur. Ve tanrılar bir kez düştüler mi, tam düşerler. Ya paramparça olur ya da pisliğin içine gömülürler. Onları yeniden ayağa kaldırmak kolay bir iş değildir, zaten bir daha eskisi gibi de parıldamazlar. Çocuğun dünyası, bir daha eski bütünlüğünü kazanamaz artık. Acı veren bir büyümedir bu.

Adam, babasının kusurunu yakalamıştı. Bu, babası değiştiği için olmamıştı, Adam yeni bir nitelik kazandığı için olmuştu. Disiplinden her zaman nefret etmişti, bütün hayvanların nefret ettiği gibi. Ama disiplin doğru, gerçek ve kızamık gibi kaçınılmaz bir şeydi. Yadsınamaz, lanetlenmezdi, yalnızca nefret edilebilirdi. Ve Adam, sonra birdenbire, kafasının içinde bir ışık çakmış gibi anladı ki, babasının yöntemleri gerçekte babasından başka hiç kimseye bir yarar sağlamıyor. Babasının uyguladığı tekniğin ve eğitimin çocuklar için değil, yalnızca Cyrus'u büyük adam kılmak için hazırlandığı ortadaydı. Ve kafasında çakan aynı ışık, Adam'a, babasının sanıldığı gibi büyük bir insan olmadığını gösterdi. Babası, gerçekte iradesi çok sağlam ve bunu da tek bir amaca yöneltebilmiş

biriydi yalnızca, kocaman bir kalpak giymiş küçük bir adamdan başka bir şey değildi. Bu değişikliğin nedeni kimbilir neydi? Gözdeki bir bakış mı, yakalanan bir yalan mı, bir anlık bir duraksama mı? Sonunda çocuğun kafasındaki Tanrı yuvarlanıvermişti.

Küçük Adam, her zaman uysal bir çocuk olmuştu. İçindeki bir şey, onu sertlikten, şiddetten, çekişmelerden ve evin içinde vınlayacak sessiz gerilimlerden uzak tutuyordu. İstediği sessizliği, kendisi de hiçbir olay çıkarmadan, çekişmelerden uzak durarak elde ediyordu. Bunun için de gizliliğe sığınması gerekmişti. Çünkü herkesin içinde biraz şiddet vardır. Bütün yaşamını bir belirsizlik perdesiyle kapladı, ama durgun gözlerinin ardında akıp duran zengin bir yaşam vardı. Bu onu saldırıdan korumuyordu ama, hiç olmazsa bir bağışıklık sağlıyordu.

Üvey kardeşi Charles, topu topu ondan bir yaş küçük olduğu halde, babasının istediği gibi yetişmişti. Doğuştan atletti Charles, içgüdüsel bir zamanlama ve işleri birbirine bağlama yeteneği, yarışçılardaki o başkalarını geçme isteği vardı ki bunlar başarıyı sağlayan öğelerdi.

Küçük Charles, ister beceriklilik, ister kas gücü, isterse zeka yarışmasında olsun, Adam’la giriştiği bütün yarışları kazandı. Hem öylesine kolaylıkla kazandı ki, kısa bir süre sonra artık onunla yarışmaktan bir tat almaz oldu, yarışmak için kendine başka çocuklar aramak zorunda kaldı. Böylece iki çocuk arasında öyle bir bağ kuruldu ki, iki erkek kardeş arasında kurulan bir bağdan çok, bir erkekle bir kız kardeş arasındaki ilişkiye benziyordu daha çok. Charles, Adam’a meydan okuyan ya da çatan her çocukla dövüşüyor, genellikle de üstün çıkıyordu. Babasının sertliklerinden, Adam’ı, bazen yalan söyleyerek, hatta bazen suçu üzerine alarak korumaya çalışıyordu. Charles’ın kardeşine karşı duyduğu esirgeyici sevgi, insanın zavallı yaratıklara, gözleri görmeyen köpek yavrularına ya da yeni doğmuş bebeklere karşı duyduğu türden bir sevgiydi.

Adam, aynı dünyada yaşadığı insanlara, örtüler altındaki beyninden dışarıya uzun tüneller gibi açılan gözlerle bakardı. Babası önceleri tek bacaklı bir doğal güçtü onun için. Küçük çocuklara küçüklüklerini, aptal çocuklara ahmaklıklarını hatırlatmak için yaratılmıştı. Ve sonra -Tanrı parçalandıktan sonra- daha doğduğu gün başına dikilmiş bir polis, atlatılıp alaya alınabilecek, ama hiçbir zaman meydan okunamayacak bir subay olarak görmeye başlamıştı. Göz tünellerinin derinliklerinde Adam, üvey kardeşi Charles’ı da insandan bütün bütüne ayrı bir türün üstün bir örneği olarak görüyor, onun kas ve kemiklerini, hızı ve çevikliğini kendinden çok başka bir düzeyde buluyor, bunu da beğeniyordu. İnsan, nasıl kara bir panterin o parlak, tehlikeli tembelliğini, kendisiyle kıyaslamaya kalkışmadan beğenirse, öyle beğeniyordu Charles’ı. Adam, düşüncelerini güzel bir ağaçla ya da havalarda uçan bir sülünle paylaşmayı nasıl aklının ucundan bile geçirmiyorsa, açlığını, bulanık düşlerini, tasarılarını, içindeki sessiz zevkleri ona açmaya da bir gereksinme duymuyordu. Ama iri bir elmasa sahip olmak bir kadına nasıl sevinç verirse, Adam da Charles gibi bir kardeşi olmasından böylesine bir sevinç duymuyordu. Kadınlar elmasların parıltısına ve değerlerinden gelen güvenliğe nasıl sarılırlarsa, o da Charles’a öyle güveniyordu. Yoksa, aralarında sevgi, şefkat, yakınlık gibi duygular, söz konusu olamayacak şeylerdi.

Adam, Alice Trask’e karşı utançla karışık bir yakınlık duyardı. Alice onun annesi değildi -bunu çoktan biliyordu, çünkü birçok kez anlatılmıştı. Gerçi açık açık söylenmemişti ama, başka şeylerden söz edilirken takınılan tavırlardan, bir zamanlar kendisinin de bir annesi olduğunu biliyordu. Annesi, tavukları dışarıda unutmak ya da koruda tezgâhın üzerindeki hedefi tutturamamak gibi utanç verici bir iş yapmıştı. Bunun sonucu olarak da artık orada yoktu, gitmişti. Adam, kimi zamanlar, ‘Onun işlediği suçun ne olduğunu bir bilebilsem,’ diye düşünürdü. Bilebilse, o da aynı suçu işleyecek ve burada olmayacaktı artık.

Alice, iki çocuğu da eşit tutar, öyle davranırdı. Onları yıkar, doyurur, geri kalan her şeyi de babalarına bırakırdı. Çünkü babaları, açıkça ve kesin olarak söylemişti: Çocukların beden ve kafa eğitimi, her şeyiyle yalnız kendi özel uzmanlık alanına girerdi. Başkasının, çocukları azarlamasını ya

da övmesini bile hoş görmüyordu. Alice hiç sızlanmaz, tartışmaz, gülmez, hatta ağlamazdı. Konuşurken de ne bir şeyleri saklamaya, ne de bir şeyleri açıklamaya çalışırdı. Yalnız bir seferinde, Adam sessizce mutfağa girmişti, ama çok küçüktü daha. Alice onu duymamıştı. Çorapları yamıyor ve gülümsüyordu. Adam, yine ona duyurmamaya çalışarak oradan uzaklaştı, evden çıkıp koruya gitti. Orada, bildiği büyük bir kütük vardı, onun ardına sığındı. Koruyucu köklerin arasına iyice gizlendi. Sanki Alice'i çıplak yakalamıştı, öylesine şaşırmış, afallamıştı. Heyecanla soluk alıp veriyor, boğazı bir inip bir kalkıyordu. Alice çıplaktı çünkü -gülümsüyordu. Böyle bir hafifliğe nasıl cesaret etmişti, hayretler içindeydi Adam. Ve şimdi ona karşı içinde yakıcı, tutkulu bir özlemin acısını duyuyordu. Bunun ne olduğunu bilmiyordu ama yıllardır sarılmanın, sallanmanın, okşamanın, meme emmenin, bir kucağın yumuşaklığının, koruyucu ve sevgi dolu bir sesin, kendisi için duyulan kaygıların verdiği tatlı duyguların yokluğu -bütün bunlar, yoksun olduğu bu şeyler, hep o duyduğu tutkuda toplanmıştı. O böyle duyguların varlığından bile habersizdi, nerede kaldı ki özlemini çekecekti.

Yanılmış da olabilirdi elbet, bu da aklına gelmemiş değildi. Belki yüzüne ters bir gölge vurmuştu da ona öyle gelmişti. Kafasına çakılan o görünümü yeniden inceledi. Hatırladığına göre Alice'in gözleri de gülümsüyordu. Işığın yanıltması olsa, ya yalnız dudakları ya da yalnız gözleri gülümsüyormuş gibi görünürdü. İkisinde birden aldanmış olamazdı.

O günden sonra, pusuya yatıp, bir avmış gibi Alice'yi gözetlemeye başladı. Bir zamanlar, yere yatıp, günlerce, taş gibi hiç kımıldamadan, dağ farelerinin yavrularını güneşe çıkarışlarını gözlemişti. O günden sonra, saklanarak, Alice'yi en umulmadık yerlerden gözetledi. Evet, yanılmamıştı. Yalnız olduğundan kuşkusu olmadığı zamanlarda Alice, düşlerini koyuverip açığa çıkmalarına izin veriyor ve gülümsüyordu. Dağ fareleri yavrularını nasıl bir anda yuvalarına sokuveriyorlarsa, onun da öyle kolayca gülümseyivermesini gözlemek de çok hoş oluyordu.

Adam, bulduğu bu hâzineyi, kafasının içindeki tünellerde sıkı sıkıya saklıyordu, ama duyduğu zevkin karşılığında da bir şeyler vermek istiyordu. Bir süre sonra, Alice birtakım armağanlar bulmaya başladı: Dikiş sepetinde, eskimiş para çantasında, yastığının altında iki karanfil, kuş tüyleri, yarım çubuk yeşil mühür mum, bir yerlerden çalınmış bir mendil falan buluyordu. Önceleri şaşırıyordu, ama sonra alıştı. Bahçede hiç beklemediği bir armağan bulunca, yüzünde bir gülümseme şöyle bir aydınlanıp sönüyordu. Tıpkı gölün sularına saplanmış bir ışık demetinin içinden bir alabalığın geçip gitmesi gibi. Alice ne bir soru soruyor, ne de yorumlamaya çalışıyordu.

Geceleri, Alice'in öksürüğü çok kötüleşiyordu. Öyle şiddetli ve rahatsız ediciydi ki, sonunda Cyrus onu başka bir odada yatırmak zorunda kaldı. Yoksa kendisi de uyuyamıyordu. Ama sık sık yokluyordu onu. Tek çıplak ayağının üzerinde seke seke gidiyor, duvarlara tutunarak ilerliyordu. Alice'in yatağına atlayıp inerken bedeninin çıkardığı sesi, çocuklar bütün evden işitebiliyorlardı.

Adam, büyüdükçe, bir tek şeyden ödü kopar oldu, başka hiçbir şeyden bu kadar korkmuyordu. Bu da, orduya yazılacağı gündü. Babası o günün geleceğini ona hiç unutturmuyor, sık sık hatırlatıyordu. Orduya katılıp adam olması gereken biri varsa, o da Adam'dı. Charles yarı yarıya adam olmuştu bile. Evet, Charles adam olmuştu, hem de daha on beşindeyken, tehlikeli bir adam olmuştu bile. Adam ise on altısına gelmişti.

3

İki çocuk arasındaki o kollayıcı sevgi, yıllar geçtikçe arttı. Charles'ın duyguları belki biraz hor görmeyle karışıktı ama, bu koruyucu bir hor görmeydi. Bir akşam kapının önünde yeni bir oyun, çelik çomak oynuyorlardı. Kısa, sivri uçlu bir değnek yere konuyor, sonra bir ucuna çomakla vuruluyordu. Kısa değnek havaya sıçrayınca, daha uzun olan çomakla vurarak, elden geldiğince

uzağa fırlatılmaya çalışılıyordu.

Adam, böyle oyunlarda pek usta değildi. Ama belki sıçrayan değneği iyi izlemesi, belki de vuruşu zamanında yapması yüzünden, çelik çomakta kardeşini yendi. Dört seferinde de değneği Charles'tan daha uzaklara fırlatmayı başardı. Bu onun için yepyeni bir duyguydu. Bütün bedenini ateş basmıştı, bu yüzden kardeşinin ruhsal durumunu her zaman yaptığı gibi iyice gözleyip anlayamadı. Beşinci sefer, değnek bir arı gibi vınlayarak tarlanın ta ortasına kadar uçtu. Adam sevinç içinde dönüp Charles'a baktı ve birden yüreği dondu kaldı. Charles'ın yüzünde okuduğu nefret korkutmuştu onu. "Galiba bir rastlantı oldu," dedi kırık bir sesle. "Bir daha istesem de yapamam, bahse girerim ki yapamam."

Charles, değneği yere koydu, vurdu. Değnek sıçrayıp yükselirken çomağı salladı, ama boşa gitti. O zaman yavaş yavaş Adam'a doğru yaklaştı. Gözleri donuk ve anlamsızdı. Adam dehşet içinde kaldı. Dönüp koşmaya cesaret edemiyordu, çünkü Charles onu nasıl olsa yakalardı. Ağır ağır geriledi, gözleri korkudan açılmış, boğazı kupkuru olmuştu. Charles yaklaştı ve çomağı onun suratının ortasına indirdi. Adam kanayan burnunu elleriyle kaparken, Charles çomağını savurarak kaburgalarına vurdu, kafasına vurup onu yere serdi. Adam, kendinden geçmiş bir durumda yerde yatarken karnını tekmeledi, sonra yürüdü, gitti.

Bir süre sonra Adam kendine geldi. Kesik kesik soluk alıyordu, göğsü acıyordu. Kalkıp oturmaya çalıştı ama parçalanmış karın kaslarının acısından yine arkaüstü yuvarlandı. O sıra, gözüne, pencereden bakan Alice ilişti, yüzünde şimdiye kadar hiç görmediği bir şey vardı. Ne olduğunu bilmiyordu, ama yumuşaklık ya da acıma değildi bu, olsa olsa nefret olabilirdi. Adam'ın da kendisine baktığını görünce, perdeyi indirdi, gözden uzaklaştı. Adam, en sonunda kalkıp iki büklüm mutfağa geldiğinde, bir leğen sıcak suyun, kendisi için hazırlanmış beklediğini gördü. Yanına da temiz bir havlu konulmuştu. Yandaki odadan üvey annesinin öksürükleri duyuluyordu.

Charles'ın büyük bir özelliği vardı. Hiçbir zaman pişman olmazdı, hiçbir zaman. Dövüşün sözünü bir daha hiç etmedi. Belki de bir daha düşünmedi bile. Ama Adam, bir daha hiçbir şeyde kazanmamaya çok dikkat etti. Kardeşinden gelecek tehlikeyi eskiden beri bilirdi, ama şimdi iyice anlamıştı ki, Charles'ı öldürmeyi göze almadan bir daha hiçbir zaman kazanmaması gerekti. Charles pişman değildi. Yalnızca hızını almıştı, o kadar.

Dayak olayından babasına söz etmedi Charles. Adam da öyle. Bunu Alice'in açmadığı da kesindi, ama yine de Cyrus biliyor gibiydi. Bu olaydan sonraki aylar, Adam'a daha iyi davranmaya başladı. Onunla yaptığı konuşmalara bir yumuşama geldi ve bir daha onu cezalandırmadı. Hemen her gece öğüt veriyordu ona, ama sertleşmeden. Adam'a gelince, bu yumuşayıştan, eski sertlikten korktuğundan daha çok korkuyordu. Kendisinin bir kurban gibi eğitildiği duygusuna kapılmıştı. Tanrılara sunulacak kurbanlar, sunak taşına seve seve gitsinler, tanrıları öfkelendirmesinler diye daha önce nasıl okşanır, sevilirlerse, Adam da kendisine, böyle ölüm öncesi bir sıcaklık gösterildiğini sanıyordu.

Cyrus, ona bir askerin nasıl olması gerektiğini tatlılıkla anlatıyordu. Bu konudaki bilgisi, deneyden çok araştırmaya dayandığı halde, doğruydu. Oğluna, bir askerin her zaman üzgün bir ağırbaşlılık içinde olduğunu, insanlığın düştüğü bütün yanlışlıklar için onun bir gereklilik olduğunu, bütün bunları anlatırken, belki kendisi de içinde duymuştu. Bu, gençlik günlerinin bayrak sallamalarından, bangır bangır bağırmalarından çok değişikti. "Alçaltıcı olaylar, bir askerin üzerine öylesine yığılır ki," dedi Cyrus. "O en son alçaltıcı olayla, anlamsız ve kirli bir ölümle karşılaştığı zaman o kadar çok sarsılmaz artık." Cyrus bütün bunları yalnız Adam'a anlattı, Charles'ın dinlemesine izin vermedi.

Cyrus, bir gün öğleden sonra onu aldı, yürüyüşe çıkardı, araştırmalarından ve düşündüklerinden çıkardığı o karanlık sonuçları, kalın bir dehşet perdesi gibi, oğlunun gözleri önüne apaçık serdi. "Şunu iyice bilmelisin ki, bir asker, bütün insanların içinde en kutsal olanıdır, çünkü en çok sınanmış

olanı, deneyden en çok geçmiş olanı odur. Sana bunu daha iyi anlatmaya çalışacağım. Dinle bak, tarih boyunca insanoğluna, adam öldürmenin günah olduğu ve işlenmemesi gereken bir suç olduğu öğretilmiştir. Adam öldüren biri yok edilmeli, mahvedilmelidir, çünkü büyük bir günahtır bu, belki de günahların en kötüsü. Öte yandan, alırız bir askeri karşımıza, adam öldürme yetkisi veririz eline, bir de 'İyi kullan, akıllıca kullan,' deriz. Önüne hiçbir engel koymayız. 'Git, istediğin sınıftan, istediğin türden, öldürebildiğin kadar çok kardeşini öldür,' deriz, 'biz de sana bunun için ödül vereceğiz. Çünkü bu, daha önce gördüğün bütün eğitimi çiğneyip geçmen olacaktır.' "

Adam, kurumuş dudaklarını yaladı, bir şeyler sormaya çabaladı, ama pek beceremedi. Sonra yine denedi. "Peki, niye bunu yapmak zorundalar?" dedi. "Neden?"

Cyrus iyice duygulanmıştı. Daha önce hiç yapmadığı gibi konuştu. "Bilmiyorum," dedi. "Çok araştırdım ve belki bazı şeylerin nasıl olduklarını öğrendim, ama neden böyle olduklarını biraz olsun kavrayamadım. Ayrıca, insanların her yaptıkları şeyi anladıklarını da sanma. Birçok şey içgüdüyle yapılır, arıların bal yapmaları ya da bir tilkinin köpekleri aldatmak için ayaklarını suya batırması gibi. Tilki, bunu neden yaptığını söyleyemez. Hangi arı, geçen kışı hatırlar da yeniden geleceğini düşünebilir? Gitmeni, önünde geniş bir gelecek açılması, kendine özgü olacak şeyleri kendinin arayıp çıkarmana olanak sağlaması için istedim. Sonra bildiğim az buçuk bir şeyle belki seni koruyabilirim diye düşünerek, yanımda tutmak daha iyi göründü. Oysa şimdi, pek yakında gideceksin, o yaşa geldin."

"İstemiyorum," dedi Adam hemen.

"Pek yakında askere gideceksin," diye sürdürdü babası, onu işitmemişti. "Şimdiden söyleyeyim de, sonra şaşırma. Önce üzerinden yalnız elbiseni alacaklar, ama onunla kalmayacak, daha derine de ineceklerdir. Sahip olduğun bütün gururu üzerinden çekip alacaklar. Yaşamak, kendi başına yaşamak için sahip olduğunu sandığın o hakkı da yitireceksin. Seni başka insanlarla omuz omuza yatıp kalkmaya, yemek yemeye, her şeyi birlikte yapmaya zorlayacaklardır. Ve seni yeniden giydirip kuşattıkları zaman, artık kendini öteki adamlardan ayırt edemez olacaksın. Üzerine, fazladan ne bir bez parçası takabilir, ne de bir işaret koyabilirsin, bu benim, öbürlerinden ayrı biriyim diyebilmek için."

"İstemiyorum," dedi Adam.

"Bak bir süre sonra," dedi Cyrus, "başkalarının düşündüklerinden ayrı hiçbir şey düşünemeyeceksin. Başkalarının söyleyemediği bir sözü sen de söylemeyecek, bilmeyeceksin. Ve herhangi bir şeyi, başkaları yaptığı için sen de yapacaksın. Değişik yapılan bir şeydeki tehlikeyi sezeceksin, ne olursa olsun, bir düşünen, bir hareket eden kişiler topluluğuna yönelmiş o tehlikeyi hemen duyacaksın."

"Ya böyle davranmazsam?" diye sordu Adam.

"Evet," dedi Cyrus, "arada bir olur bu. Kırk yılda bir, kendisinden istenenleri yapmak istemeyen böyle bir adam çıkar. Ama ne olur, bilir misin? O düzenin bütün çarkları, soğukkanlılıkla, ondaki bu ayrılığı yıkmaya, yok etmeye yöneltirler bütün güçlerini. Ruhunu ve sinirlerini parçalarlar, bedenini ve anlığını demir çubuklarla döverler. Seni o tehlikeli ayrılıktan kurtarıncaya kadar. Bütün bunlardan sonra yine de pes edip teslim olmazsan, seni kusar, bir köşede kokuşmaya bırakırlar. Artık onların bir parçası değilsindir ama, bütün bütüne bağımsız da olamazsın. Onlarla birlik olmak daha iyidir. Bütün yaptıkları, yalnızca kendilerini korumak içindir. Ordu gibi öylesine müthiş mantıksız, öylesine güzel duygusuz bir varlık, kendisini zayıf düşürecek bir sorun istemez. Başka şeylerle karşılaştırmaya ya da küçümsemeye kalkmazsan, onun da kendi çapında nedenleri, bir mantığı ve bir çeşit güzelliği, korkunç bir güzelliği olduğunu yavaş yavaş sen de anlarsın. Onu kabul etmeyen kişilerin ille de kötü insanlar olması gerekmez. Hatta bazen daha da iyi olurlar. Bak, bana kulak ver, bunlar üzerinde çok kafa yordum çünkü. Bazı adamlar vardır, o insanı içine çeken sıkıcı askerlik bataklığında kendilerini

koyuverirler, yüzleri kaybolur gider. Ama bunların, askerliğe başlarken de öyle belirli bir yüzleri yoktur zaten. Kimbilir, belki sen de bunlardan biri olacaksın. Ama öyleleri de vardır ki, bu ortak bataklığın dibine kadar çökerler, ama sonra gerçekte olmaları gerekenden çok daha yükseklere çıkarlar. Çünkü, çünkü bunlar gururlarının değersizliğini yitirmiş, buna karşılık birlik ve arkadaşlığın, bedeli ölçülemeyen ödülünü kazanmışlardır. Mademki bu kadar aşağılara inebiliyorsun, öyleyse düşündüğünden çok daha yükseklere de çıkabilirsin. Böylelikle, kutsal bir sevinci, bir arkadaşlık dayanışmasını tanıyacaksın. Bu öyle bir şeydir ki, ancak meleklerin dostluğuyla kıyaslanabilir. Buna erdin mi, karşındaki insan dilsiz bile olsa, ne olup ne olmadığını bir bakışta anlayabilirsin. Ama bu kadar aşağılara inmemiş olsan, bunu dünyada anlayamazsın."

Eve dönerlerken Cyrus sola saptı, ağaçlar arasına daldı. Alacakaranlık çökmüştü. Adam birden, "Şu kütüğü görüyor musunuz, efendim?" dedi. "Öbür uçtaki şu köklerin arasına saklanırdım eskiden. Beni cezalandırdığınız zaman buraya saklanırdım. Bazen de yalnızca kendimi üzgün duyduğum için gelirdim buraya."

"Haydi öyleyse, gidip bakalım," dedi babası. Adam önüne düşüp, babasını oraya götürdü. Cyrus, kökler arasındaki, bu kuş yuvasına benzeyen yere baktı. "Ben burayı çoktandır biliyordum," dedi. "Bir seferinde, sen uzunca bir süre ortada görünmeyince, böyle bir yerin olduğunu düşünmüştüm. Sonra buldum da yerini. Böyle bir yerin sana gerekli olduğunu anlamıştım. Toprağın nasıl basıldığını, otların nasıl yolunmuş olduğunu görüyor musun? Orada otururken, kütüğün kabuklarını da yolup yolup atmışsın. Geçerken gördüğüm zaman, hemen anlamıştım yerinin burası olduğunu."

Adam, şaşkınlıkla babasına bakıyordu. "Ama beni aramaya hiç gelmediniz."

"Hayır," dedi Cyrus, "bunu yapamazdım. Bir insanın üstüne çok gidebilir, onu zorlayabilirsin. Ama ben bunu yapmadım, insan karşısındakine, ölümden önce sığınabileceği bir kaçış noktası mutlaka bırakmalıdır. Unutma bunu. Sana ne kadar baskı yaptığımı biliyordum. Ama dayanma sınırının üstüne çıkmak istemiyordum."

Ağaçlar arasından çıkıp uzaklaşırlarken, ikisi de tedirgin olmuştu.

"Sana söylemek istediğim öyle çok şey var ki," dedi Cyrus. "Birçoğunu da unutmayacağım yine, hiç kuşkusuz. Sana şunu söylemek istiyorum ki, bir asker bir şeyleri geri alabilmek için pek çok şeyden vazgeçer. Bir çocuğa, daha doğduğu ilk günden başlayarak, canlı kalabilmesi için gerekli bütün koşullar, yasalar, kurallar ve bu yolda kendisine tanınmış haklar öğretilmeye çalışılır. Çocuk, bu büyük içgüdüyle başlar yaşamaya, her şey de zaten bunu onaylar. Sonra büyüyüp asker olur ve o zaman da bütün bunları çiğneyip geçmeyi öğrenmesi gerekir. Kendisini, ölüme götüren yola gözünü bile kırpmadan ve çılgınlığa sapmadan bırakmayı öğrenmesi gerekir. Eğer bunu becerebilirsen -birçoğu da beceremez ha- en büyük armağanı kazanmış olursun. Bak oğlum," diye içten bir sesle sürdürdü konuşmasını Cyrus. "Hemen hemen bütün insanlar korkaktır ve korkularının nedenini de çoğu zaman bilmezler bile. Gölgelerden, şaşkınlıklardan, sayısız, adsız tehlikelerden, yüzünü görmedikleri bir ölümden korkarlar. Ama bir sefer olsun gerçek bir ölümle, öyle gölgelerle değil, kılıçla, mermiyle ya da ok ve mızrakla gelen, tanımlanabilir ve kavranabilir bir ölümle karşı karşıya gelmeyi göze alırsan, artık hiçbir zaman korkmazsın. Hiç değilse eskisi kadar korkmazsın. O zaman, öbür insanlardan ayrılırsın işte. Onların dehşet çığlıkları attığı yerde, sen kendini güvenlikte duyarsın. En büyük armağan budur işte. Belki de tek büyük armağandır bu. Kötülükle çevrelenmiş son arınma noktası. Karanlık bastı. Yarın gece, seninle yine konuşmak istiyorum. O zamana kadar, ikimiz de, sana söylediğim şeyler üzerine düşünmüş oluruz."

Adam ona döndü, "Kardeşimle neden konuşmuyorsunuz bunları?" diye sordu. "Charles gidecek asıl. O daha iyi bir asker olur, benden çok daha iyi yapar bu işi."

"Charles gitmeyecek," dedi Cyrus. "Bunun hiç gereği yok ona."

"Ama o daha iyi bir asker olur."

“Yalnız dış görünüşte,” dedi Cyrus. “Özünde öyle değil. Charles korku nedir bilmiyor ki, cesaret konusunda bir şeyler öğrenebilsin. Kendi dışında hiçbir şey tanımıyor. Sana açıklamaya çalıştıklarımı, o hiçbir zaman elde edemez. Onu askere yazdırmak, onda zincire vurulması gereken şeyleri başıboş bırakmak demek olur. Onu göndermeye cesaret edemem.”

Adam sızlandı. “Onu hiç cezalandırmadınız. Başına buyruk bıraktınız onu, övdünüz, hiç azarlamadınız. Şimdi de askere göndermiyorsunuz.” Sonra birden sustu. Söylediklerinden dolayı korktu. Bunların uyandıracağı öfke, nefret ve şiddetten korktu.

Babası karşılık vermedi. Ağaçlıktan çıktı. Başını önüne öyle sarkıtmıştı ki, çenesi göğsüne değiyordu. Tahta bacağı toprağa vurdukça, kalçası da tekdüze kalkıp iniyordu. Tahta bacak sıra kendine gelince, bir yarım çember öne atılıyordu.

Hava, artık iyice kararmıştı. Mutfağın açık penceresinden, yanan lambaların altın renkli ışığı parlıyordu. Alice kapıya çıkıp bakındı, onları arıyordu. Sonra aksak adımların yaklaştığını duydu, içeriye çekilip mutfağa girdi.

Cyrus, mutfağın önündeki basamaklara kadar yürüdü, orada durdu. Başını kaldırıp, “Neredesin?” diye sordu.

“Buradayım,” dedi Adam, “tam arkanızda, burada.”

“Demin bir soru sordun. Cevap vermem gerekli sanırım. Ama sana cevap vermem iyi mi olur, kötü mü olur bilemem. Akıllı değilsin sen. Ne istediğini bilmiyorsun. Yırtıcılığın, koparıcılığın yok. Başkalarının seni çiğnemelerine boyun eğiyorsun. Kimi zaman seni, bir köpekten daha aşağı, zayıf bir varlık olarak görüyorum. Bu, soruna cevap oluyor mu? Seni daha çok seviyorum. Her zaman böyleydi. Bunu sana söylemek belki doğru değil, ama gerçek bu. Seni daha çok seviyorum. Yoksa ne diye seni üzmek, incitmek sıkıntısına sokayım kendimi? Şimdi kapa çeneni de, git yemeğini ye. Seninle yarın gece konuşacağım. Ayağım ağrımaya başladı yine.”

4

Yemekte hiç konuşmadılar. Sessizliği bozan tek şey, içilen çorbanın şapırtısıyla çiğnenen lokmaların sesiydi. Cyrus, arada bir elini sallayarak gaz lambasının çevresinde dönüp duran pervaneleri kovalıyordu. Adam’a, kardeşi kendisini gizlice gözetliyor gibi geliyordu. Bir ara başını şöyle birdenbire kaldırdığında, Alice’in gözünde de bir şeyin yanıp söndüğünü gördü. Adam, yemeğini bitirince sandalyesini geri çekti.

“Ben şöyle bir yürüyüşe çıkacağım,” dedi.

Charles da ayağa kalktı. “Ben de seninle geleceğim,” dedi.

Alice ile Cyrus, onların kapıdan çıkışlarına baktılar. Biraz sonra Alice o seyrek sorularından birini sordu. “Ne yaptın, ne oldu?” Sinirli görünüyordu.

“Hiç,” dedi Cyrus.

“Gönderecek misin onu?”

“Evet.”

“Kendisinin bundan haberi var mı?”

Cyrus’un dalgın gözleri, açık kapının ötesindeki karanlığa dikilmişti.

“Evet, var.”

“Hiç hoşuna gitmeyecek. Ona göre değil pek.”

“Önemli değil,” dedi Cyrus, sonra yüksek sesle tekrarladı: “Hiç önemli değil.” Bunu öyle bir tonda söylemişti ki, sanki, ‘Kapa çeneni. Senin işin değil bu,’ demek istemişti. Bir an sustular, sonra

Cyrus, “O senin öz çocuğun değil ki,” dedi.

Alice bir karşılık vermedi.

Çocuklar, tekerlek izleriyle kaplı karanlık yoldan aşağı doğru yürüdüler. İleride, köyün olduğu yerde, birkaç cılız ışık görünüyordu.

“Handa ne var ne yok diye bakmaya mı gidiyorsun?” diye sordu Charles.

“Yoo, aklıma bile gelmedi,” dedi Adam.

“Öyleyse gece vakti böyle hangi cehenneme gidiyorsun?”

“Gelmek zorunda değildin,” dedi Adam.

Charles ona yaklaştı. “Bugün öğleden sonra neler anlatıyordu öyle sana? Birlikte yürürken gördüm sizi. Ne anlatıyordu?”

“Askerlikten söz etti, her zamanki gibi.”

“Bana pek öyle gelmedi,” dedi Charles kuşkuyla. “Sana doğru eğilmiş, büyük adamlarla konuşur gibi konuşuyordu, masal anlatmıyordu.”

“Anlatıyordu,” dedi Adam sabırla, ama bir yandan da soluğunu kollamak gereğini duydu, çünkü karnına saplanan korku büyümeye başlamıştı. Alabildiğince derin bir soluk aldı ve içindeki korku eriyene kadar tuttu soluğunu.

“Ne konuştu seninle?” dedi Charles, yeniden bir karşılık bekliyordu.

“Orduyu anlattı, asker olmanın ne demek olduğunu.”

“İnanmıyorum sana,” dedi Charles, “sen Allahın belası, ağzı pis pis yalan kokan herifin birisin. Benden neyi saklamak istiyorsun?”

“Hiç,” dedi Adam.

“O kaçık anan kendini boğmuş ya,” dedi Charles hırsla, “senin yüzünü görmüştür de ondan boğmuştur kendini. Mutlaka öyledir.”

Adam, soluğunu yavaş yavaş bıraktı. O içini bulandıran korkuyu bastırmaya çalışıyordu. Sesini çıkarmadı.

“Sen onu benden uzaklaştırmaya çalışıyorsun,” diye haykırdı Charles. “Bakalım nasıl ayıracaksın? Sen ne yaptığını sanıyorsun, ha?”

“Hiç,” dedi Adam.

Charles, birden sıçrayıp onun önüne dikildi, Adam durmak zorunda kaldı. Kardeşiyle karşı karşıyaydılar, neredeyse göğüsleri birbirine değiyordu. Adam geri çekildi, ama bir yılandan kaçar gibi, usulca çekildi.

“Ya şu doğum günündeki!” diye bağırdı Charles. “Tam yetmiş beş sent verip bir Alman çakısı aldım ona, üç ağızlı, açacaklı, üstelik sapı da sedef. Ama nerede şimdi bu çakı, kullandığını gördün mü hiç? Yoksa sana mı verdi? Bilediğini filan görmedim hiç. Senin cebinde mi yoksa şimdi? Ne yaptı bilmiyorum. Alırken bir ‘Eksik olma,’ dedi, şöyle yarım ağızla, o kadar. Bana yetmiş beş sente patlayan o sedef saplı çakının bir daha sözünü bile duymadım.”

Öfke içindeydi. Adam, korkunun her yanını sardığını duyuyor, bir tek dakikası kaldığını da biliyordu. Kaç sefer, bu cehennem makinesinin, yolunun üstüne çıkan her şeyi yıkıp devirdiğini görmüştü. Önce çılgın bir öfke, ardından kaskatı bir donukluk, bir kendini tutmaya çalışma gösterisi, soğuk bakışlar, hınzır bir gülümseme, sesi çıkmazdı, yalnız belli belirsiz bir fısıltı duyuluyordu. İş bu sınıra dayandı mı, kıyım da gelmiş demekti, ama soğukkanlı, becerikli bir kıyım, kesinlikle ve incelikle çalışan eller. Adam, kuruyan boğazını ıslatmak için yutkundu. Ne söylese, işitilmeyeceğini biliyordu. Çünkü Charles bir kez bu çılgın öfkeye kapıldı mı, hiçbir şey dinlemezdi, duymazdı bile. Adam’ın önünde, olduğundan daha kısa, daha geniş, daha kalın, kapkara bir kütle olarak dikilmişti, ama daha üzerine varmamıştı. Yıldızların aydınlığında dudakları ıslak ıslak parlıyordu, ama daha

gülümseme başlamamıştı, öfkeli sesi hâlâ haykırıp duruyordu.

“Ya sen ne verdin ona yaş gününde? Görmedim mi sanıyorsun? Yetmiş beş sent, hatta elli sent harcadın mı acaba? Koruda bulduğun melez bir köpek yavrusunu getirip verdin ona. Bir de aptal aptal gülerek, onun iyi bir av köpeği olacağını söyledin. Şimdi ise, köpek onun odasında yatıyor. Bir yandan kitap okurken bir yandan da onu okşuyor. Uğraşıp köpeği eğitti. Ya çakı nerede? ‘Eksik olma,’ dedi. ‘Eksik olma,’ hepsi bu.” Charles artık tıslayarak konuşuyordu, omuzları da aşağı doğru kasılmıştı.

Adam, umutsuzca geriye doğru sıçradı ve kollarını kaldırıp yüzüne siper etti. Kardeşi, her adımını iyice basa basa, yavaşça geldi. Önce, hedefi bulmak için hafif bir yumruk salladı. Sonra karnına sert, acı bir vuruş. Adam’ın kolları çözüldü, sarktı, ardından kafasına dört yumruk daha geldi. Burun kemiğinin çatırdadığını duydu Adam. Yüzünü korumak için kollarını yeniden kaldırınca, Charles bu sefer yüreğinin üstüne üstüne vurmaya başladı. O vururken, Adam kardeşine bir mahkûmun cellada baktığı gözlerle bakıyordu.

Birdenbire, nasıl olduğunu kendisi de anlamadan, Adam elinin tersiyle bir yumruk salladı. Zararsız bir yumruktu bu, ne belli bir amacı vardı, ne de gücü. Charles, bu vuruştan sakınmak için dalınca, öbürünün kolu, ensesini buldu. Adam hemen kollarını sıkı sıkı kardeşinin boynuna doladı, hıçkırmaya başladı. O gülle gibi yumruklar karnına gömüldükçe midesi bulanıyor, yine de kollarını çözmüyordu. Zamanın akışı yavaşlamıştı sanki. Bedensel bir sezgiyle, kardeşinin, bacaklarını iki yana çekip ayırmaya çalıştığını anlıyordu. Sonra bir diz, kendi dizlerinin yukarısına çıktı, butlarını sıyırarak kasıklarına vurdu. Bembeyaz, şimşek gibi bir acı bütün bedeninde yankılandı. Kolları çözüldü. İki büklüm eğilip kusmaya başladı. O soğuk ölüm hâlâ yayılmaya devam ediyordu.

Adam, yumrukları ardı ardına şakaklarında, yanaklarında, gözlerinde duyuyordu. Dudağının yarıldığını, dişleri üzerine parça parça yayıldığını da duyuyordu. Ama derisi kalınlaşmış, sağırlaşmış gibiydi, sanki bütün bedeni kalın bir lastik tabakasıyla sarılmıştı. Uyuşmuş kafasıyla ‘Bacaklarım niye bükülmüyor, niye düşmüyorum, niye bayılmıyorum?’ diye düşünüyordu. Sanki kesik kesik soluyordu. Yıldızların ışığıyla belli belirsiz aydınlanan karanlıkta, gözlerinden süzülen kan ile gözyaşı karışımı ardından onun yüzünü, ıslak dudaklarındaki incecik gülümseyişi görüyordu. Bu görüntülerin yanında birden bir şimşek çaktı, sonra karanlık.

Charles, kardeşinin üzerinde dogrulmuş, koşmaktan soluğu tıkanmış bir köpek gibi, havayı yutarcasına çekiyordu. Sonra geriye döndü, hızla eve doğru yürüdü gitti. Yolda bir yandan da eklemlerinin sıyrılmış yerlerini ovuşturuyordu.

Adam, birdenbire ve korku içinde ayıldı. Beyni, acı veren bir sis içinde yuvarlanıyordu. Bedeni, ağrıdan ağırlaşmış, külçeleşmişti. Ama acılarını hemen unuttu. Yolda hızlı ayak sesleri duymuştu. Bir farenin o içgüdüsel korku ve ateşini duydu. Dizlerinin üzerinde doğruldu ve yolun kıyısındaki hendeğe doğru sürüklenerek gitti. Hendeğin içinde bir karış su vardı ve çevresinde uzun uzun otlar bitmişti. Adam, usulca suyun içine çöktü, elinden geldiğince ses çıkarmamaya çalıştı.

Ayak sesleri yaklaştı, yavaşladı, biraz daha ilerledi, sonra geri döndü. Adam, saklandığı yerde karanlıktan başka bir şey görmüyordu. Derken, mavi bir kibrit alevi parladı. Tutuşan kibrit çöpü kardeşinin yüzünü aydınlattı. Aşağıdan vuran ışık, garip gölgeler çizmişti bu yüze. Charles, kibriti kaldırıp çevresine bakındı. Adam, onun sağ elinde tuttuğu kısa saplı baltayı görebiliyordu şimdi.

Kibrit sönüp gittiğinde, gece eskisinden de karanlık oldu. Charles, yavaşça ilerleyerek başka bir kibrit çaktı, sonra arka arkaya birkaç sefer daha başka kibritler de çaktı. Yolda izler arıyordu. En sonunda vazgeçti. Sağ elini kaldırıp baltayı tarlaya, ta uzaklara fırlattı. Hızlı hızlı yürüyerek köyün cılız ışıklarına doğru uzaklaştı.

Adam, uzun bir süre suyun içinde yattı. Kardeşinin duygularını merak ediyordu. Acaba öfkesi yatışınca paniğe ya da üzüntüye kapılmış mıydı, içi rahatsız olur muydu, yoksa hiçbir şey duymaz

mıydı? Bütün bu duyguları Adam, onun adına duyuyordu. İç yargısı onu kardeşine bağlayan bir köprü oluyor ve onun duyacağını sandığı acıyı kendinde duyuyordu. Tıpkı kimi zaman onun ev ödevlerini yapması gibi.

Adam, sudan dışarı süründü, ayağa kalktı. Ağrıyan yerleri soğuyup katılaşmaya başlamış, yüzündeki kanlar kuruyup kabuklaşmıştı. Babası ile Alice yatmaya gidene kadar dışarıda, karanlıkta beklemeye karar verdi. Hiçbir soruya karşılık veremeyeceğini anlıyordu, çünkü ne diyeceğini kendi de bilmiyordu. Bir karşılık arayıp bulmak bu örselenmiş kafanın altından kalkamayacağı kadar ağır bir iş gibi görünüyordu. Kafasının içinde, mavi ışıltılarla çevrelenen bir döngü dalgalanıp saçaklandı. Adam, bayılmak üzere olduğunu anladı.

Bacaklarını geniş geniş açarak yoldan yukarı doğru sürünerek ilerledi. Verandaya gelince durdu, içeri baktı. Bir zincirle tavana asılmış olan lamba sarı bir çember çizerek Alice'yi ve önündeki masada duran dikiş sepetini aydınlatıyordu. Öbür yanda ise babası, kamış kaleminin ucunu çiğniyor, arada bir de mürekkep hokkasına daldırıp daldırıp kara defterine birtakım kayıtlar düşüyordu.

Alice başını kaldırınca, Adam'ın kanlı yüzünü gördü. Eli ağzına gitti, parmakları alt dişlerine kanca gibi takıldı kaldı.

Adam, sürünüp bir basamak çıktı, sonra öbür basamağı da çıktı ve bedenini kapının pervazına dayadı.

Az sonra Cyrus başını kaldırdı. Uzaktan uzağa, yarım yamalak bir merakla baktı. Adam'daki perişanlığın farkına neden sonra vardı. Şaşkın, afallamış bir halde ayağa fırladı. Kamış kalemi mürekkep hokkasına bıraktı, parmaklarını pantolonuna sildi. Yumuşak bir sesle, "Niye yaptı bunu?" diye sordu.

Adam, karşılık vermeye çalıştı, ama ağzı kurumuş, taş kesilmişti. Dudaklarını yaladı, "Bilmiyorum," dedi. Dudakları yeniden kanamaya başlamıştı.

Cyrus topallayarak ona doğru geldi ve kolunu öyle sertçe yakaladı ki, eklemleri çıkmış gibi acıdı. "Yalan söyleme bana, doğru konuş! Niye yaptı bunu? Tartışma mı geçti aranızda?"

"Hayır."

Cyrus onu sarstı. "Söyle! Bilmek istiyorum. Anlat bana! Anlatmak zorundasın! Zorla konuştururum seni. Lanet olası, her zaman onu koruyorsun! Bilmiyor muyum sanıyorsun? Beni aldatabileceğini mi sandın? Şimdi söyle bakalım, söyle, yoksa seni bütün gece ayakta tutarım vallahi!"

Adam bir karşılık salladı: "Sizin onu sevmediğinizi sanıyor."

Cyrus, onun kolunu bıraktı ve sıçrayarak sandalyesine döndü, oturdu. Kalemi hokkanın içinde takırdatarak, görmeyen gözlerle kayıt defterine bakmaya başladı. "Alice," dedi, "Adam'ın yatmasına yardım et. Sanırım gömleğini de keserek çıkarmak zorunda kalacaksın. Yardım et ona." Yeniden kalktı, ceketlerin çivilerde asılı durduğu köşeye gitti. Ceketlerin altından tüfeğini çıkardı, dolu olup olmadığını anlamak için kırdı, baktı, sonra ağır adımlarla kapıdan çıktı gitti.

Alice, görünmeyen bir iple onu tutmak ister gibi elini kaldırdı. Ama ip koptu, düşünceleri yüzünün derinliklerine dalıp kayboldu. "Sen odana git," dedi. "Ben de bir leğenle su getireyim."

Adam, yatağına uzandı, çarşafı beline kadar çekti. Alice, yaraları, ılık suya batırdığı keten bir mendille temizledi. Uzun bir süre hiç sesini çıkarmadı, sonra sanki hiç ara vermemiş gibi, Adam'ın sözünü sürdürdü: "Babasının onu sevmediğini sanıyor. Ama sen onu seviyorsun, her zaman sevdin." Adam ses çıkarmadı.

Alice konuşuyordu. "Garip bir çocuk. Onu tanımaya çalışmalısın. Çetin bir ceviz, iyice tanıyıncaya kadar öyle, öfkeden ibaret." Öksürmek için durdu, eğildi, uzun uzun öksürdü. Nöbet geçtiğinde yanakları kıpkırmızı olmuş, yorulmuştu. "Onu tanımalısın," dedi yine. "Uzun süredir bana küçük küçük armağanlar veriyor, öyle hoş şeyler ki hepsi de, hiç üzerinde durmuyor sanırsın. Ama

hiçbir zaman öyle dosdoğru getirip elime vermiyor. Benim bulabileceğim yerlere saklıyor. Sonra yüzüne saatlerce baksan, bu işi onun yaptığını belirten en küçük bir ize bile rastlamıyorsun. İyice tanıman gerek onu."

Adam'a gülümsedi. Adam gözlerini kapadı.

Dördüncü Bölüm

1

Charles, köyün meyhanesinde tezgâha yaslanmış, geceyi handa geçiren gezgin satıcıların anlattıkları gülünç hikâyeleri keyifle dinleyip gülüyordu. Bir ara, ucundan şıngırtılı gümüşler sarkan tütün kesesini çıkardı ve adamlar konuşmalarını sürdürsünler diye hepsine birer içki ısmarladı. Tezgâhın başında doğrulmuş, sırıtarak ellerinin sıyrılmış eklemlerini ovuşturuyordu. Adamlar ikramını kabul edip 'şerefine' diye kadeh kaldırınca sevindi. Yeni arkadaşlarına birer içki daha ısmarladı, sonra da başka bir yerde âlem yapmak üzere onlara katıldı.

Cyrus, seke seke gecenin karanlığına daldığında, içinde Charles'a karşı büyüyen öfkenin kolunu kanadını kıran zorlayışını duyuyordu. Oğlunu önce sokaklarda aradı, bulamayınca gitti meyhaneye baktı, ama Charles gitmişti. Cyrus o gece oğlunu bulabilseydi belki de öldürürdü, en azından öldürmeye çalışırdı. Büyük bir olayın gidişatı tarihin akışını da saptırabilir, ama belki de her olay, yolda giderken ayağımıza takılan bir taş, güzel bir kız karşısında kesilen soluk ya da bahçede toprağın sıyırdığı bir tırnak da kendi çapında aynı işi görür.

Tabii çok geçmeden, Charles'a, babasının kendisini elde tüfek her yerde aradığını söylediler. İki hafta saklandı. Sonunda, eve döndüğünde, babasının öldürme isteği sönmüş, olağan bir öfkeye dönüşmüştü. Cezasını, çok çalışma, yalancıktan bir pişmanlık ve boyun eğmeyle ödedi.

Adam dört gün yatakta kımıldamadan yattı. Her yanı öyle ağrıyordu ki inlemeden kıpırdayamıyordu. Üçüncü gün, babası orduya sözünü ne kadar geçirebildiğini kanıtlamıştı. Bu çareye, hem kendi onuruna merhem olsun, hem de Adam'a bir çeşit ödül olsun diye başvurmuştu. Eve, Adam'ın yattığı odaya bir süvari yüzbaşısı ve iki çavuş geldi. Hepsi de mavi üniformalar içindeydi. Atlarını, kapının önünde iki er tutuyordu. Adam, yatakta yatarken, süvari eri olarak orduya yazıldı. Savaş Yönetmeliği'ni imzaladı ve ant içti. Babası ile Alice durmuş bakıyorlardı. Babasının gözünde yaşlar parlıyordu.

Askerler gittikten sonra babası onunla uzun süre oturdu. "Seni süvari yazdırmamın bir nedeni var," dedi. "Kışla hayatı uzun sürer, insanı bıktırır. Oysa süvarinin yapacak bir sürü işi olur. Bundan kuşkum yok. Kızılderililerin topraklarına gitmekten hoşlanacaksın. Karışıklıklar çıkacağa benziyor. Nereden bildiğimi sana söyleyemem, ama yakında savaş var."

"Evet efendim," dedi Adam.

2

Genellikle hep Adam gibilerin askerlik yapmak zorunda kalmaları, benim her zaman tuhafıma gitmiştir. O dövüşmeyi sevmiyordu bir kez, bazıları gibi sevmeyi sonradan öğrenmek şöyle dursun, içinde şiddete karşı gittikçe büyüyen bir tiksinti duyuyordu. Kaç sefer komutanları, onun kendini yalandan hasta gösterip göstermediğini anlamak için yakından izlediler, ama hakkında hiçbir soruşturma açılmadı. Adam beş yıllık askerliği boyunca, bölüğündeki herhangi birinden çok daha titiz çalıştı, ama kırk yılda bir, bir düşman öldürdüyse, kurşunun kazara sekmesiyle olmuştu bu mutlaka. Keskin nişancı olduğu için, hedefi tutturamıyor, demek tuhaf kaçardı. O yıllarda Kızılderililerle yapılan savaşlar, tehlikeli hayvan sürülerini gütmeye benzemişti. Kabileler

başkaldırmaya zorlanıyor, sürülüyor, büyük bir bölümü yok ediliyor, geri kalan acılı, bitkin topluluklar da açlık bölgelerine yerleştiriliyordu. Hoş bir iş değildi bu, ama ülkelerinin kalkınması için böyle davranmaları gerektiği söylendiğinden, yapılması zorunlu bir iş oluyordu.

Arada yalnızca bir araç durumunda olan Adam'a, gelecekteki çiftlikleri değil insanların deşilmiş karınlarını gören Adam'a bütün bunlar yararsız ve başkaldırıcı görünüyordu. Karabinasını boş bir hedefe doğru sıktığı zaman, kendi bölüğüne ihanet ediyordu, ama buna aldırmıyordu. İçindeki, şiddete karşı olma duygusu gelişerek bir önyargı olmuştu. Öbürleri gibi, düşünceyi köreltici bir önyargıydı bu da. Herhangi bir neden yüzünden birine acı vermek, düşmanca bir davranış gibi görünüyordu ona. İyice bu duygunun büyüsü altına girdi, hem de bu konuda düşünülebilecek her şeyin üstünü çizip atacak kadar. Gerçekte bunun sonucu olarak üç sefer taltif edildi ve cesaretinden ötürü nişan aldı.

Adam şiddete başkaldırdıkça, içgüdüsü onu başka şeylere yöneltti. Birçok kez yaralıları taşımak için kendi hayatını tehlikeye attı. Günlük görevlerinden yorulduğu, bıktığı zamanlar bile, sahra hastanelerinde çalışmak için gönüllü oldu. Silah arkadaşları ona karşı nefretle karışık bir yakınlık ve anlaşılmaz içgüdüleri olan adamlara karşı uyanan bir tür korku duyuyorlardı.

Charles, kardeşine mektubu hiç aksatmıyordu. Çiftlikten, köyden, hasta ineklerden, doğuran kısraklardan söz ediyordu. Çiftliğe yeni bir çayır eklendiğini, samanlığa yıldırım düştüğünü, Alice'in veremden feci bir biçimde öldüğünü ve babasının Büyük Cumhuriyet Ordusu'nda maaşlı bir iş bularak Washington'a yerleştiğini bildirdi. Konuşacak kimsesi olmayan çoğu kişiler gibi Charles da her şeyi bütün ayrıntılarıyla yazıyordu. Yalnızlığını, bundan duyduğu şaşkınlığı ve kendisi hakkında kendisinin de bilmediği bir sürü şeyi kâğıda geçiriyordu.

Adam, evden uzak bulunduğu o süre içinde, kardeşini çok daha iyi tanımış oldu. Mektuplar gidip geldikçe, aralarında, ikisinin de akıllarından bile geçirmedikleri bir yakınlık doğdu.

Adam, kardeşinin mektuplarından birini saklamıştı. Anladığı için değil, tersine iyice kavrayamadığı, üstü kapalı bir anlamı olduğundan. "Sevgili Kardeşim Adam," diyordu Charles mektupta. "Sıhhat ve afiyette olduğunu umarak kalemi elime alıyorum." Mektuplarına her zaman bu sözlerle başlardı, kendini yazı yazmaya hazırlamak için. "Senden, son yazdığım mektuba bir cevap alamadım, ama senin başka işlerin vardır tabii yapacak -ha! ha! Yağmurlar kötü zamanda yağdı, elma çiçeklerini berbat etti. Önümüzdeki kışa pek yenecek elma kalmayacak, ama ben yine de saklayabildiğim kadarını saklayacağım. Bu akşam evi temizledim, hâlâ ıslak ve sabun içinde, ama yine de pek iyi temizlenmedi galiba. Annem nasıl öyle temiz tutardı bu evi acaba? Şimdi eski görünüşü yok artık. Sanki üzerine bir şey çökmüş gibi. Bunun ne olduğunu bilmiyorum, ama bir türlü kazınıp çıkmıyor. Neyse, hiç değilse pisliği her yere eşit yaymış oldum. Ha! ha!

"Babam sana gezi hakkında bir şey yazdı mı hiç? Kaliforniya'ya San Francisco'ya gitti, Büyük Ordu'nun bir kampı için. Savunma bakanı da orada olacakmış ve babam onunla tanışacak. Ama babam için öyle pek önemli bir şey değil bu. Başkanla üç-dört sefer karşılaşmış, hatta Beyaz Saray'a yemeğe bile gitmiş. Beyaz Saray'ı ben de görmek isterdim. Belki sen eve döndüğünde birlikte gidip görürüz. Babam bizi birkaç gün ağırlayabilir, zaten seni de görmek istiyordu.

"Ben artık evlensem iyi olacak galiba. Burası güzel bir çiftlik, ben iyi bir mal sayılmasam bile, bundan da kötü çiftliklere koşa koşa gidecek kızlar çok, sen ne dersin? Ordudan ayrılınca eve dönüp dönmeyeceğini yazmıyorsun hiç. Gelmeni dilerim. Seni çok arıyorum."

Yazı burada kesiliyordu. Kâğıdın üzerinde bir çizik ve bir mürekkep damlası vardı. Bundan sonra kurşunkalemle devam edilmişti, ama yazının biçimi bambaşkaydı.

"Daha sonra. İşte tam burada dolmakalemin ucu kırıldı. Köyden yeni bir kalem ucu almak zorunda kalacağım, çünkü öbür uç da tamamen paslanmış."

Bundan sonra sözcükler daha düzgündü. "Yeni bir uç almayı bekleyip kurşunkalemle yazmasam

daha iyi olacak galiba. Ama burada, mutfakta, lambanın yanında oturuyordum, dalmış gitmişim, geç olmuş, saat gece yarısını geçmiştir sanırım, hiç farkında değilim. Old Black Joe kümeste ötmeye başladı. Sonra annemin salıncaklı sandalyesi, sanki o üzerinde oturuyormuş gibi çıtırdadı. Biliyorsun, böyle şeylerden huylanmam, ama senin de başına gelmiştir ya, düşüncemi çok gerilere sürükledi. Sanırım bu mektubu göndermeyeceğim, yırtarım sonra. Bu çeşit şeyleri yazmanın ne gereği var sanki?”

Sözcükler artık birbiri ardından, yarışa kalkmış gibi dökülüyordu. “Ama yırtacaksam, hepsini yazayım bari. Ev baştan başa canlanmış da, her yerde gözleri var sanki. Kapının ardında, ben başımı çevirir çevirmez içeri girmeye hazır insanlar varmış gibi geliyor bana. Tüylerim diken diken oluyor. Demek istiyorum ki, yani şunu söylemek istiyorum ki neden, neden babam bunu yaptı acaba? Yani, ona doğum günü için aldığım çakıyı acaba neden beğenmedi? Neden? İyi bir çakıydı ve onun da iyi bir çakıya ihtiyacı vardı. Bir sefer kullansaydı, hatta bileseydi ya da cebinden çıkarıp bir sefercik baksaydı! Bütün yapmasını istediğim bu kadarcıktı. Eğer babam çakıyı beğenseydi, ben de acısını senden çıkarmak zorunda kalmazdım. Oysa bunu yapmak zorunda kaldım. Annemin sandalyesi hafifçe sallanıyor gibi geliyor bana. Işıktan olacak. Aldırdığım yok. Bana, ortada bitmemiş bir şey varmış gibi geliyor. Hani bir işi yarım bırakırsın da sonra ne olduğunu bir türlü hatırlayamazsın, işte onun gibi bir şey. Yarım kalmış bir şey. Ben burada olmamalıydım şimdi. Güzel bir çiftlikte oturup evlenmeyi düşüneceğime, dünyayı dolaşmalıydım. Bir yanlışlık var ortada. Yarım kalmış ya da zamanından önce olup da işi yarım bıraktıran bir şey. Şimdi sen burada olacaktın, ben de senin yerinde. Daha önce hiç böyle düşünmedimdi. Belki geç oldu diyedir. Çok geç, pencereden baktım da, tan ağarıyor. Uyuyakaldığımı sanmıyorum. Gece nasıl da böyle çarçabuk geçti? Artık yatamam. Yatsam da uyuyamam zaten.”

Mektup imzalanmamıştı. Charles, belki de mektubu yırtıp atacağını unutmuş, göndermişti. Ama Adam, bu mektubu uzun süre sakladı. Ne zaman yeniden okusa, içine bir ürperti geliyor, nedenini de anlayamıyordu.

Beşinci Bölüm

1

Küçük Hamiltonlar çiftlikte büyümeye başladılar, her yıl da bir yenisi katıldı aralarına. George uzun boylu, yakışıklı bir delikanlıydı. Nazik ve tatlıydı, doğuştan gelen bir kibarlığı vardı. Küçükken bile terbiyeli, "problem çıkarmayan" türden bir çocuktu. Saç baş düzgünlüğü ve giyim temizliği babasından geçmişti ona, ne kadar kötü şeyler giyse, üzerinde çirkin durmazdı. George günahsız bir çocuktu, büyüyünce de günahsız bir adam oldu. Hiçbir suçu yükleyemezdiniz ona, olsa olsa bazı kusurlu davranışları olurdu. Ergin yaşa geldiğinde, ki böyle şeyler o sıralarda yeni yeni bilinmeye başlamıştı, ileri derecede kansızlığı olduğu anlaşıldı. Onun bunca erdemli oluşu, bu enerji yoksunluğuyla da açıklanabilir belki.

George'dan sonra gelen Will, kısa boylu ve duygusuz biri çıktı. Hayal gücü pek azdı, ama büyük bir enerjisi vardı. Çocukluğundan beri çalışkandı. Biri ona yapacak bir iş verdi mi hemen yapıverir, yorulmak nedir bilmezdi. Tutucuydu, yalnız siyasa konusunda değil, her alanda tutucuydu. Her çeşit düşünceyi devrimci bulur, bunlardan kuşku ve nefretle kaçardı. Hayatta, kimsenin kendisine kusur bulamayacağı bir biçimde yaşamak ister, bu yüzden de herkes nasıl yaparsa o da öyle yapmak zorunda kalırdı.

Will'in değişikliklerden hoşlanmayışının babasıyla da bir ilintisi vardı belki. Will'in yetiştiği dönemde, babası Salinas Vadisi'ndeki "eskilerden" sayılacak kadar çok zaman geçmemişti. Gerçekten de bir yabancı, bir İrlandalıydı daha o zamanlar ve İrlandalılar, Amerika'da hiç sevilmezlerdi. Özellikle doğu kıyısında olanlara nefretle bakılırdı, ama bunun birazı batıya da sıçramış olmalıydı. Hem Samuel yalnız milliyeti bakımından ayrılmıyordu öbürlerinden, o birtakım yeni düşünceleri ve buluşları da olan bir adamdı. Küçük ve içine dönük topluluklarda, böyle bir adama, zararlı olmadığı kesin olarak belirene kadar hep kuşkuyla bakarlar. Samuel gibi parlak bir adam, bir sürü derdin kaynağı olabilirdi. Sözgelimi, kocalarının aptallığının farkında olan kadınlara çok çekici gelebilirdi. Üstelik öğrenim görmüştü ve hâlâ sönmeyen bir okuma tutkusu vardı. Satın ya da ödünç alarak okuduğu kitaplardan, hemen her konuda, öyle zamanla eskiyip gitmeyecek bir sürü bilgi edinmişti. Sonra, güzel yazılara ve şiire tutkusu vardı. Samuel, eğer Thorne'lar ya da Delmar'lar gibi büyük bir eve ve geniş, düz topraklara sahip paralı biri olsa, mutlaka kendine zengin bir kitaplık da edinirdi.

Delmarların kitaplığı vardı, içi silme kitapla dolu, meşe kaplama bir kitaplık. Samuel, onlardan ödünç alarak bütün o kitapları sahiplerinden daha çok okumuştu. O günlerde, eğitim görmüş, zengin bir adama bütün kapılar açılırdı. Oğlunu koleje göndermeye kalksa, kimse bir şey diyemezdi. İş zamanları beyaz gömlek ve yelek giyip boyunbağı takabilir, hatta tırnaklarını temiz tutabilmek için eldiven de giyebilirdi. Zenginlerin yaşayış ve davranışları birtakım gizlerle dolu olduğuna göre, ne giyip ne giyemeyeceklerini kim bilebilirdi? Ama şiir, resim gibi şeyler neydi ki? Yoksul bir adamın nesine gerekti öyle, oynamaya ya da söylemeye yaramayan müzik? Böyle şeyler ne tarlasına ekin getirir, ne de çocuklarının sırtına bir parça çaput ekleyebilirdi. Ama yoksul biri, her şeye karşın yine de böyle şeylerle uğraşmakta direniyorsa, kendine göre birtakım nedenleri olmalıydı ki, bunu da pek fazla kurcalamaya gelmezdi.

Samuel'i alın, örnek olarak. Oturur, tahtadan ya da demirden yapacağı şeylerin taslaklarını çizerdi. Bunda anlaşılmayacak ve beğenilmeyecek bir yan yoktu. Ama bu taslakların kıyıcığına başka resimler de çizerdi. Bazen ağaçlar, bazen birtakım yüzler, hayvan ya da böcekler, hatta ne olduğu anlaşılmaz şeyler. Başkaları bunlara güler, ama tedirgin edici bir rahatsızlık da duyarlardı. Sonra,

Samuel’in ne düşündüğü, ne söyleyip ne yapacağı önceden hiç bilinmezdi. Her şey beklenirdi ondan.

Samuel’in Salinas Vadisine geldiği ilk yıllarda, herkeste ona karşı belli belirsiz bir güvensizlik vardı. Belki Will de küçük bir çocukken, San Lucas dükkânındaki konuşmalardan sezmişti bunu. Küçük çocuklar, babalarının herkesten başka olmalarını istemezler. Will’in tutuculuğu da o zamandan başlamış olabilir. Sonraları, çocukları birer birer ortaya çıkıp büyürlerken, Samuel, vadinin yerlilerinden olmuştu artık. Tıpkı bir tavus kuşuna sahip olan bir adam gibi, vadidekiler de onunla böbürleniyorlardı. Artık ondan çekinmiyorlardı, çünkü karılarını ayartmamış, onları birtakım bayağı numaralarla tavlamaya kalkmamıştı. Samuel’den yavaş yavaş hoşlanmaya başlamışlardı, ama o zamana kadar Will’in kafa yapısı da çoktan biçimlenmişti.

Bazı kişiler, bunu her zaman hak etmeseler de, tanrıların gerçekten de sevgili kullarıdır. Bir çaba harcamalarına, plan kurmalarına gerek kalmadan istedikleri şeyler kendiliğinden gelir, onları bulur. Will Hamilton da bunlardan biriydi işte. Eline geçen nimetler, onun hoşlanacağı şeylerdi hep. Büyürken talihliydi, para sahibi olmak babasının nasıl elinde değilse, kazanmamak da Will’in elinde değildi. Will Hamilton tavuk yetiştirdiği, tavukları kuluçkaya yattığı sıralar yumurta fiyatları artardı. Delikanlılığında, küçük bir dükkân işleten iki arkadaşı iflasın eşiğine gelmişlerdi. Will’den biraz para istediler ve karşılık olarak da üçte bir pay önerdiler. Will cimri değildi, onlara istedikleri parayı verdi. Bir yıl içinde dükkânın durumu düzeldi, ikinci yıl gelişti, üçüncü yıl şubeler açtı. İşte bu büyük ticari kuruluş şimdi o bölgenin büyük bir bölümünü elinde tutmaktadır.

Will yine alacaklarının karşılığı olarak bir bisiklet tamirhanesi devraldı. Sonra, vadinin zenginlerinden birkaçı otomobil aldı. Tamirci dükkânı otomobillere de bakmaya başladı. Düşlerinde bile pirinç, dökme demir ve lastik gören bir şair, Will’e baskı yapıyordu. Bu adamın adı Henry Ford idi. Planları yasalara aykırı değilse de, akla aykırıydı. Will söylene söylene vadinin güney yarısını kendi bölgesi olarak kabul etti. On beş yıl geçmeden vadi baştan başa Fordlarla donanmış, Will de, altındaki Marmon otomobille zengin bir adam olmuştu.

Üçüncü oğul, Tom, babasına en çok benzeyeniydi. Fırtına gibi doğmuş, yıldırım gibi büyümüştü. Tom, hayata balıklama dalmıştı. Neşe ve coşkunluk dolu bir devdi. Dünyayı ve insanları öyle bulmamış da kendi yaratmıştı sanki. Babasının kitaplarını okuduktan sonra, yaratılan ilk insan kendisi oldu. Pırıltılar içinde, taptaze bir dünyaydı içinde yaşadığı. Cennetin altıncı günündeki gibi, el değmemişti. Kafası, güzel bir çayıra doğru atılan bir tay gibi ileri atılırdı hep. Daha sonraları dünya önüne engeller çıkardığında, bu engellerin de üstüne atıldı, engeller her yanını sardığında, içlerine daldı ve öbür yandan çıktı. Aşırı sevinçlere kapılabildiği gibi, aşırı kederlendiği de oluyordu: Köpeği öldüğünde, dünyanın sonu gelmişti sanki.

Tom’da da babası gibi yaratma gücü vardı, yalnız ondan daha yürekliydi. Babasının yapmayı göze alamayacağı şeyleri yapmaya kalkardı. Sonra Tom’da, kendisini dürtükleyen öyle bir şehvet vardı ki, Samuel’de bu da yoktu. Belki de bu itici şehvet yüzünden bekâr kaldı. Ahlakına çok düşkün bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmişti. Düşleri, özlemleri ve bunları karşılama yolları yüzünden belki de kendini değersiz buluyor, hırçın bir at gibi debelenerek doruklara itiliyordu. Tom, yabanıllığın ve inceliğin hoş bir karışımıydı. Hiç durmadan çalışmasının nedeni, bu ezici içgüdülerini bastırma isteğiydi.

İrlandalıların, insana uyumsuzluk veren bir neşelenme yeteneği vardır. Ama bir de omuzlarına tüneyip bütün düşüncelerini gözetleyen, ekşi suratlı bir hortlakları vardır. Birazcık yüksek sesle gülseler, uzun parmağını hemen gırtlaklarına dayayıverir. Yargılanmadan önce hep kendilerini lanetlerler. Bu da onları her zaman savunma durumunda bırakır.

Tom, dokuz yaşındayken, güzel kız kardeşi Mollie’nin konuşmasında bir aksaklık sezdi ve meraklandı. Bir gün ona, ağzını iyice açmasını söyledi. O zaman bu aksamanın, dilinin altındaki bir zardan ileri geldiğini anladı. “Bunu düzeltebilirim ben,” dedi. Kardeşini aldı, evden uzakça, gizli bir

yere götürdü. Çakısını çıkarıp bir taşın üzerinde biledi ve kusurlu zarı kesip attı. Sonra da oradan kaçtı gitti. İçi kalkmıştı.

Aile büyüdükçe, Hamiltonların evi büyüdü. Bitmiş tamamlanmış bir plana göre yapılmamıştı zaten. Tek eğimli çatı, gerekli oldukça ek yapılıp uzatılabilirdi. Asıl oda ve mutfak, bu tek eğimli çatı dalgasının altında çarçabuk kayboluverdi.

Ne var ki, bu arada Samuel'in geliri artmadı. Çok kişinin acısını çektiği bir hastalığa, amansız bir "patent alma" merakına kapıldı. Piyasada olanların hepsinden daha ucuz, daha sağlam ve daha çok iş gören bir hasat aleti icat etti. Bu arada patent bürosu, zaten azıcık bir şey tutan bir yıllık kârını da yedi yuttu. Bu sefer Samuel tuttu, icadının planlarını bir fabrikatöre gönderdi. Adam planları hemen geri çevirdi, ama onlarda uyguladığı yöntemi de kullandı. İlk yıllar biraz para sızdırıyordu, ama davayı kaybedince, o da kesildi. Bu, Samuel'in paraya karşı parasız savaşılmayacağı kuralını öğrendiği ilk acı denemesi oldu. Ama bir kez yakalanmıştı bu patent alma hummasına. Yıllarca da sürdü bu ve ekin biçerek, nalbantlık yaparak kazandığı paralar, patentler tarafından sömürüldü gitti. Hamiltonların çocukları, yeni rendeler, kaldırıcılar ve dişli çarklar almak uğruna, yalınayak, üstleri başları yamalı gezdiler, hatta kimi zaman doğru dürüst gıda alamadıkları bile oldu.

Bazı adamlar çok düşünür, bazıları da az. Samuel ile iki oğlu, Tom ve Joe çok düşünürlerdi. George ile Will ise az. Dördüncü oğlu olan Joseph biraz uyuşuk bir çocuktu. Bütün aile onu sever ve korurdu. Çalışmaktan kurtulmanın en iyi yolunun, çaresizlik içinde gülümseme olduğunu erkenden kavramıştı. Kardeşlerinin hepsi de güçlü, çalışkan çocuklardı. Bir işi Joe'ya gördürmektense, kendilerinin yapması daha kolaylarına gidiyordu. Annesiyle babası, Joe'nun bir şair olduğunu düşünürlerdi, çünkü elinden hiçbir şey gelmiyordu. Ve onu bu yolda öyle etkilediler ki, en sonunda şair olduğunu kanıtlamak için şiirimsi bir-iki dize karalamak zorunda kaldı. Joe yalnız bedenen değil, kafaca da uyuşuktu galiba. Bütün yaşamı boyunca, gözleri açık düş gördü. Annesi, aciz bulduğu için, onu bütün çocuklarından çok sevdi. Gerçekte, içlerinde en aciz olmayanı oydu, istediği her şeyi en az çabayla elde etmişti. Joe ailenin sevgilisiydi.

Feodal çağlarda, kılıç ve mızrak kullanmaya yeteneği olmayan genç adamlar kiliseye yönelirlerdi. Hamilton ailesinde de Joe'nun çiftçilik ya da nalbantlıktaki yeteneksizliği onu yüksek öğrenim yapmaya yöneltti. Zayıf da değildi, hasta da, ama doğru dürüst bir şey kaldırıp taşıyamıyordu, atlara iyi binemiyor, onlardan tiksiniyordu. Bütün aile, Joe'nun çift sürmeye çabalayışını her anışlarında gülerlerdi. İlk sürüşte açtığı izler, düz bir ovada akan bir derecik gibi eğri büğrü olmuş, ikinci iz birinciye ancak bir noktada değip geçerek sonunda da dağılıp gitmişti.

Joe, giderek kendini bütün çiftlik işlerinden sıyırdı. Annesi, onun kafasının bulutlarda dolaştığını söylüyor ve bunu ender rastlanır bir erdem sayıyordu.

Babası, Joe'nun hiçbir işi başaramadığını görünce, çaresizlik içinde, altmış koyunun çobanlığını verdi ona. Bundan daha kolay bir iş olamazdı. Üstelik öyle bir ustalık da gerektirmiyordu. Bütün yapacağı şey, koyunlarla bir arada bulunmaktı. Ama Joe onları kaybetti, altmış koyunu kaybetti. Kurumuş bir dere yatağının gölgesine sığınan koyunları bulamadı. Ailenin anlattıklarına bakılırsa, bir gün Samuel, kız erkek bütün aileyi bir araya toplamış ve onlardan, kendisi öldükten sonra Joe'ya göz kulak olmaları için söz almış. Yoksa Joe mutlaka açlıktan ölürdü, diyorlar.

Hamiltonların erkek çocuklarının arasına serpiştirilmiş beş de kızları vardı. En büyükleri olan Una, akıllı uslu, çalışkan, esmer bir kızdı. Lizzie -galiba en büyükleri Lizzie idi, çünkü annesinin adını almıştı- Lizzie hakkında pek bir şey bilmiyorum. Yalnız, daha pek küçükken, ailesinde utanılacak bir yan bulmuş olmalıydı ki gencecik evlenip gitmiş, ondan sonra da yalnızca cenazelerden cenazelere görülür olmuştu. Nefret edebilme yeteneği ve tatsızlık bakımından Hamiltonlar arasında tekti. Bir oğlu olmuş, kendisinin hoşlanmadığı biriyle evlenince de yıllarca oğluyla konuşmamıştı.

Sonra Dessie vardı. Gülüşü, kahkahası öyle boldu ki, çevresindeki herkesi mutlu ederdi. Onunla birlikte olmak, başka herhangi biriyle olmaktan çok daha eğlenceliydi.

Onun küçüğü Olive, benim annemdi. En sonra da Mollie geliyordu. Sevimli, sarı saçlı, menekşe gözlü, pek güzel bir kızdı.

İşte böyleydi Hamiltonlar. Liza, o ufacık sıska kadın, her yıl bunlardan birini nasıl dünyaya getirmiş, beslemiş, ekmek pişirmiş, giysilerini dikmiş, onlara nasıl böyle sağlam bir ahlak ve iyi bir terbiye verebilmişti. Şaşılacak şeydi bu, âdeta bir mucizeydi.

Liza'nın, çocuklarını böylesine çekip çevirebilmesi gerçekten şaşırtıcıydı. Dünya üzerine hiçbir bilgisi yoktu, okumamıştı. İrlanda'dan Amerika'ya yaptığı bir tek uzun yolculuk dışında hiç yolculuk etmemişti. Kocası dışında başka bir erkekle hiçbir ilişkisi olmamıştı. Zaten bu işleri bıktırıcı ve bazen de acı veren bir görev olarak görürdü. Yaşamının büyük bir bölümü çocuk doğurmak, çocuk yetiştirmekle geçmişti. Bütün düşünsel görüşleri İncil'le sınırlanmıştı, bir de Samuel ve çocuklarla olan konuşmalar vardı, ama onları da dinlemezdi. O bir tek kitap, onun tarihi, şiiri, insan ve eşya bilgisi, ahlak felsefesi, eylemlerinin ve ruhunun kurtuluşuydu. Hiçbir zaman İncil'de yazılı olanları araştırmamış, incelememişti, yalnızca okumuştu. Birbiriyle çelişir görünen birçok bölümler, onun kafasını hiç karıştırmamıştı. Ve sonunda öylesine ezberledi ki, bakmadan okuyabiliyordu.

Liza, herkesten saygı görürdü. İyi bir kadındı, çünkü iyi çocuklar yetiştirmişti. Her yerde başını dik tutabiliyordu. Kocası, çocukları, torunları onu saydılar. Onda öyle çelikten bir güç, uzlaşma kabul etmez bir tavır, bütün yanlışlıklara düpedüz karşı çıkan bir doğruluk vardı ki, ondan hep biraz ürker, büsbütün yakınlık duyamazdınız.

Liza, alkollü içkilerden nefret eder ve coşkun bir direnmeyle karşı koyardı. Ne biçimde olursa olsun, alkollü içki içmeyi, Tanrıya karşı işlenmiş rezilce bir suç sayardı. Kendisi ağzına koymadığı gibi, başkalarının da ondan zevk almasına içerlerdi. Bunun doğal bir sonucu olarak, kocası Samuel de, bütün çocukları da içkiye büyük bir tutkuyla bağlandılar.

Bir seferinde, Samuel çok hastaydı. "Liza," dedi, "bir kadeh viski içip de bir rahatlasam olmaz mı?"

Liza, küçük sivri çenesini kaldırarak, "Tanrı'nın katına soluğun içki kokarak çıkabilir misin?" dedi. "Çıkamazsın."

Samuel öbür yanına döndü ve hastalığını hiç rahatlamadan çekmeye katlandı.

Yetmiş yaşlarına yaklaştığında, Liza'nın yasaklamaları şiddetini yitirdi. Doktor da ona ilaç olarak, günde bir çorba kaşığı Porto şarabı içmesini öğütledi. İlk kaşığı zorla, yüzünü buruşturarak içti, ama hiç de o kadar kötü bulmadı. Ondan sonra, soluğunun içki kokmadığı bir dakikaya rastlanmadı. Şarabı hep kaşıkla, ilaç olarak içmeye devam etti, ama bir süre sonra, günde çeyrek litreyi buldu bunların toplamı ve daha rahat, daha mutlu bir kadın oldu.

Yüzyılın sonlarında, Samuel ve Liza Hamilton bütün çocuklarını yetiştirmişler, olgunluk çağına getirmişlerdi. King City'nin doğusundaki çiftlikte geniş bir Hamiltonlar ailesi oluşuyordu. Ve bunların hepsi Amerikan çocukları, genç Amerikalı erkekler ve kadınlardı. Samuel bir daha hiç İrlanda'ya dönmedi. Gün geçtikçe de bütün bütüne unuttu orayı. İşi başından aşkındı, sıla özlemi çekecek zamanı yoktu. Salinas Vadisi, onun için bütün dünyaydı. Kuzeye, vadinin başında altmış mil kadar uzaktaki Salinas'a kadar uzanmak, bütün bir yılı doldurabilecek bir olaydı. Çiftliğin bitmek tükenmek bilmeyen işi, kalabalık ailesinin bakımı, beslenmesi, giydirilmesi zamanının büyük bir bölümünü alıyordu, ama hepsini değil. Akıl almaz bir enerjisi vardı onun.

Kızı Una, durmadan düşünen, iyi bir öğrenci olmuştu. Hep gergin ve içine kapanıktı. Babası onun vahşi, boyunduruk altına girmeyen, araştırıcı kafasıyla gurur duyuyordu. Olive, Salinas'taki ortaokulda okuduktan sonra, şimdi eyalet sınavlarına hazırlanıyordu. Olive öğretmen olacaktı. İrlanda'da, aileden bir rahip çıkması ne kadar büyük bir şeref sayılırsa, burada da aileden bir

öğretmen çıkması o kadar büyük bir şeref sayılıyordu. Joe bir koleje gönderilecekti, çünkü başka bir işe yaramıyordu. Will, birtakım rastlantıların yardımıyla servet yapma yolundaydı. Tom, kendini dünyaya çarpıyor, sonra da yaralarını sarıyordu. Dessie terzilik öğreniyordu. Mollie, güzel Mollie de kuşkusuz varlıklı bir adamla evlenecekti.

Miras diye bir sorunları yoktu. Tepedeki çiftlik genişti, ama korkunç derecede verimsizdi. Samuel, kuyu ardından kuyu açıyor, ama kendi toprağında su bulamıyordu. Su olsaydı, belki durum biraz değişir, bir parça zenginleşebilirlerdi. Evin yanındaki, çok derinlerden su çıkaran bir boru tek kaynaklarıydı. Bazen tehlikeli bir biçimde azalırdı suyu, iki sefer de kurumuştu zaten. Hayvanlar, su içmek için, çiftliğin ta öteki ucundan buraya gelmek, sonra otlamak için yine öbür yanına gitmek zorundaydılar.

Kısacası, Hamiltonlar sağlam kurulmuş, sürekli ve Salinas Vadisi’ne başarıyla yerleşmiş bir aileydiler. Ne birçokları kadar yoksul, ne de birçokları kadar zengindiler. İçlerinde tutucuları kadar devrimcileri, hayalcileri kadar gerçekçileri de olan, dengeli bir aileydiler. Samuel, dölünün veriminden pek hoşnuttu.

Altıncı Bölüm

1

Adam orduya katıldıktan ve Cyrus da Washington'a yerleştikten sonra Charles, çiflikte tek başına yaşamaya başlamıştı. Evleneceğim diye poz atıyordu, ama bu iş için gerekli olan geleneksel kuralları uygulamıyordu. Kızlarla buluşup onları dansa götürmüyor, birtakım yollarla onların erdemlerini sınamaya çalışmıyordu. Oysa evliliğe bu yollardan, adım adım geçilirdi. Doğrusu aranırsa, Charles, kızlardan müthiş ürküyordu. Ve böyle birçok utangaç erkek gibi, içgüdüsel gereksinimlerini o da orta malı orospularla gideriyordu.

Bu işin düzeni oldukça basit ve akıllıca bir gizlilikle çözümlenmişti. Hanın sahibi, üst kattaki üç odayı geçici müşterilerine ayırmıştı. Bu odaları kızlara ikişer haftalık süreler için kiralıyordu. İkinci hafta sonunda yeni bir grup kız geliyor, eskilerin yerini alıyordu. Bay Hallam'ın, yani hancının bu düzende sözümona hiçbir rolü yoktu. Bu konuda, rahatça, hiçbir şeyden haberi olmadığını ileri sürebilirdi. Ama öte yandan, bu odalardan, benzerlerinin beş katı da kira alıyordu. Kızlar, Boston'da oturan Edwards adlı bir adam tarafından bulunuyor, satılıyor, dolaştırılıyor ve sömürülüyordu. Edwards'ın kızları kasaba kasaba dolaşıyor, ama hiçbir yerde iki haftadan çok kalmıyorlardı. Gayet iyi işleyen bir sistemdi bu. Kızlardan hiçbiri, bir kasabada halkın ya da resmi makamların dikkatini çekecek kadar kalmıyordu. Günlerini daha çok odalarında geçiriyor, halkın arasına çıkmaktan sakınıyorlardı. İçki içmeleri, gürültü çıkarmaları, birine âşık olmaları yasaklanmıştı, yoksa dayak yiyorlardı. Yemekleri odalarına getiriliyordu. Müşterilerin istediği gizliliğe titizlikle uyulurdu, sarhoşlar hiçbir zaman kızların yanına bırakılmazdı. Altı ayda bir izinleri vardı, kızlar o zaman iyice sarhoş olurlar, her şeyi cehenneme çevirirlerdi. Ama iş zamanı, hele bir kız kurallara aykırı davransın, Bay Edwards onu bizzat soyar, ağzını tıkar ve ölesiye kamçılardı. Eğer kız aynı şeyi bir daha tekrarlayacak olursa, bu sefer serserilik ve açıkça fuhuş yapmak suçuyla yargılanır ve kendini hapishanede buluverirdi.

İki haftalık konaklamaların bir başka yararı daha vardı. Kızların çoğu hastalıklıydı. Bir müşteriye hastalık aşıladığı anlaşılıncaya kadar, kız çoktan o kasabadan gitmiş oluyordu. Böylece, yakasına yapışılacak kimse kalmıyordu ortada. Bay Hallam hiçbir şey bilmiyordu. Bay Edwards ise, bu işte hiçbir zaman açıkça ortaya çıkmıyordu. Kısacası, çok iyi bir düzen kurmuşlardı.

Kızların hepsi de birbirine benzerdi. İriyarı, sağlıklı, tembel ve aptaldılar. İnsan birini öbüründen ayırt edemezdi. Charles Trask, en az on beş günde bir hana uğramayı gelenek haline getirmişti. Gizlice merdivenlerden yukarı çıkıyor, işini çabucak bitirip az buçuk bir şeyler içmek ve hafiften kafayı bulmak için bara iniyordu.

Trask'lerin evi hiçbir zaman neşeli olmamıştı. Ama Charles tek başına kaldığından beri büsbütün kir pas içinde ve sıkıntılı bir yer oldu. Tül perdeler karardı, yerler, süpürüldüğü halde yapış yapış, nemli bir hal aldı. Mutfağın bütün duvarları, pencereleri ve tavanı, kızartma yaparken tavalardan sıçrayan yağlarla sıvanmıştı.

Daha önce bu evde yaşamış olan kadınların sürekli ovup kazımaları ve iki yılda bir yapılan esaslı temizlikler, pisliğin biraz olsun hakkından gelebiliyordu. Charles ise, hemen hemen süpürmekten başka bir şey yapmıyordu. Çarşaf kullanmaktan vazgeçmişti, battaniyelere sarınıp yatıyordu. Görecek kimse olmadıktan sonra temizlik yapmanın ne yararı vardı? Yalnız hana gideceği geceler yıkanıyor, temiz çamaşır giyiyordu.

Charles'ta bir huzursuzluk başlamıştı, bu da sabahın köründe yataktan fırlamasına yol açıyordu.

Çiftlikte yalnız olduğu için bütün gücüyle çalışıyordu. İşini bitirip dönünce bir şeyler kızartıp yiyor, sonra hemen yatıp uyuyordu. Bu yüzden uykusu da sıkıntılı oluyordu.

Esmer yüzü, bütün günlerini yalnız geçiren adamlarınki gibi anlamsızlaşmıştı. Erkek kardeşini, anne-babasını özlediğinden çok daha fazla arıyordu. Adam'ın gitmesinden önceki günlerini -hiç de öyle olmadığı halde- en mutlu günleri gibi anıyor, o günlerin yeniden geri gelmesini diliyordu.

Yalnız başına yaşadığı bütün bu yıllar boyunca hiç hastalanmadı, yalnız bir türlü kurtulamadığı bir hazımsızlık çekiyordu. Bu da, yemeğini kendi pişirip tek başına yiyen bütün adamlarda rastlanan genel bir hastalıktı, hâlâ da öyledir ya. Charles buna karşı 'Rahip George'un Hayat İksiri' adlı, etkili bir müshil kullanıyordu.

Tek başına süren yaşamının üçüncü yılında bir kaza geçirdi. Kayaları kırarak, parçalarını taş duvarın oraya taşıyordu. İri bir kayayı yerinden kımıldatamadı. Charles uzun bir demir çubukla onu oynatmaya çalıştı, ama kaya direndi, sallandı sallandı, kalkmadı. O zaman Charles birden öfkelendi. Yüzünde o küçük gülümsemesi belirdi hemen, kaya parçasıyla, bir insanla boğuşur gibi boğuşmaya başladı. Demir çubuğu kayanın altına iyice soktu ve bütün ağırlığıyla abandı. Ama birden çubuk kaydı ve ucu alnının tam ortasına indi. Charles, bir-iki dakika yerde baygın yattı, sonra yuvarlanıp sürüklenerek, yarı kör bir halde evin yolunu tuttu. Demirin ucu, saçlarının bitim yerinden başlayıp iki kaşının ortasına kadar inen, uzun bir yırtık açmıştı alnında. Birkaç hafta, durmadan irin akan başını sarmak zorunda kaldı. Ama bundan hiç telaşa kapılmadı, çünkü o zamanlar irin bir iyileşme belirtisi, yaranın gerektiği gibi iyileşmekte olduğunun bir kanıtı sayılırdı. Yara gerçekten iyileşti, yalnız uzun, pürtüklü bir iz bıraktı alnında. Yara izlerinin çoğu, derinin kendi renginden daha açık olduğu halde, Charles'ınki koyu kahve bir renk aldı. Belki de demir çubuktan derinin altına geçen pasla, bir çeşit dövme olmuştu orada.

Yara Charles'ı, üzmemişti, ama bıraktığı iz canını sıktı. Alnının ortasına çekilmiş, uzun bir parmak izine benziyordu. Sobanın yanındaki küçük aynada sık sık inceliyordu onu. Elinden geldiği kadar gizlemeye çalışıyor, saçlarını alnının üstüne doğru tarıyordu. Bu yara izinden utanıyor, nefret ediyordu. Birisi alnına baktı mı huzuru kaçıyor, neden olduğunu sorduklarında, öfkeden deliye dönüyordu. Kardeşine yazdığı bir mektupta, bu konuda neler duyduğunu anlatmıştı.

"Sanki biri beni inek yerine koymuş da damgalamış, lanet olası, her Allahın günü daha da kararıyor. Sen eve dönene kadar belki de kapkara olacak. Bir de öbür yanda olsa, dini bayramlardaki kuklalara döneceğim. Beni neden bu kadar üzüyor, anlamıyorum. Şimdiye kadar, oramda buramda sürüyle yara izi kaldı. Ama bu beni işaretledi sanki. Kasabaya ya da hana gittiğimde herkes ona bakıyor. Benim işitemeyeceğimi sandıkları zamanlarda da hemen yara izinden söz ediyorlar. Bilmem ki bu kör olası şeyi neden bu kadar merak ediyorlar? Artık canım köye bile inmek istemiyor."

2

Adam, 1885'te terhis edildi ve hemen eve dönmek üzere yola çıktı. Görünüşte pek az değişmişti. Üzerinde hiç öyle asker havası yoktu. Süvariler bunu istemezler pek. Gerçekten, bazı sınıflar, çapaçul görünüşlü olmaktan gurur duyarlar.

Adam, bir uyurgezer gibi duyuyordu kendini. Nefret etseniz bile, derine işlemiş düzenli bir hayatı bir anda bırakmak güçtür çünkü. Sabahları, uykusu birden aralanıyor, kalk borusunu bekliyordu. Baldırları, tozlukların kavrayışını arıyor, sımsıkı yakasından yoksun kalan boynu hep çıplakmış gibi geliyordu.

Chicago'ya geldi, nedenini bilmeden, bir haftalığına mobilyalı bir oda kiraladı. Ama yalnız iki gün kaldı. Sonra kalktı Buftalo'ya gitti, vazgeçti, Niagara Çağlayanı'na gitti. Eve dönmek istemiyor,

bu dönüşü elinden geldiği kadar geciktirmeye çalışıyordu. Ev, kafasında hoş bir yer olarak kalmamıştı. Oradayken beslediği duygular ölmüştü, bunları canlandırmak isteğini de duymuyordu hiç. Çağlayanı saatlerce seyretti. Suların uğultusu onu sersemletmiş, büyülemişti.

Bir akşam, kışla çadırlarındaki o yakın arkadaşları için ölesiye, kolunu kanadını kıran bir özlem duydu. Bunun etkisiyle hemen bir kalabalığın, herhangi bir kalabalığın arasına karışmak isteği uyandı içinde. Bulduğu ilk kalabalık yer, dumanlı, tıklım tıklım dolu küçük bir meyhane oldu. O zaman rahatlayıp derin bir soluk aldı. Bir kedi odun yığının arasına nasıl sokulursa, o da bu insan yığının arasına öyle sokulup yerleşivermişti. Viski istedi, içti, kendini daha iyi ve sıcak duymaya başlamıştı. Çevresindekileri görmüyor, işitmiyordu. Yalnızca kurduğu bu ilişkiyi yudumluyordu.

Saatler ilerleyip, adamlar dağılmaya başlayınca, kendisinin de eve gitme zamanı geliyor diye içine bir korku düştü. Az sonra barmenle baş başa kalmışlardı. Barmen tezgâhın maun tahtasını ovuyor ovuyor, gözleri ve davranışlarıyla Adam'ı sepetlemeye çalışıyordu.

Adam, "Bir tane daha içeceğim," dedi.

Barmen şişeyi uzattı. Adam o zaman ayırt etti, alnında çilek rengi bir leke vardı barmenin.

"Bu tarafların yabancısıyım," dedi Adam.

"Çağlayana çoğunlukla yabancılar gelir zaten," dedi barmen.

"Ordudaydım. Süvari sınıfında."

"Ya!" dedi barmen.

Adam, birden bu adamı etkilemek, bir yolunu bulup ilgisini çekmek zorunluluğunu duydu. "Kızılderililerle savaştım," dedi. "Müthiş günler geçirdik."

Öbürü karşılık vermedi.

"Benim de kardeşimin alnında bir işaret vardır."

Barmen, alnındaki çilek rengi ize parmağıyla dokundu. "Doğuştan," dedi. "Her yıl biraz daha büyüyor. Kardeşinizde de mi var?"

"Onunki bir yaradan kalma. Mektubunda yazmıştı."

"Benimki kediye benzer, fark ettiniz mi?"

"A, elbet benziyor."

"Takma adımdır benim Kedi. Bütün yaşamım boyunca. Dediklerine göre, bizim valde bana gebeyken, bir kediden korkmuş."

"Ben de memlekete dönüyorum. Uzun süredir uzaktım evden. Siz de bir şey içmez misiniz?"

"Teşekkür ederim. Nerede kalıyorsunuz?"

"Bayan May'in pansiyonunda."

"Ha, bilirim onu. Dediklerine göre, müşterileri fazla et yemesinler diye, karınlarını çorbayla şişirirmiş."

"Galiba her işin kendine göre bir hilesi var," dedi Adam.

"Doğru. Benim meslekte de çok var."

"Kuşkusuz," dedi Adam.

"Ama asıl işime yarayacak olan bir hile var ki onu öğrenemedim. Onu da bir bilseydim."

"Nedir o?"

"Sizi evinize yollayacak bir yol bulup dükkânı kapamak."

Adam, barmene baktı, bir şey söylemedi.

"Şakaydı," dedi barmen, ama rahatsızdı.

"Sanırım evime yarın sabah gideceğim," dedi Adam. "Gerçek evime demek istiyorum."

"Talihiniz açık olsun," dedi barmen.

Adam, karanlık kasabanın içine daldı. Yalnızlık, sanki kokusunu alarak peşinden geliyormuş gibi, gittikçe daha hızlı yürüyordu. Pansiyonun önündeki bel vermiş basamaklar, yukarı çıkarken çatırdayıp Adam'ı uyardılar. Giriş hemen hemen karanlıktı. Yalnız gaz lambasının sarı bir nokta gibi kalmış ışığı vardı. Lamba o kadar kısılmıştı ki, son soluklarını verir gibi pırpır ediyordu.

Ev sahibesi, odasının kapısını açmış, eşikte duruyordu. Burnunun gölgesi çenesinin altına kadar uzuyordu. Buz gibi gözleri, cepheden yapılmış bir portrenin gözleri gibi Adam'ı izledi, burnuyla da yakaladığı viski kokusunu bırakmıyordu.

"İyi geceler," dedi Adam.

Kadın karşılık vermedi.

Adam, merdiveni çıkıp, ilk sahanlığın üstünden dönüp baktı. Kadın başını dikmişti, çenesinin gölgesi gırtlağına düşüyordu, gözbebekleri kaybolmuştu gözlerinde.

Odası, kimbilir kaç sefer ıslanıp kurumuş bir toz kokusuyla doluydu. Bir kibrit çakıp, lake şamdandaki mumu yaktı ve yatağa baktı. Karyola, bir hamak gibi çukurlaşmıştı, pis yamalı bir yorganla örtülüydü, kıyılarından pamuklar fırlamıştı.

Dışarıdaki basamaklar yeniden gıcırdadı. Adam biliyordu ki, şimdi kadın kapısının eşiğinde, yeni gelenin üzerine düşmanlık saçmaya hazır duruyordur.

Adam, bir sandalyeye oturdu, dirseklerini diz kapaklarına dayadı, çenesini ellerinin arasına aldı. Aşağıda, girişte bir pansiyoner, gecenin sessizliğine karşı sabırlı ve sürekli bir öksürüğe başladı.

Ve Adam, artık evine dönemeyeceğini anladı. Eski askerlerin de, şimdi kendisinin yapmayı düşündüğü şeyi yaptıklarını duymuştu.

"Dayanamıyordum. Gidecek yerim yoktu. Kimseyi tanımıyordum. Başıboş dolaşıyordum. Çok geçmeden paniğe kapıldım, kendimi, küçük bir çocuk gibi, beni yeniden orduya alması için çavuşa yalvarırken, sanki bana bir iyilik yapacakmış gibi yalvarırken buldum."

Adam, Chicago'ya geri döndü, yeniden orduya yazıldı ve eski alayına atanmasını istedi. Batıya giden trende, taburundaki arkadaşları ona alabildiğine yakın ve candan görünüyorlardı.

Kansas City'de, aktarma yapmak için beklerken adının çağrıldığını duydu ve eline bir mesaj verildi. Washington'daki Savaş Dairesi'yle ilişki kurması emrediliyordu. Beş yıllık askerliği süresince, Adam, bir emri hiçbir zaman merak etmemek gerektiğini öğrenmişti. Bir ere göre Washington'daki o çok uzak, çok yüksek tanrıların hepsi birer çılgındı. Eğer bir asker akıl sağlığını korumak istiyorsa, generalleri elinden geldiği kadar az düşünmeliydi.

Bu arada, Adam adını bir memura bildirdi ve bir bekleme odasına girdi. Babası onu orada buldu. Adam, Cyrus'u bir an tanıyamadı, hele ona alışması daha da uzun sürdü. Cyrus büyük bir adam olmuştu. Büyük adamlar gibi giyinmişti: Siyah flanelden ceket ve pantolon, geniş kenarlı siyah şapka, kadife yakalı bir palto ve kılıç gibi kullandığı abanoz bir baston. Üstelik Cyrus büyük bir adam gibi davranıyordu. Konuşması ağır ve yumuşak, ölçülü ve heyecansızdı. Hareketleri rahat ve genişti. Yeni dişleri ise ona, bütün duygularına karşın, tilki gibi bir gülümseme veriyordu.

Adam, onun kendi babası olduğunu kavradıktan sonra bile hâlâ şaşkındı. Birden aşağı doğru baktı; tahta bacak yoktu. Bacak dümdüz iniyor, dizde hafif kıvrılıyordu. Ayak, pırıl pırıl boyalı bir çizme içinde gizlenmişti. Hareket ettiği zaman hafif bir aksama oluyordu, ama bu, tahta bacağın aksamasına benzemiyordu.

Cyrus, Adam'ın bakışını gördü. "Mekanik," dedi. "Menteşeyle işliyor. Yaylı. Dikkatimi ona verirsem, aksamıyor bile. Çıkardığım zaman sana gösteririm. Gel benimle."

Adam, "Emir aldım, efendim," dedi. "Albay Wells'le görüşmek zorundayım."

"Biliyorum. Wells'e emir çıkarmasını ben söyledim. Haydi, gel."

Adam, tedirgindi. "Eğer darılmazsanız efendim," dedi. "Albay Wells'e gidip tekmil versem iyi

olacak.”

Babası hemen ağız değiştirdi. “Seni deniyordum zaten,” dedi kendini kasarak. “Bu günlerde, orduda disiplin durumunun nasıl olduğunu öğrenmek istedim. İyi, oğul. Senin için iyi olacağını biliyordum. Şimdi, bir erkek, bir asker oldun oğlum.”

“Emir altındayım, efendim,” dedi Adam. Bu adam bir yabancıydı onun için. İçinde belli belirsiz bir hoşnutsuzluk uyandı. Gerçeğe uymayan bir şey vardı. Ve albaya giden kapıların hemen açılıverişi, subayın gösterdiği saygı, “Başkan sizi şimdi görecek efendim,” sözleri, Adam’ın bu duygusunu silemedi.

“Bu benim oğlum, bay başkan. Askerliğini er olarak yapıyor. Tıpkı benim gibi. Birleşik Devletler ordusunda er olarak.”

“Onbaşı olarak terhis edilmiştim, efendim,” dedi Adam. Karşılıklı yapılan iltifatları duymamıştı bile. Düşünüyordu. “Bu Savaş Dairesi başkanı. Babamın gerçekte böyle olmadığını anlayamıyor mu? Düpedüz rol yapıyor. Ne olmuş ona böyle? Başkasının bunu görmemesi ne tuhaf?”

Oradan çıkınca, Cyrus’un kaldığı küçük otele doğru yürüdüler. Cyrus, yolda giderlerken, bir eğitmenin o ayrıntılı anlatışıyla çevredeki yapıları, görülecek yerleri, tarihsel önemi olan noktaları gösterdi ona. “Otelde kalıyorum,” dedi. “Bir ev tutmayı düşündüm, ama öyle çok oraya buraya gidiyorum ki, tuttuğuma değmeyecek. Çoğu zaman bütün ülkeyi bir uçtan öbürüne dolaşıyorum.”

Otel kâtibi de anlayamıyordu. Cyrus’un önünde eğilip, ona “Senatör” diyor ve gerekirse, müşterilerden birini kapı dışarı edip Adam’a mutlaka bir oda bulacağını söylüyordu.

“Odama bir şişe viski gönderin lütfen.”

“İsterseniz buz da yollayayım.”

“Buz mu?” dedi Cyrus. “Benim oğlum askerdir.” Bastonunu bacağına vurdu, kof bir ses çıktı. “Ben de askerdim. Erdim hem de. Ne diye buz isteyelim?”

Cyrus’un dairesi Adam’ı şaşırttı. Yalnız yatak odası değil, bir de oturma odası vardı. Tuvalet de, yatak odasındaki bir bölmedeydi.

Cyrus, derin bir koltuğa oturup içini çekti. Pantolonunu yukarı sıyırdı. Adam, demir, deri ve sert ağaçtan yapılmış bacağı gördü. Cyrus bacağı baldırına bağlayan kayışı çözdü ve o gülünç yapma bacağı sandalyesinin yanına koydu. “Fena sıkıyor,” dedi.

Bacak çıkınca, babası, yine eski babası oluvermişti. Adam’ın hatırladığı o eski kişiliğiyle. İçinde nefretin başlangıcını yaşamıştı, ama şimdi, çocukluğundaki korkusu, saygısı ve kini geri gelmiş, paçayı kurtarmak için babasının ruhsal durumunu kestirmeye çalışan küçük bir çocuğa dönmüştü.

Cyrus, hazırlığını tamamladı, viskisini içti ve yakasını gevşetti. Adam’a baktı. “Evet?”

“Efendim?”

“Ne diye yeniden yazıldın?”

“Bi... bilmiyorum efendim. İstedim işte.”

“Adam, sen orduyu sevmezsin.”

“Hayır efendim.”

“Neden geri döndün?”

“Eve gitmek istemedim.”

Cyrus içini çekti ve parmağıyla koltuğun kenarlarını çizdi. “Orduda kalacak mısın?” diye sordu.

“Bilmiyorum efendim.”

“Seni West Point’e aldırabilirim. Sözüm geçer. Seni terhis ettirip, West Point’e aldırabilirim.”

“Oraya gitmek istemiyorum.”

“Bana karşı mı geliyorsun?” dedi Cyrus alçak bir sesle.

Adam’ın karşılık vermesi uzun sürdü. “Evet efendim,” demeden, bir kurtuluş yolu aradı kafasında.

Cyrus, "Bana biraz viski koy, oğlum," dedi. Viskisini alınca, konuşmasını sürdürdü. "Ne kadar nüfuz sahibi olduğumun bilmem farkında mısın? Büyük Ordu'yu, herhangi bir adayın önüne, bir çorap gibi fırlatabilirim. Başkan bile, karşılaşılan sorunlar konusunda benim görüşlerimi bilmek ister. Senatörleri tuşa getirip, elma gibi randevu koparabilirim. İnsanları yaratabilir, onları yakıp yok edebilirim. Biliyor musun sen bunları?"

Biliyordu Adam, daha da fazlasını biliyordu. Cyrus'un, kendini tehditlerle savunduğunu da biliyordu. "Evet efendim," dedi, "biliyorum, duydum."

"Seni Washington'a atamalarını sağlayabilirim, hatta benim yanıma atamalarını bile. İzlenecek yolu öğretirim sana."

"Birliğime dönsem daha iyi olacak, efendim." Babasının yüzüne yenilginin gölgesinin düştüğünü gördü.

"Belki de ben yanıldım. Sen, askerlerin o sessiz karşı koymasını öğrenmişsin.'' İçini çekti. "Seni birliğine göndereceğim. Kışlalarda çürüyeceksin."

"Teşekkür ederim, efendim," dedi Adam. Bir an sustuktan sonra sordu. "Neden Charles'ı buraya getirmediniz?"

"Çünkü ben... Hayır, Charles olduğu yerde kalsın daha iyi, olduğu yerde daha iyi."

Adam, babasının sesini ve bakışını hatırladı. Hatırlamak için, daha pek çok zamanı vardı, çünkü gerçekten kışlalarda çürüyecekti. Cyrus'un nasıl yalnız ve tek başına olduğunu ve bunun da farkında bulunduğunu hatırladı.

3

Charles, gidişinin beşinci yılında Adam'ın eve dönüşünü dört gözle bekliyordu. Evi ve samanlığı boyamıştı. Adam'ın döneceği gün yaklaşırken bir kadın buldu, evi iyice tepeden tırnağa bir temizletti.

Yaşlı bir kadındı bu, yoksul ve temizdi. Tozdan kapkara olmuş, çürümüş perdelere şöyle bir baktı ve hepsini söküp attı, yeni perdeler dikip taktı. Ocaktan, Charles'ın annesinin ölümünden beri dokunulmamış yağları kazıdı. Kızartma yağları ve lambadan çıkan islerle duvarlarda oluşan o esmer, parlak kir tabakasını ve döşemeleri küllü suyla yıkadı. Yatak örtülerini sodalı suya bastırdı. Bütün bunları yaparken, bir yandan da durmadan söyleniyordu. "Erkekler!" diyordu, "pis hayvanlar. Domuzlar daha temiz kalır yanlarında. Pislik içinde çürürler. Kadınlar nasıl evlenir bunlarla anlamam ki! Leş gibi kokarlar. Şu fırına bak! Her yerinde binlerce yıldan kalma börek yağları."

Charles, sodanın, amonyağın, Arap sabununun tertemiz, ama yakıcı kokusunu duymamak için bir barakaya taşınmıştı. Yine de, kadının, evin bakımını beğenmediğini anlamıştı. Sonunda kadın, pırıl pırıl parlayan evden söylene söylene gittiğinde de, Charles o barakada kalmaya devam etti. Adam gelene kadar, evin temiz kalmasını istiyordu. Yattığı barakada tarım araçları, onların onarımına yarayan birtakım başka araç gereçler vardı. Charles, kızartma ve yemeklerin, demir ocağında, mutfaktakinden çok daha çabuk ve iyi pişirildiğini keşfetti. Körükler, kömürleri hemen kor haline getiriyordu. Fırın ısınsın diye beklemeye gerek yoktu artık. Bunu daha önce nasıl da düşünmediğine şaşıp kaldı.

Charles uzun süre Adam'ı bekledi, ama Adam gelmedi. Belki de yazmaya utanıyordu Adam. Onun, kendi isteklerine karşın yeniden orduya döndüğünü, öfkeli bir mektupla Cyrus yazdı. Ve ayrıca, ileride bir gün Charles'ın Washington'a gelebileceğini de yazıyordu. Ama ondan sonra, bu çağrıyı bir daha hiç tekrarlamadı.

Charles eve yeniden taşındı ve vahşice denebilecek bir pislik içinde yaşamaya başladı. O

durmadan söylenen yaşlı kadıncağızın yaptığı temizliğin hakkından gelmekten zevk alıyordu sanki.

Adam, Charles'a yeniden mektup yazıncaya kadar aradan bir yıl geçmişti. Bu, tedirgin, yalnızca, "Bilmiyorum, orduya neden yeniden yazıldım. Sanki benim yerimde başka biri vardı," diyebilmek yürekliliğini bulmak için, bir sürü haberle doldurulmuş bir mektuptu. "Çabuk cevap yaz. Nasıl olduğunu bildir," diyordu.

Charles karşılık vermedi. Ancak ondan üst üste dört endişeli mektup gelince oturdu, soğuk bir biçimde, "Zaten seni pek beklemiyordum," diye yazdı, sonra da çiftliğin ve hayvanların ayrıntılı anlatımlarına geçti.

Zaman, görevini yaptı. Artık Charles, yeni yılın ilk günü bir mektup yazıyor, ertesi yılın ilk günü de Adam'dan karşılık geliyordu. Birbirlerinden öylesine uzak düşmüşlerdi ki, ne bir ortak konuları, ne bir ortak sorunları kalmıştı artık.

Charles, eve baksınlar diye, birbiri ardından pasaklı kadınlar tutmaya başladı. Sinirine dokundukları zaman da, domuz satar gibi atıveriyordu başından. Onlardan hoşlanmıyor, kendisinden hoşlanıp hoşlanmadıklarını ise hiç düşünmüyordu bile. Köyden de iyice kopmuştu. Yalnız hancı ve pastacıyla ilişkisini sürdürüyordu. Köylüler onun yaşayış biçimini beğenmiyorlardı, ama bir şey var ki bu berbat yaşayışını onların gözünde bile unutturabiliyordu. Çiftlik hiç bu kadar iyi işletilmemişti. Charles, toprağı temizlemiş, duvarlarını örmüş, sulama kanallarını geliştirmiş ve çiftliğe dört yüz dönüm daha eklemişti. Bununla da kalmamış, tütün ekiciliğine başlamıştı. Evin arkasında, kocaman bir tütün deposu dikilmişti. Bütün bunlardan ötürü, Charles, komşularının saygısını kazandı. Bir çiftçi, iyi bir çiftçi için pek kötü şeyler düşünemez. Charles, parasının çoğunu ve gücünün hepsini, çiftliğine harcıyordu.

Yedinci Bölüm

1

Adam, bundan sonraki beş yılını orduda, insanın aklını kaçırmasına engel olmak için bulunmuş birtakım işleri yapmakla geçirdi. Bitmez tükenmez maden ve deri parlatma işleri, geçitler, talimler, borazanlar, bayrak törenleri gibi, işi gücü olmayanlar için uydurulmuş bir sürü oyalayıcı şey. 1886'da Chicago'da büyük bir grev patlak verdi, ama Adam'ın alayı gidinceye kadar uzlaşmaya varıldı. 1888'de, bir türlü barış anlaşmasına yanaşmayan Seminoleler kıpırdanmaya başladılar. Süvariler yeniden trenlere bindirildiler, ama bu arada Seminoleler de bataklıklarına çekilmiş, sessizleşmişlerdi. Böylece, hayatın bir düşü andıran temposu, birliklerin üzerine yeniden çöktü.

İnsan kafasındaki zaman kavramı, garip ve çelişik bir konudur. Olaysız ve tekdüze geçen zaman, insana, bitmez tükenmez gibi gelir diye düşünülür. Akla yakın olan da budur, ama gerçek öyle değildir. Asıl durgun, olaysız günler hemen geçiverir. İlgiyle beneklenen, trajik olaylarla hırpalanan, sevinçle çatlayan anlar, belleklerde derin izler bırakır. Gerçeğin böyle olduğunu, düşününce siz de kabul edersiniz. Olaysız geçen zamanın bağlanacağı nirengiler yoktur. Hiç ile hiç arasında geçen zaman, zaman değildir.

Adam'ın ordudaki ikinci beş yılı, göz açıp kapayıncaya kadar geçti. 1890 yılı sonlarında, San Francisco'da, çavuş şeritleriyle terhis oldu. Charles'la Adam arasında mektuplar iyice seyrekleşmişti, ama Adam terhisinden az önce kardeşine, “Bu sefer eve geliyorum,” diye yazdı. Bu, üç yıldan fazla bir süre içinde Charles'ın kardeşinden aldığı son haber olmuştu.

Adam, kış geçsin diye bekledi. Irmak boyunca Sacramento'ya kadar çıktı. San Joaquien Vadisi'ni dolaştı. Bahar geldiğinde beş parası kalmamıştı. Battaniyesini dürdü ve ağır ağır doğuya doğru yola çıktı. Kimi zaman yürüyor, kimi zaman da kendine benzer başka adamlarla birlikte, yük arabalarının altındaki dingillere asılarak yol alıyordu. Geceleri, kasabaların dışında konaklamış göçebelerle kalıyordu. Dilenmeyi, para için değil, ama yiyecek için dilenmeyi öğrendi. Farkına bile varmadan, bir çeşit serseri olup çıkmıştı.

Şimdilerde böyle adamlara pek rastlanmıyor. Ama 1890 yıllarında böyle bir sürü yalnız, göçebe adam vardı. Bazıları sorumluluklardan kaçıyorlardı, bazılarını da karşılaştıkları adaletsizlikler toplum dışına sürmüştü. Biraz çalışırlardı, ama öyle çok uzun boylu değil. Biraz hırsızlık yaparlardı, ama yalnızca yiyecek ve zorda kaldıkları zaman da iplerden çamaşır çalarlardı. Her çeşit adam bulunuyordu aralarında -okumuşu, cahili, temizi, kirlisi- ama hepsinde ortak olan bir huzursuzluk vardı. Ilık mevsimleri izler, çok sıcaktan da, çok soğuktan da kaçınırlardı. İlkbahar gelince doğuya yönelirler, ilk soğuklarla birlikte de batıya ve güneye göç ederlerdi.

Sanki çakallarla aynı soydandılar. Çakallar nasıl yabani oldukları için insanlara ve kümeslere yakın yaşarlarsa, bu adamlar da kasabaların yakınlarında yaşarlardı, içlerinde değil. Başkalarıyla olan ilişkileri bir hafta, bir gün sürer, sonra alır başlarını giderlerdi.

Üzerinde birlikte yiyecekleri çorbanın fokurdadığı küçük küçük ateşlerin çevresinde her çeşit konuşma yapılırdı. Yalnız kendilerinden söz etmezlerdi. Adam, Dünya Endüstri İşçileri Birliği'nin gelişmesinden ve öfkeli önderlerinden söz edildiğini ilk buralarda duydu. Felsefe tartışmaları, metafizik, estetik üzerine yapılan konuşmaları, başkalarının yaşantılarını dinledi. Bir gecelik arkadaşları katil de olabilirdi, üzerinden cübbesi alınmış ya da cübbesini kendisi atmış bir papaz da. Sıkıcı bir fakültedeki sıcak yerinden olmuş bir profesör ya da anılarından kaçmaya çalışan bir yalnız adam, düşmüş bir melek ya da çıraklığını sürdüren bir şeytan. Her biri çorbaya havuç, patates, soğan,

et parçaları atarken, ateşin çevresine de düşünce kırıntıları saçarlardı. Adam, kırık cam parçalarıyla tıraş olma tekniğini, el açıp bir şey istemeden önce bir evi dışarıdan değerlendirebilmeyi öğrendi. Düşmanları olan polisten sakınmayı ya da onlarla uzlaşmayı, bir kadını yüreğinin sıcaklığına göre değerlendirmeyi öğrendi.

Adam bu yeni yaşantısından hoşlanıyordu. Sonbahar yapraklara dokunduğunda Omaha'ya kadar gitmişti. Sonra kimseye bir şey sormadan, nedensiz, düşünmeksizin batıya ve güneye yöneldi, dağların üzerinden kaçarak geçti, ancak Güney Kaliforniya'ya vardığında rahat bir soluk aldı. Deniz kıyısı boyunca, kuzey sınırından San Luis Obispo'ya kadar dolaştı. Çekilen suların bıraktığı gölcüklerden yılan balıkları, midyeler, levrekler aşırmayı, deniz tarakları bulmak için kum setlerini kazmayı, kum tepeciklerinde oltayla tavşanları tuzağa düşürüp yakalamayı öğrendi. Güneşten ısınmış kumlarda yatıp, dalgaları saydı.

Bahar onu yeniden doğuya itti, ama bu sefer eskisinden daha yavaş olarak. Dağlarda yaz mevsimi serin geçiyordu ve dağlarda yaşayan halk, o yalnız insanlar gibi iyilikseverdi. Adam, Denver yakınlarında, dul bir kadının çiftliğinde iş buldu ve alçakgönüllülükle onun masasını, yatağını paylaştı. Ama ilk soğuklar, onu yeniden güneye sürdü. Rio Grande'yi izleyerek Albuquerque ve El Paso'dan, Big Bend'den Larendo'ya, oradan da Brownswille'e geldi. Birtakım yiyecek adlarıyla hoşnutluğunu bildirecek İspanyolca sözcükler öğrendi. Ve anladı ki, insanlar ne kadar yoksul olurlarsa olsunlar, yine de verecek bir şeyleri ve onları vermeye iten bir içgüdüleri vardır. İçinde, yoksullara karşı bir sevgi büyüdü. Kendisi de yoksul olmasa, bu duyguları hiç duymayacaktı belki de. Bu düşkün durumunu artık bir çalışma yöntemi haline getirmişti, usta bir serseri olmuştu artık. Zayıftı, yüzü gözü güneşten yanmıştı ve kişiliğini, karşısındakinde öfke ve kıskançlık uyandırmayacak kadar ortadan silmeyi becerebiliyordu. Sesi iyice yumuşamış, konuşmasına bir sürü lehçe ve vurgu karışmıştı. Öyle ki, konuşması hiçbir yerde yabancı karşılanmıyordu. Bu, bir serseri için büyük bir güven kaynağı ve koruyucu bir kılıftı. Trenlerde pek az yolculuk ediyordu. Çünkü serserilere karşı, gittikçe büyüyen bir kızgınlık başlamıştı içinde. Bu kızgınlık, Dünya Endüstri İşçileri Birliği'nin yaptığı şiddet gösterileri ve misillemeler yüzünden daha da yoğunlaşmıştı. Adam, serserilikle suçlanarak tutuklandı. Polisin ve tutukluların vahşi davranışları onu korkutup, serseri topluluklarından uzaklaştırdı. Ondan sonra yalnız başına yolculuk etti ve her zaman tıraşlı ve temiz olmaya özen göstermeye başladı.

Bahar gelince, yeniden kuzeye doğru yola çıktı. Dinlenme ve huzur döneminin sona erdiğini seziyordu. Kuzeye, Charles'a ve çocukluğunun silinmekte olan anılarına yönelmişti artık.

Adam, hiç durmaksızın Doğu Texas'ı geçti. Sonra Mississippi ve Alabama'yı da geçerek Florida yöresine geldi. Acele etmek zorunda olduğunu anlıyordu. Zenciler de iyi olabilecek kadar yoksuldular, ama bir beyaza, ne kadar yoksul olursa olsun güvenemiyorlardı. Yoksul beyazlar ise, yabancılardan çekiniyorlardı.

Tallahassee yakınlarında, şerifin adamları Adam'ı yakaladılar. Serserilikten yargılandı ve bir yol yapım ekibine verildi. O zamanlar, yollar böyle yapılırdı. Altı aya mahkûm olmuştu. Bir ara bırakıldı, ama hemen yeniden tutuklandı ve yeniden altı aya hüküm giymişti. İnsanların başka insanları nasıl hayvan yerine koyabileceğini ve böylece insanlarla geçinmenin en iyi yolunun kendisinin de hayvanlaşması olduğunu öğrendi. Temiz, açık bir yüz, bakan gözü karşılayan bir bakış -bunlar dikkati çekiyor, çekilen dikkat de cezayı getiriyordu. Adam, çirkin ve hayvanca şeyler yapan bir insanın kendi kendini yaraladığını, bu yüzden de başka birini cezalandırma gereksinimi duyduğunu anladı. Eli silahlı adamların gözetiminde tutulmak, geceleri ayağından zincire vurulmak basit güvenlik sorunlarıydı, ama en küçük bir dikbaşlılık ya da direnme karşısında başvurulan vahşi kırbaçlamalar, gardiyanların tutuklulardan korktuklarını belli ediyordu. Adam, orduda geçen yıllarından, korkan bir insanın tehlikeli bir hayvan haline geldiğini biliyordu. Ve Adam, yeryüzünde

yaşayan bütün insanlar gibi, kırbaçlanmaktan, kırbacın bedeninde ve ruhunda yapacağı yıkıntıdan korkuyordu. Çevresine bir duvar çekti, yüzünden ve gözlerinden anlamı sildi, dilini susturdu. Daha sonraları, böyle bir şeyin olabilmesine değil de, bunu pek az acı duyarak yapabilmesine şaşmıştı. Zaten olurken değil de, her şey olup bittikten sonra çok daha müthiş geliyordu insana. Bir adamın sırtının, kasları yarılıp cılk yara oluncaya kadar kırbaçlanmasını hiçbir acıma, öfke, hatta ilgi belirtisi bile göstermeden seyretmek, nefse egemen olmanın zaferidir. Ve Adam bunu da öğrenmişti.

Bir yerde, insanın varlığı görülmekten çok duyulur. Florida yollarındaki ikinci tutsaklığı süresince Adam kişiliğini duyulmayacak kadar silmeye çalıştı. Hiçbir dalgalanmaya yol açmadı, çevresinde titreşimler yaratmadı ve elinden geldiği kadar dikkati çekmez bir durum aldı. Gardiyanlar onu duyamadıkları zaman korkmuyorlardı ondan. Ona kampları temizleme, su kovalarını doldurma, tutuklulara karavanalarını dağıtma gibi işler verdiler.

Adam, tutukluluğunun bitmesine üç gün kalana kadar bekledi. O gün öğleden sonra, su kovalarını doldurdu, sonra daha çok su almak için yeniden küçük ırmağa döndü. Kovaları taşlarla doldurup batırdı. Sonra kendini suya bıraktı ve akıntı boyunca yüzmeye başladı. Arada biraz dinlendi ve yine yüzmeye devam etti. Akşam karanlığı çökünceye kadar yüzdü. Sonra çalılarla kaplı bir kıyıda, kendine gizlenecek bir yer buldu, oraya çekildi, ama sudan dışarı çıkmadı.

Geceleyin av köpeklerinin, ırmağın iki kıyısını taradıklarını duydu. İnsan kokusunu gidermek için, saçlarını yeşil yapraklarla iyice ovmuştu. Suyun içinde, yalnız gözleri ve burnu dışarıda kalacak biçimde oturdu. Sabah olunca, köpekler yine geldiler. Ama bu sefer oldukça ilgisizdiler, adamlar da kıyıları iyice araştıramayacak kadar yorgun görünüyorlardı. Adam'ın cebinde suda durmaktan şişmiş bir parça et vardı, köpeklerle adamlar çekip gidince, çıkarıp onu yedi.

Acele etmemeye alıştırmıştı kendini. Şimdiye kadar birçok kişi, kaçarken acele ettikleri için yakalanmışlardı. Adam, Georgia'ya kadar olan kısa yolu beş günde aştı. Hiçbir şeyi şansa bırakmadı, sabırsızlığını iradesiyle dizginledi. Bu yeteneğine kendi de şaşıyordu.

Georgia'daki Valdosta kasabasının dışında, gece yarısı oluncaya kadar saklandı. Sonra bir gölge gibi kasabanın içine süzüldü. Bir dükkânın arkasına tırmandı. Pencereyi öyle ustaca zorladı ki, mandalı tutan vidalar, güneşte çürümüş tahtadan çıkıverdiler. Mandalı yeniden yerine taktı, ama pencereyi açık bıraktı. Kirli camların arasından süzülen ayışığında çalışmak zorundaydı. Ucuz bir pantolon, beyaz bir gömlek, siyah ayakkabılar, siyah bir şapka ve muşamba bir yağmurluk çaldı. Her birini, uyuyor mu diye denedi. Pencereden çıkmadan önce, her şey yerli yerinde mi diye iyice baktı. Dükkânda bol bulunmayan şeylerin hiçbirine elini sürmemişti. Kasaya dokunmamıştı bile. Pencereyi dikkatle indirdi ve ayışığında gölgeden gölgeye kayarak uzaklaştı.

Gündüz gizlendi, gece yiyecek avına çıktı; biraz şalgam, birkaç buğday başağı, yere düşmüş üç-beş elma, yokluğunun farkına varılmayacak şeyler. Ayakkabıların yeniliğini, kumla ovarak giderdi, yağmurluğu buruşturdu. Beklediği yağmur ancak üç gün sonra yağdı. Adam, aşırı kuşkusu yüzünden, gerekli sayıyordu bunu.

Yağmur öğleden sonra başladı. Adam muşambasına bürünüp karanlığın çökmesini bekledi. Sonra çilentili gece karanlığında Valdosta kasabasına doğru yürüdü. Siyah şapkasını gözlerine indirmiş, sarı muşambasını boğazına kadar sıkı sıkı iliklemişti. İstasyona yaklaştı, yağmurun bulandırdığı bir pencereden içeri baktı. İstasyon memuru, başındaki yeşil siperliği ve siyah alpaka kolluklarıyla bilet gişesinden dışarı uzanmış, bir arkadaşıyla konuşuyordu. Arkadaşının oradan ayrılması yirmi dakika sürdü. Adam, onun istasyondan uzaklaşmasını bekledi. Sonra sakinleşmek için derin bir soluk aldı ve içeri girdi.

Charles'a pek az mektup gelirdi. Bazen haftalarca, postaneye uğrayıp mektup sormazdı. 1894 şubatında, Washington'daki bir hukuk bürosundan kalın bir zarf gelince, postacı bunun önemli bir şey olabileceğini düşünüp Trask çiftliğine kadar götürmeye karar verdi. Charles odun kesiyordu. Postacı mektubu verdi ve bu kadar zahmete girdiği için de, mektupta neler yazılı olduğunu öğrenmek üzere bekledi.

Charles da bekletti onu. Beş sayfayı ağır ağır okudu, dudaklarını kıpırdata kıpırdata, aldı baştan okudu. Sonra kâğıtları katladı ve eve doğru yürümeye başladı.

Postacı ardından seslendi: "Kötü bir şey mi var, Bay Trask?"

"Babam ölmüş," dedi Charles. Sonra eve girdi ve kapıyı kapadı.

Postacı kasabaya döndüğünde, "Çok metindi," diye anlattı. "Çok metin davrandı. Sessiz bir adam. Çok konuşmuyor."

Charles eve girince, hava daha kararmadığı halde lambayı yaktı. Mektubu masaya yaydı. Oturup yeniden okumadan önce, gidip ellerini yıkadı.

Kendisine telgraf çekecek kimse çıkmamıştı. Noter, Charles'ın adresini, babasının kâğıtları arasında bulmuştu. Çok üzgündüler, başsağlığı diliyorlardı. Oldukça da şaşmışlardı. Trask'in vasiyetnamesini yazarlarken, oğullarına ancak birkaç yüz dolar bırakacağını sanmışlardı. Ancak bu kadar bir serveti var görünüyordu. Ama banka defterleri karıştırılınca, doksan üç bin dolar parası, on bin dolarlık da değerli tahvilleri olduğu anlaşıldı. Bunları görünce, Cyrus Trask üzerine olan görüşleri değişmişti. Bu kadar çok parası olan adam zengin sayılırdı. Artık bundan böyle sıkıntıya düşmeyeceklerdi. Bu parayla bir hanedan kurulurdu. Avukatlar, Charles ile kardeşi Adam'ı kutluyorlardı. Vasiyetnameye göre, bu para eşit olarak bölünecekti. Bundan sonra, Cyrus'tan kalan eşyaların bir listesi verilmişti. Kendisine çeşitli törenlerde verilmiş beş kılıç, üzerinde altın bir levha bulunan ve zeytin dalından yapılmış bir yargıç tokmağı, uçlarında birer elmas bulunan ve masa saatlerine takmak için yapılmış bir nazarlık, takma diş taktırdığı zaman dişlerinden çıkan altın kaplamalar, gümüş bir saat, altın başlı bir baston, böylece uzuyordu liste.

Charles, mektubu iki sefer daha okudu. Sonra başını ellerinin arasına aldı. Adam'ı merak ediyor, onun da şimdi evde olmasını istiyordu.

Şaşkına dönüp aptallaşmıştı Charles. Ateşi yaktı, tavayı kızdırdı ve içine kalın, tuzlu domuz eti dilimleri doğradı. Sonra gidip yeniden mektuba baktı. Birden mektubu alıp mutfak masasının çekmecesine koydu. Bu konu üzerinde bir süre hiç düşünmemeye karar verdi.

Ama başka bir şey düşünemedi elbet. Kısır bir döngü üzerinde düşünüyor, düşünüyor, sonunda gelip hep aynı noktaya takılıyordu kafası: Babası bu parayı nereden bulmuştu?

İki olay arasında, nitelikleri ya da ortaya çıktıkları yer ve zaman bakımından ortak yanlar varsa, ikisinin de bir tek şey olduğu sonucuna kolayca varıveririz. Ve bu eğilim, bizi, gizemli olaylar yaratmaya ve sonradan anlatmak için bunları belleğimizde saklamaya götürür. Charles, çiftliğe mektup getirildiğini, daha önce hayatında hiç görmemişti. Birkaç hafta sonra da bir çocuk, elinde bir telgrafla çıkageldi. Biz, iki ölüm arasında nasıl bir ilişki kurar da ardından bir üçüncüsünü beklersek, Charles da mektupla telgraf arasında hemen bir ilişki kuruverdi. Telgrafı elinde sallayaraktan istasyona koştu.

"Dinle şunu," dedi telgraf memuruna.

"Okudum, biliyorum."

"Okudun mu?"

"Telden geldi," dedi memur. "Ben kaydettim."

"A, evet, öyle ya. 'Acele ihtiyacım var. Yüz dolar telle. Eve geliyorum. Adam.'"

"Ödemeli geldi," dedi memur. "Altmış sent borçlusun bana."

“Valdosta, Georgia. Hiç işitmemiştim.”

“Ben de. Ama varmış işte.”

“Peki Carlton, telgrafla parayı nasıl gönderiyorsun?”

“O kolay. Sen bana yüz iki dolar altmış sent getirirsin, ben de Valdosta’daki telgrafçıya, Adam’a yüz dolar ödesin diye bir tel yollarım. Ayrıca bana da altmış sent borçlusun.”

“Ödeyeceğim. Peki ama, onun Adam olduğunu ben nasıl bileceğim? Başka birinin parayı almasını nasıl önleyeceksin?”

Memur bilgiç bilgiç gülümsedi. “Şöyle yaparız,” dedi. “Sen bana, cevabını kimsenin bilemeyeceği bir soru verirsin. Ben, soruyu da, cevabı da tellerim. Memur, oradaki memur, parayı alacak olana bu soruyu sorar, cevap veremezse, parayı da alamaz.”

“Bak bunu beğendim. Güzel bir soru bulayım öyleyse.”

“Sen, Yaşlı Breen gişeyi kapamadan yüz doları alıp gelsen daha iyi olur.”

Bu oyun Charles’ın hoşuna gitmişti. Parayı hemen alıp geldi. “Soruyu buldum,” dedi.

“Annenin göbek adı değildir inşallah. Pek çok kişi hatırlayamaz bunu çünkü.”

“Yok, yok. Öyle bir şey değil. Bak: Askere gitmeden önce babama doğum gününde ne armağan verdin?”

“Güzel bir soru, ama çok uzun. Kısaltamaz mısın?”

“Parasını verecek olan ben değil miyim? Cevap: Köpek yavrusu.”

“Bunu başka kimse bilemez,” dedi Carlton. “Peki parasını sen vereceksin elbet, bana ne.”

Charles, “Eğer unuttuysa,” dedi, “işte o zaman pek gülünç olur. Bir daha eve de dönemez.”

3

Adam, kasabadan yürüyerek çıkmış, geliyordu. Gömleği kirlenmiş, çaldığı giysileri buruşmuş, bir haftadır olduğu gibi yatıp kalkmaktan toz toprak içinde kalmıştı. Evle samanlık arasında durdu, kardeşini arandı, bir an sonra onun, yeni tütün deposunda bir şeyler çaktığını duydu. “Hey! Charles!” diye seslendi.

Çekiç sesleri durdu, sessizlik oldu. Adam’a kardeşi tahtaların çatlakları arasından onu gözetliyormuş gibi geldi. Sonra birden Charles çıktı, hızla yaklaştı, Adam’a doğru atıldı. El sıkıştılar.

“Nasılsın?”

“İyiyim,” dedi Adam.

“Aman Tanrım ne kadar zayıflamışsın?”

“Zayıfladım galiba. Biraz da yaşlandım.”

Charles, onu tepeden tırnağa inceledi. “Pek iyi görünmüyorsun.”

“Öyle.”

“Bavulun nerede?”

“Yok.”

“Nerelerdeydin Tanrı aşkına?”

“Orada burada geziniyordum.”

“Serseri serseri mi?”

“Serseri serseri.”

Aradan Charles’ın cildini kırışık derilere çevirip gözlerini kan çanağına döndüren bunca yıl geçtiği halde, Adam birden hatırladı ve kardeşinin kafasında hâlâ o iki aynı düşüncenin bulunduğunu

anladı: Sorular ve başka bir şey.

“Niye eve dönmedin?”

“Yalnızca dolaşmak istedim. Elimde değildi. İçine işliyor insanın. Alnındaki iz gerçekten çok kötü.”

“Sana mektupta sözünü ettiğim yara işte. Gittikçe kötüleşiyor. Niye yazmadın? Karnın aç mı?” Charles, ellerini ceplerine sokup çıkarıyor, çenesine dokunuyor, başını kaşıyordu.

Adam, “Geçer,” dedi. “Bir zamanlar adamın birine rastlamıştım, barmendi. Alnında kediye benzer bir leke vardı. Doğuştanmış. Adama da Kedi diye ad takmışlar bunun için.”

“Karnın aç mı?”

“Evet, aç.”

“Burada kalmaya karar verdin mi artık?”

“E... evet, galiba. Bunu hemen şimdi mi konuşalım istiyorsun?”

“E... evet, galiba,” diye yankı yaptı Charles. “Babamız öldü.”

“Biliyorum.”

“Nereden bilebilirsin?”

“İstasyon memuru söyledi. Ne kadar oluyor öleli?”

“Aşağı yukarı bir ay.”

“Hangi sebeptenmiş?”

“Zatürreeden.”

“Burada mı gömülü?”

“Hayır, Washington’da. Bir mektupla birlikte bir sürü gazete geldi. Cenazesini bayrağa sarıp, top arabasıyla kaldırmışlar. Başkan yardımcısı da oradaymış. Başkan, çelenk göndermiş. Gazetelerde hepsini yazıyor. Resimleri de var. Sana gösteririm sonra, hepsi duruyor.”

Adam, kardeşinin yüzünü o başını çevirinceye kadar sessizce inceledi. Sonra, “Bir şeye mi kızdın?” diye sordu.

“Neye kızacakmışım?”

“Bilmem, bana öyle geldi ki...”

“Kızdıracak bir şey yok. Haydi gel, sana yiyecek bir şeyler vereyim.”

“Peki. Çok çekmiş mi?”

“Hayır. Dörtnala giden cinstenmiş. Hemen götürmüş.”

Charles bir şeyler saklıyordu. Söylemek istiyor, ama nasıl açacağını bilemiyordu. Sözcüklerin ardına sığınıp duruyordu. Adam sesini çıkarmadı. Böyle sessizce durup, Charles’ın soluya koklaya dönüp dolaşarak baklayı ağzından çıkarmasını beklemek daha iyi olacaktı.

“Öbür dünyadan öyle pek haber gelmez bana,” dedi Charles. “Ama yine de kimbilir? Bazı insanlar, öbür dünyadan birtakım bildiriler aldıklarını ileri sürüyorlar. Sarah Whitburn denilen yaşlı karı sözgelimi. Ant içti. İnsan ne düşüneceğini bilemiyor. Sana hiç böyle bir şey oldu mu? Söylesene, dilini mi yuttun?”

Adam, “Düşünüyordum da,” dedi. Şaşkınlıkla düşünüyordu. ‘Kardeşimden korkmuyorum. Eskiden, ondan ölesiye korkardım. Şimdi artık korkmuyorum. Niye acaba? Orduda geçen günler yüzünden mi? Yoksa babamın ölümü mü buna sebep? Belki, ama anlayamıyorum.’ Korku ortadan kalkınca, istediği her şeyi, bir çatışma çıkmasın diye sözcükleri seçmek zorunda kalmadan, dilediği gibi söyleyebilirdi. Güzel bir duyguydu bu, sanki ölmüş de yeniden dirilmişti.

Mutfağa geçtiler. Burayı hem hatırladı, hem hatırlayamadı. Biraz daha küçülmüş, karanlıklaşmış gibiydi. Adam, neredeyse sevinçle, “Charles,” dedi, “dinliyorum. Bana bir şey anlatmak istiyorsun,

ama çalının çevresinde dolanan av köpeği gibi bunun çevresinde dolaşıp duruyorsun. O seni ısırmadan anlatsan iyi olacak."

Charles'ın gözleri öfkeyle ışıldadı. Başını dikti. Ama eski gücü kalmamıştı artık. İçine çöken yıkım duygusuyla, 'Artık onu dövemem. Yapamam,' diye düşündü.

Adam kıkırdadı. "Belki babamızın ölümü üzerinden daha bu kadar az zaman geçmişken, insanın kendini mutlu duyması yakışık almaz, ama Charles, biliyor musun, ben hayatım boyunca kendimi hiç bu kadar iyi duymamıştım. Hiçbir zaman. Dök içini Charles, onun seni tırmalamasına izin verme."

Charles, "Babamızı sever miydin?" diye sordu.

"Sözü nereye getirdiğini anlayıncaya kadar, buna karşılık vermeyeceğim."

"Sever miydin, sevmez miydin?"

"Bunun seninle ne ilgisi var?"

"Söyle!"

O yaratıcı ve özgür aldırmazlık, Adam'ın iliklerine ve beynine işlemişti. "Peki," dedi, "söyleyeyim. Hayır, sevmezdim. Bazen beni korkuturdu. Bazen, evet bazen onu beğenirdim, ama çoğu zaman ondan nefret ederdim. Nefret. Şimdi söyle bakalım, neden bunu öğrenmek istedin?"

Charles ellerine bakıyordu. "Anlamıyorum," dedi. "Bir türlü kafam almıyor. O seni, dünyadaki her şeyden daha çok severdi."

"İnanmıyorum buna."

"İnanmak zorunda değilsin. Sen ona ne getirsen hoşuna giderdi. Benden hoşlanmazdı. Ona verdiğim hiçbir şeyi beğenmedi. Ona verdiğim armağanı hatırlıyor musun? Cep çakısını? O çakıyı alabilmek için, bir katır yükü odun kestim, sattım. Peki ne oldu? Yanına alıp Washington'a bile götürmedi. İşte burada, yazıhanesinin gözünde duruyor. Sen ise ona bir köpek yavrusu getirmiştin. Sana hiçbir şeye mal olmamıştı. Bak, şimdi sana o yavrunun resmini göstereyim. Cenazesinden çekilmiş, bir albayın kucağında. Kör, yürüyemiyor. Cenazeden sonra vurmuşlar."

Kardeşinin sesindeki şiddet, Adam'ı şaşırtmıştı. "Anlayamıyorum," dedi. "Anlayamıyorum sözü nereye getirmek istediğini."

"Ben onu severdim," dedi Charles. Ve Adam, hayatında ilk olarak, kardeşinin ağlamaya başladığını gördü. Kardeşi başını kollarına gömdü ve hıçkırarak ağladı.

Adam, ona doğru gidecek gibi oldu, ama o eski korkunun birazı geri gelmişti sanki. Hayır, diye düşündü, eğer ona dokunursam, beni öldürmeye kalkar. Açık duran kapıya doğru gitti. Arkasından, kardeşinin burun çekişlerini duyuyordu.

Evin yanındaki çiftlik, hiç de öyle güzel bir çiftlik değildi, hiçbir zaman da olmamıştı. Her yana yayılmış çöplerle, öyle yüzüstü bırakılmış, dağınık bir görünüşü vardı. Çiçeksizdi, yerlere kâğıt parçaları ve tahta kırıkları saçılmıştı. Ev de güzel değildi. Barınmak ve yemek pişirmek için sağlamca yapılmış bir kulübeydi. İçi sıkıcı bir çiftlik, sıkıntılı bir evdi. Sevmeyen, sevilmeyen bir yerdi. Yuva değildi, özlenecek, geri dönülecek bir yer değildi. Adam'ın aklına birden üvey annesi geldi. Çiftlik kadar sevilmemiş, yerine uymamıştı. Belki kendince temizdi, ama çiftlik nasıl bir yuva olamamışsa, o da iyi bir eş olamamıştı.

Kardeşinin hıçkırıkları kesilmişti. Adam döndü. Charles gözlerini dosdoğru ileri dikmiş, boş boş bakıyordu.

Adam, "Bana annemden söz et," dedi.

"Öldü, sana yazmıştım. O kadar çok oldu ki. Hem o senin annen değildi."

Adam'ın bir sefer onun yüzünde yakalamış olduğu gülümseme, kafasında yeniden canlandı. Gözünün önüne Alice'in yüzü geldi.

Charles'ın sesi, bu düşü delip geçti, görüntüyü parçaladı. "Sana bir şey soracağım," dedi. "Ama

karşılık vermeden önce iyi düşün, acele etme. Doğruluğuna güvenmedikçe karşılık verme.” Charles, soruyu sormak için dudaklarını kıpırdattı. “Ne dersin, acaba babamızın şerefsiz bir adam olması mümkün mü?”

“Ne demek istiyorsun?”

“Açık değil mi? Apaçık söyledim. Şerefsiz olmanın bir tek anlamı vardır.”

“Bilmiyorum,” dedi Adam. “Bilmiyorum. Hiç kimse böyle bir şey söylemedi şimdiye kadar. Baksana nerelere yükselmiş. Beyaz Saray’da gece yatısına kalmış. Başkan yardımcısı cenazesine gelmiş. Dürüst olmayan bir adama benziyor mu? Charles, haydi,” diye yalvardı Adam, “geldiğimden beri söylemek istediğini anlat artık.”

Charles dudaklarını ıslattı. Kanı çekilmiş, kanıyla birlikte bütün gücü ve yırtıcılığı da yok olmuştu sanki. Sesi dümdüz çıktı. “Babam bir vasiyetname bırakmış. Her şeyi eşit olarak ikimize bölüştürmüş.”

Adam güldü. “Çiftlik, bizi hayatımızın sonuna kadar geçindirir. Sanırım aç kalmayız.”

“Doksan üç bin dolardan daha fazla,” diye sürdürdü konuşmasını Charles.

“Çıldırmışsın sen. Yüz dolar olsa, haydi neyse. Nereden bulacak bu kadarını?”

“Yanlışlık yok. Ordudan yüz otuz beş dolar aylık alıyordu. Bununla oda kirası, yeme içme parası ödüyordu. Yolculuğa çıktığında, mil başına beş sent ve otel giderlerini veriyorlardı.”

“Belki de bu para hep vardı da, biz bilmiyorduk.”

“Hayır, yoktu.”

“Peki, neden ordu komutanlığına yazıp sormuyorsun? Bilen biri vardır belki.”

“Cesaret edemem,” dedi Charles.

“Bana bak! Öyle hemen kafanı karıştırma. Spekülasyon denen bir şey var. Bir sürü adam vurgun vuruyor. Babam büyük adamları tanıyordu. Belki de iyi bir işe girişmiştir. Kaliforniya’ya, altın bulmaya koşanları düşün, birçoğu zengin olup döndüler.”

Charles’ın yüzü darmadağındı. Sesi öyle alçak çıkıyordu ki, Adam ona doğru eğilmek zorunda kaldı. Konuşması, rapor okur gibi renksizdi. “Babamız orduya 1862 haziranında katıldı. Bu eyalette üç ay eğitim gördü, yani eylüle kadar. Sonra güneye doğru yürüdüler. Ekimin on ikisinde bacağından vuruldu ve hastaneye gönderildi. Eve ocak ayında döndü.”

“Ne demek istediğini anlayamıyorum.”

Charles’ın sözcükleri güçsüz ve donuktu. “Chancellorsville’de bulunmadı, Gettysburg’da, Wilderness’de de bulunmadı. Richmond ve Appomattox’ta da olmadı.”

“Ne biliyorsun?”

“Terhis belgesinden. Öbür evraklarıyla birlikte geldi.”

Adam, derin bir iç geçirdi. Göğsüne, yumrukla itilmiş gibi bir sevinç dalgası dolmuştu. Başını inanmaz bir halde salladı.

Charles, “Nasıl becerdi bunu,” diye sordu. “Nasıl becerdi? Kimse de ona sormadı bunu. Sen sordun mu? Ben sordum mu? Ya annem? Hiç kimse. Washington’dakiler bile.”

Adam ayağa kalktı. “Evde yiyecek ne var? Kendime bir şeyler ısıtayım.”

“Dün akşam bir piliç kesmiştim. Beklersen onu kızartayım.”

“Daha kolay bir şey yok mu?”

“Biraz tuzlu domuz etiyle, bir sürü yumurta var.”

“İyi öyleyse,” dedi Adam.

Konuyu orada bıraktılar. Düşünceleri hep bunun çevresinde dönüp duruyordu. Sözünü etmiyorlardı, ama hep kafalarının içindeydi. Konuşmak istiyor, konuşamıyorlardı. Charles, tuzlu domuzu kızarttı, fasulye tenceresini ısıttı, yumurtaları pişirdi.

“Çayırı da sürdüm,” dedi, “çavdar ektim.”

“Nasıl oldu?”

“Çok iyi. Kayaları da temizledim bir ara.” Parmağıyla alnına dokundu. “Bu Allahın belası yara da o zaman, bir kayayı sökmeye uğraşırken oldu.”

“Bana yazmıştın,” dedi Adam. “Bilmem sana söyledim mi, mektuplarının benim için anlamı büyüktü.”

“Ama sen neler yaptığını bana hiç yazmadın,” dedi Charles.

“Galiba düşünmek istemiyordum. Çoğu zaman hep kötü şeyler oluyordu.”

“Gazetelerde askeri harekâtları okudum. Onlara katıldın mı?”

“Evet. Onları düşünmek istemiyordum. Hâlâ da öyleyim.”

“Kızılderili öldürdünüz mü?”

“Evet, Kızılderilileri öldürdük.”

“Galiba çok inatçıymışlar.”

“Galiba öyleydi.”

“İstemiyorsan, bu konuda konuşmak zorunda değilsin.”

“İstemiyorum.”

Yemekleri gaz lambasının altında yediler. “Lambanın camını temizleyebilsem, daha bol ışığa kavuşurduk.”

“Ben yaparım,” dedi Adam. “Her şeye birden yetişmek kolay değil.”

“Yeniden eve dönmen çok iyi oldu. Yemekten sonra hana gitmeye ne dersin?”

“Dur bakalım. Belki de şöyle biraz oturmak isterim.”

“Sana mektupta yazmadım ama, hana kızlar getiriyorlar. Belki sen de istersin benimle gelmeyi. İki haftada bir değişiyorlar. Bilmem ya, hoşuna gidebilir.”

“Kızlar mı?”

“Evet. Yukarıdalar. Çok kolay. Düşündüm ki, eve yeni dönüyorsun.”

“Bu gece olmaz. Belki daha sonra. Ne alıyorlar?”

“Bir dolar. Çoğunlukla güzel kızlar.”

“Belki daha sonra,” dedi Adam. “Nasıl yapabiliyorlar, hayret?”

“Ben de önce şaşırmıştım. Ama güzel bir sistem kurmuşlar.”

“Sık sık gidiyor musun?”

“İki-üç haftada bir. Burası pek ıssız, insan tek başına yaşayınca.”

“Bana bir seferinde, evlenmeyi düşündüğünü yazmıştın.”

“Evet, öyleydi. Ama galiba istediğim kızı bulamadım.”

İki kardeş de, ana konunun çevresinde dönüp duruyorlardı. Arada bir açacak gibi oluyor, hemen geri çekiliyor, ekinlere, kasabanın dedikodusuna, siyasete, sağlık durumlarına sığınıyorlardı. Bu konuyu er geç açacaklarını ikisi de biliyordu. Charles bunu deşmeye Adam’dan daha çok istekliydi. Çünkü üzerinde uzun uzun düşünecek zaman bulmuştu. Adam için ise, yeni bir duygu ve düşünce alanıydı. Ona kalsa, bu konuyu başka bir güne ertelerdi. Ama kardeşinin buna izin vermeyeceğini de biliyordu.

Bir seferinde, açıkça, “Öteki konuyu hiç açmayalım,” dedi.

“Elbet, madem öyle istiyorsun.”

Kaçamak yapacak konular gittikçe tükendi. Her tanıdığın, oralarda geçmiş bütün olayların sözü edilmiş, tüketilmişti. Kesik kesik konuştular bir süre, zaman geçti.

Adam, “O konuyu açmak istiyor musun?” diye sordu.

“Birazdan.”

Susmuşlardı ve gece, evin çevresinde tedirgin tedirgin kıpırdanıyor, onları dürtüyor, kışkırtıyordu.

“Şu cenaze törenini görmeyi pek isterdim,” dedi Charles.

“Sanırım pek şatafatlı olmuştur.”

“Gazetelerden kestiklerimi görmek ister misin? Hepsi odamda duruyor.”

“Hayır, bu gece kalsın.”

Charles sandalyesini çevirdi, dirseklerini masaya dayadı. “Bu konuyu bir çözüme bağlamalıyız,” dedi sinirli sinirli. “İstediğimiz kadar erteleyelim, yine de ne yapacağımıza karar vermemiz gerekecek.”

“Bilmiyorum,” dedi Adam. “Yalnız, üzerinde biraz düşünmek için zaman kazanmak istedim.”

“Bunun bir yararı olacak mı sanki? Benim zamanım oldu, hem de pek çok. Ama bir kısır döngü içine düşmemden başka işe yaramadı. Düşünmek istemedim, yine olmadı. Zamanın sana yardımcı olacağını mı sanıyorsun?

“Yok, hayır sanmam. Önce ne üzerinde konuşmak istiyorsun? Bana kalırsa, dosdoğru açalım. Başka bir şey düşündüğümüz yok zaten.”

“Ortada bir para var,” dedi Charles. “Yüz bin doların üzerinde bir servet.”

“Evet, ne olacak?”

“Peki, nereden geldi bu para?”

“Ben ne bileyim. Spekülasyon yapmış olabilir. Washington’da biri, ona güzel bir iş bulmuştur belki.”

“İnanıyor musun buna?”

“Hiçbir şeye inandığım yok,” dedi Adam. “Bilmiyorum, bilmediğimin nesine inanayım.”

“Çok para,” dedi Charles. “Bize bir servet bırakmış. Hayatımızın sonuna kadar bizi geçindirir ya da göz alabildiğine toprak satın alır, işletiriz. Belki sen daha iyice kavrayamadın, ama zenginiz. Buralardaki herkeslerden çok daha zenginiz.”

Adam güldü. “Sanki hapse hüküm giymişiz gibi konuşuyorsun,” dedi.

“Nereden çıktı bu para?”

“Sana ne canım? Arkamıza yaslanıp, keyfimize baksak daha iyi olmaz mı?”

“Gettysburg filan yoktu. Bütün savaş boyunca hiçbir Allahın belası çatışmaya girmemiş. Küçük bir kavgada yaralanmış. Bize anlattığı her şey yalandı.”

“Ne olacak yani?”

Charles, çökmüş bir halde, “Parayı çaldığını sanıyorum,” dedi. “Sen sordun, ben de düşündüğümü söyledim.”

“Nereden çaldığını biliyor musun?”

“Hayır.”

“Öyleyse, çaldığını nereden çıkarıyorsun?”

“Savaş konusunda yalan söyledi.”

“Ne?”

“Yani, demek istiyorum ki, eğer savaş konusunda yalan söylemişse, para da çalmış olabilir.”

“Nasıl?”

“Orduda önemli işleri vardı. Belki hâzinenin defterleri üzerinde oynamıştır.”

Adam içini çekti. “Peki, madem öyle, niye yazıp sormuyorsun? Defterleri yeniden gözden geçirsinler. Doğruysa dediklerin, parayı geri veririz.”

Charles’ın yüzü karıştı, alnındaki leke daha koyu bir renk aldı.

“Cenaze töreninde başkan yardımcısı bulunmuş. Başkan çelenk göndermiş. Sıra sıra dizilen arabaların uzunluğu yarım mili buluyormuş, yüzlerce yaya varmış. Tabutu kimler taşıyormuş biliyor musun?”

“Ne demek istiyorsun?”

“Onun bir hırsız olduğunu ortaya çıkardığımızı düşün. Sonra, hiçbir zaman Gettysburg’da ya da başka bir yerde bulunmadığı ortaya çıkacak. Sonra herkes, onun bir yalancı ve bütün yaşamının da bir yalandan ibaret olduğunu öğrenecek. Arada gerçeği de söylemiş olsa, bunların doğruluğuna hiç kimse inanmayacak artık.”

Adam kımıldamadan oturuyordu. Gözlerinde kuşku yoktu, ama dikkat doluydu. “Onu sevdiğini sanıyordum,” dedi. Son derece sakindi. Kendisini özgür ve bağımsız duyuyordu.

“Seviyordum, hâlâ da seviyorum. Bu yüzden bu işten nefret ediyorum. Bütün yaşantısı berbat olup gitti. Mezarı... mezarından çıkarıp atabilirler de onu!” Sözleri duyguyla dolup taşıyordu. Birden, “Sen onu hiç mi sevmedin?” diye bağırdı.

“Şu ana kadar pek kesin bilmiyordum,” dedi Adam. “Nasıl bir duygu duymam gerektiğine pek karar veremiyordum. Hayır. Onu sevmedim.”

“Öyleyse, bütün yaşantısının mahvolmasına ve zavallı bedeninin oradan sökülüp atılmasına aldırmıyorsun. Ey yüce Tanrım!”

Adam’ın kafası, duygularını anlatabilecek sözler bulmaya çalışıyordu. “Endişe etmemin gereği yok.”

“Hayır, aldırmıyorsun,” dedi Charles acıyla. “Onu sevmemişsen, gereği yok elbet. Bir tekme de sen atabilirsin suratına.”

Adam, kardeşinin bundan böyle tehlikeli olmayacağını biliyordu. Onu böyle bir şeye itecek bir kıskançlık yoktu artık ortada. Babasının bütün yükü onun üzerindeydi, onun babasıydı bu ve kimse babasını onun elinden alamazdı.

“Herkes işin içyüzünü öğrendikten sonra, kasabada dolaşırken kimbilir neler duyacaksın?” dedi Charles. “Başkalarının yüzüne nasıl bakacaksın?”

“Sana, aldırmadığımı söyledim. Aldırmamın da gereği yok, çünkü inanmıyorum.”

“Neye inanmıyorsun?”

“Para çaldığına inanmıyorum. Savaşta, söylediğin şeyleri yaptığına ve gittiğini söylediği yerlerde bulunduğuna inanıyorum ben.”

“Ama eldeki kanıtlar - terhisine ne demeli?”

“Çaldığını gösteren hiçbir kanıtın yok. Bunu sen uydurdun, çünkü paranın nereden geldiğini bilmiyorsun.”

“Ordunun evrakları?”

“Yanlış düzenlenmiş olabilir,” dedi Adam. “Yanlış olduklarına kalıbımı basarım. Babama inanıyorum.”

“Bunu nasıl yapabildiğine şaşıyorum.”

Adam, “Bak sana anlatayım,” dedi. “Tanrının olmadığı konusunda kanıtlar çok sağlam. Ama bir sürü insanda, Tanrı’nın var olduğu duygusu daha ağır basıyor.”

“Ama babamızı sevmediğini söylemiştin. Onu sevmeden nasıl inanabilirsin?”

“Belki de bu sebepten,” dedi Adam yavaşça, düşüncelerini toparlamaya çalışıyordu. “Onu sevseydim, kıskanacaktım onu. Sen kıskandın. Belki bu sevgidir seni böyle kuşkulu ve karamsar yapan. Bir kadını sevdiğinde, kendine güvenmediğin için ona da güvenemezsin, doğru mu? Bunu apaçık anlıyorum. Onu nasıl sevmiş olduğunu ve bunun sana neye mal olduğunu görüyorum. O beni

belki sevdi. Beni sınadı, incitti, cezalandırdı ve sonunda da bir kurban gibi askere gönderdi. Belki bir çözüm yolu bulmak için yaptı bunu. Oysa seni sevmiyordu, ama inanıyordu sana. Belki... belki de tersi doğrudur."

Charles ona bakıyordu. "Anlamıyorum," dedi.

"Anlatmaya çalışıyorum işte," dedi Adam. "Yeni bir düşünce bu bende. Kendimi çok iyi duyuyorum. Hayatımda hiç duymadığım kadar iyi. Bir şeyden kurtuldum sanki. Belki gün gelecek, sende olan duyguları ben de duyacağım ama şimdi duymuyorum."

"Anlamıyorum," dedi Charles yine.

"Babamızın hırsız olduğuna inanmadığımı anladın mı? Onun yalancı olacağına inanmıyorum."

"Ama evraklar?"

"Evraklara bakmayacağım. Babama olan inancım karşısında evrakların sözü olmaz."

Charles hızlı hızlı soluyordu. "O halde parayı alırsın."

"Elbette."

"Çalmış olsa bile mi?"

"Çalmadı ki. Çalmış olamaz."

"Anlamıyorum," dedi Charles.

"Anlamıyor musun? Bütün işin püf noktası bu gibi görünüyor. Bak. Bundan sana hiç söz etmedim. Buradan gitmeden hemen önce beni dövdüğünü hatırlar mısın?"

"Evet."

"Sonrasını da hatırlar mısın? Bir baltayla beni öldürmeye geldiğini?"

"Pek iyi hatırlamıyorum. Çıldırmış olmalıyım."

"O zaman bilmiyordum, ama şimdi biliyorum. Sevgin için savaşıyordun sen."

"Sevgi mi?"

"Evet," dedi Adam. "Parayı iyi kullanmamız gerek. Belki burada kalırız, belki uzaklara gideriz, sözgelimi Kaliforniya'ya. Ne yapacağımıza karar vermeliyiz. Ve tabii, babamıza bir anıt yaptırmalıyız. Şöyle büyük bir şey."

"Buradan uzaklaşamam," dedi Charles.

"Bakalım, zaman ne gösterecek. Acelemiz yok. Şimdilik oluruna bırakalım işleri."

Sekizinci Bölüm

1

İnsanların bazen canavarlar dünyaya getirdiklerine inanıyorum. Bunların bazıları biçimsiz, korkunç görünüşlü, kocaman kafalı ya da küçücük gövdeli olurlar; bazılarının ne ayakları, ne de kolları vardır; bazıları üç kolludur, bazılarının da olmayacak yerlerde kuyrukları ya da ağızları bulunur. Bunların hepsi birer rastlantıdır ve eskiden düşünüldüğünün tersine, böyle yaratıkların dünyaya gelmesinde kimsenin suçu yoktur. Bir zamanlar, bunların, gizli günahların açık birer cezası olduğu düşünülürdü.

Fizik yapı bakımından canavarlar bulunduğu gibi, akıl ve ruh yapısı bakımından da canavar olanlar bulunamaz mı? Yüz ve beden kusursuz olabilir, ama bozuk bir gen ya da yumurta, fizik canavarların doğmasına yol açtığı gibi, aynı nedenler bozuk bir ruhun oluşmasına da yol açamazlar mı?

Canavarlar, olağan kabul edilen ölçülerden az ya da çok sapmış, uzaklaşmış olanlardır. Bir çocuk, kolsuz doğabildiği gibi, acıma duygusundan ya da vicdandan yoksun olarak da doğabilir. Bir kaza sonucu kollarını yitiren birinin bu eksikliğe kendini alıştırması büyük çaba ister. Ama kolsuz doğan biri, onu garip bulan kişiler yüzünden acı çeker. Hiçbir zaman bir kola sahip olmadığı için, onun eksikliğinden acı çekemez. Küçükken, kimi zaman, kanatlarımız olsa nasıl olur diye düşünürüz. Ama bu, kuşların duyduklarının aynısını duyduğumuzu göstermez. Hayır. Herkes kendini olağan gördüğüne göre, canavar için de kendi gibi olmayanlar canavardır. Ama ruh bakımından canavar olan biri için, durum daha da belirsizdir, çünkü başkalarıyla karşılaştıracak, elle tutulur bir özelliği yoktur. Vicdansız olarak dünyaya gelmiş birine, vicdan azabından perişan olmuş biri gülünç görünecektir. Dürüst olmak, bir suçluya saçma gelir. Canavarın yalnızca bir sapma olduğunu unutmamalısınız. Kusursuzluk, canavara canavarca görünecektir.

Bana kalırsa, Cathy Ames de böyle birtakım huylarla ya da huysuzluklarla doğmuştu, bunlar onun bütün yaşamını etkileyip yönlendirdi. Onda bir balans ayarsızlığı, bir vites bozukluğu vardı. Öbür insanlara benzemiyordu, doğuştan başkaydı onlardan. Sakat birinin eksikliğini kullanmayı öğrenerek belli bir alanda sakat olmayanlardan daha üstün bir yetenek kazanması gibi Cathy de bu ayrıcalığından yararlanarak hayatında şaşırtıcı ve sancılı bir heyecan yaratırdı.

Bir zamanlar, Cathy gibi çocuklar için, ruhunu şeytanlara satmış denirdi. O dönemlerde yaşasaydı, kötü ruhları içinden söküp atmak için kendisine bir sürü işkence yapılır, uzun uzun yargılanır, bu da bir sonuç vermezse, toplumun iyiliği uğruna, bir cadı gibi yakılırdı. Bir cadıda bağışlanamayacak tek şey, onun, başkalarını tedirgin eden, hatta kıskandıran bir yeteneğe sahip olmasıdır.

Cathy'nin öteden beri masum bir yüzü vardı, sanki doğa bir tuzağı gizlemeye çalışıyordu. Altın sarısı renginde güzel saçları vardı. Birbirinden biraz ayrık ela gözleri ve her zaman yarı kapalı gibi duran gözkapakları, yüzüne gizemli ve baygın bir görünüş veriyordu. Burnu ince ve düzgün, elmacık kemikleri çıkık ve genişti, çenesi ufacıktı, yüzü yürek biçimindeydi. Ağzı düzgün, dudakları dolgun ama şaşılacak kadar küçüktü, bir zamanların gonca dudak denilen türünden. Kulakları da çok küçük ve memesizdi, başına da öylesine yapışık duruyorlardı ki, saçlarını yukarı doğru tarayıp topladığında bile bir çıkıntı yapmıyorlardı. Başına yapışık, yassı ve incecik birer dil gibiydiler.

Büyüdüğünde de yapısı değişmedi, bir çocuk gibi kaldı Cathy. İnce, narin kollar ve küçücük eller, dümdüz bir beden. Göğüsleri de fazla gelişmemişti. Daha ergenlik çağına gelmeden, memelerinin

uçları içeri battı. Kız on yaşına bastığı zaman bunlar acımaya başlayınca, annesi eliyle dışarı çıkarmak zorunda kaldı. Bedeni bir oğlan çocuğunkini andırıyordu. Dar kalçalar, dümdüz bacaklar, ince, ama oyuntusuz bilekler. Ayakları küçücük ve tombalaktı, tıpkı tayların toynakları gibi. Güzel bir çocuk, sonra da güzel bir kadın oldu. Sesi kısık ve tatlıydı, dayanılmayacak kadar yumuşaktı. Ama Cathy'nin boğazında ayrıca bir de çelik tel olmalıydı, çünkü bazen bir bıçak kadar keskin olabiliyordu sesi.

Daha çocukken bile, Cathy'de insanları kendine baktıran, sonra gözlerini kaçırtan, ama yeniden bir daha döndürüp baktıran ve tedirgin eden, bilinmez bir şey vardı. Gözlerinde, ilk bakışta sezilen ama ikinci bakışta bulunamayan garip bir ışık yansırdı. Usul usul dolaşır ve az konuşurdu, ama bir yere girdi mi, herkes dönüp ona bakardı.

İnsanları tedirgin ediyordu ya, öyle kendinden kaçıracak kadar da değil. Erkekler de, kadınlar da ona yaklaşıp incelemek, çevresine ustaca yaydığı bu tedirginliğin nereden geldiğini anlamak isterlerdi. Cathy bunu hiç garip bulmazdı, çünkü öteden beri böyleydi bu.

Cathy, birçok bakımdan öbür çocuklardan ayrıydı, ama özellikle bir huyu, öbürlerine hiç benzemiyordu. Çocukların çoğu, değişik olmaktan nefret ederler. Tıpkı öbür arkadaşları gibi konuşmak, onlar gibi görünmek, giyinmek ve davranmak isterler. Herkesin giydiği elbisenin biçimi, saçmalığın ta kendisi olsa, bir çocuk için o elbiseden giymemek büyük bir üzüntü ve acı kaynağı olur. Hani domuz etlerini ipe dizip kolye olarak takmak moda olsa, böyle bir kolye takamayan çocuk, dünyanın en mutsuz çocuğu olurdu. Bu herkese uyma eğilimi, onların davranışlarına, eğlence ve oyunlarına kadar girmiştir. Çocukların, kendilerini güven altında duymak için büründükleri bir renktir bu.

Cathy'de bu eğilimlerin hiçbiri yoktu. Ne giyimde ne de davranışlarında çoğunluğa uydu. Canı ne isterse onu giydi. Bunun sonucu olarak da öbür çocuklar Cathy'yi taklit etmeye başladılar.

Yıllar ilerledikçe, çevresindeki çocuklar da, büyükler gibi, Cathy'de bilinmedik bir şeyin olduğunu sezmeye başladılar. Bir süre sonra, onunla arkadaşlık kuranlar seyrekleşti. Kızlar ve oğlanlar, sanki adsız bir tehlike taşıyormuş gibi, ondan kaçar oldular.

Cathy yalancıydı, ama söylediği yalanlar öbür çocukların söyledikleri türden değildi. Çocuklar genellikle, kurdukları düşler üzerine birtakım yalanlar söylerler, böylece onu daha bir gerçekmiş gibi göstermeye çalışırlar. Bu, daha çok, dış gerçeklikten geçici ve sıradan bir sapmadır. Yalanla hikâye arasında da birtakım ayrılıklar vardır. Hikâye, söyleyenin olduğu kadar dinleyenin de yararına, gerçeğin tuzaklarını kullanır, gerçek kılığına bürünmüştür. Hikâyede ne kazanç vardır ne de kayıp. Yalan ise, bir şey elde etmek ya da bir şeylerden kurtulmak için başvurulan bir araçtır. Bu tanımlar açısından baktığımızda, işinden kazanç sağlayan bir hikâye yazarının tam anlamıyla bir yalancı olduğunu kabul etmek gerekir.

Cathy'nin söyledikleri, hiçbir zaman masum yalanlar değildi. Bunları hep bir cezadan, işten ya da sorumluluktan kurtulmak amacıyla söylerdi ve hep bir şeyleri kazanmak için kullanırdı. Yalancıların çoğu, söylediklerini unuttukları ya da yalanları su götürmez bir gerçekle karşılaştığı için yakalanırlar. Ama Cathy yalanlarını unutmazdı. Çok etkili yalan söyleme yöntemleri bulmuştu. Hep gerçeğe yakın yalanlar söylerdi, bu yüzden insan hep kuşkulu kalırdı. Başka yöntemleri de vardı; çoğu zaman söylediği yalanlara gerçekleri de katıştırıyor, bazen de gerçekleri yalanmış gibi anlatıyordu. Biri yalancılıkla suçlanıp da sonra söylediğinin gerçek olduğu ortaya çıktı mı, bir süre onun peşi bırakılır ve bu kuşku bir süre onun öbür yalanlarını da korumuş olur.

Cathy evin tek çocuğu olduğu için, annesinin karşılaştırabileceği başka biri de yoktu ortalıkta. Bütün çocukların kendi çocuğu gibi olduğunu sanıyordu. Bütün ana babalar çocuklarına düşkün olduklarına göre, arkadaşlarının hepsinin de böyle sorunları olduğuna inanıyordu.

Cathy'nin babası ise o kadar emin değildi. Massachusetts'te, deri işleyen küçük bir atölyesi vardı.

Dişini sıkıp çalıştığı zamanlar, oldukça rahat bir geçim sağlayacak kadar kazanıyordu. Bay Ames, evinin dışında başka çocuklarla da karşılaşıyor ve Cathy'nin bunlardan farklı olduğunu seziyordu. Bu farkı anlamaktan çok seziyordu. Kızı için kaygılanıyordu, ama nedenini bilemiyordu.

Yeryüzünde yaşayan hemen herkeste, birtakım doyurulmamış açlıklar, içgüdüler, itici istekler, bencillik adacıkları ya da yüzeyin hemen altında yatan tutkular vardır. Ve insanların birçoğu, bu duygularına gem vurmaya ya da gizlice tatmin etme yolları bulmaya çalışırlar. Cathy, başkalarında da bu duyguların bulunduğunu bilmekle kalmıyor, onları kötüye kullanma yollarını da biliyordu. Belki, insanlarda daha başka eğilimler de bulunabileceğinden haberi yoktu, çünkü bazen inanılmaz derecede duyarlıyken, bazen de bütün bütüne kör gibi davranıyordu.

Cathy daha çok küçükken, cinsel duyguların, doğurduğu bütün özlem, acı, kıskançlık ve tabularla, insanlardaki en tedirgin edici içgüdü olduğunu öğrenmişti. Ve o günlerde cinsel duygular, şimdi olduğundan daha fazla rahatsız ediciydi, çünkü bu konudan söz açılamıyordu, kimse de ağzına almıyordu. Bu küçük cehennemi herkes kendi içinde saklıyordu. Günlük yaşantıları içinde herkes, böyle bir sorun yokmuş gibi numara yapar, buna karşıt bir şey yaparken yakalanınca da ne yapacaklarını bilemezlerdi.

Cathy, insanların bu yanlarını gözetip iyi kullanabilirse, hemen hemen herkesi avcunun içine alabileceğini ve onlara egemen olabileceğini kavramıştı. Hem tehdit etmekte kullanabileceği bir silahtı bu, hem de bir koruyucu. Kimse karşı koyamazdı. Ve o zamana kadar Cathy, kör çaresizliği hiç tanımadığı için bu duygudan yoksundu, bunun altında ezilen insanları da aşağı görüyordu. Düşünülecek olursa, bir bakıma haklıydı da bunda.

Cinsel içgüdülerinin itkilerine kapılıp onun tuzaklarına düşmeseler, oyuna gelip kölesi olmasalar, insanlar ne büyük bir özgürlük içinde olurlardı! Yalnız bu özgürlüğün tek aksayan yanı, cinsel duygulardan kurtulunca, insanın insan olmaktan çıkması, bir canavar olması.

Cathy on yaşına geldiğinde, cinsel içgüdünün nelere diş geçirebileceğinin farkındaydı. Büyük bir soğukkanlılıkla, güçlükleri önceden görüp tedbirlerini alarak, birtakım deneylere girişti.

Eskiden beri çocuklar, aralarında cinsel oyunlar da oynarlar. Sanırım, hiçbir oğlan yoktur ki, kuytu bir çalılıkta, bir samanlıkta ya da bir söğüdün dibinde, bir geçidin altında, geniş bir su borusunun içinde küçük kızlarla baş başa kalmamış olsun, hiç değilse böyle bir şeyi düşlememiş olsun! Hemen hemen bütün ana babalar bu sorunla er veya geç karşı karşıya kalırlar. Bu durumda, ana babalar kendi çocukluklarını hatırlarlarsa, çocukların şansı vardır. Cathy'nin çocuk olduğu zamanlarda bu işler oldukça güçtü, kendilerinin de böyle şeyler yaptıklarını yadsıyan ana babalar, çocukları böyle bir oyun sırasında yakaladılar mı dehşete düşüyorlardı.

2

Otların üzerindeki çiğlerin güneş altında parıl parıl yandığı ve sıcaklığın toprağa sızıp, sarı kır çiçeklerini yeryüzüne fışkırttığı bir bahar sabahı, Cathy'nin annesi, yıkadığı çamaşırları ipe asmış, işini bitirmişti. Amesler, kasabanın hemen bitiminde oturuyorlardı. Evlerinin ardında bir samanlık, tavla, sebze bahçesi ve iki at için, çitle ayrılmış bir otlak vardı.

Bayan Ames'in aklına, Cathy'nin az önce sessizce geçip, samanlığa doğru gittiği geldi. Durup seslendi, karşılık gelmeyince, bir an yanıldığını sandı. Ama tam eve girecekken, tavladan gelen, kıkırtılı bir gülüş duydu. "Cathy!" diye seslendi. Ses yoktu. Bir kuşku girdi içine. Duyduğu sesi hatırlamaya çalıştı. Cathy'ninki değildi. Cathy kıkırdamazdı. Bir ananın ya da bir babanın içine korku nasıl, nereden girip yerleşir, bilinmez. Çoğu zaman, hiçbir nedeni yokken böyle bir duygu çöreklenir içlerinde. Bu korku da çoğu zaman tek çocuklu olanlara gelir, biricik çocuklarını da yitirmenin kara

korkularını yaşayan ana babalara.

Bayan Ames ortalığı dinleyerek, kımıldamadan durdu. Kısık, yumuşak sesler geliyordu. Usulca tavlaya doğru yaklaştı. Çift kanatlı kapı kapalıydı. Fısıltılar içerden geliyordu, ama Cathy'nin sesini ayırt edemiyordu. Hızlı adımlarla ilerledi, kapının kanatlarını ardına kadar itti. Parlak gün ışığı bir anda içeri doldu. Kadıncağız, gördüğü şey karşısında dondu kaldı. Cathy, etekleri sıvanmış bir halde yerde yatıyordu. Beline kadar çıplaktı ve yanı başına on dört yaşlarında iki oğlan çömelmiş duruyordu. Birdenbire içeri dolan ışık, onları da şaşırtmış, donup kalmışlardı. Cathy'nin bakışları korku doluydu. Bayan Ames çocukları tanıyordu, anne-babalarını da.

Çocuklardan biri, birden yerinden kalktı, Bayan Ames'in yanından fırladı ve evin köşesini dönerek sıvışıverdi. Öbürü, çaresizlik içinde, kadından birkaç adım uzaklaştı, sonra bir çığlık atarak kapıya saldırdı. Bayan Ames çocuğu yakalamak istedi ama, ceketi parmakları arasından sıyırdı ve çocuk kaçıp gözden kayboldu. Dışarıdan, uzaklaşan ayak sesleri duyuluyordu.

Bayan Ames konuşmaya çalıştı, ama çatlak bir fısıltıdan başka bir ses çıkmadı ağzından. "Kalk ayağa!" diyebildi yalnız.

Cathy, boş gözlerle, kımıldamadan bakıyordu. Bayan Ames, Cathy'nin bileklerinin kalın bir iple bağlanmış olduğunu gördü. Bir çığlık atarak kızının üzerine kapandı ve ipleri çözmeye koyuldu. Sonra Cathy'yi eve taşıyıp yatağına yatırdı.

Aile doktoru Cathy'yi muayene etti, ama saldırıya uğradığını gösterecek hiçbir iz bulamadı. Durmadan, "Tam zamanında yetiştiğiniz için Tanrıya şükretmelisiniz," diyordu annesine.

Cathy uzun süre konuşmadı. Doktor, bir sarsıntı geçirdiğini söyledi. Ama bu olayın sarsıntısından kurtulduktan sonra da konuşmaya yanaşmadı Cathy. Sorguya çektiklerinde, gözleri büyüyor, akçıllaşıyor, soluğu kesiliyor, bedeni kasılıyor ve soluğunu tutmaktan yanakları al al oluyordu.

Çocukların anne ve babalarıyla yapılan konuşmalarda Dr. Williams da bulundu. Bay Ames çoğunlukla susuyordu. Cathy'nin bileklerini bağlamakta kullanılan ipi tutuyordu elinde. Gözleri şaşkındı. Anlamadığı bazı şeyler vardı, ama bunlardan hiç söz açmadı.

Bayan Ames, sürekli sinir krizleri geçiriyordu. Olay sırasında oradaydı. Gözleriyle görmüştü. Her şeyi gören tek kişi oydu. Geçirdiği sinir krizleri arasında bir şeytan sırıtmaya başlamıştı. Kan istiyordu. Çocukların cezalandırılmalarını isterken zevk duyuyordu sanki. Meseleyi hep kasabanın ve ülkenin namusunun kurtarılması açısından alıyordu. Bu sefer, Tanrı'ya şükür tam zamanında yetişebilmişti. Ama bir dahaki sefere böyle olmayabilirdi, hem öbür anneler ne düşünürlerdi? Üstelik Cathy daha on yaşındaydı.

O zamanlar çok daha vahşice cezalar verilirdi, şimdiki gibi değildi. Kırbacın gerçekten cennetten çıktığına inanılırdı. Çocuklar da önce teker teker, sonra da birlikte kırbaçlandılar, hem de etlerinden kan çıkıncaya kadar.

Suçları zaten yeteri kadar büyüktü, bir de yalan söylemeleri tuz biber ekiyordu buna. Kendilerini savunmak için gülünç şeyler söylüyorlardı. Her şeyi başlatanın Cathy olduğunu, kendilerinin de ona beşer sent verdiklerini ileri sürdüler. Kızın ellerini de onlar bağlamamışlardı. Yalnız elinde bir ip olduğunu ve onunla oynadığını hatırlıyorlardı.

"Yani kızın ellerini kendisinin bağladığını mı söylemek istiyorlar? On yaşında bir çocuk böyle bir şey yapacak ha?" Bunu önce Bayan Ames söylemişti, sonra bütün kasaba da aynı şeyleri tekrarladı.

Çocuklar suçlarını kabul etselerdi, belki cezanın bir kısmından kurtulabilirlerdi. Ama direnmeleri, yalnız onları kırbaçlayan babalarında değil, bütün kasabalılarda bir işkence etme isteği, önüne geçilmez bir öfke yarattı. İki çocuk, babalarının da onayıyla bir ıslahevine gönderildiler.

"Uykusunda bile aklından çıkmıyor," diye anlatıyordu Bayan Ames komşularına. "Konuşup içini dökse, belki biraz iyileşir. Ama bununla ilgili bir şey sormaya kalkmayayım, o olayı yaşarmış gibi

hemen bulanıyor, kendini yitiriyor.”

Amesler, Cathy’ye bir daha bu olayın sözünü etmediler. İş kapanmıştı. Bay Ames, geceleri düşlerine giren kuşkulardan kısa zamanda kurtuldu. Çocuklar, yapmadıkları bir şeyden ötürü ıslahevine gönderilmiş olsalardı üzülür, kendi kendini yerdi.

Cathy bu olayın getirdiği bunalımlardan kurtulunca, çevredeki kız ve erkek çocuklar bir süre uzak durdular ondan, ama sonra çekiciliğine dayanamayıp yaklaştılar. On iki ya da on üç yaşındaki kızlarda görülen birtakım tutkular Cathy’de yoktu. Yine de erkek çocuklar okuldan dönerken onunla birlikte görünmek istemiyor, arkadaşlarının alaylarına hedef olmayı göze alamıyorlardı. Bütün bunlara karşın, Cathy’de hem erkek hem de kız çocukları etkisine alıveren bir güç vardı. Oğlanlardan biri, biraz cesaret bulup ona yaklaştı mı, bir daha yakasını kurtaramıyor, bu anlaşılmaz çekime karşı koyamıyordu.

Cathy, dal gibi ince, sevimli bir kız olmuştu, sesi yumuşacıktı. Sık sık alıp başını yürüyüşlere çıkıyordu. Bu gezintileri sırasında, bir rastlantıymış gibi, yolun üzerine çalıların arkasından bir erkek çocuk çıkıvermediği enderdi. Ortalıkta birtakım söylentiler dolaşıyordu, ama Cathy’nin gerçekte ne yaptığını kimse bilemiyordu. Bir sürü şeyin gizli gizli yapıldığı, ama hiçbirinin de uzun zaman saklı kalamadığı bir çağda, zaten söylentilerden geçilmiyordu.

Cathy’nin yüzüne garip bir gülümseme yerleşmişti, daha doğrusu gülümsemeye benzer bir şey. Şöyle yukarıdan aşağı, yan yan öyle bir bakışı vardı ki, yalnızlık duyan delikanlılara, kendileriyle paylaşabileceği birtakım sırlar vaat eder gibiydi.

Bay Ames’in kafasında bir başka soru dolanıp duruyordu. Ama bir süre sonra bunu iyice derinlere gömdü ve böyle bir şeyi düşünebildiği için de kendini suçlu buldu. Cathy’nin sokakta birtakım şeyler bulmakta şaşırtıcı bir şansı vardı. Para, altın bir nazarlık, saten bir para çantası, üzeri pembe taşlarla süslü gümüş bir haç gibi bir sürü şeyler buluyordu. Ama babası *Courier* gazetesine ilan verdiğinde de haça sahip çıkacak kimse bulunmadı.

Cathy’nin babası William Ames, az konuşan bir adamdı. Aklından geçenleri pek açığa vurmazdı. Komşularının dikkatlerini kendi üzerine çekmeye cesaret edemezdi. Bu yüzden, o küçük kuşku kıvılcımını da içinde sakladı. Bir şey bilmemesi daha yerinde ve akıllıca olurdu, rahatı da kaçmazdı.

Cathy’nin annesine gelince, kadıncağız Cathy tarafından uydurulmuş yarı doğru yarı yalan gerçekler, ima ve telkinlerle örülmüş öyle bir ağın içindeydi ki doğruyu yalandan ayırt edemez olmuştu.

3

Cathy gittikçe güzelleşiyordu. Yumuşak ve parlak teni, altın sarısı saçları, birbirinden biraz ayrık ve alçakgönüllü ama hep bir şeyler vaat eden gözleri, sevimli küçük ağzı herkesin dikkatini çekiyordu. İlkokulu öyle iyi bir dereceyle bitirdi ki, annesiyle babası onu, o zamanlar kız çocukların öğrenime daha fazla devam etmesi pek olağan sayılmadığı halde, ortaokula yazdırdılar. Cathy, öğretmen olmak istediğini söylüyordu. Bu da annesiyle babasını çok sevindiriyordu. Çünkü öğretmenlik, pek varlıklı olmayan iyi ailelerin kızlarına açık tek meslekti. Anne ve babalar, öğretmen olan kızlarıyla onur duyarlardı.

Cathy, ortaokula gittiğinde on dördündeydi. O zamana kadar, annesiyle babasının biricik sevgilisiydi, ama cebir ve Latincenin o erişilmez bulutlarına yükselince, değeri büsbütün arttı. Ona artık yaklaşamaz oldular, onun kendilerinden çok daha yüksek bir varlık düzeyine yükseldiğini seziyorlardı.

Latince öğretmeni, din okulunu bitirememiş ama Latince gramerini Caesar ve Çiçero’yu

anlatabilecek kadar öğrenmiş, solgun yüzlü ve içli bir gençti. Başarısızlığını içinde saklıyor, ama hiç unutamıyordu. Sessiz bir adamdı. Ta içinde, Tanrı tarafından reddedildiği duygusunu taşıyor ve bunun da nedensiz olmadığına inanıyordu.

Bir ara, James Grew'de bir canlılık belirtisi oldu, gözlerinde cılız bir kıvılcım parlar oldu. Onu Cathy'yle birlikte gören olmamıştı, bu yüzden onunla bir ilişkisi olabileceğini hiç kimse düşünemedi.

James Grew'e olgun bir adam hali gelmişti. Parmaklarının ucunda yürüyor ve kendi kendine şarkılar söylüyordu. Öylesine inandırıcı mektuplar yazıyordu ki, din okulundaki öğretmenleri, onu yeniden okula kabul edebileceklerini söylemeye başladılar.

Bu coşku, bir gün birden sönüverdi. O dimdik duran geniş omuzları umutsuzca çöküverdi. Gözleri ateşle parlıyor ve elleri titriyordu. Geceleri, kilisede dizleri üzerine çökmüş, dualar mırıldanırken görülüyordu. Okula da gelmemeye başlamıştı. Kasabanın dışındaki tepelerde tek başına dolaştığı bilindiği halde, hasta olduğu için gelmediğini söylüyordu.

Bir gece, geç saatlerde Ameslerin kapısını çaldı. Bay Ames söylenerek kalktı, bir mum yaktı, pijamasının üzerine paltosunu alıp kapıya gitti. Karşısında çılgına dönmüş bir James Grew vardı. Gözleri pırıl pırıl yanıyor ve gövdesi baştan aşağı titriyordu.

"Sizinle konuşmam gerek," dedi boğuk bir sesle.

"Gece yarısını çoktan geçti," dedi Bay Ames sert bir tavırla.

"Sizinle yalnız olarak görüşmeliyim. Üstünüze bir şeyler giyin ve dışarı gelin. Sizinle mutlaka konuşmalıyım."

"Delikanlı, siz ya hasta ya da sarhoşsunuz. Evinize dönün de biraz uyuyup kendinize gelin. Gece yarısını geçeli çok oldu."

"Bekleyemem, sizinle hemen konuşmalıyım."

"Yarın sabah atölyeye gelin," dedi Bay Ames ve durmadan aynı sözleri tekrarlayan adamın yüzüne kapıyı kapayıverdi. Bir süre dışarıyı dinleyerek bekledi. Adamın, "Bekleyemem, bekleyemem," diye yalvaran sesi duyuluyordu hâlâ, sonra ayak sesleri merdivenlerden sürüklenerek indi ve uzaklaştı.

Bay Ames, elini mum ışığına siper ederek yatağına döndü. Bu arada Cathy'nin oda kapısı da yavaşça kapanmıştı sanki, ama mum ışığı gözlerini aldatmış da olabilirdi.

Yatağa girdiğinde, karısı, "Nedir Allah aşkına?" diye sordu.

Bay Ames, "Hiç canım," dedi, "sarhoşun biri. Yanlış eve gelmiş." Neden böyle söylediğini kendisi de bilmiyordu, belki tartışma çıkmasını önlemek için böyle davranmıştı.

"Ne günlere kaldık!" dedi Bayan Ames.

Cathy'nin babası mumu söndürdü, ama karanlıkta, ışığın gözlerinde bıraktığı titreşen yeşil bir halka içinde, James Grew'in yalvaran çılgın gözlerini görüyordu hâlâ. Bu yüzden uzun süre uyuyamadı.

Ertesi sabah, kasabada bir söylentidir dolaşmaya başladı. Ağızdan ağıza değişiyor, bir sürü şey ekleniyordu. Ama öğleye doğru iş aydınlığa kavuştu. Kilisenin zangoçu, James Grew'i, mihrabın önünde boylu boyunca yere serilmiş bir halde bulmuştu. Başının üst tarafı olduğu gibi parçalanmıştı. Yanı başında bir tüfek duruyordu, onun da yanında, tetiği çekmek için kullandığı bir sopa vardı. Biraz ötesinde, mihraptan alınmış bir şamdan duruyordu. Mumlarından biri hâlâ yanıyordu, öbür ikisi hiç yakılmamıştı. Yerde ayrıca iki kitap vardı, üst üste koyulmuştu, biri ilahi kitabı, öbürü İncil'di. Zangoçun kanısına göre, James Grew, namluyu şakağıyla aynı yüksekliğe getirebilmek için, tüfeği bu kitapların üzerine dayamıştı. Çıkan kurşunun tepmesiyle, tüfek kitapların üzerinden kayıp yere düşmüştü.

Birçok kişi, sabahın erken saatlerinde, daha şafak sökmeden, bir patlama duyduklarını

hatırlıyorlardı. James Grew mektup filan bırakmamıştı. Bu yüzden, bu işi neden yaptığını kimse bilmiyordu.

Bay Ames'in ilk aklına gelen, hemen savcıya gidip, geceki olayı anlatmak olmuştu. Ama sonra, 'Ne yararı var?' diye düşündü. 'Böyle bir şey yapacağını bilseydim belki başka türlü davranırdım. Ama hiçbir şeyden haberim yoktu.' Midesinde yakıcı bir sızı duyuyordu. Kendi kendine, hiçbir suçu olmadığını tekrarladı. 'Nasıl önleyebilirdim? Ne istediğini bile bilmiyordum.' Ama kendini suçlu bulmaktan kurtulamıyordu yine de, perişan bir durumdaydı.

Yemekte, karısı bu intihar olayından söz açtı. Adamcağızın lokmaları boğazında dizildi, bir şey yiyemedi. Cathy, her zaman olduğu gibi sessizce oturuyordu, onda bir değişiklik yoktu. Yemeğinden küçük küçük lokmalar alıyor ve sık sık ağzını peçetesiyle siliyordu.

Bayan Ames, tüfeğin ve cesedin nasıl bulunduğunu bütün ayrıntılarıyla anlattı. "Bir şey soracaktım," dedi, "dün gece kapımıza gelen sarhoş bu Grew olabilir mi acaba?"

"Hayır," dedi Bay Ames çabucak.

"Emin misin? Karanlıkta iyice görebildin mi?"

"Elimde mum vardı," dedi kocası sertçe, "ona hiç benzemiyordu. Kocaman bir sakalı vardı."

"Ne bağırıyorsun canım? Aklıma geldi de, merak ettim."

Cathy, ağzını sildikten sonra, peçetesini dizlerinin üzerine koyduğunda gülümsüyordu.

Bayan Ames kızına döndü. "Sen onu okulda her gün görüyordun, Cathy," dedi, "son zamanlarda üzüntülü görünüyor muydu? Dikkatini çeken bir şey oldu mu?"

Cathy önce tabağına baktı, sonra gözlerini kaldırdı. "Hastaydı galiba," dedi. "Evet, iyi görünmüyordu. Okulda da bugün herkes bunu konuşuyordu. Ve biri -kim olduğunu hatırlamıyorum şimdi- Boston'da başının bir belaya girdiğini söylüyordu. Ama nasıl bir dertti bu anlayamadım. Grew'i hepimiz çok severdik." Bunları söyledikten sonra, ağzını yine kibarca sildi.

Cathy, yine kendine özgü bir yönteme başvurmuştu. Ertesi gün, kasabadaki herkesin ağzında James Grew'in, Boston'da başının bir belaya girdiği söylentisi dolaşıyordu. Ama kimse, bunun Cathy tarafından uydurulduğunu bilmiyordu. Bayan Ames bile, bunu nereden duyduğunu unutmuştu.

4

On altı yaşına bastığı günün hemen ertesinde Cathy'de bir değişiklik oldu. Bir sabah, okula gitmesi gerektiği halde kalkmadı. Annesi odasına gittiğinde, onu yatağında yatmış, tavana bakarken buldu.

"Çabuk ol, haydi geç kalacaksın. Saat neredeyse dokuz oluyor."

"Gitmeyeceğim," dedi Cathy. Sesinde hiçbir vurgu yoktu.

"Hasta mısın yoksa?"

"Hayır."

"Çabuk ol öyleyse, kalk haydi."

"Gitmeyeceğim."

"Sen hastasın herhalde. Çünkü bugüne kadar hiç okula gitmemezlik yapmamıştın."

"Okula gitmeyeceğim," dedi Cathy durgun bir sesle. "Bundan böyle okula gitmeyeceğim."

Annesinin ağzı açık kalmıştı. "Ne demek istiyorsun?" diye sordu.

"Bir daha okula hiç gitmeyeceğim," dedi Cathy ve tavana bakmaya devam etti.

"Peki peki. Bakalım baban ne diyecek buna. O kadar çalışıp didiniyoruz, bu kadar para

harcıyoruz, bitirmene iki yıl kaldı şunun şurasında.” Sonra kızına yaklaştı, “Yoksa evlenmeyi mi düşünüyorsun?” diye sordu.

“Hayır.”

“O saklamaya çalıştığın kitap nedir?”

“Bu mu, sakladığım filan yok canım.”

“Ah! *Alice Harikalar Diyarında*. Bunu okumak için biraz büyük değil mi yaşın?”

Cathy, “İstediğim zaman öyle küçülürüm ki,” dedi. “Gözle bile göremezsiniz beni.”

“Neler diyorsun sen Allah aşkına?”

“Kimse bulamaz beni.”

Annesi kızmaya başlamıştı. “Şaka yapmayı bırak,” dedi. “Amacın nedir, anlamıyorum. Bayan Düştegezer ne yaptığını sanıyor acaba?”

“Henüz bilmiyorum,” dedi Cathy. “Ama alıp başımı gideceğim galiba.”

“Peki Bayan Düştegezer, sen yatmaya devam et bakalım. Baban eve geldiğinde bunun hesabını senden sorar herhalde.”

Cathy, başını usulca çevirip annesine baktı. Bakışları anlamsız ve soğuktu. Bayan Ames, birdenbire, kızının bu bakışından korktu. Sessizce dışarı çıkıp kapıyı kapadı. Mutfağa gidip bir sandalyeye çöktü, ellerini dua eder gibi kucağına açtı, gözlerini karşıdaki tavlaya dikti, bakıp kaldı.

Kızı, kendine yabancı biri olmuştu artık. Bütün ana babaların duyduğu şeyi, onun üzerindeki denetiminin sona erdiğini, Cathy’yi yöneten dizginlerin parmaklarının arasından kayıp gittiğini seziyordu. Hiçbir zaman Cathy üzerinde bir etkisi olmadığını bilmiyordu. Oysa her zaman, Cathy’nin isteklerine boyun eğen kendisi olmuştu.

Biraz sonra, Bayan Ames başına şapkasını geçirip atölyeye yollandı. Bu konuyu kocasıyla evde konuşmak istemiyordu.

Cathy, öğleden sonra istemeye istemeye kalktı. Aynanın önüne oturup, uzun süre orada oyalandı.

O akşam, Bay Ames hiç de hoşlanmadığı halde, kızına nutuk çekmek zorunda kaldı. Ona, görevlerinden, uymak zorunda olduğu kurallardan, ana babasına karşı duyması doğal olan sevgiden söz etti. Ama konuşmasının sonuna doğru, kızının kendisini dinlemediğini fark etti. O zaman öfkelendi ve tehditler savurmaya başladı. Çocuk üzerinde, Tanrının kendine tanıdığı haklardan, devletin de bu doğal hakları nasıl koruduğundan dem vurdu. Sonunda kızının ilgisini kazanmıştı, tam gözlerinin içine bakıyordu şimdi. Dudaklarında ince bir gülümseme vardı, gözlerini bile kırpmıyordu sanki. Öyle bir bakışı vardı ki, sonunda Bay Ames gözlerini onunkilerden kaçırmak zorunda kaldı. Bu da onu büsbütün kızdırdı, zıvanadan çıkardı. Bu saçmalığa hemen son vermesini emretti. Ve örtülü bir şekilde, sözünü dinlemezse kırbaçlayacağını belirtti.

Konuşmasının sonunda yumuşak bir tavır takınarak, “Şimdi bana, yarın okuluna gideceğine ve bu saçmalığa hemen son vereceğine söz ver bakalım,” dedi.

Cathy’nin yüzünde hiçbir kımıltı yoktu, anlamsız anlamsız bakıyordu. Küçük ağzı bir çizgi gibi duruyordu. “Peki,” dedi yalnızca.

O gece Bay Ames, karısına yapmacık bir güvenle, “Gördün mü bak,” dedi, “biraz sert davranmak gerekiyor. Şimdiye kadar oldukça yumuşak davrandık galiba. Hiçbir zaman kötü bir çocuk olmadı, yalnız sanırım evde kimin sözünün dinleneceğini unuttu. Biraz sert davranmaktan kimseye zarar gelmez.” Ne var ki, bu sözlerine kendisi bile inanmıyordu, bunların doğru olmasını çok isterdi oysa.

Ertesi sabah kalktıklarında, Cathy’yi odasında bulamadılar. Hasır yolluk sepetiyle, en iyi giysileri de yoktu. Yatağı özenle yapılmıştı. Odanın kişiliksiz bir görünüşü vardı, içinde bir kız çocuğunun yaşadığını gösteren hiçbir belirti yoktu. Ne bir resim, ne bir anı defteri, ne de küçüklükten beri biriktirilmiş, saklanmış bir şeyler. Cathy, bebeklerle hiç oynamamıştı. Odada Cathy’den kalma hiçbir

iz yoktu.

Bay Ames kendine göre zeki bir adamdı. Şapkasını kaptığı gibi istasyona koştu. İstasyon memuru çok iyi hatırlıyordu. Cathy ilk trene binmişti. Bileti Boston için almıştı. Bay Ames'in Boston polisine bir telgraf yazmasına yardım etti. Bay Ames, gidiş-dönüş bir bilet alarak, dokuz elli trenine yetişti. Böyle karışık durumlarda, aklı başında davranmasını biliyordu.

O gece Bayan Ames kapısını kapayıp mutfakta oturdu. Benzi kül gibiydi, tir tir titriyor, düşmemek için masaya tutunmak zorunda kalıyordu. Sesler, kapalı kapılardan sızıp ona kadar geliyordu, önce tokat sesleri, sonra da çığlıklar.

Bay Ames, kırbaç atmakta pek usta değildi, çünkü bu işi daha önce hiç yapmamıştı. Araba kırbacıyla Cathy'nin bacaklarına bir-iki sefer vurdu, ama kız hiç sesini çıkarmadan durup, sakin ve soğuk gözlerle ona bakmaya devam edince, öfkeden kudurdu. İlkin şöyle hafiften ve çekine çekine vuruyordu, ama ağlamadığını görünce, başladı kırbacı sırtına ve omuzlarına indirmeye. Kırbaç, kızın etlerini dağlıyor, bıçak gibi kesiyordu. Öfkesinden, kırbacı birkaç sefer de tutturamadı adamcağız, iyi vurayım diye yaklaşınca da, kırbaç kızın beline dolanıyordu.

Cathy, durumu çabucak kavradı. Babasının zayıf noktasını yakalayıp bastı çığlığı. Kıvrandı, ağladı, yalvardı. Sonunda, vuruşların birden yavaşladığını duyup rahatladı.

Bay Ames, kendisinin yol açtığı çığlıklardan ve kızına verdiği acıdan ürktü. Kırbacı kesti. Cathy hıçkırarak, hemen kendini yatağına attı. Babası baksaydı, gözlerinde bir damla bile yaş olmadığını görecekti. Buna karşılık Cathy'nin boyun kasları gerilmiş, sıkılmaktan çeneleri dışarı fırlamıştı.

"Söyle!" dedi Bay Ames, "bir daha yapacak mısın?"

"O, hayır, hayır! Bağışlayın beni," diye inledi Cathy. Ve yüzünün ne kadar sakin olduğunu görmesin diye, babasına arkasını döndü.

"Bir daha çizmeyi aşayım deme, benim de kim olduğumu unutma!"

Cathy bir hıçkırık uydurmayı başardı. "Unutmam," dedi.

Bayan Ames, mutfakta ellerini ovuşturup duruyordu. Kocası gelip, elini onun omzuna koydu.

"Bu yaptığım işi ben de sevmiyorum," dedi Bay Ames. "Ama yapmak zorundaydım. Ve sanırım onun iyiliğine oldu. Bana değişti gibi geldi. Ağaç yaşken eğilirdi, biz ise dayak atmaktan kaçındık hep. Belki böyle yapmakla yanlış davrandık." Cathy'yi kırbaçlamasını karısı istediği, hatta bu iş için zorladığı halde, şimdi kızını dövdü diye kendisinden nefret ettiğini de biliyordu. Birden üzerine bir sıkıntı, bir umutsuzluk çöktü.

5

Cathy'ye bu dayak gerçekten de gerekliymiş. Bay Ames'in de dediği gibi, "onu sanki açtı biraz". Cathy her zaman söz dinlerdi zaten, ama şimdi annesiyle babasını da düşünmeye başlamıştı. Annesine mutfakta yardım ediyor, gerektiğinden de fazla yardımcı olmaya çalışıyordu. Annesi için küçük bir battaniye örmeye başlamıştı, aylar sürecek, büyük bir girişimdi bu. Bayan Ames, komşularına durmadan bunun sözünü ediyordu. "Renk konusunda öyle seçkin bir beğenisi var ki, üvez rengiyle sarıdan örüyor. Yarısını bitirdi bile."

Babasına karşı her zaman güler yüzlüydü. O eve gelince, hemen koşup şapkasını alıyor, okurken rahat etsin diye sandalyesini daha iyi ışık alacak bir yere çekiyordu.

Okuldaki davranışları bile değişmişti. Zaten öteden beri iyi bir öğrenciydi, ama şimdi ilerisi için de birtakım tasarıları vardı. Müdürle gidip konuştu, diplomasını bir yıl önce alıp alamayacağını sordu. Müdür, geçmiş yıllardaki başarısına bakarak, bunu deneyebileceğini, pekâlâ da

başarabileceğini söyledi ona. Sonra bu konuyu konuşmak için kalkıp atölyeye, babasının oraya gitti.

Bay Ames, müdüre, “Bana bundan hiç söz etmemişti,” dedi, koltukları kabararak.

“Bilsem ben de söylemezdim,” dedi müdür. “İnşallah kızın sürprizini berbat etmemişimdir.”

Bay Ames ile karısı, bütün dertlerini gideren bir büyü bulmuşlardı sanki. Yalnız ana babalara özgü bir bilgelikle durumu açıklamaya çalışıyorlardı. “Bir insan bu kadar değişebilsin, ben hayatımda görmedim,” diyordu Bay Ames.

“Ama öteden beri iyi bir çocuktu zaten,” diyordu karısı. “Dikkat ettin mi, son zamanlarda ne kadar da güzelleşti. Harikulade bir kız oldu diyebilirim. Yanakları öyle renkli ki.”

“Bu güzellikle, öyle pek uzun bir süre öğretmenlik yapabileceğini hiç sanmıyorum,” dedi Bay Ames.

Gerçekten de, Cathy’nin her yeri ışıl ışıl parlıyordu. Oradan oraya gidip gelirken, dudaklarındaki o çocukça gülümsemesi hiç eksik olmuyordu. Her şeye bol bol zaman ayırabiliyordu. Tavan arasını temizledi, hava akımını önlemek için bütün deliklere kâğıt tıkadı. Mutfak kapısı gıcırdıyordu, onu yağladı, zor çalışan kilidini yağladı, hazır yağdanlığı ortaya çıkarmışken, bir de ön kapının menteşelerini yağladı. Lambaların gazını doldurmayı ve fanuslarını temiz tutmayı kendine iş edindi. Bodrumdaki büyük bir gaz tenekesinin içine batırıp çıkararak temizliyordu fanusları.

“Görmesem inanmazdım,” diyordu babası.

Cathy yalnız evde böyle değildi, dışarıda da böyleydi. Tabakhanenin pis kokusuna aldırmadan babasını ziyaret etmeye gidiyordu.

On altısını yeni doldurmuştu, ama babasının gözünde hâlâ bir çocuktu tabii. İş konusunda öyle soruları oluyordu ki, şaşıyordu babası.

“Benim diyen birçok ustadan daha iyi işliyor kafası,” demişti Bay Ames yardımcısına. “Bir gün benim yerimi alabilir burada.”

Yalnızca derilerin tabaklanmasıyla değil, işin ticaretiyle de ilgileniyordu Cathy. Babası, ona nasıl borç alınıp verildiğini, yapılan ödemeleri, kesilen faturaları, işçi ücretlerinin dağıtılışını anlattı. Kasanın nasıl açılacağını gösterdi, şifreyi bir seferde ezberleyivermesi de hoşuna gitti.

“Bana kalırsa,” dedi Bay Ames karısına, “hepimizin içinde, bizi dürten bir şey var. Mıymıntı bir çocuğum olsun istemezdim doğrusu. Başına buyrukluk bir çeşit güçten ileri geliyor bence. Dizginleri biraz sıkı tuttun mu, istediğin gibi yola getirirsin.”

Cathy elbiselerinin söküğünü, yırtığını dikiyor, her şeyini derli toplu tutuyordu.

Bir mayıs günü, okuldan gelir gelmez, eline örgü şişlerini aldı. Annesi giyinmiş, dışarı çıkmak üzereydi.

“Benim Yardımlaşma Derneği’ne gitmem gerekiyor,” dedi Bayan Ames. “Gelecek haftaki pasta satışları için hazırlık yapacağız. Derneğin başkanı benim, biliyorsun. Baban senden, bankaya kadar gidip, işçilere vereceği parayı almanı ve atölyeye götürmeni istedi. Ben yapacaktım ama, babana da söyledim, işim var bugün.”

“A, elbette, giderim,” dedi Cathy.

“Parayı bir torba içine koyup hazırlayacaklar sana,” dedi Bayan Ames ve daha fazla oyalanmadan çıkıp gitti.

Cathy, hiç telaş etmeden çabucak işe koyuldu. Elbisesinin üstüne eski bir önlük taktı. Bodrumda, kapaklı bir reçel kavanozu buldu, bunu alıp tavlaya, aletlerin durduğu yere götürdü. Kümesten bir piliç yakalayıp kafasını uçurdu. Sonra çırpınan kesik boynu, kavanozun içine tuttu. Kavanoz yarı yarıya kanla doluncaya kadar bekledi. Hâlâ çırpınan pilici aldı, götürüp gübre yığınına gömdü. Yeniden mutfağa döndü, önlüğünü çıkarıp ocağa attı ve tutuşup yanıncaya kadar korları eşeledi. Sonra ellerini yıkadı, ayakkabılarını ve çoraplarını gözden geçirdi. Sağ ayakkabısının burnundaki

siyah lekeyi sildi. Aynada yüzüne baktı. Yanakları pembe pembe parlıyor, gözleri ışıldıyordu, dudaklarında yine o çocuksu gülümseyiş vardı. Evden çıkarken, reçel kavanozunu mutfak merdiveninin altına sakladı. Annesi gideli on dakikayı geçmemişti daha.

Cathy, dans eder gibi uçarak yürüdü. Evin köşesini dönüp sokağa çıktı. Ağaçlar yapraklanmak üzereydi, çimenlikte daha şimdiden tek tük sarı kır çiçekleri görünüyordu. Cathy, sevinçle kasabaya daldı, bankanın bulunduğu yere doğru ilerledi. O kadar taze ve tatlı bir görünüşü vardı ki, yoldaki herkes dönüp dönüp ona bakıyordu.

6

Yangın, sabaha karşı saat üç sıralarında patlak verdi. Alevler bir anda parlayıp yükseldi. Ev, çatırtılar arasında göçüp gitti. Öyle birdenbire olmuştu ki, kimse davranıp bir şey yapamadı. Gönüllüler, yangın tulumbasını yetiştirdiklerinde, bitişik evlerin baca ve çatılarını ıslatmaktan başka yapacak iş kalmamıştı.

Ameslerin evi, bir fişek gibi uçup gitmişti. Tulumbacılar ve yangını seyretmeye gelen meraklılar, yüzleri ateş yalımlarıyla aydınlanmış kalabalık arasında Bay ve Bayan Ames ile kızlarını da görmeye çalışıyorlardı. Ama bir anda, onların orada olmadığı anlaşıldı. Bu kor yığınına bakanlar, kendileriyle çocuklarının bir an için bu ateş kundağı altında kaldıklarını düşünüyor, ürperiyorlardı. Herkesin yüreği küt küt atmaya başlamıştı. Tulumbacılar, alevlere su sıkmaya başladılar. Sanki bu kadar zamandan sonra ailenin bir kısmını olsun kurtarabileceklermiş gibi. Çok geçmeden, kasabada, Ames ailesinin yandığı üzerine dehşet verici bir söylenti yayılmıştı.

Gün ışığında, kasabada kim varsa, bu dumanları tüten yığının çevresini sarmış bekliyordu. Ön sıradakiler, yüzlerini sıcaktan korumaya çalışıyorlardı. Tulumbacılar, kor halindeki yıkıntıyı soğutmak için su sıkmaya devam ediyorlardı. İlgili memur, öğleye doğru geldi. Eline demir bir çubuk alıp, ıslak kütükleri birer birer kaldırıp atarak sönmüş korları karıştırmaya başladı. Bay ve Bayan Ames’ten, ortada iki ceset olduğunu belli edecek kadar bir şeyler kalmıştı. Komşular Cathy’nin odasının bulunduğu yeri gösterdiler. Ama memurla yardımcıları, yıkıntıları ellerindeki tırmıklarla o kadar taradıkları halde kızın en küçük bir izine bile rastlayamadılar.

Yalnız tulumbacıların şefi, mutfak kapısının tokmaklarıyla kilidini bulmuştu. Elindeki kararmış demir parçasında bir gariplik seziyor, ama bunun nereden geldiğini anlayamıyordu. Memurun elindeki tırmığı aldı, yıkıntıları telaşla karıştırmaya başladı. Sokağa bakan odanın bulunduğu yere gitti, orasını karıştırdı. En sonunda yarısı erimiş, eğri büğrü bir kilit buldu. Onun böyle uğraştığını görenler hemen çevresine kümelenmişlerdi. Arada bir, “Ne arıyorsun George?” diye soruyorlardı. Bir süre sonra da, “Ne buldun George?” diye sordular.

Çok geçmeden, memur da geldi, “Ne keşfettin George?” dedi.

George kaygılı bir sesle, “Kilitlerde anahtar yok,” dedi.

“Düşmüştür belki.”

“Nasıl düşer?”

“Belki de erimiştir.”

“Kilitler erimemiş ki.”

“Öyleyse, Bili Ames kilitlendikten sonra kendisi çıkarıp almıştır.”

“Kapıları dışarıdan mı kilitleyecek?” dedi George. Sonra bulduklarını gösterdi. Her iki kilidin de dili dışarıdaydı.

Atölye sahibinin evi yandığı ve kendisi de anlaşıldığına göre eviyle birlikte kül olduğu için,

işçiler saygısızlık sayılmasın diye, o gün işe gitmemişlerdi. Yangın yerinin çevresinde dolaşıyor, yapabilecekleri bir şey oldu mu, koşuyorlardı. Sorumlu biri gibi hemen sarılıyorlardı işe.

Yalnız, akşama doğru ustabaşı Joel Robinson atölyeye uğradı. Ve bir de baktı ki, kasa açılmış, kâğıtlar yere saçılmış. Pencerelerden birinin kırık camı, hırsızın hangi yoldan girdiğini açıkça gösteriyordu.

Şimdi iş başka bir yön almıştı. Yangının bir kaza sonucu olmadığı anlaşılıyordu. Çok geçmeden, heyecan ve üzüntünün yerini korku almıştı. Korkunun ikiz kardeşi olan öfke de hemen sinsi sinsi yayılıverdi. Kalabalık da dağılmaya başladı.

Uzun araştırmalar yapmaya gerek kalmadı. Tavlada boğuşma izlerine rastlanmıştı. Bir sandık kırılmış, bir araba feneri parçalanmıştı. Tozlu eşyaların üzerinde yol yol parmak izleri vardı, ortalığa samanlar saçılmıştı. Bütün bunlar bir boğuşmanın izi de olmayabilirdi, ama yerde bir miktar kan da vardı.

İşe polis müdürü el koydu. Bundan sonrası onu ilgilendirirdi. Tavlaya dolan kalabalığı dışarı çıkardı. “Niyetiniz izleri yok etmek mi?” diye bağırdı onlara. “Hepiniz kapıdan dışarı bakayım.”

İçerisini aradı. Eğilip yerden bir şey aldı, bir köşede de başka bir şey buldu. Sonra kapıya çıktı. Bulduklarını elinde tutuyordu. Bunlar, kana bulanmış mavi bir kurdele ile üzeri pembe taşlarla süslü bir haçtı. Elindekileri kalabalığa gösterip, “Bunları tanıyan var mı?” diye sordu.

Herkesin birbirini tanıdığı böyle küçük kasabalarda, tanıdığınız birinin katil olabileceğini aklınız almaz. Bu yüzden, belli biri için yeteri kadar kanıt bulunamıyorsa, katilin bir yabancı olduğu konusunda birleşilir. Mutlaka başka bir dünyadan, böyle olayların olağan karşılandığı bir dünyadan gelen biri yapmıştır bu işi. Bunun üzerine hemen, göçebe çadırlarına baskın yapılır, birtakım serseriler yakalanır, otellerin defterleri gözden geçirilir. Herkes iyice tanımadığı kişilerden kuşkulanmaya başlar.

Bu sefer de öyle oldu. Hatırlayacağınız gibi, aylardan mayıstı. Göçebeler, artık havaların ısınmaya başladığını görerek yollara dökülmüş, battaniyelerini ırmak boylarına sermişlerdi. Sonra çingeneler de vardı, kalabalık bir kervan kasabanın beş mil kadar yakınında konaklamıştı. Zavallı çingeneler için öyle bir karşılama oldu ki!

Millerce uzaktaki arazilere kadar, Cathy’nin gömülmüş olabileceği yeni kazılmış bir çukur ya da bir su birikintisi bulmaya çalıştılar. Kimi görseniz, “Kız da çok güzeldi,” diyor ve Cathy’nin kaçırılması için ortada pekâlâ bir sebep bulunduğunu anlatmaya çalışıyordu. En sonunda, saçı sakalına karışmış, yarı deli birini yakalayıp sorguya çektiler. Tam asılacak adamdı, çünkü kendisini temize çıkaracak kanıtlar gösteremediği bir yana, hayatında ne zaman ne yaptığını hiç hatırlamıyordu. O yarım aklıyla, kendisini sorguya çekenlerin ne istediklerini sezer gibi oluyordu ve arkadaş canlısı bir yaradılışı olduğu için, onlara istediklerini vermeye çalışıyordu. Kendisini faka bastıracak sorular sordukları zaman, bile bile onların tuzaklarına düşüyor ve savcının bundan hoşnut kaldığını görünce de pek seviniyordu. Kendisinden üstün gördüğü bu insanlara yararlı olabilmek için her şeyi göze almıştı. Onlara pek sevimli gelen bir yanı vardı. Her şeyi açıklıyordu ya, biraz da fazla açıklıyor, olmayacak konulara dalıyordu. Sonra, neden yapmıştı bu işi, bunu da ikide bir sormak zorunda kalıyorlardı. Duruşmada, yargıçlardan biri, kaşlarını çatıp, dehşete kapılmış bir yüzle ona çıkıştı mı, pek hoşuna gidiyordu bu. Çünkü o zaman, kendisinin de, en sonunda önemli bir kişi yerine konduğunu düşünüyordu.

Yargıçlar arasında öyleleri vardı, ki bunlar halen vardır, yasalara ve yasaların adaleti sağlama görevine, bir kadına duyulan düşkünlük ölçüsünde bağlıydılar. Savunmadan önceki sorguda, duruşmaya başkanlık eden yargıç da böyle biriydi, öyle dürüst ve iyi bir adamdı ki, bu dünyada yaşamış olmasıyla bir sürü kötülüğü ortadan kaldırmıştı. Sanık her şeyi kendi isteğiyle açıklamıştı ya, anlattıklarının hepsi de pek saçma şeylerdi. Yargıç onu yeniden sorguya çekti. O zaman, adamın

kendisine neyi söyletmek istiyorlarsa onu söylemeye çalıştığını, bunun yanında, ne yaptığını, kimi öldürdüğünü, nasıl ve niçin öldürdüğünü hatırlamadığını anladı. Yargıç, bezgin bir soluk aldı, eliyle işaret edip sanığı dışarı çıkarttı. Sonra savcıya parmağıyla olumsuz bir işaret yaptı.

"Bana bak Mike," dedi. "Öyle bir şey yapmaya kalkma. Bu zavallının aklı biraz daha başında olsaydı, ipe çektirecektin onu."

"Ama kendisi açıkladı her şeyi," dedi savcı. Onuruna dokunmuştu bu. Çünkü kendisi vicdanlı bir adamdı.

"Ona kalsa, altın basamakları tırmanıp Aziz Peter'i boğazlayanın da kendisi olduğunu ileri sürer," dedi yargıç. "Biraz daha dikkatli olmalısın Mike. Yasalar insanları korumak için yapılmıştır, yok etmek için değil."

Böyle yerlerde yaşanan facialarda, zaman, suluboya üzerinden geçmiş ıslak bir fırçaya benzer. Keskin yanlar bulanır, acılar silinir, renkler birbirine karışır ve bir yığın ayrı çizgiden, toplanmış bir karaltı çıkar ortaya. Burada da öyle oldu, bir ay sonra, artık birini ipe çekme isterisi kalmamıştı. İki ay sonra da, herhangi birini suçlayacak elle tutulur hiçbir kanıt olmadığına hemen herkes inanmıştı. Zaten Cathy'nin öldürülmesini bir kenara bırakırsanız, yangınla hırsızlık, pekâlâ birer rastlantı sayılabilirdi. Sonra herkes, Cathy'nin cesedi bulunmadıkça, onun öldüğüne inansanız bile ispat edemezsiniz diye düşünmeye başladı.

Cathy, ardında bir hoş seda bırakıp gitmişti.

Dokuzuncu Bölüm

1

Bay Edwards, kadın simsarlığını gayet düzenli bir biçimde ve işe duygularını hiç karıştırmadan yürütüyordu. Karısıyla iyi yetiştirilmiş iki çocuğuna, Boston'un seçkin mahallerinden birinde güzel bir ev almıştı. Çocuklarının ikisi de erkekti ve daha çok küçük oldukları halde, şimdiden Groton'un onur listesine geçmişlerdi.

Bayan Edwards, hizmetçilerini ve evi çekip çeviriyor, ortalığı tertemiz tutuyordu. Kuşkusuz, Bay Edwards işi nedeniyle sık sık evden uzak kalıyordu. Ama şaşılacak kadar evcil bir yaşantısı vardı ve evde geçirdiği geceler, sanıldığından daha çoktu. İşini büyük bir titizlik ve dikkatle yürütürdü. İriyarı, güçlü kuvvetli bir adamdı. Ellisine merdiven dayadıktan sonra biraz şişmanlamıştı, ama insanın başarılı bir yaşantısı olduğunu kanıtlamak için biraz da şöyle şişmanca görünmek istediği bir yaş için hiç de fena sayılmazdı.

İşini kendisi kurmuştu. Bir süre küçük kasabayı içine alan dolaşım düzeni, kızların gittikleri yerlerde kısa sürelerle kalışları, uymak zorunda oldukları disiplin, aldıkları yüzdeler hep Bay Edwards'ın kafasından doğmuştu. Her adımını sakınarak atıyor, pek az yanlış yapıyordu. Kasabalardaki yarı aç gezen polis çavuşlarını idare etmek güç değildi, ama büyük şehirlerdeki görmüş geçirmiş ve doymak bilmez polislere diş geçirmek zordu. Onun için en elverişli olan yerler, küçük kasabalardaki ipotekli otellerle karşısına rakip olarak yalnızca evli kadınlarla yoldan çıkmış birkaç kızın çıktığı yerlerdi. O sıralarda tam on ekibi vardı. Altmış yedi yaşında, boğazına bir tavuk kemiği takılıp öldüğünde, New England'ın otuz üç küçük kasabasının her birinde, dörder kızdan kurulu birer ekibi bulunuyordu. Hali vakti yerinde olmaktan da ötede, zengin bir adamdı. Ölüm nedeni bile, başarı ve bolluk içinde oluşunun bir simgesiydi.

Bugün artık, genelev denen kurumların bir yere kadar can çekiştiği söylenebilir. Bilim adamları, bunun nedenleri üzerine çeşitli görüşler ileri sürüyorlar. Kimileri, genelevlere en öldürücü darbeyi, genç kızlar arasındaki ahlak çöküntüsünün indirdiğini söylerken, bazı iyi niyetli ve saf kişiler de, geniş çapta artırılan polis denetiminin, genelevleri yaşayamaz bir duruma getirdiği görüşünü savunuyorlar. Geçen yüzyılın sonlarıyla bu yüzyılın başlarında, genelevler, açıkça belirtilmese de, herkesçe kabul edilmiş kurumlardı. Onların varlığının, namuslu kadınları koruduğu ileri sürülürdü. Bekâr bir adam, bu evlere gitmekle, hem kendisini rahatsız eden cinsel coşkusunu doyurabilir, hem de kadınların saflığı ve güzelliği konusundaki genel inancı sürdürebilirdi. Bu, kolay anlaşılmaz bir açıklamadır, ama toplumsal düşüncenin böyle anlaşılmayan yanları o kadar çoktur ki.

Bu evlerin arasında, yaldızlı ve kadife döşeli saraylar bulunduğu gibi, domuzların bile oturamayacağı kadar kötü kokan, pis izbeler de vardı. Basında sık sık, genç kızların nasıl kaçırılarak bu endüstriyi yönetenlerin elinde birer köle durumuna getirildiğini anlatan öyküler çıkardı. Bunların çoğu da doğruydu belki. Ama orospulukla geçinenlerin çoğu, bu mesleğe kendi tembellik ve aptallıkları yüzünden sürüklenmişlerdi. Çalıştıkları evlerde hiçbir sorumlulukları olmuyordu. İyice yaşlanıncaya kadar yediriliyor, giydiriliyor, bakılıyor, sonra da bir tekmede sokağa atılıyorlardı. Ne var ki, bu değişmez son bile onlara engel olamıyordu. Herkes gibi onlar da gençken, hiç yaşlanmayacaklarını sanıyorlardı.

Arada kafası işleyen kızlar da çıkardı, ama bunlar da aynı işi biraz daha yukarı düzeyde sürdürmekten başka bir şey yapmazlardı. Çok çok kendi adlarına bir ev işletir ya da ustalıkla şantaj yaparak zengin bir adamla evlenirlerdi. Böylelerine "kibar orospu" adı verilirdi.

Bay Edwards, acemi kızları bulmakta da, onları istediği gibi yönetmekte de güçlük çekmezdi. Eğer karşısına çıkan kız yeteri kadar ahmak değilse, uğraşmazdı onun la, hemen başından atardı. Çok güzel kızlar da işine gelmezdi. Kasabalı gençlerin onlara âşık olup, başına bir sürü dert açmalarını istemezdi. Kızlar gebe kaldıklarında, ya çekip gitmek ya da çocuklarını aldırmak zorundaydılar. Bu çocuk aldırma işi öyle barbarca yapılıyordu ki, kızların çoğunun ölümüne yol açıyordu. Ama kızlar, böyle bir durumda, yine de çocuklarını aldırma yolunu seçiyorlardı.

Bay Edwards'ın işleri her zaman da yolunda gitmiyordu elbet. Onun da başında bir sürü çapraşık sorun vardı. Sözünü ettiğim sıralarda, üst üste bir yığın talihsizliğe uğramıştı. Bir tren kazasında, dörder kişilik iki ekibi ölmüştü. Bir başka ekibini de tövbekar oldukları için elden kaçırmıştı. Kasabanın birinde, bir vaiz, günün birinde birden fitili almış, konuşmalarıyla kasaba halkını kışkırtmaya başlamıştı. Ona iyice kanan halk, kiliseden çıkıp tarlalarda kamp kurdu. Daha sonra da sık sık ortaya atılanlar gibi, o da en büyük kozunu sürmüştü. Kıyamet gününün gelip çattığını söylemiş, bütün kasaba halkı da çevresinde toplanıp, meleyerek yalvarmaya başlamıştı.

Bay Edwards, o kasabaya gitti. Bavulundan meşin kırbacını çıkarıp bu vaize uyan kızları acımadan dövdü. Ama kızlar, günahlarından arınmaları için daha çok dövülmelerini isteyince, tiksinip kırbaçlamaktan vazgeçti. Kızların üstündeki elbiseleri alarak Boston'a döndü. Kızlar kamp yerine, yarı çıplak bir halde günah çıkartmaya geldiklerinde, bayağı önem kazandılar. Bu yüzden Bay Edwards, ordan burdan kız toplamak yerine, çalıştıracağı kızlarla teker teker konuşup sonra bir seçim yapmak zorundaydı. Yeni baştan kurması gereken tam üç ekip vardı şimdi.

Cathy, Bay Edwards'ın adını kimbilir nereden duymuştu. Belki de arabacının biri söylemişti ona. Zaten bir kız, bir şeyi mutlaka öğrenmek istedi mi, haber dönüp dolaşıp ona ulaşır. Cathy bürosuna geldiğinde Bay Edwards iyi bir gününde değildi. Karnında çöreklenen ağrıyı, bir gece önce karısının pişirdiği pisi balığı pilakisine yoruyordu. Bütün gece uyuyamamıştı. Aşağıdan yukarıdan gitmişti. Üzerinde bir uyuşukluk ve bitkinlik vardı.

Bu yüzden, adının Catherine Amesbury olduğunu söyleyen kızı hemen içeri almadı. İşine yaramayacak kadar güzel bir kızdı. Sesi kısık ve genizdendi. Narindi, dokunsan kırılacak kadar ince yapılıydı. Teni de güzeldi. Kısacası, Bay Edwards'ın aradığı türden bir kız değildi. O kadar bitkin olmasa, onu hemen geri çevirirdi. Ama her zamanki sorularını, kızın başına dert açabilecek akrabaları olup olmadığını sorarken, ona pek de dikkatli bakmadığı halde, garip bir şey oldu. Bay Edwards'ın bedeni kızdan etkilenmeye başladı. Şehvete düşkün bir adam değildi, üstelik işiyle özel tutkularını da birbirine karıştırmazdı. Bedenindeki bu uyartı onu şaşırtmıştı. Başını kaldırıp, şaşkın şaşkın kıza baktı. Kızın gözkapakları tatlı tatlı ve gizemli bir tavırla süzüldü. Hafif dolgunca kalçaları da oynar gibi oldu. Küçük ağzında bir kedi gülümseyişi vardı. Bay Edwards, masasına yaslandı, soluk soluğaydı. Bu kızı kendi için istediğini anlamıştı.

"Anlamıyorum, senin gibi bir kız neden..." diye başladı, ama sonunu getirmedi. Dünyanın en eski yanlışına saplanmıştı o da: Bir kıza tutulmuşsanız, artık onun içten konuşmadığına ve anlattıklarının doğru olmadığına dünyada inanmazsınız.

"Babam öldü," dedi Catherine. "Ölmeden önce har vurup harman savurmuş. Çiftliği rehine verip para aldığını bilmiyorduk. Bankanın, çiftliği annemin elinden almasına izin veremem. Bu, onu öldüresiye çarpar." Catherine'in gözleri yaşla dolmuştu. "Belki, faizi ödeyecek kadar para kazanabilirim."

Bay Edwards, fırsatı kullanmak istiyorsa, şimdi tam sırasıydı işte. Kafasının içinde, onu uyarmaya çalışan küçük bir vızıltı vardı, ama sesini ona duyuramıyordu. Kendisine gelen kızların yüzde sekseninin, rehine verilmiş bir şeyi kurtarmak için paraya ihtiyaçları olurdu. Bay Edwards, bu kızların, kahvaltıda yedikleri dışında hiçbir şeyi doğru söylemediklerini bilirdi, hatta bazen o konuda bile yalan söylerlerdi. Ama işte şimdi, o iriyarı, şişman ve çekirdekten yetişmiş bir simsar olan

Edwards, göbeğini masasına dayamış, yüzünü kan basmış bir halde, bacaklarından ve kalçalarından tatlı ürpertiler geçerekten oturuyordu.

Bay Edwards, kendisinin, “Peki yavrum, baştan konuşalım şu işi. Belki faiz parasını karşılayacak başka bir yol buluruz,” dediğini duydu. Hem de kime söylüyordu bunları? Kendisinden düpedüz orospuluk etme imkânı isteyen bir kıza. Yoksa böyle bir şey söylememiş miydi kız?

2

Bayan Edwards, pek koyu değilse bile, oldukça istikrarlı bir dindardı. Zamanının o kadar büyük bir bölümünü kilise işleriyle geçirirdi ki, artık bu işin ilerisini gerisini düşünecek zamanı kalmazdı. Ona göre, Bay Edwards ithalat işleri yapıyordu, zaten kocasının gerçekte hangi işi yaptığını bilseydi -belki de biliyordu- inanmazdı buna. Bu da bir başka tuhaflıktı. Kocası, ona karşı her zaman soğuk, ama düşünceli olan, yerine getirmek zorunda olduğu cinsel ihtiyaç konusunda da pek az istekte bulunan bir adamdı. Ona karşı pek öyle yakınlık göstermediği halde, aşırı sert bir davranışta da bulunmamıştı. Bayan Edwards’ın dertleri, yalnızca oğullarından, yiyecek ve giyecekten yanaydı. Hayatından hoşnuttu ve haline şükrediyordu. Bu yüzden, kocasının davranışlarının değişip, huzursuz ve azarlayıcı bir tavır takındığını, sık sık oturup daldığını ve birden parlayıp sinirden titreyerek evden fırlayıp gitmelerini görünce, bunları önce mide rahatsızlığına, sonra da işlerinin ters gitmesine yordu. Bir gün, kazara banyoya girip de, kocasını tuvaletin üzerine oturmuş ağlarken yakalayınca, onun iyice hasta olduğuna karar verdi. Bay Edwards, çabucak toparlanıp, kızarmış gözlerini onun araştıran bakışlarından gizlemeye çalıştı. Ne şifalı otlardan yapılan çaylar, ne de doktorlar onu iyileştirebildi, Bayan Edwards da çaresiz, iki eli bağlı kaldı.

O güne kadar, Bay Edwards’a, bir adamın bu duruma düştüğünden söz etseler gülerdi. Ne var ki işte o, kadın simsarlarının en soğukkanlısı, Catherine Amesbury’ye umutsuzca tutulmuştu. Onun için, tuğladan yapılmış küçük bir ev kiraladı, daha sonra evi ona armağan etti. Akla hayale gelebilecek her türlü lüksü sağladı. Evi yeniden döşettirdi, her yerine ısıtma tesisatı koydurttu. Yerleri tüylü halılar, duvarları ağır çerçeveli tablolarla kaplattı.

Bay Edwards, böyle bir düşkünlüğü hiç tatmamıştı. İşinin gereği, kadınlar konusunda pek çok şey öğrenmişti. Onlara bir an bile güvenmezdi. Ama Catherine’e tutkun olduğundan ve bu tutku da belli bir güvene dayanmak zorunda bulunduğundan, bedeninin her parçası heyecandan titriyordu. Ona güvenmediği halde güvenmek zorunda kalıyordu. Onun bağlılığını, birtakım armağanlarla ve parayla satın almak yoluna gitti. Ondan uzak kaldığı zamanlar, eve başka adamların da gizlice girdiğini kuruyor, kendi kendini yiyordu. Çalışan ekiplerini denetlemek için Boston’dan ayrılmak zorunda oluşuna lanet ediyordu. O gidince, Catherine yalnız başına kalıyordu. Bay Edwards işlerini yüzüstü bırakmaya başlamıştı. Böyle bir aşka ilk olarak yakalanmıştı ve bu aşkın kendisini yok edeceğini seziyordu.

Bay Edwards’ın bilmediği ve Catherine’in de onun bilmemesi için özel çaba gösterdiği bir şey vardı: Başka erkekleri eve almak ya da onlara gitmek anlamında Catherine onu aldatmıyordu. Bunun dışında ise, Bay Edwards’la ilişkileri, soğukkanlılıkla yürüttüğü bir iş konusuydu. Onun, kendi ekiplerini yönetmek için nasıl birtakım usulleri varsa, Catherine’in de bu işte kendine göre usulleri vardı. Onu bir sefer ele geçirdikten sonra -ki bu pek çabuk olmuştu- Catherine, sürekli olarak hoşnutsuzluk göstermeye başlamıştı. Onun üzerinde, hep huzursuzluk içindeymiş ve her an kaçıp gidebilirmiş gibi bir izlenim bırakmak istiyordu. Bay Edwards’ın kendisini görmeye geleceği zamanlar, dışarıda olmaya ve onun gelişinden az sonra, başından inanılmaz birtakım olaylar geçmiş gibi etekleri zil çalar bir halde dönmeye dikkat ediyordu. Sokakta dolaşırken peşinden ayrılmayan,

kendisine sarkıntılık edip istekle bakan erkeklerden yakınıp duruyordu. Çok defa, onu eve kadar izleyen bir adamdan güç bela kurtulup korku içinde eve sığındığını söylüyordu. Öğleden sonra geç bir saatte dönüp de Bay Edwards'ı evde kendisini bekler bulunca, durumu, "Alışverişe çıkmıştım," diye açıklıyordu. "Biliyorsun, alışveriş yapmak gerekiyor," diyor ve bunu da, yalan söylediği izlenimini uyandıracak bir tavırla söylüyordu.

Cinsel ilişkileri konusunda, Edwards'ı, sonucun kendisini pek de mutlu etmediğine inandırmıştı. Hani onun yerinde daha yetenekli bir adam olsa, kendisinde bambaşka duygular uyandırabilirmiş gibi davranıyordu. Catherine'in yöntemi, onu sürekli olarak dengesiz bir duruma düşürmekti. Onun sinirlerinin bozulmaya, ellerinin titremeye başlamasını, gittikçe zayıflamasını, gözlerine yerleşen çılgınca parıltıyı büyük bir hoşnutlukla seyrediyordu. Sonra, adam artık çılgınlığın eşiğine varıp onu cezalandırmak isteği içinde öfkeyle köpürünce, hemen koşup kucağına sıçrıyor, onu yatıştırmaya, bir an için masum olduğuna inandırmaya çalışıyordu. Başarıyordu da bunu.

Catherine'in tek isteği paraydı. Bunu da elinden geldiğince kolay ve çabuk sağlamak için kollarını sıvamıştı. Adamı tam istediği kıvama getirince parasını da çalmaya başladı. Catherine, neyi ne zaman yapacağını çok iyi biliyordu. Edwards'ın ceplerini karıştırıyor, bulduğu bütün büyük banknotları alıyordu. Adam, bırakıp kaçar diye korktuğundan, suçlamaya da cesaret edemiyordu. Armağan olarak verdiği mücevherler ortadan yok olmuştu. Catherine, bunların kaybolduğunu söylediği halde, Edwards, hepsini sattığını biliyordu. Bunların dışında Catherine, bakkalın faturalarını şişiriyor, aldığı elbiselerin fiyatlarını yüksek gösteriyordu. Evi satmadıysa da, her kuruşundan yararlanmak üzere ipotek etti.

Bir akşam, eve girmek istediğinde, Edwards'ın anahtarı kilidi açmadı. Catherine, kapıya indirdiği yumruklara neden sonra karşılık verdi. Evet, kilitleri değiştirmişti, çünkü kendi anahtarını kaybetmişti. Yalnız yaşadığı için korktuğunu söyledi. Biri kalkıp eve girmek isteyebilirdi. Ona da bir anahtar yaptıracaktı. Ama bunu hiçbir zaman yaptırmadı. O günden sonra, Edwards hep zili çalmak zorunda kaldı. Bazen Catherine'in kapıyı açması çok uzun sürüyor, bazen de hiç cevap veren çıkmıyordu. Onun evde olup olmadığını anlamanın yolu yoktu. Bay Edwards onu, haber vermeden takip de ettirmişti, hem de kaç sefer.

Gerçekte Bay Edwards basit bir adamdı, ama basit bir adamın bile birtakım karanlık ve karmaşık duyguları vardır. Catherine kurnazdı, ama kurnaz bir kadın bile, bir erkeğin kafasındaki bazı şeyleri anlayamaz.

Catherine bir tek yanlış adım attı. Oysa bu yanlışı yapmamak için çok uğraşmıştı. Bay Edwards, bu güzel, küçük yuvayı şampanyayla donatmıştı. Catherine ise, daha en başından, bunlara el sürmeye yanaşmamıştı. "Beni hasta ediyor," diye açıklamıştı. "Çok denedim, ama içki içemiyorum."

"Saçma," demişti Edwards, "Bir tek kadehcik iç. Korkma dokunmaz."

"Hayır, teşekkür ederim, içemem," diye savuşturmuştu Catherine.

Bay Edwards, onun isteksizliğini zarif ve kadınsı bulduğu için üstelemiyordu. Ama bir akşam, onun hakkında hiçbir şey bilmediğini düşündü. İçki, onun dilini çözebilirdi. Bunu düşündükçe, aklına daha iyi yattı.

"Benimle bir kadeh bir şey içmemen, hiç de dostça olmuyor," dedi.

"Söyledim sana, bana dokunuyor."

"Saçma."

"Söyledim ya, istemiyorum."

"Aptalca bir şey bu," dedi Edwards. "Beni kızdırmak için mi yapıyorsun?"

"Hayır."

"Öyleyse al da iç bir kadeh."

“İstemiyorum.”

“İç bakalım,” deyip kadehi uzattı Edwards. Catherine geri çekildi.

“Anlamıyorsun, bana iyi gelmiyor.”

“İç haydi.”

Catherine kadehi aldı, bir dikişte yuvarladı, sonra durdu. Titremeye başlamıştı. Sanki bir şey dinliyordu. Yüzünü kan basmıştı. Kendine bir kadeh içki daha koydu, sonra bir daha. Gözleri duruldu, donuklaştı. Bay Edwards, korkmaya başlamıştı. Kıza bir şeyler oluyordu ve ne o, ne de kendisi buna engel olabiliyorlardı.

“İçmeyi ben istemedim,” dedi Catherine, “biliyorsun ya.”

“Artık daha fazla içmesen iyi olacak galiba.”

Catherine güldü, ardından bir kadeh daha doldurdu. “Önemi yok artık,” dedi. “Az ya da çok olmuş, fark etmez.”

“Bir-iki kadehten bir şey olmaz,” dedi Edwards, ama kaygılıydı.

“Seni şişko salyangoz, seni,” dedi Catherine alçak sesle. “Benim hakkımda ne biliyorsun sen acaba? Senin o çürümüş beyninden geçen her düşünceyi okuduğumdan haberin yok mu? İstersen söyleyeyim sana. Merak ediyorsun değil mi, benim gibi iyi bir kız o hileleri nereden öğrenmiş diye şaşıyorsun değil mi? Söyleyeyim. Mezbelelerde öğrendim, işitiyor musun, mezbelelerde. Adını bile duymadığın aşağılık yerlerde çalıştım ben, tam dört yıl. Gemiciler bana, Port Said’de öğrendikleri küçük hileleri öğrettiler. Senin o iğrenç bedenindeki her siniri ayrı ayrı bilir, istediğim gibi kullanabilirim.”

“Catherine!” diye karşı çıktı Edwards. “Ne söylediğini bilmiyorsun sen.”

“Anlıyordum zaten. Beni konuşturmak istiyordun. Al işte, konuşuyorum.”

Yavaş yavaş ona yaklaştı. Bay Edwards geri çekilmemek için kendini güç tuttu. Ondan korkmuştu, ama kıpırdamadan oturdu. Catherine, onun tam önünde durup, kadehinde kalan şampanyanın hepsini içti, sonra kadehin ağzını masaya hafifçe vurarak kırdı ve kadehin parçalanan ağzını Edwards’ın yanağına yapıştırdı.

Büsbütün ürken Edwards, evden kaçtı, arkadan Catherine’in kahkahalarını duyuyordu.

3

Bay Edwards gibi bir adam için aşk, tutsak edici bir duygudur. Bu aşk da onun mantığını kuruttu, bilgilerini tüketti, elden ayaktan düşürdü. Kendi kendine, onun isterik bir kadın olduğunu söylüyor ve buna inanmaya çalışıyordu. Catherine de, davranışlarıyla bunu kolaylaştırıyordu. Yalnız o beklenmedik çıkışı Catherine’in kendisini de korkutmuştu. Yeniden, Edwards’ın kafasındaki o tatlı ve güler yüzlü hayali canlandırmak için, bir süre elinden geleni yaptı.

Böyle buruk aşklara düşenler, kendi kendilerine dayanılmaz acılar yaratırlar. Bay Edwards da, onun iyi bir kız olduğuna yürekten inanmak istiyordu, ama Catherine’in yaptığı çıkış bir yandan, içindeki şeytan öbür yandan, buna engel oluyordu. Gerçeği öğrenmek için içgüdüsel bir çaba harcıyor, ama öğrendiklerine de inanmak istemiyordu. Sözgelişi, onun, parasını bankaya yatırmayacağını biliyordu. Adamlarından biri, birtakım karışık ayna düzenleriyle, küçük tuğla evin kilerinde, Catherine’in paraları nereye sakladığını buldu.

Bir gün, başvurmuş olduğu araştırma bürosundan, bir gazete kupürü gönderildi. Bu, küçük bir kasabada çıkan haftalık bir gazeteden kesilmiş bir yangın haberiydi. Bay Edwards, yazılanı baştan sona dikkatle okudu. Birden göğsüne ve midesine erimiş kurşun akıtmışlar gibi oldu. Gözlerinin

ardında, kafasının derinliklerinde kıpkırmızı bir ateş parladı. Aşkına, gerçek bir korkunun zehri karışmıştı artık. Bunun sonu da zulümdü.

Başı dönüyordu. Duvar dibindeki kanepeye kadar sendeleyerek gitti, yüzükoyun uzandı, alnını kanepenin serin marokenine dayadı. Bir süre öylece, hemen hemen soluk bile almadan kaldı. Sonra yavaş yavaş kafası toparlandı. Ağzında tuzlu bir tat vardı. Omuzları, öfkenin yorgunluğuyla sızlıyordu. Ama yatışmıştı, kafasındaki karanlığa keskin bir ışık vurmuş gibi oldu ve kararını kestirip attı. Yavaşça yerinden doğruldu, kızları denetlemeye çıkarken yaptığı gibi, bavulundakileri gözden geçirdi. Temiz gömlekler, çamaşırları, pijaması, terlikleri hazırdı, ağır saplı kırbacı da, bavulun bir köşesinde, dürülmüş duruyordu.

Bay Edwards, tuğla evin önündeki küçük bahçeyi ağır adımlarla geçip zili çaldı.

Catherine kapıyı hemen açtı. Şapkası ve mantosu üzerindeydi. “Ah,” dedi, “ne kötü, benim de dışarı çıkmam gerekiyordu biraz.”

Bay Edwards, bavulunu yere bıraktı. “Hayır,” dedi.

Catherine onu şöyle bir süzdü. Bir şey değişmişti. Edwards onu omuzlayıp geçti, kilere indi.

Catherine tiz bir sesle, “Nereye gidiyorsun?” diye sordu.

Ama o karşılık vermedi. Biraz sonra geri geldi. Elinde, meşeden yapılmış küçük bir kutu vardı. Bavulu açıp kutuyu içine koydu.

“O bana aittir,” dedi Catherine yumuşak bir sesle.

“Biliyorum.”

“Ne yapmak istiyorsun?”

“İkimiz birlikte, şöyle küçük bir yolculuğa çıkarız, diye düşündüm.”

“Nereye? Ben bir yere gidemem.”

“Connecticut’ta küçük bir kasabaya gideceğiz. Orada biraz işim var. Bir seferinde bana çalışmak istediğini söylemiştin ya, çalışacaksın işte.”

“Artık çalışmak istemiyorum. Zorlayamazsın beni. Bak, polis çağırırım.”

Edwards öyle bir gülümsedi ki, Catherine geriledi. Edwards’ın şakakları küt küt atıyordu.

“Belki de kendi kasabana gitmek istersin,” dedi. “Orada, yıllarca önce, büyük bir yangın olmuş. Hatırlıyor musun bu olayı?”

Catherine’in gözleri yuvalarından fırladı. Karşısındakini çabucak yoklayıp yumuşak bir yerini bulmak istedi, ama öbürünün bakışları sert ve boştu. “Ne yapmamı istiyorsun?” dedi usulca.

“Benimle küçük bir yolculuğa çıkmanı. Çalışmak istediğini kendin söylemiştin.”

Catherine’in aklına tek bir yol geldi. Onunla gidecek ve fırsat kollayacaktı. Bu adam sürekli olarak onu gözaltında tutamazdı nasıl olsa. Şu anda atlatmaya çalışmak tehlikeli olabilirdi. En iyisi, oluruna bırakmak ve beklemekti. Bu usul her zaman işe yaramıştı. Ama Edwards’ın gözleri, Catherine’in içine derin bir korku salmıştı.

Kasabada trenden indiklerinde, akşam çökmek üzereydi. Karanlık bir sokak boyunca yürüyüp kırlara çıktılar. Catherine tetikteydi ve fırsat kolluyordu. Onun ne yapmak istediğini kestiremiyordu. Çantasında, yalnızca sivri uçlu bir bıçak vardı işe yarayabilecek.

Bay Edwards kararını vermişti. Onu kırbaçlayacak, sonra da handaki odalardan birine götürecekti. Daha sonra da kırbaçlaya kırbaçlaya, o kasabadan öbürüne dolaştıracaktı, ta ki işe yaramaz bir duruma düşünceye kadar. En sonunda da fırlatıp atacaktı. Polis, nasıl olsa, kaçmasını engellerdi. Bıçağa filan aldırdığı yoktu, çantasında bıçak olduğundan zaten haberi vardı.

Bir taş duvarla bir sıra sedir ağacının uzandığı ıssız, özel bir araziye geldiklerinde, ilk iş olarak, kızın elindeki çantayı kapıp, duvarın öbür tarafına fırlattı. Bıçak belasından kurtulmuştu. Ama her şey bir yana, kendini de iyice tanımadığını anlamıştı. Çünkü bugüne kadar hiç âşık olmamıştı. Kızı

yalnızca şöyle bir cezalandırmak istediğini sanıyordu. Oysa, iki vuruştan sonra, kırbaç yeterli gelmedi, yere yıkıp yumruklarıyla saldırdı ona. Soluk alıp verirken, inler gibi, ıslıklı sesler çıkıyordu boğazından.

Catherine, paniğe kapılmamak için elinden geleni yaptı. Ezici yumruklardan kurtulmaya, hiç değilse uzak durmaya çalıştı. Ama bir süre sonra korkusunu yenemeyip, kaçmaya kalktı. O zaman Edwards üstüne çullandı, yere devirdi. Artık yumrukları da yeterli gelmiyordu ona. Yerden eline bir taş aldı, çıldırmış gibiydi artık, soğukkanlılığı, öfkenin kükreyen kırmızı dalgaları karşısında tuz buz olmuştu.

Sonradan, onun ezilmiş yüzüne bakarken, yüreğinde olan biteni de duymaya çalıştı, ama yüreğinin gümbürtüsünden başka bir şey işitmedi. Kafasının içinden birbirinden ayrı, ama bütünleşmiş iki düşünce birden geçiyordu. Biri, “Gömmelisin onu, derin bir çukur kazıp, içine gömmelisin,” diyor, öbürü, bir çocuk gibi, “Dayanamam, ona dokunmaya dayanamam,” diye haykırıyordu. Sonra, öfkenin ardından gelen bulantıyla altüst oldu. Oradan kaçtı. Bavulunu, kırbacını, meşe ağacından yapılmış para kutusunu bırakarak kaçtı. Alacakaranlıkta hemen uzaklaştı. Yalnız, kendine gelinceye kadar nerede gizlenebileceğini düşünüyordu.

Kimse kendisine bir şey sormadı. Karısının gösterdiği yakın ilgi ve bakımla hastalığı atlattıktan sonra işinin başına döndü. Artık bundan böyle yeni bir aşk çılgınlığının aklını başından almaması için dikkat eder olmuştu. Başına gelenlerden ders almayan aptaldır, diyordu. Bu geçenlerden sonra, kendi kişiliğine karşı, korkulu bir saygı beslemeye başladı. İçinde, insan öldürme isteğinin de bulunabileceğini o zamana kadar hiç düşünmemişti.

Catherine’i öldürmeyişi, rastlantıdan başka bir şey değildi. Attığı her yumruk, onu ezmek için savrulmuştu.

Catherine uzun zaman, kendinden geçmiş olarak yattı. Bir o kadar da yarı baygın kaldı. Kolunun kırıldığını anlamıştı. Ama yaşamak istiyordu, yardım sağlamalıydı. Yaşama isteği, onu karanlık yol boyunca sürünüp yardım aramaya zorladı. Bir bahçe kapısından içeri daldı, merdivenleri çıkıyordu ki, yeniden kendinden geçip bayıldı. Kümeste horozlar ötüyordu. Doğuda incecik, gümüş rengi bir şafak çizgisi belirmişti.

Onuncu Bölüm

1

Birlikte oturan iki erkeğin içinde, bir süre sonra, birbirlerine karşı bir öfke büyümeye başlar. Bu yüzden de aralarında birtakım kurallar yerleştirmeye çalışırlar. Yalnız başlarına oturan iki erkek hep bir kavganın eşiğinde yaşar ve bunu da bilirler. Adam Trask'in eve dönüşünden az sonra da böyle oldu, aralarında bir gerginlik baş gösterdi hemen. İki kardeş, birbirlerini gerektiğinden çok görüyorlardı, başkalarını ise yeterince gördükleri yoktu.

Birkaç ay Cyrus'un parasını sağlama bağlamakla uğraştılar. Birlikte Washington'a, mezarı görmeye gittiler. İyi bir taştan yapılmıştı, üstüne de demirden bir yıldız konulmuştu. Yıldızın üzerinde Şehitleri Anma Günü'nde küçük bir bayrak koymaya yarayan bir delik vardı. Mezarın başında uzun süre kaldıktan sonra ayrıldılar. Bir daha da artık Cyrus'tan söz etmediler.

Cyrus düzenbazlık etmişse, becerikli bir biçimde yapmıştı bunu. Para konusunda kimse bir şey sormadı. Ama Charles bu konuyu aklından çıkarıp atamıyordu.

Çiftliğe döndüklerinde, Adam ona, "Neden kendine yeni elbiseler almıyorsun?" diye sordu. "Zengin bir adamsın artık. Oysa metelik harcamaktan korkar gibisin."

"Öyleyim," dedi Charles.

"Neden?"

"Paraları bir gün geri vermek zorunda kalabilirim."

"Hâlâ aynı konu mu? Eğer ortada uygunsuz bir şey olmuş olsaydı, şimdiye kadar kokusu çıkardı, öyle değil mi?"

"Bilmem," dedi Charles. "Bu konu üzerinde konuşmayalım daha iyi."

Ama aynı gece bu konuyu yine kendisi açtı. "Beni tedirgin eden bir şey var," diye başladı.

"Para konusunda mı?"

"Evet, para konusunda. Bu kadar çok para yapmışsan, altında mutlaka bir çapanoğlu vardır."

"Ne demek istiyorsun?"

"Baksana, faturaları, hesap pusulalarını, notları, babamın bütün evraklarım karıştırdık, bu para hakkında hiçbir kayıt yoktu."

"Belki yakmıştır."

"Belki," dedi Charles.

İki kardeş, Charles'ın çizdiği programa göre yaşıyorlardı. Charles hiçbir biçimde aksatmıyordu bunu. Hiç şaşmadan dört buçukta uyanıyordu sabahları, sanki saatin pirinç sarkacı dürtüyordu onu. Aslında, dört buçuktan yarım saniye önce uyanmış oluyordu. Gözlerini açmış ve bir kere kırpmış oluyordu saat çalmadan. Sonra bir dakika kadar, karnını kaşıyarak karanlığın içine bakıp kımıldamadan dururdu. Ardından yanı başındaki komodine uzanır ve eli tam kibrit kutusunun üzerine kapanırdı. Parmakları bir kibrit bulup çıkarır, kutunun yan yüzüne sürterdi. Kibritin ucu, çöpü alev almadan önce küçük mavi bir boncuk gibi yanardı.

Bir gün yine Charles uyandı, başucundaki mumu yaktı. Battaniyeyi fırlatıp ayağa kalktı. Dizlerinde torbalanan ve bileklerini açıkta bırakan uzun, gri iç donunu giydi. Esneyerek kapıya yürüdü, açıp kardeşine seslendi, "Adam, saat dört buçuk. Kalkma zamanı. Uyan artık."

Adam, boğuk bir sesle homurdandı. "Hiç unutmaz mısın sen?"

"Kalkma zamanı geldi." Charles, bacaklarını pantolonuna soktu ve kalçasından yukarı çekiştirdi.

“Kalkman gerekmiyor,” dedi. “Zengin bir adamsın. İstersen bütün gün yatabilirsin.”

“Sen de zenginsin. Ama yine de gün doğmadan ayaktayız.”

“Kalkman gerekmiyor,” diye tekrarladı Charles. “Ama çiftlik işleteceksen, bir çiftçi gibi davranman gerekir.”

“Evet, daha çok çalışmayı gerektirecek daha çok toprak satın almak için,” dedi Adam.

“Kes artık,” dedi Charles, “çok istiyorsan git yat.”

“Bahse girerim ki,” dedi Adam, “sen yatsan da uyuyamazsın. Sana bir şey diyeyim mi, bence kalkmak istediğin için kalkıyorsun sen ve sonra da bundan kendine pay çıkarıyorsun. Tıpkı altı parmağı olup da bununla övünmek gibi bir şey.”

Charles mutfağa gidip lambayı yaktı. “Yatakta yatarak çiftlik işletilmez,” dedi. Külleri eşeleyip çıkardığı korların üzerine bir parça kâğıt koydu, sonra alev alana kadar üfledi.

Adam, kapı aralığından onu seyrediyordu. “Kibrit kullansan olmaz,” dedi.

Charles öfkeyle döndü. “Sen kendi Allahın belası işlerine bak,” dedi. “Beni de iğnelemekten vazgeç.”

“Öyle olsun,” dedi Adam. “İlişmem sana bundan böyle. Zaten burada bir işim de yok benim.”

“O senin bileceğin şey. Ne zaman istersen çekip gidebilirsin.”

Bu kavga saçmaydı, ama Adam kendini tutamıyordu. Elinde olmadan sesini yükseltiyor, öfkeli ve kırıcı sözler söylüyordu. “Elbet ne zaman istersem giderim,” dedi. “Burası senin olduğu kadar benim de.”

“Öyleyse neden çalışıp işlemiyorsun onu?”

“Ey Tanrım!” dedi Adam. “Neyin kavgasını yapıyoruz? Keselim şunu artık.”

“Benim kavga istediğim yok,” dedi Charles. Ilık lapayı iki kâseye boşaltıp masanın üzerine koydu.

Masanın başına oturdular. Charles bir dilim ekmeğe tereyağı sürdü, bıçağın ucuyla kavanozdan reçel alıp ekmeğin üzerine yaydı. Sonra ikinci dilim için bıçağını yine tereyağının içine daldırdı. Tereyağı topağının üzerinde reçel izleri kaldı.

“Allah belanı versin, bıçağını temizleyemez misin? Şu tereyağının haline bak!”

Charles, bıçakla ekmeği bıraktı, iki avcunu masaya bastırıp, “Buradan çekip gitsen iyi olacak,” dedi.

Adam ayağa kalktı. “Domuz ahırında yaşarım, daha iyi,” dedi. Sonra çıkıp gitti.

2

Charles onu yeniden gördüğünde, aradan sekiz ay geçmişti. Charles işten dönüyordu. Adam’ı orada, mutfak kovasından saçına ve yüzüne su çarparken buldu.

“Merhaba,” dedi, “nasılsın?”

“İyiyim,” dedi Adam.

“Neredeydin?”

“Boston’da.”

“Başka bir yere gitmedin mi?”

“Hayır. Şehri bir görmek istedim.”

İki kardeş yine eski yaşamlarına döndüler. İkisi de öfkelenmemek için ellerinden geleni yapıyorlardı. Bir bakıma biri ötekini koruyarak kendini de korumuş oluyordu. En erken yine Charles kalkıyor, Adam’ı uyandırmadan kahvaltıyı hazırlıyordu. Adam da evin temizliğine bakıyor, ayrıca

çiftlik işleriyle ilgili defterleri tutuyordu.

Böyle birbirlerini koruyup kollayarak iki yıl yaşadılar. Ta ki öfkeleri iyice kabarıp, bastırılmaz bir gerilime varıncaya kadar.

Bir kış gecesi, Adam başını hesap defterinden kaldırdı. “Kaliforniya güzel bir yer,” dedi. “Kışları da iyi geçiyor. İnsan istediğini yetiştirebilir orada.”

“Yetiştirebilir elbette. Ama o kadar ürün alıp da ne yapacaksın.”

“Buğday sözgelişi, ne dersin? Kaliforniya’da çok buğday yetiştiriyorlar.”

“Çürür,” dedi Charles.

“Bilirmiş gibi konuşuyorsun sen de. Bana bak Charles, Kaliforniya’da bitkiler öyle çabuk boy atıyormuş ki, eker ekmez geri çekilmezsen seni yere devirir diyorlar.”

“Neden o Allahın belası yere gitmiyorsun öyleyse? Ne zaman istersen buradaki payını satın alırım ben.”

O zaman Adam sustu, bu konuyu kapadı. Ama ertesi sabah küçük aynaya bakarak saçını tararken yine başladı.

“Kaliforniya’da kış yok gibi bir şey. Sürekli bir bahar sanki.”

“Kışı severim ben,” dedi Charles.

Adam, ocağa doğru yaklaştı. “Kızma hemen,” dedi.

“İyi ya, sen de beni kızdırma öyleyse, iğnelemekten vazgeç. Kaç yumurta istiyorsun?”

“Dört,” dedi Adam.

Charles, ocağın yanına yedi tane yumurta koydu. Ateşi küçük parçalarla besleyip harlattı. İyice alev alınca, tavayı ateşin üzerine sürdü. Pastırmayı kızartırken yüzünün asıklığı geçmişti.

“Adam,” dedi, “Bilmem farkında mısın ama ağzını her açışta Kaliforniya’nın sözünü ediyorsun. Gitmeyi gerçekten istiyor musun?”

Adam kıs kıs gülerek, “Benim de anlatmaya çalıştığım bu,” dedi. “Biliyorum. Tıpkı sabahları erken kalmak gibi. Kalkmak istemiyorum, ama yatakta da kalmak istemiyorum.”

“Kendi kendine büyütüyorsun bu işi,” dedi Charles.

Adam devam etti. “Orduda her sabah o boru çalardı. Ant içmiştim, bir gün gelir de ordudan ayrılırsam, her gün öğleye kadar uyuyacaktım. Şimdi ise ordudakinden yarım saat daha erken kalkıyorum. Söyler misin Charles, ne uğruna çalışıyoruz?”

“Yatakta yatarak çiftlik yönetilmez,” dedi Charles. Cızırdamaya başlayan pastırmayı çatalla çevirdi.

“Bir düşün bak,” dedi Adam içtenlikle. “Ne senin ne benim, değil çoluk çocuğumuz, karımız bile yok. Bu gidişle olacağı da yok. İşten başımızı alıp kadına kıza bile bakamıyoruz. Bir de kalkmış, Clarkların topraklarını uygun bir fiyat isterlerse kendi topraklarımıza eklemeye çalışıyoruz. Ne için?”

“Çok iyi bir arazi,” dedi Charles. “İkisi birleşti mi, bu çevrenin en iyi çiftliği olur. Söylesene! Evlenmeyi mi düşünüyorsun yoksa?”

“Hayır. Ama söylemek istediğim de bu işte. Bir-iki yıla kalmadan bu çevrenin en güzel çiftliği bizimki olacak, biz de günlerini saymaya başlamış iki moruk. Sonra birimiz ölecek, o güzel çiftlik moruklardan öbürüne kalacak. Sonra o da ölecek...”

“Sen neden söz ediyorsun?” diye sordu Charles. “Rahat batar zaten. Beni de sinirlendiriyorsun. Çıkar şu baklayı ağzından bakalım.”

“Yaşadığım hayattan hoşlanmıyorum,” dedi Adam. “Ya da yeteri kadar hoşlanmıyorum. Bir şey elde etmek için bunca çalışıp çabalıyorum. Oysa çalışmam hiç de gerekli değil.”

“Öyleyse neden bırakıp gitmiyorsun?” diye haykırdı Charles. “Cehenneme kadar yolun var. Seni

kimse tutmuyor. Git güney denizlerine, bir hamakta yan gel yat, eğer istediğin buysa.”

“Kızma,” dedi Adam, uysal bir sesle. “Tıpkı kalkmak gibi. Ne yatmak istiyorum, ne de kalkmak. Burada kalmayı istemiyorum, ama gitmeyi de.”

“İnsanı çıldırtırsın,” dedi Charles.

“Düşünsene Charles, sen seviyor musun sanki burayı?”

“Evet.”

“Burada bütün hayatın boyunca kalmak istiyor musun?”

“Evet.”

“Ey Tanrım, keşke benim için de bu kadar kolay olsaydı. Neyin nesidir bu benim derdim acaba?”

“Bana kalırsa senin ateşin başına vurmuş. Bu gece hana gidelim de kendine gel.”

“Belki de öyledir,” dedi Adam. “Ama bir orospuyla yatmaktan hiçbir zaman öyle çok zevk almadım.”

“Hepsi bir,” dedi Charles. “Gözlerini kapadın mı farkına bile varmazsın.”

“Alaydaki arkadaşlardan bazıları, ellerinin altında Kızılderili bir kadın bulundururlardı. Bir süre için benim de olmuştu.”

Charles, merakla dönüp baktı. “Senin Kızılderili kadınlarla düşüp kalktığını duysa, babam mezarında hop oturup hop kalkardı. Nasıldı?”

“Oldukça güzeldi. Elbiselerimi yıkayıp diker, biraz da yemek yapardı.”

“Öbür şeyde nasıldı demek istedim?”

“İyiydi. Evet iyiydi. Hem tatlıydı, yumuşak ve tatlı. Çok nazik ve yumuşaktı.”

“Uyurken seni bıçaklamadığı için şanslı sayılırsın.”

“Yapmazdı. Tatlıydı.”

“Bakıyorum, gözlerin bir tuhaf oldu. Tutkun muydun yoksa ona?”

“Galiba öyleydi.”

“Sonra ne oldu?”

“Çiçeğe yakalandı.”

“Başka birini bulamadın mı?”

Adam’ın gözlerine bir acı çökmüştü. “Kütük gibi birbiri üstüne yığdık hepsini. İki yüzden fazlaydılar, kollar, bacaklar taşıyordu yığından. Üstlerine çalı çırpı yığıp ateşe verdik.”

“Çiçek hastalığına dayanamadıklarını duymuştuk.”

“Bu hastalık sağ komaz onları,” dedi Adam. “Pastırmayı yakıyorsun.”

Charles telaşla ocağa döndü. “Biraz gevrek olmuş,” dedi, “ben de böyle severim zaten.” Pastırmayı bir tabağa alarak yumurtaları kızgın yağın içine kırdı. Yumurtalar cızırdaya cızırdaya kabarıp zıpladılar, beyaz kenarları kahverengi dantellerle çevrelendi.

“Bir öğretmen vardı,” dedi Charles. “Gördüğüm en tatlı varlıktı. Küçücük ayakları vardı. Bütün elbiselerini New York’tan getirtirdi. Sapsarı saçlar ve inan olsun hiç bu kadar küçük ayak görmemişsindir. Koroda şarkı da söylüyordu. Herkes kiliseye gitmeye başlamıştı. Neredeyse kiliseye başvurup din adamı olacaktım. Bu dediğim oldukça eski bir hikâye.”

“Bana evlenmeyi düşündüğünü yazdığın zamanlar mı?”

Charles gülümsedi. “Sanırım. Bütün bu bölgede evlenme hummasına tutulmayan delikanlı kalmamıştı diyebilirim.”

“Sonra ne oldu bu öğretmen hanıma?”

“Ne olacak, bilirsin. Buradaki kadınlar onu çekemez oldular. Aralarında birleşip ilk fırsatta işine son verdirdiler. İpek iç çamaşırı giydiğini söylüyorlardı. Pek kendini beğenmişti. Daha yarı yıl

dolmadan Okul Aile Birliği işten çıkardı onu. Ayakları nah şu kadarcıktı. Sanki kazara açılmış gibi ayak bileklerini gösterirdi hep. Bilekleri her zaman açıktaydı.”

“Tanımak fırsatı geçti mi eline?”

“Hayır. Yalnız kiliseye gidiyordum. Ama içeriye girmek imkânsızdı. Bu kadar tatlı kızların, böyle küçük kasabalarda yeri yoktur. Çevrelerini tedirgin ederler. Dert açarlar.”

“Samuellerin kızını hatırlar mısın?” dedi Adam. “Gerçekten tatlı bir kızdı. Ne oldu o?”

“Aynı şey. Bir yığın dert açtı. Sonra uzaklara gitti. Philadelphia’da yaşadığını duydum. Terzilik yapıyormuş. Bir tek elbise için on dolar alıyormuş.”

“Belki bizim de gitmemiz gerek,” dedi Adam.

“Hâlâ Kaliforniya’yı mı düşünüyorsun?”

“Sanırım öyle.”

Charles’ın öfkesi birden patlak verdi. “Buradan defolup gitmeni istiyorum,” diye haykırdı. “Burayı terk etmeni istiyorum. Hisseni ya ben alırım ya da benimkini sana satarım, hangisi olursa. Defol, orospu çocuğu… ” Durakladı. “Ağzımdan kaçtı, şu son sözü söylemek istememiştim. Ama Allah kahretsin, kızdırıyorsun beni.”

“Gideceğim,” dedi Adam.

3

Üç ay sonra, üzerinde Rio Körfezinin resmi olan renkli bir kart aldı Charles. Kartın arkasına, mürekkepli kalemle, “Orada kışken burada yaz sürüyor. Neden kalkıp gelmiyorsun?” diye yazmıştı Adam.

Altı ay sonra, Buenos Aires’ten başka bir kart geldi. “Sevgili Charles, burası koskoca bir şehir. Hem İspanyolca, hem de Fransızca konuşuyorlar. Sana bir kitap gönderiyorum.”

Ama kitap filan gelmedi. Charles, kitabı bütün kış, baharın ortalarına kadar bekledi. Ve kitap yerine Adam çıkageldi. İyice esmerleşmişti ve üzerindeki elbiselerde yabancı bir hava vardı.

“Nasılsın?” diye sordu Charles.

“İyiyim. Kitabı aldın mı?”

“Hayır.”

“Ne oldu acaba? Üstelik resimliydi.”

“Kalacak mısın?”

“Sanırım. Sana o ülkeyi anlatırım.”

“Dinlemek istemiyorum,” dedi Charles.

“Ey Tanrım, ne adamsın,” dedi Adam.

“Ne olacağını biliyorum. Bir yıl kadar oturacaksın, sonra yine tedirgin olacak, beni de tedirgin edeceksin. Birbirimize delice öfkelenecek, sonra gönül almaya başlayacağız ki bu çok daha kötü olacak. Derken bir gün patlayacağız ve sen çekip gideceksin, bir süre sonra yine geri döneceksin. Ve her şeye yeni baştan başlayacağız.”

“Kalmamı istemiyor musun?” diye sordu Adam.

“Allah kahretsin, istiyorum elbet,” dedi Charles. “Burada yokken özlüyorum seni. Ama ne olacağını da biliyorum.”

Ve gerçekten öyle oldu. Bir süre eski günlerden söz açtılar. Bir süre ayrı kaldıklarında neler yaptıklarını anlattılar. Giderek, uzun, tatsız sessizliklere gömüldüler. Sessizce yapılan işler,

kendilerini zorlayarak gönül almalar, öfke kıvılcımlarıyla dolu saatler başladı. Zamanın sınırları yoktu, bu yüzden hiç bitmeyecekmiş gibi geliyordu.

“Biliyor musun,” dedi Adam bir akşam, “otuz yedi yaşına basacağım. Ömrün yarısı eder.”

“İşte yine başlıyoruz,” dedi Charles. “Hayatını boşuna geçirdiğini söyleyeceksin. Bana bak Adam, bu sefer tartışmayalım, olur mu?”

“Ne demek istiyorsun?”

“Geçen seferkiler gibi davranacaksan, sen gitmeye hazır olana kadar demek ki daha iki-üç hafta kavga edeceğiz. Eğer yine tedirgin olduysan, neden hiç sesini çıkarmadan çekip gitmiyorsun? Böylelikle bir sürü sıkıntıdan kurtulmuş oluruz.”

Adam güldü, odadaki gerilim dağıldı. “Oldukça akıllı bir kardeşim var,” dedi. “Elbette, yerimde duramaz olursam, kavgasız gürültüsüz giderim. Beğendim bunu. İyice zenginleşiyorsun, değil mi Charles?”

“Durumum kötü sayılmaz, ama zenginim de diyemem.”

“Dört binayla köydeki hanı satın aldığın halde mi?”

“Evet.”

“Ama öylesin. Burayı bu yörenin en sevimli çiftliği haline getirdin. Neden yeni bir ev yaptırmıyoruz? Şöyle banyosu, akarsuyu ve tuvaleti olan... Artık yoksul değiliz. Bu çevrenin en zengin adamı olduğunu söylüyorlar.”

“Yeni bir eve ihtiyacımız yok,” dedi Charles homurdanarak. “Böyle züppece düşünceleri kendine sakla.”

“Dışarı çıkmak zorunda kalmadan tuvalete gitmek iyi olurdu ama.”

“Sana düşüncelerini kendine sakla dedim.”

Adam keyiflenmişti. “Şu kütüklerin olduğu yerde, belki ben şöyle sevimli, küçük bir ev yaptırırım, ha ne dersin? Böylece birbirimizin damarına basmaktan da kurtulmuş oluruz,” dedi.

“Burada öyle şey istemem.”

“Yarısı benim ama buranın.”

“Hisseni satın alırım.”

“Ya satmak istemezsem?”

Charles’ın gözleri kıvılcımlar saçıyordu. “O pis evini ateşe verir yakarım.”

“Hiç kuşkum yok, yaparsın,” dedi Adam, birden ciddileşerek. “Gerçekten yaparsın sen. Ne diye öyle bakıyorsun bana?”

Charles sakin sakin, “Çok düşündüm o konuda, hatta senin açmanı bekledim. Ama senin hiç oralı olduğun yok.”

“Nedir oralı olmadığım?”

“Benden yüz dolar istemek için gönderdiğin telgrafı hatırlıyor musun?”

“Elbette. Hayatımı kurtardın diyebilirim. Neden?”

“Hâlâ ödemedin de o parayı.”

“Ödemiş olmalıyım.”

“Hayır, ödemedin.”

Adam gözlerini masaya dikti. Bu eski masanın başında bir zamanlar Cyrus oturur, elindeki değnekle tahta bacağına vurup dururdu. O zamandan kalma eski gaz lambası, yine masanın tam üstünde sallanıyor, alaca sarı bir ışık saçıyordu ortalığa.

Adam yavaşça, “Sabahleyin öderim öyleyse,” dedi.

“Sana oldukça uzun bir süre tanıdım.”

“Haklısın Charles. Hatırlamam gerekirdi.” Adam, bir süre düşünceli düşünceli durdu, sonra, “O paraya neden ihtiyacım olmuştu bilmiyorsun değil mi?” diye sordu.

“Hiç sormadım.”

“Ben de hiç anlatmadım. Belki utanmışımdır. Tutukluydum Charles. Sonra da kaçtım, kırdım kirişi.”

Charles’ın ağzı bir karış açıldı. “Neler söylüyorsun?”

“Bak anlatayım. Yersiz yurtsuz dolaşıyor, serserilik ediyordum. Bir gece enselediler, yol yapmaya gönderdiler, geceleri ayağıma pranga takıyorlardı. Altı ay sonra koyverdiler, ama çok geçmeden yine yakayı ele verdim. Yollarını işte böyle yaptırıyorlar. İkinci altı ayın tamamlanmasından üç gün önce kaçtım. Georgia sınırını geçtim, bir dükkândan elbise çaldım ve sana o telgrafı gönderdim.”

“Anlattıklarına inanmıyorum,” dedi Charles. “Yok inanıyorum. Sen yalan söylemezsin. Elbet inanıyorum sana. Neden daha önce anlatmadın bunları bana?”

“Utanıyorum sanırım. Ama sana olan borcumu hâlâ ödemediğim için daha çok utanıyorum şimdi.”

“Oo, unut bunu artık,” dedi Charles. “Neden ettim bunun sözünü bilmiyorum.”

“Olmaz öyle şey. Sabahleyin ödeyeceğim.”

“Olur şey değil,” dedi Charles. “Kardeşim bir hapishane kuşu olsun ha!”

“Bu kadar sevinmene gerek yok.”

“Bilmem neden,” dedi Charles, “ama göğsüm kabarır gibi oluyor. Kardeşim bir hapishane kaçkını ha! Ama söyle bakayım Adam, neden durdun durdun da, tam seni salıvereceklerine üç gün kala kırdın kirişi?”

Adam gülümsedi. “İki-üç nedeni var bunun,” dedi. “Bir kere, günümü doldurup çıkarsam yine yakalayıp içeri alırlar diye korktum. İkincisi, bu kadar zaman bekledikten sonra kaçacağım akıllarına gelmezdi, bundan yararlanmak istedim.”

“Eh, mantıklı gibi geliyor,” dedi Charles. “Ama bir nedeni daha olduğunu söyledin.”

“Sonuncusu, benim için en önemlisiydi,” dedi Adam. “Açıklaması da en güç olanı. Devlete altı ay borcum olduğunu düşündüm. Cezam altı aydı çünkü. Devleti kandırmayı doğru bulmadım. Yalnızca üç gün çaldım.”

Charles kahkahalarla gülmeye başladı. “Sen deli hergelenin tekisin,” dedi sevgiyle. “Ama bir de dükkân soyduğunu söyledin.”

“Sonra parasını yüzde on faiziyle gönderdim,” dedi Adam.

Charles ona doğru eğildi. “Bana şu yol yapımında çalışanları anlatsana Adam,” dedi.

“Olur Charles, anlatayım, elbette.”

On Birinci Bölüm

1

Hapishane hikâyesini öğrendikten sonra Charles'ın Adam'a saygısı çoğaldı. İnsanın, kusursuz olmadığını bildiği, bu yüzden de nefret etmeyi gereksiz bulduğu birine karşı duyduğu sıcaklığı duyuyordu şimdi ona. Adam da bundan yararlanıyordu. Charles'ın aklını çelmeye çalışıyordu.

"Hiç düşündün mü Charles? Yapmak istediğimiz her şeyi yapabilecek kadar paramız var."

"Peki, neymiş o istediğimiz?"

"Avrupa'ya gidip, Paris taraflarında dolaşabiliriz."

"O da ne?"

"Hangisi ne?"

"Kapının önünde birisi varmış gibi geldi de."

"Kedidir belki."

"Belki. Şunlardan birkaçını da bu yakınlarda gebertmezsem iyi."

"Charles, Mısır'a gidip Sfenks'in orada dolaşabiliriz."

"Burada kalıp paramızı daha iyi şeyler için kullanabiliriz. Üstelik, çalışarak günümüzü de daha iyi değerlendirebiliriz. Şu kedilerin de Allah belasını versin!" Charles kapıya atılıp ardına kadar açtı ve "Defol!" diye haykırdı. Sonra birden sustu. Adam onun basamaklara şaşkın şaşkın bakmakta olduğunu gördü. Hemen yanına gitti.

Bir paçavra ve çamur yığını, sürünerek basamaklardan çıkmaya uğraşıyordu. Sıska, kemikli bir el, bin bir güçlükle basamaklara tutunmaya çalışıyordu. Öbür el, zavallı bir halde sarkmıştı. Dudakları çatlamış bir ağız, morarmış ve şişmiş gözkapaklarının altından bakan gözler ve yer yer pıhtılaşmış kanla kaplı bir yüz duruyordu karşılarında. Sıyrılmış alından, keçeleşmiş saçların diplerine kan sızıyordu.

Adam, basamaklardan inip, bu biçimsiz yığının yanına çömeldi. "Bana yardım et," dedi Charles'a, "haydi, onu içeri taşıyalım. Dikkat et, şu kol kırık galiba."

İçeri taşırlarken kız bayıldı.

"Benim yatağıma yatıralım," dedi Adam. "Bence, sen hemen doktoru çağırmaya gitsen iyi olacak."

"Sırtlayıp götürsek daha iyi olmaz mı?"

"Yok yok, hiç kımıldatmamak gerek. Deli misin sen?"

"Herhalde senin kadar değilim. Bir düşünsene."

"Canım, ne düşüneyim, Tanrı aşkına?"

"Yalnız yaşayan iki erkek, bunu evlerine alıyorlar."

Adam birden şaşırdı. "Ne demek istiyorsun yani?"

"Ne demek istediğimi biliyorsun. Onu alıp götürelim daha iyi. İki saate kalmaz herkes duyar. Neyin nesidir, ne biliyorsun? Buraya nasıl gelmiş? Ne geçmiş başından? Adam, çok tehlikeli bir iş yapıyorsun."

"Haydi, gideceksen git," dedi Adam soğuk bir sesle. "Yoksa seni başında bırakıp ben giderim."

"Yanlış bir iş yapıyorsun. Gitmesine gidiyorum işte, ama bak sana söyleyeyim, bunun ceremesini çekeceğiz sonra."

“Çekersek ben çekerim,” dedi Adam. “Haydi, sen git.”

Charles çıktıktan sonra, Adam mutfağa gitti, bir tasa çaydanlıktan sıcak su doldurdu. Yine odaya gelip bir mendil aldı, suda ıslatıp kızın yüzünde kurumuş kalmış kirleri ve kan pıhtılarını temizledi. Kız kendine gelir gibi oldu, bir an için gözlerinde bir ışık parlayıp söndü. Adam geçmişi andı. Bu oda, bu yataktı işte. Üvey annesi, elinde ıslak bir bezle üzerine eğilmişti. Su değince yaraları sızlıyordu. Kadın bir şeyi üst üste söylemişti. Adam, ne dediğini duymuştu, ama bunun ne olduğunu hatırlamıyordu şimdi.

“İyileşeceksin,” dedi kıza. “Doktora haber saldık, neredeyse gelir.”

Kızın dudakları usulca kıpırdadı.

“Konuşmaya çalışma,” dedi Adam. “Hiçbir şey söyleme.”

Kızın yüzünü silerken içini bir ateş kapladı. “Burada kalabilirsin,” dedi. “Ne kadar istersen kalabilirsin. Ben sana bakarım.” Bezi sıktı, kızın keçeleşmiş saçlarını ıslatıp başındaki yaraya yapışan tellerini ayırmaya çalıştı.

Bir yandan kızla uğraşıyor, bir yandan da kendi söylediklerini dinliyordu. Başkasının ağzından çıkıyordu sanki bu sözler. “İşte oldu, acıyor mu? Zavallı gözler, kahverengi bir şeyle örterim şimdi onları. Rahatlarsın. Alnındaki oldukça kötü bir yara. Korkarım izi kalacak. Bana adını söyleyemez misin? Yok yok, boşuna tüketme gücünü. Nasılsa çok vaktimiz olacak. Bol bol. Bak duyuyor musun? Bu doktorun arabası. Amma da çabuk geldiler, değil mi?” Mutfak kapısına gitti. “Burada doktor. Kız burada,” diye seslendi.

2

Kız fena hırpalanmıştı. O zamanlar röntgen olsaydı, doktor kimbilir daha ne kadar kırık çıkık bulurdu. Hoş, bulduğu kadarı da yeter de artardı ya. Sol kolu ile üç kaburga kemiği kırılmış, çene kemiği çatlamıştı. Kafatasında da çatlak vardı, ağzının sol tarafındaki dişler dökülmüştü. Kafasının derisi yırtılıp açılmış, alnı kemiğe kadar yarılmıştı. Doktor, bu kadarını görüp saptayabilmişti ancak. Kırık kolun kemiğini düzeltti, kaburgalarını sardı, kafa derisini dikti. Bir cam tüpü ispirto alevine tutarak büktü, çenesini oynatmadan sıvı bir şeyler yiyebilmesi için, düşmüş bir dişin bıraktığı boşluktan ağzına sokabilecek biçime getirdi. Yüksek dozda bir morfin yaptı, bir şişe de afyon hapı bıraktı. Ellerini yıkayıp paltosunu giydi. Doktor daha odadan çıkmadan, kız uykuya dalmıştı bile.

Doktor, mutfaktaki masanın başına çöktü ve Charles’ın, önüne koyduğu sıcak kahveyi yudumlamaya başladı.

“Peki, ne olmuş bu kıza?” diye sordu.

“Biz ne bilelim,” dedi Charles ters ters. “Biz onu kapının önünde bulduk. Çok istiyorsanız, gidip yolda sürünerek gelirken bıraktığı izlere bakın.”

“Kim olduğunu biliyor musunuz?”

“Hayır, nereden bileceğiz.”

“Hanın üst katına gidersin arada sen. Oradan mı bu kız?”

“Bu yakınlarda oraya hiç uğramadım. Zaten bu halde de tanıyamam onu.”

Doktor, başını Adam’dan yana çevirdi. “Daha önce görmüşmüydün onu sen?”

Adam başını ağır ağır iki yana salladı.

Charles hırsla, “Ne demek istiyorsunuz?” dedi.

“Madem ilgilendiniz, söyleyeyim. Bu kız, biçerdöver altına düşüp gelmemiş bu hale. Ondan nefret eden biri getirmiş onu bu hale. Daha doğrusunu istiyorsanız, biri öldürmek istemiş onu.”

“Neden kendisine sormuyorsunuz bunları,” dedi Charles.

“Uzun süre konuşamayacak. Üstelik kafatasında da bir çatlak var. Bunun ne gibi etkileri olacağını Tanrı bilir. Demek istediğim, giderken şerife haber vereyim mi, vermeyeyim mi?”

“Hayır!” Adam öylesine birden atılmıştı ki, ikisi birden dönüp ona baktılar. “Rahat bırakın onu. Bırakın biraz kendine gelsin.”

“Kim bakacak ona?”

“Ben,” dedi Adam.

“Sen bana baksana!” diye başladı Charles.

“Bu işe sen karışma!”

“Burası senin olduğu kadar benim de.”

“Yani, gitmemi mi istiyorsun?”

“Öyle bir şey demedim.”

“Eğer kızın gitmesini istiyorsan, ben de giderim.”

“Sakin olun,” dedi doktor. “Seni bu kadar ilgilendiren şey nedir?”

“Yaralı bir köpek bile olsa, dışarı atmam ben.”

“Ama bu kadar da heyecanlanmazsın değil mi? Yoksa bir şey mi saklıyorsun? Dün gece dışarı çıktın mı? Bu işi sen mi yaptın yoksa?”

“Bütün gece buradaydı,” dedi Charles. “Bir lokomotif gibi horluyordu.”

“Neden onu rahat bırakmıyorsunuz? Bırakın iyileşsin.”

Doktor ayağa kalkıp ellerini silkeledi. “Adam,” dedi, “baban, benim en eski arkadaşlarımdandı. Seni ve aileni yıllardır tanırım. Aptal değilsindir. Neden bu kadar açık gerçekleri kabul etmiyorsun anlamıyorum. Ama kabul etmediğin de ortada. Sana çocukmuş gibi davranmak zorunda bırakıyorsun beni. Bu kıza tecavüz etmişler. Bu işi kim yaptıysa, onu öldürmek de istemiş. Eğer şerife bunu haber vermezsem, yasaya aykırı davranmış olurum. Kimi zaman yasaya aykırı davrandığım da olmuyor değil, ama bunu da yapamam.”

“Pekâlâ, haber verin öyleyse, ama iyileşene kadar kızı rahatsız etmemesini de söyleyin ona.”

“Hastalarımın rahatsız edilmesine göz yummam zaten,” dedi doktor. “Hâlâ onu burada alıkoymak istiyor musun?”

“Evet.”

“Sen bilirsin. Yarın yine gelirim. Şimdi uyur. Eğer isterse, o borudan biraz su ve ılık çorba verirsiniz.”

Doktor çıkıp gitti.

Charles kardeşine döndü, “Adam, nedir bu yaptığın?”

“Bırak beni.”

“Ne oluyor sana böyle?”

“Yalnız bırak beni, duyuyor musun? Sadece yalnız bırak.”

“Hay Allah!” dedi Charles yere tükürerek. Huzursuz, öfkeli bir halde işine gitti.

Adam, onun gittiğine sevindi. Bir süre mutfakta dolandı, bulaşıkları yıkadı, yerleri süpürdü. Mutfağı düzene koyduktan sonra, kızın yatağının başına bir sandalye çekip oturdu. Morfinin etkisiyle kesik kesik horluyordu kız. Yüzündeki şişlik biraz azalmıştı ama gözlerinin çevresindeki morluk ve şişlik geçmemişti. Adam, sessizce ona bakıyordu. Desteğe alınarak sarılmış kolu karnının üzerinde duruyordu, sağ koluysa çarşafın üzerindeydi. Elini bir kuş yuvası gibi yummuştu. Bir çocuk eli, neredeyse bir bebek eli gibiydi. Adam, kızın bileğine usulca dokundu. Parmaklar, kendiliğinden hafifçe büküldüler. Bilek sıcacıktı. Gizlice, yakalanmaktan korkar gibi, eli açıp kızın parmak uçlarına

dokundu. Parmaklar pembe ve yumuşacıktı, avcunun içi sedef gibi pırıl pırıldı. Adam'ın içi titredi. Kızın soluğu bir an kesilir gibi oldu. Adam hemen dikkat kesildi. Sonra yine boğazındaki hırıltı açıldı ve soluğu eski temposuyla devam etti. Kızın elini şefkatle alıp çarşafın altına koydu ve usulca odadan çıktı.

Cathy, günlerce bir şok ve morfin zırhı içinde yattı. Derisi, kurşun kesilmişti sanki. Acıdan pek kımıldayamıyordu. Çevresinde olanların farkındaydı. Kafasının içi ve gözleri de yavaş yavaş aydınlanıyordu. İki genç erkekle birlikteydi, biri her zaman oradaydı, öbürü ise arada sırada. Kendisini yoklamaya gelen öteki erkeğin ise doktor olduğunu biliyordu. Ama bir de uzun boylu, zayıf bir erkek daha vardı ki, onu en çok ilgilendiren oydu. İlgisi, korkudan ileri geliyordu. Belki o afyonlu uykusu sırasında bir şeyler sezinlemiş ve kafasında kurup durmuştu.

Yavaş yavaş da olsa, son günlerde olanları kafasında bir araya getirip bunları yeniden bir düzene koydu. Gözlerinin önüne Bay Edwards'ın yüzü geldi, onun o kendine güvenli görünüşünün silinip nasıl bir katil suratı geldiğini görür gibi oldu. Hayatında hiç o kadar korkmamıştı, korku nedir öğrenmişti artık. Ve kafası, kaçacak delik arayan bir fare gibi çevresini kolluyordu. Bay Edwards'ın yangından haberi vardı. Başkaları da biliyor muydu acaba? Hem nasıl öğrenmişti bunu? Bunları düşününce, midesini allak bullak eden körletici bir dehşete kapılıyordu.

Duyduklarından, uzun boylu erkeğin şerif olduğunu ve kendisini sorguya çekmek istediğini, yanından ayrılmayan o genç erkeğin ise adının Adam olduğunu ve kendisini sorguya çekilmekten korumak istediğini anlıyordu. Belki de şerifin yangından haberi vardı.

Yüksek sesle yapılan bu konuşmalardan, Cathy nasıl bir yol izlemesi gerektiğini anlamıştı. "Bir adı olmalı, onu tanıyan biri vardır mutlaka," diyordu şerif.

"Bunlara nasıl cevap verebilir. Görmüyor musunuz çenesi kırık," diye karşılık veriyordu Adam'ın sesi.

"Eğer solak değilse, sorduklarımızı yazarak cevaplayabilir. Bana bak Adam, eğer biri onu öldürmek istemişse, vakit geçirmeden yakalamalıyım onu. Bana bir kalem getir ve bırak da konuşayım onunla."

"Doktor kafatasının çatlak olduğunu söyledi, sen de duydun bunu. Bakalım hatırlayacak mı?" dedi Adam.

"İyi ya, bir kalem kâğıt ver de anlayalım şunu."

"Onu rahatsız etmeni istemiyorum."

"Adam, Allah belanı versin, senin ne istediğin önemli değil. Sana bir kalemle kâğıt getir dedim."

Sonra öbür genç adamın sesi duyuldu. "Ne oluyor sana anlamıyorum. Duyan da, senin yaptığını sanacak. Haydi bir kalem getir ona." Üç erkek, yavaşça odasına girdiklerinde, Cathy'nin gözleri kapalıydı.

"Uyuyor," diye fısıldadı Adam.

Cathy gözlerini açtı ve onlara baktı.

Uzun boylu erkek yatağın yanına yaklaştı. "Sizi rahatsız etmek istemiyorum bayan," dedi. "Ben şerifim. Biliyorum konuşamıyorsunuz, ama şu kâğıdın üzerine bir şeyler yazar mısınız?"

Cathy, başını sallamak istedi, ama canı yandı ve yüzü acıdan buruştu. Kabul ettiğini bildirmek için çabuk çabuk gözlerini kırptı.

"Tamam işte," dedi şerif, "gördün mü? Kabul etti." Kâğıdı kızın yanına koydu, kalemi de parmaklarının arasına tutuşturdu. "Oldu, haydi bakalım yaz şimdi. Adın ne?"

Üçü de gözlerini kızın yüzüne dikmişlerdi. Kızın dudakları inceldi, gözleri kısıldı. Sonra gözlerini kapadı ve kalem, kâğıdın üzerinde gitmeye başladı. "Bilmiyorum," diye yazıyordu kocaman harflerle.

“Al sana yeni bir kâğıt. Ne hatırlıyorsun?”

“Her şey kapkara. Düşünemiyorum,” diye yazıyordu kalem kâğıdın dışına taşarken.

“Kim olduğunu, nereden geldiğini hatırlamıyor musun? Düşün bakalım.”

Büyük bir çaba harcadığı görülüyordu, sonra bıraktı kendini, yüzü gevşedi ve trajik bir anlamla kaplandı. “Hayır. Her şey karmakarışık. Yardım edin bana.”

“Zavallı kızcağız,” dedi şerif. “Yine de cevap vermeye çalıştığın için teşekkür ederim. İyileşince yine deneriz. Hayır, yazmaya devam etmek zorunda değilsin artık.”

Kalem, “Teşekkür ederim,” diye yazdı ve parmakları arasından kaydı.

Şerifi kazanmıştı, o da Adam’dan yanaydı artık. Yalnız Charles kalmıştı kendisine karşı olan. İki kardeş onu odasında, canını acıtmamaya dikkat ederek oturağa yerleştirmeye çalışırlarken, Charles’ın esmer, asık suratını incelemişti. Yüzünde, yabancı olmayan ama onu rahatsız eden bir şey vardı. Alnındaki yara izine sık sık dokunduğunu, ovaladığını ve elini yaranın çevresinde gezdirdiğini görüyordu. Bir seferinde, kızı, kendini seyrederken yakaladı. Gözlerini suçlu suçlu parmaklarına eğdi hemen. Sonra kaba bir tavırla, “Merak etme,” dedi, “yakında senin de olacak, belki daha da iyisi.”

Kız ona gülümsedi, ama o gözlerini kaçırdı. Adam ılık çorbayla odaya girdiğinde, Charles ona, “Kasabaya inip bir bira içeceğim,” dedi.

3

Adam, şimdiye kadar bu kadar mutlu olduğunu hatırlamıyordu. Kızın adını sanını bile bilmediğine aldırmıyordu. Kendisini Cathy diye çağırmalarını istemişti, bu da yetiyordu. Cathy’ye, annesinin ve üvey annesinin yaptığı yemekleri pişirmeye çalışıyordu.

Cathy’nin sağlam bir bünyesi vardı. Çabucak iyileşmeye başlamıştı. Yanaklarındaki şişlik inmiş, nekahet devresinin tatlılığı gelmişti yüzüne. Kısa bir süre sonra yatakta oturabilecekti. Ağzını dikkatle açıp kapıyor, fazla çiğnemeyi gerektirmeyen yumuşak şeyler yiyebiliyordu. Alnındaki sargı hâlâ duruyordu, ama yüzünün öbür yanlarında, eksik dişlerin yanağında yaptığı çukurluk dışında, hemen hiçbir iz kalmamıştı.

Cathy’nin başı dertteydi ve bu yüzden kafası hep kaçma yolları arıyordu. Konuşmakta artık öyle fazlaca güçlük çekmediği halde, az konuşuyordu.

Bir gün öğleden sonra, mutfakta birinin gezindiğini duydu. “Adam, sen misin?” diye seslendi.

Karşılık veren Charles’ın sesiydi. “Hayır, benim.”

“Biraz gelebilir misin buraya, lütfen?”

Charles gelip kapının ağzında durdu, yüzü asıktı.

“Odama pek gelmiyorsun,” dedi Cathy.

“Evet, doğru.”

“Benden hoşlanmıyorsun sen.”

“Sanırım o da doğru.”

“Neden, söyler misin?”

Charles bir karşılık bulmakta güçlük çekti. “Sana inanmıyorum,” dedi.

“Neden?”

“Bilmem. Senin hafızanı kaybettiğine de inanmıyorum.”

“Ama neden yalan söyleyeyim?”

“Bilmiyorum. İşte bu yüzden sana inanmıyorum. Sende bir şey var, tanıyor gibiyim sanki.”

“Hayatında hiç görmemişsindir beni.”

“Belki öyledir. Ama beni rahatsız eden ve öğrenmek istediğim bir şey var. Hem seni görmediğimi nasıl bilebilirsin?”

Cathy sesini çıkarmadı. Charles gitmeye hazırlanıyordu. “Dur gitme,” dedi, “ne yapmak niyetindesin?”

“Ne hakkında?”

“Benim hakkımda.”

Charles ona yeni bir ilgiyle baktı. “Doğrusunu öğrenmek istiyor musun?”

“Öyle olmasa ne diye sorayım?”

“Bilmem, ama bak söyleyeyim. Seni buradan elimden geldiğince çabuk uzaklaştıracağım. Kardeşim aklını kaçırdı galiba, ama aklını başına getirmek için dövmek gerekirse, onu da yapacağım.”

“Yapabilir misin bunu? Koskoca adam o.”

“Yaparım.”

Cathy onu şöyle bir süzdü. “Adam nerede?”

“Kasabada, yine o Allahın belası ilacından almaya gitti.”

“Adi herifin birisin sen.”

“Öyle mi, bana kalırsa şu senin güzel görünüşünün altında yatan adiliğinin yarısı kadar bile değilim. Bir şeytansın sen.”

Cathy sessizce güldü. “İki şeytan ederiz,” dedi. “Charles, ne kadar vaktim var?”

“Neye ne kadar?”

“Kapı dışarı edilmeme. Doğruyu söyle.”

“Peki öyleyse, söyleyeyim. Bir hafta ya da on gün. Yürüyebilecek gücü kazanır kazanmaz.”

“Gideceğimi pek sanmıyorum.”

Charles ona kurnazca baktı, onu oyuna getirmenin tadını duyuyordu. “Peki, onu da söyleyeyim,” dedi. “O ilacı aldığında epey sayıkladın, bir sürü şey söyledin.”

“İnanmıyorum sana.”

Charles güldü. Cathy’nin ağzının nasıl birden gerildiğini görmüştü.

“Peki, sen yine inanma. En kısa zamanda yoluna gidersen, kimseye söylemem. Ama gitmeyecek olursan, neler söylediğini sen de öğrenirsin, şerif de.”

“Kötü bir şey söylediğimi hiç sanmıyorum. Hem ne söylemiş olabilirim ki?”

“Seninle tartışamam. İşim var benim. Sen sordun, ben de söyledim.”

Charles dışarı çıktı. Kümesin arkasında iki büklüm olup kahkahalarla güldü ve bacağına bir şaplak attı. “Ben de onu zeki sanmıştım,” dedi kendi kendine. Günlerden beri ilk olarak kendini bu kadar rahat duyuyordu.

4

Charles, onu fena halde korkutmuştu. Eğer Charles onda bildik bir şey bulmuşsa, Cathy de onda bulmuştu. Charles, şimdiye kadar karşılaştığı kendi oyun tarzıyla oynayan tek insandı. Cathy, onun düşünüş yolunu anlamaya çalıştı, ama vardığı sonuç pek de iç açıcı değildi. Charles yaptığı numaraları yutmayacaktı, bunu biliyordu. Oysa kendisinin korunmaya ve dinlenmeye ihtiyacı vardı.

Bütün parası gitmişti. Barınacak bir yeri olması gerekiyordu, hem de uzun bir zaman için. Yorgun ve hastaydı, ama kafası hep kaçış yolları aramakla uğraşıyordu.

Adam, kasabadan bir şişe ağrı kesici ilaçla döndü. Bir çorba kaşığı doldurup uzattı. “Tadı çok kötü, ama iyi ilaçtır,” dedi.

Cathy hiç direnmeden içti, yüzünü bile pek fazla buruşturmadı. “Bana karşı çok iyisin,” dedi. “Neden sanki? Başına dert oldum.”

“Hiç de değil. Bütün ev ışıdı seninle. O kadar kötü yaralar aldığın halde, ne sızlandın, ne bir şey.”

“O kadar iyisin, o kadar şefkatlisin ki.”

“Öyle olmak istiyorum.”

“Gitmen gerekli mi? Kalsan da biraz konuşsak.”

“Elbette. Önemli bir işim yok zaten.”

“Bir sandalye çek de gel otur Adam.”

Adam oturunca, Cathy sağ elini ona uzattı. Adam onu iki elinin arasına aldı.

“O kadar iyisin, o kadar şefkatlisin ki,” diye tekrarladı Cathy. Sonra, “Adam, verdiğin sözü tutarsın, değil mi?” diye sordu.

“Tutmaya çalışırım. Nedir düşündüğün?”

“Yalnızım ve korkuyorum,” diye sızlandı Cathy. “Korkuyorum.”

“Sana yardım edemez miyim?”

“Bana kimsenin yardım edebileceğini sanmıyorum.”

“Söyle bakayım derdini. Belki bir çaresini buluruz.”

“En kötü yanı da bu ya. Sana söyleyemem bile.”

“Neden? Eğer bir sırsa, kimseye söylemem.”

“Benim sırrım değil, anlamıyor musun?”

“Hayır, anlamıyorum.”

Cathy’nin parmakları, Adam’ın eline sıkı sıkıya yapıştı. “Adam, hafızamı kaybetmedim ben.”

“Öyleyse neden öyle söy... ”

“Sana anlatmak istediğim bu işte. Babanı sever miydin Adam?”

“Sanırım sevmekten çok tapardım ona.”

“Taptığın birinin başı dertte olsa, onu mahvolmaktan kurtarmak için elinden geleni yapmaz mıydın?”

“Elbette, yapardım elbet.”

“İşte benim için de öyle.”

“İyi ama, nasıl yaralandın böyle?”

“Bu da hikâyenin bir parçası. Bu yüzden söyleyemem.”

“Baban mıydı?”

“O, hayır. Ama hepsi birbirine bağlı.”

“Seni yaralayanın kim olduğunu söylersen, babanın başının da derde gireceğini mi anlatmak istiyorsun?”

Cathy içini çekti. Adam, hikâyenin geri kalanını kendi kendine tamamlayabilirdi. “Adam, bana güvenin var mı?”

“Elbette.”

“Bunu senden istemek çok güç ama.”

“Hayır, eğer babanı korumak içinse, değil.”

“Anlıyorsun, değil mi? Benim değil bu sır. Eğer öyle olsaydı, sana hemen söylerdim.”

“Elbette anlıyorum. Ben de olsam aynı şeyi yapardım.”

“Oo, o kadar anlayışlısın ki.” Cathy’nin gözleri yaşlarla doldu. Adam, ona doğru eğildi, Cathy de onun yanağını öptü.

“Merak etme,” dedi Adam, “ben sana bakarım.”

Cathy kendini yastıklara bıraktı. “Sanmıyorum,” dedi.

“Ne demek, sanmıyorum?”

“Kardeşin benden hoşlanmıyor. Benden kurtulmak istiyor.”

“Kendisi mi söyledi böyle?”

“Yo, hayır. Ama ben seziyorum. Şendeki anlayış onda yok.”

“İyi yüreklidir.”

“Biliyorum, ama senin şefkatin onda yok. Gitmeye kalktığımda da şerif sorular sormaya başlayacak ve ben yapayalnız olacağım o zaman.”

Adam’ın gözleri boşluğa daldı. “Kardeşim seni buradan gitmeye zorlayamaz. Çiftliğin yarısı benim. Kendi param da var.”

“Eğer gitmemi isterse, gitmem gerek. Senin hayatını da berbat edemem.”

Adam kalkıp odadan çıktı. Arka kapıya gitti, batmakta olan güneşi seyretmeye başladı. Uzakta, tarlada kardeşi, bir el arabasındaki taşları alıp duvarın üzerine yığıyordu. Adam başını kaldırıp gökyüzüne baktı. Doğudan koca bir bulut kümesi geliyordu. Derinden derine içini çekti, soluğu göğsünde gıcıklayıcı, heyecan verici bir duygu bıraktı. Kulakları birdenbire daha iyi duymaya başlamıştı sanki. Tavukların gıdaklamalarını ve doğu yelinin toprak üzerinden hışırtıyla esişini duyuyordu. Yolda giden atların nal seslerini ve uzaklarda bir yerde samanlık yapan bir komşunun tahtaları çakışını duydu. Ve bütün bu sesler bir müzik gibi geliyordu kulaklarına. Gözleri de durulaşmıştı. Korkuluklar, çitler, duvarlar bu sarı ikindi aydınlığında sağlam ve sarsılmaz bir biçimde ortaya çıkmışlardı. Bunlar da müziğin bir parçasıydılar sanki. Her şeyde bir değişiklik vardı. Bir sürü kırlangıç, tozların içine dalıp yiyecek bir şeyler aradı, sonra ışıkta dalgalanan gri bir eşarp gibi yeniden havalandı. Adam, yine kardeşine baktı. Zamanın ucunu kaçırmıştı, kapı önünde ne kadar kalmıştı, bilmiyordu.

Zaman hiç geçmemişti. Charles hâlâ aynı büyük taş parçasıyla savaşıyordu. Ve Adam, zaman durduğunda içine çektiği soluğu hâlâ koyvermemişti.

Birdenbire sevinç ve üzüntü tek bir kumaş halinde dokunmuş gibi geldi. Cesaret ve korku da bir tek şeydi. Usulca bir türkü tutturmuş olduğunu fark etti. Kalkıp mutfağa geçti ve kapı aralığından, durup Cathy’ye baktı. Cathy yorgun bir halde ona gülümsedi. Adam, ‘Ne kızcağız, Tanrım,’ diye geçirdi içinden. ‘Ne zavallı kızcağız.’ Ve içini sıcak bir sevgi dalgası kapladı.

“Benimle evlenir misin?” diye sordu.

Cathy’nin yüzü gerildi, elleri kasıldı.

“Hemen cevap vermeni istemiyorum,” dedi Adam. “Düşün biraz. Benimle evlenirsen seni korurum. Kimse bir daha kılına dokunamaz.”

Cathy bir an kendini toparladı. “Buraya gel, Adam,” dedi. “Gel, otur şuraya. Ellerini bana ver. Hah, şöyle.” Adam’ın elini aldı, götürüp yanağına sürdü. Kırık bir sesle, “Canım,” dedi. “Canım. Bak Adam, bana inandın. Şimdi bana söz verir misin? Kardeşine, benimle evlenmek istediğini söylemeyeceksin.”

“Neden? Neden seninle evlenmek istediğimi söylemeyecekmişim?”

“O değil. Bu gece düşünmek istiyorum. Belki de daha fazla zamana ihtiyacım olacak. Bana bunun için imkân ver.” Elini başına götürdü. “Pek aklım başımda değil, ama düşünmek istiyorum.”

“Peki, benimle evlenmen ihtimali var mı?”

“Lütfen Adam. Düşünebilmem için beni yalnız bırak. Lütfen canım.”

Adam gülümsedi ve sinirli sinirli, “Fazla uzatma,” dedi. “Ağacın yukarılarına tırmanmış da geri inemeyen bir kedi gibiyim.”

“Bırak da düşüneyim. Hem, Adam sen iyi bir insansın.”

Adam dışarı çıkı. Kardeşinin taş yüklediği yere doğru ilerledi.

O gittikten sonra Cathy yattığı yerden kalktı, sendeleye sendeleye aynanın önüne gitti. Eğilip yüzüne baktı. Alnındaki sargı hâlâ duruyordu. Sargının ucunu, altındaki o ateşli kırmızılığı görene kadar kaldırdı. Adam’la evlenmeye karar vermişti bile, buna, daha o sormadan karar vermişti üstelik. Korkuyordu. Paraya ve korunmaya ihtiyacı vardı. Adam her ikisini de sağlayabilirdi ona. Hem onu istediği gibi oynatabilirdi avcunun içinde, bunu da biliyordu. Gerçekte evlenmek istediği yoktu ama bir süre için bir sığınak olacaktı ona. Yalnız, onu tasalandıran tek bir şey vardı: Adam ona karşı, kendisinin ne Adam’a ne de bir başkasına duymadığı için anlayamadığı, sıcak bir sevgi besliyordu. Bay Edwards gerçekten korkutmuştu onu. Duruma hâkim olamadığı tek olay buydu hayatında. Ama bir daha böyle bir şey olmayacaktı, kararlıydı bunda. Charles’ın ne söyleyeceğini düşününce, kendi kendine gülümsedi. Charles’la arasında bir benzerlik buluyordu. Gerçi o kendisinden kuşkulanıyordu, ama aldırdığı yoktu buna.

5

Adam yanına yaklaşınca, Charles doğruldu. Avuçlarını kalçalarına dayayıp yorgun kaslarını ovuşturdu.

“Ne de çok taş varmış.”

“Askerdeyken bir arkadaş söylemişti, Kaliforniya’da kilometrelerce uzanan vadiler varmış ve ufacık bir taş bile bulunmazmış içlerinde,” dedi Adam.

“Oranın da başka bir derdi vardır. Dertsiz bir çiftlik olabileceğini düşünemiyorum. Orta batıda çekirgeler, bir başka yerde hortum vardır. Burada birkaç taş varmış, nedir ki?”

“Öyle, haklısın. Ben de sana yardıma geldim.”

“Eksik olma. Ben de bütün hayatını o içerdekiyle el ele tutuşarak geçireceksin sanmıştım. Ne kadar kalacak?”

Adam, az daha, Cathy’nin kendisiyle evlenmesini istediğini söyleyecekti, ama Charles’ın tutumunu görünce bu düşüncesinden caydı.

“Baksana,” dedi Charles. “Alex Platt geldi az önce. Ne olmuş biliyor musun? Dünyada aklına gelmez. Bir servet bulmuş.”

“Ne diyorsun, nasıl?”

“Arazisinin sedir ağaçlarının bulunduğu yerini biliyorsun, hani şu anayol üzerindeki canım.”

“Biliyorum. Eee, sonra?”

“İşte orada, Alex ağaçlarla taş duvar arasında dolaşıyormuş, tavşan avlamaya çıkmış. Bir de bakmış orada bir bavul duruyor. İçinde erkek elbiseleri varmış ve hepsi de güzelce sarılıp yerleştirilmiş bir durumdaymış. Ama yağmurdan sırılsıklam olmuşlar. Uzun süredir orada oldukları belliymiş. Hemen onun yanı başında, kilitli bir çekmece varmış bir de. Açınca, içinde dört bin dolara yakın para bulmuş. Bir de çanta, ama içinde bir şey yokmuş.”

“Adı sanı yok mu bir yerinde?”

“İşin tuhafı da bu ya. Ne adı var, ne sanı. Ne elbiselerde ne de bavulda ad yazılı. Her kimse, iz bırakmak istememiş anlaşılan.”

“Şimdi Alex’in mi olacak bütün buldukları?”

“Alex, şerife götürmüş. Şerif ilan edecekmiş, kimse çıkmazsa Alex’in olacak.”

“Mutlaka çıkar biri.”

“Bence de öyle. Ama Alex’e söylemedim. Pek sevinçliydi. Adının yazılı olmayışı garip. Hani öyle koparılıp alınmış da değil, hiç yok.”

“Oldukça büyük para,” dedi Adam. “Mutlaka çıkar biri.”

“Alex bir süre buralarda dolandı durdu. Bilirsin, karısı evde pek oturmaz.” Charles biraz sustu. “Adam,” dedi sonra, “seninle bu işi konuşmamız gerek. Bütün kasaba çalkalanıyor.”

“Hangi işi? Ne demek istiyorsun?”

“Allah belanı versin, şu... şu kızı söylüyorum. İki erkek bir kızla birlikte yaşayamaz. Alex, kadınların bu işe iyice huylandıklarını söyledi. Adam, buna gözümüzü kapayamayız, Şurada iyi bir adımız var.”

“Onu iyileşmeden kapı dışarı atmamı mı istiyorsun?”

“Başından atmanı, ondan kurtulmanı istiyorum. Hoşlanmıyorum ondan.”

“İlk günden beri hoşlanmadın zaten.”

“Biliyorum. Hiç güvenim yok ona. Onda bir şey, nedir bilmiyorum ama, öyle bir şey var ki, hiç hoşuma gitmiyor. Ne zaman sepetleyeceksin onu?”

“Bana bir hafta izin ver,” dedi Adam, ağır ağır konuşarak. “Bir şeyler yapmaya çalışırım.”

“Söz mü?”

“Elbette söz.”

“Eh, bu da bir şeydir. Bu haberi Alex’in karısına ulaştırayım. Dedikodu nasılsa yayılır. Şu ev bir an önce yine ikimize kalsa, nasıl sevineceğim. Hafızası daha yerine gelmedi, değil mi?”

“Hayır,” dedi Adam.

6

Beş gün sonra, Charles hayvan yemi almak için gittiğinde, Adam arabayı mutfak kapısına yanaştırdı. Cathy’nin arabaya binmesine yardım etti. Dizlerine bir battaniye sardı, bir başkasını da sırtına attı. Arabayı eyalet merkezine sürdü ve yargıç önünde evlendiler.

Döndüklerinde Charles evdeydi. Mutfağa girerlerken onlara ters ters baktı. “Onu trene bindirmek üzere götürdün sanmıştım,” dedi.

“Evlendik,” dedi Adam yalnızca.

Cathy, Charles’a gülümsedi.

“Neden? Neden yaptın böyle bir şeyi?”

“Neden olmasın? Bir erkek evlenmez mi?”

Cathy çabucak odasına gitti ve kapıyı kapadı.

Charles, ağzına geleni söylemeye başlamıştı. “Beş para etmez diyorum sana. Sokak süprüntüsünün biri.”

“Charles!”

“Söylüyorum işte, iki paralık sokak süprüntüsünün biri o. Ona sırtımı bile dönmem, orospunun, kahpenin biri.”

“Charles, yeter artık! Yeter diyorum sana. Karımı o pis ağzına alma!”

“Sokak kedisinden başka bir şey değil o.”

“Kıskanıyorsun galiba Charles,” dedi Adam ağır ağır konuşarak. “Yoksa sen mi evlenmek istiyordun onunla?”

“Ne aptal şey. Ben kıskanıyorum ha? Onunla aynı çatı altında bile oturmam.”

Adam, az önceki gibi ağır ağır, “Merak etme, oturmayacaksın. Gidiyorum ben. İstersen hissemi satın alabilirsin. Çiftlik senin olsun. Bunu her zaman isterdin zaten. Kal burada da küflen.”

Charles sesini alçalttı. “Onu başından savamaz mısın? Adam, ne olur, defet gitsin onu. Seni paçavraya çevirecek. Seni mahvedecek Adam, mahvedecek.”

“Sen onu nereden tanıyorsun bu kadar?”

Charles’ın gözleri donuklaştı. “Tanıdığım filan yok,” dedi. Başka da bir şey söylemedi.

Adam, Cathy’ye yemeğe inmek isteyip istemediğini sormadı bile. İki tabak alıp yatak odasına götürdü ve Cathy’nin yanına oturdu. “Gidiyoruz,” dedi.

“Bırak da ben gideyim. Lütfen bırak. Kardeşinden nefret etmene sebep olmak istemem. Neden benden nefret ediyor anlamıyorum.”

“Kıskanıyor bence.”

Cathy’nin gözleri kısıldı. “Kıskanıyor mu?”

“Bana öyle geliyor. Neyse, dertlenme. Gidiyoruz buradan. Kaliforniya’ya gidiyoruz.”

Cathy sakin sakin, “Ben Kaliforniya’ya gitmek istemiyorum,” dedi.

“Saçma. Neden? Öyle güzel bir yer ki. Her zaman güneşli ve güzel.”

“Kaliforniya’ya gitmek istemiyorum.”

“Sen benim karımsın,” dedi Adam yavaşça. “Benimle gelmeni istiyorum.”

Cathy sustu, bir daha da bundan söz açmadı.

Charles’ın kapıyı hızla çarpıp çıktığını duydular. Adam, “Bu ona iyi gelir,” dedi. “Biraz içip sarhoş olur, o zaman da keyfi yerine gelir.”

Cathy, utangaç bir tavırla parmaklarına bakarak, “Adam, iyileşene kadar sana karılık yapamam,” dedi.

“Biliyorum. Anlıyorum. Beklerim,” dedi Adam.

“Ama beni yalnız bırakma sakın. Charles’tan korkuyorum. Benden öylesine nefret ediyor ki.”

“Yatağımı buraya getiririm. Korkarsan beni uyandırırsın. Elini uzatınca dokunabilirsin bana.”

“Öyle iyisin ki,” dedi Cathy. “Biraz çay içebilir miyiz?”

“Neden olmasın, ben de istiyordum zaten.” Üzerinden buhar kalkan bardakları getirdi, içeri gidip şekerliği aldıktan sonra yatağın yanındaki sandalyeye yerleşti. “Çok koyu, senin için de çok koyu mu?”

“Ben koyu severim.”

Adam bardağındaki çayı bitirdi. “Sana da biraz tuhaf gelmedi mi? Garip bir tadı var.”

Cathy elini ağzına kapadı. “Oo, bakayım tadına.” Dipte kalanı şöyle bir tattı. “Adam!” diye haykırdı. “Yanlış fincanı almışsın, bu benimkiydi. İçinde ilacım vardı.”

Adam, dudaklarını yaladı. “Herhalde bir zararı olmaz,” dedi.

“Yok canım,” dedi Cathy hafifçe gülerek. “Geceleyin seni çağırmam gerekmez inşallah.”

“Ne demek istiyorsun?”

“Benim uyku ilacımı içtin ya, belki de bu gece öyle kolay kolay uyanamazsın.”

Adam, uyanık kalmaya çok çalıştıysa da, az sonra koyu bir afyon uykusuna daldı. “Doktor sana bu kadar çok almanı söylemiş miydi?” diye sordu boğuk bir sesle.

“Sen alışkın değilsin de ondan böyle oldu,” dedi Cathy ona.

Charles saat on birde eve döndü. Cathy, onun düzensiz ayak seslerini duydu. Charles odasına

girdi, elbiselerini çıkarıp atarak yatağa girdi. Homurdanıp dönerek, rahat bir şekilde yerleşmeye çalıştı. Ama birden gözlerini açtı. Cathy yatağının yanı başında duruyordu.

“Ne istiyorsun?”

“Ne istediğimi bal gibi biliyorsun. Biraz öteye git.”

“Adam nerede?”

“Yanlışlıkla uyku ilacımı içti. Biraz öteye git.”

Charles burnundan solumaya başlamıştı. “Daha biraz önce bir orospuyla beraberdim,” dedi.

“Sen oldukça güçlü bir çocuksun. Kay biraz öteye.”

“Kırık kolun ne olacak?”

“Ben çaresine bakarım, sen merak etme.”

Charles birden gülmeye başladı. “Seni piç kurusu,” dedi ve Cathy yi kucaklamak için battaniyeyi fırlatıp attı.

İKİNCİ KISIM

On İkinci Bölüm

Bu kitabın, 1900 denilen o büyük dönemece nasıl gelip dayandığını siz de görüyorsunuz işte. Bir yüzyıl daha yoğrulup öğütülmüş, her şey herkesin gönlünce kirletilmişti. Öte yandan yaşanılan zaman, geride kaldığı ölçüde zenginleşip anlam kazanıyordu. Bazılarına göre, şu yaşlı dünyanın görüp göreceği en güzel yıllardı bunlar. Tasasız ve gençlik dolu günlerdi, her şey tatlı, her şey temizdi, nerede o canım günler? Yüzyılın eşiğini atlayıp atlayamayacaklarından kuşkulu olan yaşlılar, geleceğe kaygıyla bakıyorlardı. Dünya değişiyordu çünkü, gittikçe yok olan erdemle birlikte tadı da kaçıyordu. Çürümeye başlayan bu dünyanın her yerini kaygılar sarmıştı. Ne terbiye kalmıştı, ne huzur, ne de güzellik. Hanımefendiler artık hanımefendi değillerdi, er sözüne de güven olmuyordu artık.

Bir zamanlar, ceketler hep ilikli dururdu, ama kaybolan yalnız bu değildi, insanın özgürlüğü de gidiyordu elden. Çocukluk çağı bile o kadar güzel değildi artık. Nerede o eski çocukluk günleri! Bir zamanlar, eski pabuçlardan kesilerek yapılmış sapanların içine koyup atmak için şöyle aşınmış, yassı bir taş bulmaktan başka kaygısı olmazdı çocukların. Şimdi ne o taşlar kalmıştı, ne de hayatın o yalın güzelliği.

İnsanların kafası bulanmıştı. Bir sevinç, bir acı ya da insanın boğazında düğümlenen bir duygu yeniden yaşanabilir mi? Olsa olsa, bu duyguları bir zamanlar yaşadığımızı hatırlarız yalnızca. Yaşlı bir adam, yılların sisi arasından, çocukluğunda doktorculuk oynarken, küçük kızları nasıl muayene ettiğini hatırlayabilir belki. Ama aynı adam şimdi, küçücük bir çocuğun, içini yakıp kavuran duygulardan dolayı otlar arasında toprağa kapanıp yumruklarıyla toprağı dövdüğünü, ‘Tanrım, Tanrım!’ diye hıçkırdığını unutmak ister ve unutur da. Aynı adam, böyle bir çocuğa rastladığında, ‘Otlar arasında uzanmış şu beyinsiz de ne yapıyor? Üşütüp hasta olacak! diyebilir ve hiç kuşkusuz demiştir de.

Ah, ah, çileklerde o eski tat kalmadı, nerede kadın kalçalarındaki o eski kıvraklık!

Tarihi, milyonlarca tarihçi yaratmıştır. Bu tarihçilerden bazıları, devrini tamamlamış bu yüzyıldan kurtulmamız gerektiğini söylediler; bu katil, düzenbaz, kargaşa ve gizli ölüm kokan, kamu topraklarının yağma edilmeye çalışıldığı ve iyi-kötü ne yoldan olursa olsun yağmanın başarıldığı bu yüzyıldan.

Eski günleri düşünün, okyanuslara kadar dayanan ve büyük yoksunluklar içinde çırpınan küçücük ulusumuzu düşünün. Tam rayımıza oturacağımız sıra, ensemize İngilizler yapıştılar. Onları yendik, ama bu pek de işimize yaramadı. Geriye kala kala, yanmış bir Beyaz Saray’la emeklilik listesinde on bin dul kaldı.

Sonra askerlerimiz Meksika’ya gittiler. Bu sancılı bir gezinti oldu. Zaten hiç kimse, evde oturup rahat rahat ve zevkle yemek yemek varken, rahatsızlıktan başka bir şey getirmeyen pikniklere neden gittiğini bilmez. Bununla birlikte, Meksika savaşının iki yararı oldu. Batı topraklarından büyük bir bölümünü ele geçirdik, hemen hemen iki katımız kadar genişledik. Üstelik, generaller için iyi bir eğitim uygulaması oldu. O acıklı, kendi kendimizi kesme çılgınlığı üzerimize çöktüğünde, her iki tarafın önderleri de, bunu en korkunç biçimde yapmanın tekniğini öğrenmiş bulunuyorlardı.

Sonra tartışmalar başladı:

Köle alabilir misin?

Eğer içinde temiz duygular taşıyarak satın aldıysan neden olmasın?

Yakında, at da almamamız gerektiğini söyleyecekler. Benim malımdan onlara ne?

Kendi yüzünü tırmalayıp kanatan biri gibiydik.

Bütün bunlar geçti. Kanlı topraktan yavaşça doğrulduk ve batıya doğru ilerlemeye başladık.

Sonra patlama, ardından da iflas ve kriz geldi.

Büyük, toplumsal yankesicilikler çıktı ortaya ve ellerini, cebi olan herkesin ceplerine uzattılar.

Bu çürümüş yüzyılın canı cehenneme!

İşimizi bitirip, kapıyı üstüne sımsıkı kapayalım. Bir kitap gibi, bu bölümü kapayıp okumaya devam edelim. Yeni bölüm, yeni hayat demektir. Bu kokuşmuş yüzyıl üstüne, kapağı sıkıca kapayınca, ellerimiz temizlenmiş olacak. Önümüzde güzel günler var. Bu temiz yüzyılda pislik yok.

Orası öyle ya, yine de çileklerin o eski tadı geri gelmez bir daha, kadın kalçalarındaki o eski kıvraklık da geri gelmez.

On Üçüncü Bölüm

1

Kimi zaman insanın kafasında ışıklar birden yanıverir. Hemen herkese olur bu. Aydınlığın gittikçe büyüdüğünü, dinamite yaklaşan tutuşturulmuş bir fitil gibi ilerlediğini duyarsınız. İnsanın karnını ağ gibi saran bir duygu, sinirlere, kollara yayılan bir sevinçtir bu. Teninizde, havanın dokunuşunu duyarsınız. Derin derin aldığınız her soluk, size büyük bir tat verir. Başlangıçta, gerine gerine esnemenin hazzını verir insana. Beyninizde bir şimşek çakar, gözlerinizin ötesinde bütün dünya ışıl ışıldır. Yaşantınız kurşun gibi geçmiş, topraklarınız, ağaçlarınız karanlık ve sıkıntılı olabilir. Olayların en önemli olanı bile silik ve renksiz gelebilir, ama sonra birden o ışık... Bir ağustosböceğinin şarkısı kulağınızı okşamaya başlar, toprak kokusu bir türkü gibi genzinize dolar, gözünüz bir ağacın altında titreşen ışıklarla okşanır. O zaman insan ileri atılır, bir sel gibi boşanır, ne kadar aksa tükenmez. Bana göre, bir adamın yeryüzündeki önemi, kafasında çakan bu şimşeklerin gücü ve sayısıyla orantılıdır. Gerçi öznel bir şeydir bu, ama bizi dünyaya bağlayan da budur. Bütün yaratıcılıkların anasıdır. Ve insanlar arasındaki farklılığın da ölçüsüdür.

Bu, önümüzdeki yıllarda da böyle mi olacak, bilmiyorum. Dünyada korkunç değişiklikler oluyor. Çeşitli güçler, nasıl olacağını bilemediğimiz bir gelecek hazırlıyorlar bize. Bu güçlerden bazıları kötü görünüyor. Gerçekte belki de kötü değillerdir, ama bizim iyi olduklarına inandığımız şeyleri silip süpürmeye yöneldikleri için bize kötü geliyor.

Herkesin bildiği gibi, birlikten kuvvet doğar. Bir otomobili, bir bölük adam, tek başına bir adamdan daha çabuk yapar. Büyük fabrikalarda yapılan ekmekler hem daha ucuz, hem daha eşdeğerde olur. Yiyeceğimiz, içeceğimiz, giyim kuşamımız bir kez seri üretimle sağlanmaya başladı mı, artık bu üretim biçiminin, kafamızdaki bütün öbür düşünceleri kovup onların yerine yerleşmesi kaçınılmazdır. Çağımızda, seri ya da kolektif dediğimiz bu üretim biçimi ekonomimize, politikamıza, hatta dinimize öylesine yerleşmiştir ki, bazı uluslar Tanrı düşüncesi yerine kolektiflik düşüncesini koymuşlardır. Benim çağımda tehlikeli olan budur. Dünyada büyük bir gerginlik var, kopma noktasına yaklaşan bir gerginlik. İnsanlar mutsuz, kafaları karmakarışık.

Böyle bir zamanda, insanın kendine şu soruları sorması bana doğru ve gerekli görünüyor: Neye inanıyorum ben? Ne uğruna dövüşmeliyim, neye karşı dövüşmeliyim?

Bizim türümüz, yeryüzünde yaratıcı olan tek türdür. Yaratıcı olmasını sağlayan tek araç ise, insandaki bireysel kafa ve ruhtur. İki kişi tarafından yaratılmış hiçbir şey yoktur. Müzikte olsun, resimde, şiirde, matematikte ya da felsefede olsun iyi işbirlikleri yoktur. Yaratılış mucizesi bir kez gerçekleşti mi, artık topluluk onu kurup geliştirebilir. Ama topluluk bir şey bulup yaratamaz. Yaratmanın değeri, tek insanın yalnız kafasında yatar.

Şimdi ise, topluluk kavramının çevresine toplanmış birtakım güçler, bu değere, insan kafasının bu değerine karşı bir yok etme savaşı açtılar. Kötülemeyle, açlıkla, baskılarla, zoraki yöneltmelerle ve şartlanmanın çekiç darbeleri altında, o özgür insan bilinci kovalanıyor, bağlanıyor, körleştirilip afyonlanıyor. Türümüzün yürüttüğü acı bir intihar süreci bu.

Ve ben şuna inanıyorum ki, bireyin özgür ve araştırıcı bilinci, dünyadaki en değerli şeydir. Ve ben, insan bilincinin, istediği yönde, başkalarınca yönetilmeden, özgürce ilerlemesi uğrunda savaşacağım. Bireyi kısıtlayan ya da yok eden her hükümete, her dine ve her düşünceye karşı savaşacağım. İşte ben buyum, bunu yapacağım. Bir kalıp üzerine kurulmuş bir sistemin, özgür düşünceyi yok etmek istemesini anlayabilirim, çünkü özgür düşünce, araştırıp eleştirerek o sistemi

yıkabilecek tek güçtür. Bunu anlıyor ve bundan nefret ediyorum. Bizi, yaratıcılıktan yoksun olan hayvanlardan ayıran tek şeyi korumak için onunla dövüşeceğim. O ışık ölürse, bizler de yok oluruz.

2

Adam Trask, kurşuni renkler içinde büyümüştü. Yaşantısının perdeleri tozlu örümcek ağları gibiydi. Yaşamış olduğu günler, yarı üzüntülü ve hasta edici bir doyumsuzluklar yığınıydı. Sonra Cathy geldi. Ve Adam'ın kafasında birden o ışık yandı.

Cathy'nin, benim anlattığım gibi bir canavar olmasının önemi yok. Biz belki Cathy'yi anlayamayız, ama birçok işler yapma, büyük sevaplar ya da büyük günahlar işleme yeteneğine de sahibiz. Yalnız kafasından geçirmekle de olsa, o karanlık sulara dalmayan var mıdır ki?

Belki hepimizin içinde, kötü ve çirkin şeylerin ürediği, serpilip boy attığı bir sarnıç vardır. Ama bu kültür bitkilerinin çevresi parmaklıklarla kuşatılmıştır, tırmanır tırmanır, yeniden sarnıca düşerler. Bazı kişilerin o alabildiğine karanlık sarnıçlarında, kötülükler semirip güçlenerek parmaklıkları yıkamaz mı? Bu adam bir canavar kesilmez mi? Biz, kendi saklı sularımızda, ona bir yakınlık duymaz mıyız? Hem melekleri, hem de şeytanları anlayamamamız saçma olur. Çünkü onları icat eden, yine bizler değil miyiz?

Cathy, nasıl biri olursa olsun, Adam'ın içindeki ışığı harekete geçirdi. Ruhunu yüceltti, onu korku ve acılardan, tatsız anılardan azat etti. Patlayan bir bomba savaş alanını nasıl değiştirirse, bu çakan ışık da dünyayı öylece değiştirir. Adam, Cathy'yi belki de doğru dürüst görememişti bile, çünkü gözlerinden yayılan ışık onu öylesine aydınlatmıştı. Kafasında alev alev yanan bir güzellik ve tatlılık imgesiydi. Cathy, kocasının gözünde yumuşak, kutsal, düşünülemeyecek kadar değerli, temiz ve sevgi dolu bir kızdı. Ve Cathy ne yapsa, ne söylese, Adam'ın kafasındaki bu düşe gölge düşüremezdi.

Cathy, Kaliforniya'ya gitmek istemediğini söyledi, ama Adam onu duymadı bile. *Kendi kafasındaki* Cathy onu elinden tutmuş, harekete geçirmişti bir kez. İçindeki ışık öylesine parlaktı ki, kardeşinin yüzünü karartan acıyı da, arada bir gözlerinde ışıyan garip bakışları da görmüyordu. Çiftlikteki payını, Charles'a, yok pahasına sattı. Bu parayla ve babasından kalanlarla, artık başına buyruk ve zengin bir adam olmuştu.

Kardeşler, birbirlerine büsbütün yabancı olmuşlardı. İstasyonda el sıkışarak ayrıldılar. Charles, alnındaki yara izini ovuşturarak trenin uzaklaşışını seyretti. Sonra hana gitti, arka arkaya dört viski yuvarladı, sonra üst kata çıktı. Kızın ücretini ödedi, ama işini beceremedi. Kız kendisini sepetleyinceye kadar, kollarına kapanıp ağladı.

Charles, çiftliğinde öfkesini yenemiyordu. Toprağa yükleniyor, durmadan yeni eklemeler yapıyordu. Tarlalarını sürdü, düzeltti, sınırlarını genişletti. Dinlenmek, başka şeylerle uğraşmak nedir unutmuştu. Zengin olmuştu. Ama zevk almıyordu. Sayılıyordu, ama dostu yoktu.

Adam, kendilerini kıtanın öbür ucuna götürecek trene binmeden önce, bir süre New York'ta kaldı. Cathy'ye ve kendisine yeni giysiler aldı. Yerleşmek için Salinas Vadisi'ni seçmelerinin şaşılacak bir yanı yoktu.

O günlerde, demiryolu şirketleri gittikçe gelişiyor, aralarında yarışıyor, genişlemek, daha büyük bölgelere egemen olmak ve yolcu sayısını çoğaltmak için, akla gelen her yola başvuruyorlardı. Yalnız gazetelere ilan vermekle kalmıyor, batının zenginliğini ve güzelliğini anlatan kitapçık ve broşürler de yayınlıyorlardı. Yazdıklarında hiçbir abartma yoktu; zenginlik sınırsızdı.

Leland Stanford'ın çılgın enerjisiyle yönetilen Güney Pasifik Demiryolları, Pasifik kıyılarına ulaşım konusunda olduğu kadar, siyaset konusunda da egemen olmaya başlamıştı. Demiryolları bütün vadilere yayılıyordu. Yeni yeni kasabalar türüyor, yeni bölgeler açılıp yerleşmeye uygun hale

getiriliyordu. Şirketin, para kazanmak için müşteriye ihtiyacı vardı.

Uzun Salinas Vadisi, bu yayılmanın bir bölümüydü. Adam, vadiyi yeryüzünde bir cennet olarak tanıtan renkli bir broşürde görüp ilgilenmişti. Bütün o edebiyatı okuduktan sonra, Salinas'ta yerleşmeyi istememek çılgınlık olurdu.

Adam, toprak satın almakta acele etmedi. Önce bir arabayla bir at aldı. Sonra daha önce gelip orada yerleşenlere danıştı, onlardan toprak, su, iklim, yetişen ürünler, fiyatlar ve ödeme kolaylıkları konusunda bilgi aldı. Adam'ın niyeti spekülasyon yapmak değildi, o buraya yerleşmek, bir yuva kurmak, soy vermek için gelmişti.

Adam heyecanla o çiftlikten bu çiftliğe koşuyordu, avcuna biraz toprak alıp parmakları arasında ufalıyor, bakıyor, konuşuyor, birtakım şeyler tasarlıyor, düş kuruyordu. Vadi halkı da ondan hoşlanmıştı, buraya yerleşmek için gelmiş olmasına seviniyorlardı. Onun cevherli bir adam olduğunu sezmişlerdi.

Adam'ı kaygılandıran tek konu Cathy idi. Cathy pek iyi değildi. Kocasıyla birlikte o da çiftlikleri dolaşıyordu, ama huzursuzdu. Bir sabah kocası yine çiftliklere gitmeye hazırlanırken, Cathy hasta olduğundan yakınıp King City'deki otelde kaldı. Adam, akşam beş sularında döndüğünde, Cathy'yi kan kaybından ölecek bir durumda buldu. Hemen koştu ve neyse ki Dr. Tilson'u sofra başında yakalayabildi. Onu bifteğinden ayırıp otele sürükledi. Doktor Cathy'yi çabucak bir muayene etti, tamponlar koydu, sonra Adam'a döndü.

"Siz niye aşağıda beklemiyorsunuz?" dedi.

"Bir şeyi yok ya?"

"Yok. Sizi birazdan çağırırım."

Adam, Cathy'nin omzunu okşadı, Cathy ona gülümsedi. Dr. Tilson, Adam'ın arkasından kapıyı kapadı ve yatağın başına döndü. Öfkeden yüzü kıpkırmızı kesilmişti.

"Neden yaptın bunu?"

Cathy'nin ağzı incecik, gergin bir çizgi olmuştu.

"Kocan gebe olduğunu biliyor mu?"

Cathy, başını ağır ağır iki yana salladı.

"Ne ile yaptın bu işi?"

Cathy, hiç sesini çıkarmadan bakıyordu. Doktor, yazı masasına doğru gitti, orada duran örgü şişini eline alıp Cathy'nin yüzüne doğru salladı.

"Her zamanki suç aleti," dedi. "Çıldırmışsın sen. Neredeyse kendini öldürecektin, ama çocuğunu düşüremedin işte. Mutlaka bir şeyler de içmişsindir. Kâfuru, gazyağı, kırmızı biber, mutlaka. Tanrım! Nelere başvurursunuz siz kadınlar!"

Cathy'nin bakışları buz gibiydi.

Doktor, yatağın yanına bir sandalye çekti. "Bu çocuğu neden istemiyorsun bakayım? İyi bir kocan var. Yoksa sevmiyor musun onu? Benimle konuşmaya niyetin yok galiba. Söylesene be kadın! Dilsiz gibi durma öyle."

Cathy'nin dudakları kıpırdamadı, gözleri bile oynamadı.

"Yavrum," dedi doktor, "anlamıyor musun? Bir canı yok edemezsin. Beni çılgına çeviren tek şey budur. Tanrı bilir ya, bazı hastalarımı da kurtaramıyorum, yeterince tanıyamıyorum çünkü onları. Ama uğraşırım, her zaman çaba gösteririm. Sonra kalk da böyle bir şeyle karşılaş, düpedüz bir cinayet bu." Hızlı hızlı konuşuyordu. Cümleler arasında beliriveren sessizlikten ürküyordu. Bu kadın şaşırtmıştı onu. İnsanca olmayan bir şey vardı onda. "Bayan Laurel ile tanışmış mıydınız? Çocuğunu düşürmüştü, şimdi de çocuğu olsun diye dövünüyor. Bir çocuk için her şeyini verebilir. Sen ise doğacak çocuğunu bir şişle delik deşik etmeye çalışıyorsun. Pekâlâ," diye bağırdı. "Konuşmuyorsun,

konuşma bakalım. Ama bak, sana söylüyorum. Çocuğun sağlığı iyi şimdi. Amacına ulaşamadın. Ama sana diyorum bak, bu çocuğu doğuracaksın. Bu eyaletteki yasalar, çocuk düşürme için ne der biliyor musun? Karşılık vermene gerek yok, yalnız beni iyi dinle. Eğer bu işi bir daha tekrarlarsan, eğer çocuğunu düşürürsen ve ben de bu işte bir dalavere sezersem, dava ederim seni, tanıklık eder, seni mahkûm ettiririm. Bana inanmayacak kadar akılsız değilsindir sanırım, çünkü dediklerimi yaparım."

Cathy, sivri uçlu diliyle dudaklarını ıslattı. Gözlerinde donukluk, yerini onulmaz bir üzüntüye bırakmıştı.

"Özür dilerim," dedi. "Beni bağışlayın, ama anlamıyorsunuz."

"Öyleyse neden anlatmıyorsun bana?" Doktorun öfkesi sis gibi dağılıvermişti. "Anlat yavrucuğum bakayım."

"Anlatmak güç. Adam öyle iyi, öyle güçlü ki. Ben... hastalıklıyım. Sara."

"Sende böyle bir şey olamaz."

"Hayır, ama büyükbabam, babam... erkek kardeşim." Ellerini yüzüne kapadı. "Bu hastalığı başkalarına da taşımak istemiyorum."

"Zavallı yavrucuğum," dedi doktor. "Zavallı yavrucuğum, kesin bir şey yoktur ki. Çocuğun pekâlâ da güzel ve sağlıklı olabilir. Şimdi bana bir daha böyle işler yapmayacağına söz ver bakalım."

"Evet."

"İyi, öyleyse kocana ne yaptığını anlatmayacağım. Şimdi şöyle arkana yaslan, bakalım kanama durmuş mu."

Dr. Tilson, birkaç dakika sonra çantasını kapadı ve şişi cebine koydu. "Yarın sabah yine uğrarım," dedi. Merdivenlerden inerken, Adam hemen atıldı.

"Nasıl? İyi mi şimdi? Neden olmuş? Yukarı çıkabilir miyim?"

Dr. Tilson, bu soru yağmurunu sabırla savuşturdu. "Hop hop, yavaş ol. Yavaş ol bakalım," dedi ve beylik şakasını yaptı. "Karın hasta."

"Doktor..."

"Dünyadaki tek iyi hastalığa yakalanmış."

"Doktor..."

"Karın bir çocuk bekliyor," dedi ve Adam'ın yanından geçip gitti.

Adam, olduğu yerde bakakalmıştı. Sobanın çevresinde oturan üç kişi, Adam'a bakıp sırıttılar. İçlerinden biri, kuru kuru, "Senin yerinde ben olsam, birkaç arkadaşa içki ısmarlardım," diye dokunurdu, ama tutturamadı. Adam, dar merdivenleri sarsak sarsak çıkıyordu.

Adam, King City'nin birkaç mil güneyindeki, daha doğrusu, San Lucas'la King City'nin tam yarı yolundaki Bordoni çiftliğini gözüne kestirmişti.

Bordoni çiftliği, Bayan Bordoni'nin dedesinin dedesine, İspanya Sarayı tarafından bağışlanmış kırk bin dönüm topraktan arta kalan dört bin dönümlük bir yerdi. Bordoniler İsviçreliydi, ama Bayan Bordoni, Salinas Vadisi'ne ta başlangıçta yerleşmiş bir İspanyol ailesinin kızı ve varisiydi. Birçok ailenin başına geldiği gibi, toprak, onların ellerinden uçup gitmişti. Bir bölümü kumar masalarında yitirilmiş, bir bölümünü vergiler kırpmış, bir bölümü de at, mücevher ve güzel kadınlar uğruna, kupon gibi, kesilip kesilip gitmişti. Son kalan dört bin dönüm, Sanchez bağışının göbeği ve en iyi parçasıydı. Irmağın iki kıyısında uzanıyor, dağların eteklerine kadar yayılıyordu. O noktada, vadi daralıyor, sonra yeniden genişliyordu. Sanchezlerin ilk evi hâlâ kullanılır durumdaydı. Kerpiçten yapılmış olan ev, aşağıdaki tepelerin arasında, küçük bir açıklıkta kurulmuştu. Bu küçük vadiyi, her mevsimde akan, eşi bulunmaz bir tatlı su kaynağı besliyordu. İlk Sanchez'in, evini orada kurması bundandı kuşkusuz. Vadiyi, kocaman, gür meşeler gölgeliyordu. Toprağın, bu bölgede yadırganan bir bereketi ve yeşilliği vardı. Basık evin duvarlarının kalınlığı bir metreden fazlaydı. Yuvarlak

kalasları, birbirine ham deriden yapılmış sırımlarla bağlamışlardı. Sırımlar ıslatılarak sarılmış, kuruyup çekince de kalasları birbirine iyice kenetlemişti. Sırımlar demir gibi olmuştu, aşınmayacak kadar sağlamdılar. Yalnız böyle yapıların bir tek kusuru vardır, fareler ortalığı boş buldular mı, sırımları kemirmeye başlarlar.

Bu eski ev, yerden bitme bir şeydi, çok da sevimliydi. Bay Bordoni, onu ineklerin ahırı olarak kullanıyordu. İsviçreliydi ya, ulusuna özgü o temizlik tutkusu onda da vardı. Kerpiç duvarlara güvenememiş, biraz uzakta, kendine ahşap bir ev yaptırmıştı. İnekleri, başlarını Sanchezlerin eski evinin derin pencerelerinden dışarı uzatıp duruyorlardı.

Bordonilerin çocukları olmamıştı. Karısı da daha genç sayılacak bir yaşta ölüverince, adamcağızın içinde Alp Dağları’nda geçen gençlik yıllarının özlemi başlamıştı. Çiftliği satıp, vatanına dönmek istiyordu. Adam Trask, işin aceleye gelmesini kabul etmedi. Üstelik Bordoni yüksek bir fiyat istiyor ve satsa da satmasa da olurmuş gibi birtakım tavırlar takınıyordu. Adam’ın bu çiftliği satın alacağını, Adam’ın kendisinden de önce anlamıştı Bordoni.

Adam, seçeceği yere, temelli yerleşmek niyetindeydi. Doğacak çocuklarının da orada yerleşmesini istiyordu. Bir yer alıp da, sonradan daha çok beğeneceğim bir yere rastlarım diye korkuyordu Adam. Ama ne kadar dolaşsa, gözü hep Sanchezlerin yerinde kalıyordu. Cathy’nin ortaya çıkışıyla, önünde zevk dolu bir hayat uzanıp gider olmuştu. Her adımını dikkatle, sakınarak atıyordu. Toprağın her karışını arabayla, atla ve yaya olarak dolaştı. Toprağı burguyla deşip, alt tabakaları inceledi, bakıp kokladı. Tarlalardaki, ırmak boyundaki ve tepedeki yaban otlarını inceledi. Islak yerlerde diz çöküp, av hayvanlarının çamurda bıraktıkları izlere baktı. Dağ aslanı, geyik, sansar, yaban kedisi, kokarca, gelincik ve tavşan izleri vardı. Ama hepsini bıldırcın izleri örtüyordu. Irmak kıyısındaki söğütlerin, firavun incirlerinin, böğürtlenlerin arasında dolaştı. Gür meşelerin, defnelerin ve öbür ağaçların gövdelerini okşadı.

Bordoni, onu sinsi gözlerle izliyor ve yamaçtaki küçük bağın üzümlerinden yapılmış kırmızı şaraptan bardak bardak üstüne dikiyordu. Her öğle sonu hafif çakırkeyf olmak, Bordoni’nin alışkanlığıydı. O güne kadar ağzına şarap koymamış olan Adam da, bu içkiden yavaş yavaş hoşlanmaya başlamıştı.

Cathy’ye tekrar tekrar, çiftlik konusundaki düşüncelerini soruyordu. Beğenmiş miydi? Burada mutlu olacak mıydı? Ama Cathy’nin olumsuz cevaplarını dinlemiyordu bile. Cathy onun için, bu coşkunluğun temel parçasıydı. King City’deki otelin salonunda, sobanın çevresinde toplanan adamlarla konuşuyor, San Francisco’dan gelen gazeteleri okuyordu.

“Beni düşündüren şey şu,” dedi bir akşam, “su çıkarmak için ne kadar derine inmek gerek acaba?”

Pamuklu pantolon giymiş çiftçilerden biri, ayak ayak üzerine atarak, “Sam Hamilton’ı görmelisin bu iş için,” dedi. “Burada sudan en çok o anlar. Hem falcı gibi su bulur, hem de kuyu açar. O sana söyler. Bu vadideki kuyuların yarısını o açmıştır.”

Arkadaşı kıkırdadı, “Sam’in suyla ilgilenmekte yerden göğe kadar hakkı var. Kendi toprağında suyun damlası yok.”

“Onu nasıl bulabilirim?” diye sordu Adam.

“Kolay. Ben ona bazı köşebentler yaptırmaya gideceğim. İstersen, seni de götürürüm. Bay Hamilton’ı seveceksin. Hoş adamdır.”

Arkadaşı da, “Komiklikte üstüne yoktur,” diye destekledi onu.

3

Hamilton çiftliğine, Louis Lippo'nun iki kişilik yaylı arabasıyla gittiler. Arabadaki demir çubuklar takır tukur ses çıkarıyor, serin dursun diye ıslak bir çuvala sarılmış geyik butu da, demirlerin üzerinde zıp zıp zıplıyordu. O zamanlar gelenekti, birinin evine giderken, armağan olarak esaslı bir parça yiyecek götürülürdü. Çünkü, gittiğiniz evde yemeğe kalmak zorundaydınız, kalmamak, ev sahibine hakaret sayılırdı. Götürdüklerinizle, yediğinizi tam yerine koymasanız da, evin o haftaki yiyecek dengesini bozmamış olurdunuz. Bir domuzun dörtte biri ya da bir sığır budu götürülebilirdi. Louis geyik butunu kesmiş, Adam da bir şişe viski almıştı.

"Bak, söylemedi deme," dedi Louis, "Bay Hamilton viskiyi sever, ama Bayan Hamilton'ı hesaba katmak gerek. Ben senin yerinde olsam, şişeyi kanepenin altına saklardım. Dükkâna girdiğimizde ortaya çıkarırsın. Biz hep böyle yaparız."

"Kocasının bir kadeh atmasına izin vermez mi?"

"Kuş kadar, ufacık bir kadındır, ama," dedi Louis, "taş gibi katı düşünceleri vardır. Sen yine sakla şu şişeyi."

Vadi içindeki yolu bırakıp, kışın yağan yağmurlardan iyice çukurlaşmış olan tekerlek izleri üzerinden, yamaçlara doğru tırmanmaya başladılar. Atlar koşumları içinde kasılıyor, araba sağa sola sallanıp çalkalanıyordu. O yıl yamaçların durumu bir felaketti. Daha haziran ayında oldukları halde, toprak kupkuru olmuş, bodur, kavruk otların arasından taşlar fırlamıştı. Yabani yulaflar, yerden ancak on beş santim kadar yükselebilmişler ve sanki şimdi hemen olmazsa, bir daha hiç başak veremeyeceklerini anlamış gibi başaklanmışlardı.

"Görünüşe bakılırsa, pek iyi bir toprak değil galiba," dedi Adam.

"Galiba da söz mü? Ne diyorsun Bay Trask. Bu öyle bir toprak ki, insanın ciğerini yer bitirir. Bay Hamilton'ın bir hayli toprağı var, ama öte yandan da çoluk çocuk açlıktan ölecekler neredeyse. Ne iş olsa yapar, şimdilerde çocukların da eli ekmek tutmaya başladı. Çok iyi bir ailedirler."

Adam, tarlaya ekilmiş bir dizi yabani fasulyeye bakarak, "Ne diye böyle bir yere yerleşmiş acaba?" diye sordu.

Louis Lippo, herkes gibi, yorum yapmaya bayılırdı. Hele konuştuğu kişi bir yabancıysa ve yanında da söylediklerine karşı çıkacak buralı biri yoksa. "Anlatayım," dedi. "Beni al, sözgelişi. Babam İtalyandı. Bir sürü dertten sonra, kalkmış buraya gelmiş, ama biraz da para getirmiş. Benim yerim büyük değildir, ama güzeldir, iyidir. Babam satın almış. O seçmiş. Seni alalım ele. Durumun nasıl, bilmiyorum, sormak da istemem, ama eski Sanchezlerin yerini almak istediğini söylüyorlar. Bordoni orayı pek ucuza kapattırmaz. Herhalde durumun çok iyi, yoksa gidip konuşmazdın bile adamla."

"Eh, fena sayılmaz," dedi Adam alçakgönüllü bir tavırla.

"Sözü uzatmayayım," dedi Louis, "Bay ve Bayan Hamilton'ın, vadiye geldiklerinde, oturakları bile yokmuş. Ne bulmuşlarsa, onu almak zorunda kalmışlar. Yani kimsenin istemediği devlet toprağını. Buranın yüz dönümü, bir ineği yaşatmaya yetmez. İyi giden yıllarda bile. Kurak yıllardaysa, sansarların bile durmadığını söylüyorlar. Şu Hamiltonların nasıl yaşadıklarına şaşanlar var. Ama Bay Hamilton hemen kolları sıvamış elbet, öyle yaşayabilmişler. Harman makinesini yapıncaya kadar, ırgat olarak çalışmış."

"İyi iş başarmış doğrusu, her yerde ondan söz ediliyor."

"İyi iş başardı ya! Dokuz çocuk yetiştirdi. Bir kenara ayrılmış dört kuruşu olmadığına bahse girerim. Nasıl olsun ki?"

Arabanın bir yanı, büyük yassı bir taş üzerine çıkıp indi. Atlar, terden sırılsıklam olmuş, hamutları ve koşumlarının altında köpük içinde kalmışlardı.

"Onunla tanışmaktan memnun olacağım," dedi Adam.

"Doğrusu beyim, o bir tek iyi ürün yetiştirdi, çocuklarını. Hepsini iyi yetiştirdi. Hepsi iyi

gidiyorlar, Joe hariç. Joe en küçükleridir. Onu koleje göndermekten söz ediyorlar, ama ötekilerin hepsi iyi çocuklar. Ev öbür tepenin ardındadır. Viski için dediklerimi unutma, yoksa kadın seni fena tersler."

Kuru toprak, güneş altında çatırdıyor, ağustosböcekleri ötüşüp duruyorlardı. "Tam cehennem gibi bir yer," dedi Louis.

"Beni utandırıyor," dedi Adam.

"O da neden?"

"Doğrusu, benim durumum iyi, böyle bir yerde yaşamak zorunda değilim."

"Ben de öyleyim, ama utanmıyorum. Tam tersine, memnunum."

Araba, son tepeyi de tırmanınca Adam, aşağıdaki binaları gördü. Hamiltonların yerleşme yeriydi burası. Bir yığın eklemeler yapılmış bir ev, bir inek ahırı, bir dükkân ve bir arabalık vardı. Kıraç ve güneşten cayır cayır yanan bir yerdi. Bir tek büyük ağaç yoktu. Yalnızca, kovayla sulanan bir bahçe görünüyordu.

Louis, Adam'a döndü, belli belirsiz düşmanlık sezilen bir sesle, "Bir-iki noktayı açıkça belirtmek isterim Bay Trask," dedi. "Samuel Hamilton'ı ilk görüşlerinde, onun kaba bir adam olduğunu söyleyenler çıkmıştır. Başkalarıyla konuşmayı pek sevmez, İrlandalıdır. Kafası tasarılarla doludur. Her gün yüzlerce yeni plan yapar. İçi umutla doludur. Ey Tanrım, onun gibi bir adam böyle bir toprakta yaşamak zorunda kalsın! Ama şunu unutmayın, iyi iş çıkarır, iyi nalbanttır. Planlarından bazıları da gerçekleşir ha. Olacağını söylediği birçok şey var, hepsi de oldu."

Louis'nin, bunları tehdit eder gibi söylemesi, Adam'ı irkiltti. "Ben kimseyi küçük düşürmeyi sevmem," dedi. Ve birden, Louis'nin kendisini bir yabancı, bir düşman gibi gördüğünü sezinledi.

"Yalnızca meseleyi açıkça ortaya koyayım istedim. Doğudan gelenlerden bazıları, adamın cebinde çok parası olmayınca, kendisine de iyi gözle bakmazlar da."

"Ben böyle düşün..."

"Belki Hamilton'ın bir köşede dört kuruşu yoktur, ama bizdendir, bizim kadar iyidir. Göreceksin ya, çok iyi bir aile yetiştirmiştir. Bunu unutmayın."

Adam, kendini savunmaya hazırlanıyordu, ama vazgeçti. "Peki, unutmam," dedi. "Söylediğin için teşekkürler."

Louis, yine önüne döndü. "İşte orada, görüyor musun? Dükkânın önünde. Bizi duymuş olmalı."

Adam, başını uzatıp baktı, "Sakalı mı var?" diye sordu.

Ahşap evin önünden geçtiler. Bayan Hamilton, pencereden onlara baktı. Dükkânın önünde, Samuel'in onları beklediği yerde durdular.

Adam, karşısında, papaz gibi sakallı, iriyarı bir adam buldu. Kırlaşan saçları, esen yelde çalılar gibi sallanıyordu. Sakalının üstünde, yanakları pembe pembeydi. İrlandalı yüzü, güneşte yanmıştı. Temiz, mavi bir gömlek ve iş tulumu giymiş, meşin bir önlük takmıştı. Kolları sıvalı ve tertemizdi. Yalnız elleri, demir ocağında kararmıştı. Adam, onu kısaca süzdükten sonra, gözlerine baktı. İçleri gençlik sevinciyle dolu, açık mavi gözlerdi bunlar. Çevrelerine yayılan kırışıklar, gülmekten derinleşmişti.

"Louis," dedi, "seni gördüğüme sevindim. Burada, küçük cennetimizde bile, dostlarımızı görmek hoşumuza gider." Adam'a gülümsedi.

Louis, "Sana Adam Trask'i getirdim," dedi. "Ta doğudan gelmiş bir yabancı, buraya yerleşmek istiyor."

"Memnun oldum," dedi Samuel. "Başka zaman el sıkışırız. Ellerinizi bu ocak kancalarıyla kirletmek istemem."

"Sana biraz demir çubuk getirdim, Bay Hamilton. Bana birkaç köşebent yapar mısın? Benim

harman makinesinin çerçevesi olduğu gibi aşağı indi.”

“Elbette, elbette yaparım Louis. İnin aşağı, inin. Atları gölgeye çekeriz.”

“Arkada bir parça geyik eti var, Bay Trask de küçük bir şey getirdi.”

Samuel, evden yana bir göz atarak, “O küçük şeyi, arabayı gölgeye çekince çıkarsak iyi olur,” dedi.

Adam, onun konuşmasındaki titreşimi duyuyor, ama hangi sözcüklerin bir garip vurguyla söylendiğini çıkaramıyordu. Belki t’ler ve l’ler, dilin fazla yukarı kalkmasından, sivrilmişlerdi biraz.

“Louis, sen hayvanları çözer misin? Ben geyik etini götüreyim. Liza sevinecek, geyik yahnisine bayılır.”

“Gençlerden kimse yok mu evde?”

“Hayır, yoklar. George ve Will, hafta sonunu geçirmek için gelmişlerdi, dün gece hepsi Wild Horse Canyon’daki Peach Tree okuluna, dansa gittiler. Yürüye yürüye akşama ancak gelirler. Bu yüzden, bir divanımız eksildi. Size daha sonra anlatırım. Liza onlardan müthiş bir öç alacak. Tom yaptı bunu. Sonra anlatırım.” Gülerek eve doğru yürüdü. Sarılı geyik budunu elinde taşıyordu. “İsterseniz, o küçük şeyi dükkâna götürün de, güneş ışınları üzerinde çakmasın.” Eve yaklaşınca, “Liza!” diye seslendiğini duydular. “Bil bakalım, ne geldi. Louis Lippo senden daha iri bir geyik parçası getirmiş.”

Louis, atları ahırın arkasına sürdü. Adam, onun atları çözmesine, koşumları toplamasına, gölgeye taşımasına yardım etti.

“Güneş şişenin üzerinde parlamasın diye, pek anlamlı konuştu,” dedi Louis.

“Pek müthiş bir kadın olmalı.”

“Serçe gibi bir şey, ama çelik gibi sert.”

“Gemi azıya almış,” dedi Adam. “Öyle derler galiba, yahut da bir yerde okumuştum.”

Samuel de dükkâna gelip onlara katıldı. “Eğer yemeğe kalırsanız, Liza çok sevinecek,” dedi.

“Ama bizi beklemiyordu herhalde,” diye karşı çıkacak oldu Adam.

“Bırakın canım. Et suyunun içine, biraz daha hamur köftesi atar, olur biter. Sizi aramızda görmek ne mutluluk. Ver bakalım demirleri Louis, nasıl istiyorsun görelim.”

Ocağın kararmış oyuğunda, yongalarla ateş yaktı, körükledi, üzerine elleriyle ıslak kok kömürleri attı ve ateş parlayıncaya kadar besledi.

“Şimdi, Louis,” dedi, “sen ateşin üzerine salla bakalım şu yelpazeyi. Yavaş ol, yavaş canım, düzenli salla.” Demirleri, alev alev yanan kömürlerin üzerine attı. “Hayır efendim, Bay Trask, Liza dokuz tane aç çocuğu doyurmaya alışıktır. Hiçbir şey onu şaşırtamaz.” Demirleri ateşe biraz daha itti ve güldü. “Son söylediğim, aslında pek doğru değil. Karım, evde barut gibi dolaşıp duruyor. Bakın, ikinizin de aklında olsun, sakın yanında ‘divan’ sözü etmeyin. Bu, Liza için öfke ve üzüntü işaretidir şimdi.”

“Evet, demin bir şey söylemiştiniz.”

“Tom’u, oğlumu tanımış olsaydınız, daha iyi anlardınız. Bay Trask. Louis onu bilir.”

“Elbette, bilirim.”

Samuel devam etti. “Bizim Tom, bir cehennem kaçkınıdır. Sofrada, tabağına hep yiyeceğinden fazla alır. Her zaman, biçebileceğinden çok eker. Sevinçleri de, üzüntüleri de aşırıdır. Bazı insanlar böyledir. Liza, benim de böyle olduğumu söylüyor. Tom’un sonu nereye varacak, bilmiyorum. Belki yükseğe, belki de darağacına. Ee, Hamiltonlardan daha önce asılmış olanlar vardır. Size başka bir zaman anlatırım.”

Adam, “Divan diyordunuz,” dedi kibarca.

“Haklısınız. Ben hep böyle yaparım. Liza da, sözcükleri asi koyunlar gibi önüme kattığımı söyler.

Neyse, Peach Tree'deki okulda dans varmış, bizim çocuklar, George, Tom, Will, Joe, hepsi gitmeye karar verdiler. Tabii birer kız da davet ederek. George, Will ve Joe, zavallı aptallar, birer kız çağırdılar. Ama Tom, her zaman olduğu gibi, büyük lokma aldı. Williams kardeşlerin ikisini de, Jennie ile Belle'yi çağırdı. Kaç çivi deliği açmamı istersin Louis?"

"Beş," dedi Louis.

"Pekâlâ. Size şunu söylemeliyim Bay Trask. Kendisinin çirkin olduğunu sanan bir çocuğun bütün bencilliği ve kendini beğenme huyu vardır Tom'da. Çoğu zaman kendini bırakır, ama bir kutlama oldu mu, donanma gibi süslenir, iki dirhem bir çekirdek olur. Bu da bir hayli zamanını alır. Arabalığın boş olduğuna dikkat ettiniz mi? George, Wili ve Joe erkenden yola koyuldular, Tom kadar şık değillerdi ama. George talikayı aldı, Will tek atlıyı, Joe da küçük, iki tekerlekli arabayı." Samuel'in gözleri keyifle ışıldıyordu. "Derken efendim, Tom, bir Roma imparatoru kadar görkemli ve çekingen, eşikte göründü. Ama ne çare ki, ortada tekerlekli olarak, bir tek saman tarağı kalmıştı. Ki onun üzerinde, Williams kardeşlerin biri bile gidemez. İyi ki -belki de ters bir rastlantı- Liza o sırada uyuyordu. Tom, basamaklara oturup, bir çare düşünmeye başladı. Sonra, onun arabalığa gittiğini ve iki at aldığını gördüm. Taraktan çift çatalı çıkardı, sonra ite kaka, evden divanı getirdi. Divanın ayaklarını tarağa zincirledi, o güzelim kazboynu, atkılı divanı, Liza'nın her şeyden çok sevdiği divanı. Ona, George'a gebe olduğu sıra, dinlensin diye almıştım. Son gördüğümde, Tom onu sürükleyerek tepeye çıkıyordu. Divanın üzerine kurulmuş, Williamsların kızlarını almaya gidiyordu. Ah, Tanrım, dönünceye kadar, o canım divan hırpalanıp pöstekiye dönecek." Samuel, daha iyi gülebilmek için, demir maşasını bırakıp, ellerini kalçalarına dayadı. "Liza'nın burnundan ateş püskürüyor. Zavallı Tom."

Adam gülümseyerek, "Biraz küçük şeyden ister miydiniz?" dedi.

"Hay hay," dedi Samuel. Şişeyi aldı, acele bir yudum viski çekti, şişeyi geri verdi.

"*Uisquebaugh* -bir İrlanda sözcüğüdür- viski, yani hayat suyu demek. Gerçekten de öyle."

Kıpkırmızı olan demirleri, örsün üzerine koydu ve çivi deliklerini açtı. Çekiciyle köşeleri büktü. Çevresine yıldız yıldız kıvılcımlar saçılıyordu. Sonra demiri içinde yarıya kadar kapkara bir su dolu fıçıya sokarak, cız diye soğuttu. "İşte," dedi ve demirleri yere attı.

"Teşekkür ederim," dedi Louis. "Borcum ne kadar?"

"Borcunuz yok."

"Her zaman böyle oluyor ama," dedi Louis çaresizlik içinde.

"Hayır, yeni kuyunu açtığımda, ücretini ödedin."

"Ha iyi ki söyledin. Bay Trask, Bordoni'nin yerini almayı düşünüyor, eski Sanchez'in bağışını, hatırladın mı?"

"Orayı çok iyi bilirim," dedi Samuel, "güzel yerdir."

"Su için düşünüyordu. Ben de buralarda bu konuyu senden iyi bilen olmadığını söyledim."

Adam, şişeyi uzattı. Samuel küçük bir yudum aldı, ağzını koluna sildi.

"Daha kesin kararımı vermedim," dedi Adam, "yalnız soruşturuyorum."

"Hah, tam da yerine düştün. İrlandalıya soru sormak tehlikelidir, çünkü her şeyi olduğu gibi söyler, derler. Beni konuşturmakla, ne yaptığının farkındasın sanırım. Buna iki ayrı açıdan bakanlar var. Kimisi, sessiz adam akıllı adamdır, der. Kimisi de, dilsiz adam kafasız adamdır, der. Ben elbet, ikinci görüşe katılırım. Liza ise, bunu kusur sayar. Öğrenmek istediğin nedir?"

"Şey, şu Bordonilerin yeri diyorum. Su çıkarmak için ne kadar derine inmek gerekir acaba?"

"Kazılacak yere bağlı, bakmak gerekir. Bazı yerlerde on, bazı yerlerde on beş metre, bazı yerlerde de dünyanın merkezine inmek gerekir."

"Ama su çıkar diyorsun?"

“Benim topraklar dışında, her yerde.”

“Burada su sıkıntısı çektiğinizi duydum.”

“Duydunuz mu? Tanrı bile duymuştur mutlaka. Öylesine feryat ettim ki.”

“Irmağın yanında bin altı yüz dönümlük bir yer bulunuyor. Altında su var mıdır acaba?”

“Görmem gerek. Burası garip bir vadi. Eğer sabrınızı tüketmezsem, size bu topraklardan söz edeyim biraz. Çünkü epey baktım, inceledim, deşeledim. Aç insan kafasıyla didişirmiş, gerçekten de öyle.”

Louis Lippo, “Bay Trask New Englandlı. Burada yerleşmeyi düşünüyor. Daha önce de gelmiş batıya, ama ordudayken, Kızılderililerle dövüşmeye.”

“Öyle mi? Öyleyse siz konuşun da, ben dinleyeyim.”

“Bu konuyu açmak istemiyorum.”

“Neden? Ben Kızılderililerle dövüşseydim, ailemin de, komşularımın da çekeceği vardı.”

“Onlarla dövüşmek istemedim, efendim,” dedi Adam. ‘Efendim’ sözü, kendi de farkına varmadan ağzından çıkıvermişti.

“Evet, anlıyorum,” dedi Samuel. “Tanımadığın, nefret etmediğin birini öldürmek zor olmalı.”

“Bence işi daha da kolaylaştırır,” dedi Louis.

“Senin de hakkın var Louis. Ama bazı insanlar, bütün dünya ile yürekten dostturlar. Bazıları da kendilerinden nefret ettikleri için, çevrelerine de nefret saçarlar.”

“Bana bu topraklardan söz etmenizi yeğ tutarım,” dedi Adam. Tedirgin olmuştu. Tepeleme yığılmış cesetler gelmişti gözünün önüne.

“Saat kaç?”

Louis dışarı çıktı, güneşe baktı.

“Onu geçmemiş daha.”

“Anlatmaya başlayınca kendimi unutuyorum. Oğlum Will, konuşacak insan bulamadım mı, ağaçlarla konuştuğumu söylüyor.” Samuel içini çekti ve çivi kutusunun üzerine oturdu. “Burası garip bir vadidir dedim, ama belki de yeşilliklerin bol olduğu bir yerde doğduğum için bana öyle geliyordur. Bu vadiyi sen de garip buluyor musun Louis?”

“Hayır, buradan hiç çıkmadım ki.”

“Birçok yerini kazdım,” dedi Samuel. “Bu vadinin altında bir şeyler olmuş, hâlâ da oluyor. Altta okyanus yatağı var, onun altında da başka bir dünya. Ama bunlar çiftçiyi ilgilendirmez. Üst toprak tabakası iyidir, özellikle düzlüklerde. Yukarı vadide biraz kumludur, ama kışın tepelerden yağmurla sürüklenen iyi toprakla karışmıştır. Kuzeye gidildikçe vadi genişler, toprak esmerleşir, daha ağır ve daha bereketli olur. Öyle sanıyorum ki, eskiden buralarda bataklık varmış. Yüzyıllar, kökleri toprağın altında çürütmüş, esmer ve bereketli kılmış. Şöyle bir karıştırınca, yağlı kil bulaşır. Bu, Gonzales’ten kuzeyde, ırmağın ağzına kadar devam eder. Kıyılardan uzakta, Salinas, Balanco, Cestroville ve Moss Landing taraflarında, hâlâ bataklıklar vardır. O bataklıklar bir gün kurutulursa, buraların en zengin toprakları olacak.”

Louis, “Sam her zaman gelecekte olacakları söyler,” diye atıldı.

“Ee, insan kafası bedeni gibi hep aynı biçimde kalmaz ki.”

“Eğer buraya yerleşeceksem, nasıl bir yer olduğunu gelecekte de nasıl olacağını bilmem gerekir,” dedi Adam. “Çocuklarım doğunca, onlar da burada yaşayacaklar.”

Samuel’in gözleri, konuklarının başları üzerinden dolaştı, karanlık demirhaneden, sarı günışığına kaydı. “Vadinin büyük bir bölümünde, kimi yerde derinde, kimi yerde de yüzeye oldukça yakın, sert bir tabaka vardır. Sert bir kil tabakasıdır bu, biraz da yağlıcadır. Bazı yerlerde yirmi beş-otuz santim, bazı yerlerde daha kalındır. Bu kil tabakası suyu tutar. Bu olmasa, kış yağmurları, toprağın

derinlerine kadar inip nemlendirir, yazın da yeniden köklere doğru yükselirdi. Ama kil tabakasının üstündeki toprak çok ıslanır, artanı da akar gider ve üst tabakalarda çürüme yapar. İşte vadimizin kusurlarından biri de budur.”

“Yine de yaşamak için güzel bir yer, değil mi?”

“Evet öyle, ama insan toprağın daha zenginleşebileceğini bilince, öyle rahat rahat oturamaz. Suyu geçirmek için, o tabakada binlerce delik açılsa, bu iş çözümlenirdi diye düşünürüm hep. Birkaç sefer, dinamitle denedim de bu işi. Tabakada oyuklar açtım, dinamiti patlattım. Su aşağı geçti. Ama düşünün bir, ne kadar çok dinamit gerek buna. Bir İsveçli, dinamiti keşfeden aynı adam, daha güçlü ve güvenle kullanılabilen yeni bir patlayıcı bulmuş. Belki o, bu işi başarır.”

Louis, yarı alay, yarı övgü, “Hep yenilikler düşünür. Hiç, olanla yetinmez,” dedi.

Samuel, ona gülümsedi. “İnsanlar, bir zamanlar ağaçlarda yaşarlarmış. Aralarından biri, tırmanmaktan bıkmış olmasaydı, şimdi senin ayakların da yere basmazdı,” dedi. Sonra yine güldü. “Kendimi, bir toz yığınının üzerine çıkmış, Tanrının bu dünyayı yarattığı gibi, kafamda yeni dünyalar yaratırken görüyorum. Ama Tanrı yarattığı dünyayı gördü. Bense, benimkini göremem. Bu vadi, bir gün büyük bir zenginlikle dolacak. Bütün dünyayı besleyebilir, besleyecek de. Mutlu insanlar yaşayacak burada, binlerce, binlerce...” Gözlerine bir bulut iner gibi oldu. Yüzüne elem çöktü, sustu.

Adam, “Tam yerleşilecek bir yer gibi gösteriyorsunuz,” dedi. “Madem öyle, çocuklarımı başka nerede yetiştirebilirim?”

Samuel devam etti. “Yalnız anlayamadığım bir şey, vadide bir karanlık var. Ne olduğunu bilmiyorum, ama duyuyorum. Bazen ışıl ışıl, göz kamaştırıcı bir günde, o karanlığın güneşi kapadığını ve sünger gibi bütün ışığı emdiğini duyuyorum.” Sesi yükselmişti. “Bu vadinin üzerinde, kapkara bir vahşet var. Bilmiyorum, bilemiyorum. Sanki, aşağıdaki ölü okyanustan bir hayalet çıkıyor, havayı mutsuzlukla dolduruyor. Elem gibi bir şey bu. Ne olduğunu bilmiyorum, ama yansımasını buradaki insanlarda görüyor, duyuyorum.”

Adam ürperdi. “Az kalsın unutuyordum,” dedi, “erken dönmeye söz vermiştim. Cathy, karım bir bebek bekliyor da.”

“Ama Liza hazırlıyordu.”

“Bebekten söz ederseniz, anlayış gösterir. Karım, kendini pek iyi duymuyor. Su konusunda söylediklerinize teşekkürler.”

“Yoksa abuk sabuk sözlerimden tedirgin mi oldunuz?”

“Hayır, ne demek. Cathy’nin ilk çocuğu da, pek perişan bir durumda.”

Adam, o gece, birtakım düşüncelerle boğuştu durdu. Ertesi gün de, gitti, Bordoni’yle el sıkıştı. Sanchezlerin yeri, artık onun olmuştu.

On Dördüncü Bölüm

1

O günlerin Batısı üzerine anlatılacak öyle çok şey var ki, nereden başlamam gerektiğini kestirmek güç oluyor. Küçücük bir şey, yüzlerce çağrışım yapıyor. Hangisine öncelik tanımayı kestirebilmek başlı başına bir sorun.

Samuel Hamilton'ın çocuklarının, Peach Tree okulundaki dansa gittiklerini söylemiştim, hatırlarsınız. O zamanlar, taşra okullarının, kültür merkezi gibi bir durumları da vardı. Protestan kiliseleri, yeni geldikleri bu ülkede, varlıklarını sürdürme uğraşı içindeydiler. Ortalıkta ilk görünen Katolik kilisesi olduğu için, o artık iyice derinlere kök salmıştı, sırtını geleneklere dayamış, varlığını rahatça sürdürüyordu. Bu arada, misyonlar yavaş yavaş bırakılıyor, çatıları çöken ve mihrapları yıkılan yapılarda güvercinler yuva yapıyordu. San Antonio Misyonu'nun kitaplığındaki bir sürü Latince ve İspanyolca kitap, ambara atılmış ve deri ciltleri fareler tarafından kemirilmişti. Taşrada, bilimin ve sanatın yuvası okuldu. Öğretmenler de öğrenimi ve güzel şeyleri kollar, bu işin meşalesini taşırlardı. Müzik için, tartışmak için okulda toplanırlardı hep. Seçimlerde sandıklar okullara konulurdu. Toplumsal yaşantının merkezi okullardı. Mayıs kraliçesi seçimi, ölmüş bir başkanı anma töreni ya da bütün gece sabaha kadar sürecek bir balo, okuldan başka hiçbir yerde yapılmazdı. Öğretmen, yalnızca toplumsal bir önder ya da bilginin bir simgesi değil, aynı zamanda, taşrada pek tutulan bir ev kadını adayıydı. Oğulları öğretmenle evlenen bir aile, çalımla dolaşırdı. Doğacak çocukların, gerek kalıtım, gerekse içinde yetişecekleri koşullar bakımından, üstün zekâlı olacakları düşünülürdü.

Samuel Hamilton'ın kızlarının alnına, çiftlik işlerinden yıpranmış kadınlar olmak yazılmamıştı. Güzel kızlardı ve İrlanda krallarından gelme o büyülü havayı taşıyorlardı. Yoksulluklarını aşan bir onurları vardı. Onlara acımayı, kimse aklından geçirmezdi. Samuel, gerçekten üstün çocuklar yetiştirdi. Yaşıtlarından daha çok okumuş ve daha iyi eğitilmişlerdi. Samuel, kendindeki okuma tutkusunu hepsine aşılamıştı. Onları, o çağlarda pek yaygın olan kurumlu bilgisizlikten uzak tuttu. Olive Hamilton, öğretmen oldu. Bu, onun on beş yaşında, ortaokulu okutmak için, evi bırakıp Salinas'a yerleşmesi demekti. On yedisinde, bütün edebiyat ve fen derslerini kapsayan eyalet sınavına girmişti. On sekizinde de, Peach Tree okulunda öğretmenlik yapıyordu.

Okulunda, kendinden daha büyük ve yaşlı öğrencileri vardı. Öğretmenlik, büyük bir dikkat ve inceliği gerektiren bir işti. Bu kocaman, ipini koparmış erkek çocuklar arasında, tabancasız ve kırbaçsız düzen sağlayabilmek, güç ve tehlikeli bir işti. Dağlar bölgesindeki bir okulda, öğretmenin biri, öğrencileri tarafından tecavüze uğramıştı.

Olive Hamilton'ın görevi, yalnızca birtakım şeyleri öğretmekle bitmiyordu. Her yaştaki kişilere, değişik şeyler öğretmek zorundaydı. O günlerde, gençlerden pek azı sekizinci sınıftan yukarı çıkabilirdi. Bu da, çiftlik işleri yüzünden, genellikle on dört-on beş yıllarını alırdı çocukların. Olive'nin ilk yardım konusunda da birçok şey bilmesi gerekiyordu. Çünkü sürekli kazalar oluyordu. Okul bahçesinde çıkan kavgalardan sonra, bıçak yaralarını dikmek ona düşüyordu. Yalın ayak dolaşan bir çocuk, çıngıraklı yılan tarafından sokulduğunda, ayak parmağını emerek zehri çıkarmak da ona düşüyordu.

Birinci sınıfa okuma, sekizinci sınıfa cebir öğretiyordu. Koroyu yönetir, edebiyat eleştirmeni gibi davranır, *Salinas Joumal*'a giden haftalık haberleri yazardı. Üstelik, çevrenin toplumsal yaşantısını da o yönetirdi. Yalnız bitirme törenlerinin provaları değil, balolar, toplantılar, münazaralar, koro, Noel

ve Mayıs şenlikleri, Decoration Day ve 4 Temmuz bayramlarındaki vatansever konuşmalar, hep onun tarafından yönetilirdi. Seçim kurullarında bulunur, her türlü yardım derneğinin çalışmalarını düzenler ve onlara başkanlık ederdi. Öğretmenlik, kolay bir iş olmak şöyle dursun, inanılmaz görev ve sorumluluklarla yüklüydü. Öğretmenin özel yaşamı yoktu. En küçük bir zayıflık gösterse, hemen göze batardı. Hiçbir ailenin yanında bir dönemden çok kalamazdı, büyük bir kıskançlık yaratırdı bu. Çünkü, öğretmeni barındıran aile, toplumsal bir üstünlük kazanırdı. Yanında kaldığı ailede, evlenme çağında bir delikanlı varsa, evlenme önerisi hemen gelirdi. Eğer isteklileri birden çoksa, bu evlenme uğruna korkunç kavgalar yapılırdı. Aguita ailesinin üç oğlu, Olive Hamilton için, neredeyse birbirlerini yolacaklardı. Öğretmenlerin taşra okullarında uzun süre kalmaları çok ender görülürdü. İş o kadar güçtü ve evlenme istekleri o kadar sık gelirdi ki, kısa bir süre sonra evleniverirlerdi.

Olive Hamilton, böyle bir yol izlememeye karar vermişti. Babasının aydınca heyecanlarını paylaşmıyordu, ama Salinas'ta geçirdiği günler, bir çiftlik kadını olmamaya karar vermesine yol açmıştı. Bir kentte yaşamak istiyordu. Belki Salinas kadar büyük bir kent olmazdı, ama kıyı bucak bir yerde yaşamak da istemiyordu. Olive, Salinas'ta yaşamanın tadını almıştı. Kilise korosu ve cüppe giyme törenleri. Altar Guild, Episcopal kilisesinin fasulye günleri gibi birtakım toplantılara gitmişti. Sanat hareketlerine katılmış, gezici tiyatro ve operalar, o büyülü havalarıyla ona değişik ve esrarlı bir dünyanın varlığını sezdirmişlerdi. Olive, partilere gitmiş, maskeli balolara katılmış, şiir okuma yarışmalarında yarışmış, koro ve orkestrada görev almıştı. Salinas, ona çekici geliyordu. Orada, elbisesini giyip bir partiye gidebilir ve aynı elbiseyle eve dönebilirdi. Öyle, elbiselerini bir çantaya tıkıştırıp on mil yol git, sonra elbiseleri çıkarıp ütüle, giy, iş değildi bu.

Olive, öğretmenliğin yüklediği bir sürü işle uğraşırken bile kent hayatını özlüyordu. King City'deki değirmeni kuran adam, kendisiyle evlenmesini istediğinde, bunu, uzun ve gizli bir nişanlılık dönemi geçirmek şartıyla kabul etti. Gizlilik şarttı, yoksa nişanlandığı bir duyulursa, gençler arasında bir sürü olay çıkardı.

Olive'de, babasının o şimşekli coşkunluğu yoktu, ama bir mizah güdüsüne sahipti. Annesinden de, sarsılmaz bir irade gücü almıştı. İsteksiz öğrencilerinin boğazından aşağıya ne kadar bilgi ve güzellik akıtabiliyorsa akıtmaya çalışıyordu.

Öğrenmenin önüne çekilmiş bir duvar vardı. Babalar, çocuklarının biraz okuma yazma öğrenmesini, biraz da hesaptan anlamasını istiyorlardı, daha fazla bir şey beklemiyorlardı. Bunun dışındakiler, çocukları huysuz ve kavgacı yapıyordu. Fazla öğrenim görmüş delikanlılar, çiftliği bırakıp kente yerleşiyor ve kendilerini babalarından daha üstün görmeye başlıyorlardı; bir sürü örneği vardı bunun. Arazi ve kereste ölçecek, defter tutacak kadar hesap bilmek, gazete, yıllık ve çiftlikle ilgili yayınları okuyabilecek kadar okuma bilmek, bir de dinsel ve ulusal bayramlarda şarkı söyleyecek kadar müzikten anlamak, bir gencin, aklına kötü şeyler getirmeden idare edip gitmesine yeterdi. Öğrenimin fazlası doktorlar, hukukçular ve öğretmenler içindi. Ayrı bir sınıftı onlar, öbür insanlarla ilgisi olmayan bir sınıf. Samuel Hamilton gibi, hem sayılan, hem de sevilen bazı değişik kişiler de vardı elbet. Ama o da kuyu kazmasını bilmese, bir atı nallamayı, harman makinesini kullanmayı beceremese, ailesi hakkında kimbilir neler söylenirdi.

Olive, genç nişanlısıyla evlendi. Önce Paso Roble'ye, sonra King City'ye, en sonunda da Salinas'a taşındılar. Olive, bir kedi gibi içgüdüleriyle yaşıyordu. Yaptıkları, düşüncelerinden çok duygularına dayanıyordu. Annesinden, o sıkı çenesiyle minik burnunu, babasından da mavi gözlerini almıştı. Annesinden sonra, Hamilton'ların en dediğim dedik olanı oydu. Dinsel inancı, İrlanda cinleriyle, yaşlılığında babasına benzettiği Tevrat'taki Yahova'nın karışımından doğan bir güce dayanırdı. Cennet, onun için, bütün ölmüş yakınlarının yaşadığı güzel bir çiftlik eviydi. İnsanı umutsuzluğa düşüren dış gerçekler, onlara inancını silip atıyor ve biri onun bu inançsızlığına karşı çıktı mı, üstüne üstüne gidiyordu. Bir cumartesi gecesi, iki dansa birden gidemediği için, acı acı

ağladığı söylenirdi. Biri Greenfield'da öbürüyse San Lucas'taydı, yirmi mil uzakta. İki dansa birden gitmek ve sonra eve dönmek, at sırtında altmış mil yol yapmak demekti. Bu, yok sayarak ortadan kaldıramayacağı bir gerçek olduğu için çaresizliğine oturup ağladı ve dansların ikisine de gitmedi.

Yaşı ilerledikçe, tatsız gerçeklere karşı çıkmak için, kendine özgü bir yöntem geliştirmişti, yaylım ateşle gidiyordu üstlerine. Ben, yani onun tek oğlu, on altı yaşındayken, oldukça tehlikeli bir zatürreeye yakalanmıştım. Durumum günden güne kötüye gidiyordu. Artık, meleklerin kanatlarının yüzüme sürtündüğünü duyuyordum. Olive, hastalığımı iyileştirmek için yine o yaylım ateş yöntemini uyguladı, başardı da bu işi. Episcopal papazı, başucumda benimle birlikte, benim için dua etti. Evimizin bitişiğindeki manastırın rahibeleri ve başrahibesi, günde iki kez benim için ayin yapıp, beni cennete çıkarıyorlardı. Hıristiyanlık Bilgileri okuyucusu olan uzak bir akrabamız da bütün gün beni aklından çıkarmıyordu. Bilinen bütün dualar, büyüler ve kocakarı ilaçları denendi, kentin en iyi doktorlarıyla, iki becerikli hastabakıcı da getirildi. Sonuç alındı. İyileştim. Olive, ailesine karşı sevgiyle davranırdı, ama sertti. Üç kız kardeşimle bana, ev işi, bulaşık ve çamaşır yıkamayı, görgü kurallarını öğretti. Kızdığı zaman, karşısındaki çocuğa, derisini yüzecekmiş gibi baktığı da olurdu.

Zatürreeden kurtulduğumda, yürümeyi yeniden öğrenmem gerekti. Yatakta dokuz hafta kalmıştım, kaslarım gevşemiş, üstüme nekahet döneminin tembelliği çökmüştü. Yardımla ayağa kalktığımda, bütün hücrelerim sızladı, iltihabın boşalması için yan tarafımda açılan yara korkunç bir ağrı verdi. Yatağa kapanıp, ağlayarak, “Yapamıyorum, ayağa kalkamıyorum,” diye hıçkırmaya başladım.

Olive, o korkunç bakışıyla beni dondurdu. “Kalk ayağa,” dedi. “Baban gece gündüz çalıştı. Senin için dünya kadar borca girdi. Kalk ayağa!”

Ve ben ayağa kalktım.

Borç, Olive için çirkin bir sözcük ve kavramdı. Ayın on beşini geçip de ödenmeyen bir fatura, Olive için borç sayılırdı. Bu sözcüğün yaptığı çağrışımlar, kirlilik, perişanlık ve şerefsizlikti. Kendi ailesinin, dünyanın en iyi ailesi olduğuna inanan Olive, böyle birtakım nazlar uğruna yapılacak borçlarla bunun kirletilmesine izin veremezdi. Borç korkusunu çocuklarının içine de öylesine derin bir şekilde salmıştı ki, şimdi bile, borç yapmanın yaşamanın kaçınılmaz bir gerekliliği olduğu bu değişik ekonomik düzende bile, bir faturanın ödenmesi iki-üç gün gecikti mi, tedirgin olurum. Taksitle alışveriş yaygınlaştığı zaman bile, Olive bunu kabul etmedi. Ona bakarsanız, taksitle alınan şey sizin değildi ve sizin olmayan bir şey için borçlanıyordunuz bir de. Almak istedikleri için para biriktirirdi. Bu yüzden, komşular yeni araçlara bizden en az iki yıl önce sahip olurlardı.

2

Olive, yürekli kadındı. Çocuk yetiştirmek için belki de böyle yürekli olmak gerekir, kimbilir. Ama bakın size, Birinci Dünya Savaşı'nda neler yaptığını anlatayım. Olive'nin düşünceleri, öyle uluslararası değildi, ilk sınırı aile coğrafyasının içinde kalıyordu, ikincisi yaşadığı kent Salinas'ı kapsıyor, sonra da kesinlikle çizilmemiş noktalı bir çizgi olarak eyalet sınırları geliyordu. Bu yüzden, savaşa pek inanmazdı. Süvari alayımız olan C Bölüğü savaşa çağrıldığı ve atları trene yüklenip yola çıktığında bile, bu işe pek inanmadı.

Martin Hopps, bizim sokağın köşesinde otururdu. Kısa boylu, geniş omuzlu ve kızıl saçlı bir gençti. Geniş bir ağzı ve kırmızıya çalan gözleri vardı. Salinas'ın belki de en utangaç delikanlısıydı. Bir günaydın demek, onu utanç içinde kıvrandırmaya yeterdi. O da C Bölüğü'ne bağlıydı, çünkü kışlanın bir basketbol sahası vardı.

Eğer Almanlar Olive'i tanısalardı ve biraz akılları başlarında olsaydı, onu kızdırmamak için yalnız kendi işleriyle uğraşırlardı. Ama ya bilmiyorlardı ya da kafaları çalışmıyordu. Martin Hopps'u

öldürdüklerinde, savaşı kaybettiler. Çünkü bu olay, annemi çılgına çevirdi ve Almanların peşine düştü. Martin Hopps'u severdi. Kimseye bir zararı dokunmamıştı ki zavallının. Onu öldürdüklerinde, Olive, Alman İmparatorluğu'na savaş açtı.

Kendine silah aradı. Çorap ve bere örmek, yeterince öldürücü bir şey değildi. Bir süre için Kızılhaç üniforması giydi ve kendisi gibi giyinmiş öbür hanımlarla, kışlada toplanıp sargı bezi sararken, Alman İmparatorluğu için atıp tuttu. Bu da iyiydi ama Kayzer'i canevinden vurmaya yeterli değildi. Olive, Martin Hopps'un kanına kan istiyordu. İstediği silahı Özgürlük Tahvilleri satmakta buldu. Bundan önce de, arada bir, Altar Guild için Episcopal kilisesinin bodrumunda birkaç pasta sattığı olmuştu, ama bundan başka hiçbir şey satmamıştı. Tomar tomar tahvil satmaya başladı. Yaptığı işe anlatılmaz bir yırtıcılık katıyordu. Sanırım, almaları için, insanların da yüreğine korku salıyordu. Ve Olive'den aldıklarında, onlara, gerçekten savaşa katılmışlar gibi bir duygu aşılıyordu. Her tahvil alan, Almanya'nın karnına bir süngü saplamış oluyordu sanki.

Sattığı tahvillerin sayısı hızla yükseldi ve hiç azalmadı. Maliye Bakanlığı o zaman bu yeni Amazon'un farkına vardı. Önce teksirde çoğaltılmış takdirnameler, sonra da bizzat bakan tarafından imzalanmış özel mektuplar gelmeye başladı. Bundan gurur duyuyorduk, armağanlar gelmeye başladığında ise kanıksamıştık artık. Yaşımız, tahta silahlarla yürümekten öteye bir savaşa girmeye elvermediği için, annemizin giriştiği savaştan onur duyuyorduk. Daha sonra Olive, kendini de, başkalarını da çok gerilerde bıraktı. Zaten efsaneleşmiş ününü dört katı artırdı ve armağanların en güzeliyle -orduya ait uçaklardan biriyle uçmakla- ödüllendirildi.

Ah, nasıl da gururlanıyorduk! En alçakgönüllü olduğumuz zamanlarda bile, dayanamadığımız bir üstünlüktü bu. Ama zavallı anneciğim, dünyada, karşıtını gösteren bir sürü kanıt olsa da, varlığına inanmadığı birtakım şeyler vardı. Bunlardan biri, Hamiltonlar arasından kötü birisinin çıkabileceği, öbürü de uçakların varlığıydı. Uçakların var olduğunu görmesi, onlara inanmasına azıcık olsun katkıda bulunmuyordu.

Yaptığı şey karşısında neler duymuş olabileceğini düşünmeye çalışıyorum. Ruhu korkuyla büzülmüş olmalıydı, çünkü, var olmadığına inandığı uçakta nasıl uçulurdu? Bir ceza olarak uçuş, alışılmamış ve acı verici olabilirdi, ama bu ona verilmiş bir ödüldü, bir armağan, bir onur, bir üstünlüktü. Gözlerimize bakmış, orada parıldayan tapınmayı görmüş ve tuzağa düştüğünü anlamış olmalıydı. Gitmemek, ailesini yarı yolda bırakmak olurdu. Kuşatılmıştı ve ölümden başka, onurunu kurtaracak bir çıkış yolu yoktu. Bir kere, var olmayan bir şeye binip uçmaya karar verince, sağ salim kurtulabileceğini hiç düşünmemişti.

Olive, vasiyetnamesini hazırladı. Bunun için epey zaman harcadı ve yasalara uygun olup olmadığını da kontrol ettirdi. Sonra, gül ağacından yapılmış, içinde kocasının, nişanlılık döneminde kendisine yazmış olduğu mektupların bulunduğu kutusunu açtı. Onun annemize şiirler yazdığını bilmezdik, ama yazmıştı. Olive, ocaktaki ateşte bu mektupları teker teker yaktı. Çünkü bunlar yalnız onundu ve başka kimsenin görmesini istemiyordu. Yeni iç çamaşırları satın aldı. Yamalı ya da daha kötüsü yırtık iç çamaşırlarıyla ölü bulunmaktan ödü patlıyordu. Sanırım, Martin Hoops'un yayvan ağzını ve utangaç gözlerini de hep kendi üzerinde duyuyor, onun yitirdiği hayat borcunu ödemeye hazırlanıyordu. Bize karşı da son derece yumuşak davranıyordu, iyi yıkanmamış bir tabağın kurulama bezinde bıraktığı yağ lekesini görmezlikten geliyordu.

Bu zafer gösterisi, Salinas'ın at yarışı ve rodeo alanında yapılacaktı. Yarış alanına, askeri bir otomobil içinde götürüldük. Önemli bir cenaze alayındaymışız gibi, son derece ciddi ve ağırbaşlı davranıyorduk. Babamız, kentten beş mil uzaklıktaki Spreakles şeker fabrikasında çalıştığı için gelemiyordu. Belki de bu gerilime dayanamayacağından korktuğu için gelmek istememişti. Ama Olive, uçak parçalanmadan şeker fabrikasına ulaşsın diye, gerekeni yapmıştı.

Oraya toplanan birkaç yüz kişinin, yalnızca uçağı görmeye geldiklerini şimdi anlıyorum. Oysa, o

zaman, anneme onur vermek için geldiklerini sanıyorduk. Olive, uzun boylu bir kadın değildi, üstelik o yaşta, artık kilo almaya da başlamıştı. Arabadan inebilmesi için, ona yardım etmek zorunda kaldık. Belki korkudan kasılmıştı, ama o küçük çenesi de dimdikti.

Uçak, alanın ortasında duruyordu. İnsanı ürkütecek kadar küçük ve çerden çöptendi. Üstü açık, birbirlerine piyano teliyle bağlanmış tahta iskeletli, iki kişilik bir uçaktı. Kanatları bez kaplıydı. Olive, bunu görünce, donakalmıştı. Uçağın yanına, bıçak altına giden bir buzağı gibi yürüdü. Kefeni olacağına yüzde yüz inandığı elbiseleri üzerine, iki çavuş gelip bir ceketle uçuş tulumu giydirdiler. Üzerine giydikleriyle, Olive biraz daha yuvarlaklaşmıştı. Sonra deri bir başlıkla uçuş gözlüklerini taktılar. Düğme burnu ve bembeyaz yanaklarıyla görülmeye değerdi. Gözlük takılmış bir topa dönmüştü. İki çavuş, onu kaldırıp uçağın içine aşırdılar. Oturduğu boşluğu tamamen doldurmuştu. Emniyet kemerlerini bağlarken, birdenbire derin bir uykudan uyanmışçasına, çılgınca elini kolunu sallamaya, birtakım işaretler yapmaya başladı. Askerlerden biri, uçağa tırmanıp ne istediğini anladıktan sonra, kız kardeşim Mary'yi alıp, uçağın yanına götürdü. Olive, sol elindeki kapitone eldiveni çıkarmaya çalışıyordu. Eldiveni sıyırdıktan sonra, küçücük taşlı nişan yüzüğünü çıkarıp Mary'ye uzattı. Parmağındaki öbür altın yüzüğü düzeltip eldivenini giydi ve hiç sesini çıkarmadan dimdik önüne bakmaya başladı. Pilot, ön taraftaki yerine tırmandı ve çavuşlardan biri, uçağın pervanesini döndürmeye başladı. Küçük uçak yürüdü, döndü ve alanın sonuna kadar, homurdanarak ilerledi, sonra sarsılarak havalandı. Olive, hep dümdüz ileriye bakıyordu, belki de gözleri kapalıydı.

Arkasında ıssız bir sessizlik bırakarak uzaklaşan uçağı, gözlerimizle izledik. Tahvil satış komitesi, dostlar ve akrabalar, merakla gelmiş öbür seyirciler, hiçbiri alanı bırakıp gitmeyi düşünmedi. Uçak, Spreakles'a doğru uzaklaşırken, aradan on beş dakika geçmişti. Yükseklerde sakin sakin uçuyordu. Derken, birden sarsılıp, düşer gibi oldu, hepimiz dehşete kapıldık. Sonu gelmez bir şekilde düşmeye devam etti, sonra toparlandı, yükseldi ve geniş bir yay çizdi. Çavuşlardan biri güldü. Uçak bir süre düzgün düzgün uçtu, sonra yine çılgınca hareketlere başladı. Yaylar çiziyor, dönüşler yapıyor, birden pikeye geçip sonra yükseliyor, yeniden alçalıyor, üstelik bu sefer baş aşağı uçuyordu. Annemizin başlığı olan kara noktayı seçebiliyorduk. Askerlerden biri, sakin sakin, "Çıldırdı galiba," dedi, "kadıncağız genç değil ki!"

Sonra uçak düzgün bir şekilde indi, kalabalığa doğru ilerledi. Motor durdu. Pilot başını şaşkın şaşkın sallayarak yerinden indi. "Şimdiye kadar rastladığım en çılgın kadın," dedi. Olive'nin kanı çekilmiş elini sıkarak aceleyle uzaklaştı.

Olive'nin oturduğu yerden çıkması için dört kişinin uzun süre uğraşması gerekti. O kadar kasılmıştı ki, hiçbir yeri bükülmüyordu. Onu eve götürüp yatırdık. İki gün ayağa kalkamadı.

Ne olup bittiğini sonradan, yavaş yavaş anladık. Biraz pilot anlattı, biraz Olive anlattı ve bir anlam çıkarabilmek için de her ikisinin anlattıklarını birleştirmek gerekti. Havalandıktan sonra, Spreakles Şeker Fabrikası'nın üzerinde dolanmışlardı, babamızın görebilmesi için üç tur atmışlardı. İşte o zaman, pilotun aklına şaka yapmak gelmişti. Kötü bir niyeti yoktu. Bir şeyler söylemiş ve yüzü allak bullak olmuştu. Olive, motorun gürültüsünden ne dediğini duyamamıştı. Pilot ona, "Takla atalım mı?"[2] diye bağırmıştı. Bir çeşit şakaydı. Ama Olive, onun gözlüklü yüzünü görüp, gürültüden, "Yandık çakılıyoruz,"[3] diye anlamıştı.

Ve işte, tam tahmin ettiğim gibi, demişti. Ölüm gelip çatmıştı işte. Hemen geride bıraktıklarını, unuttuğu bir şey olup olmadığını düşündü: Vasiyetname yazılmış, mektuplar yakılmış, yeni iç çamaşırlarını giymişti, akşam için de evde bir sürü yemek vardı. Arka odadaki ışığı söndürüp söndürmediğini düşündü. Bütün bunlar, bir saniye içinde olmuştu. Sonra, az da olsa, belki bir kurtuluş şansları olabileceğini düşündü. Belli ki, genç pilot korkmuştu. Şu durumdan sıyrılmak için en çıkmaz yol korkuya saplanmaktı. Olive, yüreğinde çöreklenen korkuyu açığa vurursa, genç adamı daha da korkutabilirdi. Onu yüreklendirmeye karar verdi. Ve bunun için, neşeyle gülümseyip, başını salladı.

İşte ondan sonra da dünyanın dibi delindi. Uçak yeniden doğrulup düzgün uçuşa geçtiğinde, pilot geriye dönüp, “Bir daha?” diye bağırdı.

Olive, bir şey duyacak durumda değildi, ama çenesi yine sıkıydı ve yere çakılmadan önce, pilotun korkmaması için ona elinden gelen yardımı yapacaktı. Olive gülümsedi ve yine başını salladı. Pilot, her gösterinin sonunda geriye dönüyor, Olive de ona cesaret veriyordu.

Sonradan, pilot hiç durmadan şunları söylüyordu: “Hiç böyle şey görmedim. Kuralların dışına çıktığım halde, o daha da fazlasını istiyordu. Allah için, kimbilir ne iyi pilot olurdu!”

On Beşinci Bölüm

1

Adam, satın aldığı toprağa keyifli bir kedi gibi kurulmuştu. Vadinin ağzındaki büyük meşenin altında, ırmağa kadar uzanan dönümlerce toprağı görebiliyordu. Öbür yandaki alüvyonlu düzlük de, batıdaki yamaçlara kadar görülebiliyordu. Güzel bir yerdi burası, yazın güneşin altında kavrulurken bile güzeldi. Irmağın kıyısında bir dizi salkım söğüt ve akçaağaç vardı, batıdaki tepeleri kaplayan otlar sarı-kahverengi bir renk almışlardı. Nedendir bilinmez, Salinas Vadisi'nin batı yamaçları, doğu yamaçlarından daha kalın bir toprak tabakasıyla kaplıdır. Bu yüzden, orada biten otlar daha gürdür.

Eski Sanchez, yeni Trask çiftliğinin pek az bir bölümü ekiliydi. Ama Adam, baktığı zaman, tasarladığı boy atmış buğdayları, ırmak kıyısında uzanan yemyeşil yonca tarlalarını görür gibi oluyordu. Arkada uzaktan, Sanchezlerin eski evini onarsınlar diye Salinas'tan getirtilen dülgerlerin çekiç sesleri duyuluyordu. Adam, eski evde oturmaya karar vermişti. Soyunu burada kuracaktı. Eski döşemeler, tahtalar çıkarıldı, pencere çerçeveleri değiştirildi. Yepyeni keresteler, mis gibi reçine kokan çamlar, kadife gibi kızılağaçlar kullanıldı. Üstüne yeni bir çatı yapıldı. Kalın duvarlar, kat kat beyaz kireçle badana edildi. Evin yüzü güldü.

Adam, buraya temelli bir biçimde yerleşmeyi tasarlıyordu. Bahçıvanlardan biri, eski gülleri budamış, sardunyalar dikmiş, bostan için yer açmıştı. Kaynaktan gelen su, küçük küçük arıklarla bahçenin her yanını dolanıyordu. Adam, ilerde hem kendisinin, hem de çocuklarının büyük bir bolluk içinde yaşayacağına inanıyordu. San Francisco'dan gelen ağır mobilyalar, üzerine branda bezi örtülmüş bir barakada, King City etiketli sandıklar içinde bekliyordu.

Adam, iyi yaşamak istiyordu. Saçını uzatıp örerek arkasına sallandırmış olan Çinli ahçısı Lee, özel olarak Pajaro'ya gitmiş, tencere, cezve, tava, küp, kavanoz, sahan, bardak gibi birtakım mutfak eşyaları satın almıştı. Evden uzakta, rüzgâr almayan bir yerde, domuzlar için yeni bir ağıl, onun biraz ilerisinde de tavuklarla ördekler için ayrı yer hazırlanıyordu. Sansarları buraya yaklaştırmamak için beslenecek köpeklere de bir kulübe yapılacaktı. Adam'ın amacı, hemen öyle bir şeyler çırpıştırıvermek değildi. Getirdiği adamlar, düşüne taşına, acele etmeden çalışıyorlardı. Uzun bir işti bu. Adam da her şeyin iyi olmasını istiyordu. Tahta geçmeleri bir bir gözden geçiriyor, boya örneklerini taş üzerinde teker teker deniyordu. Odasının bir köşesinde yığınla katalog duruyordu - makine, mobilya, döşeme, çiçek ve tohum katalogları. Adam, şimdi babasının kendisini zengin bir evlat olarak bırakmasından sevinç duyuyordu. Belleğindeki Connecticut anılarının üzerine bir karanlık çöküyordu. Batı ellerinin o çetin ve yoğun aydınlığı, herhalde gözlerini kamaştırıyor ve doğduğu yerleri karanlıkta bırakıyordu. Babasının evini, çiftliği, kasabayı ve kardeşini düşünürken, hepsini puslu bir karanlık içinde görüyor, bu anıları kafasından uzak tutmaya çalışıyordu. Yeni evi bitip, çocuk da doğuncaya kadar, Cathy'yi geçici olarak, Bordonilerin beyaz boyalı, temiz evine yerleştirmişti. Ev bitmeden, çocuğun dokuz ay on günü tamamlayacağına kuşkusu yoktu, ama Adam yine de acele etmiyordu.

"Ev sağlam olsun istiyorum," diyordu. "Dayanıklı bir şey olsun bakır çivi ve sert ağaç. Ne paslansın, ne de çürüsün."

Gelecek düşünceleri içinde olan yalnız Adam değildi. Bütün vadi, hatta bütün Batı aynı düşünceler içindeydi. Öyle bir zamandı ki, geçmiş bütün tatlılık ve çekiciliğini yitirmişti. Geçmişteki güzel günleri özleyen ve onların geri gelmesini isteyen yaşlı bir adama rastlamak oldukça güçtü. İnsanlar şimdi her ne kadar yoruluyor ve bu yorgunluklarının karşılığını tam olarak alamıyorlarsa da

rahattılar, az buçuk da yontulmuşlardı, ama harikulade bir geleceğin de eşiğindeydiler. İki-üç kişi bir barda karşılaşsalar ya da bir kampta geyik etinin başına çökseler, hemen vadinin geleceğinden söz etmeye koyulurlar, güzel günlerden öyle bir düş gibi değil, kesinlikle gerçekleşecek bir olay gibi söz ederlerdi.

"O günler gelecek," derlerdi, "kimbilir, belki biz bile görürüz."

İnsanlar, şimdi yoksun oldukları şeylere bakıp, mutluluğu gelecekten bekliyorlardı. Sözgelişi, ailesini yamaçlardaki bir çiftlikten arabayla -meşe dingillere oturtulmuş bir tahta sandıkla- aşağı indiren biri, arabaya serilmiş samanların üzerinde, karısıyla çocuklarını, taşlara çarpa çarpa giden arabanın sarsıntısından korumak için kucakladığında şöyle düşünürdü: "Yeni yollar yapınca, işimiz iş olacak. Güzel bir faytona kurulacak, üç saatte King City'ye varacağız. İnsan, dünyada daha ne isteyebilir ki?"

Ya da diyelim ki, adamın biri meşe korusunu gözden geçiriyor. Meşeler, kömürden daha sıkı, daha çok ısı veren cinsten, dünyanın en iyi yakacak odunu. Adamın cebindeki gazetede de şöyle bir haber: "Meşe odununun çekisi, Los Angeles'ta on dolar getiriyor." Demiryolları buraya bir hat döşesin, bak o zaman gör. Tam demiryolunun yanına, kesilmiş meşeleri dizersin, çekisi bir buçuk dolara. Southern Pasifik Demiryolları, taşıma için üç buçuk dolar aldı diyelim. Geriye, çeki başına beş dolar kalır. Ve yalnız bu küçük koruda üç bin meşe var. Yani on beş bin dolar eder.

Bundan başka, ışıltılarını alınlarında duyarak gördükleri düşler de var. Sözgelişi, bütün vadiye su dağıtacak kanallar -kimbilir? Belki yaşarlarken de görürlerdi bunların hepsini. Ya buhar makinelerinin su çıkaracağı kuyular. Düşünebiliyor musunuz? Bu topraklar, bol su olunca neler verir! Her yer güllük gülistanlık olacak!

Hele biri -mutlaka çılgındı- günün birinde, buz kullanarak ya da başka bir şeyle, şimdi elinde tuttuğu şeftalinin Philadelphia'ya, dalından kopmuşçasına ulaşacağını söylüyordu.

Kasabalarda, kanalizasyondan, evlerin içindeki tuvaletlerden söz ediliyordu, bazı evlerde yapılmıştı bile. Sokak köşelerine ark lambaları -Salinas'a konmuştu bile- yerleştirilmiş, telefonlar alınmıştı. Geleceğe sınır, dur durak yoktu. Öyle bir duruma gelinecekti ki, mutluluğu sığdıracak yer bulunamayacaktı. Mutluluk, vadiden aşağı mart ayındaki Salinas Irmağı gibi, sel halinde akıp gidecekti.

Dümdüz, çorak, tozlu vadiye, mantar gibi biten çirkin kasabalara bakıyor, bunlarda bir güzellik buluyorlardı. Kimbilir, belki de yaşar, görürüz. Bu yüzden, Samuel Hamilton'ın söylediklerine pek gülünemezdi. Onun düşünceleri, başkalarınınkinden daha coşkun bir havada dolaşıp duruyordu. Bu yüzden, San Jose'de yapılanlar, o kadar saçma gelmiyordu insana. Samuel'i düşündüren tek şey, bütün bunlar gerçekleştiği zaman, insanların mutlu olup olamayacaklarıydı.

Mutluluk. Bunu düşünüyordu şimdi. Bütün bunları bir ele geçirelim, mutluluk nasıl olurmuş görün.

Samuel, annesinin İrlanda'daki bir yeğenini hatırlatıyordu. Şövalyeydi, zengin ve yakışıklıydı. Ama bütün bunlara karşın, kendisini seven, o dünyanın en güzel kadınının yanında, oturduğu ipek kanepede kendisini vurmuştu.

"İştahın bile bir sınırı vardır," diyordu Samuel. "Bütün bir cennet ve yeryüzü pastası bile, bazen insanı doyuramaz."

Adam Trask, mutluluğunun bir parçasını gelecekte görüyordu, ama şimdi de içinde bir sevinç vardı. Cathy'yi, bir yandan yavrusu karnında büyürken, orada oturmuş sakin sakin güneşlenirken gördükçe yüreği yerinden oynuyor, sanki gelip boğazına takılıyordu. Güneşte, Cathy'nin cildine öyle bir saydamlık geliyordu ki, Adam'a kilise resimlerindeki melekleri hatırlatıyordu. Kimi zaman, pırıl pırıl parlayan saçları rüzgârda dalgalanır ya da Cathy başını kaldırıp ona bakardı. O zaman, Adam öylesine derin bir heyecanla kendinden geçerdi ki, içindeki bu heyecan ona garip bir acı verirdi.

Adam, kendi toprağına tüylü ve besili bir kedi gibi kurulduysa, Cathy'nin de ondan farkı yoktu. Onda çoğu insanda bulunmayan, elde edemeyeceği bir şeyden caymak ve elde edebileceğini de sabırla beklemek gibi bir erdem vardı. Bu da işine oldukça yarıyordu. Gebe kalışı kazara olmuştu. Çocuğunu düşürmeye kalkmış, ama bu bir sonuç vermemişti, doktor da kendisini tehdit edince, bundan caymıştı. Ama bu, onun gebeliği seve seve kabul ettiği anlamına gelmiyordu. Bir hastalığa nasıl boyun eğerse, öylece kabullenmişti. Adam'la evlenmesi de böyle olmuştu. Olaylar onu sürüklemiş, çıkar yolu da bunda bulmuştu. Kaliforniya'ya gelmeyi de kendisi istememişti, ama o gün için, kendi tasarılarını gerçekleştirecek imkânı da bulamamıştı. Daha küçücük bir çocukken, karşısındakinin boşluklarından yararlanmasını öğrenmişti. Birine karşı koymaya gücü yetmeyince, onun etkinliğini başka yöne çevirmek daha kolay oluyordu. Cathy'nin, bulunduğu yere ve duruma istemeye istemeye geldiğini yeryüzünde pek az kişi bilebilirdi. Rahatça kendini bırakmış, günün birinde nasıl olsa gerçekleşecek bir değişikliği bekliyordu. Korkunç ve başarılı bir suçlu olabilmek için gerekli koşul onda vardı: Kimseye güvenmez, kimseye açılmazdı. Kendi başına bir adaydı o. Belki de bir kez olsun, Adam'ın yeni aldığı topraklarda yaptırmakta olduğu eve başını çevirip bakmamış, onun kafasında yığılı duran tasarılarını, gerçekleşse nasıl olur diye gözünün önüne getirmemişti hiç. Çünkü hastalığı sona erdikten, içine düştüğü bu kapan açıldıktan sonra buralarda kalmaya niyeti yoktu. Bununla birlikte, kocasının sorularına, nasıl gerekiyorsa öyle karşılık veriyordu. Başka türlü davransa, bir şey çıkmayacak, emekleri de boşa gidecekti. Boşa emek vermek de, iyi bir kedinin tanımadığı bir şeydi.

"Görüyor musun sevgilim, ev nasıl? Pencereler bütün vadiye bakıyor."

"Çok güzel."

"Sana bir şey söyleyeyim mi? Belki saçma gelecek ama, bilmem neden, yüzyıl önce Sanchez nasıl düşündüyse ben de öyle yapmaya çalışıyorum. Herhalde inceden inceye hesabını kitabını yapmıştır. Biliyor musun, o zamanlar bile su borusu kullanmış. Kızılağaçtan borular yaptırmış, ortasından deldirmiş ya da yakarak delik açtırmış. Kaynaktan aldığı suları bunların içinden geçirerek getirmiş. Toprağı kazarken bunlardan birkaçını bulduk."

"Hayret," dedi Cathy. "Herhalde çok akıllı bir adammış."

"Kendisi hakkında daha fazla bilgi edinmek isterdim. Evin yerine, biçimine, oranlarına ve dikmiş olduğu ağaçlara bakılırsa, sanatçı bir yönü varmış."

"İspanyolmuş, değil mi? İspanyollar sanatçı bir ulusmuş, duymuştum daha önce. Okuldayken hatırlıyorum, bir ressam a, hayır, o Yunanlıydı sahi."

"Sanchez hakkında daha fazla bilgiyi nerede bulabilirim acaba diye düşünüyorum."

"Bilen biri olmalı."

"Bu kadar düşünüp yapmış. Bordoni gelmiş, inekleri koymuş eve. En çok neyi merak ediyorum, biliyor musun?"

"Neyi Adam?"

"Onun da bir Cathy'si var mıydı acaba ve varsa kimdi?"

Cathy gülümsedi, gözlerini indirdi ve uzaklara çevirdi. "Şu söylediklerine bak," dedi.

"Mutlaka vardı. Mutlaka vardı. Bende ne bir irade vardı, ne de bir amaç evet, öyle büyük bir yaşama isteği bile yoktu seni bulmadan önce."

"Adam, sıkma beni. Dikkat et. Sarsma öyle, acıyor."

"Özür dilerim. Çok sakarımdır zaten."

"Hayır, değilsin. Yalnız hiç düşünmüyorsun. Bir şey örsem ya da bir şeyler diksem mi acaba, ne dersin? Böyle otururken çok rahatım."

"Ne gerekirse alırız. Sen otur rahatına bak. Bana kalırsa, sen, buradaki herkesten daha çok

çalışıyorsun. Ama bunun karşılığı, bunun karşılığı harikulade bir şey.”

“Adam, bu alnındaki yara izi de geçmeyecek galiba.”

“Doktor zamanla geçeceğini söylemişti.”

“Öyle, bazen geçer gibi oluyor, sonra yeniden ortaya çıkıyor. Bugün daha koyu bir renk almış, değil mi?”

“Yoo, bence değil.”

Ama öyleydi. Alın çizgilerinin derinliğine kadar inen, iri bir parmak izine benziyordu. Adam parmağıyla kenarına dokundu, Cathy başını öbür yana çevirdi.

“Yapma,” dedi. “Dokunmaya gelmiyor. Dokununca kızarıyor.”

“Geçecek. Biraz zaman ister, hepsi bu.”

Adam dönüp giderken, Cathy gülümsedi, ama o uzaklaşır uzaklaşmaz, gözlerine yine o dümdüz ve amaçsız bakış geldi. Rahatsızca kıpırdandı. Çocuk tekme atıyordu. Cathy, bütün kasları gevşemiş bir halde yeniden uzandı. Bekledi.

Lee, bahçedeki en büyük meşe ağacının altında oturan Cathy’in sandalyesine yaklaştı. “Bayan, çay ister mi?”

“Hayır, ya, evet içerim.”

Cathy’nin gözleri, Lee’yi şöyle bir süzdü, ama onun koyu kahverengi gözlerinden içeriye sızamadı. Bu adam onu tedirgin ediyordu. Cathy, o zamana kadar istediği her erkeğin kafasını dilediğince karıştırmış, onların gizli duygularını ve içlerinde yatan istekleri keşfedebilmişti. Ama Lee’nin kafasında taşıdığı dünya, lastik gibi, bir kendini bırakıyor, bir geri tepiyordu. İnce ve hoş bir yüzü vardı, geniş alnından kararlı ve duygulu bir insan olduğu anlaşılıyordu, dudakları da hep gülümser gibi kıvrıktı. Parlak ve kapkara saçını uzun bir örgü yapıyor, ucuna kara bir kurdele bağlayıp omzundan öne alıyor, göğsünde sallandırıyordu. Zorlu bir iş görürken, bu örgüyü başının üzerinde topluyordu. Pamuklu kumaştan, dar bir pantolon giyerdi hep, ayaklarına da siyah, şıpıdık terlikler geçirirdi. Üzerine, kordonla iliklenen bir Çinli hırkası giyer, o zamanlar birçok Çinli’nin yaptığı gibi, ellerini çoğu zaman hırkanın yenleri içine sokardı, ellerinden korkardı sanki.

“Ben küçük masayı getirmek,” dedi ve hafifçe eğilip selam vererek çekildi.

Cathy onun arkasından baktı, kaşları çatıldı. Korkmasına, Lee’den korkmuyordu, ama onun yanında içi de rahat etmiyordu. Oysa gayet iyi ve saygılı bir uşaktı, uşakların en iyisiydi. Ayrıca, Cathy’ye ondan ne zarar gelebilirdi ki?

2

Yaz yerleştikçe, Salinas Irmağı da yerin altına çekiliyor ya da yatağın derin olduğu yerlerde yeşil gölcükler halinde toplanıyordu. Sığırlar, sabahtan akşama kadar söğütlerin altında baygın yatıyor, yiyecek aramaya ancak gece çıkıyorlardı. Onlara ölü bir renk gelmişti. Öğleden sonra çıkan rüzgâr bütün vadiyi dolanıyor, yerden tozları kaldırıp bir sis bulutu halinde dağların tepesine kadar savuruyordu. Yabani yulaf kökleri, rüzgâr estikçe, zenci başları gibi havalanıyordu. Rüzgârın cilaladığı toprak üzerinde samanlar, dal parçaları, takılacak bir yer buluncaya kadar sürükleniyor, küçük taşlar rüzgâr önünde bir sağa bir sola yuvarlanıyordu.

Sanchez’in, evini bu daracık kuytu yere neden yaptığı daha iyi anlaşılıyordu şimdi. Burası rüzgâr tutmuyor, tozdan topraktan da uzak kalıyordu. Ama Adam, tozla örtülmüş, kapkara, kurak topraklara baktıkça, Kaliforniya’ya Dogu’dan gelmiş bütün insanlar gibi, telaşlanıyordu. Connecticut’ta, yazın iki hafta yağmursuz geçti mi, mevsim kurak geçiyor sayılır, bu dört haftaya çıktı mı, kuraklık

belirtisidir. Kırlar yeşil değilse, hayat kalmadı denir. Kaliforniya'da ise, mayıs ayının sonundan kasım ayının başına kadar hemen hemen hiç yağmur yağmaz. Doğu'dan gelen biri, kendisine bütün bunlar söylendiği halde, yağmursuz aylarda, toprağa, hastalanmış gözüyle bakar.

Adam, Lee'nin eline bir pusula vererek, Hamiltonlara gönderdi, Samuel'in yeni topraklarda açılacak birkaç kuyu için, gelip kendisiyle konuşmasını istiyordu.

Samuel, gölgeye oturmuştu. Lee Trask'lerin arabasıyla çıkageldiğinde, rakun yakalamak için görülmemiş bir kapan hazırlayan oğlu Tom'u seyrediyordu. Lee, kollarını hırkasının yenlerine sokarak bekledi. Samuel, pusulayı okudu. "Tom," diye seslendi, "ben aşağı inip, susuz kalmış biriyle bir su meselesi konuşacağım. Ben gelinceye kadar sen bakabilir misin buradaki işlere?"

"Neden ben de gelmeyeyim seninle birlikte? Hem belki yardıma ihtiyacın olur."

"Konuşmada mı? O işte yardım istemem. Kuyu açmaya öyle hemencecik başlanmaz, ben bilirim bu işleri. Önce, uzun uzun konuşulur. Bir kürek toprak için beş-altı yüz kelime edilir."

"Gitmek isterdim. Bay Trask'in işi, değil mi? Buraya gelmiş, ama ben yoktum o gün."

"Kuyuyu kazmaya başlayalım, o zaman gidersin. Ben senden yaşlıyım. Önce ben gideyim de konuşayım bakayım. Tom, biliyorsun, rakunlar o narin ellerini buraya uzatmaya başladılar. Ne kadar kurnaz olduklarını biliyorsun."

"Şu parçayı görüyor musun? Şuraya vidalanacak ve şöyle aşağı dönecek. Sen bile bunun içinden çıkamazsın."

"Ben rakun kadar akıllı değilim zaten. Yine de, bu işi çözümledin sanırım. Tom, oğlum, ben annene gideceğimi haber vereyim, sen de Hüdaverdi'yi eyerleyiver, olur mu?"

"Ben araba getirdi," dedi Lee.

"Eh, ama sonra eve kadar gelmek zorundayım."

"Ben geri getirir."

"Saçma," dedi Samuel. "Ben atımı yanıma alır, onunla dönerim."

Samuel, arabaya çıkıp, Lee'nin yanına oturdu. Kocaman nallarıyla, eyerlenmiş atı arkada duruyordu.

"Senin adın ne?" diye keyifle sordu Samuel.

"Lee. Daha var çok ad. Lee, baba aile adı. Lee deyin siz."

"Çin üzerine çok şey okudum. Çin'de mi doğdun sen?"

"Hayır. Burada."

Araba yoldan tozlu vadiye inerken, Samuel oldukça uzun bir süre hiç sesini çıkarmadı. En sonunda, "Lee," dedi, "saygısızlık olsun diye söylemiyorum ama bir türlü aklımın almadığı bir şey var. Şu İrlanda bataklıklarından gelme, kafası Kelt diliyle yıkanmış, cahil biri on yılda az buçuk İngilizce öğrenebilirken, nasıl oluyor da sizler hâlâ Çinli İngilizcesi konuşuyorsunuz?"

Lee sırıttı. "Ben konuşur, Çinli konuşması," dedi.

"Öyle olsun bakalım. Herhalde kendine göre nedenlerin vardır. Beni ilgilendirmez. İnanmadımsa, kusuruma bakma Lee."

Lee ona baktı, yuvarlak, şiş gözkapaklarının altındaki kahverengi gözler açılıp, derinleşir gibi oldu. Yabancılıkları hemen hemen silinmişti. Anlayışla parlayan insan gözleri olmuştu Lee'nin gözleri. Kıkırdadı. "Bu, kendini korumadan da öte bir şey," dedi. "Genellikle bunu kolay anlaşılmak için kullanırız."

Samuel, onun konuşmasındaki değişikliğin farkına vardığını belli etmedi. "İlkini anladım, ama ikinciyi kavrayamıyorum," dedi.

"Biliyorum," dedi Lee. "İnanmak güç ama, bu benim ve arkadaşlarımın başına o kadar sık geldi ki, biz de bunu kabul etmek zorunda kaldık. Bir hanımefendiye ya da bir beyefendiye gidip, şimdi

sizinle konuştuğum gibi konuşsam beni anlamazlar.”

“Neden?”

“Çinli İngilizcesi konuşmamı beklerler, onu dinlerler. Benden gelecek düzgün İngilizceyi dinlemez ve anlamazlar.”

“Hiç olacak şey mi bu? Ben nasıl anlıyorum seni?”

“Sizinle bu yüzden konuşuyorum. Gözlemle önyargıyı ayırmasını bilen, ender kişilerdensiniz siz. Siz bir şeyin ne olduğunu anlamak için bakarsınız, insanların çoğunluğu ise, kendilerini doğrulamak için bakarlar.”

“Ben bu yanını düşünmemiştim. Sana da, hiç böyle birisin diye bakmamıştım oysa her sözünde bir yığın bilgelik var. Biliyor musun, seninle konuşmak çok hoşuma gitti. Sormak istediğim bir sürü soru var.”

“Buyrun, sorun.”

“Bir sürü soru. Sözgelişi, sen saçını örüp kuyruk yapıyorsun. Okuduğuma göre, bu bir kölelik belirtisiymiş. Mançular Çin’in güneyini ele geçirdikleri zaman herkesi buna zorlamışlar.”

“Evet, doğru.”

“Öyleyse, neden burada da böyle kuyruk yapıyorsun saçını Allah aşkına? Burada Mançular sana dokunamazlar ya?”

“Konuşma, Çinli konuşması. Kuyruk Çin modası -siz anlıyo?”

Samuel, yüksek sesle güldü. “Yine aynı kolaylığa sığınıyorsun,” dedi. “Benim de böyle saklanacak bir kovuğum olmasını isterdim doğrusu.”

“Size açıklayabilir miyim acaba, bilmem,” dedi Lee. “Yaşantı benzerliği olmayınca, açıklamak çok güç. Anladığım kadarıyla siz de Amerika’da doğmadınız.”

“Hayır, İrlandalıyım.”

“Ve birkaç yıla kalmaz, Amerikan halkının içinde erirsiniz. Ama Grass Vadisi’nde doğan ben, burada okula giden, yıllarca Kaliforniya Üniversitesi’ne devam eden ben, hiçbir karışma şansına sahip değilim.”

“Belki şu kuyruğunu kessen, öteki insanlar gibi giyinip konuşsan?”

“Hayır, denedim bunu. O beyaz denen kişilere göre, ben yine Çinliyim, ama güvenilmez biri. Aynı zamanda Çinli dostlarım da benden yüz çevirdiler. Vazgeçmek zorunda kaldım.”

Lee, bir ağacın altında durdu, inip atların gemini çözdü. “Yemek zamanı,” dedi. “Bir çıkın hazırlamıştım. Biraz yemek yemek ister misiniz?”

“Elbette isterim. Hele şu gölgeye bir ineyim. Bazen yemek yemeyi unutuyorum, çok garip bu, çünkü her zaman açımdır ben. Söylediklerin ilgimi çekti, bilerek konuşuyorsun. Bana öyle geliyor ki, senin Çin’e dönmen gerekirdi.”

Lee, alaylı alaylı gülümsedi. “Bir-iki dakikaya kalmaz, benim, hayatta her kapının ipini çektiğimi anlarsınız. Çin’e de döndüm. Babam, oldukça başarı kazanmış bir adamdı. Yürümedi ama işler. Yabancı bir şeytana benzediğimi söylediler. Yabancı bir şeytan gibi konuştuğumu söylediler. Töre ve davranış yanlışları yaptım, babam oradan ayrıldıktan sonra türemiş incelikleri de bilmiyordum. Beni almadılar. İster inanın, ister inanmayın, burada, Çin’deki kadar yabancılık çekmiyorum.”

“İnanmam gerekiyor, çünkü akla yakın. Bana, şubatın yirmi yedisine kadar düşünebileceğim sorunlar açtın. Soru sormamda bir sakınca yok ya?”

“Doğrusunu isterseniz, yok. Çinli İngilizcesi konuşmanın kötü yanı, insanın, giderek düşüncesinin de buna ayak uydurması. İngilizceyi unutmamak için, bir hayli yazıyorum. İşitmek ve okumak, konuşmak ve yazmakla bir olmuyor.”

“Hiç yanlış yapmaz mısın? Yani, birden İngilizce konuşmaya başlamaz mısın?”

“Hayır. Bu, galiba insandan ne umulduğuna bağlı. Bir adamın gözlerine baktım mı, nasıl konuşmamı umuyorsa, belli olur, öyle konuşurum.”

“Doğru galiba,” dedi Samuel. “Ben de fıkralar anlatırım. Çünkü herkes benim yanıma gülmeye gelir. Üzüntülü olduğum zaman bile, neşeli olmaya çabalarım.”

“Ama İrlandalıların, neşeli, şakayı seven insanlar olduklarını söylerler.”

“İşte, senin Çinli İngilizcen ve kuyruğun gibi bu da. Öyle değildirler gerçekte. Karamsar insanlardır, hak ettiklerinden daha çok acı çekmek gibi bir Tanrı vergisine de sahiptirler. Derler ki, dünyayı ıslatıp yumuşatan viski de olmasa, İrlandalılar kendilerini öldürürlerdi. Ama fıkralar anlatırlar, çünkü kendilerinden beklenen budur.”

Lee, küçük bir şişe çıkardı. “Bundan biraz içer miydiniz? Çin içkisi?”

“Nedir?”

“Çin brandisi. Sert bir içki, çok kuvvetlidir. Dünyayı yumuşatır.”

Samuel, şişeden bir yudum aldı. “Çürük elma tadı var,” dedi.

“Evet, ama güzel çürük elmalar. Dilinizden geriye doğru kaydırıp, yeniden tadını almayı deneyin.”

Samuel, büyük bir yudum aldı, başını geriye doğru kaldırdı. “Ne demek istediğini anladım,” dedi. “Gerçekten iyiymiş.”

“Burada biraz sandviç, turşu, peynir ve bir kutu da süt var.”

“İyi yapmışsın.”

“Evet.”

Samuel, bir sandviç alıp ısırdı. “Kafamda bir sürü soru vardı,” dedi. “Söylediklerin, en ilginç olanını aklıma getirdi, kusura bakmazsın değil mi?”

“Ne ilgisi var? Sizden isteyebileceğim tek şey, başkalarının yanında, benimle böyle konuşmamanızdır. Bu, onları yalnızca şaşırtır, zaten inanmazlar da.”

“Dediğin gibi yapmaya çalışırım,” dedi Samuel. “Eğer ağzımdan kaçırırsam, benim, komik adamın biri olduğumu hatırla. Bir adamı, ortasından ikiye bölmek, sonra hep bir tek yarısı için uzanmak, oldukça güç.”

“Galiba öteki sorunuzun ne olduğunu biliyorum.”

“Ne?”

“Neden uşaklık yaptığım.”

“Nerden bildin Allah aşkına?”

“Sırasıydı.”

“Kızıyor musun bu soruya?”

“Siz sorunca, hayır. Çirkin soru yoktur. Yukarıdan bakarak sorulanlar dışında elbet. Bilmem neden, uşaklık kötü bir ad kazanmış. Oysa bu meslek, bir filozofun sığınağı, tembel harcı, hatta iyi idare edilirse bir iktidar, hatta bir sevgi durumu olabilir. Bir sürü akıllı insan niye bu mesleği seçmez bilmem, iyice öğrenir, sonra da meyvelerini toplarsın. İyi bir uşak, tam bir güvenlik içindedir. Efendisinin iyiliği yüzünden değil, ama yalnızca alışkanlık ve aylaklık yüzünden böyledir. Bir adamın, baharatlarını değiştirmesi ya da kendi çoraplarını devşirmesi güçtür. Efendisi, bir değişiklik yapmaktansa, kötü de olsa, uşağını yerinde bırakmayı seçer. Ama iyi bir uşak -ki ben fevkalade bir uşağım- efendisini bütünüyle denetimi altına alabilir. Ne düşüneceğini, nasıl davranacağını, kiminle evleneceğini, ne zaman boşanacağını ona söyler. Disiplin altına alarak, ona dehşet ya da mutluluk aşılayabilir ve sonunda, vasiyetnamesinde yer almayı başarır. Eğer istesem, yanında çalıştığım herhangi birini soyar soğana çevirir, bir de bunun için teşekkür alırdım. Son bir şey daha var: Ben, bulunduğum koşullar içinde savunmadan yoksunum. Efendim beni savunacak, koruyacaktır. Siz,

çalışmak ve tasalanmak zorundasınız. Bense, daha az çalışır, daha az tasalanırım. İyi bir uşağım. Kötü bir uşak hiç iş görmez, hiç tasalanmaz, ama yine de yedirilir, içirilir, giydirilir ve korunur. Başka hiçbir meslek bilmiyorum ki, bu kadar yeteneksizlerin elinde kalsın, ustaları bu kadar az olsun."

Samuel, ona doğru eğilmiş, ilgiyle dinliyordu.

Lee, devam etti. "Bütün bu konuşmadan sonra, Çinli İngilizcesine dönmek, büyük rahatlık," dedi.

"Sanchez çiftliği burnumuzun dibinde. Neden bu kadar yakında durduk?"

"Her zaman var konuşmak. Ben Çinli, bir numara çocuk. Siz gitmek şimdi?"

"Ne? A, elbet. Ama pek yalnız bir yaşam olmalı."

"Tek kötü yanı da bu zaten," dedi Lee. "San Fransisco'ya gidip, küçük bir işe atılmayı düşünüyorum."

"Çamaşırcılık ya da bakkallık gibi mi?"

"Hayır. Çok çamaşırhane ve bakkal dükkânı var. Ben belki kitapçı dükkânı açarım. Hoşuma gider, üstelik fazla rekabet de olmaz. Belki de yapamam ama. Bir uşak, yönünü seçme yetisini yitirir."

3

Öğleden sonra, Samuel'le Adam birer ata binip toprakları dolaştılar. Her öğle sonu olduğu gibi, yine rüzgâr çıktı, sarı toz bulutları göklere kadar yükseldi.

"Oo, çok güzel bir yer," diye haykırdı Samuel. "Bulunmaz bir toprak parçası."

"Ama bana öyle geliyor ki, bu rüzgârla birlikte, bizim topraklar da uçup gidiyor," dedi Adam.

"Hayır, biraz yer değiştiriyor, o kadar. Sen biraz Jameslerin çiftliğine veriyorsun, Southeylerin çiftliğinden de biraz alıyorsun."

"Bilmem işte, rüzgârı sevmiyorum. Sinirlendiriyor beni."

"Uzun sürünce, rüzgârdan kimse hoşlanmaz. Hayvanları bile huzursuz ve sinirli yapar. Bilmem dikkat ettin mi, vadinin yukarısına, rüzgârı kesmek için kauçuk ağaçları dikiyorlar. Okaliptüs - Avustralya'dan geliyor. Dediklerine göre, yılda üç metre büyüyorlarmış. Neden sende birkaç sıra dikmiyorsun? Bakalım ne olacak? Zamanla, rüzgârı biraz keser sanırım. Toprağın üst tabakası da sürüklenmez. Hem, iyi yakacak odun da oluyormuş."

"İyi bir düşünce," dedi Adam. "Ama benim asıl isteğim su. Bu rüzgâr, istediğin suyu yukarı pompalayabilir. Eğer birkaç kuyu açıp, kanallarla her yana dağıtırsam, toprak da uçmaz diye düşünüyorum. O zaman, biraz fasulye ekerdim."

Samuel, rüzgâra yan yan baktı. "İstiyorsan, sana su bulabilirim," dedi. "Sonra, bir küçük tulumba yaptım, suyu daha çabuk çekiyor. Benim buluşum. Rüzgâr tulumbası, oldukça pahalıdır. Belki ben sana yapabilirim, fazla para harcamaktan kurtulursun."

"İyi," dedi Adam. "Bana yararlı olursa, rüzgâra aldırmam artık. Su bulabilirsek, yonca da ekerim."

"Fazla para getirmez ama."

"Orasını düşündüğüm yok. Birkaç hafta önce, Greenfield ve Gonzales taraflarına gittim. Bazı İsviçreliler yerleşmişler oraya. Küçücük, güzel inek sürüleri var ve yılda dört sefer yonca biçiyorlar."

"Ben de duydum. İsviçre'den getirtmişler inekleri."

Adam'ın yüzü, kafasındaki tasarılardan ışıl ışıldı. "İşte, yapmak istediğim bu. Tereyağı, peynir satmak, domuzları sütle beslemek."

“Bu vadiye büyük canlılık getireceksin,” dedi Samuel. “Buraları ileride çok şenlendireceksin.”

“Eğer su bulabilirsem.”

“Su varsa, mutlaka bulacağım. Bulacağım. Sihirli değneğimi getirdim yanımda.” Eyerine bağlanmış çatallı değneği okşadı.

Adam, sol yanı işaret etti, üzerinde bodur adaçayları bitmiş, düz ve geniş bir toprak parçasıydı burası.

“İşte,” dedi, “yüz elli dönüm, tabak gibi dümdüz. Delgi ile baktım, üst toprak tabakası ortalama bir metre, üstte kum, sabanın inebileceği derinlikte de yağlı toprak. Burada su bulabilir misin?”

“Bilmiyorum,” dedi Samuel. “Göreceğiz.”

Atından indi, dizginleri Adam’a verdi. Çatallı değneğini çözdü, çatalların her birini bir eliyle tuttu. Kollarını öne doğru uzatmış, değneğin dibi yukarıda kalacak biçimde ağır ağır yürüdü. Adımları zikzaklar çiziyordu. Bir aralık kaşlarını çattı, geriye doğru bir-iki adım attı. Sonra başını salladı, yine yürümeye başladı. Adam arkasından ağır ağır geliyordu, öteki atı yularından tutmuş, yedeğe almıştı.

Adam, gözünü değnekten ayırmıyordu. Değneğin hafifçe titrediğini, sonra görünmez bir balık oltaya takılmış gibi hop ettiğini gördü. Samuel’in yüzü dikkatle gerilmişti. Gitti gitti, sonunda değneğin ucu neredeyse ellerini zorlayarak aşağı dönüverdi. Ağır ağır bir çember çizdi, bir parça adaçayı koparıp yere attı. Çemberin epeyce dışına çıktı, değneğini yine kaldırdı, işaret koyduğu yere yürüdü. Yaklaşırken, sopanın ucu yine aşağı doğru dönüverdi. Samuel içini çekti, rahatlamıştı. Değneği yere bıraktı. “Buradan su çıkarabilirim,” dedi. “Hem de öyle derinde değil. Değnek çok şiddetle çekildi. Bir hayli su var.”

“İyi,” dedi Adam. “Bir-iki yer daha göstermek istiyorum.”

Samuel, kalın bir adaçayı dalı kopardı, toprağa dikti. Yeri yeniden bulabilmek için işaret bıraktı.

Üç yüz yarda ilerde, ikinci bir denemede, değnek neredeyse elinden fırlayacaktı. “Burada dünya kadar su var,” dedi.

Üçüncü deneme bu kadar verimli olmadı. Yarım saat uğraştıktan sonra, ancak küçük bir belirti bulabildi.

İki adam, ağır ağır, Trask’lerin evine döndüler. Öğle sonu, altın rengini almıştı. Sarı toz bulutları ışığı yaldızlıyordu. Her zamanki gibi, gün sona ererken rüzgâr da durdu. Ama havada uçuşan tozların çökelmesi bazen gece yarısını bulurdu. “Bunu herkes anlayabilir. Ama bu kadar güzelini beklemiyordum doğrusu. Dağlardan gelen büyük bir su çanağı olmalı topraklarının altında. Toprak seçmeyi iyi biliyorsunuz Bay Trask.”

Adam gülümsedi. “Connecticut’ta bir çiftliğimiz vardı,” dedi, “altı kuşak boyunca taşlarını ayıkladık. Hatırladığım şeylerin başında, duvarların dışına taş atışımız gelir. Bütün çiftlikler böyledir sanırdım. Burası bana garip ve biraz da günah doluymuş gibi geliyor. Bir taş arasan, epeyce yürüdükten sonra bulabiliyorsun.”

“Günah çok garip bir şeydir,” dedi Samuel. “Bence bir adam, içinde dışında ne varsa, hepsini silkeleyip atsa, yine de bir yanında, kendini rahatsız edecek birkaç küçük günah saklamayı başarır. Günahlar, en son vazgeçebileceğimiz şeylerdir.”

“Belki de bizi alçakgönüllü kılması güzel. İçimize Tanrı korkusu salar.”

“Sanırım,” dedi Samuel. “Alçakgönüllülük iyi olmalı, çünkü her insanda az çok bir parça vardır.”

“Bana şu değnekten söz etsene,” dedi Adam. “Nasıl buluyor suyu?”

Samuel, eyerine bağlı duran çatallı değneği okşadı. “Benim pek buna ihtiyacım yok, ama pekâlâ çalışıyor.” Adam’a gülümsedi. “Belki şöyle açıklayabilirim. Belki de ben suyun nerede olduğunu içimde duyuyorum. Bazı insanlarda böyle yetenekler vardır. Şöyle düşün -buna alçakgönüllülük

diyelim istersen ya da kendime karşı duyduğum derin güvensizlik, beni, bu sihirli değneği kullanarak, zaten bildiğim bir şeyin ortaya çıkmasını sağlıyor. Bunlar senin için bir anlam taşıyor mu?”

“Düşünmem gerek,” dedi Adam.

Atlar, yollarını kendileri buluyorlardı. Başları sarkmış, yuları gevşek bırakılmıştı.

“Bu gece kalabilir misin?” dedi Adam.

“Kalabilirim, ama kalmazsam iyi olur. Liza’ya, gece kalacağımı söylememiştim. Merak etmesini istemem.”

“Ama burada olduğunu biliyor.”

“Elbette biliyor. Ama bu gece eve döneceğim. Ne kadar geç olsa da, önemi yok. Eğer beni yemeğe davet ederseniz memnun olurum. Kuyuları açmaya ne zaman başlayalım dersiniz?”

“Şimdi, elinden geldiği kadar çabuk.”

“Biliyorsun, su çıkarmak pek ucuza mal olmaz. Otuz santim için elli sent ya da daha fazla isteyebilirim. Aşağıdan ne çıkacağına bağlı bu. Çok para gidebilir.”

“Param var. Ben kuyuları istiyorum. Bakın Bay Hamilton...”

“Samuel deyin, daha kolay olur.”

“Bak Samuel, ben topraklarımı bir bahçeye çevirmek istiyorum. Unutma, benim adım Adam. Şimdiye kadar, cennetten kovulmak şöyle dursun, cennetin yüzünü bile görmedim.”

“Bahçe yaratmak için, şimdiye kadar duyduğum en iyi neden buydu,” dedi Samuel. Kıkırdadı. “Meyve ağaçlarını nereye dikiyorsun?”

“Elma dikmeyeceğim,” dedi Adam. “Bu dert aramak olur.”

“Havva ne diyor bu işe? Onun da diyeceği vardır, unutma Havva elmayı sever.”

“Bu Havva sevmez.” Adam’ın gözleri ışıldıyordu. “Havva’yı tanımıyorsun sen. Benim seçimime boyun eğer. Kimseler, onun ne kadar iyi bir kadın olduğunu tahmin edemez sanırım.”

“Bulunmaz bir şeye sahipsin. Şu anda, bundan daha büyük bir nimet düşünemiyorum.”

Sanchezlerin evinin bulunduğu küçük vadinin ağzına yaklaşmışlardı. Büyük meşelerin yuvarlak, yeşil tepelerini görebiliyorlardı buradan.

Adam, alçak bir sesle, “Nimet mi?” dedi. “Bilinmez, kimse bilemez. Sıkıcı bir yaşantım vardı, Bay Hamilton -Samuel. Başkalarının yaşantısına oranla pek kötü değildi, ama bomboştu. Bilmem neden anlatıyorum bunları size?”

“Ben dinlemekten hoşlandığım için.”

“Annem ölmüş, ben çok küçükken. Üvey annem iyi bir kadındı, ama dertliydi, hastaydı. Babam ise sert ve iyi biriydi, belki de büyük bir adamdı.”

“Ama onu sevemedin?”

“Kilisede neler duyulursa, öyle bir duygu besliyordum ona karşı. Bu duyguda korku payı da az değildi.”

Samuel başını salladı. “Biliyorum, bazı insanlar böyle ister.” Acı acı gülümsedi. “Ben hep bunun karşıtını istemişimdir. Liza, bunun, benim zayıf yanım olduğunu söylüyor.”

“Babam, beni orduya yazdırdı. Batıda, Kızılderililere karşı savaştım.”

“Bir asker gibi düşünmüyorsun.”

“İyi bir asker değildim. Size her şeyi anlatıyorum.”

“İstiyorsun da ondan. Her zaman bir neden bulunur.”

“İnsanları öldürmek için yeterli nedenler bulamadım ya da açıklanan nedenleri anlamadım.”

Bir süre sessizce atlarını sürdüler. Adam devam etti. “Ordudan, bataklıktaki çamurun içinden

sıyrılır gibi çıktım, sürüklenerek. Eve dönmeden, uzun süre orada burada dolaştım. Çünkü ev, sevmediğim, yalnızca hatırladığım bir şeydi."

"Baban?"

"Öldü. Ev, oturduğumuz, çalıştığımız, ama hep korkunç bir kır gezisi gibi ölümü beklediğimiz bir yerdi."

"Yalnız mıydın?"

"Hayır, bir kardeşim var."

"Nerede? Kır gezintisini mi bekliyor?"

"Evet, evet, tam böyle. Sonra Cathy geldi. Belki bir gün hepsini anlatabilirim, isterseniz elbette."

"Dinlemek isterim," dedi Samuel. "Öyküleri, üzüm yer gibi dinlerim."

"Cathy'den bir çeşit ışık yayılıyordu. Her şeyin rengi değişti. Dünya önümde açılıverdi. Sabahları uyanıp yeni bir güne başlamak güzeldi. Artık hiçbir şeye sınır yoktu. Dünyadaki insanlar iyi ve güzeldi. Ve ben artık korkmuyordum."

"Tanıdım bu duyguyu," dedi Samuel. "Eski dostumdur o benim. Hiç ölmez bazen uzaklaşır gibi olur, o veya sen. Evet, tanırım -gözler, burun, ağız, saçlar."

"Bütün bunlar, o küçük, yaralı kızın eseriydi."

"Senin değil yani?"

"Ah, hayır. Öyle olsa, daha önce olurdu. Hayır, Cathy yarattı onu, onun çevresinde yaşıyor her şey. İşte, kuyuları neden istediğimi anlattım sana. Bana verilen değerli şeyin karşılığını, bir bakıma ödemek istiyorum. Öyle kusursuz, öyle güzel bir bahçe yaratacağım ki, tam Cathy'nin yaşayabileceği, ışığının parlayacağı bir yer olacak."

Samuel, birkaç sefer yutkundu. Sonra kurumuş gırtlağından gelen kısık bir sesle, "Görevimi anlıyorum," dedi. "Eğer senin dostunsam, insansam, görevimin ne olduğu açıkça ortada."

"Ne demek istiyorsun?"

Samuel, iğneli bir tavırla, "Senin değer verdiğin o şeyi alıp yüzüne çalmak, sonra çamurlara bulayıp tehlikeli ışığını yaymasına engel olmak benim görevim," dedi. Sesi öfkeyle yükseliyordu. "Onu o çamurlara bulanmış haliyle kaldırıp sana göstermeliyim ki pisliğini, tehlikesini anlayasın. Ne kadar çirkin olduğunu görmen için seni zorlamalıyım. Sana, hiçbir şeyin sürekli olmadığını söylemeli, örnekler vermeliyim. Sana, Othello'nun mendilini vermeliyim. Ah, biliyorum, bu gerekli. Karmakarışık kafanı düzeltmeli, insanın içinden gelen itki, kurşun gibi karanlık, yağmurda kalmış inek leşi gibi kokuşmuştur. Eğer görevimi iyi yaparsam, sana, eski, kötü yaşantını geri veririm, ama bu sefer onu iyi bulursun, bizim topluluğa katılırsın."

"Alay mı ediyorsun? Keşke anlatmasaydım!"

"Bir dostun görevidir bu. Vaktiyle, bir dost bana karşı bu görevini yapmıştı. Ama ben gerçek bir dost değilim. Dolayısıyla arkadaşlarımın yanında hiç itibarım kalmayacak. Ama güzel şeydir bu duygu, koru onu, sevindirsin seni. Ben de, dünyanın dibine inmem gerekse, kuyuları açacağım. Portakal sıkar gibi, su çıkaracağım bu topraktan."

Büyük meşelerin altından, eve doğru ilerlediler.

"İşte, dışarıda oturuyor," dedi Adam. Sonra seslendi. "Cathy, su olduğunu söylüyor, hem de pek çok." Samuel'e döndü. "Bir bebek bekliyor, biliyor musun?" dedi.

"Uzaktan bile güzel görünüyor," dedi Samuel.

O gün hava çok sıcak olduğundan, Lee masayı dışarıya, meşelerin birinin altına kurmuştu. Güneş batıdaki dağlara doğru alçalırken, Lee mutfağa gidip gelmeye başlamıştı. Soğuk etler, turşu, patates salatası, hindistan cevizli pasta, şeftalili turtadan meydana gelen akşam yemeğini getirdi. Masanın ortasına, içi süt dolu, dev gibi taş testiyi yerleştirdi.

Adam'la Samuel, yıkama yerinden çıktılar, saçları, yüzleri parlıyordu sudan. Samuel'in sakalı sabunlanmaktan kabarmıştı. Masanın başında durup, Cathy'nin gelmesini beklediler.

Cathy, ağır ağır geldi, düşmekten korkuyormuş gibi adımlarını kollayarak yürüyordu. Bol etekliği ve önlüğü, şiş karnını bir dereceye kadar gizliyordu. Yüzü sakin, çocuksu bir görünüşteydi. Ellerini önüne kavuşturmuştu. Masanın yanına kadar geldi, ancak ondan sonra başını kaldırıp Samuel'le Adam'a baktı.

Adam, onun sandalyesini çekerken, "Sen Bay Hamilton'la tanışmadın daha canım," dedi.

Cathy elini uzattı. "Nasılsınız?" dedi.

Samuel, onu inceliyordu. "Güzel bir yer," dedi. "Tanıştığımıza memnun oldum. İyisiniz umarım."

"A, evet. Evet, iyiyim."

Erkekler de oturdular. Adam, "Elinde değildir, yemekte pek resmi davranır," dedi. "Sanki her yemek, bir şölendir."

"A, öyle söyleme," dedi Cathy. "Hiç de değil."

"Şölen sofrası gibi bulmuyor musun Samuel?"

"Doğrusu öyle. Hem bir şey söyleyeyim mi, ben de şölene çok yakışırım ya. Hele çocuklarım - onlar daha da beterdir. Tom bugün buraya gelmek istedi. Kendini çiftlikten dışarı atmak için deli oluyor."

Samuel birden, kendisi konuşmasa, sofraya derin bir sessizliğin çökeceğini fark etti. Sustu, sessizlik çöktü. Cathy, kuzu kızartmasını yerken tabağına bakıyordu. Eti sivri dişlerine götürürken, başını kaldırıp baktı. İri iri açılmış gözleri, hiçbir şey iletmiyordu insana. Samuel ürperdi.

"Soğuk değil ya?" dedi Adam.

"Soğuk mu? Yok, şeytan okşadı galiba da ürperdim."

"A, evet, bilirim."

Yeniden sessizlik çöktü. Samuel, bir konu açılsın diye bekledi, ama açılmayacağını da biliyordu.

"Vadimizi beğendiniz mi Bayan Trask?"

"Efendim? A, evet."

"Altı haftaya kadar," dedi Adam. "Karım yücelerden biridir. Pek konuşmaz."

"Sessizlik, bazen çok daha fazla şey anlatır," dedi Samuel. Cathy' nin gözlerini yeniden kaldırıp indirdiğini gördü. Samuel'e, alnındaki yara izi daha da koyulaşmış gibi geldi. Kamçıyla vurunca at nasıl ürperirse, Cathy de öyle ürpermişti. Samuel, onu böyle içten içe ürpertmek için ne söylemişti, hatırlamıyordu. Üzerine bir gerginlik geldiğini sezdi. Elindeki sihirli değnek çekildiği zamanki duygusuna benziyordu bu. Garip bir şeylerin olduğunu seziyordu. Adam'a baktı, onun, hayran hayran karısını seyrettiğini gördü. Garip olan neyse, Adam'a hiç de garip gelmiyordu. Yüzü mutluluk doluydu.

Cathy bir et parçasını çiğniyordu. Ön dişleriyle çiğniyordu. Samuel, daha önce kimsenin böyle yemek yediğini görmemişti. Lokmasını yuttuktan sonra, küçük kırmızı dilini dudaklarının üzerinde dolaştırdı. Samuel, kendi kendine tekrarladı. "Bir şey, bir şey var, ama nedir anlamıyorum. Bir terslik var." Sessizlik çökmüştü masaya.

Arkasında bir ayak sürümesi duydu. Döndü, Lee masaya bir çaydanlık koydu. Ayaklarını sürüyerek uzaklaştı yine.

Samuel, sessizliği gidermek için konuşmaya başladı. İrlanda'dan bu vadiye nasıl geldiğini anlattı.

Ama birkaç sözcük söyledikten sonra, ne Adam'ın, ne de Cathy'nin kendisini dinlediğini fark etti. Çocuklarına uyguladığı bir oyuna başvurdu. Çocuklar, kendisine kitap okutur, sonra da dinlemezlerse, araya birkaç saçma cümle sıkıştırırdı. Yine öyle yaptı. Ne Adam, ne de Cathy bir tepki gösterdi. Samuel de anlatmaktan vazgeçti.

Yemeğini aceleyle yedi, çayını kaynar kaynar içti ve peçetesini katlayarak, "Hanımefendi, izin verirseniz ben eve gideyim artık. Konukseverliğinize teşekkürler."

"İyi geceler," dedi Cathy.

Adam ayağa fırladı. Bir düşten uyanmış gibiydi. "Gitmeseydin daha," dedi. "Bu gece, seni burada kalmaya kandırırım sanıyordum."

"Hayır, teşekkür ederim, kalamam. Yolum da epey uzun. Galiba, galiba değil kesin, mehtap da var bu gece."

"Kuyulara ne zaman başlayacaksın?"

"Önce arabamı düzene sokayım. Birkaç güne kadar aletlerimi Tom'la gönderirim."

Adam, yeniden canlandı. "Çabuk ol," dedi. "Hemen başlayasın istiyorum. Cathy, dünyanın en güzel yerini yaratacağız. Bir eşi daha bulunmayacak."

Samuel, bakışlarını Cathy'nin yüzüne çevirdi. Hiçbir değişme olmamıştı. Gözler anlamsızdı, dudaklarının uçları yukarı kıvrılmış küçük ağız, "İyi olur," dedi.

Samuel bir an, bir şey söyleyip, bir şey yapıp, onu bu uzak duruşundan sarsıp çıkarmak dileğine kapıldı. Yeniden ürperdi.

"Yine mi şeytan okşadı?" dedi Adam.

"Evet, yine şeytan." Akşam karanlığı çöküyordu. Ağaçlar şimdiden kararmıştı. "İyi geceler öyleyse," dedi.

"Seninle aşağı kadar yürüyeyim."

"Yok, karınla kal. Yemeğini daha bitirmemişsin."

"Ama ben..

"Otursana be adam. Ben atımı bulurum, bulamazsam, seninkilerden birini çalarım." Samuel, onu yavaşça sandalyesine itti. "İyi geceler. İyi geceler hanımefendi." Hızla ahıra doğru yürüdü.

O hantal ayaklı Hüdaverdi, yemlikte, kepçe kulaklarıyla nazlı nazlı saman çiğniyordu. Zinciri tahtaya değdikçe şıkırdıyordu. Samuel, duvardaki büyük çiviye astığı eyeri çıkardı, hayvanın geniş sırtına koydu. Kolanı geçirirken, arkasında bir kıpırtı duydu. Döndü ve kapıdan gelen ışığın içinde Lee'yi gördü.

"Ne zaman geleceksiniz?" diye sordu Çinli, alçak bir sesle.

"Bilmiyorum. Birkaç gün sonra sanırım. Lee, ne var bu evde?"

"Nasıl ne var?"

"Aman Tanrım! Ürperip durdum. Burada bir gariplik yok mu?"

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Ne demek istediğimi pekâlâ biliyorsun."

"Çinli çocuk çalışmak yalnız -ne işitmek, ne konuşmak."

"Evet, galiba haklısın. Elbette haklısın. Sorduğum için özür dilerim. Düşüncesizlik ettim." Döndü, Hüdaverdi'nin ağzına gemi taktı, koca ayaklarını başlığa geçirdi. Zincirini çözdü, yemliğin içine bıraktı. "İyi geceler, Lee," dedi.

"Bay Hamilton.

"Evet?"

"Ahçıya ihtiyacınız var mı?"

“Bizim çiftliğin ahçı tutacak parası yok.”

“Ben ucuza çalışırdım.”

“Liza seni öldürür. Niye, ayrılmak mı istiyorsun?”

“Bir sorayım, dedim,” dedi Lee. “İyi geceler.”

5

Adam’la Cathy, ağacın altında, alacakaranlıkta oturuyorlardı.

“İyi bir adam o,” dedi Adam. “Hoşuma gidiyor. Onu, burayı işletmeye razı edebilmek isterdim, bir çeşit yönetici, kâhya olarak.”

“Onun kendi yeri, kendi ailesi var,” dedi Cathy.

“Evet, biliyorum. Ama gördüğüm en verimsiz toprakta yaşıyorlar. Benim yanımda çalışsa, daha çok kazanırdı. Bir kez soracağım bunu. Yeni bir ülkeye alışmak çok zaman alır. Yeniden doğmak, her şeyi yeniden öğrenmek gibi duygu. Yağmurun ne yönden geldiğini bilirdim, burası ise değişik. Rüzgâr çıkacak mı hava soğuyacak mı, ezbere bilirdim. Ama burada yeniden öğrenmem gerek. Yalnızca biraz zaman alır işte. Rahat mısın Cathy?”

“Evet.”

“Bir gün, pek kısa bir süre sonra, bütün bu vadiyi, yoncadan yemyeşil göreceksin. Buradan, biten evimizin güzel, geniş pencerelerinden seyredeceksin. Sıra sıra zamk ağaçları dikeceğim. Tohumlarla fidanlar getirteceğim. Bir çeşit deneme çiftliği yapacağım burasını. Çin’den gelen *lichee* ağaçlarını bile deneyebilirim. Acaba burada yetişirler mi? Neyse, deneriz. Belki Lee bana yolunu gösterebilir. Bebek bir doğsun, benimle birlikte, bütün toprakları dolaşırsın. Her yeri görmedin daha. Sana söyledim mi, Bay Hamilton yeldeğirmenleri yapacak. Buradan, onların dönüşlerini seyrederiz.” Bacaklarını rahatça masanın altına uzattı. “Lee’nin mumları getirmesi gerekti,” dedi. “Neden getirmedi acaba?”

Cathy, büyük bir sükûnetle, “Adam, ben buraya gelmek istemedim. Burada kalmaya niyetim yok. Yolunu bulur bulmaz, buradan gideceğim,” dedi.

“Aa, saçma,” dedi Adam. “Evinden ilk kez ayrı düşen küçük bir çocuğa benziyorsun. Çocuk bir doğsun, buraya alış hele bir, bak o zaman nasıl seveceksin. Biliyor musun, orduya ilk girdiğimde, sıla özleminden ölecekmişim gibi gelmişti bana. Ama sonra alıştım. Birlikte alışacağız buraya da. Onun için, saçma şeyler söyleme.”

“Saçma değil.”

“Bu konuyu kapat artık canım. Bebek doğduktan sonra, her şey değişecek. Göreceksin, göreceksin bak.” Adam, ellerini başının arkasına kenetledi ve dallar arasında görünen soluk yıldızlara baktı.

On Altıncı Bölüm

1

Samuel Hamilton, gece atla eve dönerken her yer ay ışığı altındaydı. Tepeler, beyaz tozlara bürünmüş birer ay gibiydiler. Ağaçlar ve toprak, ay gibi çorak ve sessiz, ay gibi havasız ve ölüydü. Kuytuluklar, ton vermeyen bir karanlığa gömülmüştü, açıklıklar ise renksiz bir beyazlıkla örtülüydü. Orada burada, Samuel'in gözüne takılan bazı kıpırdanmalar vardı. Ay ışığında beslenenler iş başındaydı. Geyikler, ay ışığında bütün gece otlar, gündüzleri de çalılar arasında uyuklarlar. Tavşanlar, tarla fareleri ve kovalanan bir sürü küçük yaratık, bu gizleyici ışıkta kendilerini güven içinde duyar, sıçrayıp hoplar, sürünür, burunları tehlike kokusu aldı mı da oldukları yerde donup kalırlar, taşa, çalıya benzerler. Öbür hayvanlar da iş başındaydı. Uzun boylu gelincikler kahverengi ışık dalgaları halinde dolaşıyor, yaban kedileri hemen hemen hiç görünmüyor, yalnız yeşil gözleri ışıkla karşılaşıp bir-iki saniye parladığında fark ediliyorlardı. Tilkiler, kalkık burunlarıyla sağı solu koklayarak sıcakkanlı bir av arıyorlardı. Rakunlar, durgun suyun yanında kurbağalarla konuşuyorlardı. Çakallarsa, yamaçlarda acıdan ve sevinçten sarhoş, duygularını yarı ağlar, yarı güler gibi, tanrıçaları aya haykırıyorlardı. Ve hepsinin üstünde, karanlık gölgeliklerde baykuşlar uçuşuyor, aşağıya ürpertili lekeler düşürüyorlardı. Öğle sonu rüzgârı dinmişti, şimdi soluk alır gibi usuldan bir meltem esiyor ve arada bir çıplak tepelerden yansıyan sıcak hava dalgalanıyordu.

Htidaverdi'nin güm güm öten nal sesleri, bu gececil yaratıkların şamatasını bir an için susturuyordu. Samuel'in sakalı, akçıl akçıl parlıyordu. Kırlaşmış saçları tepesinde dikilmişti. Siyah şapkasını eyerin kaşına asmıştı. Böğründe bir sancı vardı, hastalıklı bir düşüncenin verdiği bir acıydı bu, bir *Weltschmerz*'di. Biz buna *Welshrats* derdik. Hani, dünyanın verdiği acı bütün ruhunuzu bir gaz gibi kaplar da umutsuzluğa kapılırsınız ve sizi üzen olayı arar, ama bir şey bulamazsınız.

Samuel, o güzelim çiftliği, su çıkacağını gösteren belirtileri geçirdi aklından. Bunlardan bir *Welshrats* doğmazdı, tabii gizli bir kıskançlık duymuyorsa. Ama kendini dinlediğinde, içinde bir kıskançlık izine rastlayamadı. Adam'ın bir cennet bahçesi yaratmak konusundaki düşünü ve onun Cathy'ye hayranlığını düşündü. Bunda da bir şey yoktu, yalnız -yalnız bu, ona kendi kapanmış bir yarasını hatırlatmıştı. Ama bu öyle uzak, öyle eski bir yaraydı ki, unutulmuştu. Anılar tatlı, sıcak ve huzur vericiydi ve artık geçip gitmişti. Kalçaları ve kasıkları, açlığı çoktan unutmuşlardı.

Ağaç gölgelerinden ve aydınlık açıklardan geçerken, kafası hiç durmadan araştırıyordu. Bu *Welshrats* ne zaman göğsünü kemirmeye başlamıştı? Sonra birden buldu. Cathy'ydi bunun nedeni, o güzel, ufak tefek, ince Cathy. Ama ne vardı ki onda? Suskun bir kadındı, ama kadınların çoğu suskundur. Neydi? Nereden gelmişti bu duygu? Hatırladı. Tıpkı, su bulunan yeri keşfettiği zamanki bir duyguya kapılmıştı. Başının üstünde hayalet dolaşırmış gibi olmuştu. Şimdi her şey, yer, zaman ve insanlar yerli yerine oturmuştu işte. Bu, sofrada başlamıştı ve Cathy'den gelmişti.

Gözlerinin önüne onun yüzünü getirdi: O iri iri açılmış gözlerini, zarif burun deliklerini, küçük ama tatlı ağzını. Bir süre küçük ve kuvvetli çenesini inceledi, sonra yine gözlere döndü. Bu gözler soğuk muydu? Onun gözleri miydi bunun nedeni? Dönüp dönüp bu noktaya geliyordu. Cathy'nin gözlerinde anlam kırıntısı bile yoktu, karşısındakiyle ilişki kurmuyordu. Gözlerinin ardında ne olduğu anlaşılmıyordu. İnsan gözleri değildi bunlar. Samuel'e bir şey hatırlatıyorlardı, ama ne? Bir anı mı, bir görüntü mü? Bulmak için kendini zorladı ve birden hatırladı.

Bunca yılın ardından, bütün renkleri, çığlıkları ve duygularıyla, birden canlanıvermişti. Samuel, şimdi, şimdi kendini küçük bir çocuk olarak görüyordu. Öyle küçüktü ki, babasının omuzlarına

tırmanmıştı. Ayaklarının altında, Londonderry’nin kaldırımlarını, hayatında görmüş olduğu tek büyük kentin gürültüsünü ve şenliğini duyuyordu. Bir panayırdı bu, kukla gösterileri, satış tezgâhları vardı, sokaklarda, çevresi çitle çevrilmiş yerlerde atlar, kısraklar satılıyor, değiş tokuş ediliyor ya da açık artırmaya konuluyordu. Daha başka, bir sürü incik boncuk satan yerler de vardı. İnsanın canı çekiyordu, üstelik o an için elde edilmez şeyler de değildi, çünkü babasının keyfi yerindeydi.

Sonra, insanlar gür bir ırmağa benzediler, onlar da, sele kapılan yonga parçaları gibi, dar sokaktan aşağı sürüklendiler. Göğüs göğüse, sırt sırta sıkışılıyor, ayaklar üzerinde güç duruluyordu. Dar sokak bir alana açılıyordu. Bir yapının kül rengi duvarı önünde, yüksekçe bir yerde birbirine çatılmış kalaslar vardı. Kalasların ucundan aşağı, ilmekli bir ip sarkıyordu.

Samuel’le babası, insan seline kapılmış, gitgide oraya doğru itiliyorlardı. Anıları arasından, babasının, “Bir çocuk için değil bu. Kimse için değil. Hele bir çocuk için hiç değil!” dediğini duydu. Babası geri dönmeye çabalıyor, bu insan selinin ters yönüne doğru ilerlemeye uğraşıyordu. “Bırakın gidelim,” diye yırtınıyordu. “Lütfen bırakın geçelim. Çocuk var yanımda.”

Ama insan dalgasının aldırdığı yoktu, duygusuzca itiyordu. Samuel, başını kaldırıp kalaslara bakmıştı. Karalar giyinmiş, başlarında kapkara başlıklar, bir bölük adam, yüksekçe bir sahanlığın üzerine çıkmışlardı. Ortalarında, altın saçlı bir adam vardı. Koyu renk bir pantolon, yakası açık mavi bir gömlek giymişti. Samuel’le babası öyle yakındaydılar ki, Samuel, görmek için başını iyice yukarı kaldırmak zorunda kalıyordu.

Altın saçlı adamın kolları yoktu sanki. Tepeden kalabalığa baktı, baktı, Samuel’e baktı. Gözünün önüne gelen resim gayet açık, aydınlık ve kusursuzdu Samuel’in. Adamın gözlerinde derinlik yoktu. Başka gözlere benzemiyordu bu gözler, insan gözleri değildi sanki.

Birden, sahanlıkta bir kımıltı oldu. Babası iki elini de Samuel’in başına koydu, avuçları kulaklarını örtmüş, parmakları gözlerinin üzerinde kenetlenmişti. Eller, Samuel’i aşağı doğru bakmaya ve yüzünü, babasının yabanlık siyah paltosuna gömmeye zorluyordu. Ne kadar uğraşsa, kafasını oynatamıyordu. Babasının elleri ardından yalnız belli belirsiz bir ışık görebiliyor ve boğuk bir uğultu duyabiliyordu. Kulaklarında küt küt atan yüreği dinliyordu. Sonra, babasının elleri ve kollarının kasıldığını duydu. Babasının soluğu yüzüne vuruyordu. Kesik kesik soluyordu, elleri titriyordu babasının.

Bu anının gerisi de vardı. Samuel, belleğini biraz daha eşeledi. Atın başının biraz ilerisinde, gözünün önünde başka şeyler de canlandı. Bir meyhanenin aşınmış, kırık dökük masası, yüksek sesle konuşmalar, gülüşmeler. Babasının önünde çinko bir şarap tası, kendi önünde de bir fincan şekerli ve tarçınlı sıcak süt vardı. Babasının dudakları şaşılacak kadar morarmıştı, gözlerinde de yaşlar vardı.

“Bilsem, seni buraya hiç getirmezdim. Görülecek gibi değildi. Hele bir çocuk için, hiç.”

“Bir şey görmedim ki,” dedi Samuel ince sesiyle. “Başımı öne eğdim.”

“İyi ki öyle yapmışım.”

“Neydi o?”

“Sana şöyle söyleyeyim: Kötü bir adamı öldürüyorlardı.”

“O altın saçlı adamı mı?”

“Evet, onu. Ona hiç acımaya değmez. Öldürülmesi gerekliydi. Bir sürü korkunç iş yapmıştı, ancak bir iblisin düşünebileceği işler. Beni üzen, onun asılması değil, bunu bir şenlik haline getirmeleri. Oysa gizlice yapılması gerekirdi, karanlıkta yapmalıydılar.”

“Altın saçlı adamı gördüm ben. Dosdoğru bana bakıyordu.”

“Öyleyse, öldürdükleri büsbütün iyi olmuş.”

“Neler yapmış?”

“Korkunç şeyler, şimdi kafanı böyle şeylerle doldurmak istemem.”

"Çok garip gözleri vardı o adamın. Keçi gözlerini hatırlattı bana."

"Sen sütünü içmene bak. Sana kurdeleli bir bastonla, uzun gümüş gibi bir düdük alacağım çıkınca."

"Peki, o üzeri resimli parlak kutuyu?"

"Onu da. Haydi sütünü iç, başka bir şey de isteme."

İşte, geçmişin tozları arasından çıkan buydu. Hüdaverdi, çiftliğin bulunduğu çukurdan önceki yamacı tırmanıyordu. Kocaman ayakları, yoldaki taşlarda tökezleyip duruyordu.

Gözler, elbet gözler, diye düşündü Samuel. Hayatımda yalnız iki kez gördüm böyle gözleri. İnsan gözüne benzemeyen gözler. "Bu gece, bu mehtap yüzünden olmalı," diye düşündü. "Yoksa yıllarca önce asılan o altın saçlı adamla, bu tatlı, ufak tefek gebe kadın arasında ne ilişki olabilir? Liza haklı. Hayal gücüm, bir gün beni cehenneme yollayacak. Şu saçmaları kafamdan söküp atsam iyi olacak, yoksa zavallı kızcağızı şeytan yerine koyacağım. İşte insan böyle düşer tuzağa. Aklını başına topla, unut bunları! Bir rastlantı olarak gözün biçimiyle rengi aynı, hepsi bu kadar. Ama hayır, öyle değil. Bu bir bakıştı. Renkle, biçimle ilgisi yoktu ki. Peki öyleyse, bir bakış nasıl şeytanca olabilir? Böyle bir bakış, kutsal bir yüzde de bulunabilir. Amaan, yeter artık, bu saçmalıkları bir daha aklına getirme... hiç." Birden ürperdi. "Şeytan da, bugün beni pek sık okşuyor galiba," diye geçirdi aklından.

Salinas Vadisi'nde yaratılacak cennete, elinden geldiği kadar yardım etmeye karar verdi. Böylelikle, çirkin şeyler düşünmenin diyetini gizlice ödemiş olacaktı.

2

Sabahleyin Samuel mutfağa girdiğinde, Liza Hamilton, yanakları alev alev kızarmış, kafese kapatılmış bir leopar gibi, ocağın önünde dönüp duruyordu. Ekmek pişirmek için yakılmış fırında, meşe odunları gürül gürül yanıyor, ekmekler, tavalar içinde bembeyaz ve kabarmış, bekliyordu. Liza, şafaktan beri ayaktaydı. Her zaman öyleydi ya. Ona göre, gün ışıdıktan sonra yatakta kalmak, en azından karanlık bastıktan sonra dışarıda olmak kadar günahtı. Her iki davranışın da erdemi olamazdı. Onun tertemiz ütülü çarşafları arasında, suç sayılmadan ve günah işlemiş olmadan, şafak söktükten sonra da yatabilecek yeryüzünde yalnızca bir tek kişi vardı. Hatta gün iyice ilerledikten sonra bile, yatakta kalabilirdi o. Bu ayrıcalıklı kişi, en küçük yavrusu, tekne kazıntısı Joe'ydu.

Şimdi çiftlikte yalnız Tom'la Joe kalmıştı. İri yarı, kızıl saçlı Tom, güzel bir bıyık bırakmıştı. Mutfak masasının başında, öğretildiği biçimde, kollarını indirmiş oturuyordu. Liza, cıvık hamuru, kulplu bir kaptan lokma tavasına boşalttı. Sıcak lokmalar minik yastıklar gibi kabardı. Üzerlerinde küçük fıskalar belirdi ve patladı. Hoş bir renk çıkmıştı ortaya, üzerlerinde yer yer koyu kahverengi lekeler vardı. Mutfağı tatlı ve güzel bir koku kaplamıştı.

Samuel avludan içeri girdi. Elleriyle yüzünü yıkamıştı. Yüzü ve sakalı sudan pırıl pırıldı. Mavi gömleğinin kollarını indirdi mutfağa girerken. Bay Hamilton'a göre, sofrada sıvalı kollarla oturmak ayıptı. Bilgisizlik ve kabalık sayardı bunu.

"Geç kaldım, Anne," dedi Samuel.

Liza dönüp bakmadı bile. Elindeki maşa yılan gibi kıvrılıp duruyor, kızaran lokmaları, kızgın yağın içinde çeviriyordu. "Eve döndüğünde saat kaçtı?" diye sordu.

"Oo, geç olmuştu, çok geç. On bir filandı sanırım. Uyandırmayayım diye sana haber vermedim."

"Uyanmadım," dedi Liza sert bir tavırla. "Gece yarılarına kadar dolaşmayı belki sen sağlığına aykırı görmüyorsun, ama Hak Teala Hazretleri nasıl uygun bulursa, öyle yapar." Herkes bilirdi ki, Liza Hamilton'la Hak Teala Hazretleri her konuda görüş birliğindeydiler. Liza döndü, Tom'un

ellerine bir tabak sıcak lokma tutuşturdu. “Sanchezlerin yeri ne âlemde?”

Samuel, karısının yanma gitti. Upuzun boyuyla eğildi, karısının kızarmış yanağını öptü. “Günaydın Anne,” dedi. “Haydi, bana iyi günler dile.”

“İyi günler,” dedi Liza alışkanlıkla.

Samuel, sofraya oturdu. “İyi günler, Tom. Ee, Bay Trask büyük değişiklikler yapıyor. Eski evi oturulacak duruma getiriyor.”

Liza birden döndü. “Yıllardır ineklerin, domuzların yattığı o evi mi?”

“Döşemeleri ve pencere doğramalarını söktürmüş. Her şey yepyeni ve pırıl pırıl boyalı.”

“O domuz kokusunu dünyada gideremez,” diye direndi Liza. “O domuzlar öyle pis bir koku bırakırlar ki, ne yıkamakla gider, ne de boyamakla.”

“Vallahi, ben girdim, dolaştım evi Anne. Boya kokusundan başka bir şey gelmedi burnuma.”

“Boyalar kuruyunca duyarsın domuz kokusunu.”

“Güzel bir bahçe yapmış. İçinden pınarın suyu akıyor. Çiçekler için bir yer ayırmış. Güller filan. Fidanların bazılarını, ta Boston’dan getirtmiş.”

“Ey ulu Tanrım,” dedi Liza, kızgın bir sesle, “bu tutumsuzluğa nasıl dayanıyorsun, anlamıyorum.”

“Bana da birkaç sürgün çıkarıp verecek,” dedi Samuel.

Tom, tabağındaki lokmaları bitirmiş, kahvesini karıştırıyordu. “Nasıl bir adam o, Baba?”

“Vallahi, iyi bir adam sanırım. Güzel konuşuyor, düşünceleri güzel. Birtakım şeyler de tasarlıyor...”

“Senin de ondan aşağı kalır yanın yok ya.”

“Biliyorum, Anne. Ama ben, çoğunlukla, elde edemeyeceğim şeyler düşler dururum. Oysa Bay Trask’in işe yarar düşleri ve bu düşlerini gerçekleştirebilecek güzel dolarları var. Toprağını cennet bahçesine çevirmek istiyor. Dediğini yapacak da.”

“Karısı nasıl bir şey?”

“Ee, pek genç, pek güzel. Sessiz, hemen hemen hiç konuşmuyor, ama belki ilk çocuğuna gebe de ondandır.”

“Biliyorum. Önceki adı neymiş?”

“Bilmem.”

“Peki, nereliymiş?”

“Bilmem.”

Liza, sıcak lokmalardan bir tabak da Samuel’in önüne koydu. Fincanına kahve boşalttı. Ton’unkini de yeniden doldurdu.

“Ne bilirsin öyleyse? Nasıl giyinmişti?”

“Oo, çok güzel, mavi bir elbise üzerine pembe, küçük bir hırka, ama beli dar.”

“Bak bunları ne güzel öğrenmişsin. Terzi işi mi, yoksa hazır mı alınmış?”

“Galiba hazır alınmıştı.”

“Sen anlamazsın ki!” dedi Liza direnerek. “Dessie’nin San Jose’ye gitmek için diktiği elbiseyi de hazır sanmıştın.”

“Dessie’miz başka,” dedi Samuel. “Dikiş iğnesi onun elinde bambaşka durur, dans eder adeta.”

“Dessie, Salinas’ta bir terzi dükkânı açmak niyetinde,” dedi Tom.

“Söylendi bana da,” dedi Samuel. “Çok iyi yapar.”

“Salinas’ta mı?” dedi Liza. Ellerini kalçalarına dayadı. “Dessie, bana bundan hiç söz etmedi.”

“Korkarım, sevgilimizin sırrını açığa vurduk,” dedi Samuel.

“Annesine sürpriz yapmak istiyordu, bir çuval inciri berbat ettik.”

“Bana söyleyebilirdi,” dedi Liza. “Sürprizlerden hoşlanmam. Neyse, devam et, ne yapıyordu?”

“Kim?”

“Kim olacak? Bayan Trask elbette.”

“Ne mi yapıyordu? Oturuyordu, bir meşenin altına sandalyesini yerleştirmiş. Doğumu yaklaşıyor.”

“Peki, elleri Samuel, elleriyle ne yapıyordu?”

Samuel belleğini yokladı. “Eliçbir şey yapmıyordu,” dedi. “Ha, hatırladım. Ellerini kucağında kavuşturmuştu.”

Liza burun kıvırdı. “Demek ne dikişle, ne yamayla, ne de örgüyle uğraşıyordu ha!”

“Hayır Anne.”

“Senin oraya gitmen pek iyi olmuyor. Zenginlik ve tembellik, şeytanın oyunlarıdır. Sen de pek dayanıklı değilsindir.”

Samuel, başını kaldırıp neşeyle güldü. Bazen karısı onu çok güldürürdü. Ama neden güldüğünü Liza’ya pek söyleyemezdi. “Ben oraya yalnız zenginlikleri için gideceğim, Liza. Sana bunları kahvaltıdan sonra anlatmayı düşünüyordum, daha iyi dinleyebilesin diye. Benden dört-beş kuyu açmamı istiyor. Belki bir yel değirmeniyle su dolapları da yaptıracak.”

“Hep lafta kalacak, değil mi? Dolaplar suyla mı dönecek? Sana paranı verecek mi, yoksa her zaman yaptığın gibi, ‘Ekinler biçilince verecek. Zengin amcası ölünce verecek,’ diye eli boş mu döneceksin? Ben denedim Samuel, senin de denemiş olman gerekir. Para hemen verilmedi mi, bir daha hiç verilmez. Yoksa, şimdiye kadar, sana yapılan vaatlerle aşağıda bir çiftlik alırdık.”

“Adam Trask öder,” dedi Samuel. “Durumu çok iyi. Babası bir servet bırakmış. Bütün kış işsiz kalmayacağız demektir Anne. Bir kıyıya birkaç kuruş bile ayırabiliriz belki. Noel’de yıldızlar bile alabiliriz. Her ayak için elli sent verecek, değirmenler için de öyle. Çerçeveler dışında her şeyi burada yapabilirim Anne. Yalnız çocukların yardımına ihtiyacım olacak. Tom’la Joe’yu almak istiyorum.”

“Joe gidemez,” dedi Liza, “Biliyorsun, dal gibi incedir o.”

“Ben de çıtkırıldımlığı biraz gitsin istiyorum işte. Bu gidişle açlıktan ölecek.”

“Joe gidemez,” dedi Liza kesin konuşarak. Hem seninle Tom gidince çiftliğin işlerini kim yürütecek?”

“George’u geri çağırmayı düşündüm. King City’de bile olsa, kâtiplik yapmaktan hoşlanmıyor.”

“İster hoşlansın, ister hoşlanmasın. Haftada sekiz doları başka nerede bu kadar rahat kazanabilir?”

“Anne!” diyerek haykırdı Samuel. “Birinci Ulusal Banka’nın defterlerine adımızı yazdırmak için bulunmaz bir fırsat bu! Rica ederim, o uzun dilinle, bu güzelim işe de engel olma.”

O sabah, Samuel’le Tom, delgi araçlarını hazırladılar, matkapları bilediler, yeni yel değirmeni taslakları çizdiler, su depoları için kullanacakları keresteleri hesapladılar. Bütün bu işler yapılırken, Liza da hem iş görüyor, hem de durmadan söyleniyordu. Öğleye yakın, Joe da kalktı, yanlarına geldi. Yapılan hazırlıklar onu öylesine çekti ki, o da birlikte gitmek istedi.

“Bak, hemen söyleyeyim,” dedi Samuel, “gelmeni istemiyorum. Annenin sana burada ihtiyacı var, Joe.”

“Ama gitmek istiyorum, Baba. Hem unutma, gelecek yıl Palo Alto’daki koleje gideceğim. O da gitmek değil mi? Ne olur, izin ver. Çok çalışırım.”

“Gelirsen çalışacağına inanıyorum. Ama gelmene karşıyım. Annene bundan söz edersen, benim gelmene karşı olduğumu belirtirsen iyi olur. Hatta gelmene izin vermediğimi söylesen daha iyi olur.”

Joe sırıttı, Tom da kahkahayla güldü.

“Seni kandırmasına izin verecek misin?” diye sordu Tom.

Samuel, oğullarına bakıp kaşlarını çattı. “Ben dediğim dedik bir adamım. Bir kez kararımı verdim mi, beni oradan öküzler bile kımıldatamaz. Konuyu bütün yönleriyle inceleyip kararımı verdim: Joe gidemez. Beni yalancı durumuna düşürmek istemezsiniz değil mi?”

“Şimdi gider, annemle konuşurum,” dedi Joe.

“Yavaş ol, evladım,” diye seslendi Samuel. “Kafanı kullan. Bırak, o kendiliğinden karar versin. Bu arada, ben de kararımda direnirim.”

İki gün sonra büyük araba, kereste ve aletlerle dolu olarak yola çıktı. Tom, arabayı çeken dört atı sürüyor, Samuel’le Joe da, onun yanına oturmuş, ayaklarını sallıyorlardı.

On Yedinci Bölüm

1

Cathy'nin bir canavar olduğunu söylediğimde, bana gerçekten de öyle geliyordu. Şimdi, elimde büyüteçle, Cathy'nin kitabını inceleyip, dipnotlarını tekrar tekrar okuduğumda, söylediğim gerçekten doğru muydu acaba diye merak ediyorum. İşin güç yanı, onun ne istediğini bilemememiz; bunu bilmeyince, istediğini elde edip edemediğini de anlayamıyoruz. Bir şeye koşmuyor da bir şeyden kaçıyordu ise, bu kaçtığı şeyden kurtulabildi mi, onu da bilmiyoruz. Kimbilir, belki birine ya da herkeslere, kendisinin nasıl biri olduğunu anlatmak istemiştir de, ortak bir dil kuramadığından anlatamamıştır. Belki onun dili kendi öz yaşamıydı, karmaşık, çözülmesi imkânsız bir hale gelmişti. Onun kötü olduğunu söylemek kolay, ama nedenini bilmedikçe bunun pek bir anlamı yok.

Gözümün önüne Cathy'yi getiriyorum, sessizce oturmuş, gebeliğinin sona ermesini bekliyor. Sevmediği bir çiftlikte, sevmediği bir adamla yaşıyor.

Meşe ağacının altında sandalyesinde otururken, elleri, sevgi ve sığınak arar gibi, birbirini kavramıştı. Karnı iyice irileşmişti, hem de öyle irileşmişti ki, kadınların, doğurdukları bebeklerin iriliği ve aldıkları aşırı kilolarla övündükleri bir çağ için bile, olağanüstü bir irilikteydi. Biçimi bozulmuştu. Karnı öyle ağırlaşmış, öyle gerginleşmişti ki, elleriyle tutunmadan ayağa kalkamıyordu. Ama bu şişmanlık yalnız karnındaydı. Omuzları, kolları, elleri, yüzü, boynu etkilenmemişti bundan, hâlâ incecik bir genç kız gibiydi. Göğüsleri büyümedi, uçları da kararmadı. Süt bezlerinde bir hareket yoktu. Gövdesinde, doğacak çocuğu besleyecek hiçbir hazırlık görünmüyordu. Bir masanın ardında otururken, gebe olduğu bile belli olmuyordu.

O günlerde, karnı ölçmek, kan tahlilleri yapmak, gövdeyi kalsiyumla desteklemek gibi şeyler bilinmezdi. Bir kadın, her doğan çocuğuyla birlikte bir dişinden olurdu. Yasa gibi benimsenmişti bu durum. Sonra kadının tuhaf şeylerden -hatta pislikten- hoşlanması olağan sayılırdı. Bu durum, kadınların hâlâ Havva'nın işlediği günahın cezasını çekmekte olduklarına bağlanırdı.

Cathy'nin garip iştahı, bazılarınınkinin yanında pek basit kalırdı. Evi onaran marangozlar, işaret koymak için kullandıkları tebeşirlerin durmadan ortadan yok oluşundan yakınıyorlardı. Cathy, tebeşirleri çalıyor, küçük küçük parçalara bölüyor, bunları önlüğünün cebinde taşıyor, ortada kimseyi görmeyince de ezip ağzına atıyordu. Pek az konuşuyordu. Bakışları uzaktı. Sanki kendi çekip gitmişti de, yokluğunu gizlemek üzere, yerine soluk alıp veren bir taş bebek bırakmıştı.

Ortalıkta telaşlı bir hazırlık vardı. Adam, evde sevinçli bir yüzle dolaşıyor, kuracağı cenneti tasarlıyordu. Samuel'le oğulları, on iki metrelik bir kuyu açmışlar, üzerine de oldukça pahalıya çıkan, yeni biçim bir metal kapak takmışlardı. Adam, her şeyin en iyisini istiyordu.

Hamiltonlar, arabalarını başka bir yere götürüp yeni bir kuyu açmaya başladılar. Kuyunun yanında kurdukları bir çadırda yatıyor, yemeklerini kamp ateşinde pişiriyorlardı. Ama içlerinden biri her gün, ya bir alet almak ya da bir haber götürmek için eve gidiyordu.

Adam, bir sürü çiçek karşısında başı dönmüş bir arı gibiydi. Cathy'nin yanında oturuyor, ona yeni gelen bitki köklerinden söz ediyordu. Samuel'in değirmen için yapacağı ve yeni buluşu olan kanadı Cathy'ye çizerek anlatıyordu. Görülecek şeydi. Kuyunun başına gidiyor ve tabii bu yüzden işi de yavaşlatıyordu. Cathy' yle konuşurken, hemen her zaman, konu dönüp dolaşıp doğacak olan çocuğa, onun kuyulardan nasıl korunacağına gelip dayanıyordu. Gün Adam'ın günüydü. Gelmiş geçmiş upuzun yaşamının kralıydı o şimdi.

Yaz geçti, sıcak ve tatlı kokularla dolu bir sonbahar başladı.

2

Hamiltonlar Liza'nın pişirdiği ekmekle çökelekten ibaret öğle yemeklerini yemişler, ateşte bir teneke kap içinde kaynattıkları kahvelerini içmişlerdi. Joe'nun gözleri ağırlaşmış, nasıl etsem de bir çalının arkasına girip biraz kestirsem diye düşünüyordu.

Samuel, kumlu toprağa diz çökmüş, matkabın kırılan ve aşınan ucunu temizliyordu. Tam yemek paydosu verecekleri sırada, matkap dokuz metre kadar derinde, sert bir şeye rastlamıştı. Samuel, matkabın ucunu çakısıyla kazıdı ve çıkan parçaları eline alıp inceledi. Birden, gözleri çocuksu bir heyecanla parladı. Elini kaldırdı, avcundakileri Tom'un eline boşalttı.

"Şuna baksana oğul. Nedir dersin bu acaba?"

Joe çadırın önündeydi, o da kalktı, babasıyla kardeşinin yanına geldi. Tom elindeki parçacıkları inceledi. "Her neyse, çok sert bir şey," dedi. "Bu kadar büyük elmas olmaz, madene benziyor. Acaba gömülmüş bir lokomotife mi rastladık dersiniz?"

Babası güldü, amma da yaptın der gibi, "Toprağın dokuz metre derininde ha?" dedi.

"Makine çeliğine benziyor," dedi Tom. "Ona göre bir aletimiz yok." Sonra, babasının yüzüne yayılan sevinci görüp keyiflendi, tatlı bir ürperti dolaştı içinde. Samuel'in kafasının böyle geniş ufuklara yelken açması, çocukların pek hoşuna giderdi. Dünya harikalarla dolu bir yer olurdu o zaman.

"Maden dedin, çelik dedin Tom," dedi Samuel. "Ben şimdi bir tahmin yapacağım, sonra da bir deneme. Tahminim şu, bak iyi dinle de unutma. Bunun içinde nikel var, belki biraz gümüş, karbon ve manganez. Toprağı kazıp, şunu çıkarmayı çok isterdim doğrusu. Şimdiye kadar hep deniz kumu çıkardık."

"Peki ama," dedi Tom, "nasıl anladın nikel ve gümüş..."

"Binlerce yıl önceydi sanırım," dedi Samuel. Oğulları, şimdi onun gözünün önüne o çağları getirdiğini anlamışlardı. "Belki de buraları hep suyla kaplıydı. Üzerinde martıların çığlık atarak dolaştığı bir iç deniz. Gece olmuşsa, kimbilir ne harikulade bir görünüm çıkmıştır ortaya. Önce ışıktan bir çizgi, bembeyaz, ışıktan bir kalem, sonra göz kamaştırıcı bir ışık ağacı gökyüzünden kopup iniyor. Sular fışkırıyor, yükselen buharlar havada dev bir mantar çiziyor. Kulaklarımızın zarı sarsılıyor, çünkü o gök gürültüsüyle suların fışkırması aynı anda oluyor. Kör edici bir ışıktan sonra, yeniden kapkara bir gece başlıyor. Sonra, ölen balıkların yavaş yavaş su yüzüne çıktıklarını, yıldızların ışığında gümüş gibi parladıklarını görüyoruz. Ne hazin ve ne güzel değil mi bunları düşünmek?"

Her zaman olduğu gibi, şimdi de, anlattıkları çocuklarının gözleri önünde canlanıvermişti.

Tom, alçak bir sesle, "Bunun bir göktaşı olduğunu söylemek istiyorsun, değil mi?" diye sordu.

"Evet öyle, deneme de gösterecek bunu."

Joe istekle atıldı. "Haydi, hemen kazıp çıkaralım."

"Sen çıkar Joe. Biz de kuyuyu açalım."

Tom, ciddi bir tavırla, "Deneme, bol bol nikel ve gümüş olduğunu gösterirse, işletiriz de. "Kârlı olur değil mi?" dedi.

"Sen de babanın oğlusun," dedi Samuel. "Ev kadar büyük mü, yoksa şapka kadar küçük bir taş mı olduğunu bile bilmiyoruz daha."

"Kazıp görürüz."

"Bunu yaparız ama, işi gizli tutup, düşündüklerimizi açığa vurmazsak başarabiliriz."

"Neden, ne demek istiyorsun yani?"

“Bak Tom, annene hiç acımıyor musun sen? Zaten başına yeteri kadar dert açıyoruz. Üstelik de bana, bir daha yeni icatlar uğruna patent almak için para harcamaya kalkarsam, ömrüm boyunca unutamayacağım bir ders vereceğini açık açık söyledi. Anneni de düşün biraz. Ne yaptığımızı ona söylediğimizde bize nasıl bakacağını gözünün önüne getirebiliyor musun? Sizin anneniz akıllı kadındır. ‘Şimdi de toprağın içinden yıldız çıkarmaya kalkıyorlar,’ der.” Sevinçle güldü. “Dünyada hazmedemez bunu. Bizim de canımıza okur. Üç ay, börek mörek yok ondan sonra.”

“Delip de aşağıya inemeyiz,” dedi Tom. “Başka bir yer kazmak zorunda kalacağız o zaman.”

“Ben biraz barut atarım,” dedi babası. “Eğer parçalanmazsa, o zaman yeni bir kuyu açarız.” Yeniden kalktı. “Benim, eve gidip barut almam, matkabı da bilemem gerekiyor. Çocuklar, haydi siz de gelin de, annenize bir sürpriz yapalım. Bütün gece hem yemek pişirsin, hem yakınsın dursun. O, sevincini böyle belli eder.”

Joe, “Biri geliyor, oldukça da hızlı,” dedi.

Gerçekten de bir atlı dörtnala kendilerine doğru geliyordu. Ama garip bir atlıydı bu. Eyerin üzerinde, deli tavuk gibi çırpınıp duruyordu. Biraz daha yaklaşınca, gelenin Lee olduğunu anladılar. Dirseklerini iki yandan kanat gibi sallıyor, tek örgülü saçı arkasında yılan gibi savruluyordu. Her şey bir yana, bu kadar hızlı sürerken atın üzerinde kalabilmesi şaşılacak şeydi. Dizginleri kasıp, atı durduğunda soluk soluğaydı.

“Bay Adam diyor, gel! Bayan Cathy kötü, çabuk gelin. Bayan, haykırmak, bağırmak.”

“Yavaş ol Lee,” dedi Samuel. “Ne zaman başladı?”

“Kahvaltı zamanı, galiba.”

“Peki. Kendine gel bakalım. Adam nasıl?”

“Bay Adam çılgın. Gülüyor, ağlıyor, kusuyor.”

“Elbette,” dedi Samuel. “Ah, bu yeni babalar! Ben de öyleydim bir zamanlar. Tom, bana bir at eyerler misin?”

“Ne oluyor?” diye sordu Joe.

“Hiç,” dedi Samuel. “Bayan Trask’in bir çocuğu olacak da. Adam’a, yanında bulunurum diye söz vermiştim.”

“Sen mi?” diye sordu Joe.

Samuel, gözlerini en küçük oğluna dikti, “İkinizi de dünyaya ben getirdim,” dedi. “Eh, dünyaya kötülük ettiğimi gösterecek hiçbir hareketiniz de olmadı şimdiye kadar. Tom, bütün aletleri topla. Çiftliğe dön. Matkabı bileyle. Aletlerin durduğu rafta barut kutusu var, onu al getir. Yalnız, kolunu bacağını seviyorsan, dikkatli ol. Joe, senin burada kalıp eşyalara göz kulak olmanı istiyorum.”

Joe sızlandı. “Ama ben ne yapacağım burada tek başıma?”

Samuel, bir an sessizce durdu, sonra “Joe, beni seviyor musun?” diye sordu.

“Elbette.”

“Büyük bir suç işlediğimi duysan, beni ele verir misin?”

“Neler söylüyorsun, Allah aşkına?”

“Ele verir misin?”

“Hayır.”

“İyi öyleyse. Sepetimde, çamaşırlarımın altında iki kitap bulacaksın. Yenidir, dikkatli oku. Yakında bütün dünyanın adını öğreneceği bir adamın iki ciltlik bir eseri. İstersen şimdiden oku, gözlerin açılsın. Adı *Psikolojinin İlkeleri*, William James adlı bir Doğulunun. Tren soyguncusu James’le bir yakınlığı yok ama. Joe, yalnız bak, bu kitapları ağzından kaçıracak olursan, seni çiftlikten kovarım. Çünkü annen bunlara para verdiğimi duyarsa, beni çiftlikten kovar.”

Tom, eyerlediği atı getirdi. “Sonra ben de okuyabilir miyim?”

“Elbette,” dedi Samuel. Bacağını atın üzerinden aşırdı. “Haydi, Lee,” dedi.

Çinli, atını yine dörtnala sürmek istedi, ama Samuel onu yatıştırdı. “Telaşlanma Lee,” dedi. “Doğum, genellikle sandığından daha uzun sürer.”

Bir süre hiç konuşmadan gittiler. Sonra, Lee Samuel’e döndü. “O kitapları satın almak zorunda kalmanıza üzüldüm,” dedi. “Bende kısaltılmış bir baskısı var, tek cilt. Benden ödünç alabilirdiniz.”

“Öyle mi? Çok kitabın var mı?”

“Burada pek yok, otuz-kırk kadar ancak. Ama okumadığınız varsa, istediğinizi alabilirsiniz.”

“Sağ ol Lee. Fırsat bulur bulmaz bakarım. Bizim çocuklarla da konuşabilirsin. Joe biraz uçarıdır ama Tom’un aklı başındadır. Konuşmanız onun için de iyi olur.”

“Bu benim için oldukça güç, Bay Hamilton. Yabancı biriyle konuşmak beni ürkütüyor. Ama madem öyle, bir sefer denerim.”

Atlarını, Trask’lerin oturduğu yere doğru hızla sürdüler. “Söyle bakalım,” dedi Samuel, “anne ne durumda?”

“Siz kendiniz görüp karar verseniz daha iyi olur,” dedi Lee. “Biliyor musunuz, bir adam benim kadar yalnız yaşayınca, toplumsallıktan uzaklaşınca, kafası da saçma bir duyarlık kazanıyor.”

“Evet, bilirim. Ben yalnız yaşamıyorum, ama aynı aşırı duyarlık bende de vardır. Ama belki de aynı şey değildir bu.”

“Öyleyse, bunları benim uydurmadığımı anlıyorsunuz, değil mi?”

“Ne olduğunu pek bilemeyeceğim ama, inan olsun, bende de aynı gariplik duygusu var.”

“Bana da öyle geliyor,” dedi Lee, sonra gülümsedi. “Ama bakın, bunun ne kadar eski olduğunu anlatayım size. Buraya geldiğimden beri, durmadan, babamın bana anlatmış olduğu, perili Çin masalları takılıyor aklıma. Biz Çinlilerin çok gelişmiş bir cin-peri edebiyatımız vardır.”

“Yani, Cathy bir şeytan mı sence?”

“Elbette değil,” dedi Lee. “Böyle saçmalıkları kabul edecek kafa değildir pek benimki. Ne olduğunu bilemiyorum. Biliyor musunuz, Bay Hamilton, bir uşak zamanla, esen rüzgârdan koku almak ve çalıştığı evin içindeki havayı kavramak yeteneğini kazanır. Burada bir gariplik var. Belki de, bana babamın şeytanlarını hatırlatan budur.”

“Baban şeytanlara inanır mıydı?”

“O, hayır. Ama bunları da bilmem gerektiğini düşünürdü. Siz Batılıların da bir sürü efsaneleriniz vardır.”

“Söyle bakalım,” dedi Samuel, “ne oldu seni böyle telaşa düşüren. Bu sabah, demek istiyorum.”

“Siz gelmeseydiniz, ben uğraşacaktım doğurtmaya,” dedi Lee. “Ama bunu yapmayı hiç istemezdim doğrusu. Siz de kendi gözünüzle göreceksiniz ya. Çıldırdım belki de ben. Bay Adam’ın da sinirleri öyle gerildi ki, gitar teli gibi, çıt diye kopabilir.”

“Biraz ayrıntılı anlat. Zaman kazanmış olurum. Cathy ne yaptı?”

“Hiç. Asıl şaşırtıcı olan da bu, Bay Hamilton. Ben daha önce de doğumlarda bulundum, hem de bir hayli doğumda, ama bu bambaşka.”

“Nasıl?”

“Şey, yani size ancak şunu söyleyebilirim. Bu, doğumdan çok, acı bir ölüm kalım savaşına benziyor.”

Düzlüğe gelip, meşe ağaçlarının altında ilerlerken, Samuel, “Beni de etkiledin galiba Lee,” dedi. “Garip bir gün bugün. Bilmem neden.”

“Hiç rüzgâr esmiyor,” dedi Lee. “Bir aydan beri, öğleden sonra rüzgâr çıkmadığı ilk oluyor.”

“Öyle ya. Bugün küçük ayrıntılarla öyle uğraştım ki, başımı kaldırıp, hava nasıl diye bakamadım. Önce, toprağa gömülmüş bir yıldız bulduk, şimdi de yeni bir insan çıkaracağız.” Samuel, meşe

dallarının arasından, sarı bir aydınlığa bürünmüş yamaçlara baktı. “Doğmak için ne güzel bir gün,” dedi. “Eğer birtakım belirtiler hayatı etkilerse, bugün tatlı, güzel bir hayat başlayacak. Lee, Adam eğer dediğin kadar sinirliyse, işimizi de güçleştirecek demektir. Yanımdan uzaklaşma, ne olur? Belki bir şeylere ihtiyacım olur. Bak, adamlar, marangozlar ağacın altında oturuyorlar.”

“Bay Adam işi durdurdu. Çekiç sesleri karısını rahatsız eder diye düşündü.”

“Sen yanımdan uzaklaşma. Anlaşılan, Adam gerçekten deliye dönmüş. Gökyüzünde tanrılar davul çalsa duymaz karısı, bunu bilmiyor demek.”

Ağacın altında oturanlar el salladılar. “Nasılsınız Bay Hamilton? Sizinkiler ne âlemde?”

“İyiler, iyiler. Bu Rabbit Holman değil mi? Nerelerdeydin Rabbit?”

“Para kazanmaya gitmiştim Bay Hamilton.”

“Bir şey bulabildin mi bari?”

“Ne gezer, Bay Hamilton, yola çıktığım katırı bile bulamadım.”

Eve doğru ilerlediler. Lee, çabuk çabuk, “Sonra biraz zamanınız kalırsa, size bir şey göstermek isterdim Bay Hamilton,” dedi.

“Nedir o, Lee?”

“Bazı eski Çin şiirlerini İngilizceye çevirmeye çalışıyorum da. Başardığıma pek güvenim yok. Bir bakmak ister miydiniz acaba?”

“İsterim elbet Lee. Beni sevindirmiş olursun.”

3

Bordonilerin beyaz ahşap evi çok sessizdi, sessizliğin içine gömülmüş gibiydi. Storlar indirilmişti. Samuel, kapının önünde attan indi, heybeyi çözdü, atını Lee’ye teslim etti. Kapıyı çaldı, bir karşılık gelmeyince, içeri girdi. Dışarının aydınlığından sonra, oturma odası oldukça loş geliyordu. Mutfağa baktı, Lee tahtaları gıcır gıcır ovmuştu. Ocağın üstünde gri bir kahve cezvesi fokurduyordu. Samuel, yatak odasının kapısını yavaşça tıklattı ve içeri girdi.

İçersi, neredeyse zifiri karanlıktı. Yalnız storlar indirilmekle kalınmamış, pencerelere battaniyeler de gerilmişti. Cathy, geniş, dört direkli karyolada yatıyordu. Adam, yanına oturmuş yüzünü yorganın içine gömmüştü. Başını kaldırdı, kör gibi görmeden baktı.

Samuel, yumuşak bir sesle, “Neden karanlıkta oturuyorsunuz?” diye sordu.

Adam’ın sesi boğuktu. “Işık istemiyor,” dedi. “Aydınlık gözlerini yoruyor.”

Samuel, odanın ortasına doğru yürüdü, her adım atışta, daha bir yetkililik geliyordu üzerine.

“Aydınlık olması gerek,” dedi Samuel. “Çok rahatsız oluyorsa, gözlerini kapatsın. İsterse, gözlerini siyah bir bezle sararız.” Sonra pencereye doğru gitti. Pencereye gerili battaniyeyi tam çekip indirecekti ki, Adam atıldı.

“Bırak,” dedi öfkeyle, “ışıktan rahatsız oluyor.”

Samuel ona döndü. “Bak Adam, neler duyduğunu anlıyorum,” dedi. “Sana, bu işe göz kulak olurum diye söz vermiştim, sözümü de tutacağım. Ama lütfen, bir de seninle uğraşmayayım.” Battaniyeyi çekip indirdi, storları açtı. İçeriye, altın sarısı bir öğle sonu aydınlığı doldu.

Cathy, yattığı yerden meler gibi bir ses çıkardı. Adam, onun yanına gitti. “Kapa gözlerini canım,” dedi. “Şimdi yüzüne bir şey örterim.”

Samuel, heybesini bir sandalyeye bıraktı, yatağın yanında durdu.

“Adam,” dedi kararlı bir sesle, “odadan çıkmanı ve dışarıda durmanı istiyorum.”

“Hayır, yapamam. Hem niye?”

“Çünkü ayak bağı olmanı istemiyorum. Gidip bir şeyler içerek sarhoş olman için iyi bir fırsat bu.”

“Yapamam.”

“Bak, ben pek yavaş öfkelenirim, tepem de öyle hemencecik atmaz. Ama şimdi ikisinin de yakın olduğunu duyuyorum. Bu odadan çıkmanı ve başıma dert olmamanı istiyorum. Yoksa bırakır giderim, o zaman da bir sürü dertle sen kalırsın baş başa.”

Adam çaresiz kalıp, sonunda odadan çıktı. Samuel kapıdan seslendi.

“Bir şey duyarsan, hemen içeri dalmaya kalkma sakın. Benim dışarı çıkmamı bekle.” Sonra kapıyı kapadı. Kilidin üzerinde anahtar olduğunu görünce de kapıyı içerden kilitledi. “Altüst olmuş adamcağız, çılgına dönmüş,” dedi. “Seni gerçekten seviyor.” Cathy’ye şimdiye kadar bu kadar yakından bakmamıştı. Gözlerindeki gerçek nefreti, acımayan, öldüresiye nefreti şimdi iyice görüyordu. “Çok geçmeden bitecek yavrum,” dedi. “Şimdi söyle bakayım, su geldi mi?”

Cathy’nin gözleri düşmanca parladı. Küçük dudakları dişlerinin üzerinde gerildi, karşılık vermedi.

Samuel de gözlerini ona dikmişti. “Ben buraya öyle can attığım için değil, arkadaş hatırı için geldim,” dedi. “Hoşuma giden bir iş değil bu küçükhanım. Zorun nedir bilmiyorum, aldırdığım da yok zaten. Belki biraz acını hafifletebilirim, onu da bilmiyorum ya. Sana bir soru daha soracağım. Eğer yine karşılık vermez ve bana öyle ısıracak gibi bakmakta devam edersen, çıkar giderim, ne halin varsa görürsün.”

Bu sözler, Cathy’nin kafasına, suya atılan kurşun parçaları gibi saplandı. Büyük bir çaba harcadı. Yüzündeki değişikliği görünce, Samuel irkildi. Gözler katılığını yitirdi, dudaklar çizgi olmaktan çıkıp yuvarlaklaştı, uçları kıvrıldı. Yumrukları gevşedi, parmakları pembe pembe açıldı. Yüzü, genç, masum ve acıya yiğitçe karşı koyan bir görünüm aldı. Sanki deminki yüz gitmiş, yerine bir başkası gelmişti.

Yumuşak, uysal bir sesle, “Su, şafakta geldi,” dedi.

“Daha iyi. Sancı?”

“Evet.”

“Ne kadar arayla?”

“Bilmiyorum.”

“Sözgelişi, ben odaya gireli, on beş dakika oldu.”

“İki hafif sancı geldi. Siz buraya girdiğinizden beri, hiç şiddetli sancı gelmedi.”

“Güzel. Çarşafların nerede?”

“Şu sepetin içinde.”

“Bir şeyin kalmayacak şimdi, yavrum,” dedi Samuel şefkatle. Heybesini açtı ve mavi kadifeyle kaplanmış, uçları ilmikli, kalın bir ip çıkardı. Kadifenin üzerine, minik minik bir sürü küçük çiçek işlenmişti. “Liza sana kendi ipini yolladı,” dedi, “asılman için. İlk doğumuna hazırlanırken işlemişti bunu. Hem bizimkileri, hem dostlarınkini, bir hayli canlı dünyaya getirdi bu ip.” İlmikleri, karyolanın başındaki topuzlara geçirdi.

Birden Cathy’nin gözleri parıldadı, sırtı yay gibi büküldü, yanaklarına kan bastı. Samuel onun haykırmasını bekledi ve kapalı kapıya doğru baktı. Ama çığlık kopmadı, yalnız birbiri ardından, homurdanmaya benzer sesler gelmeye başladı. Birkaç saniye sonra, Cathy’nin gövdesi gevşedi ve yüzüne yine o düşmanca anlam geldi oturdu.

Az sonra sancı yine başladı.

“Haydi yavrum,” dedi Samuel, yatıştırmaya çalışarak. “Bir mi, iki mi? Bilmiyorum, insan ne

kadar çok doğum görürse, o kadar çok öğreniyor. Bir doğum ötekine benzemiyor. Ben ellerimi yıkasam iyi olacak.”

Cathy’nin başı iki yana sallandı.

“İyi yavrum, iyi,” dedi Samuel. “Galiba bebek yakında gelecek.” Elini Cathy’nin alnına, öfkeden koyulaşmış yara izinin üzerine koydu. “Başındaki bu yara nereden oldu?” diye sordu.

Cathy’nin başı birden fırladı, keskin dişleri Samuel’in elini, küçük parmağının dibinden kapıverdi. Samuel, acıyla bağırıp elini kurtarmaya çalıştı ama Cathy’nin çenesi iyice kapanmıştı. Başını, tazının yakaladığı avı tartaklaması gibi, iki yana savurmuştu. Dişlerinin arasından keskin bir hırıltı çıktı. Samuel, Cathy’nin suratına bir tokat indirdi, ama bunun etkisi olmadı. Kendi de farkında olmadan, bir köpekle boğuşurken ne yapılırsa, onu yapıyordu. Sol eli Cathy’nin boğazına uzandı ve gırtlağını sıktı. Cathy çırpındı, yırtıcı bir hayvan gibi ısırdı, sonra çeneleri açıldı ve Samuel elini kurtardı. Etleri parçalanmış, kan içinde kalmıştı. Yataktan uzaklaşıp elindeki yarayı inceledi. Cathy’ye korkuyla baktı. Ama Cathy’nin yüzü durulmuş, yeniden genç ve masum bir görünüş almıştı.

“Özür dilerim,” dedi hemen Samuel’e. “Çok özür dilerim.”

Samuel bir an sarsıldı.

“Sancıdan,” dedi Cathy.

Samuel kesik kesik güldü. “Bu gidişle, ağzına tasma takmak gerekecek sanırım,” dedi. “Bir zamanlar, bir çoban köpeği de aynı şeyi yapmıştı bana.” Bir an için, Cathy’nin gözlerinde o az önceki nefret görünür gibi oldu yine, sonra silindi.

“Yaraya sürecek bir şeyiniz var mı?” diye sordu Samuel. “İnsanlar, hayvanlardan daha zehirlidir çünkü.”

“Bilmiyorum.”

“Peki, viski var mı? Üzerine biraz viski dökeyim hiç değilse.”

“İkinci gözde.”

Samuel, kanayan eline viski sürdü, alkolün yakmasına karşı da elini sıkı sıkı ovuşturdu. Karnında şiddetli bir titreme duydu, gözleri de kararır gibi oldu. Kendine gelmek için şişeden bir yudum viski aldı. Dönüp yatağa bakmaya korkuyordu. “Elimden uzun süre hayır gelmeyecek,” dedi.

Daha sonra Samuel Adam’a anlatırken, “Lastik gibi bir gövdesi varmış,” diyordu. “Daha ben hazırlanmadan çocuk doğdu bile. Tohum gibi dışarı fırlayıverdi. Çocuğu yıkayacak su bile hazır değildi. İpe dokunmadı bile. Lastikten yapılmış sanki.”

Kapıyı ardına kadar açmış, Lee’ye seslenmiş, sıcak su istemişti. Adam da dalmıştı odaya. Samuel, “Bir oğlun oldu,” diye bağırdı. “Bir oğlun var, çok da kolay oldu.”

Adam, yataktaki karışıklığı, ıslaklığı görmüş, rengi yemyeşil olmuştu.

“Lee’yi gönder bana,” dedi Samuel. “Adam, sen de eğer eline ayağına söz geçirebilecek durumdaysan, mutfağa git, bana biraz kahve pişir. Lambalara da bak, boşalmışlarsa doldur, şişelerin temiz olmasına dikkat et.”

Adam, büyülenmiş gibi çıktı odadan. Az sonra Lee başını kapıdan uzattı. Samuel, bir çamaşır sepetinin içindeki çıkını işaret etti. “Ilık suyla yıka çocuğu Lee,” dedi. “Dikkat et, soğukta bırakıp üşütme. Ah, Liza’nın burada olmasını ne kadar isterdim. Her şeyi aynı anda nasıl yapabilirim?” Yatağa döndü. “Şimdi yavrum, şimdi seni temizleyeceğiz,” dedi.

Cathy yeniden iki büklüm olmuştu. Acısı arasında inliyordu. “Şimdi geçer,” dedi Samuel. “Acının kesilmesi biraz sürer elbet. Sen de pek aceleciymişsin canım. Liza’nın ipine asılmana bile gerek kalmadı.” Sonra bir şey gördü, durdu ve bakakaldı. Hemen işe girişti yine. “Ulu Tanrım, bir tane daha ha!”

İlkinde olduğu gibi, bu doğum da inanılmaz bir çabuklukla sona erdi. Samuel, yeniden göbek

kordonunu bağladı. Lee, ikinci bebeği de aldı, yıkadı, sarıp sarmaladı ve sepetin içine yatırdı.

Samuel, anneyi temizledi, yatağın çarşaflarını değiştirmek için yavaşça öte yana çevirdi. İçinde, Cathy'nin yüzüne bakmak için hiçbir istek yoktu. Elinden geldiğince çabuk çalışıyordu, çünkü yaralı eli uyuşmaya başlamıştı. Temiz, beyaz çarşafı Cathy'nin çenesinin altına kadar çekti, başının altına temiz bir yastık yerleştirmek için biraz kaldırdı, doğrulttu. En sonunda, onun yüzüne de bakmak zorunda kalmıştı.

Cathy'nin altın saçları terden sırılsıklam olmuştu, ama yüzü de değişmişti. Taş gibi, anlamsızdı. Boynundaki damar, görünür biçimde atıyordu.

"İki oğlun oldu," dedi Samuel. "İki güzel oğlan. Birbirlerine hiç benzemiyorlar. Her biri ayrı bir uçta büyümüşler."

Cathy, soğuk soğuk, ilgi duymadan baktı.

"Bak, çocuklarını göstereyim sana," dedi Samuel.

"Hayır," dedi Cathy.

"Ama yavrum, oğullarını görmek istemiyor musun?"

"Hayır. İstemiyorum onları."

"Neyse, değişirsin. Şimdi yorgunsun da ondan böyle, ama değişirsin. Hem sana bir şey söyleyeyim mi, hayatımda gördüğüm en kolay, en çabuk doğum buydu benim."

Cathy'nin gözleri, Samuel'in yüzünden ayrıldı. "İstemiyorum onları," dedi. "Pencereleri örtmenizi, ışığı uzaklaştırmanızı istiyorum."

"Yorgunluktan hep. Birkaç güne kadar kendini öyle başka duyacaksın ki, bunları hatırlamayacaksın bile."

"Hatırlayacağım. Gidin. Onları bu odadan çıkarın. Adam'ı gönderin bana."

Samuel, onun sesindeki tonu fark etmişti. Bu seste hastalık, yorgunluk yoktu, hele yumuşaklık hiç. "Senden hiç hoşlanmıyorum," dedi. Sözcükler elinde olmadan kaçmıştı ağzından. Bunları gerisin geriye ağzına ve kafasına sokabilmeyi isterdi. Ama dediklerinin Cathy üzerinde etkisi olmamıştı.

"Adam'ı çağırın."

Küçük oturma odasında Adam dalgın dalgın oğullarına bakıyordu. Çabucak yatak odasına koştu, arkasından kapıyı kapadı. Az sonra, içeriden çekiç sesleri gelmeye başladı. Adam, battaniyeleri yeniden pencerelere geriyordu.

Lee, Samuel'e kahve getirdi. "Eliniz pek iyi görünmüyor," dedi.

"Biliyorum," dedi Samuel. "Korkarım başıma iş açacak."

"Neden yaptı bunu?"

"Bilmiyorum. Garip bir yaratık."

"Bay Hamilton, izin verin de bir bakayım. Kolunuzu kaybedebilirsiniz."

Samuel'in içi geçer gibi oldu. "Ne istersen yap, Lee," dedi. "Yüreğimi korkulu bir üzüntü kapladı. Keşke çocuk olsam da, hıçkıra hıçkıra ağlayabilsem. Böyle bir şeyden korkmak için çok yaşlıyım ben. Bir zamanlar, bir akarsu kıyısında, elimde bir kuş ölmüştü. O zamandan beri hiç böyle bir umutsuzluğa kapılmamıştım."

Lee odadan çıktı, biraz sonra, üzerinde kıvrım kıvrım ejderha resimleri oyulmuş abanoz bir kutuyla döndü. Samuel'in yanı başına oturdu. Kutudan sivri uçlu bir Çin usturası çıkardı. "Canınızı acıtacağım," dedi alçak sesle.

"Dayanmaya çalışırım, Lee."

Çinli, dudaklarını ısırdı. Eli derin derin yararken, aynı acıyı kendi de duyuyordu. Elin üst ve alt yanındaki diş izlerinin çevrelerini iyice açtı, parçalanan etleri, temiz kıpkırmızı kan fışkırıncaya kadar kazıdı. Sonra, içinde sarı bir karışım olan, 'Hall Merhemi' etiketli bir şişeyi aldı, çalkaladı ve

derin yaraların üzerine döktü. Bir mendili de bu ilaca bulayıp eli sardı. Samuel, sağlam eliyle, sandalyenin kenarını sımsıkı kavramıştı.

“Çoğu asit fenik,” dedi Lee. “Kokusundan da anlaşılır zaten.”

“Sağ ol Lee. Yeni doğmuş gibi oldum.”

“Ben sizin kadar sessiz duramazdım doğrusu,” dedi Lee. “Size bir kahve daha getireyim.”

İki fincanla geri döndü. Samuel’in yanına oturdu. “Galiba buradan gideceğim,” dedi. “Mezbahaya şimdiye kadar kendi isteğimle gitmedim hiç.”

Samuel geriledi. “O da ne demek?”

“Bilmem. Ağzımdan öyle çıkıverdi işte.”

Samuel titredi. “Lee, insanlar aptaldır. Hiç düşünmemiştim, ama Çinliler de aptal galiba.”

“Neden öyle düşünmüştünüz?”

“Hiç. Belki de, yabancıların bizden daha güçlü, daha üstün olduklarını sandığımız içindir.”

“Ne demek istiyorsunuz?”

“Belki de aptallık gereklidir,” dedi Samuel. “Bütün o ejderhalarla dövüşler, övünmeler, bir parça tanrılaşmak uğruna sürekli olarak harcanan o acınası cesaret, karanlık bir yolun kıyısındaki kurumuş ağacı hortlağa çeviren o çocukça korkaklık. Belki de bütün bunlar gereklidir ama... ”

“Ne demek istiyorsunuz?” diye yineledi Lee sabırla.

“Benim şu çılgın kafamda bir rüzgâr esti, korları alevlendirdi sandım. Ama şimdi senin sesinde de aynı duygunun olduğunu anlıyorum. Bu evin üzerinde bir şeyler dolaşıyor. Korkunç bir şeylerin yaklaştığını seziyorum.”

“Ben de.”

“Biliyorum ve bu beni, kendi zararsız deliliğimden daha çok tedirgin ediyor, ürkütüyor. Bu doğum çok çabuk, çok kolay oldu, sanki kedi doğururmuş gibi. Bu kedi yavruları için kaygılanıyorum. Beynimin içini korkunç düşünceler tırmalayıp duruyor.”

“Ne demek istiyorsunuz?” dedi Lee üçüncü kez.

“Karımı istiyorum,” diye bağırdı Samuel. “O zaman ne düş kalır, ne hayalet, ne de aptallık. Onun burada olmasını istiyorum. Madenciler, havasını denemek için, kuyulara önce kanarya indirirlermiş. Liza saçmalığa dayanamaz. Ama bak Lee, eğer Liza bir hayalet görürse, işte o zaman gerçekten hayalettir o. Uydurma, düş filan değildir. Eğer Liza da tatsız bir koku alırsa, o zaman kapıyı çeker gideriz.”

Lee kalktı, çamaşır sepetine yaklaştı, bebeklere baktı. İyice eğilmek zorunda kalmıştı, çünkü ışık gittikçe azalıyordu.

“Uyuyorlar,” dedi.

“Birazdan viyaklamaya başlarlar. Lee, arabaya atlayıp, bizim eve, Liza’yı çağırmaya gider misin? Ona, burada kendisine ihtiyacım olduğunu söyle. Eğer Tom hâlâ oradaysa, çiftliğe o göz kulak olsun. Yoksa, ben onu sabahleyin yollarım. Eğer Liza gelmek istemezse, ona burada bir kadının yardımına ve keskin bir kadının sezgisine ihtiyacımız olduğunu söyle. O ne demek istediğimi anlar.”

“Peki, gidiyorum,” dedi Lee. “Belki de biz, karanlıkta kalmış iki çocuk gibi, birbirimizi korkutup duruyoruz.”

“Onu ben de düşündüm,” dedi Samuel. “Ha Lee, elimi kuyu başında yaraladığımı söyle ona, Allah aşkına nasıl olduğunu anlatma.”

“Lambaları yakayım, sonra giderim,” dedi Lee. “Karınızın buraya gelmesi bizim için çok iyi olacak.”

“Elbette Lee, elbette. Bu mahzen karanlığını ancak Liza aydınlatabilir.”

Lee arabayla karanlığa daldıktan sonra, Samuel sol eline bir lamba aldı. Yatak odasının kapı

tokmağını çevirebilmek için, lambayı yere bırakmak zorunda kaldı. Oda, kuyu gibi, zifiri karanlığa gömülmüştü. Lambanın sarı ışığı yukarı doğru aktı, ama yatağı aydınlatmadı.

Yataktan, Cathy'nin tiz sesi yükseldi. "Kapa kapıyı. Işık istemiyorum. Adam, dışarı çık! Yalnız kalmak istiyorum karanlıkta, tek başıma."

Adam şiddetle, "Senin yanında kalacağım," diye bağırdı.

"Seni istemiyorum."

"Kalacağım."

"Kal öyleyse. Ama artık konuşma. Lütfen kapıyı kapa ve lambayı da buradan uzaklaştır."

Samuel oturma odasına döndü. Lambayı, çamaşır sepetinin yanındaki masanın üzerine koydu ve uyuyan bebeklerin küçücük yüzlerine baktı. Gözlerini sıkı sıkı yummuşlardı. Işık vurunca, rahatsız olup yüzlerini buruşturdular. Samuel, işaret parmağıyla çocukların sıcak alınlarını yokladı. İkizlerden biri ağzını açtı, uzun uzun esnedi, sonra yeniden uykuya daldı. Samuel lambayı oradan aldı. Sonra ön kapıya gitti, açıp dışarı çıktı. Akşam yıldızı öylesine parlıyordu ki, Batıdaki dağların ardına doğru uzaklaşırken alev alev yanıyor, pul pul dökülüyordu. Hava durgundu, Samuel bütün gün güneş altında ısınmış adaçaylarının kokusunu duyabiliyordu. Gece kapkaranlıktı. Samuel, karanlıkta bir ses duyunca irkildi.

"Kadın nasıl?"

"Kim o?" diye sordu Samuel.

"Benim, Rabbit." Sesin sahibi karanlığın içinden çıktı, kapıdan gelen ışığın altında biçimlendi.

"Anne mi, Rabbit? Oo, çok iyi."

"Lee, ikiz olduğunu söyledi."

"Öyle, iki tane oğlan. Daha iyisini isteyemez insan." Samuel, konuyu neden değiştirdiğini kendi de bilmeden, "Rabbit," dedi, "bugün kazıda neye çattık biliyor musun, bir göktaşına."

"O da nesi Bay Hamilton?"

"Kayan bir yıldız, milyonlarca yıl önce düşmüş."

"Yok canım? Bakın şu işe. Elinizi nerde yaraladınız?"

"Ben kayan yıldızı söylüyorum." Samuel güldü. "Ama bu o kadar ilginç gelmedi. Elimi palangaya kıstırdım."

"Yarası kötü mü?"

"Yok, pek kötü değil."

"İki oğlan," dedi Rabbit. "Bizim hanım kıskanacak."

"İçeri gelip, oturmaz mısın Rabbit?"

"Hayır, hayır, sağ olun. Gidip yatacağım. Yaş ilerledikçe, sabah da daha çabuk oluyor gibi geliyor bana."

"Öyledir Rabbit. İyi geceler öyleyse sana."

Liza Hamilton, sabaha karşı saat dörtte geldi. Samuel sandalyede uyuyakalmıştı. Düşünde, akkor olmuş bir demir çubuğu yakalamış, bir türlü elinden atamıyordu. Liza onu uyandırdı, bebeklere şöyle bir göz bile atmadan, hemen kocasının eline baktı. Samuel'in kabaca, erkek eliyle yaptığı işleri bir düzene koyarken, ona birtakım emirler verdi ve onu başından sepetledi. Samuel, hemen, o dakika kalkacak, Hüdaverdi'yi eyerleyip doğruca King City'ye gidecekti. Saatin kaç olduğuna bakmadan, o hiçbir işe yaramaz doktoru uyandıracak, elini tedavi ettirecekti. Yarası korkulacak gibi değilse, eve gidip bekleyecekti. O en küçük çocuklarını, daha bebeklikten yeni kurtulmuş yavrularını çukurun yanında tek başına bırakmak da büyük bir suçtu ayrıca. Ulu Tanrı'yı bile düşündürecek bir meseleydi bu.

Samuel'in, gerçekçilik ve harekete geçmek bakımından bir eksiği varsa, şimdi tamamlanmıştı

işte. Liza, onu şafaktan önce yola çıkarmıştı. Saat on bir olmadan eli sarılmıştı bile. Saat beşte ise, evinde masa başında oturmuş, ateşten titriyordu. Tom da, babasına bir çorba pişirmek için tavuk haşlıyordu.

Samuel, üç gün yatakta yattı. Ateş yüzünden, karabasanlarla boğuştu durdu, küfürler etti. Ama sonra, gövdesinin sağlamlığı hastalığı yendi, püskürtüp attı.

Samuel, saydam gözlerle Tom'a baktı ve "Kalkmam gerek," dedi. Çabalayıp doğruldu, ama bitkinlikten yine kaldı olduğu yerde. Kıkırdayarak gülüyordu. Başa çıkamadığı bir güçle karşılaştı mı hep böyle yapardı. Yenildiği zaman yenilgiyle alay etmekle küçük bir zafer kazanmış olduğunu düşünürdü. Ve Tom, babasını bıktırana kadar, ona çorba taşıdı durdu. Çorbanın bütün ağrıları, hastalıkları iyi edeceğine olan inanç ölmemiştir hâlâ. Cenazelerde bile çorba içmenin hiç de kötü olmayacağına inanırlar.

4

Liza, Trask'lerin evinde bir hafta kaldı. Evi tepeden tırnağa, tahta döşemelerin aralıklarına varıncaya kadar temizledi. Leğene sokabildiği her şeyi yıkadı, geri kalanları süngerle sildi, sabunladı. Bebeklerin bakımını da bir düzene soktu. İkide bir ağlayıp, günden güne güçlendiklerini gördükçe seviniyordu. Pek güvenemediğinden, Lee'yi yamak gibi kullanıyordu. Bir işe yaramadığından, Adam'ı yok sayıyordu. Ona da pencereleri yıkattı, ama iş bitince, kendisi yeniden bir sildi.

Liza, Cathy'yle uzun uzun oturdu. Sonunda, onun pek fazla konuşmayan, laf ebeliği etmeye kalkışmayan, aklı başında bir kızcağız olduğu kanısına vardı. Onu yokladı, baktı, sağlığı yerindeydi, ne yarası vardı ne de bir hastalığı. Ama ikizleri emziremeyecekti. "Daha iyi," dedi. "O iki kurt, senin gibi ufak tefek bir kadını yer bitirir, bir deri bir kemik bırakır vallahi." Kendisinin Cathy'den de ince cılız olduğunu, öyleyken bile bütün çocuklarını emzirdiğini unutmuştu.

Liza, cumartesi günü öğleden sonra, evi son olarak şöyle bir denetledi. Kolitten tutun da yağlı sivilcelere kadar her şey için tedavi çarelerini yazan, kol uzunluğunda bir liste bıraktı. Yol sepetini hazırladı ve Lee'den, kendisini arabayla götürmesini istedi.

Kendi evi, pislikten ahıra dönmüş, insanı kusturacak kadar kirlenmişti. Yaptığı işten nefret eden bir Herkül gibi, hışımla, evi temizlemeye girişti. Samuel onu soru yağmuruna tutmuştu.

Bebekler nasıldı?

İyiydi, büyüyorlardı.

Adam nasıldı?

Vallahi, canlıymış gibi ortalarda dolaşıyordu, ama canlı demeye bin tanık isterdi. Ulu Tanrı her şeyi bilir ve düşünürdü. Parayı çok garip insanlara veriyordu, vermese, açlıktan ölürlerdi çünkü.

Bayan Trask nasıldı?

Sessiz, uyuşuk, canından bezmiş gibi, Doğulu zengin kadınların çoğu gibi. Oysa, Liza şimdiye kadar bir tek zengin bir Doğulu kadınla tanışmamıştı. Öte yandan Cathy'yi yumuşak başlı ve saygılı bulmuştu. "Ve çok garip değil mi?" dedi Liza, "Birazcık tembel olması dışında hiçbir kusurunu görmedim, ama yine de ondan pek hoşlanmadım. Belki de, yüzündeki o yara izindendir. Nerden olmuş acaba?"

"Bilmem," dedi Samuel.

Liza, işaretparmağını tabanca gibi, gözlerine yaklaştırdı. "Sana bir şey söyleyeyim mi," dedi, "o kendi de bilmeden, kocasını büyüsü altına almış. Adam, onun çevresinde yaralı bir kuş gibi dönüp duruyor. Daha ikizlerine doğru dürüst bakmadı diyebilirim."

Samuel, bir süre onun çalışmasını izledi, sonra, “Peki, Cathy tembel, Adam’ın aklı havalarda, ya o tatlı ikizlere kim bakacak? İkizler bir hayli bakım isterler,” dedi.

Liza birden durup işini bıraktı. Samuel’in yanına bir sandalye çekti, ellerini dizlerinin üzerine koyarak, “Unutma,” dedi, “ben gerçekleri hiç hafife almadım. Yalanı sevmem.”

“Senin yalan söyleyebileceğini düşünmedim şimdiye kadar yavrum,” dedi Samuel. Liza gülümsedi, bunu bir övgü olarak almıştı.

“Peki, eğer bilmiyorsan, şimdi söyleyeceğim şey sana ters gelebilir.”

“Söyle bakalım.”

“Samuel, o çekik gözlü, saçları örgülü, garip garip konuşan Çinliyi biliyor musun?”

“Lee’yi mi? Elbette biliyorum.”

“Peki, sen onun putperest olduğunu sanırsın değil mi?”

“Bilmiyorum.”

“Haydi canım, Samuel, herkes öyle sanır ilk bakışta. Ama değil,” diyerek yerinden doğruldu Liza.

“Ne peki?”

Liza, demir gibi parmağıyla Samuel’in kolunu dürttü. “Bir Presbiteryen[4]. Hem de oldukça bilgili, bütün o deli dolu konuşmaları arasında anlayabildiğim kadarıyla bayağı bilgili. Ne dersin bakalım bu işe?”

Samuel’in sesi, gülmemek için titriyordu. “Hayır, olamaz,” dedi.

“Evet, evet öyle. Peki, şimdi kim bakacak ikizlere? Bir putpereste güvenmem ama bir Presbiteryen olunca her şey değişir. Ona öğrettiklerimin hepsini öğrendi.”

“Boşuna değil, bebekler kilo alıyorlar durmadan,” dedi Samuel.

“Bu hem övünç, hem de dua meselesi.”

“İkisini de yaparız,” dedi Samuel. “İkisini de.”

5

Cathy bir hafta yatakta kaldıktan sonra eski gücünü topladı. Ekim ayının ikinci haftası, cumartesi günü, bütün sabahı yatakta geçirdi. Adam, bir ara gelip kapıyı yokladı ve kilitli olduğunu gördü.

Cathy, “İşim var,” diye seslenince, Adam uzaklaştı. Dolabı düzeltiyor galiba, diye düşündü, çünkü çekmeceleri açıp kapadığı duyuluyordu.

Öğleden sonra, Lee, kapının önünde oturan Adam’ın yanına geldi. “Hanımefendi beni King City’ye, biberon almaya gönderiyor,” dedi sıkıla sıkıla.

“İyi ya, ne söylüyorsa yap sen de, o senin efendin,” dedi Adam.

“Hanımefendi, pazartesiye kadar da gelme, diyol. Al...”

Kapının ağzından Cathy’nin sesi geldi. “Uzun süredir izin almadı. Biraz dinlense iyi olur.”

“Elbette,” dedi Adam. “Hiç aklıma gelmemişti. Git, biraz eğlen. Bir şeye ihtiyacım olursa, marangozlardan birini çağırırım.”

“Adamlar pazar günü evlerine giderler.”

“Kızılderiliyi bulurum. Lopez yardım eder.”

Lee, Cathy’nin gözlerini üzerinde duyuyordu. “Lopez, salhoş,” dedi. “Şişeyle viski bulmuş.”

Adam, ters ters çıkıştı. “Ben elden ayaktan düşmedim ki, Lee,” dedi, “bırak tartışmayı.”

Lee kapıda duran Cathy’ye baktı. Göz kapaklarını indirdi. “Belki geç saatte dönerim,” dedi. Cathy’nin iki gözünün arasında kara bir çizginin belirdiğini görür gibi oldu. Döndü, “Hoşça kalın,”

dedi ve uzaklaştı.

Akşam çökerken Cathy yeniden odasına döndü. Saat yedi buçukta Adam kapıya vurdu. “Sana biraz yemek getirdim yavrum,” dedi. “Çok bir şey değil.” Kapı, sanki onu bekliyormuş gibi birden açılıverdi. Cathy yepyeni bir yolculuk elbisesi giymişti. Ceketinin yanlarına siyah zırh geçirilmiş, yakası siyah kadifeden, iri siyah düğmeli bir elbiseydi. Başında, tepesi küçük, kenarları geniş, hasır bir şapka vardı. Uzun, siyah topuzlu iğnelerle tutturulmuştu. Adam’ın ağzı açık kaldı.

Cathy, ona konuşma fırsatı vermeden, “Hemen gidiyorum,” dedi.

“Ne demek istiyorsun, Cathy?”

“Sana daha önce söylemiştim.”

“Söylemedin.”

“Söyledim, ama dinlemedin. Zaten önemi yok.”

“İnanmıyorum buna.”

Cathy’nin sesi ölü ve metalik bir tondaydı. “İster inan, ister inanma,” dedi. “Ben gidiyorum.”

“Ya bebekler?”

“Kuyularından birine atıverirsin onları.”

Adam, korku içinde bağırdı. “Cathy, sen hastasın! Gidemezsin, beni bırakamazsın, beni bırakamazsın.”

“Sana her şeyi yapabilirim. Sana her kadın istediğini yaptırabilir. Aptalın birisin sen.”

Bu sözcük, Adam’ın kafasındaki bütün sisleri delip geçti. Birden, elleri Cathy’nin omuzlarına gitti, onu geriye doğru itti. Cathy sendelerken, kapının anahtarını çekerek aldı, sonra kapıyı çarpıp kapadı ve kilitledi.

Soluk soluğa durdu, kulağını kapıya yaklaştırdı, ölesiye titriyordu her yeri. Onun, içerde sessizce dolaştığını duyuyordu. Bir çekmece açıldı. Cathy’nin kalmaya karar verdiğini düşündü. Sonra, anlam veremediği bir çıtırtı oldu. Kulağı, neredeyse kapıya yapışmıştı.

Cathy’nin sesi öyle yakından geldi ki, Adam başını birden arkaya attı. Sesindeki içtenlik ve yumuşaklığı iyice duyuyordu. “Sevgilim,” diyordu. “Böyle karşılayacağını ummamıştım. Özür dilerim Adam, bağışla beni.”

Adam, o ana kadar tutmakta olduğu soluğunu birden bıraktı. Kapıyı açmaya uğraşırken, elleri titriyordu. Açtıktan sonra da anahtar elinden düştü zaten. Kapı açıldı. Cathy, üç adım ötede duruyordu. Sağ elinde 44’lük Colt tabancası vardı. Namlunun kapkara deliğini ona doğru çevirmişti. İleriye doğru bir adım attı. Adam, tabancanın horozunun kalkık olduğunu gördü.

Cathy ateş etti. İri kurşun Adam’ın omzuna girdi, kasları parçaladı, kürek kemiğinin bir parçasını kopardı. Tabancadan çıkan ateş ve müthiş patlama, Adam’ı sersemletmişti. Kurşunu yiyince, arka arkaya gitti ve yere yıkıldı. Cathy, ağır ağır yanına yaklaştı. Yaralı bir hayvana yaklaşır gibi sakınıyordu kendini. Adam başını kaldırdı, kendisini hiç tanımıyormuş gibi inceleyen gözlere baktı. Cathy, tabancayı yere, Adam’ın yanına attı ve yürüyüp evden çıktı, gitti.

Adam, onun ayak seslerini bir an verandada, sonra patikadaki kuru meşe yaprakları üzerinde duydu, daha sonra da hiçbir şey işitmez oldu. Şimdi yalnız, baştan beri sürüp gelen ve hiç kesilmeyen bir ses duyuluyordu: Bebeklerin ağlaması. Acıkmışlardı, Adam onları doyurmayı unutmuştu.

On Sekizinci Bölüm

1

Horace Quinn, King City çevresinde olup bitenlere göz kulak olmak üzere atanan yeni şerif yardımcısıydı. Yeni işinin, kendini evinden fazla uzakta tuttuğundan yakınıyordu. Karısı ondan da çok yakınıyordu, ama doğrusunu isterseniz Horace buraya atandığından beri öyle pek fazla suç da işlenmiş değildi. Kendisini ünlü biri olma yolunda görüyor, şerif olma düşleri kuruyordu. Şeriflik, önemli bir memurluktu. İşi, bölge savcısınınki gibi değildi. Hemen hemen bir yüksek mahkeme yargıcınınki kadar oturaklı ve yüce bir görevdi. Horace, bütün hayatını çiftliğinde geçirmek niyetinde değildi. Karısı ise, akrabalarının oturduğu Salinas'a gidip yerleşmeyi istiyordu.

Kızılderililerin ve marangozların, Adam Trask'in vurulduğu konusunda yaydıkları haber kulağına gelince Horace hemen atına atladı, o sabah kestiği domuzu parçalamak işini karısına yıktı.

Hester yolunun sola saptığı büyük akçaağacın tam orada, Horace, Julius Euskadi'ye rastladı. Julius, acaba bıldırcın avına mı gitsem, yoksa King City'den Salinas trenine yetişip biraz kurtlarımı dökmeye mi gitsem diye karar vermeye çalışıyordu. Euskadiler, varlıklı ve yakışıklı insanlardı. Bask asıllıydılar.

Julius, "Eğer sen de benimle gelirsen, Salinas'a giderim. Jenny'nin evine bitişik, Long Green'den iki kapı ötede, Faye'in Yeri denilen yeni bir yer açılmış diyorlar. Oldukça iyi bir yermiş, San Fransisco'dakiler gibi işletiyorlarmış. Piyano çalan biri bile varmış," dedi.

Horace, dirseğini eyerin kaşına dayamıştı, elindeki ham deriden kamçıyla, atın sırtına konan bir sineği kovdu. "Başka zaman," dedi. "Şimdi bir işe bakmam gerek."

"Trask'lere mi gidiyorsun yoksa?"

"Tam üstüne bastın. Sen bir şey işittin mi bu konuda?"

"Pek aklım ermedi. Bay Trask, kendini bir 44'lükle omzundan yaralamış, sonra da çiftlikteki herkesi kovmuş. İnsan, kendini 44'lükle nasıl omzundan vurabilir dersin Horace?"

"Bilmiyorum. Şu Doğulular pek sivri akıllı oluyorlar. Gidip bir bakayım dedim. Karısının şu günlerde bir bebeği olmamış mıydı?"

"Duyduğuma göre ikizlermiş," dedi Julius. "Belki de, babalarını onlar vurmuşlardır."

"Biri silahı doğrultur, öbürü tetiği çeker, öyle mi? Başka bir şey duymadın mı?"

"Karmakarışık bir şeyler duydum. Sana yoldaşlık edeyim mi?"

"Sana vekâlet verecek değilim Julius. Şerif, denetçilerin, maaş bordroları için kıyameti kopardıklarını söylüyor. Alisal'da Hornby büyük teyzesine vekalet vermiş de, kadıncağızı Paskalya'dan önce üç hafta yanında çalışmış gibi göstermiş."

"Uyduruyorsun!"

"Uydurduğum yok. Hem bak, bu iş için yıldız da takmazlar sana."

"Aman canım, kadroya filan girmek istediğim yok. Yalnızca yoldaşlık ederim sana diye düşünmüştüm. Merak ettim de bu işi."

"Ben de. Senin gelmene de sevindim ayrıca. Bir pürüz çıkarsa, seni tanık gösteririm. O yeni açılan yerin adı neydi?"

"Faye'in Yeri. Sacramentolu kadın."

"Sacramento'da bu işleri çok iyi yapıyorlar canım," dedi Horace ve atların üzerinde giderlerken, Sacramento'da bu işlerin nasıl yapıldığını anlatmaya koyuldu.

Atla gezmek için güzel bir gündü. Sanchezlerin düzlüğüne saparlarken, avın son yıllarda kötü gitmesine lanet ediyorlardı. Üç şey -çiftçilik, balıkçılık ve avcılık- hiç iflah olmamıştı, öbür yıllarla karşılaştırılınca Julius, “Bütün o boz ayıları öldürmeseydiler keşke. 1880’de, büyük babam Pleyto’da dokuz yüz kiloluk bir ayı vurmuş,” diyordu.

Meşelerin altında ilerlerken, üstlerine bir sessizlik çöktü, çevrenin doğurduğu bir sessizlikti bu. Hiçbir kıpırtı, hiçbir ses yoktu ortalıkta.

Horace, “Eski evin onarımını bitirdi mi acaba?” diye sordu.

“Yok canım. Rabbit Holman o işte çalışıyormuş. Dediğine göre, Bay Trask hepsini çağırmış ve kovduğunu bildirmiş. Bir daha geri gelmemelerini söylemiş.”

“Trask’in çuvalla parası olduğunu söylüyorlar.”

“Sanırım, durumu çok iyi,” dedi Julius. “Samuel Hamilton dört kuyu açıyor, tabii hâlâ kovulmadıysa.”

“Bay Hamilton nasıl? Gidip onu da görmeliydim.”

“İyidir. Her zamanki gibi işi başından aşkın.”

“Onu ziyaret etmem gerek,” dedi Horace.

Lee, onları karşılamak için kapıya çıktı.

Horace, “Hello, Çing Çong. Sahip burda?” diye sordu.

“O hasta,” dedi Lee.

“Onu görmek istiyorum.”

“Yok görmek. O hasta.”

“Yeter, anladık,” dedi Horace. “Ona, Şerif Yardımcısı Quinn’in, kendisini görmek istediğini söyle.”

Lee gözden kayboldu, bir dakika sonra geri döndü. “Siz gelin,” dedi, “Ben atı alıl.”

Adam, ikizlerin doğduğu dört direkli yatakta yatıyordu. Arkası yastıklarla desteklenmişti. Sol göğsünü ve omzunu, evde yapılmış sargılar kaplamıştı. Oda Hall kremi kokuyordu.

Horace, daha sonra karısına, “Eğer soluk alan ölümü gördümse, o buydu işte,” demişti.

Adam’ın avurtları çökmüş, burnu sipsivri çıkmış, bir deri bir kemik kalmıştı. Gözleri yuvalarından dışarı uğramış ve yüzünün bütün üst bölümünü kaplamış gibiydi. Bu gözler, hastalık ateşiyle parlayan, sinirli, miyop gözlerdi. Kemikli sol eli çarşafı avuçlamış, yumru yapmıştı.

Horace, “Nasılsınız Bay Trask? Yaralandığınızı duydum,” dedi, sustu karşılık bekledi. Sonra, “Şöyle bir uğrayıp, nasıl olduğunuzu göreyim dedim. Nasıl oldu bu?” dedi.

Adam’ın yüzüne saydam bir canlılık geldi, bakışı değişti. Yatakta hafifçe kımıldadı.

“Konuşmak acı veriyorsa, alçak sesle söyleyin,” dedi Horace.

“Yalnız derin derin soluk alınca acıyor,” dedi Adam yavaşça. “Tabancamı temizlerken ateş aldı.”

Horace, Julius’a bir göz attı, sonra döndü. Adam bu bakışı gördü ve sıkıntıdan yüzü kızardı.

“Her zaman olur,” dedi Horace. “Tabanca burada mı?”

“Lee kaldırdı sanırım.”

Horace kapıya doğru yürüdü. “Hey, Çing Çong, buraya bak, pistolu getir,” diye seslendi.

Bir dakika sonra, Lee, tabancayı namlusundan tutarak, kapıdan uzattı. Horace silaha baktı, şarjörü çevirdi, kurşunları çıkardı. Boş olan tek kovanın içini kokladı. “Temizlerken, yalnız nişan alıp bakmaktansa, baktığınız o lanet olası şeylere ateş etmek daha iyi. Bölgeye bildirmek zorundayım Bay Trask. Çok zamanınızı almayacağım. Tabancayı temizliyordunuz, belki bir çubuk da vardı elinizde, silah ateş aldı ve siz omzunuzdan yaralandınız, öyle mi?”

“Evet öyle, efendim,” dedi Adam çabuk çabuk.

“Ve temizlerken, şarjörü boşaltmamıştınız, öyle mi?”

“Evet öyle.”

“Çubuğu namluya sokup çıkarırken, namlu size doğru çevrilmişti ve horozu da kalkıktı.”

Bir an, Adam’ın soluğu kesilir gibi oldu.

Horace devam etti. “Demek, çubuk tam size doğru fırladı ve sol elinizi de uçurdu?” Horace, açık renkli, güneşte solmuş gibi duran gözlerini bir an bile Adam’ın yüzünden ayırmamıştı. Kibar bir tavırla, “Ne oldu Bay Trask? Anlatın bana neler olduğunu,” dedi.

“Size doğruyu söylüyorum, kaza oldu efendim.”

“Bu anlattıklarınızı raporuma nasıl yazabilirim? Sonra şerif benim çıldırdığımı sanır. Ne oldu?”

“Vallahi, ben tabancalara pek alışık değilimdir. Belki tam böyle olmamıştır ama, temizliyordum, ateş aldı işte.”

Horace’ın burnundan ıslık gibi bir ses çıkıyordu. Buna engel olmak için ağzından soluk almak zorunda kaldı. Yavaşça Adam’ın ayakucundan kalktı, onun dalıp giden gözlerine yaklaştı. “Siz Doğu’dan geleli daha çok olmadı, değil mi Bay Trask,” dedi.

“Evet. Connecticut’tan.”

“Oralarda, insanlar artık pek tabanca kullanmıyorlar galiba.”

“Pek kullanmıyorlar.”

“Avda filan?”

“Bazıları.”

“Öyleyse, siz av tüfeğine daha çok alışkınsınızdır.”

“Öyle. Ama pek avlanmadım.”

“Hele tabanca, hiç kullanmadınız galiba, o yüzden de nasıl kullanılacağını bilmiyordunuz.”

“Öyle, öyle,” diye atıldı Adam. “Oralarda, tabancası olan pek azdır.”

“Öyleyse, buraya geldiğinizde bu 44’lüğü, burada herkesin bir tabancası var diye aldınız ve nasıl kullanıldığını öğrenecektiniz.”

“Evet, doğrusu, öğrensem fena olmaz diye düşündüm.”

Julius Euskati, sinirden gerilmiş bir halde ayağa kalktı. Yüzü de, gövdesi de gerilmişti. Konuşmaları dinliyor, ama kendisi katılmıyordu.

Horace, içini çekerek, yüzünü Adam’dan başka yöne çevirdi. Bakışları çevreyi taradı, Julius’a takıldı, sonra yeniden gezinip kendi ellerinde karar kıldı. Tabancayı, masanın üzerine dikkatle koydu, yanına da kurşunları ve kovanları dizdi. “Biliyor musunuz,” dedi, “şerif yardımcılığını çok kısa bir süreden beri yapıyorum. Bu işte biraz oyalanırım, birkaç yıl sonra da şerif olurum diye düşünmüştüm. Ama benim üstesinden geleceğim bir iş değilmiş. Hiç de eğlendirmiyor bu iş beni.”

Adam, sinirli sinirli onu gözlüyordu.

“Daha önce, birini korkuttuğumu hiç sanmıyorum. Evet, belki kızdırdıklarım olmuştur, ama korkmamışlardır. Aşağılık bir şey insanı korkutmak, ben de kendimi aşağılık duyuyorum şimdi.”

Julius öfkeyle, “Konudan uzaklaşma,” dedi. “Hemen şu dakikada istifa edemezsin ya.”

“Kahrolası şeytan, edemem, istesem de edemem. Peki, Bay Trask. Siz, Birleşik Devletler Ordusu’nda askerlik yaptınız. Süvarilerin silahları karabina ve tabancadır. Siz...” durdu, söyleyeceğini yuttu. “Ne oldu Bay Trask?”

Adam’ın gözleri daha bir irileşir gibi oldu. Bu gözler ıslaktı, çevreleri kızarmıştı. “Bir kazaydı,” diye fısıldadı.

“Kimse gördü mü? Karınız yanınızda mıydı kaza sırasında?”

Adam karşılık vermedi, ama Horace, onun gözlerinin kapandığını gördü. “Bay Trask,” dedi.

“Sizin hasta olduğunuzu biliyorum. Sizi, elimden geldiği kadar yormamaya çalışıyorum. İsterseniz, şimdi biraz dinlenin, ben de karınızla konuşayım.” Bir an durdu, sonra kapıya doğru yürüdü. Lee orada bekliyordu. “Çing Çong, hanımefendiye söyle, kendisiyle bir-iki dakika konuşursam memnun kalacağım.”

Lee ses etmedi.

Adam, gözlerini açmadan konuştu. “Karım yok, bir ziyarete gitti.”

“Kaza olduğu zaman burada değil miydi?” Horace, Julius’a bir göz attı ve Julius’un dudaklarında beliren garip anlamı gördü. Julius’un dudaklarının ucu, alaylı bir gülümsemeyle yukarı doğru kıvrılmıştı. Horace hemen, o benden üstün, iyi bir şerif olur, diye düşündü. “Eh, doğrusu pek ilginç,” dedi. “Karınızın bir bebeği oldu. Ne biri, iki bebek. İki hafta ancak geçti ve şimdi karınız kalkmış, gezmeye gitmiş. Bebeklerini de birlikte götürdü mü? Biraz önce, seslerini işitir gibi olmuştum.” Horace, yatağa eğildi ve Adam’ın yumulmuş sağ eline dokundu. “Bundan hoşlanmıyorum, ama artık daha fazla sabredemem.” Sonra sesini yükseltti. “Bay Trask!” dedi, “sizden, neler olduğunu anlatmanızı istiyorum. Bunu, işinize karışmak filan saymayın. Yasalar böyle. Şimdi haydi açın gözlerinizi ve anlatın bana, yoksa, vallahi, yaralı olmanıza bakmam, sizi şerife götürür, teslim ederim.”

Adam, gözlerini açtı, bir uyurgezer gibi boş boş bakıyordu. Sesi, alçalıp yükselmeden, vurgusuz ve duygusuz çıkıyordu. Sanki, anlamadığı bir dilin sözcüklerini, kusursuz olarak kullanır gibiydi.

“Karım uzaklara gitti,” dedi.

“Nereye gitti?”

“Bilmiyorum.”

“Ne demek istiyorsunuz?”

“Nereye gittiğini bilmiyorum.”

Julius söze karıştı, ilk olarak konuşuyordu. “Niye gitti?” diye sordu.

“Bilmiyorum.”

Horace öfkeyle, “Dikkat et Trask,” dedi. “Sınırı aşıyorsun, hoş olmayan şeyler yapacağım sonra. Nereye gittiğini bilmen gerek.”

“Nereye gitti bilmiyorum.”

“Hasta mıydı? Garip hareketler mi yaptı?”

“Hayır.”

Horace döndü. “Çing Çong, sen bir şeyler biliyor musun bu konuda?”

“Ben, King City’ye gitti cumartesi. Geldim, belki gece on iki. Bay Trask’i yerde buldum.”

“Demek, kaza olduğunda burada yoktun?”

“Hayır efendim.”

“Peki Trask, yine sana döneceğiz. Şu storu biraz kaldır Çing Çong, çevremizi görelim. Tamam, şimdi daha iyi. Şimdi seni, pes edene kadar bırakmayacağım Trask. Karın uzaklara gitti. Seni o mu vurdu?”

“Bir kazaydı.”

“Tamam, kazaydı, ama silah onun elinde miydi?”

“Kazaydı.”

“Pek kolaylaştırmıyorsun işimizi. Ama haydi diyelim ki karın gitti, biz de onu bulmak zorundayız, anlıyor musun? Böyle bir çocuk oyunu vardır. Sen, işi bu duruma getirdin. Ne kadar zamandır evlisiniz?”

“Bir yıl kadar oluyor.”

“Evlenmeden önceki adı neydi?”

Uzun bir sessizlik oldu, sonra Adam alçak sesle, “Söyleyemem, söz verdim,” dedi.

“Bana bak. Nereliydi?”

“Bilmiyorum.”

“Bay Trask, hapse atılmaya çanak tutuyorsun. Tanımla bakalım. Boyu ne kadardı?”

Adam’ın gözleri ışıldadı. “Uzun boylu değil. Ufak tefek, narin.”

“İyi. Saçları ne renkti? Gözleri?”

“Güzeldi.”

“İdi mi?”

“Güzeldir.”

“Yara izi filan?”

“O, Tanrım, hayır. Evet, alnında bir yara izi vardı.”

“Adını bilmiyorsun, nereli olduğunu, nereye gittiğini bilmiyorsun, onu tanımlayamıyorsun. Sen beni düpedüz aptal yerine koyuyorsun.”

Adam, “Onun bir sırrı vardı. Ne olduğunu sormamaya söz vermiştim. Birinden korkuyordu.” Birdenbire Adam ağlamaya başladı. Bütün gövdesi sarsılıyor, kesik kesik soluk alıyordu. Umutsuz bir ağlamaydı bu.

Horace, içinin burkulduğunu duydu. “Gel, öteki odaya geçelim Julius,” dedi ve oturma odasına doğru yürüdü. “Peki Julius, söyle bakalım, ne düşünüyorsun? Delirmiş mi bu?”

“Bilmiyorum.”

“Onu öldürdü mü dersin?”

“Benim de aklıma takıldı bu.”

Horace, “Benim de,” dedi. Sonra, “Eyvah!” diye bağırarak yatak odasına koştu. Tabanca ve mermilerle döndü. “Unuttum bunları,” diye özür diledi. “Beni bu işte çok tutmazlar.”

“Ne yapacaksın?” diye sordu Julius.

“Vallahi, benim yetkimi aşıyor bu iş. Seni maaş bordrosuna yazmayacağımı söylemiştim, ama iş değişti, sağ elini kaldır bakalım.”

“Yemin etmek filan istemiyorum, Horace. Salinas’a gitmek istiyorum.”

“Seçme hakkın yok Julius. Allahın belası elini kaldırıp yemin etmezsen tutuklarım seni.”

Julius, istemeye istemeye elini kaldırdı, zorla yemini tekrarladı. “Sana yoldaşlık etmenin karşılığında ne alıyorum bak,” dedi. “Babam diri diri derimi yüzecek. Peki, şimdi ne yapacağız?”

Horace, “Ben babana uğrarım. Şimdi şerifi görmeliyim. Trask’i götürmem gerekirdi, ama hasta hasta kıpırdatmak istemiyorum. Sen burada kalmalısın Julius. Kusura bakma. Silahın var mı?” dedi.

“Ne gezer.”

“Peki, al bunu. Benim yıldızımı da al.” Yıldızı, gömleğinden çıkarıp uzattı.

“Dönmen ne kadar sürer?”

“Elimden geldiğince erken dönmeye çalışırım. Julius, Bayan Trask’i hiç görmüş müydün?”

“Hayır, görmedim.”

“Ben de görmedim. Şerife, Trask’in, onun ne adını, ne de neyin nesi olduğunu bilmediğini söyleyeceğim. Ufak tefek ve güzel. Ne tanımlama, ne tanımlama! Bunları şerife anlatmadan istifa etsem iyi olacak, çünkü söylediklerimi duyunca, onun beni işten atacağına inanıyorum. Onun, kadını öldürdüğünü mü düşünüyorsun?”

“Nereden bilirim ben yahu?”

“Kızma, kızma.”

Julius tabancayı aldı, kurşunları şarjöre doldurdu, eliyle silahı şöyle bir tarttı. “Ben sana bir şey

söyleyeyim mi, Horace?” dedi.

“Hem de hemen söyle.”

“Vallahi, Samuel Hamilton kadını tanıyordu, bebekler elinde doğmuş, Rabbit öyle söyledi. Bayan Hamilton da ona bakmış. Neden yolda onlara uğrayıp, kadının neye benzediğini öğrenmiyorsun?”

“Sen o yıldıza sahip çıksan iyi olur,” dedi Horace. “Bu iyi, hemen gidiyorum ben.”

“Ortalığa bir göz atayım mı?”

“Onun kaçmamasını sağla ya da bak kendine bir şey yapmasın, yeter. Kendine de dikkat et.”

2

Horace, gece yarısına doğru, King City’den bir yük trenine bindi. Makinistin yanına oturdu. Sabahleyin erkenden Salinas’taydı. Salinas, bölgenin merkeziydi. Nüfusu iki bini aşmak üzereydi. San Jose ve San Luis Obispo arasındaki en büyük kasabaydı. Herkes, bu kasabanın parlak bir geleceği olacağı inancındaydı.

Horace, Güney Pasifik Tren İstasyonu’ndan çıktı, kahvaltı etmek için bir dükkâna girdi. Şerifin evine sabah karanlığı gidip, durup dururken onun canını sıkmak istemiyordu. Dükkânda, genç Will Hamilton’a rastladı. Will, kumlu kumaştan, çift önlü takım elbisesiyle pek kalantor görünüyordu.

Horace, onunla aynı masaya oturdu. “Nasılsın Will?”

“Oo, çok iyiyim.”

“İş için mi geldin buraya?”

“A, evet. Küçük bir işim var da.”

“Bir iş çıkarsa, beni de unutma.” Bu kadar genç birine bunları söylemek Horace’ın da tuhafına gitmişti, ama Will Hamilton çevresine başarı havası yayardı. Herkes, onun bir gün bu bölgenin en sözü geçer adamlarından biri olacağına inanırdı. Bazı insanların gelecekte iyi mi, kötü mü olacakları bellidir böyle.

“Olur Horace,” dedi Will. “Çiftlik senin bütün zamanını alıyor sanırdım.”

“Bir iş çıkarsa, kiraya vermeyi düşünürüm.”

Will, masanın üzerinden eğildi. “Biliyor musun Horace, bizim oralar çok yüzüstü bırakılmış. Resmi bir görev almayı düşündün mü?”

“Ne demek istiyorsun?”

“Yani, sen bir yardımcısın. Şerifliğe adaylığını koymayı düşündün mü?”

“Yoo, düşünmedim.”

“İyi, düşün öyleyse. Aramızda kalsın. Bir-iki haftaya kadar seni ararım, konuşuruz. Ama kimseye söyleme ha.”

“Elbette Will. Ama müthiş, iyi bir şerifimiz var.”

“Biliyorum. Onunla ilgili değil bu iş. King City’de bir tek devlet memuru yok, anlıyor musun?”

“Anlıyorum. Düşüneceğim bunu. A, iyi ki aklıma geldi, dün annenle babanı gördüm.”

Will’in yüzü aydınlanıverdi. “Sahi mi? Nasıllar?”

“Çok iyiler. Biliyor musun, baban bir mizah ustası.”

Will kıs kıs güldü. “Bütün çocukluğumuz boyunca, gülmekten kırıp geçirdi bizi,” dedi.

“Ama aynı ölçüde de akıllı bir adam o, Will. Bana yeni icat ettiği yel değirmenini gösterdi... Vallahi böylesini hayatımda görmemiştim.”

“Aman Tanrım!” dedi Will. “Yine patent avukatlarının eline düşecek.”

“Ama bu çok iyi bir şey,” dedi Horace.

“Hepsi iyi şeyler. Ama bunlardan para kazananlar yalnızca patent avukatları. Annem deli oluyor bu işe.”

“Bak, bunda haklısın.”

“Para kazanmanın tek yolu, başkasının yaptığı şeyleri satmaktır,” dedi Will.

“Bunda da haklısın Will. Ama bu gördüğüm en müthiş rüzgâr fırıldağı.”

“Seni de inandırdı, öyle mi Horace?”

“Galiba öyle. Ama onun değişmesini istemezsin, değil mi?”

“Yoo, Tanrı korusun!” dedi Will. “Sana söylediğimi düşün.”

“Olur.”

“Ama aramızda kalsın.”

Şerifin işi kolay değildi. Seçim torbasının içinden iyi bir şerif çekip çıkaran bölgeler mutlu sayılırdı. Pek karmaşık bir mevkiydi bu. Şerifin görünür görevleri -yasaları uygulamak, güvenliği korumak gibi- asıl önemli işleri yanında hiç kalırdı. Şerifin, bölgede silahlı kuvvetleri temsil ettiği doğruydu, ama çeşit çeşit insanların kaynaştığı bir toplumda, sert bir şerif de, aptal bir şerif de fazla tutunamazdı. Şu hakları vardı, sınır anlaşmazlıkları, saçma sapan tartışmalar, hısım akraba ilişkileri, baba oğul sorunları... hepsi de silaha, zora başvurmadan çözümlenmesi gereken sorunlardı.

İyi bir şerif, ancak hiçbir çarenin para etmediği yerde tutuklamaya başvururdu. En iyi şerif, en iyi dövüşenler arasından değil, en iyi diplomatlar arasından çıkardı. Ve Monterey bölgesinin iyi bir şerifi vardı. Kendi işinden başkasına burnunu sokmamak gibi, pek parlak bir erdeme sahipti.

Horace, saat dokuzu on geçe, eski bölge hapishanesindeki şerif bürosuna girdi. Şerif onun elini sıktı, havadan, ürünlerden konuştu durdu, ta ki işi açıncaya kadar.

“Efendim,” dedi Horace sonunda, “buraya, size bir şey danışmaya geldim.” Ve hikâyesini, en küçük ayrıntısına varıncaya kadar -herkes ne dedi, olay nasıl görünüyordu, saat kaçtı- her şeyi anlattı.

Bir-iki dakika sonra şerif gözlerini kapadı ve ellerini kenetledi. Arada bir, gözlerini açarak, anlatılan bazı önemli yerleri noktaladı, ama hiçbir yorumda bulunmadı.

“Vallahi, takıldım kaldım,” dedi Horace. “Ne olduğunu bir türlü çıkaramadım. Kadının görünüşünü bile öğrenemedim. Gidip Samuel Hamilton’ı görmemi de Julius Euskadi akıl etti.”

Şerif kımıldadı, bacak bacak üstüne attı ve meseleyi gözden geçirdi.

“Yani, sana göre, adam karısını öldürdü.”

“Evet, öyle düşünmüştüm, ama Samuel Hamilton düşüncemi biraz değiştirdi. O, Trask’in adam öldürecek bir yaratılışta olmadığını söylüyor.”

“Herkes adam öldürecek yaratılıştadır,” dedi şerif. “Bamteline basınca, herkesin tepesi atar.”

“Bay Hamilton, o kadın hakkında garip şeyler anlattı. Doğum sırasında yardım ederken, Hamilton’ın elini ısırmış. Elini görmeliydiniz, kurt kapmış gibiydi.”

“Samuel sana onu tanımladı mı?”

“Evet, o da, karısı da anlattılar.” Horace, cebinden bir kâğıt parçası çıkardı ve Cathy’nin ayrıntılı bir eşkâlini okudu. Hamiltonlar, Cathy’nin dış görünüşü üzerine bir hayli şey biliyorlardı.

Horace sustuğunda, şerif içini çekti. “İkisi de, yara izi olduğunda birleşti mi?”

“Evet, ikisi de ayrı ayrı, bazen izin koyulaştığını söylediler.”

Şerif, gözlerini yeniden kapadı ve sandalyesinde geriye doğru kaykıldı. Sonra birden doğruldu, kapaklı yazı masasının bir gözünü açtı, bir şişe viski çıkardı. “Biraz iç,” dedi.

“Geri çevirmem doğrusu,” dedi Horace. İçtikten sonra, şişenin ağzını silip uzattı. “Bir düşündüğünüz var mı?” diye sordu.

Şerif, ağzını üç yudumda doldurdu, şişenin kapağını kapadı. Karşılık vermeden önce şişeyi yazı masasının gözüne koydu. “Oldukça iyi yönetilen bir bölgemiz var,” dedi. “Polis memurlarıyla iyi geçinirim. Kimi zaman ben onlara yardım ederim, kimi zaman da onlar bana. Salinas gibi durmadan büyüyen bir kente, her dakika yabancılar gelir gider. Çok sıkı izlemezsek, başımıza dert açılabilir. Benim bürom, bura halkıyla iyi geçinir.” Horace’ın gözünün içine baktı. “Tedirgin olma. Nutuk çekmiyorum. Sana şunu anlatmak istiyorum yalnız. Biz halkı yönetecek değiliz. Onlarla bir arada yaşamamız gerek.”

“Yanlış bir şey mi yaptım?”

“Hayır, Horace. En doğru olanı yaptın. Eğer kalkıp buraya kendin gelmeyip de, Trask’i tutuklayıp getirseydin, başımıza büyük bir dert açılırdı. Şimdi sıkı dur. Sana söylemek istediğim...”

“Dinliyorum,” dedi Horace.

“Çin Mahallesinin öte yanında bir genelev vardır.”

“Biliyorum.”

“Herkes biliyor. Eğer biz bu evleri kapasaydık, başka yerde açılırdı. Halk bu evleri istiyor. Fazla bir pislik çıkmasın diye, gözümüzü üzerlerinden ayırmıyoruz. O evleri işletenler de, bizimle sürekli işbirliği ederler. Aranan bazı kişileri, oradaki adamlarımız aracılığıyla yakalamışımdır.”

Horace, “Julius bana...” dedi.

“Bir dakika. Bırak söyleyeceğimi bitireyim de, yeniden bu konuya dönmek zorunda kalmayalım. Aşağı yukarı üç ay önce, güzel görünüşlü bir kadın beni görmeye geldi. Burada bir ev açmak istediğini ve doğru dürüst işleteceğini söylüyordu. Sacramento’dan gelmişti. Orada da bir yer işletmiş. Nüfuzlu bazı kişilerden aldığı mektuplar vardı elinde. Kayıtları temiz, hiç bela çıkarmamış. Bayağı iyi bir vatandaş.”

“Julius anlattı bana. Adı Faye imiş.”

“Tamam. Evet, güzel bir yer açtı. Sessiz, tıkır tıkır işliyor. Yaşlı Jenny ile Zenci’ye de bir rakip gerekti hani. Müthiş gürültü kopardılar, ama onlara da şimdi sana dediğimi söyledim. Karşılarına bir rakip çıkmalıydı artık.”

“Piyano çalan biri de varmış.”

“Evet, var. Usta biri, üstelik de kör. Bana bak, bırakacak mısın şunu anlatayım?”

“Özür dilerim,” dedi Horace.

“Zarar yok. Biliyorum, ağır anlatıyorum, ama hepsini anlatıyorum. Her neyse, Faye göründüğü gibi çıktı, tam bir vatandaş. Ama iyi, sessiz sedasız çalışan bir genelevin, her şeyden çok korktuğu bir şey vardır. Sözgelişi, uçarı bir kız, evinden kaçar, bir geneleve gelir. Babası da onu bulur ve ortalığı ayağa kaldırır. İşe kilise karışır, derken kadınlar. Çok geçmeden de evin adı çıkar ve biz kapatmak zorunda kalırız. Anladın mı?”

“Evet,” dedi Horace alçak sesle.

“Şimdi yine benden önce davranma. Senin daha önceden zaten düşünmüş olduğun her şeyi söylemekten hiç hoşlanmam. Faye, pazar akşamı, bana bir not yolladı. Bir kız varmış elinde ve neyin nesi olduğunu pek anlayamamış. Faye’i şaşırtan, evden kaçmış küçük bir kıza benzediği halde, tam meslekten biri gibi olmasıymış. Bütün cevapları ve hileleri biliyormuş. Gittim baktım. Her zamanki hikâyeyi anlattı bana, ama aksayan bir yanını bulamadım. Reşit olmuş, kimseden de bir şikâyet gelmedi.” Ellerini iki yana açtı. “İşte böyle. Ne yapalım acaba?”

“Yani, bu kadının Bayan Trask olduğuna emin misiniz?”

“Ayrık gözler, sarı saçlar, alında yara izi ve pazar öğleden sonra geliyor,” dedi şerif.

Horace’ın gözünün önüne, Adam’ın ağlayan yüzü geldi. “Hay Tanrım! Şerif, bunu Trask’e söyleyecek başka birini bulmalısınız. Ben bunu yapmaktansa, istifa ederim daha iyi.”

Şerif, gözlerini boşluğa dikti. “Onun, soyadını, nereli olduğunu bile bilmediğini söylüyordun değil mi? Kadın adamakıllı tongaya bastırmış herifi.”

“Zavallı,” dedi Horace. “Zavallıcık ona âşık. Yok, vallahi başka biri söylesin. Ben yapamam.”

Şerif ayağa kalktı. “Haydi, şuradaki dükkâna inelim de, birer fincan kahve içelim.”

Sokakta, bir süre konuşmadan yürüdüler. “Horace,” dedi şerif. “Eğer bildiklerimi söylesem, bu memleket yerinden oynar.”

“Doğru.”

“İkiz çocuk doğurmuş dedin, değil mi?”

“Evet, ikisi de oğlan.”

“Dinle beni Horace. Dünyada üç kişi var bunu bilen. Kadın, sen ve ben. Gidip ona, eğer bunu ağzından kaçıracak olursa, kendisini topa koyup buradan atacağımı söyleyeceğim. Sen de Horace, dilin karıncalansa bile, başkalarına, hatta karına bile söylemeye kalkışmayacaksın bunu. Düşün, bu iki küçük, annelerinin bir orospu olduğunu öğrenirse ne duruma düşerler.”

3

Adam, büyük meşe ağacının altında sandalyesinde oturuyordu. Sol kolu öyle ustalıkla bağlanmıştı ki, omzunu kıpırdatamıyordu. Lee çamaşır sepetini taşıyarak, kapıdan çıktı. Sepeti Adam’ın yanına, yere bıraktı, yeniden içeri girdi.

İkizler uyanmışlardı, ikisi de görmeden, ama istekle, rüzgârın oynaştırdığı meşe yapraklarına bakıyorlardı. Kurumuş bir yaprak döne döne indi, sepete kondu. Adam eğildi, yaprağı oradan aldı.

Samuel’in atıyla geldiğini, ta yanı başına yaklaşıncaya kadar fark etmedi. Ama Lee görmüştü Samuel’in geldiğini. Bir sandalye çıkardı ve Hüdaverdi’yi alıp ahıra doğru götürdü.

Samuel, sesini çıkarmadan oturdu. İkide bir Adam’a bakıp onu rahatsız etmek istemiyor, ama hiç bakmayıp huzurunu kaçırmamaya da dikkat ediyordu. Ağaç tepelerinde tazelenen rüzgârın esintisi Samuel’in de saçlarını karıştırıyordu. “Kuyuların başına gitsem, galiba daha iyi olacak,” dedi usulca.

Adam’ın sesi, konuşmaya konuşmaya boğuklaşmıştı. “Hayır,” dedi. “Kuyu filan istemiyorum artık. Verdiğin emeğin karşılığım da ödeyeceğim.”

Samuel sepete eğildi, parmağını ikizlerden birinin avcuna koydu. Parmaklar kapandı. “Bir adamın en zor vazgeçebileceği kötü huy, öğüt vermektir sanırım,” dedi.

“Ben öğüt istemiyorum.”

“Kimse istemez. Bu, verenin bir armağanıdır. Biraz harekete geç, Adam.”

“Ne hareketi?”

“Bir oyunda oynuyormuş gibi rol yap. Bir süre sonra, ama oldukça uzun bir süre sonra, rol diye yaptıkların gerçek olur.”

“Niye yapayım?”

Samuel ikizlere bakıyordu. “Ne yaparsan yap ya da hiçbir şey yapma, ama bunu atlatmak zorundasın. Eğer kendini bırakırsan, ayrık otları ve çalılar büyür. Bir şey mutlaka yetişir.”

Adam karşılık vermedi. Samuel kalktı. “Yine geleceğim,” dedi. “Tekrar tekrar geleceğim. Bütün hareketleri tekrarla, Adam.”

Ahırın arkasında, Samuel üstüne binerken, Lee, Hüdaverdi’yi tutuyordu. “Kitaplığın gidiyor, Lee,” dedi.

“Öyle mi?” dedi Çinli. “Belki de pek ihtiyacım yoktu onlara.”

On Dokuzuncu Bölüm

1

Yeni bir ülke, bir model üzerine gelişir sanki hep. Önce, kurucular gelir. Güçlü kuvvetli, yürekli ve biraz da çocuksu insanlardır bunlar. Yaban yerlerde kendilerini korumasını bilirler, ama insanlara karşı saf ve çaresizdirler. Belki de, başlarını alıp herkesten önce gitmelerinin nedeni budur. Yeni ülkenin ilk pürüzleri yontulunca, iş adamları, avukatlar sökün eder. Gelişmeye katkıda bulunmaya, mülkiyet sorunlarını -çoğu zaman kendi yararlarına- çözmeye gelirler. En sonunda da eğlence, dinlenme, yaşamanın acılarından uzaklaşma demek olan kültür çıkagelir. Kültür de, her düzeyde olabilir, öyledir de zaten.

Kilise ve genelev, Uzak Batı'ya aynı sıralarda ulaştılar. Aynı şeyin başka başka yüzleri olduklarını bunlara söyleseniz, ikisi de şaşırır, dehşete kapılırlardı. Ama her ikisinin de amaçlarının bir olduğu kesindi: İlahileri, dinsel törenleri ve şiirleriyle kilise, insanı, günlük yaşamın yavanlığından bir süre için uzaklaştırırdı; genelevler de öyle. Değişik mezheplerin kiliseleri, Batı'ya ellerini kollarını sallayarak, kendilerine güvenli biçimde ve bağırıp çağırarak geldiler ve ödeme yasalarını bir yana bırakarak, ödemesi yüz yıl sürecek kiliseler inşa ettiler. Mezhepler kötülükle savaştılar, bu doğru, ama birbirlerini de hırsla didiklediler. Bu mezhepler, bir doktrin çevresinde dövüşüyorlardı. Her biri, geri kalanların cehennemlik olduğuna kesin olarak inanıyordu. Ve hepsi de, bütün bu gürültücülüklerine karşın bir tek şeyi, Kutsal Kitap'ı getiriyorlardı: Bütün sanatımızın, şiirimizin, ahlakımızın ve ilişkilerimizin temeli olan Kutsal Kitap'ı. Akıllı bir adam, bu mezhepler arasında aslında hiçbir ayrım olmadığını anlardı. Bunlar, yanlarında müziği de getirmişlerdi. Getirdikleri müzik, belki en iyisi değildi, ama hiç olmazsa yeni bir müzik biçimi ve müzik duygusuydu bu. Vicdan da getirmişlerdi. Daha doğrusu, uyuklayan vicdanı dürtüklemişlerdi. Arınmış değillerdi, ama arınma gücünü içlerinde taşıyorlardı. Tıpkı kirlenmiş beyaz bir gömlek gibi. Bu güç, insana gerçekten de iyiye yönelik birtakım şeyler yaptırabilirdi. Sözgelişi, Rahip Billing'in, sırayla hırsız, zina suçlusu, sefih ve zoofil olduğu anlaşılmıştı, ama bu, onun bir sürü insana bazı iyi şeyleri aktardığı gerçeğini değiştiremezdi. Billing hapse de girdi, ama hiç kimse, onun ortalığa yaydığı iyi şeyleri tutuklamaya kalkmadı. Onun amacının tam bir arınma olmamasının da önemi yoktu. İyi malzeme kullanmış ve bazıları tutmuştu. Burada, Billing'i aşırı bir örnek olarak aldım. Namuslu vaizlerde, bir şeyler yapma enerjisi ve inadı vardı. Onların, gerçeği ve güzeli, sirkteki bir fok balığının Ulusal Marş'ı bir sıra borazana üflemesi gibi, kabaca haykırdıklarını sanabilirsiniz. Ama gerçeğin ve güzelin birazı olsun kalıyordu geriye ve marş da tanınabiliyordu. Bununla birlikte, mezhepler daha fazlasını da yaptılar. Salinas Vadisi'ndeki toplumsal yaşayışın iskeletini kurdular. Kilisedeki yemek toplantıları nasıl kent kulübünün ağababası ise, perşembe geceleri şiir toplantıları yapılan bodrum katındaki oda da, küçük tiyatronun atası olmuştu.

Filmlerin uydurma Batısı'nda, allı pullu günah saraylarını ve çılgınca dansları görmüşsünüzdür. Bunlardan bazıları belki gerçekte de vardı, ama Salinas Vadisi'nde değil herhalde. Salinas'taki genelevler sessiz, düzenli ve tedbirli yerlerdi. Gerçekten de, eğer kilisedeki orgun ağır uğultusuna karışan iman dolu çığlıkları duyduktan sonra, bir genelevin penceresi altında durup, içerden fısıltılı ve terbiyeli sesleri dinleseniz, iki kurumun kimliklerini birbirine karıştırmanız işten bile olmazdı.

Ben size Salinas'taki o ciddi aşk konaklarından söz etmek istiyorum. Başka kasabadakilere de aşağı yukarı benzerlerdi, ama bu anlatacaklarım Salinas Sokağı'yla ilgili.

Ana Cadde'den batıya, sokak kıvrılıncaya kadar yürürdünüz. Burada, Ana Cadde'yi Castroville

Sokağı keserdi. Castroville Sokağı'na şimdi Pazar Caddesi diyorlar. Kimbilir neden? O zamanlar, caddelere, ne yöne gidiyorlarsa oranın adı verilirdi. Bu yüzden, Castroville Sokağı'ndan gittiniz mi, dokuz mil ötede Castroville'e ulaşırdınız. Alisal Sokağı'ndan gidince de Alisal'a varırdınız. Hep böyle.

Her neyse, Castroville Sokağı'na gelince, sağa dönerdiniz. İki blok aşağıda, Güney Pasifik Demiryolu sokağı çaprazlamasına keserdi. Bu sokağın adını hiçbir zaman aklımda tutamamışımdır. O sokaktan sola sapar ve demiryolunu geçersiniz, Çin Mahallesi'ne, eğer sola değil de sağa dönerseniz Salinas Sokağı'na gelirdiniz.

Burası, toprak bir sokaktı. Kışın, çamurdan pırıl pırıl parlar, yazın da taş gibi sertleşirdi. Baharda, yolun iki yanını yüksek otlar bürürdü, yabani yulaflar, sarı hardal çiçekleri gibi otlar. Sabahları erken saatlerde, yoldaki at pisliklerinin üzerinde bir sürü serçe haykırışıp dururdu.

Yaşlılar! Bunları duyunca anılarınız canlandı mı? Doğudan esen meltem, Çin Mahallesi'nden ne kokular taşırdı, hatırladınız mı? Kızarmış domuz eti ve kav kokusunu, tütün ve afyon kokusunu? Joss House'daki büyük gongun derin ve yankılı uğultusu, havada nasıl da uzun süre asılı kalırdı, hatırlıyor musunuz?

Ya o küçük, boyasız, tamir yüzü görmemiş evleri de hatırlıyor musunuz? Bu evler ufacık görünürlerdi, bakımsızlıkları içinde, kendilerini gözden saklamaya çabalarlardı. Yabani otlarla kaplı ön bahçeleri de evleri sokaktan göstermemeye çalışırlardı. Hatırlıyor musunuz, storlar nasıl hep kapalı dururdu ve çevrelerinden nasıl incecik ışık çizgileri sızardı. İçerden yalnızca birtakım mırıltılar duyabilirdiniz. Sonra, taşralı bir delikanlıyı içeri almak için kapı açılırdı. Kahkahalarla, açık kapaklı ve içine sifon zinciri takılmış küçük bir piyanonun duygulu sesini duyardınız, sonra kapı yeniden kapanırdı.

Sonra o çamurlu sokakta, atların nal seslerini duyardınız. Pet Bulene, arabasının önüne düşerek, atları çekerdi. Kelli felli dört-beş adam arabadan inerdi. Birtakım zenginler ya da önemli mevki sahibi kişilerdi bunlar. Bankacı ya da adliyeden olabilirlerdi. Pet, köşeyi döner, arabasının içine yerleşerek onları beklerdi. Koca koca kediler, dalgalana dalgalana sokağı geçer, uzun otların arasında gözden kaybolurlardı.

Sonra hatırlıyor musunuz tren düdüğünü, karanlığı delen ışığı? King City'den gelen yük treni, Castroville Sokağı'nı sarsıla sarsıla geçip Salinas'a nasıl dalardı? İstasyonda soluyuşunu duyardınız. Hatırlıyor musunuz?

Her kasabanın, ünlü genelev sahibeleri vardır. Yıllar yılı, kafalarda duygu yüküyle inceltilerek ölümsüzleştirilen kadınlar. Bir mama'da, insanı fazlasıyla çeken bir şeyler vardır. Bir işadamının kafasını, bir savaşçının gözü pekliğini, bir dostun sıcaklığını ve bir dram oyuncusunun alaycılığını kendilerinde toplarlar. Adı çevresinde destanlar düzülür ve ne gariptir ki, bu destanların şehvetle hiç ilgisi yoktur. Mama hakkında hatırlanıp yinelenen öyküler her konuyu kapsar, yatak odası hariç. Eski müşterileri, onu hatırlarken, gözlerinin önüne insancıl, sağlık konusunda son derece bilgili, kendini bilmezleri kapı dışarı eden ve kendini işe karıştırmadan bedensel duyguların şiirini yazan bir kadın gelir.

Salinas, bu eşi bulunmaz insanlardan ikisini yıllarca barındırmıştır: Jenny, ki bazen Fartin Jenny de derlerdi ve Uzun Çayır adlı yeri işleten Zenci. Jenny iyi bir dosttu, sır saklar, gizli olarak borç para verirdi. Salinas'ta başlı başına Jenny'yi anlatan öykülerden kurulu bir edebiyat vardır.

Zenci, güzel ve alımlı bir kadındı. Bembeyaz saçları, kapkara ve korkunç derecede ciddi bir yüzü vardı. Kafatasının içine çekilmiş kahverengi gözleri, kötülüklerle dolu dış dünyaya bilgece bir üzüntüyle bakardı. Evini, üzgün, ama dimdik duran zürriyet tanrısı Priapus'a adanmış bir katedral gibi yönetirdi. Eğer şöyle iyice bir gülmek, böğrünüzde bir dirsek yemek istiyorsanız, Jenny'ye giderdiniz ve paranızın karşılığını da fazlasıyla almış olurdunuz. Ama bir türlü atamadığınız

yalnızlığınız içinde, tatlı dünya tasası sizi gözyaşlarının eşiğine getirmişse, Uzun Çayır tam size göre bir yerdi. Oradan çıktığınızda, başınızdan önemli ve ciddi bir şey geçtiğini duyardınız. Saman alevi gibi geçici değildi bu. Zenci'nin güzel, koyu renk gözleri günlerce karşınızdan silinmezdi.

Faye, Sacramento'dan gelip evini açtığında, bu işin iki gediklisi ona hemen düşman oldular. Faye'i sürüp atmak için birleştiler, ama Faye'in onlarla yarışa girişmediğini de anladılar.

Faye, anaç bir tipti. İri göğüslü, iri kalçalı ve candan bir kadındı. Üzerinde ağlanacak bir göğüs, yatıştırıcı, okşayıcı bir sığınaktı. Zenci'nin ciddi şehvetine ve Jenny'nin o çılgın meyhane eğlencelerine tutkun kişiler, Faye'e kapılmadılar. Faye'in evi, temizliklerini kaybettikleri için yas tutan, ama biraz daha kirlenmek için de can atan yeni yetmelerin sığınağıydı. Aldatılmış kocalara eski güçlerini Faye verirdi. Karılarının soğukluğundan yakınan erkeklerin bu acıyı çıkardıkları yerdi. İnsanın büyükannesinin tarçın kokulu mutfağıydı Faye'in evi. Burada başınıza cinsel bir şey gelirse, bunu bir kaza sayabilirdiniz, hoş görülebilir bir kaza. Bu ev, Salinas gençlerini cinselliğin dikenli yollarına en pembe ve pürüzsüz bir biçimde salardı. Faye iyi bir kadındı, pek zeki değildi, ama sağlam ahlaklıydı, kolayca alınıverirdi. Herkes ona güvenir, o da herkese güvenirdi. Faye'i bir kez tanıyan, onu bir daha hiç incitmek istemezdi. Faye, ötekilerin rakibesi olamazdı. O, üçüncü bir türdü.

Bir dükkânda ya da bir çiftlikte çalışanlar, nasıl patronlarının birer kopyası olurlarsa, genelev kızları da patronlarına pek benzerler. Bu, bir bakıma patronun, işe hep kendi gibilerini almasından, bir bakıma da işe kendi kişiliğinin damgasını vurmasındandır. Faye'in evinde, çirkin ya da imalı bir söz işitmek öyle kolay değildi. Yatak odalarına gidiş, ödemeler öyle tatlılıkla, öyle bir olağanlıkla yapılırdı ki, şöyle rastlantı sonucu oluvermiş sanırdınız. Kısacası, şerifin ve polis memurlarının da bildikleri gibi, Faye evini çok iyi yönetiyordu. Bütün bağış kampanyalarına katılırdı Faye. Hastalıktan tiksindiği için de, kızlarını sürekli olarak muayene ettirir, parasını öderdi. Din okulu öğretmeninden hastalık kapabilirdiniz belki, ama Faye'in evinden kapamazdınız. Gitgide gelişen Salinas'ta, kısa zamanda sağlam ve aranılan bir vatandaş olmuştu Faye.

2

Bu Kate denen kız, Faye'i şaşırtmıştı. Öylesine hanımefendi görünüşlü, genç, güzel ve iyi eğitim görmüştü ki. Faye onu aldı, pek kimsenin ayak basmadığı kendi odasına götürdü ve uzun uzun sorguya çekti. O biçim bir kız olsa bu kadar soru sormazdı. Her zaman bir genelevin kapısını çalan kadınlara rastlanırdı ve Faye bunların çoğunu görür görmez tanır, notunu verirdi. Bunlar tembel, kinci, şehvetli, tatmin olmamış, açgözlü ya da hırslı kadınlar olurlardı. Kate, bu sınıfların hiçbirine girmiyordu.

"Bütün bu soruları sana sorduğum için, umarım darılmazsın" dedi Faye. "Senin buraya gelmen, bana çok garip görünüyor. Pekâlâ bir koca bulabilir, kasabada bir ev ve araba sahibi olabilirdin." Faye, küçük, şişman parmağındaki nikâh halkasını döndürüyordu.

Kate, utangaç utangaç gülümsedi. "Açıklaması o kadar güç ki. İlle de öğrenmek için beni zorlamazsınız umarım. Bana çok yakın olan, çok sevdiğim birinin mutluluğu bana bağlı, lütfen sormayın."

Faye, ciddi ciddi başını salladı. "Buna benzer şeyler bilirim," dedi. "Bende bir kız vardı, bebeğine bakmak için çalışıyordu, kimse de uzun zaman, ama çok uzun bir zaman bundan haberdar olmadı. Şimdi güzel bir evi ve kocası var, şeyde... bak görüyor musun, az daha nerede olduğunu söyleyecektim sana. Beni kesseler söylemem. Çocuğun var mı yavrum?"

Kate gözlerinde parlayan yaşları göstermemeye çalışarak başını eğdi. Sesini denetleyebilir duruma gelince, fısıltıyla, "Özür dilerim, anlatamayacağım," dedi.

“Peki, peki,” dedi Faye. “Bunu başka bir zamana bırakalım.” Gitti, şerifi gördü ve üzerine düşeni yapmış oldu. Durup dururken tehlikeye atılmanın bir anlamı yoktu. Kate’te bir şeyler olduğunu anlamıştı, ama evine bir zarar gelmedikçe Faye’i ilgilendirmezdi bu.

Kate dolandırıcı filan da olabilirdi, ama değildi. Hemen çalışmaya başladı. Müşteriler, tekrar tekrar gelip bir kızı adıyla aradılar mı, o kızda iş olduğu anlaşılır. Güzellikle ilgisi yoktur bunun. Kate’in de bu mesleği yeni öğrenmediğini Faye kesin olarak anlamıştı.

Yeni bir kız hakkında bilinmesi gereken iki şey önemlidir: Birincisi, çalışmaya devam edip etmeyeceği, İkincisi de, öbür kızlarla geçinip geçinemeyeceği. Geçimsiz bir kız kadar evi altüst eden hiçbir şey olamaz.

Faye, ikinci sorunun cevabını anlamakta gecikmedi. Kate, cana yakın bir kız olduğunu göstermişti. Öteki kızların odalarını temiz tutmalarına yardım ediyor, hastalandıkları zaman koşuyor, dertlerine ortak oluyor, aşk konularındaki sorularına karşılık veriyordu. Biraz para kazanır kazanmaz, ona buna borç vermeye de başladı. Doğrusu, daha iyi bir kız olamazdı. Evdeki herkesin en candan dostu olup çıkmıştı.

Kate’in katlanmadığı güçlük yoktu, hiçbir şeyden kaçmıyordu, üstelik müşteri de çekiyordu. Çok geçmeden, kendisinin özel devamlı müşterileri oldu. Kate düşünceli bir kızdı hem. Bütün doğum günlerini hatırlar, her zaman üzeri mumlarla döşenmiş bir pastayı hazır ederdi. Faye anlamıştı, bu kız bulunmaz bir hazineydi.

Bilmeyenler, genelev patronluğunu kolay bir iş sanırlar. Koltuğa kurulup biranı içer, kızların kazandığı paranın yarısını da cebe indirdin mi tamam sanırlar. Ama işin aslı öyle değildir. Bir kere, kızları beslemek zorundasınızdır. Yani yiyecek içecek alınacak, aşçı tutulacaktır. Çamaşır yıkama sorunu, bir otelinkinden daha karışık ve güçtür. Kızlara iyi bakmak, elden geldiğince onların mutlu olmalarını sağlamak gereklidir. Ayrıca, bazıları da pek edepsiz olurlar. İntihar oranının da aşırı olmamasına dikkat etmelidir. Oysa genelev kadınları, özellikle yaşı ilerlemiş olanlar, usturayla oynamayı pek severler. Bu da, evinizin adını kötüye çıkarabilir.

Kısacası, pek kolay iş değildir. Hatta biraz fazla eli açık olursanız, sermayeyi kediye yüklemeniz de olmayacak şey değildir. Bu yüzden, Kate alışverişte ve yemek işini düzenlemekte yardım etmeyi önerdiğinde Faye sevindi, ama kızın nasıl zaman ayırabileceğine de akıl erdiremedi. Ama Kate dediğini yaptı ve bunun sonucu yalnız yemekler düzelmekle kalmadı, bakkalın faturaları ilk ayda üçte bir oranında azaldı. Sonra, çamaşır hesabı da -Faye, Kate’in adama ne söylediğini bilmiyordu- birdenbire yüzde yirmi beş iniverdi. Faye, artık Kate’siz yapamaz olmuştu.

Akşamları işe başlamadan önce, Faye’in odasında oturup çay içiyorlardı. Kate bu odanın tahtalarını boyatıp tül perdeler astıktan sonra, daha da hoş olmuştu. Kızlar, artık bir patronları değil, iki patronları olduğunu anlamışlardı. Bundan hoşnuttular, çünkü Kate’le geçinmek çok kolaydı. Onlara bu işin inceliklerini cömertçe öğretiyordu. Bu dersler sırasında gülmedikleri bile oluyordu.

Aradan bir yıl ancak geçmişti ve Faye’le Kate bir ana kız gibiydiler. Kızlar, “Görün bakın, bir gün bu ev onun olacak,” diyorlardı.

Kate’in elleri hiç boş durmuyordu. Çoğu zaman en değersiz patiska mendillere oturup nakış yapıyordu. Marka işlemesini de çok iyi biliyordu. Hemen hemen bütün kızlar, onun işlediği mendilleri kullanıyor ve bunların üzerine titriyorlardı.

Giderek çok doğal bir şey oldu: Faye, analık duygusuyla Kate’i kendi kızı gibi düşünmeye başladı. Bu duyguyu göğsünün ta içinde duyuyor ve her halinden de bu seziliyordu. Bunun sonunda da, olağan bir şey elbet, ahlak duygusu ayaklandı. Kızının orospu olmasını istemiyordu. Son derece akla yatkın bir gelişmeydi bu.

Faye, bu sorunu nasıl ortaya koyacağını uzun uzun düşündü. Bayağı, bir sorundu bu. Faye, hangi konu olursa olsun, dolambaçlı yollardan yanaşırdı. Kalkıp da, “Ben, senin orospuluğu bırakmanı

istiyorum,” diyemezdi.

“Bu bir sırsa, cevap verme, ama hep sana sormak istedim. Şerif sana ne söylemişti? Aman Tanrım, bir yıl mı oldu? Zaman nasıl da geçiyor! Yaşlandıkça daha çabuk geçiyor galiba. Senin yanında hemen hemen bir saat kalmıştı. Sanırım şey, ama değildir elbet. Evli barklı adam. O Jenny’ye giderdi. Ama senin işlerine burnumu sokmak istemem,” dedi.

“Bunun gizlisi saklısı yok ki,” dedi Kate. “Sana daha önce anlatmalıydım. Bana, evime dönmem gerektiğini söyledi. Pek nazikti. Ben dönmeyeceğimi bildirince, gayet nazikçe ve anlayışla karşıladı.”

Faye kıskançlıkla, “Nedenini ona söyledin mi?” diye sordu.

“Söylemedim elbette. Sana anlatmadığımı, ona anlatır mıyım hiç? Böyle saçma şeyler düşünme hayatım. Tıpkı küçük, sevimli bir kız gibisin.”

Faye gülümsedi, hoşnut bir tavırla koltuğa yaslandı. Kate’in yüzü sakindi, ama o görüşmenin her sözcüğünü hatırlıyordu. Doğrusu bu ya, şeriften de oldukça hoşlanmıştı. Açık konuşan bir adamdı.

3

Şerif, kızın odasına girip kapıyı kapamış, iyi bir polisin çevredeki her şeyi belleğine kazıyan gözleriyle ortalığa şöyle bir göz atmıştı. Ne bir fotoğraf, ne de kişiliğini ele verebilecek özel bir eşyası vardı, elbise ve ayakkabılar dışında bomboştu.

Kıvrık dallardan yapılmış, küçük salıncaklı sandalyeye oturdu, kalçaları iki yandan taşmıştı. Parmaklarını, burun buruna verip konuşan karıncalar gibi birbirine bitiştirdi. Söyledikleri, kendisini pek de ilgilendirmiyormuş gibi, tekdüze ve duygusuz bir tonla konuşmaya başladı. Kızı etkileyen belki de bu tavrı olmuştu.

“Zabıt tutmak istemiyorum,” dedi şerif sakin bir tavırla. “Çok uzun bir süredir memurluk yapıyorum. Bir dönem daha çalışıp ayrılacağım. Biliyor musunuz küçükhanım, eğer on beş yıl önce olsaydı, bu işi kurcalardım ve eminim ki, altından da pek hoş şeyler çıkmazdı.” Bir süre sustu, karşısındakinden bir tepki bekledi. Ama kız karşı çıkmaya kalkmadı. Şerif, başını ağır ağır salladı. “Ama bilmek istemiyorum,” dedi. “Ben bu bölgede huzur istiyorum. Huzur dediğim zaman, her türlü huzuru kastediyorum. İnsanlar, geceleri rahat rahat uyusunlar istiyorum. Bak, kocanla da tanışmış değilim.” Kız, kaslarının hafifçe gerildiğini ve şerifin de bunu sezdiğini anladı. “Duyduğuma göre iyi bir adammış. Yine duyduğuma göre çok fena yaralanmış.” Bir an onun gözlerinin içine baktı. “Onu fena vurmuşsun, biliyor musun?

“Evet.”

“Neyse, iyileşecek, omzu parçalanmış, ama iyileşecek. O Çinli, ona çok iyi bakıyor. Ama sol koluyla, uzun süre bir şey kaldıramaz sanıyorum. 44’lük canına okur adamın. Eğer Çinli dönmeseymiş, kan kaybından ölecekmiş. Öyle bir şey olsaydı, sen de kodeste benimle birlikte kalacaktın.”

Kate soluğunu tutmuştu, bunun arkasından ne geleceğini sezmeye çalışıyor, ama kestiremiyordu.

“Pişmanım,” dedi usulca.

Şerifin gözleri birden dikiliverdi. “İşte ilk kez bir yanlış yaptın,” dedi. “Pişman filan değilsin sen. Bir zamanlar, senin gibi biriyle daha karşılaşmıştım. On iki yıl önce, hapishanenin önünde astım onu. O zamanlar, buralarda böyle yapılırdı.”

Küçük oda, koyu renk maun karyolası, üstü mermer kaplı el yıkama yeri, leğen ve ibriği, tuvalete açılan kapısı, sonsuzca yinelenmiş küçük küçük güllerle kaplı duvar kâğıdıyla sessizlik içindeydi. Odadaki bütün sesler sanki emilip yok edilmişti.

Şerif, üç aşk meleğini gösteren resme bakıyordu. Yalnızca başları çizilmişti. Kıvır kıvır saçları, duru bakışlı gözleri, boyunlarının hemen altından çıkmış, güvercin kanadı büyüklüğünde kanatları vardı. Şerif kaşlarını çattı. “Tam da geneleve yakışacak bir resim ha!” dedi.

“Ben gelmeden önce asılmış,” dedi Kate. Görünüşe göre, giriş faslı sona ermişti.

Şerif doğruldu, parmaklarını çözdü, sandalyenin kollarını kavradı. Kalçaları bile biraz toplanmıştı sanki. “Geride iki bebek bıraktın,” dedi. “Küçücük oğlanlar. Yok yok, telaşlanma. Seni yeniden evine döndürmeye uğraşacak değilim. Hatta dönmene engel olmak bile isterim. Seni iyi tanıdığımı sanıyorum. İstesem, seni eyalet sınırına kadar kovalar, sonra da öteki şerifi peşine takarım. Ve bu kovalamaca, seni, Atlantik’in sularını boylayana kadar sürebilir. Ama bunu yapmak istemiyorum. Benim başıma dert olma da, nasıl istersen yaşa. Orospu orospudur.”

“Ne yapmamı istiyorsunuz?” diye sordu Kate.

“Hah, işte böyle davranman daha doğru,” dedi şerif. “İstediğime gelince: Adını değiştirmişsin, farkındayım. Bu yeni adı sürdürmeni istiyorum. Nereli olduğun konusunda bir şeyler uydurmuşsundur sanırım. Tamam, işte oralısın artık. Bu işe sürüklenmenin nedenine gelince, -bunu da, belki sarhoş olursun diye söylüyorum- nedeni, King City’den iki bin mil uzaklarda olsun.”

Kate hafifçe gülümsüyordu, ama zoraki bir gülümseme değildi bu. Bu adama güvenmeye ve ondan hoşlanmaya başlamıştı.

“Beni düşündüren bir tek şey var,” dedi şerif. “King City çevresinde çok kişiyle tanıştın mı?”

“Hayır.”

“Örgü şişiyle yapmaya çalıştığın işin hikâyesini duydum,” dedi şerif kayıtsızlıkla. “Ama bu, buraya düşen herkesin başına gelebilir. Saçının gerçek rengi bu mu?”

“Evet.”

“Bir süre siyaha boyasan iyi olur. Pek çok insan birbirine benzer.”

“Ya bunu ne yapalım?” dedi Kate, alnındaki yara izine incecik parmağıyla dokundu.

“Eh, o da yalnızca bir... ne denir? Hay Allah, neydi o lanet olası sözcük? Sabahleyin aklımdaydı.”

“Rastlantı mı?”

“Hah, rastlantı.” Söyleyeceklerini bitirmiş gibiydi. Cebinden tütünle kâğıt çıkardı, kalın, dolma gibi bir sigara sardı. Kükürtlü bir kibrit çaktı, ilk mavi alev sarıya dönüşünceye kadar uzakta tuttu. Sigarası yandan yandan yanmıştı.

“Hiç tehdit filan yok mu?” dedi Kate. “Yani, ne yaparsınız eğer ben...”

“Hayır, yok. Ama iş oraya varırsa, pek hoş şeyler düşünmem herhalde senin için. Bak, ne yaparsan yap, ne söylersen söyle, ne olursan ol, ama Bay Trask ve oğullarına zararın dokunmasın. Say ki, öldün şimdi sen, başka birisin artık. Ancak böyle düşünürsen seninle iyi geçinebiliriz.”

Ayağa kalktı ve kapıya doğru yürüdü, sonra döndü.

“Benim bir oğlum var,” dedi, “bu yıl yirmisine basacak. İri yarı, yakışıklı, ezik burunlu bir oğlan. Herkes onu sever. Onun buraya gelmesini istemiyorum. Faye’e söyleyeceğim. Bırakın, Jenny’nin evine gitsin. Eğer buraya gelecek olursa, sen ona Jenny’nin evine gitmesini söyle.”

Şerif çıktı, kapıyı kapadı.

Kate, parmaklarına bakarak gülümsedi.

4

Faye, koltuğunda döndü, uzanıp, üzeri cevizli çörekten bir parça aldı. Ağzı çörekle dolu olarak konuşmaya başladığında, Kate, acaba bu kadın insanın aklından geçenleri okuyor mu, diye irkildi.

Çünkü Faye, “Bir türlü hoşlanamadım,” diyordu. “Daha önce söyledim ya, şimdi de söylüyorum. Saçların sarıyken daha çok hoşuma gidiyordu. Rengini değiştirmek nereden aklına geldi, bilmem ki. Tenin bembeyaz.”

Kate, başparmağıyla işaretparmağını saçlarına götürdü ve tırnaklarıyla bir tel kopardı. Çok kurnaz bir kadındı. Dünyanın en iyi yalanını, yani gerçeği söyledi. “Beni tanıyan çıkar da, birisinin yüreğine iner diye korkuyorum,” dedi.

Faye, sandalyesinden kalktı, Kate’in yanına gidip onu öptü.

“Ne iyi bir çocuktur bu,” dedi. “Ne düşünceli bir yavrucaktır, ah!”

“Haydi biraz çay içelim,” dedi Kate. “Ben şimdi getiririm.” Odadan çıktı, holden mutfağa geçerken, yanağındaki öpücük yerini parmak uçlarıyla sildi durdu.

Yeniden koltuğuna oturan Faye, üzerinde kocaman bir ceviz görünen bir çörek daha seçti. Ağzına attı. İçinde bir parça ceviz kabuğu varmış, keskin, sivri uçlu parça, dişinin kovuğuna takıldı ve sinirine battı. Kadının gözlerinde mavi mavi acı şimşek çakmaya başladı. Alnı, terden sırılsıklam olmuştu. Kate, elinde tepsi, çaydanlık ve fincanlarla geldiğinde, Faye parmağını kıvırıp ağzına sokmuş, acıdan kıvranıyordu.

“Ne oldu?” diye bağırdı Kate, onu bu halde görünce.

“Dişim... ceviz kabuğu.”

“Dur dur, ben bakayım. Aç ağzını göster.” Kate, açılan ağzın içine baktı, sonra masadaki ceviz kâsesinden bir kürdan aldı. Göz açıp kapayana kadar, kabuğu çıkarıp avcunda uzattı. “İşte bu kadar,” dedi.

Sinirin cehennemi dindi, sancı yerini hafif bir ağrıya bıraktı. “Bu kadarcık mıymış? Koca bir ev kadarmış gibi geldi bana,” dedi Faye. Sonra, “Bak canım, şu ikinci gözü aç, ilaçlarım var orada. Bana bir parça pamukla kâfurulu afyonruhunu getiriver,” dedi. “Dişime ilaç koymama yardım edersin, değil mi?”

Kate, şişeyi getirdi, ilaca bulayıp küçük bir top haline getirdiği pamuğu bir kürdanla dişin kovuğuna itti.

“Çektirmelisin sen bu dişi.”

“Biliyorum. Çektireceğim.”

“Benim bu yanımda üç diş yoktur.”

“Eh, nereden bilirsin. Elim ayağım titredi vallahi. Bana şu Pinkham’ı getirir misin?” Kendine, sebze özlerinden yapılmış bu içkiden bir kadeh doldurdu ve içti. Sonra rahatlayarak içini çekti. “Harika bir ilaç bu,” dedi. “İcat eden nur içinde yatsın.”

Yirminci Bölüm

1

Güzel bir öğle sonuydu. Fremont Dağı’nın tepesi, alçalmaya başlayan güneşin ışınlarıyla pembeye boyanmıştı. Faye, penceresinden dağı görebiliyordu. Castroville Sokağı’nın sonundan doğru, yamacın eteğinde döven çeken sekiz atın çıngırak sesleri, tatlı tatlı buraya kadar geliyordu. Aşçı, mutfakta tencerelerle boğuşuyordu. Duvarda bir sürtünme sesi duyuldu, sonra da kapı hafifçe vuruldu.

Faye, “Gel içeri Pamukgöz,” diye seslendi.

Kapı açıldı ve çarpuk çurpuk gövdesiyle pamuk gözlü piyanist kapıda durdu. Faye’in nerede olduğunu anlamak için bir ses bekliyordu.

“Ne istiyorsun?” diye sordu Faye.

Pamukgöz ona döndü. “Pek iyi değilim bugün Bayan Faye,” dedi. “Yatağıma büzülüp yatmak istiyorum, bu gece canım piyano çalmak istemiyor.”

“Geçen hafta da iki gece hastalanmıştın, Pamukgöz. İşini sevmiyor musun?”

“İyi değilim.”

“Peki, peki. Ama kendine biraz dikkat etsen iyi olacak,” dedi Kate yumuşak bir sesle. “Şu zıkkımı bir-iki haftalığına bıraksana, Pamukgöz.”

“O, Bayan Kate. Sizin burada olduğunuzu bilmiyordum. Tütün filan içmiyorum ben ki.”

“İçiyorsun,” dedi Kate.

“Evet, Bayan Kate. Elbette bırakacağım.” Kapıyı kapadı. Bir süre, duvarlara sürüne sürüne gidişini dinlediler.

“Bana, bıraktığını söylemişti,” dedi Faye.

“Bırakmamıştı.”

“Zavallı,” dedi Faye. “Şunun şurasında, daha ne kadar yaşayacak ki?”

Kate, Faye’in önünde durdu. “Sen öyle tatlı bir kadınsın ki,” dedi. “Herkese inanıyorsun. Dikkat etmezsen ya da ben sana göz kulak olmazsam, bir gün evin damını bile alıp götürecekler.”

“Kim kalkacak da beni soymaya çalışacak?”

Kate, ellerini Faye’in şişman omuzlarına koydu. “Herkes senin kadar iyi değildir,” dedi.

Faye’in gözlerinde yaşlar parıldadı. Yanındaki sandalyeden bir mendil aldı, gözlerini sildi, hafifçe burnunu kuruladı. “Sen benim kızım gibisin Kate,”dedi.

“Ben de kızın olduğuna inanmaya başlayacağım. Annemi hiç tanımadım. Ben çok küçükken ölmüş.”

Faye derin bir soluk aldı ve konuya girdi.

“Kate, senin burada çalışman hoşuma gitmiyor.”

“Neden?”

Faye başını salladı. Söyleyeceği sözleri arıyordu. “Utandığımdan sanma. İyi bir ev işletiyorum. Ben olmasam, başkası çok daha kötü bir ev açardı burada. Kimseye de bir zararım olmuyor. Utanmıyorum.”

“Neden utanacakmışsın?”

“Ama senin çalışman hoşuma gitmiyor. Gitmiyor işte. Sen, benim kızım gibisin. Kızımın bu işte

çalışması hoşuma gitmiyor.”

“Saçmalama hayatım,” dedi Kate. “Çalışmak zorundayım, burada ya da başka bir yerde. Sana söyledim. Para kazanmak gerek.”

“Hayır, böyle olmaz.”

“Elbette böyle olacak. Başka nereden bulabilirim ki?”

“Benim kızım olabilirsin. Bu evi yönetebilirsin. Benim yerime, işlere sen bakarsın, yukarı çıkmazsın hiç. Ben her zaman iyi olmuyorum, biliyorsun.”

“Biliyorum hayatım. Ama para kazanmam gerek benim.”

“İkimize de yetecek kadar param var Kate. Sana, kazandığın kadarını, hatta fazlasını bile verebilirim. Değer sana.”

Kate üzüntüyle başını salladı. “Seni severim Faye,” dedi. “Keşke bu dediğini yapabilseydim. Ama senin biriktirdiğin birkaç kuruşa ihtiyacın var, ben... hem ya sana bir şey olursa? Yok, ben çalışmaya devam etmeliyim. Biliyor musun hayatım, bu akşam tam beş tane devamlı müşterim var.”

Faye’in başına balyoz inmiş gibi oldu. “Senin çalışmanı istemiyorum.”

“Zorundayım Anne.”

Bu son söz, yapacağını yaptı. Faye, hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Kate, onun koltuğunun yanına ilişerek yanaklarını okşadı, sel gibi akan gözyaşlarını sildi. Az önceki boşalmanın yerini, burun çekmeler almıştı.

Akşam karanlığı, bütün vadiyi sarmaya başlamıştı. Kate’in beyaz yüzü, kapkara saçlarının altında ışıl ışıl parlıyordu.

“Artık iyisin ya? Şimdi gidip mutfağa bakayım, sonra giyinirim.”

“Kate, müşterilerine hasta olduğunu söyleyemez misin?”

“Elbette söyleyemem, Anne.”

“Kate, bugün çarşamba. Belki de saat birden sonra kimse gelmez.”

“Woodmen World’ün toplantısı var.”

“A, evet ama çarşamba günleri saat ikiden sonra gelmezler ki.”

“Ne demek istiyorsun, Tanrı aşkına?”

“Kate, işin bitince, kapımı tıklat. Sana küçük bir sürprizim olacak.”

“Ne gibi bir sürpriz?”

“A, sırdır bu! Mutfağa gidince, bana aşçıyı yollar mısın?”

“Bu sürpriz, pasta galiba.”

“Soru sorma hayatım. Bir sırdır bu.”

Kate onu öptü. “Ne sevgili şeysin sen, Anne!”

Kapıyı arkasından çektikten sonra, Kate bir an sofada durdu. Parmakları, sivri çenesini okşadı. Gözleri sakindi. Kollarını başının üzerinde uzatıp, bütün gövdesini gererek, uzun uzun gerindi. Elleriyle, gövdesini, göğüslerinin altından başlayarak, ağır ağır kalçalarına doğru sıvazladı. Dudaklarının uçları, hafifçe yukarı doğru kıvrılmıştı. Mutfağa doğru yürüdü.

2

Birkaç devamlı müşteri gelip gitti. Bir-iki satıcı da, sokaktan aşağı yürüyüp, kızlara şöyle bir baktılar. Ama bir tek Woodmen World üyesi görünmedi. Kızlar, ikiye kadar salonda esneyerek beklediler.

Woodmen World üyelerinin gelmesine, üzücü bir olay engel olmuştu. Clarence Monteith, yemekten önce, tam kapanış ayininin ortasında bir kalp krizi geçirmişti. Onu, halının üzerine yatırıp doktor gelene kadar alnına ıslak bez koyarak sakinleştirmeye çalışmışlardı. Kimsede oturup yemek yiyecek hal kalmamıştı. Dr. Wilde, gelip Clarence'a baktıktan sonra, iki paltonun kollarından bayrak direkleri geçirip bir sedye yapmışlar, bununla evine götürürlerken ölünce de, yeniden Dr. Wilde'a gitmek zorunda kalmışlardı. Cenaze töreni hazırlığı ve *Salinas Journal*'a verilecek yazının taslağı filan derken, kimsede geneleve gidecek hal kalmamıştı.

Ertesi gün bütün kızlar ne olduğunu öğrendikleri zaman, Ethel'in ikiye on kala söylediğini hatırladılar.

"Aman Tanrım," demişti Ethel, "ne kadar da sessizlik oldu böyle. Müzik yok, Kate'in de dilini kedi yemiş gibi, sanki cenaze başında oturuyoruz."

Daha sonra, bunları bilmiş olmak Ethel'i müthiş etkiledi. Sanki önceden bilmişti her şeyi.

Grace de, "Kate'in dilini hangi kedi yuttu acaba? Hasta mısın Kate. Kate dedim, hasta mısın?" demişti.

Kate irkildi. "O! Bir şey düşünüyorum," dedi.

"A, ben bir şey düşünmüyorum," dedi Grace. "Uykum geldi. Neden kapamıyoruz artık? Haydi, Faye'e soralım da kapayalım. Bu gece bir Çinli bile gelmez artık. Ben gidip Faye'e söyleyeceğim."

Kate onu durdurdu. "Faye'i rahat bırak," dedi. "Pek iyi değil bu gece. Saat ikide kapatırız."

"Bu saat yanlış," dedi Ethel. "Faye'in nesi var?"

"Belki de demin buna takılmıştı aklım," dedi Kate. "Faye iyi değil, onun için çok kaygılanıyorum. Elinden geldiği kadar belli etmemeye çalışıyor ama."

"Ben onun iyi olduğunu sanıyorum," dedi Grace.

Ethel, yine bir şeyler sezmiş gibi konuştu. "Vallahi, bana pek iyi görünmüyordu. Yüzünde garip bir kızarıklık vardı. Dikkat ettim."

Kate, gayet alçak bir sesle, "Kızlar," dedi, "size söylediğimi sakın bilmesin. Sizlerin telaşlanmasını istemez hiç. Ne iyidir o!"

"Şimdiye kadar tıkılıp kaldığım en kıyak ev!" dedi Grace.

"Böyle sözler kullandığını sakın duymasın," dedi Alice.

"Püf!" dedi Grace, "o bunların daniskasını bilir."

"Ama işitmek istemiyor, hele bizim ağzımızdan."

"Size, ne olduğunu anlatmak istiyorum," dedi Kate, sabırla. "Bugün akşamüzeri, onunla çay içiyorduk. Birden bayılıverdi. Bir doktora görünmesini çok istiyorum doğrusu."

"Ben dikkat etmiştim," diye yineledi Ethel. "Aşırı bir kızarıklık vardı yüzünde. Bu saat yanlış, ama ileri miydi, geri miydi unuttum."

"Siz gidin yatın kızlar," dedi Kate. "Ben her yanı kilitlerim."

Hepsi çekildikten sonra, Kate de odasına gitti. Kendisini küçük bir kız gibi gösteren yeni basma elbisesini giydi. Saçlarını tarayıp, arkasında tek örgü yaptı, ucuna da beyaz bir kurdeleyle fiyonk bağladı. Yanaklarına biraz Florida suyu sürdü. Bir an durakladı, sonra yazıhanenin gözünden, zambak biçimi bir iğneye asılı, küçük, altın bir saat çıkardı. Güzel patiska mendillerinden birine sardı ve odadan çıktı.

Hol çok karanlıktı, ama Faye'in oda kapısı altından ince bir ışık çizgisi görünüyordu. Kate, kapıyı hafifçe tıklattı.

"Kim o?" diye seslendi Faye.

"Benim, Kate."

"Dur, hemen girme içeri. Orada bekle biraz. Ben seni çağırınca girersin."

Kate, içerden bir hışırtı ve kalem cızırtısı duydu. Az sonra, Faye seslendi. “Tamam, gel.”

Oda süslenmişti. Köşelere, bambu kamışlar üzerine, içinde mumlar yanan Japon fenerleri asılmıştı. Kırmızı krepon kâğıdından, şeytan minaresi gibi bükülmüş süsler, odanın ortasından köşelere doğru açılarak bağlanmış, odaya bir çadır görünümü vermişti. Masanın üzerinde, çevresine şamdanlar dizilmiş olan büyük, beyaz bir pasta ve bir kutu çikolata vardı. Bunların yanında da, başını buz kırıkları arasından çıkarmış büyük bir şampanya şişesi görünüyordu. Faye, en güzel dantel elbisesini giymişti, gözleri heyecandan parlıyordu.

“Neler görüyorum böyle!” diye bağırdı Kate. “Bir partiye benziyor.”

“Elbette bir parti. Sevgili kızım için bir parti.”

“Benim doğum günüm değil ki bugün.”

“Bir bakıma doğum günü,” dedi Faye.

“Ne demek istediğini anlamıyorum. Ama sana bir armağan getirdim ben de.” Katlanmış mendili, Faye’in kucağına bıraktı. “Yavaş aç,” dedi.

Faye, saati mendilden çıkarıp baktı. “Ah yavrum, yavrum benim,” dedi. “Seni deli çocuk, seni. Hayır, alamam bunu.” Tırnağıyla saatin arka kapağını açtı. “C.’ye bütün kalbimle, A.” yazılıydı kapağında.

“Annemin saatiydi,” dedi Kate alçak bir sesle. “Yeni annemin olsun istiyorum.”

“Sevgili çocuğum benim, bir tanecik yavrucuğum.”

“Annemin ruhu da şad olur.”

“Ama bu benim partim. Benim de sevgili kızıma bir armağanım var, ama kendimce bir armağan bu. Haydi Kate, ben pastayı keserken, sen de şampanyayı aç, iki kadeh doldur. Biraz eğlenceli olsun istiyorum.”

Her şey hazırlanınca, Faye masadaki yerini aldı. Kadehini kaldırdı. “Kızımın şerefine, uzun bir ömür ve mutluluk dileğiyle!” İçkilerini yudumladılar. Kate, yeniden kadeh kaldırdı.

“Annemin şerefine!”

“Ağlatacaksın şimdi beni,” dedi Faye, “yapma böyle. Bak yavrucuğum, şurada yazıhanemin üstünde. Küçük maun çekmeceyi getir. Tamam, o. Masanın üstüne koy ve aç.”

Cilalı kutunun içinde, kırmızı kurdeleyle bağlanmış beyaz rulo halinde bir kâğıt vardı.

“Nedir bu, Tanrı aşkına?” diye sordu Kate.

“Benim sana armağanım. Aç, aç.”

Kate, kırmızı kurdeleyi dikkatle çözdü. Kâğıdı açtı. Süslü harflerle, özenerek yazılıp hazırlanmış bir yazıydı. Aşçı da tanıklık etmişti: “Yeryüzündeki bütün mallarımı, hiçbirini ayırmaksızın, Kate Albey’ye bırakıyorum. Çünkü kendisini kızım olarak kabul ediyorum.”

Yalın, açık, yasalar açısından kusursuzdu. Kate, üç sefer okudu, tarihine baktı, aşçının imzasını inceledi. Faye, dudakları bir şey umar gibi açık, onu seyrediyordu. Kate’in yazıyı okuyan dudakları kıpırdadıkça, onunkiler de kıpırdıyordu.

Kate, kâğıdı yeniden sardı, kurdelesini bağladı, kutusuna koyup kapağını kapadı. Sonra sandalyesine oturdu.

Sonunda, Faye dayanamadı, “Memnun oldun mu?” diye sordu.

Kate’in gözleri, Faye’inkilerin ta içine, sanki beyine kadar işlemek ister gibi dikilmişti. Sakin bir sesle, “Kendime gelmeye çalışıyorum, Anne. Bir insanın bu kadar iyi olabileceğini bilmiyordum,” dedi. “Hemen bir şey söylersem ya da sana çok yaklaşırsam, bayılacağım diye korkuyorum.”

Bu, Faye’in istediğinden de dokunaklı olmuştu: Sessiz, ama elektrikli. “Garip bir armağan, değil mi?” dedi Faye.

“Garip mi? Hayır, hiç garip değil.”

“Yani, demek istiyorum ki, vasiyetname garip bir armağandır. Ama bundan daha derin bir anlamı var. Şimdi benim gerçek kızım olduğuna göre, sana söyleyebilirim. Benim, hayır, bizim altmış bin dolardan fazla paramız ve tahvillerimiz var. Yazıhanemde, banka defterleri ve makbuzlar duruyor. Sacramento’daki yeri çok iyi bir fiyata sattım. Neden öyle sustun çocuğum? Seni üzen bir şey mi oldu?”

“Vasiyetname ölümü hatırlatır. Tabutun üzerine örtülmüş bir örtü gibi.”

“Ama herkesin bir vasiyetnamesi olmalı.”

“Biliyorum Anne,” dedi Kate, düşünceli düşünceli gülümsedi. “Aklıma bir şey takıldı da. Bütün hısım akraban, böyle bir vasiyetin olduğunu duyarlarsa, hepsi hışımla üstüme çullanırlar diye düşündüm. Bunu yapamazsın.”

“Ah benim küçük kızım, seni üzen bu mu? Benim anam babam yok. Bildiğim kadarıyla, akrabam da yok. Hem olsa bile, nereden bilecekler? Gizlisi saklısı olan yalnızca sen misin. Benim doğuştan mı bu işle uğraştığımı sanıyorsun?”

Kate, Faye’in gözlerinin içine uzun uzun baktı.

“Kate!” diye bağırdı Faye. “Kate, bu bir parti. Üzgün üzgün bakma öyle. Donup kalmış gibi durma!”

Kate kalktı, masayı dikkatle yana çekti, yere oturdu. Yanağını Faye’in dizine dayadı. İnce parmakları, yaprak desenleri işlenmiş etekliğin sırma telleri üzerinde dolaştı. Faye, Kate’in yanağını ve saçlarını okşadı, kulaklarına dokundu. Parmakları, çekine çekine alnındaki yara izinin kıyılarında dolaştı.

“Daha önce, hiç bu kadar mutlu olmamıştım,” dedi Kate.

“Hayatım, sen de beni mutlu ettin. Hiç olmadığım kadar. Artık, yalnızlık duymuyorum hiç. Şimdi daha güvenlik içindeyim.”

Kate, tırnaklarını elbisenin sırma işlemeleri üzerinde gezindirdi.

Uzun bir süre bu tatlı, sıcak hava içinde oturdular. Sonunda Faye kıpırdandı. “Kate,” dedi, “unuttuk yine. Bu bir partiydi. Şampanyayı unuttuk. Haydi, doldur yavrucuğum. Küçük bir kutlama yapalım.”

Kate tedirgin oldu. “Gerek var mı ki Anne?” dedi.

“İyi gelir. Niye içmeyelim? Biraz kafa çekmek hoşuma gider.

İnsanın zehrini giderir. Şampanya sevmez misin, Kate?”

“Eh, içkiyle başım pek hoş değildir. Bana iyi gelmez.”

“Saçma. Doldur hayatım.”

Kate yerinden kalktı, kadehleri doldurdu.

“Haydi, dik bakalım,” dedi Faye. “Seni gözlüyorum. Benim gibi yaşlı bir kadını, kendi başına içmeye bırakmazsın sanırım.”

“Sen yaşlı değilsin ki, Anne.”

“Konuşma, haydi iç. Seninki boşalıncaya kadar, kendiminkine dokunmayacağım.” Kate kadehini boşaltıncaya kadar, Faye kadehini elinde tuttu, sonra bir yudum içti. “Doldur hayatım. Oo, haydi yavrum. Her şeyin canı cehenneme. İkinci, üçüncü kadehten sonra, bütün kötülükler yok olur.”

Kate’in damarlarındaki kan, şaraba gelemiyordu. Bunu hatırlayıp korktu.

“Haydi, diple bakalım yavrucuğum,” dedi Faye. “İşte böyle. Gördün mü, ne güzel oluyor? Yine doldur.”

Kate’teki başkalaşma, hemen, ikinci kadehten sonra başlamıştı. Korkusu uçup gitti, korkmaz oldu artık. Ama asıl çekindiği de buydu ve iş işten geçmişti artık. Şampanya, bin bir dikkatle kurulmuş engellerin, savunma hatlarının arasında zorla yol açmış, içeri sızmıştı. Bu yüzden, artık o da aldırmıyordu. Gizlenmek ve kendini denetlemek adına ne varsa yok olmuştu. Sesi soğuklaşmış, ağzı

gerilip incelmişti. Ayrık gözleri kısılmış, alaylı ve dikkatli bir anlam kazanmıştı.

"Şimdi sen iç bakalım Anne, ben seyredeyim. Aferin hayatım. Bahse girerim, arka arkaya iki kadeh içemezsin."

"Benimle bahse girme, Kate. Kaybedersin. Arka arkaya altı kadeh içebilirim ben."

"Görelim bakalım."

"Ben içersem, sen de içecek misin?"

"Elbette."

Yarışma başladı. Masanın üzerine bir şampanya gölü yayıldı, şişedeki içki dibine indi.

Faye kıs kıs güldü. "Ben kızken... öyle hikâyeler anlatabilirim ki sana, dünyada inanmazsın."

"Ya ben anlatsam, kimse inanmaz," dedi Kate.

"Sen mi? Haydi canım, saçmalama. Sen çocuksun daha."

Kate güldü. "Sen ömründe böyle çocuk görmemişsindir. Ben bir çocuğum, öyle mi, evet, bir çocuk!" İçe işleyen cırlak bir sesle güldü.

Bu gülüş, Faye'i uyuşturan içkinin etkisini delip geçti. Gözlerini Kate'e dikti. "Çok garip görünüyorsun," dedi, "galiba lambanın ışığından, çok başka görünüyorsun."

"Başkayım ben."

"Bana 'Anne' de yavrucuğum."

"*Anne... yavrucuğum.*"

"Kate, çok güzel bir yaşantımız olacak."

"Ne demezsin. Sen beni bilmiyorsun bile. Bilmiyorsun."

"Hep Avrupa'ya gitmek isterdim. Bir gemiye atlayıp gideriz. Güzel giysiler alırız, Paris'ten hem de."

"Belki onu da yaparız, ama olmaz."

"Neden olmasın Kate? Bir sürü param var benim."

"Daha da çok olacak."

Faye, yalvarır gibi konuşuyordu. "Niye şimdi gitmeyelim? Evi satabiliriz. Şimdiki işimizle, belki on bin dolara satabiliriz."

"Hayır."

"Ne demek, hayır. Ev benim. Satabilirim."

"Kızın olduğumu unuttun mu?"

"Sesinin tonunu beğenmiyorum, Kate. Ne oldu sana? Daha şampanya var mı?"

"Elbette, biraz var. Al, şişenin içine bak. İç, iç şişeden, iyi. Tamam, böyle. Anne, boynundan aşağı aksın. Korsenin içine de aksın Anne, şişko karnına da."

Faye yalvardı. "Kate, kötüleşme! Ne güzel anlaşıyorduk. Niye bozmak istiyorsun her şeyi?"

Kate, şişeyi onun elinden çekip aldı. "Ver şunu bana."

Ağzına dikti, son damlasına kadar içti, sonra şişeyi yere attı. Yüzü sertleşmiş, gözleri ışıl ışıl parlamaya başlamıştı. Küçük ağzı iyice açılmış, küçük sivri dişleri ortaya çıkmıştı. Köpek dişleri, öbürlerinden daha uzun ve sivriydi. Hafifçe güldü.

"Anne, sevgili Anneciğim. Sana, genelev nasıl işletilir göstereceğim. Buraya gelen o sümüklüböceklerin ceplerini boşaltacağız. Birer dolarlarını alıp, onlara zevk dağıtacağız, sevgili Anneciğim."

Faye sert sert, "Kate sarhoşsun sen. Neler söylediğini anlamıyorum," dedi.

"Anlamıyor musun, sevgili Anneciğim? Anlatmamı ister misin?"

"Senin tatlı bir kız olmanı istiyorum. Eskisi gibi!"

“Yoo, çok geç artık. Şampanya içmeyi ben istemedim. Ama sen, sen pis, şişko solucan, sen zorladın beni. Ben senin sevgili, tatlı kızınım, unuttun mu? Ama ben, devamlı müşterilerim olduğunu söylediğimde, nasıl şaşırdığını unutmadım. Onlardan vazgeçeceğimi mi sanıyorsun? Sanıyor musun ki, bana bozuk paralarını ekleştirip de bir dolarcık veriyorlar? Bana, on dolar veriyorlar, ve bu, her seferinde artıyor. Başkasına gidemezler artık. Başkaları, işlerine yaramaz artık.”

Faye, çocuk gibi ağlamaya başladı. “Kate,” dedi, “böyle konuşma, ne olur. Sen böyle değildin. Böyle değildin.”

“Sevgili Anneciğim, tatlı, şişko Anneciğim, devamlı müşterilerimden birinin pantolonunu indir. Kasıklarındaki tekme izlerine bak. Pek hoş. Sonra, uzun süre kanaması durmayan küçük küçük kesikler de göreceksin. Ah Anne, hayatım, bir kutunun içinde öyle güzel bir ustura takımım var ki! Öyle keskin, öyle keskin ki!”

Faye, sandalyesinden kalkmaya çabalıyordu. Kate, onu geri itti.

“Anladın mı, sevgili Anneciğim. Bütün ev böyle olacak işte. Fiyat yirmi dolar olacak. O heriflere, bir de banyo yaptıracağız. Kanlarını, beyaz ipek mendillerle sileceğiz. Anneciğim, o düğüm düğüm kamçıların çıkarttığı kanları.”

Faye, sandalyesinde çığlıklar atıp haykırmaya başladı. Kate, hemen onun üzerine atılıp, elini ağzına sımsıkı kapadı. “Hiç gürültü yapma. Aferin. Kızının eline sümüklerini sür, bulaştır, ama gürültü yapma!”

Kate, Faye’in ne yapacağını denemek için, elini yavaşça onun ağzından çekti ve Faye’in eteğine sildi.

Faye, fısıltıyla, “Bu evde istemiyorum seni,” diye soludu. “Defol git. Ben, temiz bir ev işletiyorum. Defol git.”

“Gidemem Anne. Seni yalnız bırakamam, zavallı tatlım.” Sonra, sesi donuklaştı. “Hasta ediyorsun beni, hasta.” Masadan bir kadeh aldı. Yazıhaneye gitti, yarısına kadar kâfurulu afyonruhu doldurdu. “Al Anne, iç şunu, iyi gelir sana.”

“İstemiyorum.”

“Haydi, uslu ol. İç bakayım.” Sıvıyı Faye’in ağzına boşalttı. “Haydi, bir yudum daha, tek bir yudum.”

Faye, bir süre uyuşup kaldı, sonra gevşedi ve sandalyede horlaya horlaya uyumaya başladı.

3

Kate’in kafasının girintilerine korku sızmaya başlamıştı, bu korku sonra paniğe dönüştü. Geçen seferkini hatırladı, içini bir bulantı kapladı. Ellerini sıkı sıkı kenetledi. İçindeki panik büsbütün artmıştı. Lambanın alevinde bir mum yaktı ve sendeleyerek karanlık holden mutfağa doğru ilerledi. Bir bardağa biraz hardal tozu koydu, sonra suyla karıştırıp içti. Koyu sıvı içini yaka yaka midesine inerken, musluk taşının kenarına tutundu. Tekrar tekrar öğürdü, ürpertiler geçirdi. Sonunda, yüreği küt küt atmaya başladı, hiç hali kalmamıştı. Ama sarhoşluğunu yenmiş, kafası açılmıştı.

Aklından, gece olanları geçirdi. Bir sahneden öbürüne, koku izleyen bir hayvan gibi geçiyordu. Yüzünü yıkadı, lavaboyu temizledi, hardalı raftaki yerine koydu. Sonra yeniden Faye’in odasına döndü.

Ortalık hızla aydınlanıyordu. Yanına oturup onu seyretmeye başladı. Faye, hâlâ sandalyesinde horluyordu. Kate, onu birkaç dakika seyretti. Sonra Faye’in yatağını düzeltti. Uyuyan kadının ölü gibi ağır gövdesini sürükledi, kaldırıp yatağa yatırdı. Faye’i soydu, yüzünü yıkadı, elbiselerini kaldırdı.

Ortalık iyice aydınlanmaya başlamıştı. Kate, yatağın yanına oturdu ve Faye'in gevşemiş yüzünü, açık ağzını, soluk aldıkça kabarıp inen dudaklarını seyretti.

Faye, rahatsız rahatsız kıpırdandı, kurumuş dudaklarından anlaşılmaz bir-iki mırıltı çıktı, sonra bir iç çekti ve yeniden horlamaya başladı.

Kate'in gözleri birden canlanıverdi. Yazıhanenin en üst gözünü açtı ve evin ecza dolabı olarak kullanılan raftaki şişeleri gözden geçirmeye başladı: Kâfurulu afyonruhu, ağrı kesici, Lydia Pinkham suyu, demirli kuvvet şurubu, Hall kremli usaresi, Epsom meyve tuzu, hintyağı ve amonyak. Amonyak şişesini aldı, yatağa götürdü, bir mendili amonyakla ıslattı ve iyice uzak durarak, mendili Faye'in ağzına ve burnuna tuttu.

O boğucu, çıldırtıcı koku içine süzülünce Faye horuldayarak, üzerine çöken kara ağı yırtmaya çabaladı. Gözleri dehşet içinde açılmıştı.

"Bir şey yok, Anne. Bir şey yok," dedi Kate. "Bir karabasandı. Kötü bir düştü bu."

"Evet, bir düş," dedi Faye. Sonra uyku yeniden bastırdı ve kendini arkaya bırakarak horlamaya başladı. Ama amonyağın verdiği şokla kendine gelmeye başlamış, daha da tedirgin olmuştu. Kate, şişeyi yerine koydu. Masayı düzeltti, dökülen içkileri sildi, kadehleri mutfağa taşıdı.

Ev, storların altından süzülen tan aydınlığında, alacakaranlık bir hal almıştı. Aşçı, mutfağın arkasındaki bölmesinde kıpırdanmaya başlamıştı. El yordamıyla elbiselerini arıyor, ayaklarına hantal pabuçlarını geçiriyordu.

Kate sessizce hareket ediyordu. İki bardak su içti, sonra bardağı yeniden doldurarak Faye'in odasına götürdü ve kapıyı kapadı. Faye'in sağ göz kapağını kaldırdı. Göz, kendisine şaşı şaşı bakıyordu, ama arkaya kaymamıştı. Kate ağır, ama kararlı davranıyordu. Mendili alıp kokladı. Amonyağın çoğu uçmuştu, ama hâlâ keskin bir kokusu vardı. Mendili Faye'in yüzüne usulca örttü. Faye kıvranıp dönmeye, uyanır gibi olmaya başlayınca hemen mendili çekip aldı. Faye yeniden uykuya daldı. Bu işi üç sefer yineledi. Sonra mendili bir yana bırakarak, yazıhanenin mermeri üzerinde duran fildişi tığı aldı. Yatak örtüsünü açtı, tığın küt ucunu Faye'in dolgun göğsüne, gitgide daha kuvvetle bastırmaya başladı. Kadın, uykusunda inledi, kıvrandı. Daha sonra, tığı, gövdesinin en duyarlı yerlerine, koltuk altına, kasıklarına, kulağına, uyluklarına bastırdı. Faye tam uyanır gibi olurken, tığı çekiyordu.

Faye artık uyanmak üzereydi. İnliyor, burnunu çekiyor, öksürüyordu. Kate onun alnını okşadı, düzgün parmaklarını kolunun iç yanında gezdirdi, ona tatlı bir sesle, "Vah benim yavrum, yavrum. Çok kötü bir düş görüyorsun. Haydi uyan, uyan da kurtul şu kötü düşlerden, Anneciğim," diyordu.

Faye'in soluğu düzeldi. Derin bir iç çekti, yan tarafına dönerek rahatlamış sesler çıkardı ve öylece kaldı.

Kate, yatağın yanından kalktı. Birden bir baş dönmesi geldi. Kendini topladı, sonra kapıya giderek dinledi, yavaşça dışarı süzüldü. Sessizce kendi odasına girdi. Hemen soyundu, geceliğini, sabahlığını sırtına geçirdi, terliklerini giydi. Saçlarını fırçaladı, topladı ve başına bir uyku takkesi geçirdi. Yüzünü, Florida suyuyla sildi. Hiç ses çıkarmadan, yine Faye'in odasına gitti.

Faye hâlâ yan dönmüş, sessiz sakin uyuyordu. Kate, kapıyı ardına kadar açtı. Bir bardak soğuk su getirdi, Faye'in kulağına akıttı.

Faye haykırdı, avaz avaz bağırmaya başladı. Az sonra, Ethel'in korkmuş yüzü oda kapısında belirdi. Kate'in, sabahlığı ve terlikleriyle Faye'in kapısına gelişini tam zamanında gördü. Aşçı, hemen Kate'in arkasından gelmişti, onun içeri girmesine engel olmak istedi.

"İçeri girmeyin, Bayan Kate," dedi. "Ne olduğunu bilmiyorsunuz ki."

"Saçma," dedi Kate, "Faye'in başı dertte." İçeri daldı, yatağa doğru atıldı.

Faye'in gözleri yerinden uğramış, ağlıyor, dövünüyordu.

“Ne oldu? Nedir bu, hayatım?”

Aşçı, odanın ortasında duruyor, uyku sersemi üç kız, holden başlarını uzatmış bakıyorlardı.

“Söyle, ne oldu?” diye bağırdı Kate.

“Ah, yavrum. Düşler, düşler! Dayanamıyorum.”

Kate, kapıya doğru döndü. “Kâbus görmüş, birazdan iyileşir. Siz uykunuza devam edin. Ben biraz yanında kalayım. Alex, çay getir.”

Kate yorulmak bilmiyor, didiniyordu. Öbür kızlar bunu fark ettiler. Faye’in ağrıyan alnına ıslak havlular koyuyor, omzundan tutup çayını içiriyordu. Onu okşayıp yatıştırmaya çalışıyor, ama Faye’in gözlerindeki dehşet dolu bakış bir türlü silinmiyordu. Saat onda, Alex bir kutu bira getirdi. Hiçbir şey söylemeden, yazıhanenin üzerine bıraktı. Kate, bir bardak doldurup Faye’in dudaklarına götürdü.

“İyi gelir hayatım, iç hepsini.”

“Dünyada bir daha içki içmem.”

“Saçma! İlaç gibi içiver. Hah, şöyle. Haydi şimdi yat, güzel güzel uyu.”

“Uyumaya korkuyorum.”

“O kadar mı kötüydü gördüğün düşler?”

“Korkunç! Korkunç!”

“Bana da anlat Anne. Belki yararı olur.”

Faye geri çekiliverdi. “Kimseye söyleyemem. Nasıl da gördüm bütün bunları? Benim düşlerime hiç benzemiyorlardı.”

“Zavallı Anneciğim! Seni seviyorum,” dedi Kate. “Haydi uyu. Ben seni düşlerden korurum.”

Faye yavaş yavaş uykuya daldı. Kate, onu dikkatle süzerek, yatağın yanında kaldı.

Yirmi Birinci Bölüm

1

İnsanlar arasındaki tehlikeli ve incelik gerektiren ilişkilerde acele etmek, başarılı bir sonuca varmayı büyük ölçüde önler. İnsanlar, çoğu zaman acele etmeleri yüzünden tökezlerler. Zor ve ince bir işin üstesinden gelmek isteyen biri, önce varacağı sonucu iyice gözden geçirmelidir. Bu sonucu gerçekten istiyorsa, artık onu bütünüyle unutup bir yana bırakmalı ve bütün gücünü, amaca varacak araçlara vermelidir. Bu yöntemle, kuşku, acele ya da korku yüzünden yanlış bir davranışta bulunmaktan kurtulabilir. Ama bunu da pek az insan becerebilir.

Kate'i böylesine etkili bir kişi yapan, işte bu yöntemi öğrenmiş olması ya da bunu doğuştan bilmesiydi. Kate, hiçbir zaman acele etmezdi. Önüne bir engel çıktı mı, o engel ortadan kalkıncaya dek beklerdi, yoluna sonra devam ederdi. Harekete geçme zamanları arasında, kendini bütünüyle bırakabilme yeteneği de vardı onda. Üstelik, iyi güreşmenin temeli olan bir oyunun da ustasıydı: Karşınızdakini öyle ağır bir çabaya zorlarsınız ki yenilgisini kendi eliyle hazırlar ya da gücünü zayıf yanlarına yöneltir, onu zayıflatırsınız.

Kate'in hiç acelesi yoktu. Sonucu çok çabuk tasarladı, sonra da aklından çıkardı. Bu yöntem üzerine işe koyuldu. Kendine önce bir yapı kuruyor, sonra ona saldırıyordu. Eğer bu yapı en küçük bir tutarsızlık gösterirse yıkıyor, yeniden bir başkasını kuruyordu. Bu işi ya geceleri geç vakit ya da tamamen yalnızken deniyordu, davranışlarında ve tutumunda herhangi bir değişiklik fark edilmemeliydi. Kişilikler, malzemeler, bilgi ve zaman, kurduğu bu yapıların temel öğeleriydi. Birinci ve sonuncu öğe elinin altındaydı, o da bilgi ve malzeme toplamaya koyuldu. Ama bunları yaparken, bir yandan da görünmez yayları kuruyor, sarkaçlara salınım veriyor ve onları kendi kendilerine eşzamanlarını bulmaya bırakıyordu.

Vasiyetnameden, önce aşçı söz etti. Onun etmesi gerekiyordu. Hiç olmazsa kendisi öyle sanıyordu. Kate, bunu Ethel'den duydu ve aşçıyı mutfakta, kıllı iri kolları dirseklerine kadar una bulanmış, elleri hamura batmış, ekmek yoğururken bulup karşısına dikildi.

"Tanık olduğunu söylemekle iyi bir şey yaptığını mı sanıyorsun?" diye yumuşak bir sesle sordu. "Bayan Faye ne diyecek acaba, düşündün mü?"

Aşçının kafası karışmış gibiydi. "Ama ben yapma..."

"Ne yapmadın? Konuşmadın mı, yoksa zararı dokunacağını düşünmedin mi?"

"Sanmıyorum ki, ben..."

"Söylemediğini mi söylemek istiyorsun? Yalnız üç kişi biliyordu. Ben mi söyledim yani? Yoksa, Bayan Faye mi?" Adamın gözlerine şaşkın bir bakış geldiğini gördü. Artık, adamın gerçekten kendisinin söyleyip söylemediğinden iyice kuşkuya düştüğünü biliyordu. Biraz sonra da kendisinin söylediğine yüzde yüz inanır olacaktı.

Kızlardan üçü, vasiyetname konusunda Kate'i sorguya çektiler. Birbirlerinden güç almak için birlikte gelmişlerdi.

"Faye bu konuda konuşmamdan hoşlanmaz sanırım," dedi Kate. "Alex'in çenesini tutması gerekirdi." Kızların kararlılıkları sarsılmıştı. "Neden gidip de Faye'e sormuyorsunuz?" dedi Kate.

"A, onu yapmayız."

"Ama onun arkasından konuşmaya cesaret ediyorsunuz. Haydi, gelin yanına gidelim, sorularınızı ona sorun."

"Olmaz Kate, olmaz."

"Ama sizin bana sorduğunuzu söyleyeceğim ona. Siz de orada bulunursanız daha iyi olmaz mı? Arkasından konuşmadığınızı bilirse memnun olur, değil mi?"

"E, bilmem ki."

"Ben biliyorum. Korkmadan ortaya çıkanı severim ben." Yavaşça kızların yollarını kesti, kollarıyla iterek onları Faye'in kapısı önüne sürükledi.

Kate, Faye'e, "Bana, bildiğiniz o şey konusunda bazı sorular sordular," dedi. "Alex, ağzından kaçırdığını kabul etti."

Faye şaşırır gibi olmuştu. "A, doğrusu sır filan değil ki bu, hayatım."

"A, böyle düşünmene sevindim," dedi Kate. "Ama sana söylemeden açamazdım bunu ben. Anlarsın herhalde."

"Bunu açıklamakta bir sakınca var mı Kate?"

"Yoo, neden olsun? Çok sevindim, ama sen söylemeden benim açmam dürüst bir davranış olmaz gibi geldi bana."

"Çok tatlısın, Kate. Ben bir sakınca görmüyorum. Kızlar, görüyorsunuz, ben bu dünyada yapayalnızım. Kate'in de kızım olmasını istedim. Bana çok iyi bakıyor. Getir çekmeceyi, Kate."

Kızlar, teker teker vasiyetnameyi ellerine alıp incelediler. Öyle basit ve açıktı ki, hiç bakmadan öbür arkadaşlarına kelimesi kelimesine tekrarlayabilirlerdi.

Kate'te nasıl bir değişiklik olacağını merakla beklediler. Belki de bir despot olup çıkacaktı başlarına. Ama tam tersine, Kate onlara eskisinden daha iyi davranmaya başladı.

Kate, bir hafta sonra hastalandığı zaman bile evi yönetmeye devam etti. Onu holde yüzü acıdan gerilmiş bir halde bulmasalar, kimse hasta olduğunu anlayamayacaktı. Hastalığından Faye'e söz etmemeleri için kızlara yalvardı, ama onu dinlemediler. Faye onu hemen yatmaya zorladı ve Dr. Wilde'ı çağırdı.

Dr. Wilde hoş bir adamdı, üstelik oldukça da iyi bir doktordu. Kate'in diline baktı, nabzını dinledi, birkaç özel soru sordu, sonra alt dudağını çekiştirdi.

"Tam burada mı?" diye sordu, sonra sırtında beline yakın bir yere parmağıyla biraz bastırdı. "Hayır mı? Ya burası? Acıyor mu? İyi. Peki. Sanırım bir böbrek tıkanması olacak," dedi. Sarı, yeşil ve kırmızı haplar bıraktı, bunlar belli aralıklarla alınacaktı. Haplar işe yaradı.

Kate, bir ara birden parladı. Faye'e, "Doktorun muayenehanesine gidiyorum," dedi.

"Onu buraya çağırtırız."

"Biraz daha hap getirsin diye mi? Saçma. Sabahleyin giderim."

2

Dr. Wilde iyi ve dürüst bir adamdı. Bu meslekte kesinlikle bildiği tek şeyin, kükürtün kaşıntıya iyi geldiği olduğunu her zaman söylerdi. Mesleğini ciddiye alırdı. Birçok taşra doktoru gibi, oturduğu kasabanın hem doktoru, hem papazı, hem de dert babasıydı. Salinas'taki insanların ne sırları var, güçlü ve zayıf yanları nedir, çoğunu bilirdi. Ölümlere hâlâ alışamamıştı. Bir hastasının ölümü, ona hep bir başarısızlık gibi görünür ve umutsuz bir bilgisizlik duygusu verirdi. Gözüpek bir adam değildi, ameliyatı en son ve korkulu bir çare olarak düşünürdü. Hazır ilaçlar doktorların yardımına yetişmeye başlamıştı, ama Dr. Wilde, artık pek az rastlanan, kendi reçetelerini kendi laboratuvarlarında hazırlayan doktorlardandı. Yıllar yılı süren aşırı çalışma ve yarım yamalak uykular, onu biraz dalgın ve düşünceli yapmıştı.

Bir çarşamba sabahı, saat sekiz buçukta, Kate, Ana Cadde'den yukarı doğru yürüyüp, Monterey Bölge Bankası'nın bulunduğu binanın merdivenlerini tırmandı. Koridordan yürüyerek, üzerinde 'Dr. Wilde - Çalışma Saatleri 11-2' yazılı kapıyı buldu.

Saat dokuz buçukta, Dr. Wilde, faytonunu arabalığa bıraktı ve yorgun argın kara çantasını yüklendi. Alisal'dan geliyordu. Çok, çok yaşlı bir Alman hanımının çözülüp gitmesinde hazır bulunmuştu. Kadıncağız bir türlü can verememişti. Bir sürü vasiyeti vardı. Dr. Wilde, şimdi bile, o kuru, inatçı hayatın, kadını bütün bütüne bırakıp gittiğine inanamıyordu. Doksan yedi yaşındaydı ve ölüm raporu artık onun için hiçbir anlam taşımıyordu. Dr. Wilde hâlâ ölüm denen bilinmez şeyin etkisi altındaydı. Daha dün Allen Day, henüz otuz altı yaşında, bir metre seksen beş santim boyunda, boğa gibi kuvvetli, koca bir ailenin ve bin beş yüz dönüm toprağın eline baktığı Allen Day, üç gün süren bir ateş ve çırpınmadan sonra zatürreeye kolayca yenilmiş gitmişti. Dr. Wilde, bunun anlaşılmaz bir şey olduğunu biliyordu. Gözleri yanıyordu. Bekleme odası, karnı ağrıyan hastalarla dolmadan şöyle güzel bir banyo yapıp bir kadeh bir şey içmeyi düşünüyordu.

Merdivenleri çıktı, aşınmış anahtarı kapının kilidine soktu. Anahtar kilitte dönmüyordu. Çantasını yere bıraktı, anahtarı bütün gücüyle çevirmeye çalıştı, ama oynamıyordu. Kapı tokmağına asıldı, kendine doğru çekti, anahtarı yeniden oynattı. Kapı içerden açılıverdi. Karşısında Kate duruyordu.

"O, günaydın. Kilidi açamadım da. Siz nasıl girdiniz içeri?"

"Kilitli değildi ki. Erken gelmişim, beklemek için içeri girdim."

"Kilitli değil miydi?" Anahtarı öbür yana çevirdi, evet, anahtar kolayca çıkmıştı işte. "Yaşlanıyorum galiba," dedi. "Unutkan oldum." İçini çekti. "Zaten neden kilitliyorum, bilmem ki. Bir tel parçasıyla da açılabilir. Hem, kim girmek isteyebilir buraya?" Sonra, Kate'i ilk kez görmüş gibi baktı. "Saat on birden önce hastalara bakmıyorum."

"O haplardan biraz daha istiyorum," dedi Kate. "Daha geç gelemezdim."

"Haplar mı? A, evet. Siz, Faye'in evindeki kızsınız."

"Doğru."

"Daha iyisiniz ya?"

"Evet, haplar iyi geliyor."

"Eh, doğrusu zararlı değillerdir. Laboratuvarın kapısını da açık mı bırakmışım?"

"Laboratuvar, ne?"

"Orada, şu kapı."

"Galiba, açık bırakmışsınız."

"Yaşlanıyorum. Faye nasıl?"

"Vallahi, asıl onu merak ediyorum. Bir süre önce adamakıllı hastaydı. Kramplar geliyordu, aklını kaçıracaktı neredeyse."

"Daha önce mide rahatsızlığı çekmişti," dedi Dr. Wilde. "İnsan öyle bütün gün durmadan bir şeyler yerse, elbette iyi olmaz. Ben hasta olurum sözgelişi. Biz buna mide hastalığı deriz. Çok yemekten ve bütün gece uykusuz kalmaktan olur. Evet -haplar. Ne renk olduklarını hatırlıyor musunuz?"

"Üç çeşitti, sarı, kırmızı ve yeşil."

"A, evet. Evet, hatırladım."

Hapları, yuvarlak, mukavva bir kutuya koyarken, Kate kapının ağzında durmuştu.

"Ne çok ilaç var!"

"Evet," dedi Dr. Wilde, "yaşlandıkça daha az ilaç kullanıyorum. Bunlardan bazılarını, mesleğe ilk başladığım yıllarda almıştım. Hiç kullanmadım. İşe yeni başlayanlar biriktirir bunları. Simya üzerine denemeler yapacaktım."

“Ne üzerine?”

“Hiç. İşte hazır. Faye’e biraz uyumasını ve sebze yemesini söyleyin. Bütün gece uyumadım. Siz kendiniz yolu bulursunuz, değil mi?” Dr. Wilde bunları söyledikten sonra sallana sallana muayenehaneye döndü.

Kate, onun ardından baktı. Sonra gözlerini şişelerin, kutuların dizili olduğu raflarda şöyle bir dolaştırdı. Laboratuvarın kapısını kapadı, dıştaki odadan geçerken de, çevresine bir göz attı. Kitaplıktaki kitaplardan biri, biraz dışarıda kalmıştı. Onu, öbür kitaplarla aynı doğrultuya gelinceye kadar itti.

Büyük çantasını, maroken divanın üzerinden alıp çıktı.

Kate, odasına gelince, çantasından beş küçük şişe ve üzerine karınca duası gibi yazılar yazılı bir kâğıt şeridi çıkardı. Hepsini bir çorabın içine doldurdu, çıkını lastik ayakkabılarından birinin içine tıktı, öteki tekiyle birlikte dolabın en arkasına, yan yana koydu.

3

Bundan sonraki aylarda, Faye’in evinde, yavaş yavaş bazı değişiklikler olmaya başladı. Kızlar, daha önceleri pasaklı ve huysuzdular. Kendilerine, üstlerini başlarını ve odalarını temiz tutmaları söylense, ortaya hemen bir kırgınlık çıkar, evin bütün huzuru kaçardı. Ama daha sonra işler böyle yürümedi.

Kate, bir akşam sofrada, Ethel’in odasına şöyle bir uğradığından söz etti. Odayı öylesine temiz ve çekici bulmuştu ki, Ethel’e bir armağan sunmaktan kendini alamamıştı. Ethel, paketi hemen oracıkta çözdüğünde, ortaya kocaman bir şişe Hoyt’s German çıktı. Ethel’in oldukça uzun bir süre güzel kokular saçmasını sağlayacak kadar büyüktü şişe. Ethel çok sevinmişti ve Kate’in, yatağının altındaki kirli çamaşırları görmemiş olmasını diliyordu. Yemekten sonra, yalnız çamaşırları yıkamakla kalmadı, yerleri fırçaladı, köşelerdeki örümcek ağlarının hepsini de süpürgeyle aldı.

Daha sonra bir gün, bir öğle sonu, Grace’nin öyle güzel, öyle hoş bir görünüşü vardı ki, Kate dayanamadı, yakasındaki taşlarla süslü bebek iğneyi çıkardı, ona verdi. Grace hemen yukarı koştu, üzerine temiz bir bluz geçirdi.

Mutfakta ise Alex (yaptığı yemekler için kendisine söylenenlere gerçekten inansa, kendini katil sayabilirdi) birden, bisküvi yapmakta pek usta bir aşçı olduğunu keşfetti. Yemek pişirmenin, öğrenilecek bir şey olmadığını da anladı, içinizde duymanız gerekti bunu.

Pamukgöz, kimsenin kendisinden nefret etmediğini öğrendi. Dan dun piyano çalışı, tanınmayacak kadar düzeldi. Kate’e, “İnsanın, geçmişi düşünüp andıkları, pek garip şeyler oluyor,” dedi.

“Ne gibi?” dedi Kate.

“Şey, şunun gibi,” dedi ve Kate için piyanoda bir parça çaldı.

“Çok hoş,” dedi Kate. “Nedir bu?”

“Vallahi bilmiyorum. Galiba Chopin. Ah, müziği bir görebilseydim!”

Kate’e, gözlerini nasıl yitirdiğini anlattı. Oysa daha önce kimseye anlatmamıştı bunu. Acı bir hikâyeydi. O cumartesi akşamı, piyanonun tellerine takmış olduğu zinciri çıkardı ve sabahtan beri hatırlamaya çalıştığı bir parçayı, adı ‘Ay Işığı’ olan ve Beethoven tarafından yazılmış bir parçayı çaldı.

Ethel, bu müziğin gerçekten ay ışığına benzediğini, sözlerini de bilip bilmediğini sordu.

“Bunun sözleri yok,” dedi Pamukgöz.

Cumartesi gecesi için Gonzales’ten gelen Oscar Trip, “Ama olması gerek, pek hoş bir parça,”

dedi.

Bir gece de, herkese armağanlar verildi, çünkü Faye'in evi, bütün bu ülkedeki evlerin en iyisi, en temizi ve en güzeliydi. Bu sonucu yaratanlar da kimdi? Kim olacak? Kızlardı elbet. Hele bir bakın, şu yahninin salçası gibi bir salça tatmışlar mıydı hiç?

Alex mutfağa çekildi, yaşaran gözlerini utana utana elinin tersiyle sildi. O anda, herkesin gözlerini yerinden uğratacak müthiş bir erikli pasta yapabileceğine bahse girerdi.

Georgia, her sabah saat onda kalkıyor ve Pamukgöz'den piyano dersleri alıyordu. Tırnakları tertemizdi. Pazar günü ayinden dönerken Grace, Trixie'ye, "Neredeyse, evlenip orospuluktan vazgeçmeye karar veriyordum," dedi. "Düşünebiliyor musun?"

"Gerçekten de pek hoştu," dedi Trixie. "Jenny'nin kızları, Faye'in doğum günü için geldiklerinde, gözlerine inanamadılar. Faye'in evi şöyle, Faye'in evi böyle diye, anlata anlata bitiremiyorlar. Jenny biraz bozulmuş."

"Bu sabah tahtadaki sayıyı gördün mü?"

"Elbette -bir haftada seksen yedi müşteri. Bak bakalım, Jenny ya da Zenci bu sayıyla yarışabilir mi?"

Geçirdiği hastalık ve gördüğü o kötü düşlerden sonra, Faye altüst olmuş, sessizleşmişti. Kate gözetlendiğini biliyordu, ama buna aldırdığı yoktu. Nasıl olsa o, rulo edilmiş kâğıdın çekmecede olduğundan kuşku duymuyordu, bütün kızların da, o kâğıdı görmelerini ya da en azından bundan haberleri olmasını sağlamıştı.

Bir öğle sonu, Kate kapıyı tıklatıp girince, Faye, başını kâğıt falından kaldırıp baktı.

"Nasılsın Anne?"

"İyiyim, gayet iyiyim," dedi Faye. Gözlerinden, bir şeyler gizlediği anlaşılıyordu, pek kurnaz bir kadın sayılmazdı Faye. "Biliyorsun Kate," dedi, "Avrupa'ya gitmeyi çok istiyorum."

"Ah, ne harika! Bunu hak ettin zaten, paran da var."

"Yalnız başıma gitmek istemiyorum ama. Senin de benimle gelmeni istiyorum."

Kate, şaşkınlık içinde, "Ben mi?" dedi, "beni de mi götürmek istiyorsun?"

"Elbette, neden olmasın?"

"Ah! Şekerim benim. Ne zaman gidebiliriz?"

"İstiyor musun?"

"Hep düşünü kurardım. Ne zaman gidebiliriz? Aman, çabuk gidelim."

Faye'in gözlerindeki kuşku silindi, yüzü gevşeyip rahatladı. "Belki gelecek yaz," dedi. "Gelecek yaz için planlarımızı yaparız, Kate!"

"Evet, Anne."

"Birtakım oyunlar çevirmiyorsun artık, değil mi?"

"Niye çevireyim? Sen bana öyle iyi bakıyorsun ki."

Faye, ağır ağır kâğıtları topladı, bir deste yaptı, masanın gözüne bıraktı.

Kate bir sandalye çekti. "Bir konuda sana akıl danışmak istiyorum," dedi.

"Nedir?"

"Vallahi, biliyorsun, sana yardıma çalışıyorum."

"Her şeyi yapıyorsun yavrucuğum."

"Biliyorsun, en büyük masrafımız yiyeceğe gidiyor, kışın daha da artıyor bu."

"Evet."

"Bence, şimdi hazır ucuzken, küfeyle meyve ve sebze alabiliriz. Kışın, şeftali ve fasulye konservelerine ne ödediğimizi biliyorsun."

“Herhalde konserveciliğe başlamayı düşünmüyorsundur?”

“Neden başlamayalım?”

“Alex ne der bu işe?”

“Anne, ister inan, ister inanma. Bunu bana Alex söyledi, istersen kendisine sor bak.”

“A, olamaz!”

“Vallahi o söyledi, şeytan çarpsın.”

“Peki, kör olası, ben -ah, özür dilerim canım. Ağzımdan kaçtı.” Ve böylece mutfak, konserve fabrikasına döndü, bütün kızlar yardıma koştu. Alex, bu düşüncenin kendisinden çıktığına gerçekten inandı. Mevsim sonunda, kendisine, arka kapağına adı kazılmış bir saat armağan edildi.

Faye ile Kate, akşam yemeklerini genellikle yemek odasındaki uzun masada yerlerdi. Ama pazar akşamları, Alex izne çıkıp kızlar da karınlarını kalın kalın sandviçlerle doyururlarken, Kate ikisinin yemeğini Faye’in odasına getirirdi. Çok zevkli, hanımefendi gibi yenilen bir yemekti bu. Hepsi özel olarak yapılmış, güzel ve iyi şeyler yenirdi. Ana Cadde’deki Lang Fırını’ndan hamur işleri de alınırdı. Yemek odasının beyaz muşambası ve kâğıt peçeteleri yerine, Faye’in masasına işlemeli beyaz örtüler ve keten peçeteler konurdu. Bütün o mumlar ve Salinas’ta ender bulunan bir vazo dolusu çiçekle, bir parti veriliyormuş havası oluyordu. Kate, kır çiçekleriyle bile gayet zevkli düzenlemeler yapabiliyordu.

“Ne akıllı kız bu Kate,” diyordu Faye. “Her şeyi yapabiliyor. Elinden her şey geliyor. Avrupa’ya gidiyoruz onunla. Kate’in Fransızca konuştuğunu biliyor muydunuz? Ya, konuşuyor. Yalnız başına yakalarsanız, Fransızca bir şeyler söylemesini isteyin. Bana da öğretiyor. Fransızca, ekmek nasıl deniyor biliyor musunuz?” Faye, çok hoş vakit geçiriyordu. Kate ona heyecan ve sonsuz bir tasarlama ve düş kurma utku açmıştı.

4

Ekim ayının on dördü, cumartesi günü, ilk yabanördekleri Salinas üzerinden geçtiler. Faye onları penceresinden, güneye doğru süzülen koca bir sürü halinde gördü. Kate her zamanki gibi akşam yemeğinden önce geldiğinde, Faye ona ördeklerden söz etti. “Galiba kışın eli kulağında,” dedi. “Alex’e sobaları kurdurmamız gerekiyor.”

“Şurubunu içer misin Anneciğim?”

“İçeyim. Her şeyimi düşünüyorsun. Beni tembelliğe alıştırdın.”

“Sana hizmet etmek hoşuma gidiyor,” dedi Kate. Lydia Pinkham şurup şişesini çekmeceden çıkardı, ışığa tutup baktı. “Pek fazla kalmamış,” dedi. “Biraz daha almamız gerekecek.”

“Dolapta üç şişe daha olmalı. Bir düzineden o kadar kaldı.”

Kate bardağı kaldırdı. “İçine bir sinek düşmüş,” dedi. “Gidip yıkayayım şunu.”

Mutfakta bardağı çalkaladı. Cebinden bir damlalık çıkardı, ucu bir parça patatesle tıkanmıştı. Bardağın içine özenle birkaç damla striknin damlattı.

Faye’in odasına döndü, bardağa üç çorba kaşığı şurup koyup çalkaladı.

Faye şurubu içti, dudaklarını yalayarak, “Acı bir tadı var,” dedi.

“Öyle mi canım? Ben de bir bakayım,” dedi Kate ve şişeden bir kaşık şurup doldurup içti, yüzünü buruşturdu. “Gerçekten öyle,” dedi. “Uzun süredir duruyordu galiba. Atayım bunu ben. A, gerçekten acı. Dur sana bir bardak su getireyim.”

Yemekte, Faye’in yüzü pancar gibi kıpkırmızı olmuştu. Yemek yemeyi bıraktı, bir şey dinler gibi duruyordu.

“Ne oldu?” diye sordu Kate. “Ne var Anne?”

Faye dikkatini güçlükle toplayabildi. “Bilmem. Galiba kalp çarpıntısı. Birden korktum, kalbim küt küt çarpmaya başladı.”

“Seni odana götüreyim mi?”

“Hayır yavrum, şimdi iyiyim.”

Grace, çatalını bıraktı. “Ama yüzün gerçekten mosmor oldu, Faye,” dedi.

“Hoşuma gitmedi bu,” dedi Kate. “Dr. Wilde’a bir görünsen iyi olur.”

“Yok yok, şimdi çok iyiyim.”

“Ödümü kopardın,” dedi Kate. “Daha önce de böyle olmuş muydu?”

“Doğrusu ya, arada bir soluğum daralıyor. Galiba fazla şişmanlıyorum.”

O cumartesi akşamı, Faye, kendini hiç de iyi duymuyordu. Saat ona doğru Kate onu yatmaya razı etti. Faye’in uyuduğuna bir kuşkusu kalmayıncaya kadar gidip gidip odasına baktı.

Faye ertesi gün iyileşti. “Bir soluk darlığıydı galiba,” dedi, “başka bir şeyim yok.”

“Bundan sonra hafif yiyecekler yiyeceğiz, senin iyileşmen için,” dedi Kate. “Sana, tavuk suyuyla çorba yaptım, bir de fasulye salatası yaparız, senin sevdiğin gibi, yalnızca yağ ve sirkeyle. Üstüne bir de çay.”

“Aman, ne olur bırak Kate. Çok iyiyim ben.”

“Biraz hafif şeyler yesek, ne sana, ne de bana zararı dokunur bunun. Dün gece beni çok korkuttun. Benim bir teyzem vardı, kalpten öldü. İnsanın kafasından kolay kolay çıkmıyor.”

“Ben kalbimden hiç sıkıntı çekmedim ki. Yalnız merdivenleri tırmanırken biraz soluğum kesilir, o kadar.”

Kate, mutfakta yemeği iki ayrı tepsiye koydu. Fransız sosunu bir fincanla ölçerek fasulye salatasının üzerine döktü. Faye’in tepsisine en beğendiği kâseyi koydu, çorbayı ocağın üzerine sürdü. Sonra cebinden damlalığı çıkarıp fasulyenin üzerine iki damla kroton yağı damlatıp karıştırdı. Kendi odasına gitti, küçük bir şişe müshilin hepsini dikip içti. Yine mutfağa koştu. Sıcak çorbayı kâselere boşalttı, çaydanlığı kaynar suyla doldurdu, tepsileri alıp Faye’in odasına götürdü.

“Öyle pek acıkmadım ama,” dedi Faye, “bu çorba da nefis kokuyor.”

“Senin için özel bir salata sosu yaptım,” dedi Kate. “Eski bir tariften çıkardım. Kekik ve biberiye ile. Bakalım beğenecek misin?”

“O, pek lezzetli,” dedi Faye. “Senin bilmediğin, yapamadığın bir şey yok mu şekerim?”

İlk çarpılan Kate oldu. Alnında boncuk boncuk ter damlaları belirdi. Acıyla haykırarak iki büklüm oldu. Gözleri sabitleşmiş, ağzından salyalar akmaya başlamıştı. Faye dışarı fırladı, çığlıklar atıyor, yardım çağırıyordu. Kızlarla, orada bulunan birkaç pazar müşterisi odaya üşüştüler. Kate yerde kıvranıyordu. Devamlı müşterilerden ikisi, onu kaldırıp Faye’in yatağına yatırdılar. Dümdüz uzatmaya çalıştılar, ama Kate haykırıp, yeniden iki büklüm oldu. Bedeninden fışkıran ter, elbiselerini sırılsıklam etmişti.

Faye, bir havluyla Kate’in alnını silerken, birden o da çarpıldı.

Bir arkadaşıyla papaz kaçtı oynayan Dr. Wilde bulunup getirilinceye kadar bir saat geçti. Sokaktan aşağı, iki isterik orospu tarafından yaka paça sürüklenerek getirilmişti. Faye ve Kate, kusmaktan ve ishalden bitkin düşmüşlerdi. Durup durup nöbet geçiriyorlardı.

“Ne yediniz?” diye sordu Dr. Wilde. Sonra tepsileri gördü. “Bu fasulyeler ev fasulyesi mi?” dedi.

“Elbette,” dedi Grace, “burada yaptık.”

“Aranızdan yiyen oldu mu hiç?”

“Hayır. Yani...”

“Gidip hemen ve bütün kavanozları kırın,” dedi Dr. Wilde. “Allah belasını versin bu konserve

fasulyelerin.” Çantasından mide pompasını çıkardı.

Salı günü, sararıp solmuş iki kadının karşısına geçip oturmuştu Dr. Wilde. Kate’in yatağı da Faye’in odasına taşınmıştı. “Artık size açıkça söyleyebilirim,” dedi Dr. Wilde. “Doğrusu, kurtulacağınızı pek sanmıyordum. Çok şanslıymışsınız. Bundan sonra, bir daha evde konserve yapmaya kalkmayın. Dışarıda kutulanmış olanlardan alın.”

“Neymiş başımıza gelen?” diye sordu Kate.

“Gıda zehirlenmesi. Bu konuda fazla bir şey bilmiyoruz, ama kurtulana aferin. Sanırım sen genç, o da sağlam yapılı olduğunuz için atlattınız.” Sonra Faye’e bakıp, “Barsak kanaması hâlâ oluyor mu?” diye sordu.

“Evet, biraz.”

“Peki. İşte size biraz morfin hapı. Bunlar sizi toparlar. İç organlarınızdan biri zedelenmiş olacak. Ama, orospular kolay ölmez, derler. Haydi haydi, içiniz rahat etsin, ikinizin de.”

O gün ekimin 17’siydi.

Faye, bir daha hiç iyileşmedi. Biraz toparlanır gibi oluyor, sonra yine yataklara seriliyordu. Aralığın üçünde iyice kötüledi, bu sefer düzelmesi eskisinden de uzun sürdü. On iki şubatta kanama şiddetlendi ve bu kalbini de zayıflattı. Dr. Wilde, aletiyle uzun uzun dinledi.

Kate perişan olmuş, o narin bedeni bir deri bir kemik kalmıştı. Kızlar, onu Faye’in yanından ayırmak istediler, ama Kate yerinden kımıldamadı.

“Son olarak ne zaman uyuduğunu Tanrı bilir,” diyordu Grace. Eğer Faye’e bir şey olursa, bu kız da kendini öldürür vallahi.”

“Aklını kaçırır, ölür,” dedi Ethel de.

Dr. Wilde, Kate’i salonun alacakaranlık bir köşesine çekti, kara çantasını bir sandalyenin üzerine bıraktı. “Sana açıkça söylesem iyi olacak,” dedi. “Kalbi bu sarsıntıya korkarım ki dayanamayacak. Bütün içi parçalanmış. Allah belasını versin bu zehirlenmenin. Çıngıraklı yılandan beterdir.” Bakışlarını Kate’in perişan yüzünden kaçırdı. “Sana söyleyeyim diye düşündüm,” dedi. “Kendini alıştırman için.” Kırık dökük sözcüklerle konuşuyordu. Elini kızın omzuna koydu. “Pek az insan böylesine bağlılık gösterebilir. İçebilirse, ona biraz sıcak süt ver.”

Kate, yatağın yanındaki masaya bir leğen ılık su koydu. Trixie içeri baktığında Kate elindeki en güzel keten peçetelerden biriyle Faye’in yüzünü siliyordu. Temizlik bittikten sonra düz sarı saçlarını taradı ve ördü.

Faye’in derisi büzülmüş, çenesine ve kafasına yapışmıştı. Kocaman gözleri boş boş bakıyordu.

Faye bir ara konuşmaya çabaladı. “Şşşt,” dedi Kate, “gücünü harcama boşuna. Yorma kendini.”

Sonra mutfaktan bir bardak sıcak süt aldı, masanın üzerine koydu. Cebinden iki küçük şişe çıkardı, damlalıkla her birinden biraz biraz aldı. “Aç ağzını Anne,” dedi. “Bu yeni bir ilaç. Dayan hayatım. Tadı kötüdür.” Sıvıyı, Faye’in dilinin ta gerilerine boşalttı. Acısını gidermek üzere biraz süt içsin diye başını iyice kaldırdı. “Şimdi dinlen. Birazdan gelirim ben,” dedi.

Kate, sessizce odadan süzüldü. Mutfak karanlıktı. Arka kapıyı açtı, dışarı çıktı, otların, çalıların arasına girdi. Toprak, bahar yağmurlarıyla ıslanmıştı. Orada, sivri uçlu bir değnekle küçük bir çukur açtı. Cebinden çıkardığı bir sürü küçük cam şişeyle damlalığı içine attı, değnekle vurup hepsini parçaladı, sonra da üzerlerini toprakla örttü. Kate eve girerken, yağmur başlamıştı.

İlk günler, kendine bir şey yapmasın diye, Kate’i bağlamak zorunda kaldılar. Bu çılgınlıktan sonra kederli bir durgunluğa gömüldü. Sağlığını kazanması için epeyce bir zaman gerekti. Vasiyetnameyi de bütünüyle unutmuştu. En sonunda hatırlayan Trixie oldu.

Yirmi İkinci Bölüm

1

Adam, çiftliğinde kendi kabuğuna çekilmişti. Sanchezlerin onarımı yarım kalmış evi, yele yağmura apaçık duruyordu. Yeni döşeme tahtaları rutubetten kıvrılmış, eğri büğrü olmuştu. Ekime hazırlanmış sebze bahçelerini ot bürümüştü.

Adam, sanki bütün davranışlarını yavaşlatan, düşüncelerini dibe çeken yapış yapış bir maddeye bürünmüştü. Dünyayı bulanık bir su tabakası ardından görüyordu. Ara sıra çabalayıp yukarı doğru çıkıyor, ama aydınlık, kafasının içine ancak acı veriyor, o da yeniden bulanık sulara dalıyordu. İkizlerin varlığının farkındaydı, çünkü güldüklerini, ağladıklarını duyuyordu, ama onlara karşı yalnızca hafif bir hoşnutsuzluk duyuyordu içinde. Adam için ikizler, yitirdiği şeyin simgesiydiler. Komşuları küçük vadiye onu ziyarete geldiler, onun öfkesini ve acısını anlayacak insanlardı, ona yardım da edebilirlerdi. Ama Adam'ı çevreleyen bulut karşısında hiçbir şey yapamadılar. Adam onlara direnmiyordu. Onları görmüyordu bile. Bir süre sonra komşular da meşeli yolu çıkmaktan vazgeçtiler.

Lee, bir süre uğraştı, Adam'ı kendine getirmeye çalıştı, ama Lee'nin de bir sürü işi vardı. Yemek pişiriyor, çamaşır yıkıyor, ikizleri besleyip onları yıkıyordu. Bu zor ve bitmez tükenmez işleri arasında, iki küçük oğlana da bağlanıvermişti. Onlarla Kantonca konuştu, bu yüzden çocukların ilk öğrendikleri sözcükler Çince sözcükler oldu.

Samuel Hamilton, Adam'ı canlandırmak, geçirdiği sarsıntının etkisinden kurtarmak için iki sefer daha geldi. Sonunda işe Liza el koydu.

"Oradan uzak kalmanı istiyorum," dedi. "Değişmiş bir adam olarak dönüyorsun oradan. Samuel, sen onu değiştirmiyorsun, o seni değiştiriyor. Senin yüzüne bakınca, onu görür gibi oluyorum."

"İki küçük oğlanı hiç düşünmüyor musun Liza?" diye sordu Samuel.

"Senin aileni düşünüyorum," dedi Liza sert sert. "Oradan geldikten sonra, günlerce, üzerimize bir örtü çekilmiş gibi oluyor."

"Peki Anne," diye kesti Samuel. Ama üzerine de bir hüzün çökmüştü. Çünkü o, başka biri acı çekerken kendi işine bakabilecek bir adam değildi. Adam'ı mahvolmaya bırakmak, kolay kolay kabul edebileceği bir şey değildi.

Adam, Samuel'e yaptığı işin parasını ödemişti, hatta istemediği yel değirmenlerinin parasını bile vermişti. Samuel malzemeyi sattı, Adam'ın parasını geri gönderdi. Hiçbir cevap gelmedi ondan.

Adam Trask'e karşı içinde bir öfke duyduğunu da fark etti. Samuel'e öyle geliyordu ki, Adam üzüntüden bir çeşit zevk duyuyordu. Ama bunun üzerine düşünmek için o kadar az zamanı vardı ki. Joe koleje gitmişti -Leland Stanford'ın Palo Alto yakınlarındaki çiftliğinde kurduğu okula. Tom babasını kaygılandırıyordu, çünkü her geçen gün kitaplara biraz daha çok gömülüyordu. İşini de oldukça iyi beceriyordu, ama Samuel, Tom'un yeterince neşeli olmadığını seziyordu.

Will ve George, iş alanında başarılıydılar. Joe, eve ölçülü uyaklı mektuplar yazıyor, sağlam gerçekler diye kabul edilmiş ne varsa, hepsine bir iyi saldırıyordu. Samuel, Joe'ya yazdığı mektupta, "Dinsiz olmasan, hayal kırıklığına uğrayacaktım," diye yazıyordu. "Senin yaşına ve zekâna bakarak, bilinemezciliği, tok karnına yenmiş bir kurabiye gibi kabul edişini hoşlanarak okudum. Ama senden, bütün kalbimle, annenin inançlarım değiştirmeye kalkışmamanı diliyorum. Son mektubun, onun, senin pek iyi olmadığını düşünmesine yol açtı. Annen, kuvvetli bir çorbanın iyileştiremeyeceği

hastalıklar olabileceğine inanmıyor. Senin, uygarlığın yapısına yönelttiğin yürekli saldırıyı, o, karın ağrısına bağladı. Telaşlandı. Annenin imanı bir dağdır oğlum ve sen, daha bir kürek bile kazamadın."

Liza yaşlanıyordu. Samuel bunu, onun yüzünde apaçık görüyordu. Ama kendini hiç yaşlanmış duymuyordu, sakalı ister ağarsın, ister ağarmasın. Ama Liza geriye doğru yaşıyordu, bu da yaşlılığın kanıtıydı.

Liza bir zamanlar, Samuel'in tasarılarına, kehanetlerine, bir çocuğun deli dolu çığlıkları gözüyle bakardı. Şimdi ise, bunları, yaşını başını almış bir adama yakıştıramıyordu. Üçü, Liza, Tom ve Samuel, çiftlikte yalnız kalmışlardı. Una, bir yabancıyla evlenip gitmişti. Dessie, Salinas'ta terziliğe devam ediyordu. Olive, genç sözlüsüyle evlenmişti. Mollie de evlenmiş ve, ister inanın ister inanmayın, San Fransisco'da bir apartmanda oturuyordu. Evin içinde esans kokuları ve yatak odasındaki şöminenin önünde de bir beyaz ayı postu vardı. Mollie yemekten sonra kahvesiyle birlikte altın uçlu Violet Milo sigarasını tüttürüyordu.

Samuel bir gün, bir saman balyasını kaldırırken sırtını incitti, bunun acısını sırtından çok içinde duydu. Samuel Hamilton bir balya otu kaldıramayacağı bir yaşantıyı aklına bile getirmiyordu. Sırtının durumu pek ağırına gitmişti. Çocuklarından biri onur kırıcı bir davranışta bulunsa, ancak bu kadar üzülürdü.

King City'deki Dr. Tilson, onu dinledi. Yaşlandıkça, edinmiş olduğu tecrübeler de çoğalıyordu.

"Sırtını incitmişsin," dedi.

"Evet, öyle," diye karşılık verdi Samuel.

"Sonra da, bu kadar yoldan kalkıp bana sırtını incittiğini söyletiyor ve iki dolarını almamı istiyorsun ha?"

"İşte iki dolar."

"Ne yapacağını da öğrenmek istiyorsun elbet?"

"Elbette istiyorum."

"Daha fazla incitme. Şimdi al iki dolarını geriye. Sen aptal değilsindir Samuel, ama bazen çocuklaşıyorsun."

"Ama acıyor."

"Elbette acır. Acımasa, incittiğini nasıl anlardın?"

Samuel güldü. "Bana yararlı oldun," dedi. "İki dolardan daha çok yararlı oldun. Para sende kalsın."

Doktor ona yakından baktı. "Galiba doğru söylüyorsun Samuel. Parayı alıyorum."

Samuel, Will'i yeni mağazasında görmeye gitti. Az daha oğlunu tanıyamayacaktı. Will şişmanlamış, zenginleşmişti. Ceketinin altına yelek giymiş, küçük parmağına altın bir yüzük takmıştı.

"Anne'ye bir paket hazırlattım," dedi. "Fransa'dan gelmiş birkaç kutu konserve. Mantar, kazciğeri ve küçük sardalyeler. Öyle küçük ki, zor görüyorsun."

"Annen, onların hepsini Joe'ya yollar," dedi Samuel.

"Kendisine yediremez misin?"

"Hayır. Ama Joe'ya göndermek de hoşuna gidecektir."

O sırada, dükkâna Lee girdi. Samuel'i görünce gözleri parladı.

"Nasılsınız Bay?" dedi.

"Merhabalar Lee. Oğlanlar nasıl?"

"Oğlanlar iyi."

"Bitişikte bir bardak bira içeceğim Lee," dedi Samuel. "Katılırsan memnun olurum."

Lee ile Samuel, küçük yuvarlak masanın başına oturdular. Samuel, bira bardağının masa tahtası üzerinde bıraktığı buğulu ıslaklığa birtakım şekiller çiziyordu parmağıyla. "Seni ve Adam'ı görmeye

gelmek istiyordum, ama bir yararım dokunacağını sanmıyordum," dedi.

"Eh zararınız da dokunmazdı. Adam'ın atlatacağını sanmıştım, ama hâlâ ortalarda hayalet gibi dolaşıyor."

"Bir yılı geçti, değil mi?"

"Bir yıl, üç ay geçti."

"Eh öyleyse, ne yapabileceğimi düşünüyorsun?"

"Bilmiyorum," dedi Lee. "Belki onu şöyle bir sarssanız kendine gelirdi. Başka hiçbir şey işe yaramadı."

"Ben öyle sarsmakta pek usta sayılmam. Belki sonunda sarsılan ben olurum. Ha, aklıma gelmişken sorayım. İkizlere ne ad koydu?"

"Adları yok."

"Şaka yapıyorsun Lee."

"Şaka yaptığım yok."

"Ne diye çağırıyor onları?"

"Onlar, diye çağırıyor."

"Yani, onlarla konuşurken, ne diye sesleniyor?"

"Konuşurken, 'sen' diyor."

"Saçmalık bu," dedi Samuel öfkeyle. "Ne biçim bir adam bu böyle?"

"Ben de gelip, size anlatmak istiyordum. Ölü bir adam o. Siz gelip onu uyandırmazsanız, öyle kalacak."

"Geleceğim," dedi Samuel. "Gelirken de bir kamçı getireceğim. Adsız çocuklar! Yerden göğe haklısın, geleceğim Lee."

"Ne zaman?"

"Yarın."

"Bir piliç keserim," dedi Lee. "İkizleri seveceksiniz Bay Hamilton. Güzel çocuklar. Bay Trask'e, geleceğinizi söylemeyeceğim."

2

Samuel, karısına, Trask çiftliğine gitmek istediğini utana sıkıla açtı. Karısının, önüne birtakım engeller çıkaracağını düşünüyordu. Ama karısının önüne dikeceği engeller ne denli zorlu olursa olsun, şimdiye kadar pek az yaptığı bir şeyi yapacak, onu dinlemeyecekti. Karısının sözünden dışarı çıkacağını düşünmek, ona üzüntü veriyordu. Amacını, günah çıkarır gibi açıkladı. O konuşurken, Liza, ellerini kalçalarına dayamış dinliyordu. Samuel üzüldü. Söyleyeceklerini bitirince, karısı -ona göre- soğuk soğuk bakmaya devam etti.

En sonunda Liza, "Samuel," dedi. "Bu koca kaya parçasını yerinden kıpırdatabileceğini mi sanıyorsun?"

"Vallahi bilmiyorum, Anne," dedi. Ondan böyle bir soru beklemiyordu. "Bilmiyorum."

"Bu bebeklere hemen ad konması sence bu kadar önemli bir konu mu?"

"Bana öyle geldi," diye kekeledi Samuel.

"Samuel, neden gitmek istiyorsun, biliyor musun? O senin herkesin işine burnunu sokma huyun yok mu, ondan. Bir türlü yalnız kendi işine bakamamandan."

"Bana bak Liza, ben kusurlarımı bilirim. Ben daha başka şeyler düşünmüştüm."

“Elbette daha başka şeyler,” dedi Liza, “bu adam, oğullarının yaşadığını kabul etmiyor. Onları yok sayıyor.”

“Bana da öyle geliyor, Liza.”

“Ya sana, sen kendi işine bak, derse ne olacak?”

“Vallahi bilmiyorum.”

Liza’nın çenesi kapanıverdi, dişleri çıt etti. “Eğer o çocuklara ad koydurmadan dönersen, bu evi sana zindan ederim. Sakın bana, ‘Beni dinlemedi’, ‘Çocuklara ad koymuyor,’ diye sızlanarak geri gelmeyesin. Yoksa ben giderim oraya.”

“Beni dinlemeyecek olursa, elimin tersiyle suratını patlatırım,” dedi Samuel.

“Hayır, işte bunu yapamazsın. Şiddet kullanmak senin elinden gelmez, Samuel. Ben seni tanırım. Onun kulağına tatlı şeyler söyler, sonra süklüm püklüm geri döner, oraya gitmiş olduğunu bana unutturmaya çalışırsın.”

“Onun kafasını patlatacağım,” diye bağırdı Samuel.

Yatak odasına girdi, kapıyı çarptı. Liza kapının pervazlarına bakarak gülümsedi.

Samuel, biraz sonra, sırtında siyah elbisesi, yakası parlak kolalı gömleğiyle çıktı. Karısı siyah boyun bağını bağlayabilsin diye eğildi. Beyaz sakalı, fırçalanmaktan pırıl pırıl parlıyordu.

“Ayakkabılarını da boyayıp fırçalasan iyi olur,” dedi Liza.

Samuel, yıpranmış ayakkabılarını boyarken, durup karısına baktı. “İncil’i de yanımda götürebilir miyim?” diye sordu. “Çocuklara ad bulmak için, İncil’den iyisi düşünülemez.”

“İncil’in evden çıkarılması pek hoşuma gitmez,” dedi Liza, rahatsız olmuştu bundan. “Hem eve geç kalırsan sonra ben ne okurum? Çocukların adları da yazılı içinde.” Bunları söyledi ama, kocasının kırıldığını da anladı. Yatak odasına gitti, küçük bir İncil’le geri döndü. Her yeri yıpranmış, kapağı sonradan ambalaj kâğıdı ve zamkla tutturulmuştu. “Bunu al,” dedi.

“Ama bu annenin İncili’ydi?”

“Olsun, kızmaz. Hem biri dışında, öteki adların hepsinin yanında iki tarih var.”

“Sarayım da bir şey olmasın,” dedi Samuel.

“Annem neye kızarsa, ben de ona kızarım,” dedi Liza sert sert. “Neye kızacağımı da söyleyeyim sana. Hiçbir zaman Kutsal Kitap’la uğraşmaktan bıkmadın. Hep kurcaladın, sorguya çektin. Fırtına nasıl ıslak bir kayayı altüst ederse, öyle altını üstüne getirdin kitabın. İşte beni kızdıran bu.”

“Yalnızca anlamaya çalışıyordum Anne.”

“Anlayacak ne var? Oku yeter. İşte, aklarla karalar karşında. Anlamanı senden kim istedi? Eğer Tanrı anlamanı isteseydi, sana anlayış bağışlar, ya da kitabı başka türlü yazardı.”

“Ama Anne...”

“Samuel,” dedi Liza. “Sen bu dünyanın bildiği en aksi adamsın.”

“Evet Anne.”

“Öyle her dediğimize evet deyip durma. İçtenlikten uzak oluyor. Kendi düşünceni söyle.”

Liza, daha sonra, Samuel’in arabanın içinde uzaklaşan karaltısına bakıp, “Tatlı bir koca,” dedi yüksek sesle. “Ama aksi.”

Samuel de, arabada hayret içindeydi. “Tam artık onu tanıdığımı sandığım bir sırada, böyle bir şey yapsın ha!” diye düşünüyordu.

3

Samuel, Salinas Vadisi’nden çıkıp, büyük meşelerin altında eğile büküle ilerleyen yolun son yarım milinde, sıkılganlığını bastırmak için bir öfke bulup onu büyütmeye çalıştı. Kendi kendine yiğitçe sözler mırıldandı.

Adam, Samuel’in hatırladığından daha zayıftı şimdi. Gözleri, sanki görmek için pek kullanılmıyormuş gibi donuklaşmıştı. Samuel’in önünde durduğunu fark etmesi için epey zaman geçti. Fark ettiği zaman da canı sıkılmış bir yüz takındı.

“Küçük düştüm gibi geliyor bana,” dedi Samuel. “Böyle çağrılmadan geldiğim için.”

“Nedir istediğin?” diye sordu Adam. “Paranı vermedim mi?”

“Paramı mı? Evet verdin. Hay Allah, evet verdin. Hem bak söyleyeyim, hakkım olandan da fazlasını verdin.”

“Ne, ne demek istiyorsun?”

Samuel’in içindeki öfke büyüdü, dallanıp budaklandı. “Benim bütün yaşamım, kendi değerimi bulmak uğruna geçtiğine göre, sen be hey cahil adam, nasıl oluyor da bana hesap defterinde şipşak bir fiyat biçiyorsun?”

Adam, haykırdı. “Ödeyeceğim! Söz veriyorum, ödeyeceğim. Ne kadar? Hepsini ödeyeceğim.”

“Ödedin, ama bana değil.”

“Ne diye geldin öyleyse? Çekil git!”

“Bir zamanlar beni davet ederdin.”

“Şimdi etmiyorum.”

Samuel, ellerini kalçalarının üzerine koydu ve öne doğru eğildi. “Şimdi sana yavaş yavaş anlatacağım. Acı, zehir gibi acı bir gece, yani dün gece, aklıma güzel bir düşünce geldi, karanlığı da tatlandırdı. Akşam yıldızından günün ilk ışıklarına kadar sürdü bu düşünce -iyi yanlarımızı andım, güzel günlerimiz dile geldi. Ben de kendi kendimi davet ettim.”

“Hoş gelmedin.”

“Bana söylendiğine göre, Tanrı’nın bağışıyla, zürriyetin ikiz ürün vermiş.”

“Sana ne bundan?”

Adam’ın kabalığı, Samuel’in gözlerinde bir sevinç ışığı parıldattı. Lee’nin evin içinde bir köşeye sinip, onları seyrettiğini gördü.

“Tanrı aşkına, şiddet gösterisi yapma bana. Ben, bu dünyadan göçüp gittikten sonra, hayırla anılacak bir adamım.”

“Dediklerini anlamıyorum.”

“Nasıl anlayabilirsin? Adam Trask, bir çift enciği olan bir kurt köpeği ya da yumurtasında civcivler çıkınca babalık taslayan sıska bir horoza benziyor. Pis mendeburun biri!”

Adam’ın yanaklarını bir gölge kapladı, gözleri ilk kez görür gibi oldu. Samuel, öfkesinin midesini kavurduğunu sevinçle duydu. “Çekil karşımdan, dostum! Lütfen, rica ederim,” diye haykırdı. Ağzının kenarları köpürmüştü. “Lütfen! Kutsal diye hatırladığın ne varsa, onlar adına uzak dur benden. Elimden kan çıkacak yoksa, bunu seziyorum.”

“Defol benim evimden,” dedi Adam. “Haydi, defol. Deli numarası yapıyorsun. Defol. Burası benim evim. Satın aldım burayı ben.”

“Sen şu gözlerinle, burnunu da parayla satın aldın galiba,” diye alay etti Samuel. “Ayakta duruşunu, başparmağını da satın aldın sen. Dinle beni, seni öldürürsem duymadan gidersin sonra. Satın aldın ha? Sen yalnız tatlı bir veraset satın aldın. Söyle bakalım, çocuklarını hak ettin mi sen be adam?”

“Hak etmek mi? Çocuklarım burada -işte. Seni anlayamıyorum.”

“Liza, Tanrı beni korusun!” diye sızlandı Samuel. “İş, senin düşündüğün gibi değil, Adam!

Başparmağım boğazını sıkmadan, beni iyi dinle. O değerli ikizlerin -ne gören var, ne uğraşan, ne bakan- kalıbımı basarım keşfedilmeden yaşıyorlar öyle.”

“Defol,” dedi Adam sert bir tavırla. “Lee, bir tüfek getir bana. Bu adam çıldırmış, Lee!”

Birden, Samuel’in elleri Adam’ın boğazına sarıldı, şahdamarını sıkıştırdı. Kan, Adam’ın şakaklarına çıktı, gözleri kanlanıp yerlerinden fırlayacak gibi oldu. Samuel, onun yüzüne haykırıyordu.

“Sök bakalım haydi o pelte parmaklarınla. Bu çocukları satın almadın sen. Ne onları çaldın, ne de onlara bir parçacık bir şey verdin. Garip ama güzel bir değiş tokuşla elde ettin onları.” Birden, parmaklarını komşusunun gırtlağından çekti.

Adam, soluk soluğa kalmıştı. Nalbantın sıktığı boğazını elleriyle yokladı.

“Nedir benden istediğin?” diye sordu.

“Sende sevgi denen şey yok.”

“Vardı -hem de beni öldürecek kadar.”

“Kimsede yeterince sevgi yoktur. Taşlı toprağın, verimi de az olur.”

“Benden uzak dur. Dövüşebilirim. Kendimi savunamayacağımı sanıyorsan, aldanıyorsun.”

“Senin iki silahın var, ama adları yok.”

“Seninle dövüşeceğim, ihtiyar. İhtiyarın birisin sen.”

“Bir türlü aklım almıyor,” dedi Samuel. “En aptal bir adam bile bir kaya parçası bulsa akşama kalmadan ona bir ad koyar -Peter filan der, hiç olmazsa. Ama sen -bir yıldır yüreğin sızlayarak yaşadın ve çocuklara bir numara bile vermedin.”

“Benim yaptıklarım, beni ilgilendirir,” dedi Adam.

Samuel ona, çalışmaktan ağırlaşmış eliyle bir yumruk attı. Adam tozların içine yuvarlandı. Samuel, kalkmasını söyledi. Adam kalkınca, bir yumruk daha attı, bu sefer Adam kalkmadı. Karşısına dikilen yaşlı adama şaşkın şaşkın bakakalmıştı.

Samuel’in gözlerindeki ateş silindi, sakin bir sesle, “Oğullarının adları yok,” dedi.

“Anaları onları anasız bıraktı,” dedi Adam.

“Sen de onları babasız bıraktın. Yalnız kalan bir çocuğun geceleri duyacağı garipliği duymuyor musun? Ne gibi bir sıcaklık var burada, hangi kuşun şarkısı, hangi sabah güzel olabilir böyle bir ortamda? Biraz olsun hatırlıyor musun Adam, önceleri nasıldı?”

“Bu duruma ben getirmedim,” dedi Adam.

“Bu duruma getirmedin de, düzelttin mi sanki? Çocukların adları bile yok.” Eğildi, kollarını Adam’ın omuzlarına doladı, kalkması için yardım etti. “Onlara ad koyacağız,” dedi. “Uzun uzun düşünüp, onları koruyacak güzel adlar bulacağız.” Elleriyle, Adam’ın gömleğindeki tozları silkeledi.

Adam’ın bakışları, uzak ama bir şeyler söylemeye niyetli bir hal almıştı. Sanki rüzgârın uzaklardan alıp getirdiği bir müziği yakalamaya çalışıyordu. Gözlerindeki o eski donukluk silinmişti. “Beni aşağıladığı, beni bir halı gibi silkelediği için bir adama teşekkür edeceğimi düşünmek bile zor. Ama sana teşekkür borçluyum. Acı bir teşekkür, ama yine de teşekkür.”

Samuel gülümsedi, gözlerini kırpıştırdı. “Sahici gibi oldu mu? Sahici gibi yapabildim mi?” diye sordu.

“Ne demek istiyorsun?”

“Vallahi bir bakıma karıma söz vermiştim de ondan. Yapabileceğime inanmamıştı. Ben, dövüşken bir adam değildim. En son olarak, İrlanda’da, kırmızı burunlu bir kıza, ders kitabı yüzünden dayak atmıştım.”

Adam, Samuel’e bakıyordu, ama gözünün önüne kardeşi Charles gelmişti, kapkara gözünü kan bürümüş bakışlarıyla. Sonra bu görüntü silindi, yerine Cathy’nin namlunun üzerinden bakan gözleri

geldi. “İçimde korku yoktu,” dedi Adam. “Daha çok yorgunluğa benziyordu.”

“Sanırım, yeterince öfkelenmedim.”

“Samuel, sana bir tek şey soracağım. Bir şeyler duydun mu? Ondan haber var mı... herhangi bir haber?”

“Herhangi bir şey işitmedim.”

“İşte buna sevindim diyebilirim.”

“Nefret duyuyor musun?”

“Hayır. Hayır yalnız içimde bir çeşit sızı var. Belki ileride nefrete dönüşür. Güzellikten dehşete geçiş arasında hiç kesinti olmadı. Şaşkın haldeyim, şaşkın.”

“Bir gün otururuz,” dedi Samuel. “Sen her şeyi masanın üzerine yayarsın. Fala bakar gibi. Ama şimdi kartların hepsini bulamazsın ki.”

Ahırın arkasından, saldırıya uğrayan bir tavuğun öfkeli çığlığı duyuldu. Arkasından, küt diye, tok bir ses geldi. Adam, “Tavuklara bir şey oluyor,” dedi.

İkinci bir çığlık başladı. “Lee, tavukların orada,” dedi Samuel. “Biliyor musun, eğer tavukların devleti, kilisesi ve tarihi olsaydı, insan sevincini çok tatsız ve uzak bulacaklardı. Bir adamın başına, mutlu, neşeli bir olay gelmeyegörsün, hemen bir tavuk boğazlanır.”

Şimdi ikisi de susmuştu. Yalnız arada bir, kibarlık gerekçesiyle birtakım sahte sorular soruyorlar, havadan sudan söz edip birbirlerinin verdikleri cevapları kulak arkasına atıyorlardı. Lee işe karışmasaydı, bu böyle sürüp gidecek, sonunda yine birbirlerine öfkeleneceklerdi.

Lee bir masa çıkardı, iki de sandalye. Sandalyeleri karşılıklı koydu. İçeri bir daha gitti. Bir şişe viski ve iki kadeh getirdi, kadehleri sandalyelerin önüne, masaya koydu. Sonra ikizleri, her birini bir koltuğuna alıp getirdi, masanın yanına, yere bıraktı. Ellerine birer değnek verdi, sallanıp, gölgesiyle eğlensinler diye.

Oğlanlar ciddi ciddi oturmuşlar, Samuel’in sakalına bakıyor, arada bir de, gözleriyle Lee’yi arıyorlardı. İşin garip yanı giydikleri şeylerdi. İkisi de, Çinlilerin ütüsüz pantolonları ve kordonlu hırkalarından giymişlerdi. Birininki turkuaz, ötekininki gül pembesi rengindeydi, kordonları da karaydı. Başlarında kara iplikten takkeler vardı, takkelerin tepesinde de birer parlak kırmızı düğme vardı.

“Bu giyecekleri de nereden buldun Allah aşkına, Lee?” diye sordu Samuel.

“Ben bulmadım,” dedi Lee, yüzünü asarak. “Vardı zaten. Bundan başka, giyecekleri birer takımları daha var, yelken bezinden, ben yaptım. Bir çocuk, adının takılacağı gün iyi giyinmeli.”

“Çinli lehçesini bıraktın bakıyorum da.”

“Evet, öyle. Ama King City’de kullanıyorum elbet.” Yerde oynayan çocuklara, birkaç kısa heceyle seslendi. Çocukların ikisi de, başlarını kaldırıp gülümsediler, değneklerini havada salladılar. “Size içki koyayım,” dedi Lee, “biraz vardı burada.”

“Sen o birazı, dün King City’den aldın,” dedi Samuel.

Şimdi, Adam’la Samuel, karşı karşıya oturmuşlardı, aralarındaki engeller kalkmıştı, ama Samuel’in üzerine bir sıkılganlık geldi. Yumruklarıyla ezdiğini yerine koymak, düzeltmek kolay değildi. Cesaret, dayanıklılık gibi erdemler, bunları kullanacak bir yer olmayınca, yararsız bir duruma düşüyorlardı. İçinden, kendi durumuna güldü.

İkisi de oturmuş, o garip, parlak renkli giysiler içindeki ikizlere bakıyorlardı. Samuel içinden, “Bazen insana, hasmı dostundan daha çok yardımcı olur,” diye düşündü. Gözlerini kaldırıp Adam’a baktı.

“Başlamak güç,” dedi. “Ertelenmiş bir mektubu yazmak, her geçen dakika nasıl daha çok güçleşirse, bu da öyle. Bana yardım etsene.”

Adam, bir an başını kaldırıp baktı, sonra gözlerini çocuklara çevirdi. “Başımın içinde bir uğultu var,” dedi. “Suyun altındayken duyulan sesler gibi. Bir yılın yükünü üzerimden atmaya çalışıyorum.”

“Belki de bana nasıl olduğunu anlatsan, arkası gelir.”

Adam, kadehini başına dikti, yeniden doldurdu ve kadehi elinde döndürmeye başladı. Kehribar rengindeki viski, dalgalana dalgalana kadehin ağzına yükseliyordu. Viskinin çürük meyve kokusu ortalığı sardı. “Hatırlamak çok zor,” dedi Adam. “Acı değildi duyduğum, daha çok uyuşukluk. Ama, yok -içinde iğneler gizliydi. Bütün kartlar tam değil, dedim ya demin -onu düşünüyordum. Belki de kartların tamamını hiçbir zaman toplayamayacağım.”

“Hep o mu aklına geliyor? İnsan, bir şeyden söz etmek istemediğini söyledi mi, başka bir şey düşünemiyor demektir.”

“Belki de öyledir. Kafamdaki durgunluğun içinde hep o var, alevler içindeki son sahne dışında pek bir şey hatırlamıyorum.”

“Vurdu seni, değil mi Adam?”

Adam’ın dudakları inceldi, gözleri karardı.

“Cevap vermene gerek yok,” dedi Samuel.

“Vermemeye de gerek yok,” dedi Adam. “Evet, o vurdu.”

“Seni öldürmek niyetinde miydi?”

“Hepsinden çok bunu düşündüm. Hayır, beni öldürmek istediğini sanmıyorum. O şerefi çok görmüştür bana. Onun içinde ne nefret vardı, ne de başka bir duygu. Bunu orduda öğrenmiştim. Bir adamı öldürmek istersen, ya kafasına, ya yüreğine, ya da karnına ateş edersin. Hayır, o beni tam istediği yerden vurdu. Namluyu kaydırdığını gördüm. Sanırım, ölümümü istese, bana bu kadar çok dokunmazdı. Bu, bir çeşit sevgi olurdu. Oysa ben bir baş belasıydım, düşman değil.”

“Gerçekten çok düşünmüşsün üzerinde,” dedi Samuel.

“Zamanım yoktu. Sana bir şey sormak istiyorum. Son çirkin olayın öncesini hatırlayamıyorum. Çok güzel bir kadın mıydı, Samuel?”

“Sana göre öyleydi, çünkü sen yaratmıştın onu. Onu olduğu gibi gördüğünü hiç sanmıyorum. Sen hep kendi yarattığını gördün.”

Adam, yüksek sesle düşünür gibi, “Kimdi, neydi o acaba? Bilmediğim için memnundum,” dedi.

“Şimdi bilmek istiyorsun ama.”

Adam, gözlerini önüne eğdi. “Meraktan değil. Ama çocuklarımın damarlarında ne biçim bir kan var, bilmek isterdim. Büyüdüklerinde, onlarda bir şeyler aramayacak mıyım?”

“Evet. Ama seni uyarayım: Kanları değil, ama senin kuşkun onları kötü yapar. Onlardan ne umarsan, öyle olurlar.”

“Ama kanları...”

“Ben, kana filan pek inanmam,” dedi Samuel. “Bence, bir adam çocuklarında iyilik ya da kötülük görüyorsa, bu, onlara ana rahminden çıktıktan sonra kendisinin aşıladığı şeylerdir.”

“Ama bir domuzdan da bir yarış atı çıkaramazsın ya.”

“Hayır,” dedi Samuel. “Ama çok hızlı koşan bir domuz çıkarabilirsin.”

“Buralarda kimse senin gibi düşünmez. Hatta Bayan Hamilton bile senin bu düşüncelerine katılmaz.”

“Tamam, çok haklısın. O, herkesten önce karşı çıkar, ben de ona söylemem olur biter. Bütün tartışmaları şiddet kullanarak kazanır ve farklı bir düşünceyi, kendine yapılmış bir aşağılama sayar. İyi bir kadındır, ama insan onun yanında el yordamıyla hareket etmelidir. Neyse, çocuklardan konuşalım biz.”

“Bir içki daha alır mısın?”

“Alırım, teşekkürler. Adlarda büyük bir giz vardır. Çocuk mu adını bir kalıba sokar, yoksa adı mı çocuğu biçimlendirir, hiç anlayamamışımdır. Ama şuna kesinlikle inanabilirsin -bir insana lakap takıldı mı, bil ki asıl adı yanlış konulmuştur onun. Beylik adlar vardır, sen ne dersin bunlara- John, James, Charles sözgelişi?”

Adam, ikizlere bakıyordu. Son adı duyunca, birden kardeşi oğlanlardan birinin gözlerinden kendisine bakıyormuş gibi geldi. İleri doğru uzandı.

“Ne oldu?” diye sordu Samuel.

“Aa!” diye bir çığlık attı Adam. “Bu ikizler birbirlerine benzemiyorlar! Hiç benzemiyorlar.”

“Elbette benzemezler. Aynı yumurta ikizleri değil onlar.”

“Şu... şu tıpkı kardeşime benziyor. Şimdi gördüm. Acaba öbürü de bana benziyor mu?”

“İkisi de benziyor. Bir çocuk başlangıçta herkese benzeyebilir.”

“Şimdi pek benzemiyor. Ama bir an, hayalet görmüş gibi oldum.”

“Belki de hayalet dediğimiz şey budur.”

Lee yemekleri getirdi, masaya koydu.

“Çinlilerin de hayaletleri var mıdır?” diye sordu Samuel.

“Milyonlarca,” dedi Lee. “Hayaletten bol bir şey yoktur bizde. Çin’de hiçbir şey ölmez. Çok kalabalıktır. Hiç değilse bana öyle gelirdi oradayken.”

“Otur, Lee,” dedi Samuel. “Çocuklara ad bulacağız.”

“Piliçler kızarıyor. Şimdi hazır olur.”

İkizlere bakmakta olan Adam, başını kaldırdı, gözleri yumuşadı, ısındı. “Bir kadeh içsene, Lee,” dedi.

“Ben mutfakta içkimi yudumluyorum,” dedi Lee ve eve girdi.

Samuel eğildi, çocuklardan birini kucağına aldı. “Sen de ötekini al,” dedi Adam’a. “Bakalım, aklımıza bazı adlar getirecek bir yanları var mı?”

Adam da öbür çocuğunu acemice dizine oturttu. “Az çok benziyorlar,” dedi. “Ama yakından baktın mı, pek öyle değil. Bunun gözleri, ötekinden daha yuvarlak.”

“Evet,” dedi Samuel. “Başı da daha toparlak, kulakları da daha büyük,” diye ekledi. “Ama bu, bu daha fişek gibi. Bu ileri gidebilir, ama çok yükseklere çıkamaz. Bunun cildi daha esmer, saçları daha koyu renk olacak. Bu kurnaz olacak sanırım, kurnazlık da zekâyı kısıtlar. Kurnazlık, insana, şunu yapma, kurnazca olmaz, deyip durur. Bak nasıl kendini tutuyor. Ötekinden çok ileride, çok daha gelişmiş. Ne garip, değil mi, yakından bakınca ne kadar farklı görünüyorlar.”

Adam’ın yüzü değişmişti. Kendisini saran şeyi yırtıp, su yüzüne çıkmış gibiydi. Parmağını kaldırdı. Çocuk yakalamak için atıldı, az daha babasının kucağından düşüyordu. “Hop!” dedi Adam, “yavaş ol. Düşmek mi istiyorsun?”

“Onlara, kendilerinde var olduğunu sandığımız niteliklerine göre ad koyarsak, yanlış bir iş yapmış oluruz,” dedi Samuel. “Belki de, ulaşmaları gereken yüce bir ad koyarsak, daha iyi olur. Benim adını aldığım adamın adı, Tanrı’nın ağzından çıkmıştı. Ben de, bütün yaşamım boyunca hep dinledim. Bir-iki sefer adımın çağrıldığını işitir gibi oldum, ama belli belirsiz, hiç emir filan gelmedi Tanrı dan.”

Adam, çocuğu koltuğunun altına alarak uzandı, kadehlere viski doldurdu. “Geldiğin için teşekkür ederim, Samuel,” dedi. “Hatta dövdüğün için de teşekkür ederim. Bunu söylemek biraz garip ama.”

“Benim böyle davranışım da garip. Liza hiçbir zaman inanmaz. Onun için hiç söylemeyeceğim. İnanılmayan bir gerçek, insanı yalan kadar yaralar. Çağımızda gerçeği kabul ettirmek cesaret işi oldu. Cezası da var bunun, çarmıha gerilmek. Doğrusu, bende bu cesaret yok.”

“Hep şaşıyorum,” dedi Adam, “senin gibi bilgili bir adam, ne diye o ıssız yamaçta çalışıp durur.”

“Çünkü cesaretim yok,” dedi Samuel. “Hiçbir zaman sorumluluğu yüklenmedim. Tanrı benim adımı çağırmadığı zaman ben onun adını çağırabilirdim ama çağırmadım. İşte burada yücelikle bayağılığın farkı görülüyor. Bu, oldukça sık görülen bir hastalık. Ama sıradan bir adamın da, yüceliğin dünyadaki en yalnız durum olduğunu bilmesi iyi bir şeydir.”

“Bence, yüceliğin de basamakları var,” dedi Adam.

“Sanmıyorum,” diye karşılık verdi Samuel. “Bu, küçük yücelikler olduğunu söylemek gibi bir şey. Hayır. Ben, o sorumluluğun yüceliğine inanıyorum. Tek başına seçim yapmak zorunda olmanın yüceliğine. Bir yanda dostluk, tatlı bir anlayış, öbür yanda soğuk, yapayalnız bir yücelik. İşte burada seçim yaparsın. Ben, sıradan olmayı seçtiğim için mutluyum, ama öbürünü seçseydim karşılığı ne olacaktı, nasıl bilebilirim? Çocuklarımın hiçbiri yüce olmayacak, belki Tom bunların dışındadır. Şimdi doğruyu seçmenin sancılarını çekiyor o. Bunu seyretmek acı veriyor. İçimde bir şey, Tom evet desin istiyor. Garip değil mi? Bir baba, oğlunun yüceliğe mahkûm olmasını diliyor! Ne büyük bir bencillik!”

Adam kıkırdadı. “Bu ad koyma işi pek kolay değilmiş bakıyorum.”

“Ne sandındı ya.”

“Bu kadar eğlenceli olacağını hiç düşünmemiştim,” dedi Adam.

Lee, hamur açma tahtasına koyduğu bir tepsi kızarmış piliç, bir kâse haşlanmış patates ve pancar turşusuyla çıkageldi. “Nasıl oldu bilmiyorum,” dedi. “Tavuklar biraz kartça. Piliçleri sansarlara kaptırdık bu yıl.”

“Çek bakalım,” dedi Samuel.

“Durun, ben de kendi içkimi alıp geleyim,” dedi Lee.

O gidince, Adam, “Garip şey, önceleri başka türlü konuşuyordu,” dedi.

“Şimdi sana güveniyor,” dedi Samuel. “Onda, karşılık beklemeyen bir bağlılık duygusu var. Belki ikimizden de çok daha iyi bir adam.”

Lee döndü, masanın ucundaki yerini aldı. “Çocukları yere bıraksanıza,” dedi.

İkizler yere bırakılınca sızlandılar. Lee onlarla Kanton diliyle sert sert konuşunca sustular.

Yemeklerini, bütün köylüler gibi sessizce yediler. Lee, bir ara birden fırladı, eve koştu. Bir testi kırmızı şarapla döndü. “Unuttum,” dedi, “evde bulmuştum.”

Adam güldü. “Burayı satın alırken, burada şarap içtiğimi hatırlıyorum,” dedi. “Bu toprakları, belki de bu şarap yüzünden almışımdır. Piliç çok iyi olmuş Lee. Uzun süredir, yediklerimin tadına varamamıştım.”

“İyileşiyorsun,” dedi Samuel. “Bazı insanlar, iyileşmeyi, hastalıklarının şanına leke sayarlar. Ama zaman denen yakı, şan şeref dinlemez. Herkes iyileşir, yeter ki beklemesini bilsin.”

4

Lee sofrayı topladı, çocukların eline temizlenmiş bir but kemiği verdi. Çocuklar, bu yağlı çubukları ciddi ciddi aldılar ve bir bakıp bir emerek oyalanmaya başladılar. Şarap ve kadehler masada kaldı.

“Şu ad koyma işine devam etsek,” dedi Samuel. “Liza’nın boğazımı sıktığını duyuyorum.”

“Ne ad koyacağımı bilemiyorum,” dedi Adam.

“Koymak istediğin bir aile adı yok mu hiç? Zengin bir akrabaya tuzak olacak bir ad sözgelişi. Ya da yeniden koymaktan onur duyacağın bir ad?”

“Hayır. Başlangıç olsun isterim, olabildiği kadar baştan başlasın.”

Samuel parmaklarıyla başına vurdu. “Ne yazık,” dedi, “ne yazık. Tam kendilerine uygun adları alamayacaklar.”

“Ne demek istiyorsun?”

“Başlangıç, dedin. Dün gece düşündüm ki,” Samuel sustu. “Hiç kendi adını düşündün mü?”

“Kendi adımı mı?”

“Evet, Adam. Senin çocukların. Habil ve Kabil.”

“Yoo, olamaz,” dedi Adam. “Bunu yapamayız.”

“Elbette olmaz. Kader denen şeyi kışkırtmak olur bu. Oysa garip değil mi, Kabil dünyanın en tanınmış adıdır, ama şimdiye kadar kimsede duymadım.”

“Belki de bu yüzden, adın anlamı hiç silinip eksilmemiş,” dedi Lee.

Adam, kadehteki kan kırmızısı şaraba bakıyordu. “Bu adı duyunca, tüylerim diken diken oldu,” dedi.

“İki öykü vardır, başlangıçtan bu yana peşimizi bırakmamıştır. Görünmez kuyruklar gibi peşimizden sürükleriz onları -ilk günahın öyküsü ve Habil ile Kabil’in öyküsü. Ben, ikisini de anlamam. Hem hiç anlamam, ama duyarım. Liza bana kızar. Onları anlamaya çalışmam gerektiğini söyler. Bir gerçeği açıklamaya çalışmanın ne gereği var, der. Belki de haklı -belki de haklı. Lee, Liza senin Presbiteryen olduğunu söyledi. Sen bu Cennet Bahçesi ve Habil ile Kabil’i anlıyor musun bari?”

“O, benim bir şey olmam gerektiğini düşünüyor, ondan. Çok önceleri, San Fransisco’da din okuluna gitmiştim. Bir şey olmamız, insanların hoşuna gider. Özellikle, kendileri neyse, onu olmamız.”

“Sana, anlayıp anlamadığını sordu,” dedi Adam.

“Galiba Cennetten Kovuluş’u anlıyorum. Bunu kendi içimde de duyabilirim. Ama kardeşi öldürmek hayır. Bilmem, belki de ayrıntıları pek iyi hatırlamıyorum, ondandır.”

“Birçok insan, ayrıntıları okumaz, beni en çok etkileyen şey ayrıntılardır,” dedi Samuel. “Biliyor musunuz Habil’in hiç çocuğu yoktu.” Göğe baktı. “Tanrım, gün nasıl da geçiyor! Hayat gibi gözlemediğimiz zaman çok çabuk, gözlediğimiz zaman ise çok ağır. Yok, ben zevk alıyorum. Kendi kendime söz verdim, zevk almayı günah saymayacağım diye. Her şeyi araştırmak hoşuma gider. Hiçbir zaman, altına bakmadan, bir taşın yanından geçip gitmeye gönlüm razı olmamıştır. Ayın öbür yüzünü hiçbir zaman göremeyeceğimi öğrenmek, benim için müthiş bir hayal kırıklığı olmuştur.”

“Benim İncil’im yok,” dedi Adam. “Aileminkini Connecticut’ta bıraktım.”

“Bende var,” dedi Lee. “Gidip getireyim.”

“Gereği yok,” dedi Samuel. “Liza bana, annesininkini verdi. Burada cebimde. Epeyce aşınıp yıpranmış. Kimbilir ne acılar gizlidir arasında. Bana bir İncil verin, onu kullananın parmaklarının çeşitli bölümlerde bıraktığı izlerden, onun nasıl bir adam olduğunu anlatabilirim sizlere. Liza, İncil’i baştan sona okur. İşte öykülerin en eskisi. Eğer bu öykü bize üzüntü veriyorsa, aynı üzüntüyü kendi içimizde de taşıyoruz demektir.”

“Çocukluğumdan beri dinlememiştim,” dedi Adam.

“Uzun olduğunu sanıyorsun, oysa çok kısa,” dedi Samuel. “Önce, baştan aşağı okuyacağım, sonra geri döneriz. Bana biraz şarap verin, boğazım kurudu. İşte küçük bir öykü, ama böylesine derin bir yara açsın!” Yere baktı. “Görüyor musunuz? Çocuklar uyumuş, tozun toprağın içinde.”

Lee de baktı. “Üstlerini örteyim,” dedi.

“Toz sıcaktır,” dedi Samuel. “Şöyle başlıyor: Ve Adem, karısı Havva’yı bildi; ve gebe kalıp Kabil’i doğurdu ve, Rabbin yardımıyla bir adam kazandım, dedi. Ve Habil’i doğurdu. Ve Habil koyun çobanı oldu, fakat Kabil çiftçi oldu. Ve Kabil, günler geçtikten sonra, toprağın semeresinden Rabbe takdime getirdi. Ve Habil, o da sürünün ilk doğanlarından ve yağlarından getirdi. Ve Rab Habil’e ve

onun takdimesine baktı; fakat Kabil'e ve onun takdimesine bakmadı. Ve Kabil çok öfkelendi, ve çehresini astı. Ve Rab Kabil'e dedi: Niçin öfkelendin? Ve niçin çehreni astın? Eğer iyi davranırsan, o yükseltilmeyecek mi? Ve eğer iyi davranmazsan, günah kapıda pusuya yatmıştır; ve onun istediği sensin; fakat sen onu yeneceksin. Ve Kabil, kardeşi Habil'le konuştu. Ve vaki oldu ki, kırda oldukları zaman, Kabil, kardeşi Habil'e karşı kalktı, ve onu öldürdü.

"Ve Rab Kabil'e dedi; Kardeşin Habil nerede? O dedi: Bilmiyorum, kardeşimin bekçisi miyim ben? Ve dedi: Ne yaptın? Kardeşinin kanının sesi topraktan bana bağırıyor. Ve şimdi sen toprak tarafından lanet edildin, o toprak ki kardeşinin kanını senin elinden almak için ağzını açtı; toprağı işlediğin zaman, artık sana kuvvetini vermeyecektir; yeryüzünde kaçak ve serseri olacaksın. Ve Kabil Rabbe dedi: Cezam taşınamayacak derecede büyüktür. İşte, bugün toprağın yüzü üzerinden beni kovdun; ve senin yüzünden gizli kalacağım; ve yeryüzünde kaçak ve serseri olacağım; ve vaki olacak ki, her kim beni bulursa, beni öldürecektir. Ve Rab ona dedi: Bunun için Kabil'i her kim öldürürse, ondan yedi kere öç alınacaktır. Ve Rab, her kim onu bulursa kendisini vurmasın diye, Kabil üzerine bir nişane koydu.

"Ve Kabil Rabbin huzurundan çıktı, ve Cennetin doğusunda Nod diyarında oturdu."

Samuel, kitabın kopmak üzere olan kapağını yorgun bir tavırla kapadı. "İşte böyle," dedi. "On altı ayet, bu kadar. Ah, Tanrım! Ne kadar korkunç olduğunu unutmuşum, cesaret verici en küçük bir şey yok. Belki de Liza haklıdır. Anlayacak bir yanı yok."

Adam, derin derin içini çekti. "Pek iç açıcı bir öykü sayılmaz, değil mi?"

Lee, kendisinin kesme taştan yapılmış yuvarlak şişesinden kadehine kopkoyu bir sıvı koydu. Bir yudum aldı, tadına iyice varabilmek için ağzını açtı, içkiyi dilinin altına kaydırdı. "Hiçbir öykünün, biz onun gerçek ve doğru olduğunu içimizde duymadıkça, etkisi ve yaşarlığı yoktur," dedi. "İnsanlar ne kadar büyük bir suçun yükünü taşıyorlar omuzlarında!"

Samuel, Adam'a, "Ve sen, o yükün hepsini yüklenmeye kalktın," dedi.

"Ben de öyleyim, herkes öyle," dedi Lee. "Sanki değerli bir nesneymiş gibi, kollarımızı o suçun ağırlığıyla doldurduk. Belki de öyle olmasını istiyorduk," dedi.

"Ne demek istiyorsun?" diye sordu Samuel.

"Vallahi, her küçük çocuk, günahını kendisinin icat ettiğini sanır. Erdemleri sonradan öğrendiğimiz kanısındayız, çünkü bize öyle anlatılmıştır. Ama günah, bizim yapıp, ortaya koyduğumuz bir şeydir."

"Evet, anlıyorum. Ama nasıl oluyor da, bu öykü durumu daha iyi gösteriyor?"

"Çünkü," dedi Adam, heyecanla, "biz bundan geliyoruz. Bu, bizim babamızdır. Suçumuzun bir parçasını atalarımız emip yutmuştur. Bizim hangi şansımız var? Biz, babamızın çocuklarıyız. Yani, ilk biz olmadık. Bu bir özürdür, dünyada sığınabileceğimiz pek başka özür de yok," dedi.

"Hiç olmazsa, inandırıcı özürler yok," dedi Lee. "Yoksa çoktan atardık sırtımızdaki suçu, dünya da, cezalandırılmış üzgün insanlarla dolup taşmazdı."

"Ama bu resme takılacak başka çerçeve yok mu?" dedi Samuel. "Özür olsun olmasın, atalarımıza bağlıyız. Suçluyuz."

"Tanrı'ya biraz öfkelendiğimi hatırlıyorum," dedi Adam. "Hem Kabil, hem de Habil, Tanrı'ya ellerindekini verdiler. Tanrı, Habil'i kabul etti, Kabil'i geri çevirdi. Bunun doğru ve haklı bir şey olduğunu, kafam hiçbir zaman almadı. Hiç anlayamadım. Siz anladınız mı?"

"Belki biz, olaya değişik bir arkaplandan bakıyoruz," dedi Lee. "Hatırladığıma göre bu öykü, çobanlık yapan bir halk tarafından yine çobanlar için yazılmıştı. Çiftçi değillerdi. Çobanların tanrısının, tombul bir kuzuyu arpa başağından üstün tutması doğal değil mi? Kurban, en değerli, en iyi şey olmalıdır."

“Evet, anlıyorum,” dedi Samuel. “Lee, ama seni uyarıyorum: bu Doğulu akıl yürütmenden Liza’nın haberi olmasın.”

Adam heyecanlanmıştı. “Evet, ama neden Tanrı Kabil’i lanetledi? Haksızlık bu!”

“Sözcüklere iyi kulak vermek gerek,” dedi Samuel. “Tanrı, Kabil’i hiç de lanetlemedi. Tanrı’nın da seçim yapma hakkı olabilir, değil mi? Diyelim ki, Tanrı, kuzuyu sebzeden daha çok seviyordu. Ben öyleyimdir sözgelişi. Belki de, Kabil ona bir demet havuç getirmişti. Tanrı da, ‘Ben bundan hoşlanmadım. Yeniden uğraş. Bana, sevebileceğim bir şeyler getir, seni kardeşinle bir tutayım,’ demiştir. Ama Kabil’in aklı başından gitti. Duyguları incinmişti. Bir adam incinince, bir şeylere vurmak ister. Onun da öfkesinin yoluna Habil çıkmış.”

“Aziz Paul, İbraniler’e, Habil’in imam olduğunu söylemişti,” dedi Lee.

“Bundan ‘Yaratılış’ta hiç söz edilmiyor,” dedi Samuel. “İmandan, iman yoksulluğundan söz yok. Yalnızca Kabil’in öfkesi anlatılıyor.”

“Bayan Hamilton, İncil’deki paradokslar konusunda ne düşünüyor?” diye sordu Lee.

“Hiçbir şey, çünkü böyle paradokslar olduğunu kabul bile etmiyor.”

“Ama...”

“Sus be adam. Ona sor istersen. Bu konuşmadan daha yaşlı, ama kafanın karışıklığı bir parça olsun azalmadan çıkarsın.”

“Siz ikiniz de bunları incelemişsiniz,” dedi Adam. “Demek sonra, Kabil cinayet yüzünden sürülmüş?”

“Doğru, cinayet yüzünden.”

“Ve Tanrı, onu işaretlemiş?”

“Dinlemedin mi? Tanrı, Kabil’e işareti, onu mahvetmek için değil, korumak için koymuş. Ve kim onu öldürmek isterse lanetlenecekmiş. Bu, koruyucu bir işaretmiş yani.”

“Bana öyle geliyor ki,” dedi Adam, “Kabil, değneğin pis ucundan tutmuş.”

“Belki öyle,” diye karşılık verdi Samuel. “Ama Kabil yaşadı, çocukları oldu. Habil ise, yalnız öyküde var. Biz, Kabil’in çocuklarıyız. Ve garip değil mi, üç adam, oturmuş, binlerce yıl öncesinin suçunu, sanki dün King City’de olmuş gibi yargılıyoruz.”

İkizlerden biri uyandı, esnedi, Lee’ye baktı, yeniden uyudu.

“Hatırlıyor musunuz, Bay Hamilton,” dedi Lee, “size, bazı eski Çin şiirlerini İngilizce’ye çevirmeye uğraştığımı söylemiştim? Yok yok, telaşlanmayın. Okumayacağım. Çeviri yaparken, bazı şeylerin, bu sabah olmuş gibi canlı ve taze kaldığını gördüm. Nedenini merak ettim. İnsanlar elbette yalnız kendileriyle ilgilenirler. Eğer öykü dinleyiciden söz etmiyorsa, dinleyici de onu dinlemez. Burada bir kural koyuyorum, büyük, ölmez bir öykü herkesten söz eder, yoksa yaşayamaz. Garip ve yabancı olan ilginç değildir. Çok kişisel ve yakın olmalıdır.”

“Bunu Habil ile Kabil’e uygula,” dedi Samuel.

“Ben kardeşimi öldürmedim,” dedi Adam ve birden durdu. Kafası, zamanı geriye doğru döndürmeye başlamıştı.

“Uygulayabilirim sanıyorum,” dedi Lee. “Bence, Habil ile Kabil, dünyanın en tanınmış öyküsüdür. Çünkü herkesin öyküsüdür. Bence, insan ruhunu simgeleyen bir öykü bu. El yordamıyla bir şeyler düşünüyorum, doğru değilse hemen üstüne atılmayın. Bir çocuğun kapılabilecegi en müthiş korku, sevilmemek korkusudur, reddedilmek, cehennem korkusudur. Sanırım, dünyada herkes, reddedilmeyi çok az tatmıştır. Reddedilmek, öfke doğurur. Öfke öç alma duygusunu, öç alma da suçu getirir işte, insanlığın öyküsü budur. Bence, reddedilmek olmasaydı insan bu durumda olmazdı. Belki de çılgınlar daha azalırdı. Bu kadar çok hapishane olmazdı. Her şey bu öyküde -başlangıç, ilk adım. Özlediği sevgiden yoksun bırakılan bir çocuk, kediyi tekmeler, suçunu gizler. Bir başkası çalar, parayla

kendisini sevdireceğini sanır. Bir üçüncüsü dünyayı fetheder -hep suç, öç alma, daha çok suç. İnsan, yalnızca suçlu bir hayvandır. Dur, bekle! Bu yüzden işte, bu eski ve müthiş öykünün önemli olduğuna inanıyorum. Çünkü insan ruhunun bir haritası o -gizli, reddedilmiş suçlu ruhun haritası. Bay Trask, kardeşinizi öldürmediğinizi söylediniz, sonra da bir şey hatırladınız. Ne olduğunu bilmek istemiyorum, ama Habil ile Kabil'in öyküsünden çok uzak mıydı? Ya siz, Bay Hamilton, Doğu'nun mırıldanması konusunda ne düşünüyorsunuz? Biliyorsunuz, ben sizden daha Doğuluyum."

Samuel, dirseklerini masaya dayadı, elleriyle alnını ve gözlerini kapadı, "Düşünmek istiyorum," dedi. "Allah kahretsin, düşünmek istiyorum. Bunu, her şeyden ayırıp, başlı başına düşünmek isterdim. Dünyamı altüst ettin, yerine ne koyacağımı bilemiyorum."

Lee, yumuşak bir sesle, "Acaba bazı acılar, delilikler, nedenleri bilinse sökülüp atılamaz mıydı?"

"Bilmiyorum, bilmiyorum. Kafama ektiğin tohumlar filizler vermeye başladı bile. Acaba Tom bu konuda ne düşünecek? Adam, haydi kendine gel. Anılarına dalıp gittin."

Adam irkildi, iç geçirdi. "Bu kadar basit mi? Basit şeylerden korkarım."

"Hiç de basit değil," dedi Lee. "Tersine, çok karışık. Ama sonu aydınlık."

"Aydınlık gitmek üzere," dedi Samuel. "Oturduk burada, akşamı ettik. Ben çocuklara ad koydurmak için geldim, hâlâ ad konulmadı. Lee, karışık düşüncelerini, kilisenin basmakalıp düşüncelerinden uzak tut, yoksa ellerinden ayaklarından çarmıha gerilmiş bir Çinli'yi gerebilirler. Karışık düşünceleri severler, ama kendilerinin olursa. Ben artık eve döneceğim."

"Bazı adlar hatırlat bana bakalım," dedi Adam, umutsuzca.

"İncil'den mi?"

"Nereden olursa."

"Evet, bakalım. Mısır'dan yola çıkanlardan, Vaadedilmiş Topraklar'a yalnızca iki kişi varmıştı."

"Kimler?"

"Caleb ve Joshua."

"Joshua askerdi, general. Ben askerlikten hoşlanmam."

"Evet, Caleb de yüzbaşıydı."

"Ama general değil. Caleb'den hoşlandım gibi -Caleb Trask."

İkizlerden biri uyandı, durmadan ağlamaya başladı.

"Adını çağırdın ağladı," dedi. "Joshua'yı sevmedin. Neyse, Caleb' in adı kondu. Esmer olan. Görüyor musun, ikincisi de uyandı. Eh, ben Aaron'u hep sevmişimdir, ama o Vaadedilmiş Topraklar'a varamadı."

Öteki çocuk da neredeyse sevinçle ağlamaya başladı.

"İyi, iyi," dedi Adam.

Samuel birden güldü. "İki dakikada oldu," dedi. "Seller gibi konuştuktan sonra. Caleb ve Aaron şimdi siz de insan oldunuz, lanetlenmeye hak kazandınız."

Lee, çocukları kollarının altına aldı. "İkisini ayırt edebiliyor musun:

"Elbette," dedi Adam. "Bu Caleb, bu da Aaron."

Lee, ağlayan çocukları, akşamın karanlığında eve götürdü.

"Daha dün, ikisini de ayırt edemiyordum," dedi Adam. "Aaron ve Caleb."

"Tanrıya şükür, ad koyabildik," dedi Samuel. "Liza, Joshua'yı yeğ tutardı herhalde. Jericho'nun yıkılan duvarlarını sever. Ama Aaron'dan da hoşlanır. Sanırım, bu iş oldu. Gideyim de, atı arabaya koşayım."

Adam, onunla ahıra doğru yürüdü. "İyi ki geldin," dedi. "Üzerimden bir yük kalktı."

Samuel, atın koşumlarını taktı. "Belki de şimdi artık toprağını, bahçeni düşünürsün," dedi. "Onu,

bir zamanlar tasarladığın gibi gözümün önüne getiriyorum da...”

Adam, uzun süre karşılık vermedi. Sonunda, “Galiba o çeşit enerji kalmadı bende artık. İçimde duymuyorum. Yaşamımın sonuna kadar yetecek param var. Zaten kendim için istememiştim. Bahçemi gösterecek kimsem yok,” dedi.

Samuel, gözlerinde yaşlarla ona döndü. “Onun yok olacağını sanma,” dedi. “Bunu bekleme. Sen başkalarından daha mı iyisin? Sen ölmedikçe, o da ölmeyecek.” Bir an soluk soluğa durdu, sonra arabaya bindi. Hüdaverdi’yi kamçıladı. Omuzları çökmüş bir halde, veda etmeden sürdü gitti.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Yirmi Üçüncü Bölüm

1

Hamiltonlar garip, heyecanlı insanlardı. Hele içlerinden bazıları öyle yüksek bir gerilim içindeydiler ki, sonunda birbirlerinden kopup dağıldılar. Zaten hep böyle olur.

Samuel'in, kızları içinde en çok sevdiği, en büyük sevinci Una idi. Daha küçücük bir kızken, öğrenmeye karşı, çocukların öğle sonu kurabiyelere duydukları açlığa benzer bir istek duyardı. Una ile babası arasında, öğrenme temeline kurulmuş gizli bir ilişki vardı -birtakım kitaplar, gizlice ödünç alınıp okunur, birtakım sırlar, yalnız kendi aralarında paylaşılırdı.

Çocukları arasında mizah duygusu en az olanı Una idi. Sonunda esmer, sinirleri her zaman gergin olan bir gençle evlendi -parmakları birtakım ilaçlarla, özellikle gümüş nitratla lekelenmiş bir adamdı kocası. Araştırmalarını sürdürebilmek uğruna yoksulluk içinde yaşamayı göze almış adamlardandı. Araştırdığı konu, fotoğrafçılıktı. Dış dünyanın kâğıda aktarılabileceğine inanıyordu. Hem de belli belirsiz, siyah beyaz gölgelerle değil, insan gözünün algıladığı gerçek renklerle.

Adı Anderson idi ve konuşma yeteneği yok denecek kadar azdı. Birçok teknisyen gibi, kuru kuruya düş kurmaktan nefret ve dehşet duyardı. Ateşli sıçramalar onun harcı değildi. O, dağcıların son yamacı tırmanırken yaptıkları gibi, kendine önce bir basamak kazar, sonra kendini o bir tek basamağın üstüne çekerdi. Hamiltonlara karşı, korkudan gelen bir nefret duyardı. Çünkü, Hamiltonlar, neredeyse, kanatlı varlıklar olduklarına inanmışlar, bu yüzden de bazen pek kötü biçimde düşmüşlerdi.

Anderson hiç düşmedi, hiç gerilemedi, buna karşılık da hiç uçmadı. Adımları hep yavaş, ama yukarıya doğruydu. Ve sonunda, söylendiğine göre, renkli filmi de buldu. Una'yla, belki de mizah duygusundan yoksun olduğu için evlenmişti, buna güvenmişti. Karısının ailesinden korktuğu, tedirgin olduğu için de onu aldı, uzaklara, kuzeye götürdü. Gittiği yer iç karartıcı, kuş uçmaz kervan geçmez bir yerdi. Oregon sınırında bir yer. Ecza şişeleri ve kâğıtlarıyla çok ilkel bir hayat sürmüş olmalı orada.

Una, iç açıcı olmayan mektuplar yazıyordu, neşesiz, ama yakınmasız mektuplar. Kendisi iyiydi, ailesinin de iyi olmasını diliyordu. Kocası, buluşunu tamamlamak üzereydi.

Sonra öldü ve cenazesi evine gönderildi.

Ben, Una'yı hiç tanımadım. Ben kendimi bilecek yaşa gelmeden önce ölmüştü. Ama yıllar sonra George Hamilton bana ondan söz etti. Anlatırken, sesi çatallaşıyor, gözlerine yaşlar doluyordu.

"Una, Mollie gibi güzel bir kız değildi," diye anlatmıştı. "Ama dünyanın en güzel elleri ve ayaklarına sahipti. Ayak bilekleri, çimen yaprakları gibi incecikti, çimen yaprakları gibi dalgalanırdı. Parmakları uzun uzun, tırnakları dar ve badem biçimindeydi. Teni de çok güzeldi, saydam, pırıl pırıl bir derisi vardı.

"Una, bizim gibi gülüp oynamazdı. Onda, hepimizden ayrı bir şey vardı. Hep bir şeyler dinler gibiydi. Okurken, müzik dinliyormuş gibi bir görünüm kazanırdı yüzü. Ona bir soru sorduğumuzda, biliyorsa tam cevap verirdi. Bizler gibi, 'belki'ler 'olabilirlerle süslemeden, dosdoğru konuşurdu. Una'da apaçık, katıksız bir şey vardı.

"Sonra onu eve getirdiler. Tırnakları dipten kırılmış, elleri yıpranmış, çatlamış. O zavallı, güzel ayacıkları..." George Hamilton, bir süre devam edememişti, sonra, kendini zorlayan birinin boğuk sesiyle, "Ayakları çatlamış, çizikler ve yara bere içinde kalmıştı," dedi. "O güzel ayakları, uzun

süredir ayakkabı yüzü görmemişti. Derisi kösele gibi sertleşmişti.

"Bir kaza olduğunu sanmıştık. Çevresinde o kadar çok kimyasal madde olunca. Öyle sandık."

Ama Samuel, kazanın acı ve umutsuzluk yüzünden olduğu düşüncesiyle yas bağladı.

Una'nın ölümü, Samuel'i sessiz bir deprem gibi sarstı. Yüreklendirici, avutucu bir tek söz çıkmadı ağzından. Tek başına, salıncaklı sandalyesine oturup, uzun uzun sallandı.

Kızının ölümüne, kendi ilgisizliğinin yol açtığını duyuyordu.

İşte o sıralar, zamana sevinçle karşı koyan dokusu gevşedi. Genç derisi kırıştı, duru gözleri donuklaştı, geniş omuzları biraz çöktü. Liza, bu trajediye sabırla boyun eğerek dayanabildi, zaten bu dünyadan umudunu kesmişti. Oysa Samuel doğa yasalarına karşı, sevinçten bir duvar örmüştü. Una'nın ölümü, onun bu savunma hattını sarstı. Artık yaşlı bir adam olmuştu.

Öbür çocuklarının durumları iyiydi. George sigortacılık işine girmişti. Will gitgide zenginleşiyordu. Joe doğuya gitmiş, reklamcılık denen yeni bir mesleğin kuruluşuna katkıda bulunuyordu. Joe'nun kusurları, bu yeni alanda erdem sayılıyordu. Joe, kendisinde huy olan, açık gözle düş görmenin, bir düzene sokulursa, reklamcılığın ta kendisi olacağını keşfetmişti. Joe bu yeni alanda büyük bir ad olmuştu.

Dessie dışında, bütün kızlar evlenmişti. Dessie ise, Salinas'ta, oldukça iyi iş yapan bir dikimevi açmıştı. Bir tek Tom, hiçbir zaman, hiçbir işe başlamamıştı.

Samuel, Adam'a, Tom'un yücelik savaşı verdiğini söylemişti. Baba, oğlunu seyrederken, onun duyduğu korku ve itkileri, ileri atılış ve geri çekilişleri kendi yüreğinde de duyuyordu.

Tom'da, babasının şiir dolu yumuşaklığından, neşeli ve iyi bakışlarından iz yoktu. Ama Tom yanınıza geldi mi, ondaki gücü, sıcaklığı ve demir gibi kararlılığı duyardınız. Bütün bunların altında da içe çekilme, utangaç bir içe kapanış vardı. Babası kadar şen olur, sonra birden, bir kahkahanın ortasında, içinde bir tel kopmuş gibi dururdu, Tom'un karanlığa yuvarlanmakta olduğunu anlardınız.

Yüzü esmerdi, derisi, belki de güneşten, kızıl-kara bir renk almıştı. Damarlarında sanki Vandalların ya da belki Kuzeylilerin kanını taşıyordu. Saçı, sakalı ve bıyığı da koyu kızıl bir renkteydi. Ve bu yanıklığın ortasında, gözleri şaşırtıcı bir mavilikte ışıldardı. Güçlüydü, omuzları, kolları kalın, ama kalçaları dardı. Birisiyle at koşturabilir, koşabilir, ağırlık kaldırabilirdi, ama onda rekabet denen çekişme duygusu yoktu. Will ile George, kardeşlerini kumara çekmek isterlerdi, ama Tom, "Birkaç sefer denedim, ama sıkıyor beni. Çünkü ne kazanınca bir zafer sarhoşluğu duyuyorum, ne de üzülünce kıyamet kopuyor. Gerisi anlamsızlık. Para kazanma yolu da değil, bunu biliyoruz. Hiçbir şey duymuyorum kumar oynarken. Eğer -iyi ya da kötü- bir şeyler duysam, oynardım," diyordu.

Will, bunu anlayamıyordu. Onun bütün yaşamı bir çeşit kumardı. Tom'u severdi, kendisine hoş gelen şeyleri ona da vermeye çalışırdı. Onu işyerine götürdü, alım satım işlerinin tadını aşılamaya çalıştı.

Tom, her seferinde, şaşkın, hiçbir eleştirmeye girmeden, ama bir yerde yolunu yitirdiğini de bilerek dönerdi çiftliğe. Bu yarışmadan tat almadığını çok iyi biliyordu.

Samuel, her zaman, Tom'un, tabağına gerektiğinden çoğunu doldurduğunu söylerdi. İster fasulye, ister kadın konusunda olsun. Samuel akıllıydı, ama bence, Tom'un yalnız bir tek yanını tanıyordu. Tom, çocuklara biraz daha çok açılırdı belki. Onun için, ileri süreceğim varsayım, anılardan aklımda kalanlarla, bana doğru gibi gelen şeylerin karışımı olacak. Ama doğru mu olur, yanlış mı bilemem.

Biz o zamanlar Salinas'ta otururduk. Tom'un bize geldiğini -genellikle gece gelirdi- hemen anlardık. Çünkü yastıklarımızın, Mary ile benim yastığımın altında birer paket çiklet bulurduk. O günlerde, çiklet pek değerli bir şeydi. Bize aylarca uğramazdı, ama her sabah uyanır uyanmaz, ellerimizi yastıklarımızın altına sokardık. Ben hâlâ yapıyorum bu işi, orada artık çiklet bulmayalı yıllar olduğu halde.

Kız kardeşim Mary, kız olmak istemiyordu. Hiç alışamadığı bir talihsizlikti bu. Tam bir atlet, iyi bir bilye oyuncusu ve bütün oyunların da elebaşısıydı ve kız olmak onu önlüyordu. Bunlar, elbette, bir kız olmanın yararlarını fark etmesinden çok önceydi.

Bedenimizin bir yerinde, sözgelişi koltuk altımızda, bastık mı bizi uçuracak bir düğme bulunduğuna inanırsak, Mary de, kendisini yaramaz, küçük bir oğlana çevirecek bir büyü keşfetmişti. Sihirli bir biçimde, yani dizleri kıvrık, başı bedeniyle sihirli bir açı yapacak biçimde, parmakları birbirine çatılmış olarak uyursa, sabahleyin oğlan olarak uyanacaktı. Her gece, bu doğru yatış biçimini bulmaya uğraşır, bir türlü beceremezdi.

Artık umutsuzluğa kapılmıştı ki, bir sabah, yastığımızın altında çiklet bulduk. Birini açarak çiğnedik, naneli Beeman çikletiydi, hiçbir şey bu kadar lezzetli olmazdı doğrusu.

Mary, uzun kara çoraplarını giyerken, birden rahatladı, “Elbette,” dedi.

“Elbette ne?” diye sordum.

“Tom Dayı,” dedi ve çikletini birtakım sesler çıkararak çiğnemeye başladı.

“Tom Dayıya ne olmuş?” diye sordum.

“Nasıl oğlan olunacağını o bilir.”

İşte, bu kadar basitti. Daha önce neden benim aklıma gelmedi diye şaştım.

Annem mutfakta, yanımızda çalışan küçük Danimarkalı kıza göz kulak oluyordu. Bize bir sürü kız gelip gitmişti. Amerika’ya yeni gelen Danimarkalı çiftçi aileleri, kızlarını Amerikalıların evlerine hizmete gönderirlerdi. Kızlar, yalnız İngilizce öğrenmekle kalmaz, Amerikan sofrasının törelerini ve Amerikan yemekleri pişirmesini de öğrenirlerdi. Bir-iki yıl ayda on iki dolara böyle çalıştıktan sonra, Amerikan delikanlıları için bulunmaz eş olurlardı. Amerikan yaşayışını öğrenir, bir yandan da tarlada at gibi çalışmaktan geri kalmazlardı. Bugün, Salinas’taki tanınmış ailelerden çoğunun nineleri bu kızlardır.

Mutfaktaki, keten saçlı kız Mathilde olmalıydı. Anne, kızın başında tavuk gibi gıdaklıyordu.

“Tom Dayı kalktı mı?” diye sorduk.

“Şşşt,” dedi Anne, “geç yattı. Bırakın da uyusun.”

Ama arka odadan, leğene boşaltılan su sesleri geliyordu. Kalktığını anladık. Kediler gibi, kapısının önüne çöküp, çıkmasını bekledik.

Başlangıçta, her zaman, aramızda hafif bir çekingenlik olurdu. Sanırım, Tom Dayı da bizim kadar utangaçtı. Bana öyle geliyordu ki, onun içinden de, koşarak bize sarılmak ve bizi havalara uçurmak geçiyordu. Ama hepimiz resmi davrandık.

“Çikletler için teşekkür ederiz Tom Dayı.”

“Sevdiğinize sevindim.”

“Sen buradayken acaba yine istiridyeli ekmek yiyebilir miyiz?”

“Elbette, yaptırırız, anneniz izin verirse.”

Oturma odasına geçtik, oturduk. Mutfaktan annemin sesi geldi. “Çocuklar, rahat bırakın dayınızı.”

“Bir şey yaptıkları yok, Ollie,” diye seslendi dayım.

Oturma odasında bir üçgen yapıp oturduk. Tom’un yüzü öylesine esmer ve gözleri öylesine maviydi ki. İyi şeyler giyinmişti, ama hiçbir zaman iyi giyimli görünmezdi. Bu yanıyla babasına benzemiyordu. Kızıl bıyıkları hiçbir zaman düzenli durmaz, saçları hiç yatmazdı. Elleri işten sertleşmişti.

“Tom Dayı, nasıl oğlan olunur?” diye sordu Mary.

“Nasıl mı? A, Mary, oğlan olarak doğar insan, o kadar.”

“Hayır, onu demek istemedim. Ben nasıl oğlan olabilirim?”

Tom, onu dikkatle süzdü. “Sen mi?” diye sordu.

Mary boşaldı. “Kız olmak istemiyorum. İstemiyorum!” Gözlerinden öfke yaşları boşanmaya başladı.

Tom, ellerine baktı, gevşek bir iplik parçasını kıvrık tırnağıyla aldı. Sanırım güzel bir şeyler söylemek istiyordu. Babası gibi tatlı, kanatlı, avutucu, sevimli sözler söylemek istiyordu. “Ben, senin oğlan olmanı istemem,” dedi.

“Neden?”

“Seni kız olarak beğeniyorum.”

Mary’nin kafasında bir ilah yıkılıyordu. “Yani kızları severim mi demek istiyorsun?”

“Evet Mary. Kızları çok severim ben.”

Mary’nin yüzü tatsız bir görünüş aldı. Bu doğruysa, Tom aptalın biriydi. Tom Dayı’nın yüzüne, bana böyle saçma şeyler söyleme, der gibi baktı.

“Peki ama ben nasıl oğlan olacağım?”

Tom’un güçlü bir sezgisi vardı. Mary’nin gözünden düşmekte olduğunu anlıyor, bir yandan da onun, kendisini sevmesini, beğenmesini istiyordu. Ama içinde, çelik gibi bir doğruluk duygusu vardı ki, bütün yalanları engelliyordu. Mary’nin saçlarına baktı. Öylesine sarıydı ki, beyaz bile denebilirdi, Arkasında örgü yapılmış, ama örgünün ucu kirlenmişti. Çünkü Mary esaslı bir bilye atışı yapmadan önce parmaklarını saçlarına silerdi. Tom, onun soğuk ve düşman gözlerini inceledi.

“Senin, gerçekten değişmek istediğini sanmıyorum,” dedi.

“İstiyorum.”

Tom yanılıyordu. O gerçekten değişmek istiyordu.

“Ama değişemezsin,” dedi. “Bir gün buna sevineceksin hem.”

“Sevinmeyeceğim işte,” dedi Mary. Bana döndü, soğuk bir nefretle, “Bilmiyor!” dedi.

Tom, altında kaldığı suçun büyüklüğü karşısında titredi. Mary, birçoklarından daha yürekli ve daha acımasızdı. Salinas’taki bütün bilyeleri kazanmasının nedeni de buydu zaten.

Tom, rahatsız bir sesle, “Eğer anneniz izin verirse, istiridyeli ekmeği ısmarlayalım, gece alırız,” dedi.

“Ben istiridyeli ekmek sevmem,” dedi Mary. Odamıza koştu ve kapıyı çarptı.

Tom, onun ardından hüzünle baktı. “Pekâlâ da iyi bir kız,” dedi.

Şimdi ikimiz yalnız kalmıştık. Mary’nin açtığı yarayı kapamak zorunluğunu duydum. “Ben istiridyeli ekmeği severim,” dedim.

“Elbette seversin. Mary de sever.”

“Tom Dayı, onu oğlan yapmanın hiç yolu yok mu gerçekten?”

“Hayır,” dedi, üzgün bir sesle. “Bilsem, ona söylerdim.”

“Batı Mahallesi’nin en iyi nişancısı o.”

Tom içini çekti, yeniden ellerine baktı. Başarısızlığın verdiği acıyı duyuyor, onun adına üzülüyordum.

Bazı günler, Tom beni balık avına götürürdü. Güneş yükselmeden yola çıkar, arabayı dosdoğru Fremont Dağı’nın tepesine sürerdik. Biz dağlara yaklaşırken, yıldızlar soluklaşır, dağlar aydınlanmaya başlardı. Yüzümü Tom’un paltosuna gömdüğümü hatırlıyorum. Kolunu yavaşça omzuma dolar, okşardı beni. Sonunda, bir meşe ağacının altında durur, atı çözerdik, suyunu verir, arabanın arkasına bağlardık.

Tom’un fazla konuştuğunu hatırlamam. Şimdi düşününce, onun sesini, kullandığı sözcükleri hatırlayamıyorum. Oysa büyükbabamın konuşmasını hatırlarım. Tom’u düşününce, aklıma ılık bir sessizlik geliyor. Belki de hiç konuşmazdı. Güzel bir oltası vardı. Ama alabalıkları yakalamış, yakalamamış, umurunda değildi. Hayvanlar karşısında kazanılacak zaferlere ihtiyacı yoktu.

Küçük çağlayanların dibinde yetişen, beş yapraklı eğreltiotlarını hatırlıyorum. Yapraklarının ucundan sular damlardı. Tepelerin kokusunu, yabani açelyaların, acı baklaların, terli atın kokusunu hatırlıyorum.

Tom'un, başını kaldırıp, ufku kaplayan av kuşlarının sevimli danslarını uzun uzun seyrettiğini hatırlıyorum. Ezilmiş eğreltiotlarının tatlı kokusunu, bu yeşil yatağın üzerine atılan dipdiri alabalığın gökkuşağı gibi yanıp sönen pullarını hatırlıyorum. Bir süre avlandıktan sonra, arabaya döner, meşin yem torbasına arpa koyar, atın boynuna geçirirdik.

Kulaklarımda onun sesi hiç yok, yalnızca belleğimde esmer, şaşkın ve sıcak bir varlık olarak kalmış.

Tom, esmerliğinin farkındaydı. Babası yakışıklı ve akıllıydı, annesi kısa boylu ve kendine çok güvenen bir kadındı. Kardeşlerinin her birinin ayrı ayrı güzellikleri, yetenekleri ve alınyazıları vardı. Tom, hepsini de tutkuyla severdi, ama kendini ağır ve toprağa bağlı bulurdu. Dağlara tırmanır, doruklardaki karanlık kayalıklar arasında dolaşırdı. Yiğitlik anları da olurdu, ama bu adacıklar bir korkaklık deniziyle çevriliydi.

Samuel, Tom'un yücelik savaşı verdiğini, yaşamanın soğuk sorumluluğunu yüklenip yüklenemeyeceğine karar vermeye uğraştığını söylüyordu. Samuel, oğlunun niteliklerini biliyor, içinde saklı olan şiddetin gücünü seziyordu. Şiddet korkutuyordu Samuel'i, çünkü kendisinde şiddetten en küçük bir iz bile yoktu -Adam Trask'i yumrukladığında bile. Eve gizli olarak giren bazı kitaplara gelince -doğrusu, Samuel bir kitabın üzerine kuş gibi tüner, mutluluk içinde, düşüncelerini dengelerdi. Ama Tom, bir kitabın sayfaları arasına dalar, köstebek gibi düşünce tünelleri açar, kitabı yüzüne gözüne bulaştırmış olarak çıkardı.

Şiddet ve utangaçlık -Tom'un kasıkları kadın diye haykırırken, o kendisini bir kadına layık bulmuyordu. Uzun süre kıvranır durur, sonra San Fransisco trenine atlayıp kadınlar arasına yuvarlanırdı. Sonra da sessizce çiftliğe dönerdi. Kendini alçalmış, değersiz, doyumsuz bulur ve çalışmayla cezalandırırdı. Tarla sürer, verimsiz toprağı eker, kalın meşeleri sırtı ağrıyana, kolları külçeleşene kadar parçalardı.

Tom'la güneşin arasına belki de Samuel'in gölgesi giriyordu. Tom, gizlice şiir yazardı. O günlerde, bunu gizli yapmak daha doğruydu. Çünkü şairler, soluk ve verimsiz insanlardı, Batılılar onlardan nefret ederdi. Şiir, bir zayıflık, düşüklük ve çürüme belirtisiydi. Okumak saçmalıktı. Yazandan ise kuşku duyulur, aforoz edilirdi. Şiir gizli bir kötülüktü. Tom'un şiirleri iyi miydi, kötü müydü kimse bilmiyor, çünkü yalnız bir tek kişiye göstermiş ve ölmeden önce de hepsini yakmıştı.

Ailede en çok Dessie'yi severdi Tom. Dessie neşeliydi, dudaklarından kahkaha eksik olmazdı.

Dessie'nin dükkânı, Salinas'ın seçkin kurumlarından biriydi. Bir kadınlar dünyasıydı. Burada bütün kurallar ve o aşılmaz kuralları yaratan korkular yok olurdu. Kapılar erkeklere kapalıydı. Burası, kadınların kendilerini buldukları bir sığınaktı. Burada şen, mistik, düşünceli ve ilgili olurlardı. Desise'nin dükkânında, balinalı korseler, o yamru yumru kadın gövdelerini bir tanrıça gövdesine dönüştüren korseler çıkarılıp bir köşeye atılırdı. Dessie'nin dükkânında, tuvalete giden, oburca yiyen, kaşınan ve yellenen, etten kemikten kadınlar olurlardı hepsi. Ve bu özgürlük kahkahaları, gök gürültüsü gibi kahkahaları doğururdu.

Erkekler, kapalı kapıların ardından bu kahkahaları duyar ve alay konusu olmaktan korkarlardı ki korkmakta da bir dereceye kadar haklıydılar.

Dessie'yi şimdi bile karşımda görür gibi oluyorum. Sapsız, altın gözlüğü burnunun üzerinde oynayıp durur, gülmekten gözlerinden sel gibi yaşlar akardı. Kahkaha nöbetleriyle bütün bedeni sarsılırdı. Saçları çözülüp, gözünün üzerine düşerdi. Gözlükleri, terleyen burnunun üzerinden ikide bir kayıp düşer, siyah kurdelesinin ucunda döne döne sallanırdı.

Bir elbiseyi Dessie'ye aylarca önceden ısmarlamanız gerekirdi. Elbisenin kumaşını ve biçimini

seçene kadar da en az yirmi sefer dükkâna giderdiniz. Salinas'ta, şimdiye kadar Dessie gibi sağlık verici, iç açıcı bir şey olmamıştı. Erkeklerin kendi loncaları, kulüpleri, genelevleri vardı, ama zavallı kadıncıkların, Dessie gelinceye kadar, kilise yardım derneğinden başka gidecek yerleri yoktu.

Sonra Dessie âşık oldu. Bu aşkın ayrıntıları konusunda hiçbir şey bilmiyorum. Adam kimdi, durumu neydi, din yüzünden mi, adamın karısı yüzünden mi, yoksa bir hastalık ya da yalnızca bencillikten dolayı mı son buldu bilmiyorum. Sanırım annem biliyordu, ama bu da ailenin sırlarından sayılmış ve hiç ortaya çıkarılmamıştı. Salinas'ta belki başkaları da bu konuyu biliyorlardı, ama onlar da bunu kasabanın sırrı sayıp, sustular. Bütün bildiğim, bu aşkın umutsuz, insanın içini karartan, müthiş bir şey olduğuydu. Bir yıl sonra, Dessie'nin bütün neşesi yok olmuş, kahkahaları sönmüştü.

Bunu gören Tom, dağlarda acı çeken bir aslan gibi, öfkeden dört dönmeye başladı. Gece yarısı atına atladı, sabah trenini beklemeden Salinas'a gitti. Samuel, peşinden koştu ve King City'den Salinas'a bir telgraf yolladı.

Tom sabahleyin öfkeden morarmış bir halde atını John Caddesi'nde mahmuzlarken, şerif kendisini yakaladı. Tom'un silahını aldı, onu bir hücreye kapattı. Samuel gelip oğlunu alıncaya kadar, ona kahve ve brandi içirdi.

Samuel, Tom'a uzun uzun öğüt vermeye kalkmadı. Onu alıp eve götürdü ve bu olaydan bir daha söz etmedi. Hamilton çiftliğinin üzerine bir durgunluk çökmüştü.

2

1911 yılının Şükran Günü, aile üyeleri çiftlikte toplandı. New York'ta olan Joe, yeni bir aileye katılmış olan Lizzie ve ölen Una dışında bütün çocuklar gelmişlerdi.

Bir sürü armağanla hepsine aylarca yetecek kadar bol yiyecek de getirmişlerdi. Dessie ve Tom'dan başka hepsi evlenmişti. Çocukları, Hamilton çiftliğini gürültüyle doldurdular. Baba ocağı birden canlandı, hiç olmadığı kadar gürültüye boğuldu. Çocuklar haykırıp bağırıyor, dövüş edip ağlıyorlardı. Erkekler, sık sık demirhaneye uğruyor ve ne yaptığını bilen bir tavırla bıyıklarını silerek dönüyorlardı.

Liza'nın küçük, yuvarlak yüzü gittikçe daha çok kızarıyordu. Her şeyi düzenliyor, emirler veriyordu. Mutfaktaki soba hiç sönmüyordu. Yatakların hepsi dolmuş, yerlere çocuklar için yastıklardan yatak yapılmıştı.

Samuel'in eski neşesi geri gelmişti. Alaycı zekâsı ateşlenmiş, konuşması, eskiden olduğu gibi bir şarkı tatlılığı kazanmıştı. Konuşmalara, anılara, şarkılara katıldı. Sonra birden, daha gece yarısı olmadan yoruldu. Üzerine bir bıkkınlık geldi, iki saat önce yatmış olan Liza'nın yanına çıktı. Kendisi de şaşırmıştı, yatmasına değil, nasıl olup da yatmak istediğine şaşıyordu.

Anne ve baba ortadan çekilince Will demirhaneden viskiyi getirdi ve bütün aile mutfakta, yuvarlak dipli pelte kâseleriyle viski içmeye başladı. Anneler, çocuklarının üstü örtülü mü diye bakmak için yatak odalarına bir gidip döndüler. Çocukları ve yaşlıları rahatsız etmemek için hepsi de alçak sesle konuşuyordu. Tom ve Dessie, George ve güzel Mamie'si, Mollie ve William J. Martin, Olive ve Ernest Steinbeck, Will ve Deila'sı, hepsi oradaydılar.

Hepsi de aynı şeyi söylemek istiyordu -onu da. Samuel artık yaşlanmıştı. Hortlak görmüş gibi olmuşlardı. Buna ilk başta inanamamışlardı. Viskilerini yudumladılar ve bu konuda kısık sesle konuşmaya başladılar.

Omuzları -gördünüz mü, nasıl da çökmüş? Adımlarında da o eski yaylanma kalmamış.

Ayaklarını sürüyerek yürüyor, ama asıl o değil -asıl gözleri. Gözleri yaşlanmış.

Herkes yatmadan, dünyada yatağa girmezdi.

Dikkat ettiniz mi, hikâyenin ortasında, ne söylediğini unuttu?

Derisinden belli oluyor. Buruşmuş, ellerinin derisi neredeyse saydamlaşmış.

Sağ bacağına daha çok yükleniyor.

Evet, ama onu at kırmıştı.

Biliyorum, ama önceleri hiç yüklenmezdi.

Bütün bunları öfke ve isyanla söylediler. Olamaz, diyorlardı. Babamız, yaşlı bir adam olamaz. Samuel, şafak kadar gençtir sonsuz bir şafaktır o.

Belki öğle sonu kadar yaşlanabilir, ama -oo Tanrım!- akşam olamaz, hele gece? Hayır, hayır Tanrım!

Düşüncelerinin bu sonuca varması doğaldı, sözünü etmiyorlardı ama, içlerinden, “Samuel’siz dünya olamaz,” deyip duruyorlardı.

Bir konuda onun ne düşündüğünü bilmeden biz o konuyu nasıl düşünebiliriz?

Onsuz bahar nasıl olur, ya Noel, ya yağmur? O olmadan, Noel, Noel olamazdı.

Bu konuda daha çok düşünmekten korktular ve bir kurban aradılar. Kendileri incinmişti ya, şimdi incitmek için birini arıyorlardı. Tom’a döndüler.

Sen buradaydın. Öteden beri buradaydın.

Nasıl oldu bu? Ne zaman oldu?

Kim yaptı bunu ona? Yoksa, deliliğinle sen mi sebep oldun buna?

Tom, bunlara sarsılmadan dayandı, çünkü olanları biliyordu. “Una yüzünden oldu,” dedi sertçe. “Una’nın üzüntüsünü hiç yenemedi. Bana, gerçek bir adamın üzüntüye yenilip yıkılmaya hakkı olmadığını söyleyip duruyordu. Bana, tekrar tekrar, zamanın yaraları saracağını söyledi. Bunu o kadar çok tekrarladı ki, onun partiyi kaybetmekte olduğunu anladım.”

“Niye bize söylemedin? Belki biz bir şeyler yapabilirdik.”

Tom, yerinden fırladı, gözü dönmüştü. “Lanet olsun!” dedi. “Söylenecek ne vardı ki? Üzüntüden ölmekte olduğunu mu söyleyecektim? Kemiklerindeki iliğin erimekte olduğunu mu söyleyecektim? Söyleyecek ne vardı ki ortada? Hiçbiriniz burada değildiniz. Gözlerinin ölmekte olduğunu anlamak için ona şöyle bir bakmam yeterdi. Allah kahretsin!” Tom odadan çıktı, uçar adım giden ayaklarının dışarıda yeri dövdüğünü işittiler.

Hepsi utanmıştı. Will Martin, “Ben gidip onu getireyim,” dedi.

“Yapma,” dedi George hemen, eniştesi başını salladı. “Yapma. Onu kendi haline bırak. Hepimiz onu kendi içimiz gibi tanıyoruz.”

Tom biraz sonra geri döndü. “Özür dilemek istiyorum,” dedi. “Çok üzgünüm. Galiba biraz sarhoş oldum. Babam bana ‘çakırkeyf diyor. Bir gece atla eve dönüyordum -bu bir itiraftı- sendeleyerek avluya girdim, güllerin üzerine düştüm, sonra merdivenleri dört ayak çıktım ve yatağımın yanına kustum. Sabahleyin, ona, üzgün olduğumu söylemek isterken, bana ne dese beğenirsiniz? ‘Hey, Tom, yalnızca çakırkeyf olmuşsun.’ Çakırkeyiflikmiş bu. Sarhoş bir adam, eve sürünerek gelmez. Yalnızca çakırkeyiflik.”

George, bu çılgınca akıp giden konuşmayı kesti. “Senden biz özür dilemek istiyoruz Tom,” dedi. “İstemediğimiz halde, seni suçlar gibi konuştuk. Belki de istemişizdir, her neyse, çok üzgünüz.”

William Martin, “Burada yaşamak çok zor,” dedi. “Neden ona burayı sattırıp, kasabaya taşınmasını söylemiyoruz? Böylece uzun ve daha mutlu bir yaşantısı olurdu. Mollie ile ben, onların bizimle birlikte oturmalarına seviniriz.”

“Bunu yapacağını sanmam,” dedi Will. “Katır gibi inatçı, at gibi de gururludur. Bükülmez bir gururu vardır.”

“Bir sefer sormaktan zarar gelmez,” dedi Olive’nin kocası Ernest. “Biz onların ikisini de yanımıza almak isteriz.”

Sonra hepsi sustular. Artık bu çiftliğe, bu kıraç, taşlı, bu iç karartıcı ıssız yamaca, bu verimsiz yere sahip olmamak düşüncesi onları sarsmıştı.

Will Hamilton, işinde edindiği sezi ve eğitimle, insanların isteklerini okuyabilmekte usta olmuştu. “Ondan, dükkânı kapamasını istemek, yaşantısına son vermesini istemek gibi bir şey olur. Yapamaz o bunu,” dedi.

“Haklısın Will,” diyerek George da ona katıldı. “Bunu, her şeyden el etek çekmek gibi düşünür. Korkaklık sayar. Çiftliği hiçbir zaman satmaz. Eğer satarsa, haftasına kalmaz ölür.”

“Başka bir yol var,” dedi Will. “Belki bir süre için konuk olarak gelebilir. Çiftliğin işlerini Tom yürütür. Baba ile Anne’nin, dünyayı biraz görmelerinin sırasıdır artık. Birçok değişiklik oluyor. Gördükçe canlanır, sonra yeniden buraya döner, çalışır. Bir süre sonra, belki de çalışmaz artık. Kendisi hep, dinamitin yapamadığı işi zaman yapar, demez mi?”

Dessie, gözlerinin üzerine düşen saçlarını geriye itti. “Onu, gerçekten bunu yapacak kadar ahmak mı sanıyorsunuz?” dedi.

Will, görgülerine dayanarak karşılık verdi. “Bazen insan, eğer aklının yasakladığı bir şeyi aptallıkla yapabilecekse, aptallığa göz yumar. Bir kez deneyebiliriz yine de. Herkes ne düşünüyor bu konuda?”

Mutfakta kafalar sallanıp duruyordu, yalnız Tom kaya gibi oturmuş düşünüyordu.

“Tom, yoksa çiftliği üzerine almak istemiyor musun?” diye sordu George.

“Yok canım, o bir şey değil,” dedi Tom. “Çiftliği işletmek söz konusu değil, çünkü zaten hiç işlemedi.”

“Öyleyse neden katılmıyorsun?”

“Babama hakaret etmeye istekli değilim,” dedi Tom. “O anlar her şeyi.”

“Ama ne kötülük var bunda?”

Tom, kulaklarını kıpkırmızı kesilene kadar ovuşturdu. Kulakları bir an bembeyaz oldu. “Sizi engellemiyorum,” dedi, “ama ben yapamam.”

“Bir mektupla ona bildirebiliriz,” dedi George. “Şakalarla dolu, bir çeşit çağrı mektubu yazarız. Sonra, birimizden bıkınca, başka birimizin yanına gider. Hepimizi ziyaret etmesi yıllar sürer.”

Böylece karara varıp, ayrıldılar.

3

Tom, Olive’nin mektubunu King City’den getirdi. İçinde neler yazılı olduğunu bildiğinden, babasını yalnız yakalayıncaya kadar bekledi. Samuel demirhanedeydi, elleri kapkara olmuştu. Zarfı bir ucundan tutarak aldı, örsün üzerine koydu. Sonra ellerini, kızgın demirleri içine soktuğu suya daldırarak ovuşturdu. Bir nal çivisiyle zarfı açtı, okumak için güneşe çıktı. Tom, arabasının tekerleklerini çıkarmış, sarı yağla dingilleri yağlıyordu. Bir yandan da göz ucuyla babasını gözetliyordu.

Samuel mektubu okudu, katladı ve yeniden zarfa koydu. Demirhanenin önündeki tahta sıraya oturdu ve gözlerini boşluğa dikti. Sonra mektubu açtı, yeniden okudu, yeniden katladı ve mavi gömleğinin cebine yerleştirdi. Tom, onun yerinden kalktığını, yerdeki taşları tekmeleyerek, ağır ağır doğudaki tepeye doğru yürüdüğünü gördü.

Az bir şey yağmur yağmış, cılız otlar yeşermeye başlamıştı. Samuel, yarı yolda çömeldi, avcuna

biraz toprak aldı, işaretparmağıyla yaydı: Çakmak taşı, kumtaşı, parlak mika parçaları, cılız bir kökçük ve damarlı bir taş. Bunları parmaklarının arasından akıttı, ellerini silkeledi. Bir ot koparıp dişlerinin arasına aldı, tepenin yukarısından göğe doğru baktı. Kurşun renkli hırçın bir bulut doğuya doğru gidiyor, üzerine yağacak ağaçlar arıyordu.

Samuel durdu, tepeden aşağı indi. Demirhaneye girdi, dörtlük direkleri okşadı. Tom’un yanında durdu, arabanın çıkarılmış tekerleklerini çevirdi. Tom’u, ilk kez görüyormuş gibi inceledi. “Sen, yetişkin bir adam oldun yahu!” dedi.

“Bilmiyor muydun?”

“Biliyordum, galiba biliyordum,” dedi Samuel ve tembel tembel dolaşmaya başladı. Yüzünde, ailenin o çok iyi tanıdığı alaycı görünüş vardı -içinde, kendi kendine güldüğü zamanki görünüş. O küçük, üzüntü veren bahçeden geçti, evin çevresini dolaştı. Ev artık yeni değildi. Son eklenen yatak odaları bile eskimiş, yıpranmış, pencere çerçeveleri kurumuş, camlardan ayrılıvermişti. Eve girmeden önce verandada durdu, dönüp bütün çiftliğe şöyle bir baktı.

Liza, unlu hamur tahtasında yufka açıyordu. Oklavayı öyle ustalıkla kullanırdı ki, hamuru canlı sanırdınız. Yufkalar, iyice düzleştikten sonra, kendi gerginliğiyle biraz büzülürdü. Liza incecik yufkayı kaldırdı, börek tepsisine yaydı, kenarlarını bıçakla kesti. Önceden hazırladığı karayemişler, bir kâsenin içinde, sularını salmış bekliyordu.

Samuel, mutfak sandalyesine oturdu, bacak bacak üstüne attı, karısına baktı. Gözleri gülümsüyordu.

“Günün bu saatinde yapacak başka işin yok mu?” diye sordu Liza.

“A, elbette bulabilirim istesem.”

“Öyleyse, orda oturup da beni sinirlendirme. Gazete de öbür odada, eğer tembellik etmek istiyorsan.”

“Okudum,” dedi Samuel.

“Hepsini mi?”

“Okumak istediklerimin hepsini.”

“Samuel, neyin var senin Allah aşkına? Bir şey var sende. Yüzünden belli. Haydi söyle de, ben de işime bakayım.”

Samuel, bacağını sallayarak gülümsedi. “Ne minik kadınsın sen,” dedi. “Senin gibi üç tanesi ancak bir lokma eder.”

“Samuel, yeter. Akşamları ara sıra şaka yapmana göz yumarım, ama daha saat on bir. Haydi, çekil bakayım.”

“Liza, İngilizce’de ‘tatil’ diye bir sözcük var, anlamım bilir misin.”

“Sabah sabah şaka yapmasana!”

“Bilir misin, Liza?”

“Elbette bilirim canım. Beni aptal yerine koyuyorsun.”

“Ne anlama gelir?”

“Deniz kıyısına filan gidip dinlenmek. Bana bak Samuel, kes artık.”

“Hayret, nasıl biliyorsun bu sözcüğü, şaştım.”

“Ne demek istiyorsun, söyler misin? Niye bilmeyecekmişim?”

“Hiç tatil yaptın mı sen Liza?”

“A, ben...” dedi Liza, durdu.

“Elli yıldır, bir kerecik olsun tatil yaptın mı, küçücük, yarım lokmalık deli kadın?”

Liza, korkmuş gibi, “Samuel lütfen mutfağımdan çık,” dedi.

Samuel, mektubu cebinden çıkarıp açtı. “Ollie’den,” dedi. “Bizi, Salinas’a çağırıyor. Üst kattaki odaları hazırlamışlar. Çocukları görmemizi istiyorlar. Chautauqua eğlenceleri için, bize bilet de almışlar. Billy Sunday, Şeytan’la güreş tutacakmış. Bryan da Altın Haç konuşmasını yapacakmış. Dinlemek isterdim. Konuşma delisidir, ama dediklerine göre, anlattıkları insanın yüreğine işliyormuş.”

Liza, burnunu kaşıdı burnunun üzerini una boyadı. “Çok pahalı mı?” diye kaygıyla sordu.

“Pahalı mı? Ollie biletleri almış. Bu bir hediye.”

“Gidemeyiz,” dedi Liza. “Çiftliğe kim bakacak?”

“Tom bakar. Kışın burada yapacak ne iş var zaten?”

“Yalnız kalacak ama.”

“George da gelir belki, bir süre bıldırcın avı için kalır. Bak, mektupta neler var Liza.”

“Nedir onlar?”

“Salinas trenine iki bilet. Ollie, bize hiçbir kaçamak yolu bırakmak istemediğini yazıyor.”

“Geri verir, paralarını da yollarsın.”

“Hayır, yapamam. Oo, Liza, Anne, yapma. Al, işte mendil, sil gözlerini.”

“Mutfak havlusu o,” dedi Liza.

“Otur şuraya Anne. Hah, şöyle. Galiba dinlenmek düşüncesi seni altüst etti. Al, biliyorum mutfak havlusu olduğunu. Dediklerine göre, Billy Sunday, Şeytan’ı minderden sürüp atıyormuş.”

“Küfür gibi bir şey bu.”

“Ben görmek isterdim, sen istemez miydin? Ne dedin? Başını kaldır bakayım. İşitemedim, ne dedin?”

“Evet dedim.”

Samuel yanına geldiğinde, Tom bir şeyler çiziyordu. Tom, babasının bulanık gözlerine baktı. Olive’nin mektubunun bıraktığı etkiyi anlamaya çalışıyordu.

Samuel, onun çizdiklerine baktı. “Nedir bu?” dedi.

“Bir kapı açacağı çizmeye uğraşıyorum. Böyle, insanın arabadan inmesine gerek kalmayacak. Bu, mandalı açmak için çekme kolu.”

“Ne açacak kapıyı?”

“Kuvvetli bir yay düşünüyorum.”

Samuel taslağı inceledi. “Sonra ne kapatacak?”

“Buradaki çubuk. Yayın üzerine kayacak.”

“Anlıyorum,” dedi Samuel. “Çalışabilir, ama kapı doğru dürüst asılmışsa. Hem bunu yapmak ve işletmek, yirmi yıl arabadan inip kapıyı açmaktan daha zor be.”

Tom karşı çıktı. “Hiç de değil. Ürkek bir at olunca.”

“Biliyorum,” dedi babası. “Ama asıl amaç eğlenmek.”

Tom güldü. “Yakaladın beni.”

“Tom, acaba annenle ben küçük bir yolculuğa çıksak, sen çiftliğe göz kulak olabilir misin?”

“Elbette Baba, bu da söz mü?” dedi Tom. “Nereye gitmek niyetindesiniz?”

“Ollie, bir süre için Salinas’a onun yanına gitmemizi istiyor.”

“Oo, çok iyi olur,” dedi Tom. “Anne razı mı?”

“Evet, masraflardan söz etmeyince.”

“İyi,” dedi Tom. “Ne kadar kalacaksınız?”

Samuel, alaylı bakışlarını Tom’un yüzüne dikti. Tom, sonunda dayanamadı. “Ne var Baba?” dedi.

“Çok belli belirsiz bir şey oğlum, ancak sezebildim, ama varmış. Tom, oğlum, kardeşlerinle

aranda bir sır varsa, ben buna bir şey demem. Bu iyi bir şeydir."

"Ne demek istiyorsun, anlamıyorum."

"Bir aktör olmaya kalkışmadığın için Tanrı'ya şükret. Tom, berbat bir aktör olurdun sen. Bu işi, Şükran Günü'nde tasarladınız sanırım, hepiniz bir aradayken. Planınız hiç şüphesiz işledi doğrusu. Bu işte Will'in parmağını görüyorum. İstemiyorsan, açıklamak zorunda değilsin bana."

"Ben bu işe razı olmamıştım ki," dedi Tom.

"Sen böyle düşünmezdin," dedi babası. "Gerçeği görmem için gün ışığına çıkarırdın. Ötekilere, bildiğimi söyleme." Döndü, sonra geri geldi, ellerini Tom'un omzuna koydu. "Beni gerçekle onurlandırmak isteyişine teşekkür ederim oğul. Pek kurnazca değil, ama sürekli."

"Gittiğine memnunum."

Samuel demirhanenin eşiğinde durdu, topraklarına baktı. "Bir anne, çirkin çocuğunu daha çok severmiş derler," dedi. Başını hızlı hızlı salladı. "Tom, onuruna karşılık, ben de senden onur diliyorum. Bunu gizli tut, kardeşlerinden hiçbirine söyleme lütfen. Neden gittiğimi biliyorum Tom, nereye gittiğimi biliyorum ve memnunum."

Yirmi Dördüncü Bölüm

1

Bazı insanlara, yaşamın ve ölümün gerçekleri, neden öbürlerinden daha çok dokunur ve onları neden daha çok etkiler, hep merak etmişimdir. Una'nın ölümü, Samuel'i dayanaksız bırakmış, direncini kırarak ona yaşlılığın kapısını açmıştı. Oysa Liza -çocuklarını da kocası kadar sevdiği kesindi- yıkılmamış, dağılıp gitmemişti. Yaşamasının olağan çizgisini sürdürdü yine. Büyük bir acı ve üzüntü duyuyordu, ama bu acıya yenilmedi.

Liza dünyayı, Kutsal Kitap'ı kabul ettiği gibi, bütün karşıtlıkları ve çelişkileriyle kabul etmişti bence. Ölümden hoşlanmıyor, ama var olduğunu biliyordu. Bu yüzden, ölüm gelince şaşırmadı.

Samuel, ölüm üzerinde düşünmüş, bunun felsefesini yapmış olabilirdi, ama ölüme gerçekten inanmıyordu. Dünyasında ölüme yer yoktu. Kendisi, çevresindeki her şey ölümsüzdü. Ölüm gerçekten gelince, bunu, derinden derine duyduğu ölümsüzlüğün bir inkârı saydı. Ve duvarda açılan bir tek çatlak, bütün yapının yerle bir olmasına yol açtı. Sanırım, o hep, ölümle de tartışabileceğini düşünmüştü. Ona göre, ölüm, yenebileceği bir hasımdı.

Liza'ya göre ise ölüm ölümdü, beklenen bir şeydi. Üzüntü içindeyken bile ocağa bir tencere fasulye koyabilir, börek pişirebilir, cenazeye gelenleri doyurmak için ne kadar yiyecek gideceğini tam tamına hesaplayabilirdi. Bunca acı arasında Samuel'in temiz, beyaz bir gömlekle fırçalanmış ve üzerinde bir tek leke bulunmayan siyah takım elbisesini giymiş olmasına, ayakkabılarının boyanmış olmasına dikkat edebilirdi. Belki de bu birbirinden ayrı iki insan, sağlam bir evlilik içinde, birbirlerini değişik güçlerle tamamlıyorlardı.

Samuel, durumu bir kez kabul etti mi, Liza'yı bile aşabilirdi. Ama bu kabul etme süreci, onu darmadağın etti. Salinas'a gitme kararından sonra Liza onu dikkatle gözledi. Ne yapmak niyetinde olduğunu pek bilemiyordu, ama iyi ve dikkatli bir anne gibi, bir şeyler olduğunu anlamıştı. Liza, tam bir gerçekçiydi. Çocuklarını ziyarete gideceğinden memnundu. Onları ve torunlarını merak ediyordu. Oturduğu yerlere karşı hiçbir bağlılık göstermezdi. Ona göre, dünyadaki her yer, cennet yolundaki kısa duraklardan biriydi. Çalışmayı kendisi için sevmezdi, ama çalışırdı, çünkü yapılacak işler vardı. Yorgundu, sabahları bir sürü ağrıyla savaşarak yataktan kalkmak gitgide zorlaşıyordu, ama şimdiye kadar hiçbir gün yatakta kalmamıştı.

Cenneti, çamaşırların kirlenmediği, yiyeceklerin pişirilmesine ve bulaşıkların yıkanmasına gerek olmadığı bir yer olarak düşünürdü Liza. Ona kalırsa, cennette, pek de gönülden onaylamadığı bazı şeyler vardı. Pek fazla şarkı türkü vardı sözgelişi. Tanrının seçilmiş kullarının, nasıl olup da bu uzun, göksel tembelliğe katlanabileceklerine şaşıyordu. İnsanın zamanını dolduracak bir şeyler gerekti - belki yamanacak birkaç bulut, belki tersyüz edilmek istenen giysilerin yakaları, belki de onarılması gereken yorgun kanatlar. Cennette, bez sarılmış süpürge sopasıyla örümcekleri alınacak bir-iki köşecik bulunmasın! Dünyada inanamazdı buna.

Salinas'a yapılacak geziden hem korkuyor, hem de seviniyordu. Bu düşünce öylesine hoşuna gitmişti ki, içine bir günah karışıp karışmadığından kuşkulanıyordu. Ya Chautauqua? Eh, gitmek zorunda değildi, belki gitmezdi de. Samuel aklını kaçırırdı vallahi, ona göz kulak olmak zorundaydı. Kocasının toy ve yardıma muhtaç olduğu duygusu hiç silinmemişti onda. Samuel'in kafasından neler geçtiğini ve bedenine neler olduğunu bilmemesi iyi bir şeydi.

Bulunduğu yerler, Samuel için büyük önem taşırdı. Çiftlik, onun bir yakını olmuştu; bırakıp gitmek, bir sevgiliye bıçak saplamak gibi bir şeydi. Ama Samuel bir kez kararını verdi mi, onu en iyi

bir biçimde uygulamaya çalışırdı. Bütün komşuları, eski tanıdıkları dolaştı. Ayrılırken, kendisi bir şey söylemediği halde, dostları, onu bir daha göremeyeceklerini anlamışlardı. Dağlara, ağaçlara, hatta dost yüzlere, onları sonsuzluğa kadar belleğinde tutmak istercesine bakıyordu.

Trask çiftliğine yapacağı yolculuğu en sona saklamıştı. Aylardır oraya gitmemişti. Adam artık genç değildi. Çocuklar on bir yaşındaydılar ve Lee -doğrusu Lee pek fazla değişmemişti. Lee, Samuel'le birlikte ahıra kadar geldi.

"Uzun süredir, sizinle konuşmak istiyordum," dedi Samuel'e. "Ama yapacak çok iş vardı. Ayrıca, ayda en az bir sefer de San Fransisco'ya gitmeye çalışıyordum."

"Biliyorum," dedi Samuel. "İnsan, bir dostun yerli yerinde olduğunu bildikçe, gidip aramaz onu. Sonra o gider, sen de neden gidip görmedim diye kendini yersin."

"Kızınızın öldüğünü duydum. Çok üzüldüm."

"Mektubunu aldım Lee. Hâlâ yanımda. Güzel şeyler yazmışsın."

"Çince şeyler," dedi Lee. "Galiba, yaşlandıkça daha çok Çinli oluyorum."

"Sende bir değişiklik var Lee, nedir söyler misin?"

"Örgüm, Bay Hamilton, saç örgümü kestim."

"Gerçekten öyle."

"Hepimiz kestik, duymadınız mı? Dul İmparatoriçe yok artık. Çin, özgürlüğüne kavuştu. Mançular yıkıldı. Biz de kuyruklarımızı kestik. Yeni hükümetin bildirisi. Bundan sonra hiçbir yerde kuyruk görülmeyecek."

"Bir değişiklik yapıyor mu Lee?"

"Pek değil. Daha kolay. Ama tepemde beni rahatsız eden bir gevşeklik var. Alışmak güç olacak."

"Adam nasıl?"

"İyi. Pek değişmedi. Daha önce nasıldı, merak ediyorum."

"Evet, ben de bunu çok merak ediyordum. Kısa bir canlanma oldu. Çocuklar büyümüş olmalı."

"Büyüdüler. Burada kaldığıma memnunum. Çocuklar büyürken çok şey öğrendim."

"Onlara Çince öğrettin mi?"

"Hayır. Bay Trask istemedi. Sanırım haklıydı da. Gereksiz bir karışıklık yaratacaktı. Ama ben onların arkadaşıyım -evet, arkadaşıyım. Babalarına hayranlar, ama galiba beni seviyorlar. Çok da farklılar. Ne kadar farklı olduklarını dünyada düşünemezsiniz."

"Ne bakımdan Lee?"

"Okuldan geldiklerinde görürsünüz. Bir madalyonun iki yüzü ne kadar birbirine benzerse, o kadar benziyorlar ancak. Cal, sert, esmer ve her zaman tetikte. Kardeşi işe doğrusu öyle bir çocuk ki, konuşmadan, insanın hoşuna gidiyor, konuşunca daha çok seviyorsunuz."

"Ve sen Cal'dan hoşlanmıyorsun?"

"Bir bakıyorum, kendime karşı savunuyorum onu. Yaşamak için savaşıyor. Oysa kardeşinin dövüşmesine hiç gerek yok."

"Bizde de aynı şey oldu," dedi Samuel. "Anlayamıyorum. İnsana, aynı kandan gelip aynı eğitimi görünce benzemeleri gerekir gibi geliyor, ama benzemiyorlar hem de hiç benzemiyorlar."

Daha sonra Samuel'le Adam meşelerin gölgelediği yoldan, düzlüğün girişine doğru yürüdüler. Oradan bütün Salinas Vadisi görülebiliyordu.

"Yemeğe kalmaz mısın?"

"Tavukların katline sebep olmak istemem," dedi Samuel.

"Lee taskebabı yaptı."

"Peki öyleyse."

Eski yaradan ötürü Adam'ın bir omzu öbüründen daha aşağıda duruyordu. Yüzü asıktı, üzerine bir perde inmiş gibiydi. Gözleri, her şeye genel olarak bakıyor, ama ayrıntıları seçemiyordu. İki adam yolda durup, vadiye baktılar. Ortalık, ilk yağmurlarla yeşermişti.

Samuel, alçak bir sesle, "Bu toprakları böyle bomboş bırakmaktan utanmayışına şaşıyorum," dedi.

"Ekmem için hiçbir neden yok ki," dedi Adam. "Bunu daha önce konuşmuştuk. Değişeceğimi sandın, ama değişmedim."

"Acıdan gurur mu duyuyorsun?" diye sordu Samuel. "Böylece daha büyük, daha trajik olduğunu mu sanıyorsun?"

"Bilmiyorum."

"Peki, düşün bunun üzerinde öyleyse. Belki de, koskoca bir sahnede tek başına oynuyorsun, tek seyirci de sensin."

Adam'ın sesinden, biraz öfkelendiği belli oluyordu. "Neden bana ikide bir ders vermeye geliyorsun? Geldiğine memnunum. Ama neden beni deşmeğe kalkıyorsun?"

"Acaba seni biraz kızdırabilir miyim diye. Ben, başkalarının işine burnunu sokan bir adamım. Önümde bomboş topraklar uzanıyor, yanımda ise bomboş bir adam var. Ziyankârlık bu. Ziyankârlığa düşmanımdır, çünkü hiçbir zaman ziyankârlık edecek fırsat bulamadım. Yaşamını böyle bomboş geçirmek iyi bir şey mi sence?"

"Başka ne yapabilirim?"

"Yeniden deneyebilirsin."

Adam, yüzünü ona döndü. "Korkuyorum, Samuel," dedi. "Böyle sürsün daha iyi. Belki de kendimde o cesaret ve gücü bulamıyorum."

"Ya çocukların -onları seviyor musun?"

"Evet... evet."

"Birini ötekinden daha çok mu seviyorsun?"

"Bunu neden sordun?"

"Bilmem. Sesinin tonundan bir şey sezer gibi oldum da."

"Haydi, eve dönelim," dedi Adam. Ağaçların altından yavaş yavaş yürüdüler. Adam birden, "Cathy'nin Salinas'ta olduğunu duydun mu?" diye sordu. "Hiç böyle bir söylenti duydun mu?"

"Ya sen?"

"Evet ama inanamıyorum. İnanamıyorum."

Samuel, araba tekerleklerinin açtığı izlerin tozları içinden sessizce yürüdü. Düşüncesinin akışı Adam'dan yana yönelmişti. Artık bittiğini umduğu şey, hemen hemen bezgin bir halde, kafasında yeniden canlandı. En sonunda, "Sen, onu kafandan hiç uzaklaştıramadın," dedi.

"Galiba. Ama beni vurmasını çıkardım aklımdan. Bunun üzerinde hiç düşünmüyorum artık."

"Sana nasıl yaşaman gerektiğini söyleyemem," dedi Samuel, "oysa ikide bir yaptığım bundan başka bir şey değil. Biliyorum, 'şöyle olabilirdi, böyle yapabilirdim'lerden sıyrılıp, dünyaya çıksan iyi olacak. Ama bunları sana söylerken, ben kendim, anılarımı kurcalayıp duruyorum: Döşeme tahtalarının çatlaklarından aşağı dökülen altıntozlarını toplamak için, bir alay süprüntüyü kürelerler ya, onun gibi. Verimsiz bir kazıcılık, insanın eline pek bir şey geçmez bundan. Sen daha anılarını küreleyecek kadar yaşlı değilsin, Adam. Yeni yeni anıların olmalı ki, yaşlanınca, onları karıştırdıkça, eline bir şeyler geçsin."

Adam, başını önüne eğmişti, çenelerini sıkmaktan yüzü kasılmıştı.

Samuel ona baktı. "Evet," dedi. "Dişlerini sık. Yanlışlarımızı nasıl da savunuruz! Sana ne yaptığını anlatayım da, kendin icat ediyorsun sanma. Yatağına yatıp, ışığı söndürüyorsun -hemen, kapıdan sızan

hafif aydınlıkta, orada görünüveriyor, geceliğinin kımıldadığını görüyorsun, sonra yatağına yaklaşıyor, sen soluğun kesilmiş, yanına uzansın diye, örtüleri açıyor, yana çekiliyorsun. Teninin o tatlı kokusunu bile duyuyorsun -dünyada başka kimsede olmayan o tatlı kokusunu.”

“Yeter!” diye bağırdı Adam. “Allah kahretsin, yeter! Hayatıma burnunu sokmaktan vazgeç! İnek leşinin çevresinde dönüp duran bir çakal gibisin.”

“Aynı şey bana da olmuştu,” dedi Samuel alçak bir sesle. “Tıpkı böyle. Gecelerce, aylarca, yıllarca şu ana kadar. Kafamı sürgülemem, yüreğimi mühürleyip onu içeri sokmamam gerekti, ama yapamadım. Yıllardır Liza’yı aldatıyorum. Ona karşı alçaklık ettim, ikiyüzlülük ettim. O karanlık, tatlı saatlere sakladım benliğimi hep. Şimdi, keşke Liza’nın da gizli bir ziyaretçisi olsaydı, diyorum. Ama bunu hiçbir zaman bilemeyeceğim. Öyle bir şey olsa, sanırım, yüreğini kilitler, anahtarını da fırlatır cehenneme atardı.”

Adam, ellerini öylesine sıkı kenetlemişti ki, eklemleri bembeyaz olmuştu. “Beni, kendimden kuşkuya düşürüyorsun,” dedi öfkeyle. “Hep böyle yaptın. Senden korkuyorum. Ne yapmalıyım Samuel? Söyle bana! Her şeyi nasıl bu kadar açık görebiliyorsun, bilmiyorum ki? Ne yapmam gerek?”

“Ben o ‘gerekenler’i de bilirim, ama hiçbir zaman yapamadım, Adam. Bilirim o ‘gereken’i. Yeni bir Cathy bulman gerek, Adam. Yeni Cathy’nin, düşündeki Cathy’yi öldürmesi gerek. Bırakmalısın, ikisi dövüşsünler. Ve sen, oturup bekleyeceksin, çarpışmayı kim kazanırsa, aklını ona takacaksın. Bu da ikinci ‘en iyisi’dir gerekenlerin. Ama en iyisi, yepyeni, taze bir güzellik bulup, eskisini ortadan kaldırmak.”

“Denemeye korkuyorum,” dedi Adam.

“Onu söyledin. Şimdi sana kendimden söz edeceğim. Ben gidiyorum, Adam. Sana veda etmeye geldim.”

“O da ne demek?”

“Kızım Olive, Liza ile beni Salinas’a yanlarına çağırıyor. Gideceğiz yarın değil öbür gün.”

“Ama geri geleceksiniz herhalde?”

Samuel, konuşmasını sürdürdü. “Olive’de bir-iki ay kaldıktan sonra, George’dan bir mektup gelecek. Eğer Paso Robles’a gidip, onlarda kalmazsak çok kırılacak. Sonra Mollie bizi San Fransisco’ya çağıracak, sonra Will, hatta belki de Joe bizi Doğu ya çağıracak, eğer o kadar çok yaşarsak elbette.”

“Ee, beğenmedin mi? Hak ettin bunu. O toz yığınının üzerinde çok çalıştın.”

“O toz yığınını sevdim ben,” dedi Samuel. “Köpek nasıl sıska enciğini severse, öyle sevdim. Her bir taşını, saban kıran kayalarını, incecik kısır toprağını, susuz yüreğini sevdim. O toz yığınının altında bir yerde, bir zenginlik yatıyor.”

“Dinlenmeyi hak ettin.”

“İşte yine aynı şeyi söyledin,” dedi Samuel. “İşte bunu kabul ettim de zaten. Sen bana, dinlenmeyi hak ettin demekle, yaşamın bitti artık, demek istiyorsun.”

“Gerçekten inanıyor musun buna?”

“İşte, kabul ettiğim de bu.”

“Yapamazsın bunu,” dedi Adam heyecanla. “Durumu böyle kabul edersen yaşayamazsın ki.”

“Biliyorum,” dedi Samuel.

“Ama yapamazsın bunu!”

“Neden?”

“İstemiyorum.”

“Ben, herkesin işine burnunu sokan yaşlı herifin biriyim, Adam. İşin acıklı yanı, bu merakım da

gittikçe azalıyor. Belki de bu yüzden, çocuklarımı ziyaret zamanının geldiğine karar verdim. Çoğu zaman, meraklıymışım gibi davranmak zorunda kalıyorum."

"Bence, sen yine o toz yığınıyla uğraşsan daha iyi olur."

Samuel, ona gülümsedi. "Bunu işitmek ne güzel bir şey! Sana teşekkür ederim. Geç de olsa, sevilmek güzel bir şey."

Adam, birden Samuel'in önüne geçti, onu durdurdu. "Benim için neler yaptığını biliyorum," dedi. "Ama karşılığında verecek bir şeyim yok. Yine de, senden bir şey daha isteyebilirim. Bana bir iyilik daha yapar mıydın? Belki böylece hayatımı kurtarırdın."

"Elimden gelirse, yaparım."

Adam, elini havada şöyle bir çevirerek, batıyı gösterdi. "Bütün bu topraklar -yardım eder misin bana, konuştuğumuz gibi bir bahçe haline getirelim buraları? Yeldeğirmenleri, kuyular, yonca tarlalarıyla? Çiçek tohumları yetiştiririz. Para da var bu işte. Düşün, ne güzel olur, dönümlerce bezelye çiçeği, altın renkli nergisler. Belki on dönüm gül ekeriz, Batı'nın bütün bahçelerine yetecek kadar. Batı rüzgârı estikçe nasıl kokar, bir düşün!"

"Beni ağlatacaksın," dedi Samuel. "Bu da yaşlı bir adama hiç yakışmaz." Gerçekten de gözleri yaşarmıştı. "Önerdiğin şey, batı rüzgârıyla gelen o güzel kokunun ta kendisi."

"Öyleyse yapacaksın."

"Hayır, yapamayacağım. Ama Salinas'ta, William Jennings Bryan'ı dinlerken, gözümün önünde canlandıracağım. Belki de olmuş gibi inanacağım."

"Ama ben yapmak istiyorum."

"Git bizim Tom'u gör. O zavallı, elinden gelse, bütün dünyayı güle boğar."

"Ne yaptığının farkında mısın, Samuel?"

"Evet, ne yaptığımı biliyorum, o kadar iyi biliyorum ki, yarı yarıya yaptım bile."

"Ne inatçı adamsın sen."

"Aksi," dedi Samuel. "Liza, aksi olduğumu söylüyor. Ama şimdi, çocuklarımın ağına düştüm, hoşuma da gidiyor galiba bu."

2

Sofra içeriye kurulmuştu.

"Her zamanki gibi sofrayı ağacın altına kurmak isterdim, ama hava biraz serin," dedi Lee.

"Öyle, Lee," dedi Samuel.

İkizler sessizce içeri girdiler, utana utana misafire baktılar.

"Sizleri görmeyeli çok oldu, çocuklar. Ama size iyi adlar takmışız doğrusu. Sen Caleb'sin, değil mi?"

"Cal'ım ben."

"Pekâlâ, Cal olsun." Ötekine döndü. "Ya sen, adını kısaltacak bir yol buldun mu?"

"Efendim?"

"Senin adın Aaron mu?"

"Evet efendim."

Lee kıkırdadı. "Adını tek a ile söylüyor. İki a ile söylemek arkadaşlarına gülünç geliyormuş."

"Otuz beş tane Belçika tavşanım var efendim," dedi Aron. "Görmek ister misiniz? Sekiz tane de yeni doğmuş yavru var. Daha dün doğdular."

“Görmek isterim onları, Aron,” dedi. Ağzı seğirdi. “Cal, sakın sen de bahçıvanlık yaptığını söyleme bana?”

Lee’nin başı birden dikildi. Samuel’i inceledi. “Yapmayın,” dedi, sinirli sinirli.

“Gelecek yıl babam bana aşağı düzlükten bir dönüm yer verecek,” dedi Cal.

“Benim dört buçuk kilo gelen bir tavşanım var. Doğum gününde babama vereceğim,” dedi Aron.

Adam’ın yatak odasının kapısının açıldığını duydular. Aron çabucak, “Sakın ona söylemeyin,” dedi. “Sır bu.”

Lee, taskebabını parçalara ayırdı. “Beni her zaman telaşlandırırsınız, Bay Hamilton,” dedi. “Oturun çocuklar.”

Adam, kollarını indirerek içeri girdi, masanın başındaki yerini aldı. “İyi akşamlar çocuklar,” dedi.

Çocuklar bir ağızdan bağrıştı. “İyi akşamlar, Baba.”

“Sakın söylemeyin,” dedi Aron.

“Söylemem,” dedi Samuel.

“Neyi söylemesin?” diye sordu Adam.

“Özel bir şey olamaz mı? Oğlunla aramızda bir sır var.”

Cal söze karıştı. “Benim de bir sırrım var. Yemekten sonra size söylerim.”

“Bilmek isterim,” dedi Samuel. “Ne olduğunu bilmiyorumdur inşallah.”

Lee, eti keserken, başını kaldırdı, Samuel’e baktı. Tabaklara et koymaya başladı.

Çocuklar yemekleri sessizce ama çabucak yediler. Aron, “Bize izin verir misin baba?” diye sordu.

Adam, başını salladı, iki çocuk dışarı fırladı. Samuel arkalarından baktı. “On bir yaşından daha büyük görünüyorlar. Benimkiler on bir yaşındayken haykırır, bağırır, çember çevirir, koşup dururlardı. Bunlar büyük adam gibi.”

“Öyle mi?” dedi Adam.

“Sanırım, ben nedenini biliyorum,” diye mırıldandı Ler. “Evde, onları bebek yerine koyacak bir kadın yok da ondan. Erkekler, küçük çocuklarla pek ilgilenmezler. Bu yüzden, bebek kalmanın, bizimkiler için hiçbir yararı olmamıştır. Bebek kalmakla hiçbir şey kazanamayacaklardı. Ama iyi ama kötü oldu, bilmiyorum.”

Samuel, bir dilim ekmekle, tabağında kalan yağları da sıyırdı. “Adam,” dedi. “Senin, Lee’de neler bulduğunu merak ediyorum. Yemek pişirebilen bir filozof mu, yoksa düşünebilen bir aşçı mı? Bana çok şey öğretti. Sen de ondan bir şeyler öğrenmiş olmalısın, Adam.”

“Galiba onu yeterince dinlemedim ya da o pek konuşmadı.”

“Çocukların Çince öğrenmesini neden istemedin, Adam?”

Adam bir an düşündü. “Doğrusunu söylemenin tam zamanı galiba,” dedi sonunda. “Sırf kıskançlıktan istemedim sanırım. Onların, bilmediğim, izleyemeceğim bir yöne bu kadar kolayca gitmelerini istemedim.”

“Eh, akla yakın, üstelik pek de insanca bir tutum. Ama bunu bilmek büyük, pek büyük bir aşama. Bilmem, ben bu kadar ileri gidebildim mi hiç?” Lee, gri renkli emaye kahve cezvesini masaya getirdi, fincanları doldurduktan sonra oturdu, avcunu, fincanın yuvarlak çeperinde ısıttı. Sonra güldü. “Başıma büyük bir dert açtınız Bay Hamilton, Çin’in huzurunu kaçırdınız.”

“Ne demek istiyorsun, Lee?”

“Belki de size söylemişim ya da söylemek üzere kafamda kurmuşumdur. Her neyse, gülünç bir hikâye bu.”

“Dinlemek isterim,” dedi Samuel. Adam’a baktı. “Sen dinlemek istemez misin, Adam? Yoksa yine bulut banyosuna mı dalıyorsun?”

“Düşünüyordum,” dedi Adam. “Garip bir heyecan kapladı her yanımı.”

“İyi,” dedi Samuel. “Bir insanın başına gelebilecek en iyi şeylerden biridir belki de bu. Seni dinliyoruz Lee.”

Çinli, boynunu yana eğip gülümsedi. “Kuyruğumun yokluğuna acaba hiç alışabilecek miyim? Galiba kendimi bildim bileli vardı. Evet, hikâye. Size söylemiştim Bay Hamilton, kendimi gitgide daha fazla Çinli buluyorum. Sizin de İrlandalı yanlarınız artıyor mu?”

“Zaman zaman,” dedi Samuel.

“İncil’in Yaratılış bölümünün dördüncü parçasından on altı ayet okumuştunuz, hatırlıyor musunuz? Üzerinde tartışmıştık hani?”

“Evet. Çok zaman önce.”

“On yıl oldu,” dedi Lee. “İşte o hikâye beni çok etkiledi, sözcükleri üzerinde bir bir durarak düşündüm. Düşündükçe derinliği, anlamı büyüdü gibi geldi bana. Sonra, eldeki çevirilerin hepsini karşılaştırdım, birbirine oldukça yakındı. Yalnız, beni tedirgin eden bir yeri vardı. Kral James baskısı şöyle diyor: Yehova, Kabil’e neden öfkelendiğini soruyor. ‘İyi davranırsan, makbul olmaz mısın? Ama eğer iyi davranmazsan, günah kapındadır,’ diyor. ‘Günahın dileği senin üzerinde olacak ve sen onu yeneceksin.’ İşte bu ‘yeneceksin’ sözü beni altüst etti, çünkü bu, Kabil’in günahı yeneceği üzerine yapılmış bir vaat.”

Samuel başını salladı. “Ve çocukları, bunu tam olarak yapmadılar,” dedi.

Lee, kahvesini yudumladı. “Sonra, American Standard baskısını aldım. Bu bölüm çok başkaydı. Orada, ‘Sen onu yen,’ diyor. Çok başka bu. Bu bir vaat değil, bir emir. Ben de araştırmaya başladım. Asıl bunu yazanın kullandığı asıl sözcük nedir diye aradım. Nasıl oluyor da bu kadar farklı çeviriler yapılabiliyor, anlayayım diye.’’

Samuel, ellerini masaya dayadı, öne doğru eğildi, gözlerine o eski genç ışıltı gelmişti. “Lee,” dedi, “Sakın bana İbranice’ye çalıştığını söylemeyesin?”

“Anlatacağım. Bu oldukça uzun bir hikâye. Bir yudum ng-ka-py almaz mısınız?”

“Şu, çürümüş elmalardan yapılan içkiden mi?”

“Evet. Onunla daha iyi konuşabiliyorum.”

“Belki ben de daha iyi dinlerim.”

Lee mutfağa giderken, Samuel, “Adam, bunu biliyor muydun?” diye sordu.

“Hayır, bana söylemedi. Belki de dinlemiyordum.”

Lee, taş testisi ve üç küçük porselen fincanla döndü. Fincanlar öyle inceydi ki, ışığı bile geçiriyordu. “Çin usulü içki,” dedi Lee ve hemen hemen kara renkteki içkiyi fincanlara boşalttı. “Tam bir içkidir,” diye ekledi. “Yeterince içilirse, apsent gibi bir etkisi olur.”

Samuel içkisini yudumladı. “Bu işle neden bu kadar ilgilendin, bilmem ki.”

“Vallahi, düşündüm ki, bu büyük hikâyeyi yazabilen insan, herhalde ne söylemek istediğini kesin olarak biliyordu ve bildirisinde hiçbir karşılık yoktu.”

“İnsan, dedin. Yani sen, bu kutsal kitabın, Tanrının mürekkepli parmağıyla yazılmadığını mı söylemek istiyorsun?”

“Bence, bu tanrısal hikâyeyi düşünebilen kafa, tanrısal bir kafadır. Bizim Çin’de de böyle bir kafa vardı.”

“Yalnızca bilmek istiyordum,” dedi Samuel. “Öyleyse sen Presbiteryen filan değilsin.”

“Size, gitgide daha çok Çinli gibi düşündüğümü söylemiştim. Neyse, devam edelim. San Fransisco’ya, aile birliğinin karargâhına gittim. Bunu duymuş muydunuz? Bizde, büyük ailelerin üyelerinin yardımlaşabilecekleri merkezler vardır. Lee ailesi çok geniştir. Kendi kendini idare eder.”

“Duymuştum,” dedi Samuel.

“Oraya gittim işte. Çünkü ailemizde çok saygıdeğer birkaç yaşlı bey vardır. Hepsi birer bilgindir. Her şeyi, tam bir açıklıkla düşünen bilgelerdir. Sizin Konfüçyüs adını verdiğiniz bilgenin bir cümlesi üzerine yıllarca düşünen adamlar vardır. Belki bu anlamları açıklamada yardım edecek birini bulabilirim diye düşündüm.

“Hepsi de yaşlı ve iyi adamlardır. Öğleden sonra iki çubuk afyon içerler. Bu onları dinlendirir, kafalarını açar. Bütün gece otururlar, kafaları da çok iyi işler. Sanırım başka kimse afyonu onlar kadar iyi kullanmasını bilmez.”

Lee, dilini o kara içkiyle ıslattı. “Bu yaşlılardan birine, saygıyla, sorunumu döktüm. Hikâyeyi okudum ve ne anladığımı anlattım. Ertesi gece, dördü de toplandılar, beni çağırdılar. Hikâyeyi bütün gece tartıştık.” Lee güldü. “Herhalde çok garip olmalı, bunu herkese anlatamazdım, biliyorum. Gözünüzün önüne getirebiliyor musunuz, dört yaşlı beyefendi -en genci doksanını geçmiş- İbranice çalışmaya başlıyorlar, düşünebiliyor musunuz? Öğretmen olarak kendilerine bir haham tutular. Çocuklar gibi çalışmaya başladılar. Alıştırma kitapları, dilbilgisi, sözcük hazinesi, basit cümleler. Çin mürekkebi ve fırçayla yazılan yazıyla İbranice’yi görmeliydiniz! Sağdan sola yazmak, onlara, sizlere geleceği kadar güç gelmedi, çünkü biz, yukardan aşağı da yazarız. Oo, doğrusu mükemmel insanlar. Sorunun köküne kadar indiler.”

“Ya sen?” dedi Samuel.

“Ben de onlara katıldım, o duru, gururlu beyinlerinin yüceliğine hayran kaldım. Irkımı sevmeye başladım. Yaşadığım sürece ilk olarak Çinli olmak istedim, iki haftada bir onlarla toplantı yaptık. Odamda, bu konuda sayfalarca yazı var. Bilinen bütün İbranice sözlükleri aldım. Ama yaşlılar her zaman beni geçtiler. Kısa bir süre sonra, bizim hahamı da geçtiler, o bir başka meslektaşını getirdi. Bay Hamilton, o tartışma gecelerinden birine katılmalıydınız. O sorular, araştırmalar, oh, güzel düşünce, tatlı düşünce!

“İki yıl sonra ‘Yaratılış’ın dördüncü parçasındaki o on altı ayeti yorumlayabileceğimize karar verdik. Benim yaşlılar da, o ‘yeneceksin’ ve ‘yen’ sözcüklerinin çok önemli olduğunu anlıyorlardı. Ve kazımızın sonunda, şu altını ele geçirdik: ‘Belki yenebilirsin.’ ‘Belki günahı yenebilirsin.’ Yaşlılar gülümsediler ve başlarını salladılar. Yıllarını iyi bir şeye harcadıklarını seziyorlardı. Bu, onların Çinli kabuklarından çıkmalarına yardım etti. Şimdi de Yunanca çalışıyorlar.”

“Fantastik bir hikâye bu,” dedi Samuel. “İzlemeye çalıştım ama galiba bir yerde atladım. Bu sözcük neden bu kadar önemli?”

Fincanları doldururken, Lee’nin eli titredi. Kendi içkisini bir yudumda içti. “Anlamıyor musunuz?” diye haykırdı. “American Standard çevirisi, insanlara, günahı yenmelerini emrediyor. Günaha, bilgisizlik adını da verebilirsiniz. Kral James çevirisi ise, vaat ediyor: ‘Yeneceksin.’ Yani, insanın günahı mutlaka alt edeceğini anlatmak istiyor. Ama İbranice olan sözcük *timshel* -belki yenebilirsin- bir seçim hakkı tanıyor insana. Bu, dünyanın en önemli sözcüğü bence. Yolun açık olduğunu söylüyor. Her şeyi insanın sırtına yüklüyor. Çünkü, ‘belki yenebilirsin’ demek, aynı zamanda ‘belki de yenemezsin’ demektir. Anladınız mı?”

“Evet, anlıyorum. Anlıyorum. Ama bunun tanrısal bir yasa olduğuna inanmıyorsun sen. Öyleyse neden önemli geliyor sana?”

“A, bunu size uzun süredir söylemek istiyordum. Şimdi hazırım. Sayısız insanın yaşamını ve düşüncelerini etkileyen herhangi bir yazı önemlidir. Şimdi inandıkları kiliselerde, mezheplerde milyonlarca insan var ki, ‘yen’ emrini duyup ona boyun eğiyor. Ama milyonlarcası da, “yeneceksin” kehanetine güveniyor. Yapacakları herhangi bir şey, alın yazılarını değiştiremeyecek yani. Ama ‘belki yenebilirsin’ öyle mi? Bu, bir adamı yüceleştiriyor, ona tanrılarla eş bir durum sağlıyor, çünkü bütün zayıflığına, kirine, kardeşinin kanına karşın büyük bir seçim hakkına sahip oluyor. Yolunu seçebilir, onun için çarpışabilir ve kazanabilir.” Lee’nin sesinde bir zafer şarkısı vardı.

“Buna inanıyor musun Lee?” diye sordu Adam.

“Evet inanıyorum. Evet inanıyorum. Tembellik ve zayıflık içinde kendini Tanrı’nın kucağına bırakıp, ‘Yapamıyorum, elimden gelmiyor, böyle yazılmış,’ demek kolay. Ama bir de seçmenin yüceliğini düşünün! Adamı adam yapan budur işte. Kedilerin seçim hakkı yoktur, arı bal yapmak zorundadır. Bunda hiçbir tanrısal yön yok. Hem biliyor musunuz, yavaş yavaş ölüme kayan o yaşlı beyler, şimdi ölemeyecek kadar bu konuyla ilgileniyorlar.”

“Yani bu Çinliler, Eski Ahit’e inanıyorlar mı demek istiyorsun?” dedi Adam.

“Onlar, gerçek bir hikâyeye inanırlar. Gerçek bir hikâyeyi hemen tanırlar. Onlar, gerçeğin eleştiricileridir. Bu on altı ayetin, hangi ırktan, hangi dönemden, hangi uygarlıktan olursa olsun insanoğlunun tarihi olduğunu anladılar. On altı ayetin on altısını da doğru, yalnız bir sözcüğünü yalan yazan adama inanmazlar onlar. Konfüçyüs, insanlara nasıl iyi ve başarılı bir yaşantıları olabileceğini anlatır. Ama bu yıldızlara tırmanılacak bir merdivendir.” Lee’nin gözleri parıldadı. “Bunu hiçbir zaman yitirmez insan. Böylece, ayakları zayıflıktan, korkaklık ve tembellikten kesilip, yükselir.”

“Bütün bunları, bir yandan yemek pişirip bir yandan çocuklara ve bana bakarken nasıl yapabildin bilmiyorum,” dedi Adam.

“Ben de bilmiyorum,” dedi Lee. “Ama öğleden sonra iki çubuğumu içiyorum, ne daha az, ne daha çok, yaşlılar gibi. Ve bir insan olduğumu duyuyorum. Bir insan olmanın çok önemli olduğunu, belki bir yıldızdan bile daha önemli olduğunu duyuyorum. Bu gizemcilik değil. Tanrılara karşı hiçbir eğilimim yok. Ama o ışıldayan araç, yani insan ruhu için yeni bir sevgi duyuyorum. Güzel ve evrende tek olan bir şey insan ruhu. Her zaman saldırıya uğramış, ama hiç yıkılmamış, mahvolmamış, çünkü ‘belki yenebilirsin’.”

3

Lee ve Adam, Samuel’i geçirmek üzere ahıra kadar yürüdüler. Lee, yolu aydınlatmak için teneke bir fener taşıyordu. Hani kışın başlarında bazı açık geceler olur, gökyüzünde yıldızlar kaynaşır, yeryüzü de bu yüzden iki kat daha karanlık görünür, işte böyle bir geceydi. Yamaçlara sessizlik yayılmıştı. Kımıldayan bir tek hayvan yoktu, ne bir at, ne de bir etobur. Hava öyle durgundu ki, meşelerin dalları, yaprakları, Samanyolu’nun üzerinde kıpırtısız duruyordu. Üç adam da sessizdi. Fenerin sapı, sallandıkça gıcırdıyordu.

“Yolculuktan ne zaman döneceksin?” diye sordu Adam.

Samuel karşılık vermedi.

Hüdaverdi, ahırda başını eğmiş sabırla bekliyordu. Süt gibi beyaz gözlerini, ayaklarının altındaki samanlara dikmişti.

“Bu at hep vardı,” dedi Adam.

“Otuz üç yaşında,” dedi Samuel. “Dişleri döküldü. Ağzına, elimle ılık lapa veriyorum. Kötü düşler görüyor. Bazen uykusunda titriyor, bağırıyor.”

“Gördüğüm en çirkin şey.”

“Biliyorum. Galiba ben de, küçük bir tayken onu bu yüzden seçmiştim. Biliyor musun, ona iki dolar ödemiştim, otuz üç yıl önce. Her şeyi ters zavallının. Arka dizleri öyle kalın ki, sanki hiç eklem yeri yok. Ayaklarını lap lap vuruyor yere. Çekiç kafalı. Sarkık bir göğsü, kocaman bir kıçı var. Doğru dürüst yürüyemez, ayakları ikide bir takılır, tökezler. Otuz üç yılda bir tek iyi yanını bulamadım. Üstelik huyları da kötü. Bencil, kavgacı, aşağılık ve dikkafalı. Bugün bile, ardından yürümeye cesaret edemem, çünkü mutlaka beni çiftelemeye kalkışır. Lapa verirken elimi ısırmaya kalkar. Ve bütün

bunlardan sonra da, onu seviyorum işte.”

“Ve ona Hüdaverdi adını taktınız,” dedi Lee.

“Elbette. Böylesine kötü bir yaratığın bir tek iyi şeyi olsun istedim. Pek ömrü kalmadı zaten.”

“Belki onu bu sefil durumdan kurtarırsın,” dedi Adam.

“Hangi sefil durumdan?” diye sordu Samuel. “O benim tanıdığım, kendine yeten, mutlu pek az yaratıktan biridir.”

“Birtakım ağrıları, sancıları olmalı.”

“Vallahi o öyle düşünmüyor. Kendini hâlâ müthiş bir at sanıyor. Sen onu vurur muydun, Adam?”

“Evet, sanırım vururdum. Evet vururdum.”

“Sorumluluğu alırdın yani?”

“Evet, sanırım alırdım. Otuz üç yaşında. Yaşama süresini çoktan aşmış.”

Lee, feneri yere koymuştu. Samuel yanına çömeldi, farkında olmadan ellerini ısıttı.

“Beni üzen bir şey var, Adam,” dedi.

“Nedir?”

“Demek, ölürse daha rahat eder diye, atını vururdun?”

“Yani, demek is...”

Samuel aceleyle, “Hayatından memnun musun, Adam?” dedi.

“Değilim elbette.”

“Eğer elimde, seni iyi edebilecek ya da öldürecek bir ilacım olsa, onu sana vermeli miydim acaba? İyi düşün, Adam.”

“Ne ilacı?”

“Yoo, eğer söylersem, inan bana, seni öldürebilir.”

“Dikkatli olun Bay Hamilton, dikkatli olun,” dedi Lee.

“Nedir?” diye sordu Adam. “Nedir düşündüğünüz, söyleyin bana.

Samuel, alçak sesle, “Galiba, ömrümde ilk kez dikkatli olmayacağım, Lee,” dedi. “Yanılıyorsam -dinle beni- eğer yanılıyorsam, sorumluluğu üzerime alıyorum.”

“Doğru düşündüğünüze emin misiniz?” diye kaygıyla sordu Lee.

“Elbette değilim. Adam, ilacı istiyor musun?”

“Evet. Ne olduğunu bilmiyorum, ama verin.”

“Adam, Cathy Salinas’ta. Bir genelev işletiyor. Bu ülkenin en bayağı, en iğrenç genelevini. İnsanın aklına gelebilecek en çirkin, en kötü, en sapık, en berbat şeyler orada parayla satılıyormuş. Ne kadar sakat, sapık varsa, orada gideriyorlarmış açlıklarını. Ama daha kötüsü de var. Cathy -şimdi ona Kate diyorlar- gençleri, güzelleri, tazeleri alıyor, onları bir daha eskiye dönemeyecek hale getiriyormuş. İşte, ilacın bu. Bakalım seni nasıl etkileyecek?”

“Yalancısın sen,” dedi Adam.

“Hayır Adam. Her şey olabilirim, ama yalancı değilim.”

Adam, hızla Lee’ve döndü. “Doğru mu bu?”

“Panzehir değilim ben. Evet, doğru.”

Adam, fenerin ışığında bir an sallanarak durdu, sonra döndü, koşmaya başladı. Koşan ayaklarının gürültüsü ve sürçmeleri duyuluyordu. Bir çalılığın üzerine düştüğünü, sonra sürüne sürüne yamaca çıktığını işittiler. Çıkardığı gürültü, ancak tepeye vardığı zaman kesildi.

“İlacınız zehir etkisi yaptı,” dedi Lee.

“Sorumluluk benim. Çok eskiden şunu öğrenmiştim: Bir köpek, striknin yiyip ölmek üzereyse, bir balta alırsın eline. Sonra beklersin, bir daha çırpındı mı, baltayı kuyruğuna indirir, kesersin. Eğer

zehir çok işlememişse, köpek belki iyileşir. Acının yarattığı şok, panzehir yerine geçer. Şok olmazsa, öleceği yüzde yüzdür."

"Ama bunun aynı şey olduğunu nereden biliyorsunuz?"

"Bilmiyorum. Ama böyle yapmazsam öleceği kesin."

"Yürekli bir adamsınız," dedi Lee.

"Hayır, yaşlı bir adamım. Vicdan azabı çektirecek bir şey yapsam bile, uzun sürmeyecek bu azap."

"Şimdi ne yapacak dersiniz?" diye sordu Lee.

"Bilmiyorum, ama hiç olmazsa miskin miskin oturup düşünmeyi bırakır. Şu feneri bana doğru tutar mısın, lütfen?"

Samuel, sarı ışıkta, Hüdaverdi'nin gemini taktı. Gem öylesine incelmişti ki, çelik bir tel haline gelmişti. Dizginler çoktan bırakılmıştı. Yaşlı çekiçkafa, isterse, burnunu havaya kaldırmakta ya da durup yolun kıyısındaki otları dişlemekte özgürdü. Samuel aldırmazdı. Atı şefkatle bağladı, at dönüp tekmelemek istedi onu.

At, arabanın okları arasına girince, Lee, "Ben de biraz sizinle gelsem olur mu? Yürüyerek dönerim," dedi.

"Gel." Arabaya binerken Lee'nin yardım edişini görmezden geldi.

Gece karanlıktı. Hüdaverdi, iki adımda bir tökezleyerek, geceden hoşlanmadığını gösteriyordu.

"Haydi bakalım, Lee, nedir söylemek istediğin?"

Lee pek şaşırmışa benzemiyordu. "Belki de başkasının işine burnunu sokanlardanım. Düşünüyorum da, her şey aklıma gelirdi, ama siz bu gece, beni fersah fersah geçtiniz. Bunu, Adam'a herkes söyleyebilirdi de, siz söyleyemezdiniz sanıyordum. Nesine olsa bahse girerdim."

"Sen biliyor muydun?"

"Elbette."

"Ya çocuklar?"

"Sanmam. Ama bu bir zaman işi. Çocuklar nasıl zalim olurlar, bilirsiniz. Bir gün, okul bahçesinde, yüzlerine haykıran biri çıkacaktır elbet."

"Belki de çocukları buradan uzaklaştırsa iyi eder. Düşün bunu Lee."

"Sorum karşılıksız kaldı Bay Hamilton. Nasıl oldu da yapabildiniz bunu?"

"Yanlış mı yaptım dersin?"

"Hayır, öyle demek istemedim. Ama ben sizi, hiçbir şeyin üzerinde direnen bir adam olarak bilmezdim. Benim yargımdı bu. Sizi sıkmıyorum ya?"

"Kendisinden söz edilirken sıkılan birini gösterebilir misin bana? Devam et bakalım."

"Siz iyi bir insansınız Bay Hamilton. Her zaman, sizin bu iyiliğinizi, başınıza dert açmamak isteğine yorardım. Bana, çayırda zıplayan bir kuzu kadar uysal görünüyordunuz. Hiçbir zaman sizin bir şeye dişlerinizi geçireceğinizi sanmazdım. Oysa bu gece bir şey yaptınız, kafamda sizin için çizdiğim tablo paramparça oldu."

Samuel, dizginleri kamçının üzerine doladı. Hüdaverdi, eğri büğrü yolda ilerliyordu. Yaşlı adam, sakalını sıvazladı. Sakalı, yıldızların ışığında akçıl akçıl parlıyordu. Siyah şapkasını çıkardı, kucağına koydu. "Bu senin kadar beni de şaşırttı, ama nedenini bilmek istiyorsan, kendine bak."

"Anlayamadım."

"Bana, yaptığın araştırmalardan daha önce söz etseydin, her şey çok farklı olurdu Lee."

"Yine anlayamadım."

"Dikkat et Lee. Ağzımı açtıracaksın benim. Sana, arada bir İrlandalı yanımın ağır bastığını söylemiştim, işte, yine öyle oldu."

“Bay Hamilton, artık gidiyorsunuz ve geri gelmeyeceksiniz. Daha fazla yaşamaya niyetiniz yok.”

“Doğru Lee. Nasıl anladın?”

“Çevrenizde ölüm havası var. Ölüm, üzerinizde parlıyor sanki.”

“Kimsenin görebileceğini sanmıyordum. Biliyor musun Lee, yaşantımı bir müzik parçası olarak düşünüyorum. Her zaman güzel ve iyi değildi, ama yine de bir biçimi ve ezgisi vardı. Ama artık uzun bir süredir, yaşantım bir orkestra parçası olmaktan çıktı, tek bir nota haline geldi. Değişmez bir nota: Üzüntü. Bu tutumda yalnız değilim Lee. Bana, pek çoğumuzun yaşantısı, yenilgiyle sona eriyormuş gibi geliyor.”

“Belki de herkes fazla zengin. Zenginlerin doyumsuzluğu kimsede yoktur. Bir adamı besle, giydir, iyi bir eve oturt, umutsuzluktan ölür.”

“Senin şu iki kelimelik çevirin yüzünden oldu Lee. ‘Belki yenebilirsin,’ beni tepeden tırnağa sarstı. Sarsıntı geçtiğinde, önümde yeni bir yol açılmıştı, yeni, parlak bir yol. Sona ermekte olduğunu sezdiğim yaşantım, harika bir sonla bitecekmiş gibi geldi bana. Müziğim yeni bir melodi kazanmıştı, gece duyulan bir kuşun şarkısı gibi.”

Lee, karanlıkta ona bakıyordu. “Benim ailemdeki yaşlılara da aynı etkiyi yaptı.”

‘“Günahı belki yenebilirsin,’ Lee. İşte bu. Bütün insanların mahvolduğuna inanmıyorum. Böyle bir düzinesini sayabilirim ve dünya onlar sayesinde duruyor. Savaşların kuralı, ruhlar için de geçerli: Yalnız kazananlar hatırlanıyor. Elbette birçok insan bitmiş, mahvolmuştur, ama bir de ötekiler var ki, korkmuş insanlara karanlıkta ateş sütunları gibi yol gösteriyorlar. ‘Belki yenebilirsin, belki yenebilirsin,’ ne görkem! Zayıf, hasta, kavgacı olduğumuz doğru, ama yalnız bunlara sahip olsaydık, milyonlarca yıl önce silinirdik yeryüzünden. Kireç tabakaları arasında foşilleşmiş bir çene kemiği, birkaç kırık diş, insanın yeryüzünde var olduğunun tek belirtisi olarak kalırdı. Ama bu seçim, Lee, bu kazanma şansı! Daha önce, bunu hiç anlamamış, kabul etmemiştim. Şimdi neden Adam’a bu gece her şeyi söyledim, anladın mı? Seçmeyi denedim. Yanılmış olabilirdim, ama söylemekle, onu, yaşamaya ya da bu dünyadan çekip gitmeye zorladım. Neydi o sözcük Lee?”

“*Timshel*,” dedi Lee. “Arabayı durdurur musunuz?”

“Epeyce yol yürümen gerekecek.”

Lee indi. “Samuel,” diye seslendi.

“Buradayım işte,” diye kıkırdadı yaşlı adam. “Liza, böyle söyleyince deli olur.”

“Samuel, beni aştın sen.”

“Zaman meselesi, Lee.”

“Allahaısmarladık, Samuel,” dedi Lee ve hızlı hızlı yürümeye başladı. Arabanın demir tekerleklerinin gıcırtısını duyuyordu. Döndü, arkasından baktı, yamaçta, Samuel’i gökyüzünün içinde gördü; beyaz saçları, yıldızların ışığında pırıl pırıl parlıyordu.

Yirmi Beşinci Bölüm

1

O yıl, Salinas Vadisi'nin kışı, bereket tufanı gibi harika geçti, yağmurlar usul usul yağdı, toprağın içine işledi. Sel baskınları olmadı. Ocak ayında otlar diz boyu yükselmişti. Şubatta ise yamaçlar ottan görünmez hale geldi. Hayvanların derileri gerildi, pırıl pırıl oldu. Sakin yağışlar martta da devam etti. Her yağış, bir öncekinin toprağa iyice işlemesini bekledi. Sonra da vadiyi ılık bir hava sardı, toprak çiçeğe kesti, sarılara, mavilere, altın renklerine büründü.

Tom çiftlikte yalnızdı. O toz yığını bile sevimli ve güzel görünüyordu. Çakmak taşları yemyeşil otların arasında görünmez olmuş, Hamiltonların inekleri semizlemişti. Koyunların ıslak kuyruklarından otlar sarkıyordu.

Mart ayının on beşinde, Tom demirhanenin önündeki sırada oturuyordu. Öğle sonuydu. Güneşli bir sabah sona ermiş, yağmur yüklü kurşuni bulutlar dağları aşarak okyanustan vadiye hızla ilerliyor, gölgeleri, aydınlık toprakları yer yer karartıyordu.

Tom, birden nal sesleri duydu. Küçük bir oğlan, dirseklerini kanat gibi çırparak, altındaki yorgun atı eve doğru sürmeye çalışıyordu. Tom kalktı, yola doğru yürüdü. Çocuk dörtnala eve yaklaştı, şapkasını başından çekip çıkardı, yere sarı bir zarf attı. Sonra atını mahmuzlayıp döndürdü ve yine dörtnala uzaklaştı.

Tom arkasından seslendi. Sonra istemeye istemeye eğildi, zarfı aldı. Güneşin altına, yine o sıraya gidip oturdu. Telgrafı elinde tutuyordu hâlâ. Zarfı açıp, o kaçınılmaz sözcükleri -ad, olay ve zamanı-okumadan önce, bir şeyi kurtarmak ister gibi yamaçlara, eski eve bakındı.

Telgrafı ağır ağır katladı, bir daha, bir daha büktü, sonunda başparmağı kadar küçülttü. Eve yürüdü, mutfaktan, küçük oturma odasından geçti, yatak odasına girdi. Sandıktan siyah elbisesini çıkardı, sandalyenin arkalığına astı. Beyaz bir gömlekle siyah bir boyunbağı çıkarıp sandalyeye bıraktı. Sonra yatağına uzandı, yüzünü duvara döndü.

2

Faytonlar ve öbür arabalar Salinas mezarlığından çıkmışlardı. Bütün aile ve aile dostları, Olive'nin Central Avenue'deki evine yemek yiyip kahve içmeye dönmüşlerdi. Birbirlerinin olayı nasıl karşıladığına bakacak, gerekli sözleri söyleyeceklerdi.

George, Adam Trask'i kiraladığı faytonla götürmeyi önerdi, ama Adam istemedi. Bir süre mezarlıkta dolaştı, gidip Williams aile mezarlığının beton korkuluğuna oturdu. O her mezarlıkta bulunan kara selviler, iki yana eğilip ağlaşıyorlardı. Yollardaki beyaz menekşeler yabanileşmişlerdi. Bunları birisi mezarlığa getirmiş, onlar da burada yabani otlar haline gelmişlerdi.

Soğuk bir rüzgâr, mezar taşlarının üzerinden esiyor, selviler arasında uğulduyordu. Birçok mezarın üzerinde, asker mezarı olduğunu belirten, dökme demirden yıldızlar bulunuyordu. Her yıldızın üzerinde, bir yıl önceki Anma Günü'nden kalma, rüzgârdan yırtılmış küçük küçük bayraklar vardı.

Adam, oturmuş, Salinas'ın doğusundaki dağlara bakıyordu. Fremont Tepesi soylu bir tavırla hepsinin üstünde yükseliyordu. Hava, kimi zamanlar yağmurdan önce olduğu gibi kristalleşmişti.

Sonra, gökyüzü bütün bütüne kapalı olmadığı halde, rüzgârla birlikte hafif bir yağmur serpilmeye başladı.

Adam, sabah treniyle gelmişti. Gelmeye hiç niyeti yoktu, ama karşı koyamayacağı kadar güçlü bir şey onu buralara sürüklemişti. Her şeyden önce Samuel'in öldüğüne inanamıyordu. Onun, gür ve duygulu sesi hâlâ kulaklarındaydı. Yabancı şiveli, alçalıp yükselen bir ses tonu vardı. Garip bir seçimle bulduğu sözcüklerin değişik bir müziği vardı, ardından ne söyleyeceğini kestiremezdi insan. Oysa birçok kimse konuşurken ardından ne söyleyeceğini kesinlikle kestirebilirsiniz.

Adam, Samuel'in tabuttaki ölüsüne bakmış, onun ölmesini hiç istemediğini anlamıştı. Tabuttaki yüz Samuel'inkine benzemediği için de yürüyüp gitmiş, tek başına kalmak, onu kafasında sağ olarak yeniden yaşatmak istemişti.

Mezarlığa gitmek zorundaydı. Yoksa geleneklere aykırı davranmış olurdu. Ama söylenenleri duymamak için iyice gerilerde durdu. Samuel'in oğulları mezara toprak atarlarken, Adam uzaklaştı, beyaz menekşelerin bittiği yollarda yürümeye başladı.

Mezarlık ıssızlaşmıştı. Rüzgâr acı çığlıklar atarak o ağır selvileri eğip büküyordu. Yağmur damlaları irileşip hızlandı.

Adam kalktı, ürperdi, beyaz menekşelerin üzerinden ağır ağır yürüyüp taze mezarın yanından geçti. Yeni kazılmış ıslak toprak kümbetini örtmek için eşit aralıklarla serpilmiş çiçekleri, rüzgâr daha şimdiden örselemiş, küçük demetleri yola savurmuştu. Adam onları alıp yeniden mezarın üzerine koydu.

Mezarlıktan çıktı. Rüzgârla yağmuru arkadan alıyordu, yağmurun siyah paltosunun içine kadar işlediğini fark etmiyordu bile. Romie Yolu çamur içindeydi, araba tekerleklerinin izleri su gölcüklerine dönüşmüştü. Yolun kıyısında, yabani yulaflarla hardal çiçekleri boy atmıştı.

Kapkara balçık, Adam'ın ayakkabılarına sıvanmış, siyah pantolonunun paçalarına sıçramıştı. Monterey yolu daha bir mil uzaktaydı. Adam oraya vardığında sırılsıklam olmuş ve tepeden tırnağa çamura batmıştı. Doğuya dönüp Salinas kasabasına girdi. Sular, geniş kenarlı şapkasının kıvrımına dolmuş, ıslanan yakası paçavraya dönmüştü.

Yol, John Sokağı'nda kıvrılıyor, Ana Cadde oluyordu. Adam, kaldırıma çıkınca, ayaklarını yere vurarak çamurlarını silkti. Yapılar rüzgârı kesmiş gibiydi. Ama Adam durur durmaz üşüyüp titremeye başlamıştı. Adımlarını sıklaştırdı. Ana Cadde'nin öbür ucundaki Abbot Oteli'nin barına girdi. Brandi istedi ve hemen başına dikti. Titremesi artıyordu.

Tezgâhın ardındaki Bay Lapierre onun titrediğini görmüştü.

"Bir tane daha içseniz iyi edersiniz. Fena soğuk alacaksınız. Sıcak rom ister miydiniz? Hemen önler."

"Evet, alırım."

"Peki, alın, ben sıcak su getirene kadar siz bir brandi daha için."

Adam, kadehini alıp masaya gitti, oturdu, ama ıslak elbiselerinin içinde pek rahat değildi. Bay Lapierre, mutfaktan bir ibrik dolusu kaynar su getirdi. Sonra bir tepsiye kalın camlı bir bardak koyup geldi. "Dayanabileceğiniz kadar sıcak için. Bu, soğuk algınlığını bıçak gibi kesecektir." Kendine de bir sandalye çekip oturdu, sonra kalktı. "Beni de üşüttünüz. Ben de bir tane içeyim bari." Bardağını masaya getirdi, Adam'ın karşısına oturdu. "Bakın, işe yaradı. İçeri girdiğinizde renginiz o kadar atmıştı ki, beni korkuttunuz. Buranın yabancısı mısınız?"

"King City çevresindenim," dedi Adam.

"Cenazeye mi geldiniz?"

"Evet, eski bir dosttu."

"Büyük mü oldu tören?"

“A, evet.”

“Hiç şaşmam. Pek çok dostu vardı. Havanın iyi olmaması ne kötü. Bir tane daha için ve gidip yatın.”

“İçeceğim,” dedi Adam. “Bana rahatlık ve ferahlık veriyor.”

“Doğru. Sizi zatürree olmaktan da kurtarır.”

Bay Lapierre, bir içki daha verdikten sonra, tezgâhın arkasından ıslak bir bez çıkarıp uzattı. “Üstünüzdeki çamurları biraz silin isterseniz. Cenaze töreni pek hoş değildir zaten, bir de yağmur yağdı mı büsbütün insanın içini karartır.”

“Yağmur törenden sonra başladı. Dönüşte, yürürken ıslandım.”

“Neden burada güzel bir odada kalmıyorsunuz? Hemen yatağa girersiniz, bir içki daha yollarım size, sabaha bir şeyciğiniz kalmaz.”

“Sanırım iyi olur,” dedi Adam.

Kanının yanaklarına iğne gibi saplandığını, kollarından sıcak aktığını duyuyordu. Sanki, yabancı, ılık bir sıvı kaplamıştı gövdesini. Sonra bu sıcaklık, onun gizli, yasak düşüncelerini sakladığı soğuk kutudan içeri sızdı. Düşünceler, nasıl karşılanacaklarını bilemeyen çocuklar gibi ürkek ürkek yüzeye çıktılar. Adam, ıslak bezi aldı, eğilip paçalarındaki çamurları silmeye başladı. Kan, gözlerinde zonkluyordu.

“Bir rom daha içebilirim,” dedi.

“Soğuk algınlığı için bu kadarı yeter,” dedi Bay Lapierre. “Ama canınız içki içmek istiyorsa, bende bir Jamaika romu var. Susuz için bence. Tam elli yıllık. Su katılırsa tadı bozulur.”

“İçki istiyorum,” dedi Adam.

“Ben de sizinle bir tane içeyim. O şişeyi aylardır açmadım. Pek isteyen olmuyor da. Burada viski içer herkes.”

Adam, ayakkabılarım sildi, bezi yere attı. Kapkara romdan bir yudum aldı, öksürdü. Kuvvetli içki, güzel kokusuyla başını döndürmüştü. Burnunun ortasına yumruk yemiş gibi oldu. Oda, şöyle bir sağa, bir sola gitti geldi.

“İyi, değil mi?” diye sordu Bay Lapierre. “Ama adamı yere seriverir. Ben birden fazla içmem. Yere serilmeyi istiyorsanız, o başka. Bazısı ister.”

Adam, dirseklerini masaya dayadı. İçinde bir gevezelik etme isteği kabarıyor, ama bir yandan da korkuyordu. Sesi kendi sesine pek benzemiyordu. Ağzından çıkan sözcüklere kendisi de şaştı.

“Burayı pek bilmem,” dedi. “Kate’in Yeri denilen bir yer varmış, biliyor musun?”

“Aman Tanrım! Bu rom, sandığımdan da iyiymiş,” dedi Bay Lapierre. Sonra haşin bir tavırla, “Çiftlikte mi yaşıyorsunuz?” diye sordu.

“Evet. King City yakınında bir yerim var. Adım Trask.”

“Memnun oldum. Evli misiniz?”

“Hayır. Artık değilim.”

“Dul musunuz?”

“Evet.”

“Jenny’ye gidin siz. Kate’i bırakın. Size göre değil orası. Jenny’ninki çok yakındadır. Oraya gidin siz, bütün istediklerinizi bulabilirsiniz.”

“Yakında mı?”

“Elbette, buradan bir blok ileri yürüyün, sağa dönün. Kime sorsanız gösterir.”

Adam’ın dili dolaşmaya başlamıştı. “Kate’in nesi var?” diye sordu.

“Siz Jenny’ninkine gidin,” dedi Bay Lapierre.

3

Havanın bozuk olduğu fırtınalı bir akşamdı. Castroville Sokağı, balçık çamurla örtülmüştü. Çin Mahallesi'ni öyle bir sel basmıştı ki, mahallenin sakinleri, dar sokağa karşıdan karşıya kalaslar uzatmışlar, onlar üzerinden geçmeye çalışıyorlardı. Gece yaklaşırken, bulutlar fare grisi bir renk almıştı. Hava nemli değil ıslaktı nerdeyse. Bildiğimiz nem, yukardan iner. Oysa bu ıslaklık, bir ayrışma ve çürüme nedeniyle, yerden çıkıp yükseliyordu sanki. Öğle sonu rüzgârı dinmiş, havayı delik deşik edip bırakmıştı. Hava, Adam'ın kafasını saran rom perdelerinin içine işleyecek kadar soğuktu, ama onun cesaretini kıramamıştı. Kaldırım taşı döşenmemiş yolun kıyısından hızlı hızlı gidiyor, gözleri yerde, çamur gölcüklerine basmamaya çalışarak ilerliyordu. Sokak, demiryoluyla kesiştiği yere konulan bir işaret feneri ve Jenny'nin verandasında yanan bir kömürlü lambayla az buçuk aydınlanmıştı.

Adam'a gideceği yeri anlatmışlardı. İki ev saydı, üçüncüyü az daha geçiyordu. Evin önündeki koyu renk sarmaşıklar o kadar yükselmiş, önünü öyle kapamışlardı ki, Adam, bahçe kapısının aralığından, karanlık verandaya baktı. Kapıyı yavaşça açtı, ot bürümüş yoldan yürüdü. Yarı karanlıkta, sarkmış, yıkık dökük verandayı, sallanan basamakları görebiliyordu.

Tahta kaplama duvarların boyası çoktan silinip dökülmüş, bahçeye uzun zamandır el değmemişti. İndirilmiş storların çevresinden ışık sızmasa, evi terk edilmiş sanıp, yürüyüp geçecekti. Merdiven basamakları, Adam'ın ağırlığıyla esniyordu. Verandanın döşemesi üzerinden geçerken, acı çığlıklar duyuldu.

Ön kapı açıldı, bir karaltı, kapının tokmağını tutuyordu.

Alçak bir ses, "Girmez misiniz?" dedi.

Misafir salonu, gül pembesi abajurlu küçük lambalarla loşça aydınlatılmıştı. Adam, ayaklarının altında kalın bir halının varlığını duyuyordu. Cilalı mobilyaların parıltısını, altın yaldızlı çerçevelerin ışıltısını da görmüştü. Burada bir zenginlik ve düzenin ağır bastığı hemen belli oluyordu.

"Bir yağmurluk giyseydiniz keşke," dedi o yumuşak ses. "Sizi tanıyor muyuz?"

"Hayır, tanımazsınız," dedi Adam.

"Kim gönderdi sizi?"

"Otelden biri." Adam, karşısındaki kıza baktı. Karalar giyinmiş, hiç süs takmamıştı. Yüzü sertti. Sert ve güzel. Bir hayvanı, vahşi bir gece yırtıcısını andırıyordu, ama Adam ne olduğunu çıkaramadı. Sinsi ve et yiyici bir hayvan olmalıydı.

"İsterseniz, lambanın biraz daha yakınına geleyim," dedi kız.

"Hayır."

Kız güldü. "Oturun, oraya. Bir şey için geldiniz sanırım, değil mi? Ne istediğinizi bana anlatırsanız, size uygun kızı söyleyebilirim." Alçak sesinin, hesaplı ve boğuk bir gücü vardı. Kullandığı sözcükleri, çeşitli çiçeklerle dolu bir bahçeden çiçek seçer gibi, dura dura seçiyordu.

Adam, onun yanında kendini pek beceriksiz görüyordu. "Kate'i görmek istiyorum," diye kekeledi.

"Bayan Kate'in işi var şimdi. Sizi bekliyor muydu?"

"Hayır."

"Sizin işinizi ben de görebilirim."

"Kate'i görmek istiyorum."

"Neden görmek istediğinizi bana söyleyemez misiniz?

"Hayır."

Kızın sesi, bilenmiş bir ustura gibi keskinleşmişti. “Onu göremezsiniz. İşi var. Eğer kız filan istemiyorsanız, çekip gidin, daha iyi olur.”

“Peki, ona burada olduğumu söyleyemez misiniz?”

“Sizi tanıyor mu?”

“Bilmiyorum.” Adam, cesaretinin eridiğini duyuyordu. Bu hatırladığı soğuk bir duyguydu. “Bilmiyorum,” dedi. “Ama ona, kendisini Adam Trask’in görmek istediğini söyler misiniz?”

“Anlıyorum. Peki, ona haber vereyim,” dedi kız. Sonra sessizce sağdaki bir kapıya gidip açtı. Adam, anlayamadığı kısa bir konuşma duydu, sonra bir adam kapıdan baktı. Odanın bir yanında, ağır perdelerle örtülü bir geçit vardı. Kız, perdelerin ağır kıvrımlarını aralayıp gözden uzaklaştı. Adam, koltuğuna yaslandı. Göz ucuyla içerdeki adamın başını uzatıp çektiğini gördü.

Kate’in özel odası rahat ve etkileyiciydi. Faye’in oturduğu odaya hiç mi hiç benzemiyordu. Duvarlar sarı ipek kaplanmıştı, perdeler elma yeşiliydi. Baştan aşağı ipek bir odaydı burası. Derin koltuklar, yumuşak yastıklar, ipek abajurlu lambalar, odanın bir ucundaki geniş yatak, her şey ipek kaplıydı. Yatağın üzerinde, göz alıcı beyaz satenden bir örtü ve kocaman bir yastık kümesi vardı. Duvarlarda ne bir resim, ne bir fotoğraf, ne de herhangi özel bir şey bulunuyordu. Yatağın yanındaki abanozdan tuvalet masasının üzerinde bir tek şişe bile yoktu. Yalnız yüzeyin parıltısı yansıyordu üçlü aynada. Eski ve uzun tüylü Çin halısı safran sarısıydı, üzerinde elma yeşili bir ejderha vardı. Odanın bir ucu yatak odası, orta bölümü oturma odası, öbür ucuysa yazıhane olarak kullanılıyordu. Burada, altın renkli meşeden çekmeceler, üzerinde altın yaldızlı harfler bulunan kocaman siyah bir kasa, kapaklı bir yazı masası, masanın üzerinde yeşil siperlikli ikiz lambalar, döner bir koltuk, onun yanında da alçak bir koltuk vardı.

Kate, masanın arkasındaki döner koltukta oturuyordu. Hâlâ güzeldi. Saçları yine sarı olmuştu. Küçük ağzı, eskisi gibi yine sımsıkı kapalı duruyor ve uçları yukarı doğru kıvrılıyordu. Ama Kate’in hatları bozulmuş, inceliğini yitirmişti. Omuzları hantallaşmış, buna karşılık elleri, sıska ve buruşuk bir görünüş almıştı. Yanakları şişkinleşmiş, çenesinin altı sarkmıştı. Göğüsleri yine ufacıktı, ama karnının üstü biraz yağ bağlamış, dışarı doğru taşmıştı. Kalçaları narindi yine. Bacakları ve ayaklarıysa öyle şişmanlamıştı ki, alçak topuklu ayakkabılarının üzerinden etleri fırlıyordu. Damarları sıkmak için sardığı esnek sargılar, çorapların üzerinden belli belirsiz görünüyordu.

Her şeye karşın yine güzel ve derli topluydu. Yalnız, elleri gerçekten yaşlanmıştı. Avuç içleri ve parmak uçları gerilmiş, parlıyordu. Ellerinin üstü buruşmuş, esmer beneklerle dolmuştu. Uzun kollu, ciddi, koyu renk bir elbise giymişti. Tek kontrast, yaka ve kollarındaki kırmalı dantellerdi.

Yıllar ince bir ustalıkla çalışmıştı. İnsan, Kate’in yanı başında olsa, belki de hiçbir değişikliğin farkına varmazdı. Kate’in yanakları kırışıksız, gözleri sert ve derinliksiz, burnu zarif, dudakları da ince ve sımsıkıydı. Alnındaki yara izi ancak görülebiliyordu, tenine uygun bir pudrayla örtülmüştü.

Kate, masanın üzerinde duran bir sürü fotoğrafı inceliyordu. Bu resimlerin hepsi de aynı boydaydı, aynı kamerayla ve flaş ışığıyla çekilmişti. Her resimde başka başka kişiler vardı, ama duruşları bakımından aralarında müthiş bir benzerlik vardı. Hiçbirinde kadınların yüzü kameraya dönük değildi.

Kate, fotoğrafları dört deste halinde topladı ve her desteyi kalın bir zarfın içine koydu. Kapı çalınınca, zarfları masanın gözlerinden birine soktu. “Girin,” dedi. “O, Eva, gir gir. Geldi mi?”

Kız karşılık vermeden masaya yaklaştı. Üzerine gelen aydınlık arttıkça, yüzünün gergin, gözlerinin cam gibi parlak olduğu görülüyordu. “Yeni biri bu,” dedi. “Bir yabancı. Sizi görmek istiyor.”

“Yoo, olmaz, Eva kimin geleceğini biliyorsun.”

“Ona, görüşemeyeceğinizi söyledim. Sizi tanıyormuş galiba.”

“Peki, kim bu, Eva?”

“İri yarı, haydut gibi biri, biraz da sarhoş. Adı Adam Trask imiş.”

Kate hiçbir şey yapmadığı, hiçbir şey söylemediği halde, Eva, onun can evinden vurulduğunu anlamıştı. Kate’in sağ elinin parmakları, yavaş yavaş avcunun içine doğru kıvrıldı, sol eli de sıska bir kedi gibi masanın kenarına doğru gitti. Kate, soluğu kesilmiş gibi, öylece duruyordu. Eva sinirlenmişti. Aklı, şifoniyerinin gözündeki kutuya gitti. Şırınga iğnesi o kutuda dururdu.

En sonunda Kate konuştu. “Şu büyük koltuğa otur Eva,” dedi. “Otur bir dakika.” Kız kıpırdamayınca, kamçılar gibi bağırdı. “Otur.” Eva sindi ve büyük koltuğa oturdu. “Tırnaklarını yeme,” dedi Kate.

Eva’nın elleri ağzından ayrıldı, her biri koltuğun bir koluna yapıştı.

Kate, gözlerini dosdoğru önüne dikmiş, lambasının yeşil cam abajuruna bakıyordu. Sonra öyle birdenbire kımıldadı ki, Eva yerinden sıçradı, dudakları titredi. Kate, masanın gözünü açtı, katlanmış bir kâğıt çıkardı.

“Al! Odana git, kendine çeki düzen ver. Hepsini alma sakın, hayır, sana güvenemem.” Kate, kâğıda parmağıyla vurdu, yırtarak ikiye böldü. Birinin kenarlarını katlayarak Eva’ya verdi. Bu arada, kâğıdın açık yerlerinden beyaz, ince bir toz serpildi. “Haydi, çabuk ol,” dedi. “Aşağı indiğinde, Ralph’e söyle, holde, zili işitebileceği, ama konuşmaları işitemeyeceği bir yerde dursun. Dikkat et, dinlemesin bizi. Eğer zili işitirse -yok, ona de ki- yok yok, bırak bildiği gibi yapsın. Sonra Bay Adam Trask’i getir bana.”

“Emniyettesiniz ya, Bayan Kate?”

Kate, dönüp çıkmaya zorlayana kadar dimdik baktı ona. Sonra da arkasından seslendi. “İkinci yarıyı o gider gitmez alırsın. Haydi, şimdi çabuk ol.”

Kapı kapandıktan sonra Kate, sağdaki çekmeceyi açtı ve kısa namlulu bir tabanca çıkardı. Topunu çevirip kurşunlara baktı, çat diye kapayıp masanın üzerine koydu. Üstüne bir kâğıt örttü. Sonra ışıklardan birini söndürdü, sandalyesine yaslandı. Ellerini masanın üzerinde kenetledi.

Kapı çalınınca, “Girin” dedi, dudaklarını hemen hiç kıpırdatmamıştı.

Eva’nın gözleri ıslanmış, rahatlamıştı. “İşte, burada,” dedi ve Adam’ın arkasından kapıyı kapadı.

Adam, çevresine çabucak bir göz attı, ancak ondan sonra, masanın arkasında sessizce oturan Kate’i gördü. Baktı, sonra ona doğru yaklaştı.

Kate’in elleri çözüldü, sağ eli kâğıda doğru gitti. Gözleri soğuk ve anlamsız bir tavırla Adam’ınkilere dikilmişti.

Adam, onun saçlarım, alnındaki izi, dudaklarını, kırış kırış boynunu, kollarını, omuzlarını, düz göğsünü gördü. Derin derin içini çekti.

Kate’in eli biraz titredi. “Ne istiyorsun?” diye sordu.

Adam, masanın yanındaki koltuğa oturdu. Haykırıp boşalmak istiyordu ama yalnızca, “Şimdilik hiçbir şey,” dedi. “Yalnızca seni görmek istedim. Samuel Hamilton, burada olduğunu söylemişti.”

Adam oturur oturmaz, Kate’in elinin titremesi geçmişti. “Daha önce duymamış mıydın?” dedi.

“Hayır. Duymamıştım. Önceleri çılgına döndüm, ama şimdi iyiyim.”

Kate rahatladı, dudakları gülümsedi. Küçük dişleri göründü, uzun köpek dişleri keskin ve bembeyazdı. “Korkuttun beni,” dedi.

“Neden?”

“Seni uzun süre bekledim, sonra gelmeyince de unuttum gittim seni galiba.”

“Ben seni unutmadım,” dedi Adam. “Ama şimdi unutabilirim.”

“Ne demek bu?”

Adam, neşeyle güldü. “Şimdi seni gördüm ya, demek istiyorum, artık unutabilirim. Galiba Samuel idi, seni hiç görmediğimi söylemişti. Gerçekten de öyle. Yüzünü hatırlıyordum, ama seni hiç

görmemiştim. Şimdi unutabilirim."

Kate'in dudakları kısıldı, düz bir çizgi oldu, açık gözleri zalimce süzüldü. "Unutabileceğini mi sanıyorsun?" dedi.

"Sanıyorum değil, biliyorum."

Kate, tutumunu değiştirdi. "Belki unutmak zorunda kalmazsın," dedi. "Aramızda geçenler için şimdi üzülmüyorsan, belki artık anlaşabiliriz."

"Sanmam," dedi Adam.

"Öyle aptaldın ki, çocuk gibiydin. Kendini idare etmeyi bilmezdin. Şimdi sana öğretebilirim bunu, adam olmuşa benziyorsun."

"Öğrettin zaten," dedi Adam. "Çok acı bir ders oldu."

"İçki ister miydin?"

"Evet."

"Soluğunun kokusunu duyuyorum, rom içmişsin."

Kate kalktı, dolaptan bir şişeyle iki kadeh çıkardı. Döndüğünde Adam'ın, kalınlaşmış ayak bileklerine baktığını gördü. Birden bir öfke kapladı içini, ama dudaklarındaki gülümsemeyi bozmadı.

Şişeyi odanın ortasındaki yuvarlak masaya taşıdı, iki küçük kadehe rom koydu. "Gel, buraya otur," dedi. "Daha rahattır." Adam'ın, büyük koltuğa geçerken, gözlerini fırlak karnına diktiğini gördü. Ona bir kadeh uzattı, sonra oturdu, ellerini karnının üzerinde kavuşturdu.

Adam, kadeh elinde, öyle duruyordu.

"İç," dedi Kate, "güzel bir romdur."

Adam, ona gülümsedi. Kate, onun böyle gülümsediğini hiç görmemişti. "Eva, bana burada olduğunu söylediğinde, ilk önce seni dışarı attırmayı düşündüm."

"Geri gelirdim," dedi Adam. "Seni görmem gerekiyordu. Samuel'e güvenmediğimden değil, ama kendi kendime kanıtlamak zorundaydım."

"Romunu iç."

Adam, onun kadehine baktı.

"Herhalde seni zehirleyeceğimi san..." dedi, durdu, bunu söylediği için kendi kendine kızmıştı.

Adam gülümsüyor, hâlâ onun kadehine bakıyordu. Kate'in kan beynine sıçradı. Kadehini aldı, dudaklarına değdirdi. "İçki beni hasta ediyor," dedi. "Hiç içmem ben. Zehirler beni." Ağzını sıkı sıkı kapadı, sivri dişleriyle alt dudağını ısırdı.

Adam, ona bakmaya devam ediyordu.

Kate'in öfkesi kontrolünü aşmıştı, kendini tutamaz olmuştu artık. Romu bir yudumda boğazından aşağı döktü. Biraz öksürdü, gözleri yaşardı. Yaşları elinin tersiyle sildi. "Bana pek güvenmiyorsun," dedi.

"Hayır, güvenmiyorum," dedi Adam. Kadehini kaldırdı, romunu içti. Sonra kalktı, kadehlerin ikisini de doldurdu.

Kate paniğe kapılmıştı. "Daha fazla içmeyeceğim," dedi.

"İçmek zorunda değilsin," dedi Adam. "Ben de şunu bitireyim, gideceğim."

Alkol, Kate'in boğazını kavurmuştu. İçinde, o kendisini korkutan kıpırtıyı duyuyordu. "Ne senden korkum var, ne de başkalarından," dedi. İkinci kadehi de içti.

"Benden korkman için hiçbir neden yok," dedi Adam. "Beni şimdi unutabilirsin. Ama zaten unuttum demiştin." Kendini şahane bir güvenlik ve sıcaklık içinde duyuyordu, yıllardır bu kadar iyi olmamıştı. "Samuel Hamilton'ın cenazesine gelmiştim," dedi. "İyi bir adamdı. Arayacağım onu. Hatırlıyor musun Cathy, ikizlerin doğumuna yardım etmişti?"

Kate'in içindeki içki köpürdü. Karşı koymaya çabaladı. Ama sıkıntısı yüzünden belli oluyordu.

"Ne oluyor?" diye sordu Adam.

"Sana söyledim ya, içki beni zehirler, hasta eder beni."

"Tehlikeyi göze alamazdım," dedi Adam sakin bir sesle. "Beni bir kez vurdun. Kimbilir daha başka neler de yaptın?"

"O da ne demek?"

"Birtakım rezillikler geldi kulağıma. İğrenç şeyler."

Kate, bir an için, alkole karşı kendinde yaptığı çatışmayı unuttu, partiyi yitirmişti artık. Beynini bir kızıllık kavurmaya başlamış, korkusu yok olmuş, yerini sakınmasız bir kıyıcılığa bırakmıştı. Şişeyi kaptı, kadehini doldurdu.

Adam, kendisine de bir kadeh doldurmak için ayağa kalktı. İçinde, kendisine tamamen yabancı bir duygu belirmişti. Kate'in içinde bulunduğu durumu gördükçe zevk alıyordu. Onun çırpınması hoşuna gidiyordu. Onu cezalandırmak içini rahatlatıyordu, ama bir yandan da tetikteydi. Kendi kendine, 'Dikkat etmeliyim,' diyordu. 'Konuşma, sakın konuşma.'

"Samuel Hamilton bana yıllarca çok iyi arkadaşlık etti," dedi yüksek sesle. "Onu arayacağım."

Kate, romu içerken biraz dökmüş, dudaklarının kenarı ıslanmıştı. "Ben ondan nefret ederdim," dedi. "Elimden gelse, öldürürdüm onu."

"Neden? Bize karşı hep iyi davranmıştı."

"Benim... benim içimi okurdu."

"Ne çıkar? Benim de içimi okurdu ve bana yardım ederdi."

"Ondan nefret ediyorum. Öldüğü iyi olmuş."

"Keşke ben de senin içini okuyabilseydim, ne iyi olurdu," dedi Adam.

Kate'in dudakları kıvrıldı. "Sen aptalın birisin," dedi. "Senden nefret etmiyorum. Sen güçsüz aptalın tekisin."

Kate'in sinirleri gerildikçe, Adam'ın üzerine tatlı bir sakinlik çöküyordu.

"Otur orada da sırıt sen bakalım!" diye haykırdı Kate. "Artık zincirlerinden kurtuldun sanıyorsun, değil mi? Bir-iki kadeh içtin, tamam, adam oldun sanıyorsun! Küçük parmağımla bir işaretime bakar. Salyaların akarak, dizüstü sürünür gelirsin bana." Kendine egemen olma duygusu gevşemiş, o tilki kurnazlığı yok olmuştu. "Bilirim seni ben," dedi. "O korkak yüreğini bilirim."

Adam, gülümsemeye devam ediyordu. İçkisinden şöyle bir tattı, Kate'e de içkisini hatırlattı. O da kadehini yeniden doldurdu. Şişenin ağzı kadehine çarptı.

"Yaralıyken, sana ihtiyacım vardı," dedi Kate. "Ama sen sırnaştın. Artık sana ihtiyacım kalmadığı zaman da, beni durdurmaya çalıştın. Bırak öyle çirkin çirkin sırıtmayı."

"Nedir senin bu kadar nefret ettiğin şey, hayret ediyorum?"

"Hayret ediyorsun ha!" Artık sakınmadan konuşuyordu. "Nefret etmiyorum, tiksiniyorum. Daha küçücük bir çocukken, ne ahmak, ne yalancı şeyler olduklarını bilirdim onların, annemle babamın. İyilik numarası yaparlardı. Oysa iyi değillerdi. Onları iyi tanırdım, her istediğimi yaptırabilirdim onlara. Zaten her zaman, herkese her istediğimi yaptırmışımdır. Daha yeni yetiştiğim sıralar, bir adama kendini öldürttüm. O da iyilik numarası yapıyordu, ama bütün istediği benimle yatmaktı, benim gibi küçük bir kızla."

"Ama kendini öldürdüğünü söylüyorsun. Demek bir şeylere pek çok üzülmüş."

"Aptalın biriydi, kapıya gelip yalvardığını işittim. Bütün gece güldüm durdum."

"Birini bu dünyadan etmek, benim hiç de hoşuma gitmezdi."

"Sen de aptalın birisin. Benim için neler söylediklerini hatırlıyorum, 'Ne güzel yavrucak, ne tatlı, ne şirin değil mi?' Kimse beni tanıyamadı. Oysa ben onları nasıl atlattım, farkında bile olmadılar."

Adam, kadehini sonuna kadar dikti. Kendisini iyice uzak ve gözlemci buluyordu. Kate'in içinde karınca gibi kaynayan istekleri görüyor, onları okuyabiliyordu. Bazen alkolün insana verdiği o keskin anlayış duygusuyla doluydu. "Samuel Hamilton'ı sevip sevmemen önemli değil," dedi. "Ben onu akıllı buluyordum. Hatırlıyorum, bir gün bana, 'Erkekleri iyi tanıdığını sanan bir kadın, genellikle onların yalnız bir tek yanını bilir, öbür yanlarını göremez, kavrayamaz. Oysa daha başka yanları da vardır,' demişti."

"O da yalancı, ikiyüzlünün biriydi." Kate, bu sözcükleri tükürür gibi söylemişti. "İşte bundan nefret ediyorum ben. Yalancılar, herkes yalancı. Böyle bu. Foyalarını ortaya çıkarmak hoşuma gidiyor. Burunlarını kendi pisliklerine sürtmeye bayılıyorum."

Adam'ın kaşları yukarı kalktı. "Yani sence, bu dünyada yalnız kötülük ve aptallık mı var?"

"Evet. Tam söylediğin gibi işte."

"İnanmıyorum," dedi Adam sakin bir tavırla.

"İnanmıyorsun! İnanmıyorsun ha?" Adam'ı taklit ediyordu. "İster misin sana ispat edeyim?"

"Edemezsin," dedi Adam.

Kate yerinden fırladı, çalışma masasına koştu, kahverengi zarfları alıp getirdi. "Şunlara bir göz at," dedi.

"İstemiyorum."

"Ben göstereyim sana öyleyse." Zarftan bir fotoğraf aldı. "Bak şuna. Bu adam eyalet senatörü. Kongreye seçilmek niyetinde. Şu şişko göbeğine bak. Kadın gibi memeleri var. Kırbaçlanmaktan hoşlanıyor. Şu çizgi, şurdaki... kırbaç izi... Yüzündeki anlama bak! Evli, dört çocuğu var ve kongreye seçilecek. İnanmıyorsun ha? Ya şuna bak! Bu beyaz kaşalot, idare meclisi üyesi. Bu iriyarı, kırmızı İsveçlinin de Blanco yakınında çiftliği var. Ya şu, ya şu! Berkeley'de profesör. O kadar yoldan buraya, yüzüne pislik attırmak için geliyor. Felsefe profesörü. Şuna bak! Bu da papaz, İsa'nın küçük biraderi. İstediğini elde etmek için, bir evi ateşe vermiş. Şimdi de biz ona bunu başka biçimde veriyoruz. Sıska böğrünün altında yanan kibriti görüyor musun!"

"Bunları görmek istemiyorum," dedi Adam.

"İyi, ama gördün işte. Bir de inanmıyorsun! Buraya gelebilmek için yalvaracaksın sen. Çığlıkların gökleri tutacak, seni buna zorlayacağım." Adam'ı kendi etkisi altına almaya çalışıyordu ama o aldırmaz ve serbest bir tavır takınmıştı. Kate'in öfkesi dondu, zehre dönüştü. "Şimdiye kadar kimse kurtulmadı," dedi alçak bir sesle. Gözleri anlamsız ve soğuktu, ama tırnakları koltuğun kumaşını tırmalıyor, ipeklerini didikleyip saçak saçak ediyordu.

Adam içini çekti. "Eğer o resimler bende olsaydı ve adamların da bundan haberi olsaydı, hayatımı pek güvenlik içinde saymazdım," dedi. "Sanırım, o resimlerden bir teki bile, bir adamın hayatını mahvetmeye yeter. Tehlikede değil misin?"

"Sen beni çocuk mu sanıyorsun?"

"Artık sanmıyorum," dedi Adam. "Senin, sapık yaradılışlı bir insan olduğunu düşünmeye başladım ya da hiç insan filan olmadığını."

Kate gülümsedi. "Belki şimdi çaktın. Benim insan olmak istediğimi mi sanıyorsun? Şu resimlere bir baksana! İnsan olmaktansa, köpek olmayı yeğ tutarım. Ama köpek değilim. İnsanlardan daha akıllıyım ben. Kimse benim kılıma dokunamaz. Merak etme, tehlike yok." Elini, fotoğrafların bulunduğu gözlere doğru salladı. "Bende yüz tane resim var böyle. Bu adamlar çok iyi biliyorlar ki, eğer bana bir şey olursa, tam yüz mektup, her birinin içinde birer fotoğrafla postaya verilecek ve her biri, onlara en fazla zararı dokunacak yere gidecek. Hayır, hayır, bana hiçbir şey yapamazlar."

"Ama ya başına bir kaza gelse ya da bir hastalık?"

"Fark etmez," dedi Kate. Ona doğru eğildi. "Sana, bu adamların hiçbirinin bilmediği bir sır

vereyim. Birkaç yıla kadar buradan çekip gideceğim ve gittiğim zaman, bu zarflar postaya atılacak." Sandalyesinin arkasına yaslanıp, kahkahalarla güldü.

Adam ürperdi. Ona daha yakından baktı. Yüzü, gülüşü, çocuk gibi masumdu. Kalktı, kendine bir içki daha koydu, yarım kadeh. Şişe hemen hemen boşalmıştı.

"Ben senin neden bu kadar nefret ettiğini biliyorum," dedi Adam. "Sen, başkalarında olup da anlayamadığın bir şeyden nefret ediyorsun. Senin nefret ettiğin şey onlarda gördüğün kötülük değil. Sen, onlardaki, o bir türlü ulaşamadığın iyilikten nefret ediyorsun. Nedir istediğin, son amacın nedir, onu merak ediyorum."

"Bana gerekli olan parayı elde edeceğim. New York'a gideceğim ve yaşlanmayacağım. Ben yaşlı değilim. Güzel bir ev satın alacağım. Güzel bir semtte. Bir sürü hizmetçim olacak. Sonra da ilk iş olarak, bir adamı bulacağım, eğer hâlâ yaşıyorsa. Yavaş yavaş, büyük bir incelikle ona acı çektirerek hayatını söndüreceğim. Eğer bu işi gereken incelikle yapabilirsem ölmeden önce mutlaka çıldıracaktır."

Adam, sabırsızlıkla ayağını yere vurdu. "Saçma," dedi. "Doğru olamaz bu. Delilik. Hiçbiri doğru olamaz bunların. Hiçbirine inanmıyorum."

"Beni ilk görüşünü hatırlıyor musun?" diye sordu Kate.

Adam'ın yüzü karardı. "Ah Tanrım, elbette," dedi.

"Kırık çenemi, patlamış dudaklarımı, dökülmüş dişlerimi de hatırlıyor musun?"

"Evet, ama hatırlamak istemiyorum."

"İşte, bana bunları yapan adamı bulmak büyük bir zevk olacak, sonra başka zevkler de gelecek."

"Gitmeliyim," dedi Adam.

"Gitme hayatım. Şimdi gitme, aşkım. Çarşaflarım hep ipek. Bu çarşaflar cildine nasıl dokunacak duyasın istiyorum."

"Yani sen?"

"Ah, evet evet, aşkım, öyle demek istiyorum. Sen aşkta pek becerikli değilsindir, ama ben sana öğretebilirim. Sana ben öğreteceğim." Sendeleyerek kalktı, elini Adam'ın koluna koydu. Yüzü tazeleşmiş, gençleşmişti sanki. Adam, onun eline baktı. Soluk bir maymun pençesi gibi kırış kırış olduğunu gördü. Tiksintiyle çekildi.

Kate, onun bu davranışını gördü ve anladı. Ağzı gerildi.

"Anlamıyorum," dedi Adam. "Görüyorum, ama inanamıyorum. Sabahleyin kalkınca da inanamayacağım, biliyorum. Bir karabasan olmalı bu. Ama yok, olmaz, düş bile olmaz. Çünkü çocuklarımın annesi olduğunu hatırlıyorum. Onları sormadın bile. Sen çocuklarımın annesisin."

Kate, dirseklerini dizlerine dayadı, ellerini de çenesinin altına koydu. Parmakları sivri kulaklarını örtüyordu. Gözlerinde zafer ışıltıları yanıp sönüyordu. Sesi alaylı bir yumuşaklığa bürünmüştü. "Aptallar her zaman açık verirler. Ben bunu daha çocukken anlamıştım. Ben senin çocuklarının annesiyim. Senin çocukların ha! Ben anneleriyim, doğru, ama sen, sen babaları olduğunu nereden biliyorsun?"

Adam'ın ağzı bir karış açık kalmıştı. "Cathy, bu ne demek?"

"Benim adım Kate. Dinle sevgilim, dinle de düşün bakalım. Ben seni kaç sefer yanıma yaklaştırdım ki çocuğun olsun?"

"Yaralıydın," dedi Adam. "Fena halde yaralanmıştın."

"Bir sefer," dedi Kate. "Yalnızca bir sefer."

"Gebelik seni hasta etmişti," diye karşı çıktı Adam. "Güç olurdu senin için."

Kate ona tatlı tatlı gülümsedi. "Ama kardeşin için pek öyle yaralı değildim."

"Kardeşim mi?"

“Charles’ı unuttun mu?”
Adam güldü. “Sen bir şeytansın,” dedi. “Ama kardeşimin bunu yapacağına inanır mıyım sanıyorsun?”
“İster inan, ister inanma, umurumda bile değil.”
“İnanmıyorum!”
“İnanacaksın. Önce merak edecek, sonra kararsızlığa düşeceksin. O günlere dönecek, Charles’ı, hakkında bütün bildiklerini düşüneceksin. Charles’ı sevebilirdim. Bir bakıma bana benzerdi.”
“Benzemezdi.”
“Hatırlayacaksın,” dedi Kate. “Belki bir gün, tadında bir gariplik bulduğun bir çay içtiğini de hatırlayacaksın. Yanlışlıkla benim ilacımı içmiştin, hatırladın mı? Hayatında hiç o kadar derin uyumamıştın, çok geç uyanmıştın, kafan kazan gibiydi.”
“Böyle bir şeyi tasarlayamayacak kadar yaralıydın.”
“Ben her şeyi yapabilirim. Ve şimdi, aşkım, çıkar üzerindekileri, sana daha neler yapabileceğimi göstereyim.”
Adam, gözlerini kapadı. Başı romdan fırıl fırıl dönüyordu. Gözlerini açtı, başını şiddetle salladı. “Hiç önemi yok, doğru olsa bile, önemi yok.” Sonra güldü, çünkü bunun gerçekten böyle olduğunu biliyordu. Birden kalktı, başı dönünce de koltuğun arkasına tutunmak zorunda kaldı.
Kate ayağa fırladı, iki eliyle birden Adam’ın kolunu yakaladı. “Bırak, ceketini ben çıkarayım,” dedi.
Adam, koluna yapışan elleri, tel söker gibi kıvırıp açtı. Sonra sendeleyerek kapıya doğru yürüdü.
Kate’in gözlerinde, dizginsiz bir öfke parladı. Haykırdı. Uzun ve keskin bir hayvan çığlığıydı bu. Adam durdu, ona doğru döndü. Kapı, pat diye ardına kadar açıldı. Evin fedaisi üç adım attı, bacaklarını gerdi, bütün ağırlığını geriye vererek, yumruğunu Adam’ın kulaktozuna indirdi. Adam yere serildi.
“Tekmele! Tekmele onu!” diye haykırdı Kate.
Ralph, yerde yatan adama yaklaştı, uzaklığı kestirdi şöyle bir. Sonra Adam’ın açık gözlerinin kendisine bakmakta olduğunu fark etti. Sinirli sinirli Kate’e döndü.
Kate’in sesi buz gibiydi. “Tekmele dedim sana. Dağıt suratını!”
“Karşı koymuyor,” dedi Ralph. “Dövüşecek hali kalmamış.”
Kate oturdu. Ağzından soluyor, ellerini kucağında ovuşturuyordu. “Adam,” dedi, “senden nefret ediyorum. Senden ilk kez nefret ediyorum. Senden nefret ediyorum! Adam, beni işitiyor musun! Senden nefret ediyorum!”
Adam, oturmaya çalıştı, düştü, yeniden davrandı. Yerde oturarak Kate’e baktı. “Önemi yok, artık hiç önemi yok.”
Dizlerinin üzerinde doğruldu. Yumruklarını yere dayayarak durdu. “Biliyor musun? Seni, dünyada her şeyden çok sevmiştim. Evet, öylesine şiddetle sevmiştim ki, az daha ölüyordum.”
“Sürünerek geleceksin yine,” dedi Kate. “Yerlerde sürünerek, yalvararak geleceksin.”
“Tekmeleyeyim mi, Bayan Kate?” diye sordu Ralph. Kate karşılık vermedi.
Adam, ağır ağır kapıya yöneldi, adımlarını tartarak atıyordu. Eli kapı tokmağını kurcalıyordu.
“Adam!” diye seslendi Kate.
Adam, ağır ağır döndü. Eski bir anıya gülümser gibi gülümsedi ona. Sonra çıktı, kapıyı ardından usulca kapadı.
Kate, kapıya baktı. Gözlerinde perişanlık okunuyordu.

Yirmi Altıncı Bölüm

1

Adam, Salinas'tan King City'ye dönerken, trende, belli belirsiz sesler, renkler ve biçimlerden bir bulut içindeydi. Ne düşündüğünün farkında değildi.

İnsan ruhu, kendine özgü bir yöntemle, o derin karanlığında, sorunları inceler, geri çevirir ya da kabul eder, buna inanıyorum ben. Bu işleyiş, insanların bazen öyle değişik yanlarını ilgilendirir ki, onların var olduğunu kendisi bile bilmiyordur. Çoğu zaman, sıkıntı ve acı içinde yatarız, bunun neden ileri geldiğini de bilmeyiz, ama sabahleyin önümüzde yepyeni bir yol, bir aydınlık uzanır. Bu, belki de o kapkara düşüncenin sonucudur. Yine bazı sabahlar uyanırız ki, kanımız heyecanla fıkırdar, yüreğimiz, içimiz neşeyle dolmuş, elektriklenmiştir. Ortada belirli bir neden yoktur.

Samuel'in cenazesi, Kate'le yaptığı konuşma, Adam'ı üzmeli, acılara düşürmeliydi, ama öyle olmadı. O bulanık, kurşuni düşünceler yığınından bir coşkunluk doğdu. Kendini genç, özgür ve sevince susamış duyuyordu. King City'de trenden indi. Dosdoğru arabalığa gidip arabasıyla atını almak yerine, Will Hamilton'ın yeni garajına doğru yürüdü.

Will, cam duvarlı bürosunda oturuyordu. Buradan, tamircilerini, işin gürültüsünü duymadan izleyebiliyordu. Yavaş yavaş göbekleniyordu Will.

Küba'dan gönderilen yaprak sigaralarına ilişkin bir duyuruyu inceliyordu. Babasının yasını tuttuğunu sanıyordu, ama öyle değildi. Yalnız, Tom için biraz kaygılanıyordu. Tom, cenazeden sonra, doğru San Francisco'ya gitmişti. Will, kendini Tom gibi alkolle avutmaktansa, işine vermeyi daha ağırbaşlı bir davranış sayıyordu. Adam bürodan içeri girince, başını kaldırıp baktı, eliyle, büyük meşin koltuklardan birini gösterdi. Bu koltukları, ödeyecekleri faturaların müthişliğini fark etmesinler diye, müşteriler için almıştı.

Adam oturdu. "Bilmem size başsağlığı diledim mi?" dedi.

"Üzücü bir dönem," dedi Will. "Cenazede bulundunuz mu?"

"Evet," dedi Adam. "Babanız için nasıl duygular beslediğimi biliyor musunuz? Bana, unutamayacağım şeyler vermişti."

"Herkes sayardı onu," dedi Will. "Mezarlıkta, iki yüzü aşkın insan vardı. İki yüzü aşkın."

"Böyle bir insan ölmez," dedi Adam. Bu gerçeği kendisi de o anda keşfetmişti. "Onu ölmüş gibi düşünemiyorum. Bana, eskisinden daha canlı imiş gibi geliyor."

"Doğru," dedi Will, ama onun için doğru değildi bu. Will'e göre, Samuel ölmüştü.

"Söylediği şeyleri düşünüyorum," diye sürdürdü Adam. "O söylerken, ben pek kulak asmamıştım ama, şimdi hepsini yeniden hatırlıyorum, o sözleri söylerkenki yüzünü görebiliyorum."

"Doğru, ben de şimdi aynı şeyi düşünüyordum. Çiftliğinize dönüyor musunuz?"

"Evet. Ama daha önce size uğrayıp konuşayım dedim. Bir otomobil satın almak istiyorum."

Will'de birden bir değişiklik oldu, üzerine sessiz bir canlılık geldi. "Bu vadide otomobil alacak son insanın siz olduğunu düşünürdüm hep." Yarı kapalı gözlerinin ardından, Adam'ın tepkisini bekledi.

Adam güldü. "Bunu hak ettim sanırım," dedi. "Belki de bendeki değişiklikten babanız sorumludur."

"Nasıl yani?"

"Açıklayabileceğimi sanmıyorum. Neyse, otomobil konusunda konuşalım."

“Bakın, size işin doğrusunu söyleyeyim. Siparişleri karşılayabilmek için akla karayı seçiyorum. Araba isteyenlerin koca bir listesi var elimde.”

“Ya, öyle mi? Peki, öyleyse benim adımı da listeye yazıverin.”

“Seve seve Bay Trask, ayrıca...” Bir süre sustu. “Siz aileye çok yakınsınız. Bu yüzden bir vazgeçen olursa, adınızı listenin yukarılarına seve seve çıkarırım.”

“Çok naziksiniz,” dedi Adam.

“Nasıl düzenleyeyim istersiniz?”

“Nasıl, yani?”

“Yani, aydan aya ödenmek üzere düzenleyebilirim.’’

“Böyle daha pahalı olmaz mı?”

“Doğrusu, faiz ve taşıma ücreti var. Bazı kimseler bu yolu daha elverişli buluyorlar.”

“Ben peşin parayla alırım herhalde,” dedi Adam. “Sürüncemede bırakmanın bir anlamı yok.”

Will kıkırdadı. “Herkes sizin gibi düşünmüyor,” dedi. “Öyle bir zaman gelecek ki, para kaybetmeyi göze almadan, peşin fiyatla araba satamayacağım.”

“Bunu hiç düşünmemiştim. Beni listeye yazacaksınız demek?”

Will ona doğru eğildi. “Bay Trask, sizi listenin en başına yazacağım. İlk gelen araba sizin olacak.”

“Teşekkür ederim.”

“Size yardım etmekle mutlu olurum,” dedi Will.

“Anneniz nasıl karşıladı?” diye sordu Adam.

Will, koltuğunda arkasına yaslandı, yüzüne şefkatli bir gülümseme yayıldı. “Olağanüstü bir kadındır o,” dedi. “Kaya gibi, Geçirdiğimiz bütün o güç zamanları düşünüyorum da, böyle zamanlarımız da pek çoktu doğrusu. Babam pek pratik bir adam sayılmazdı. Her zaman ya bulutlarda gezer ya da bir kitaba gömülür kalırdı. Bizleri çekip çeviren, Hamiltonları yoksulluğa düşmekten koruyan annemdir sanırım.”

“İyi bir kadın.”

“Yalnızca iyi değil, güçlüdür de o. İki ayağının üzerinde durur. Bir güç kalesidir. Cenazeden sonra Olive’nin evine döndünüz mü?”

“Hayır, dönmedim.”

“Yüzden fazla insan döndü. Ve annem bütün o piliçleri kızarttı, herkesin yeterince almasına göz kulak oldu.”

“Yok canım!”

“Evet, öyle. Hem de ne zaman... kendi kocasıydı ölen.”

“Olağanüstü bir kadın,” diyerek, Will’in deyimini kullandı Adam da.

“Annem pratiktir. Herkesin doyurulması gerektiğini biliyordu ve herkesi doyurdu.”

“Dilerim hasta filan olmaz, ama onun için büyük bir kayıp bu.”

“Bunu da atlatacaktır. Hem, hepimizden çok yaşayacak, öyle minik bir kadıncıktır o.”

Adam, arabasıyla çiftliğe dönerken, yıllardır görmediği şeylerin gözüne çarptığını fark etti. Diz boyu otlar arasındaki yabani çiçekleri, yamaçlarda patikalardan rahat rahat çıkan, otlayan al renkli inekleri gördü. Kendi topraklarına vardığında, birden öyle derin bir zevk duydu ki, nedenini araştırmaya girişti hemen, sonra birden baktı, atın ayaklarının ritmine uymuş, yüksek sesle, “Özgürüm. Dertlenmene gerek yok artık. Özgürüm. Gitti o artık. Benden çıktı gitti. Oh, ulu Tanrım, özgürüm!” diye şarkı söylüyor.

Uzanıp, yolun kıyısındaki gümüş renkli adaçayından kopardı, tüylerini yoldu. Parmakları yapış yapış olunca, burnuna götürüp, o keskin, ciğerlerine işleyen kokuyu içine çekti. Evine döndüğü için

mutluydu. İkizlerin iki günde ne kadar büyüdüklerini merak ediyor, görmek istiyordu.

“Özgürüm artık, gitti o,” diye şarkı söyledi.

2

Lee, Adam’ı karşılamak için evden çıktı. Adam arabadan inerken, atın başından tutup bekledi.

“Çocuklar nasıl?” diye sordu Adam.

“İyiler. Onlara okla yay yaptım, ırmağın aşağısına tavşan avlamaya gittiler.”

“Her şey yolunda mı?”

Lee, ona sert sert baktı, bir şeyler söyleyecekti ki, düşüncesini değiştirdi. “Cenaze nasıl oldu?” diye sordu.

“Çok kalabalıktı. Bir sürü dostu varmış. Öldüğünü bir türlü kafama yerleştiremiyorum.”

“Benim halkım, ölüleri davullarla gömer, şeytanları şaşırtmak için üzerine kâğıt parçaları serperler. Mezara, çiçek yerine kızarmış domuz koyarlar. Bizler, pratik insanlarızdır, her zaman biraz açızdır. Ama şeytanlarımız pek zeki değildir. Onları alt edebiliriz.”

“Sanırım, Samuel de böyle bir cenazeden hoşlanırdı. İlgisini çekerdi.” Lee’nin kendisine baktığını fark etti. “Atı götür Lee, sonra gel, biraz çay yap. Seninle konuşmak istiyorum.”

Adam içeri girdi, siyah giysilerini çıkardı. Romun tatlı, ama artık ekşi gelen kokusunu ancak şimdi üzerinde duyuyordu. Bütün çamaşırlarını çıkardı ve bu koku derisinin bütün gözeneklerinden çıkıp gidinceye kadar sabunlandı. Üzerine temiz, mavi bir gömlekle bir iş tulumu geçirdi. Tulum, yıkana yıkana yumuşacık olmuş, rengi açılmış, dizleri de aşındığı için daha açık mavi bir renk almıştı. Adam, ağır ağır tıraş oldu. Saçını tararken, Lee’nin mutfakta, ocak başında takırdayışını dinliyordu. Sonra oturma odasına geçti. Lee, onun geniş koltuğunun yanına bir fincan ve şekerlik koymuştu. Adam çevresine bakındı, çiçekli perdeleri gördü, yıkana yıkana çiçekleri solmuştu. Yerdeki halılar yıpranmış, koridordaki muşamba üzerinde koyu bir yol meydana gelmişti. Bunların hepsini yeni görüyordu.

Lee, çaydanlıkla içeri girince, Adam, “Kendine de bir fincan getir Lee,” dedi. “O senin içkinden biraz varsa, ben de içmek isterim. Dün gece sarhoş oldum.”

“Siz mi sarhoş oldunuz? İnanmam.”

“Evet, sarhoş oldum. Seninle konuşmak istiyorum bu konuda. Yüzüme bakıp durduğunun farkındayım.”

“Öyle mi?” dedi Lee. Mutfağa, içki, kadeh ve fincan getirmeye gitti. Geri döndüğünde, “Yıllardan beri ilk olarak, sizinle ve Bay Hamilton’la içtim,” dedi.

“Çocuklara ad koyduğumuz gün mü?”

“Evet, o gün. “ Lee, yeşil çayı koydu. Adam’ın fincanına iki kaşık dolusu şeker koyuşunu seyretti.

Adam, çayını karıştırdı ve şeker kristallerinin sıvının içinde döne döne kayboluşunu seyretti. “Onu görmeye gittim,” dedi.

“Gidersiniz diye düşünmüştüm. Doğrusunu isterseniz, bir insan bu kadar uzun zaman nasıl sabreder, anlayamıyorum.”

“Belki ben insan değilim.”

“Onu da düşündüm. Nasıldı?”

Adam ağır ağır, “Anlayamıyorum,” dedi. “Dünyada böyle bir yaratık bulunabileceğini aklım almıyor.”

“Siz Batılıların bir kusurunuz var, bazı şeyleri açıklamaya yarayacak şeytanlarınız yok. Sonra mı sarhoş oldunuz?”

“Hayır, daha önce ve orada. Cesarete ihtiyacım vardı galiba.”

“Şimdi iyi görünüyorsunuz.”

“İyiyim. Ben de seninle bunu konuşmak istiyordum.” Durdu, düşünceli bir tavırla, “Geçen yıl bu zamanlar, konuşmak için Samuel Hamilton’a koşardım,” dedi.

“Belki ikimizde ondan bir şeyler var. Belki ölümsüzlük budur.”

“Bir uykudan uyanmış gibiyim. Garip bir biçimde gözlerim açıldı. Üzerimden ağır bir yük kalktı.”

“Kullandığınız sözcükler bile, Bay Hamilton’ınkilere benziyor. Ölümsüz tanıdıklarım konusunda bir kuram geliştireceğim bu gidişle.”

Adam, kara renkli içkisini içti, dudaklarını yaladı. “Kurtuldum artık. Birine söylemem gerekiyor. Artık çocuklarımla birlikte yaşayabilirim. Hatta bir kadın bile bulabilirim. Ne söylediğimi anlıyor musun?”

“Evet, anlıyorum. Ben gözlerinizden, gövdenizin duruşundan bile anlayabiliyorum. İnsan, böyle bir konuda yalan söyleyemez. Çocukları seveceksiniz sanırım.”

“Hiç olmazsa kendime bir fırsat tanıyacağım. Bana biraz daha içki verir misin, biraz da çay.”

Lee çay koydu, kendi fincanını aldı.

“Nasıl oluyor da ağzın haşlanmıyor bilmem, bu kadar sıcak içiyorsun.”

Lee içinden gülüyordu. Adam, ona baktı, Lee’nin eskisi gibi genç olmadığını fark etti. Yanaklarının derisi gerilmiş, cilalı gibi parlıyordu. Gözlerinin çevresinde, sinirli, kırmızı bir halka belirmişti.

Lee, elindeki incecik fincana bakarken, dudaklarında bir anı gülümsemesi belirdi. “Siz artık kendinizi özgür duyuyorsanız, belki bana da özgürlüğümü verirsiniz,” dedi.

“O da ne demek Lee?”

“Gitmek istesem bırakır mısınız?”

“Elbette gidebilirsin. Burada mutlu değil misin?”

“Sizlerin mutluluk dediğiniz şeyi hiç bilmedim ben. Biz memnun olmayı isteriz.”

“Söyle öyleyse. Buradan memnun değil misin?”

“İnsan, yapmak istediklerini yapamazsa, memnun olmaz sanırım.”

“Ne yapmak istiyorsun?”

“Vallahi, biri için artık çok geç. Karım olsun, oğullarım olsun isterdim. Belki de zavallı çocuklarıma, ‘babanın aklını geçirmek’ denen saçmalığı aktarmak isterdim.”

“Daha pek yaşlı değilsin ki.”

“Ah, sanırım, fiziksel bakımdan bir çocuğun babası olabilecek yaştayım. Ama beni düşündüren bu değil. Sessiz bir okuma lambasıyla nikâhlandım ben. Biliyor musunuz Bay Trask, bir zamanlar bir karım vardı benim de. Sizin gibi, ben de onu kafamda yarattım. Yalnız benimkinin, benim kafamın dışında hayatı yoktu. Küçük odamda bana iyi arkadaşlık ediyordu. Onunla konuşurdum, o dinlerdi. Sonra o konuşur, bana bir kadının öğleden sonrasını anlatırdı. Çok güzeldi, koketçe nükteler yapardı. Ama şimdi, onu dinler miydim, bilmem. Onu üzmek, yalnızlık çektirmek istemezdim. Böylece tasarılarımdan biri suya düştü.”

“Öteki neydi?”

“Bundan, Bay Hamilton’a söz etmiştim. San Fransisco’daki Çin Mahallesi’nde bir kitapçı dükkânı açmak istiyorum. Dükkânın arkasında yatar kalkarım. Günlerim tartışmalar, konuşmalarla dolu geçer. Dükkânda, o Sung sülâlesinden kalma üzeri ejderha kakmalı mürekkep hokkalarından bulundurmak

isterim. Mürekkep, köknar odunun dumanı ve yabani eşeklerin derisinden elde edilen bir yapışkanla hazırlanır. Bu mürekkeple boyadığınız şey, fizik olarak siyahtır, ama siz onda, dünyanın bütün renklerini görebilirsiniz. Belki ressamın biri gelir, onunla yöntem üzerinde konuşur, fiyat için pazarlık ederiz."

"Uydurmuyorsun ya bütün bunları?"

"Hayır. Eğer siz iyileştinizse, özgürseniz, ben de bu küçük kitapçı dükkânını açmak istiyorum. Orada ölmek isterdim."

Adam, bir süre sessizce oturdu. Ilık çayının içindeki şekeri karıştırıyordu. "Garip," dedi sonra. "Keşke kölem olsaydın, seni azat etmeyi kabul etmeseydim, diye düşünüyorum. İstiyorsan, gidebilirsin elbet. Hatta sana, dükkân için borç da verebilirim."

"A, param var benim. Uzun süredir hazır duruyor."

"Senin gideceğini hiç düşünmemiştim. Öylesine kabullenmiştim seni." Omuzlarını dikleştirdi. "Biraz daha bekleyemez misin?"

"Ne için?"

"Bana, çocuklarımla yakınlık kurmamda yardımcı olmanı istiyorum. Burayı yeni bir biçime sokmak ya da satmak, kiralamak niyetindeyim. Kaç param kaldığını, kalanla neler yapabileceğimi bilmek istiyorum."

"Bana tuzak kurmuyorsunuz ya?" diye sordu Lee. "Dileklerim eskisi kadar güçlü değil. Konuşup beni vazgeçirirsiniz, daha kötüsü, bana ihtiyacınız olduğunu söyleyip engel olursunuz diye korkuyorum. Ne olur, bana ihtiyaç duymamaya bakın. Benim gibi yalnız bir adam için en korkunç yemdir bu."

"Yalnız bir adam ha. Ben bunları düşünemeyecek kadar kendi içime döktüm herhalde."

"Bay Hamilton biliyordu," dedi Lee. Başını kaldırdı, şiş gözkapaklarının altından, gözlerinden kıvılcımlar saçılıyordu. "Biz Çinliler, kendimizi hep denetleriz, duygularımızı göstermeyiz. Bay Hamilton'ı severdim. İzin verirseniz, yarın Salinas'a gitmek istiyorum."

"İstediğini yap. Tanrı biliyor ya, bana yeterince iyilikte bulundun."

"Şeytan kâğıtları serpmek, babamın mezarına küçük bir kızarmış domuz bırakmak istiyorum."

Adam, birden yerinden kalktı, fincana çarparak geçti, Lee'yi öyle oturur bırakarak odadan çıktı.

Yirmi Yedinci Bölüm

1

O yıl, yağmurlar öyle usuldan yağmıştı ki, Salinas Irmağı taşmadı. Geniş, kül rengi kumlarla kaplı yatağında, incecik bir dere gibi, bir ileri bir geri, kıvrıla kıvrıla akıyordu. Sular da bulanık değildi, duru ve güzeldi. Irmak yatağında büyüyen söğütler iyice yapraklanmış, yabani kara yemişlerden yeni yeni sürgünler fışkırmıştı.

Hava mart ayından umulmayacak kadar ılıktı, güneyden aralıksız bir uçurtma rüzgârı esiyor, yaprakların gümüş renkli alt yüzlerini tersine çeviriyordu.

Çalıların, birbirine girmiş dalların ördüğü eşsiz perde önünde küçük bir tavşan güneşte oturmuş, sabah yiyecek ararken çiğlerden ıslanmış göğsünün tüylerini kurutuyordu. Tavşan, arada bir burnunu buruşturuyor, ikide bir kulaklarını dikerek kendisi için tehlikeli olabilecek en küçük sesleri bile kolluyordu. Topraktan ayaklarına ritmik bir titreşim gelmiş, kulakları dikilmiş, burnu buruşmuştu, ama sonra bunlar kesilmişti. Yirmi metre kadar ötedeki söğüdün dalları kıpırdamış, ama rüzgâr altına düştüğü için, tavşanın burnuna tehlike kokusu gelmemişti.

Son iki dakikadan beri bazı sesler duyuyordu, tehlike sesleri değildi bunlar. Yabani bir güvercinin kanat çırpmasına benzer bir fısıltı, bir gerilmeydi. Tavşan arka ayağını tembel tembel, ılık güneşe uzattı. Yeniden bir ses, bir ıslık, ve kürküne tak diye bir şey saplandı. Tavşan öylece kaldı, gözleri büyüdü. Göğsünde, bambudan yapılmış bir ok vardı, demirden ucu öbür taraftan çıkıp yere saplanmıştı. Tavşan yana devrildi, ayakları bir an havada koşuştu, sonra duruverdi.

Söğüdün arkasından, dizlerinin üzerinde sürüne sürüne iki çocuk çıktı. Ellerinde bir metrelik yaylar vardı. Sol omuzlarına asılı sadaklarında, tüylü uçları görünen birer demet ok bulunuyordu. İkisi de tulum ve soluk mavi gömlekler giymişlerdi. Her birinin şakağına güzel birer hindi tüyü yapıştırılmıştı.

Çocuklar iki büklüm, Kızılderililer gibi sakınarak ilerlediler. Kurbanlarının üzerine eğildikleri zaman, tavşanın ölüm çırpınmaları sona ermişti.

“Tam yüreğinden,” dedi Cal. Sanki başka türlü olması imkânsızmış gibi. Aron eğilip baktı, bir şey demedi. “Senin vurduğunu söyleyeceğim,” diye sürdürdü Cal. “Ben kendime pay çıkaracak değilim. Zorlu bir vuruş olduğunu söyleyeceğim.”

“Eh, öyleydi doğrusu.”

“Evet, söylüyorum işte. Lee’ye de, babama da seni öveceğim.”

“Bilmem hepsini üstüme almaya gerek var mı?” dedi Aron. “Bak, ne yapalım, biliyor musun? Bir tavşan daha vurursak, ikimizin de birer tane vurduğunu söyleriz. Ama bir tane daha vuramazsak, o zaman, buna ikimizin de nişan aldığını, hangimizin vurduğunu kestiremediğimizi söyleriz, olmaz mı?”

Cal, kurnazca sordu. “Demek kendine pay çıkarmak istemiyorsun ha?”

“Evet, hepsini üzerime almak istemiyorum. Aramızda bölüşebiliriz.”

“Zaten benim okumdu,” dedi Cal.

“Hayır, değildi.”

“Bak şu tüylere, şu çentiği görüyor musun? Benim.”

“Peki, nasıl olmuş da benim sadağıma girmiş? Ben çentik filan hatırlamıyorum.”

“Belki sen hatırlamıyorsun. Neyse, ben yine de bu şerefi sana bağışlayacağım.”

“Hayır Cal,” dedi Aron. “Bunu istemem. İkimizin de aynı anda ok attığımızı söyleriz.”

“Peki, madem öyle istiyorsun. Ama ya Lee anlarsa benim okum olduğunu?”

“Benim sadağıma girdiğini söyleriz.”

“Buna inanır mı sanıyorsun? Senin yalan söylediğini sanır.”

Aron, çaresizlik içinde, “Eğer sen vurdun sanırsa sansın, ne yapalım,” dedi.

“Yalnızca bilmeni istedim,” dedi Cal. “Ya da Lee böyle düşünürse, diye!” Oku çekip çıkardı. Tavşanın beyaz tüyleri, yüreğinin kanıyla koyu kırmızıya boyandı. Cal, oku kendi sadağına koydu. Gururlu bir tavırla, “Tavşanı sen taşı,” dedi.

“Artık dönsek,” dedi Aron. “Belki babam gelmiştir.”

“Bu tavşanı pişirip yiyebiliriz,” dedi Cal. “Bütün gece dışarda kalabiliriz o zaman.”

“Geceler çok soğuk oluyor, Cal. Bu sabah nasıl titredik hatırlamıyor musun?”

“Bana göre pek soğuk değil,” dedi Cal. “Ben soğuğu hiç duymam.”

“Ama bu sabah üşümüştün.”

“Hayır, üşümemiştim. Yalnızca seninle alay ediyordum. Muhallebi çocuğu gibi tir tir titriyormuş numarası yapıyordum. Bana yalancı diyebilir misin?”

“Hayır,” dedi Aron. “Kavga etmek istemiyorum.”

“Korkuyor musun?”

“Hayır, yalnızca istemiyorum.”

“Sana korkuyorsun dersem, yalancı der misin bana?”

“Hayır.”

“Öyleyse korkuyorsun, değil mi?”

“Galiba.”

Aron, tavşanı yerde bırakarak, ağır ağır yürüdü. İri iri gözleri ve güzel, yumuşak bir ağzı vardı. Mavi gözleri arasındaki geniş açıklık, ona bir melek saflığı veriyordu. Saçları incecik, altın gibiydi. Güneş, başının tepesini tutuşturmuş gibiydi.

Şaşkındı, ama genellikle hep böyle şaşkın olurdu. Kardeşinin bir şey peşinde olduğunu sezmişti, ama ne olduğunu bilemiyordu. Cal, onun için her zaman kapalı bir kutu olmuştu. Kardeşinin düşünce biçimini hiçbir zaman anlayamaz, vardığı noktalara şaşar kalırdı.

Cal, daha çok Adam’a benziyordu. Saçları koyu kumraldı. Kardeşinden daha iri, daha kemikliydi. Omuzları daha geniş, çenesi Adam’ınki gibi sert köşeliydi. Cal’ın gözleri kahverengiydi. Hep bir şeyleri gözetler gibiydi, bazen de kara kara ışıldardı bu gözler. Ama elleri, gövdesine göre pek küçüktü. Parmakları kısa ve narin, tırnakları incecikti. Cal, ellerini pek gözetirdi. Onu ağlatabilecek bir-iki şeyden biri de parmağının kesilmesiydi. Hiçbir zaman ellerini tehlikeye atmaz, böcekmiş, yılanmış, hiç dokunmazdı böyle şeylere. Kavgada da, eline ya bir taş ya da bir sopa alır onunla dövüşürdü.

Kardeşinin kendisinden uzaklaşışını seyrederken, Cal’ın dudaklarında kendine güvenli, hafif bir gülümseme belirdi. “Aron, bekle beni!” diye seslendi. Kardeşine yetişince, tavşanı ona uzattı.

“Sen taşı istersen,” dedi şefkatli bir tavırla. Kolunu kardeşinin omzuna doladı. “Kızma bana.”

“Hep kavga arıyorsun,” dedi Aron.

“Yok canım. Şaka yapıyordum yalnızca.”

“Sahi mi?”

“Elbette. Bak, tavşanı taşıyabilirsin. Hem istersen artık geri dönelim.”

Aron, en sonunda gülümsedi. Kardeşi aradaki gerginliği giderdi mi, hep rahatlardı. İki kardeş, ırmak yatağından yukarı, kumlara gömüle gömüle tırmandılar. Aron’un pantolonunun sağ paçası kan

içinde kalmıştı.

“Tavşanı yakalamamıza şaşıp kalacaklar,” dedi Cal. “Eğer babam evdeyse, tavşanı ona verelim. Tavşan etini sever.”

“Olur,” dedi Aron, mutluluk içinde. “Bir şey söyleyeyim mi? Tavşanı ikimiz birden verelim ve hangimizin vurduğunu söylemeyelim.”

“Peki, madem öyle istiyorsun.”

Bir süre sessizce yürüdüler.

“Bütün bu topraklar bizim,” dedi Cal sonra. “Taa ırmağın ötesine kadar.”

“Babamın.”

“Evet, ama o ölünce bize kalacak.”

Bu düşünce, Aron için yabancıydı. “Ölünce de ne demek?” dedi.

“Herkes ölür,” dedi Cal. “Bay Hamilton gibi. O öldü.”

“A, evet,” dedi Aron. “Evet, o öldü.” İkisi arasında bir ilişki kuramamıştı: Ölen Bay Hamilton ve yaşayan baba.

“Ölüleri tahta bir sandığa koyuyorlar, bir çukur kazıyorlar, sandığı o çukura gömüyorlar.”

“Biliyorum.” Aron, konuyu değiştirmek, başka bir şey düşünmek istiyordu.

“Ben bir sır biliyorum,” dedi Cal.

“Nedir?”

“Başkalarına söylersin.”

“Hayır, sen söyleme dersen, söylemem.”

“Söylesem mi, bilmem ki?”

“Ne olur, söyle,” diye yalvardı Aron.

“Kimseye söylemeyeceksin ama?’’

“Hayır, söylemem.”

“Annemize ne oldu sanıyorsun sen?” diye sordu Cal.

“Öldü.”

“Hayır, ölmedi, Kaçmış,” dedi Cal. “Bazı adamlar konuşurken duydum.”

“Yalan söylüyor onlar.”

“Kaçmış,” dedi Cal. “Ama benim söylediğimi kimseye söylemek yok.”

“İnanmıyorum,” dedi Aron. “Babam, onun cennette olduğunu söyledi.”

“Yakında ben de kaçacağım,” dedi Cal yavaşça. “Onu bulup geri getireceğim.”

“Adamlar onun nerede olduğunu da söylediler mi?

“Hayır, ama onu bulacağım.”

“O cennette,” dedi Aron. “Babam neden yalan söylesin?”

Kardeşine baktı, sessizce onun da bu düşünceye katılması için yalvarıyordu. Cal ona karşılık vermedi. “Sen onun, cennetteki meleklerle birlikte olduğuna inanmıyor musun?” diye üsteledi Aron. Cal yine karşılık vermeyince, “Kimdi bunları sana söyleyenler?” diye sordu.

“Birileri işte,” dedi Cal. “Postaneden konuşuyorlardı. Benim işitemeyeceğimi sanıyorlardı, ama benim kulaklarım iyi işitir. Lee bana, sen, yerden biten otun bile sesini duyarsın, diyor.”

“Neden kaçmak istesin ama?” dedi Aron.

“Ne bileyim! Belki de bizden hoşlanmamıştır.”

Aron, bu sapıkça düşünceyi kafasında evirip çevirdi. “Hayır,” dedi. “O adamlar yalan söylüyor olmalı. Babam, onun cennette olduğunu söyledi. Hem onun hakkında konuşmayı sevmediğini sen de biliyorsun.”

“Belki de kaçtığı içindir.”

“Hayır. Ben Lee’ye sordum. Bana ne dedi biliyor musun? Dedi ki, ‘Anneniz sizi severdi, hâlâ da sever.’ Lee bana, bakmam için bir yıldız gösterdi. O yıldızın, belki de annemiz olduğunu, onun ışığı parladıkça bizi seveceğini söyledi. Lee de yalan mı söylüyor sence?”

Aron, gözlerinde toplanan yaşların ardından, kardeşinin gözlerini görüyordu. Sert ve akılcı gözlerdi bunlar. Gözyaşının izi bile yoktu içlerinde.

Cal, içinde hoş bir heyecan duydu. Yeni bir oyuncak bulmuştu kendine, gizli bir alet, istediği amaç için kullanabileceği bir araç. Aron’un yüzünü inceledi. Dudakları titriyordu, ama burun deliklerinin de hırsla açılıp kapandığını tam zamanında gördü. Aron ağlayacaktı, ama bazen ağlarken, birden dövüşe kalkıştığı da olurdu. Ve Aron hem ağlayıp, hem de dövüş etti mi, çok tehlikeli olurdu. Hiçbir şey hızını kesemez, durduramazdı onu o zaman. Bir seferinde Lee, onu karnının üzerinde tutmuş, hâlâ vurmaya çalışan yumruklarını iki yana açmış, ancak uzun bir süre sonra gevşeyebilmişti Aron. Burun delikleri, o zaman da böyle alev saçıyordu.

Cal, yeni aracını bir yana bıraktı. Onu istediği zaman yeniden ortaya çıkarabilirdi nasıl olsa. Şimdiye kadar bulduğu en etkileyici silah buydu. Onu başka bir zaman yeniden gözden geçirir, inceler, ne zaman kullanacağına karar verirdi.

Ama bu kararı vermekte biraz geç kalmıştı. Aron, birden üzerine atladı ve elindeki tavşanı suratına çarptı. Cal, geri sıçradı. “Şaka ediyordum,” diye haykırdı. “Vallahi Aron, yalnızca bir şakaydı bu.”

Aron durdu. Yüzünde acı ve şaşkınlık belirtisi vardı. “Böyle şakalardan hoşlanmıyorum,” dedi. Burnunu çekip, koluna sildi.

Cal ona yaklaştı, kucaklayıp yanağından öptü. “Bir daha yapmam.”

İki çocuk da, bir süre sessizce yürüdüler. Günün son ışıkları da çekilmeye başlamıştı. Cal, omzunun üzerinden, hırçın mart rüzgârının dağlara doğru sürdüğü, kapkara fırtına bulutlarına baktı. “Fırtına geliyor,” dedi. “Berbat bir fırtına.”

“Gerçekten o adamların konuştuklarını duydun mu?” diye sordu Aron.

“Belki de bana öyle gelmiştir,” dedi Cal geçiştirmeye çalışarak. “Aman Tanrım! Şu buluta bak!”

Aron kara canavara bakmak için döndü. Bulutun üstü, koyu kıvrımlar halinde kabarıp şişmişti, altında ise yağmurdan bir eteklik sürüklüyordu. Onlar bakarken, bulut gürledi, ateş açtı. Bulutun patlayışı rüzgârla sürüklendi, karşıdaki yumuşamış, ıslak yamaçlarda boğuk boğuk öttü, sonra düzlüklerin üzerinden dört bir yana dağıldı. Çocuklar döndüler, eve doğru koşmaya başladılar. Bulutlar arkalarında gürlüyordu, şimşekler havayı paramparça ediyor, tir tir titretiyordu. En sonunda, bulut onlara yetişti, ilk iri damlalar, yarılan gökyüzünden patır patır dökülmeye başladı. Havaya yayılan tatlı ozon kokusunu iyice alabiliyorlardı. Koşarken yıldırımın kokusunu kokladılar.

Yoldaki tekerlek izlerinin üzerinden eve koşarlarken su içinde kalmışlardı. Yağmur perde perde, sütun sütun iniyordu. Bir anda iliklerine kadar ıslandılar, saçları alınlarına yapıştı, başlarından süzülen sular gözlerine doluyordu. Şakaklarına yapıştırdıkları hindi tüyleri de ıslanıp sarkmıştı.

Artık ıslanacakları kadar ıslandıkları için, koşmayı bıraktılar. Kaçıp sığınacak bir yer aramanın anlamı kalmamıştı. Birbirlerinin haline bakıp sevinçle güldüler. Aron, tavşanı şöyle bir çevirdi, havaya atıp tuttu, sonra Cal’a fırlattı. Cal da ne yapacağını şaşırmış, tavşanı aldı, arka ayakları çenesinin altına gelecek biçimde, boynuna doladı. İkisi de katıla katıla güldüler. Yağmur, eve giden yoldaki meşelerin üzerinde uğulduyordu. Rüzgâr meşelerin o ağırbaşlı duruşlarını bozmuştu.

İkizler çiftlik binalarının önüne geldiklerinde, kafası sarı bir muşambanın ortasındaki delikten görünen Lee'nin, garip bir atla, lastik tekerlekli hafif bir faytonu ahıra doğru götürdüğünü gördüler.

"Birileri var galiba," dedi Cal. "Şu arabaya baksana!"

Yeniden koşmaya başladılar, çünkü böyle yabancı bir konuğun gelişinde hoş bir şey vardı. Basamaklara yaklaşırken yavaşladılar, usulca evin arka yanına dolandılar. Konukların, insanı korkutan bir yanı da vardı çünkü. Arka kapıdan girdiler, üzerlerinden sular sızaraktan, mutfakta durdular.

Oturma odasından sesler geliyordu: Babalarının sesi ve başka bir ses, bir adamın sesi. Sonra bir üçüncü ses daha işitince mideleri kasıldı, bütün gövdeleri ürperdi. Bu bir kadın sesiydi. Çocukların, kadınlarla pek az ilişkileri olmuştu. Parmaklarının ucuna basarak odalarına çıktılar, birbirlerine bakıp durdular.

"Kim dersin acaba?" diye sordu Cal.

Aron'un içinde, ışık yanar gibi bir duygu patlamıştı. "Annemizdir. Belki de geri geldi," diye haykırmak istedi. Sonra, annesinin cennette olduğunu hatırladı. İnsanlar, cennetten geri dönmezlerdi. "Bilmiyorum," dedi. "Üstümü değiştirip kuru şeyler giyeceğim ben."

Çocuklar, temiz, kuru elbiseler giydiler. Bunlar da, çıkardıkları elbiselerin tıpkı benzerleriydi. Islanmış hindi tüylerini de çıkardılar, saçlarını parmaklarıyla arkaya doğru taradılar. Bir yandan da konuşmaları dinliyorlardı. Sesler alçak perdeden geliyordu, sonra tiz bir kadın sesi geldi, sonra birden taş kesilip kulak kabarttılar, çünkü bir çocuk sesi duymuşlardı... bir kız sesi ve bu onlar için öyle bir heyecandı ki, işittiklerini bile söyleyemediler birbirlerine.

Sessizce hole çıktılar, oturma odasının kapısına doğru yavaşça yaklaştılar. Cal, kendilerini ele verecek bir çıtırtı olmasın diye, kapı tokmağını elinden geldiği kadar usulca çevirdi.

O sırada Lee, arka kapıdan girip hole gelmiş, muşambasını çıkarırken, onları suçüstü yakalamıştı.

"Küsük çocuklar gözetliyor?" diye Çinli İngilizcesiyle sordu Lee. Cal, kapıyı kapayıverdi, kilidin dili çıt etti. "Babanız içerde, siz de girsenize," dedi Lee.

"Başka kim var içerde?" diye sordu Aron. Alçak sesle sormuştu bunu, ama sesinde haşin bir ton vardı.

"Birkaç kişi. Yağmurdan kaçmışlar," dedi Lee. Sonra elini, Cal'ın kapı tokmağını tutan elinin üzerine koyarak kapıyı açtı. "Çocuklar geldi," diyerek, onları kapının ağzında bırakıp, çekildi.

"Girin çocuklar, içeri girin," diye seslendi Adam.

İkisi de, başları önlerine eğik, içerdekilere kaçamak göz atarak, ayaklarını sürüye sürüye girdiler. Kentliler gibi giyinmiş bir adamla son derece süslü giyinmiş bir kadın vardı odada. Kadının mantosu, şapkası ve tülü, yanındaki sandalyede duruyordu. Çocuklara, baştan aşağı siyah ipeklere ve dantellere bürünmüş gibi geldi. Siyah danteller, boğazına kadar sivri sivri çıkıyordu. Bu kadarı bile, bugün için yeterdi, ama gördükleri bununla bitmiyordu. Kadının yanında bir de kız oturuyordu. Belki ikizlerden biraz daha küçüktü, ama çok da değil. Başında, mavi damalı, önü dantelli bir şapka vardı. Elbisesi çiçekliydi. Elbisenin üstüne de, iki yanı cepli, küçük bir önlük giymişti. Etekliğinin ucu kalkmış, çepçevre kırmalarla süslü, kırmızı iç etekliği görünüyordu. Oğlanlar, şapka yüzünden kızın yüzünü göremiyorlardı. Ama ellerini kucağına kavuşturmuştu, orta parmağındaki mühürlü altın yüzük görünüyordu.

Çocukların ikisi de soluklarını tuttukları için, gözlerinde kırmızı halkalar uçuşmaya başlamıştı.

"Bunlar, benim oğullarım," dedi babaları. "İkizdirler. Bu Aron, bu da Caleb. Çocuklar, konuklarımızın elini sıksanıza."

Çocuklar, başları önde, elleri kalkık, umutsuzca teslim olur gibi ilerlediler. Titreyen ellerini, önce o bey, sonra da dantelli hanım sıktı. Aron öndeydi, kızı geçip gidecekti ki, hanım, "Kızımın hatırını

sormak yok mu?” dedi.

Aron titredi ve elini, yüzü görünmeyen kıza teslim etti. Hiçbir şey olmadı. Ölgün, sosise benzeyen parmaklarını ne sıkan oldu, ne buran, ne de ezen. Kızın önünde, eli havada kalakalmıştı. Aron, neler olup bittiğini anlamak için, kirpiklerinin arasından baktı.

Kızın da başı önüne eğilmişti, üstelik şapkası da vardı. O da, orta parmağında yüzük bulunan o küçük sağ elini uzatmıştı, ama Aron’un eline bir türlü yaklaştıramıyordu.

Aron hanıma bir göz attı. Dudakları aralanmış, gülümsüyordu. Oda, sessizlikten ezilmiş gibiydi. Sonra, Aron, Cal’ın kıkırdadığını duydu.

Aron uzandı, kızın elini yakaladı, üç sefer yukarı aşağı, tulumba çeker gibi salladı. Kızın eli, bir avuç inci gibi yumuşacıktı. Aron gövdesinin zevkten tutuştuğunu sandı. Kızın elini bıraktı, kendi elini de tulumunun cebine sakladı. Telaşla geri çekilirken, Cal’ın ilerleyip, herkesin elini sıktığını, gayet resmi bir tavırla, “Nasılsınız?” dediğini gördü. Aron, bunu söylemeyi unutmuştu, şimdi kardeşinden sonra söylemesi de çok garip kaçtı. Adam ve konuklar gülüştüler.

“Bay ve Bayan Bacon, az kalsın yağmura yakalanıyorlarmış,” dedi Adam.

“Şansımız varmış, bu yakınlarda yolu şaşırdık,” dedi Bay Bacon. “Ben, Long çiftliğini arıyordum.”

“Orası daha ilerdedir,” dedi Adam. “Daha ilerde, anayoldan sola dönecektiniz.” Sonra çocuklara döndü. “Bay Bacon, il müfettişidir.”

“Bilmiyorum neden ama ben bu işi ciddiye alıyorum,” dedi Bay Bacon. O da çocuklarla konuşuyordu. “Kızımızın adı Abra, garip bir ad değil mi çocuklar?” Büyüklerin, çocuklarla konuşurken kullandıkları ses tonuyla konuşuyordu. Sonra Adam’a döndü ve şiir okur gibi, “Ben adını çağırmadan, Abra hazırdı bile. Ben başkasını çağırdım, ama Abra geldi. Mathew böyle demiş. Oğlan istemedim desem yalan olur, ama Abra da öyle iyi bir çocuk ki. Bak bakayım bana yavrum,” dedi.

Abra kıpırdamadı. Ellerini yine kucağında kavuşturmuştu. Babası, bu sefer zevkle, “Başkasını çağırdım, ama Abra geldi,” dedi.

Aron, kardeşinin, kızın şapkasına zerre kadar korku duymadan baktığını gördü. “Abra’nın garip bir ad olduğunu sanmıyorum,” dedi haşin bir sesle.

“Babası o anlamda söylemedi,” diye açıkladı Bayan Bacon. “Garip, yani pek duyulmadık demek istemişti,” dedi. Sonra, Adam’a dönerek açıkladı. “Kocam, kitaplardan garip garip şeyler bulur çıkarır. Hayatım, artık gitsek nasıl olur?”

Adam atıldı. “A, kalkmayın daha hanımefendi,” dedi. “Lee çay hazırlıyor. Biraz ısınırsınız.”

“Ah, çok naziksiniz,” dedi Bayan Bacon. Sonra çocuklara döndü. “Çocuklar, yağmur dindi artık. Çıkın da dışarda oynayın.” Sesinden öyle bir otorite taşıyordu ki, çocuklar hemen çıktılar, önce Aron, sonra Cal, en arkada da Abra.

3

Oturma odasında Bay Bacon bacak bacak üstüne attı. “Manzaranız çok güzel,” dedi. “Çok toprağınız var mı?”

“Epeyce var,” dedi Adam. “Irmağın karşısına kadar uzanıyor. İyi bir arazidir.”

“Öyleyse, ta yola kadar olan yerler sizin?”

“Evet, öyle. Bunu söylemeye neredeyse utanıyorum. Çok yüzüstü bıraktım. Hemen hiç ekmedim. Belki de, çocukken çiftçilikle çok uğraştığımdan.”

Hem Bay Bacon, hem de karısı, şimdi dikkatle Adam’a bakıyorlardı. Adam, bu verimli toprağı

neden böyle boş bıraktığını onlara açıklaması gerektiğini seziyordu. “Tembelin biriyim galiba ben. Babam da, bu kusurumu düzeltmeme hiç yardımcı olmadı. Bana, çalışmadan yaşayacak kadar para bıraktı.” Gözlerini yere indirdi. Bu arada, Baconların safında bir rahatlama olduğunu sezinledi. Zengin bir adam olduğuna göre, bu yaptığı tembellik sayılmazdı. Yalnız yoksullar tembel olabilirlerdi. Tıpkı, yalnız yoksulların bilgisiz olmaları gibi. Hiçbir şeyden haberi olmayan bir zengin ya şımarık sayılırdı ya da sorumsuz biri.

“Çocuklara kim bakıyor?” diye sordu Bayan Bacon.

Adam güldü. “Bakacak fazla bir şeyleri yok, onu da Lee yapıyor,” dedi.

“Lee mi?”

Adam, böyle sorguya çekilmekten biraz sinirlenmeye başlamıştı.

“Bir tek adamım var,” diye kestirip attı.

“Yani o gördüğümüz Çinli’yi mi söylüyorsunuz?” Bayan Bacon şaşırmıştı.

Adam, ona gülümsedi. Ondan önce korkmuştu, ama şimdi daha rahattı kendisi, “Çocukları Lee yetiştirdi. Bana da o bakıyor.”

“Yani hiç kadın bakımı görmedi mi bu çocuklar?”

“Hayır, görmediler.”

“Zavallı kuzucuklar,” dedi Bayan Bacon.

“Biraz yabanidirler, ama sağlıkları yerindedir. Galiba hepimiz, bu toprak gibi yabanileştik. Ama şimdi Lee gidiyor. Ne yapacağız, bilemiyorum.”

Bay Bacon, boğazındaki gıcığı dikkatle temizledikten sonra, “Çocuklarınızın eğitimini hiç düşündünüz mü?” diye sordu.

“Hayır, bu konuda pek düşünmedim galiba.”

“Kocam, eğitimin gerekli olduğuna inananlardandır,” dedi Bayan Bacon.

“Eğitim, geleceğin anahtarıdır,” dedi Bay Bacon.

“Ne gibi bir eğitim?” diye sordu Adam.

Bay Bacon, sözüne kaldığı yerden devam etti. “Bilen adam, her şeyi başarır. Evet, ben ilim irfan meşalesine inananlardanım.” İyice öne doğru uzandı, sesi, sır verir gibi bir ton kazandı. “Madem topraklarınızı işletmeye niyetiniz yok, neden kiraya verip il merkezine, bizim güzel okullarımızın yakınına yerleşmiyorsunuz?”

Bir an için, Adam’ın aklından, ‘Sen kendi işine baksana be adam!’ demek geçti, ama bunun yerine, “İyi mi olur acaba, ne dersiniz?” dedi.

“Sanırım, size iyi ve güvenilir bir kiracı bulabilirim,” dedi Bay Bacon, “Toprağınızın geliriyle geçinmiyor olsanız bile, ondan birkaç kuruş kazanmamak gerekmiyor ya.”

Lee, çaylarla içeri girince, havayı da değiştirmiş oldu. Kapının dışındayken duyduğu seslerin tonundan, Adam’ın onları pek sıkıcı bulmaya başladığını anlamıştı. Lee, onların çay sevmediklerinden de emindi. Sevseler bile, Lee’nin pişirdiğinden pek hoşlanmamaları mümkündü. Ama çaylarını içerken yağdırdıkları övgüleri görünce, Baconların, bir şey ardında olduklarını anladı. Lee, Adam’la göz göze gelmeye çalıştı, ama başaramadı. Adam, ayaklarının arasındaki halıyı inceliyordu.

“Kocam, okul yönetim kurullarında yıllarca çalışmıştır,” diyordu Bayan Bacon, ama Adam bundan sonra söylediklerini duymadı, dalıp gitmişti.

Dünyayı büyük bir küre olarak düşünüyordu, meşe ağaçlarından birinin dalına asılmış, sallanıp duran bir küre. Nedenini anlayamadı ama, düşünceleri birden babasına kaydı: Tahta bacağının üzerinde topallaya topallaya yürüyor, dikkati çekmek için arada bir bacağına bastonla tap tap diye vuruyordu. Adam’ın gözlerinin önüne, babasının sert, asker bakışlı yüzü geldi. Oğullarına zorla talim

yaptırışı, omuzları gelişsin diye ağır yükler taşıtması geldi. Anıların arasında, Bay Bacon'ın sesi vızıldayıp duruyordu. Adam, o taşlarla dolu çuvalın ağırlığını duydu sırtında. Charles'ın yüzünü, o alaylı alaylı sırıtışını hatırladı. Charles, o ateş saçan gözleri... kasıp kavuran öfke... Birden Charles'ı görmek isteğiyle doldu Adam. Yola çıkar, çocuklarını da yanına alırdı. Heyecanla elini dizine vurdu.

Bay Bacon, konuşmasını kesti. "Efendim?" dedi.

"Ah, özür dilerim," dedi Adam. "Uzun süredir ihmal ettiğim bir şeyi hatırladım da." Baconlar, kibarca susup, bir açıklamada bulunmasını beklediler. Adam, içinden düşünüyordu: 'Neden olmasın? Ben ne müfettişliğe adayım, ne de okul kurulunda üyeyim. Neden olmasın?' Sonra konuklarına döndü. "Kardeşime on yıldır mektup yazmamıştım, onu hatırladım birden de." Karı koca, bu sözlerin etkisiyle ürperdiler ve birbirlerine baktılar.

Lee, çay fincanlarını yeniden dolduruyordu. Adam, onun yanaklarını sıkıntıyla şişirdiğini gördü ve kendisini holün rahatlığına atınca da hoşnutlukla soluduğunu duydu. Baconlar, bu olay üzerinde hiçbir yorum yapmadılar, bunu aralarında görüşebilmek için yalnız kalacakları zamanı bekliyorlardı.

Lee, bunu kestirdi. Hemen dışarı seğirtti, atı koşup, lastik tekerlekli faytonu kapının önüne çekmeye gitti.

4

Abra, Cal ve Aron, dışarı çıktıklarında, üstü kapalı küçük verandada durarak, yağmur damlalarının geniş gövdeli meşelerden aşağı sel gibi akışını seyrettiler. Fırtına bulutları uzaklaşmış, gök gürültüleri uzaklardan yankılanır olmuştu. Ama geride kalan yağmurun, daha uzun süre yağacağı belliydi.

"O hanım bize yağmurun dindiğini söylemişti," dedi Aron.

Abra, ona akıllıca bir karşılık verdi: "Dışarı bakmamıştı. Konuştuğu zaman hiçbir şeye bakmaz."

"Kaç yaşındasın?" diye sordu Cal.

"On," dedi Abra, "On birimi sürüyorum."

Abra, şapkasını geri itti. Şapka, başını bir ayla gibi çevreliyordu. Güzel kızdı, koyu renk saçları iki örgü yapılmıştı. Küçük alın yuvarlak ve şişkindi, ama kaşları düzdü. Bir gün burnu yukarı kalkacak, pek hoş olacaktı, ama şimdi bu burun küçücük, düğme gibiydi. Yalnız iki özelliği vardı ki, onlar hiç değişmeyecekti. Kararlı bir anlam taşıyan çenesi ve çiçek gibi güzel, pembe, geniş ağzı. Kestane rengi gözleri keskin bakışlı, zeki ve korkusuzdu. Çocukların dosdoğru yüzlerine, gözlerinin içine bakıyordu. Önce birine, sonra öbürüne çevirdi bakışlarını. Evdeyken takındığı utangaç tavırdan en küçük bir iz bile yoktu şimdi üzerinde.

"Sizin ikiz olduğunuza inanmıyorum," dedi. "Birbirinize benzemiyorsunuz."

"İkiziz," dedi Cal.

"İkiziz," dedi Aron da.

"Bazı ikizler birbirlerine benzemezler," diye ekledi Cal.

"Pek çoğu benzemez," dedi Aron. "Lee bize, neden böyle olduğunu anlattı. Eğer bir yumurtadan olurlarsa benzerlermiş. Çift yumurtadan olurlarsa benzemezlermiş."

"Biz çift yumurtadanız," dedi Cal.

Abra, bu iki taşra çocuğunun uydurma masallarıyla alay eder gibi güldü. "Yumurta ha!" dedi. "Yumurta!" Bunları, öyle pek yüksek sesle ya da sertçe söylememişti, ama çocukların kafasındaki Lee'nin kuramı hemen sarsılmış, sallanmaya başlamıştı. Abra, az sonra da bu kuramı darmadağın etti. "Hanginiz sahanda, hanginiz suda pişmiş?" diye sordu.

Oğlanlar, birbirlerine tedirgin bakışlar fırlattılar. Bu onların, kadınların o insafsız mantığıyla ilk karşılaşmalarıydı. Bu mantık, özellikle yanlış olduğu zaman, insanı iyice alt üst ederdi. Bu, onlar için heyecan ve korku veren yepyeni bir duyguydu.

“Lee, Çinlidir,” dedi Cal.

“Ah, pek güzel,” dedi Abra nazikçe. “Neden daha önce söylemediniz? Belki de siz Çin yumurtasısınızdır. Hani o, yuvaya bırakılanlar gibi.” Bu söylediklerinden sonra, onların çöküşünü seyretmek için sustu. Çocuklar, karşı koymaya çalıştılarsa da beceremediler, sonunda teslim bayrağını çektiler. İpler Abra’nın elindeydi, sözü geçen oydu artık.

“Haydi, eski eve gidelim, orda oynayalım,” diye önerdi Aron. “Damı biraz akar ama, güzel yerdir.”

Üzerlerinden sular damlayan meşe ağaçlarının altından, Sanchez’in eski evine koştular. Açık kapıdan içeri daldılar. Kapının paslı menteşeleri sinirli sinirli gıcırdadı.

Kerpiç ev, ikinci bir çöküntü dönemine girmişti. Bir cephesini boydan boya kaplayan büyük salonun yarısı beyaz kireç sıva yapılmış, öbür yarısı kalmıştı, on yıl önce işçilerin bıraktıkları gibi duruyordu. Doğramaları yenilenmiş girintili pencereler camsızdı. Yeni döşemeler su lekeleriyle kaplanmış, yer yer çürümüş, çatlamıştı. Bir köşede eski kâğıt desteleri, kararmış çivi torbaları duruyordu. Çiviler paslanmış, topak topak olmuştu.

Çocuklar evin girişinde dururlarken, içerden bir yarasa havalandı, bir o duvara bir bu duvara doğru uçtu, sonunda kapıdan çıkıp gözden uzaklaştı.

Çocuklar, Abra’ya evi gezdirdiler. Dolapları açtılar, lavaboları, tuvaletleri, hâlâ sandıklarından çıkarılmamış avizeleri gösterdiler. Üç çocuk da parmaklarının ucuna basa basa dolaşıyor, boş evin duvarlarında seslerinin yankılanmasından ürkerek, hiç konuşmuyorlardı.

Yeniden salona geldiklerinde, ikizler, konuklarının karşısına geçtiler. Aron, yankıdan çekinerek, alçak bir sesle, “Beğendin mi?” diye sordu.

“Evet,” dedi Abra duraksayarak.

“Biz bazen burada oynarız,” dedi Cal atak bir tavırla. “İstersen sen de gelip oynayabilirsin burada bizle.”

“Ben Salinas’ta oturuyorum,” dedi Abra. Bunu öyle bir ses tonuyla söylemişti ki, ikizler, karşılarında böyle kabakça zevklerle vakit geçiremevecek, üstün bir kişinin bulunduğunu anladılar.

Abra, onların en değerli şeylerini kırdığını anlamıştı. Erkeklerin zayıflıklarını bildiği halde, yine de onlardan hoşlanıyordu, üstelik kendisi bir hanımefendiydi. “Arada bir buradan geçersek, uğrar, sizinle oynarım birazcık,” dedi nazikçe. Oğlanların ikisi de buna çok sevindiler.

“Sana tavşanımı vereceğim,” dedi Cal birden. “Babama verecektim ama, sana verebilirim.”

“Ne tavşanı?”

“Bugün vurduk, hem de yüreğinden, okla. Kıpırdayamadı bile.”

Aron, ona öfkeyle baktı. “O benim...”

Cal sözünü kesti onun. “Hazırlayalım da, alır eve götürürsün. Bayağı iri bir tavşan.”

“Her yanı kan için kalmış pis tavşanı ne yapayım ben?” dedi Abra.

“Ben onu yıkarım,” dedi Aron. “Bir kutuya yerleştirir, sicimle bağlarım. Eğer pişirip yemek istemezsen, Salinas’a gidince bir cenaze töreni yaparsın.”

“Ben sahici cenaze törenlerine gidiyorum,” dedi Abra. “Daha dün birine gittim. Bu tavan yüksekliğinde çiçekler vardı.”

“Tavşanımızı istemiyor musun?” diye sordu Aron.

Abra, onun güneş gibi aydınlık, kıvır kıvır olmuş saçlarına, ağlayacak gibi duran gözlerine baktı. Ve içinde, sevginin başlangıcı olan, o yakıcı ateşi duydu. “Eğer bir kutuya koyarsan,” dedi.

Şimdi artık kendini kabul ettirmişti ya, Abra çevresine bakındı ve başarılarını incelemeye koyuldu. Bu çocuklardan hoşlanıyordu. Onların, yıkana yıkana elek gibi olmuş, orası burası Lee tarafından yamanmış giysilerine baktı. Peri masalları uydurmaya başladı. "Ah zavallı çocuklar," dedi. "Babanız sizi dövüyor mu?"

İkisi de başlarını salladılar. İlgilenmişlerdi ama, şaşırmışlardı da. "Çok mu yoksulsunuz?"

"Nasıl yani?" dedi Cal.

"Yani bu küllerin arasında oturup, suyunuzu ve yakacağınızı dışardan mı getirmek zorunda kalıyorsunuz?"

"Yakacak da ne?"

Abra, bu soruyu duymazlıktan gelerek sözlerini sürdürdü: "Zavallı yavrucuklar." Kendini, elinde ucu yıldızlı bir asa tutarken görmeye başlamıştı. "O kötü üvey anneniz sizden nefret edip, sizi öldürmek mi istiyor?"

"Bizim üvey annemiz filan yok," dedi Cal.

"Hiç annemiz yok, annemiz öldü."

Aron'un bu sözleri, Abra'nın kurmakta olduğu masalı çürütüvermişti, ama hemen yeni bir masalı başlatıverdi. Sihirli değnek yok olmuştu, ama onun yerine şimdi, geniş kenarlı, tavus tüylü bir şapka vardı başında, elindeki kocaman sepetin içinden de, bir hindinin ayağı görünüyordu.

"Zavallı küçük, anasız yetimler," dedi tatlı bir sesle. "Ben sizin anneniz olacağım. Sizi kucağıma alıp sallayacak, size masallar anlatacağım."

"Biz kocaman olduk," dedi Cal. "Seni deviririz."

Abra, bu kabalık karşısında başını çevirdi. Aron'un, masalının çekiciliğine kendini kaptırdığını anlamıştı. Gözlerinin içi gülümsüyordu, kendini, Abra'nın kucağında sallanırken düşündüğü belliydi. Abra, ona karşı aynı sevgi kamaşmasını yeniden duydu içinde. "Söyle bakayım," dedi hoş bir sesle, "Annenize güzel bir cenaze töreni yapıldı mı?"

"Hatırlamıyoruz," dedi Aron. "Çok küçükmüşüz."

"Peki nerede gömülü? Mezarına çiçek koyabilirdiniz. Biz her zaman, Büyükanne ile Albert Amcanın mezarlarına çiçek koyarız."

"Bilmiyoruz," dedi Aron.

Cal'ın gözlerinde yeni bir ilgi uyanmıştı. Gözleri, zafer kazanmış gibi ışıldıyordu. "Babama gider, onun mezarının nerede olduğunu sorarız, çiçek götürmek için."

"Ben de sizinle gelirim," dedi Abra. "Ben çelenk yapmasını bilirim. Size de gösteririm nasıl yapıldığını." Aron'un, bundan hiç hoşlanmadığını fark etti. "Sen çelenk yapmak istemez misin?" diye sordu ona.

"İsterim."

Abra, ona yeniden dokunmak istedi, omzunu okşadı, yanağına dokundu. "Anneniz buna çok sevinecek. Cennetten bile dünyaya bakıp her şeyi görürler. Babam öyle diyor. Bu konuda bir şiir de biliyor."

"Gidip tavşanı sarayım," dedi Aron. "Çamaşırlarımın kutusu duruyor." Eski eve doğru koştu. Cal, onun gidişini izledi. Gülümsüyordu.

"Neden gülüyorsun?" diye sordu Abra.

"Ah, hiç," dedi Cal. Gözlerini ona dikti.

Abra, onun gözlerini yere çevirtmeye çalıştı, bu konuda usta da sayılırdı, ama Cal gözlerini yere çevirmedi. Önceleri belki biraz utanmıştı, ama şimdi utangaçlığı uçup gitmişti. Abra'nın egemenliğini tuzla buz etmek, onu yenilgiye uğratmak, Cal'ı gülümsetmişti. Abra'nın, kardeşini daha çok beğendiğini biliyordu. Bu da onun için yeni değildi. Hemen herkes, altın saçlı Aron'u, şefkat

gösterilerine açık olduğu için beğenirdi. Cal'ın duyguları derinlerde saklıydı. Her an, geri çekilmeye ya da atak yapmaya hazırdı. Şimdi Abra'yı, kardeşinden hoşlandığı için cezalandırıyordu. Bu da yeni değildi. Bu işi, yapabileceğini ilk keşfettiği andan beri uygulamıştı. Ve bu gizli cezalandırma, neredeyse yaratıcı bir iş olmuştu onun için.

İki çocuk arasındaki farklılık, belki de en iyi şöyle açıklanabilir: Aron, çalılar arasında bir karınca yuvasına rastlasa, yüzükoyun uzanır ve karıncaların özelliklerini, bazılarının yiyecek getirişini, bazılarının da beyaz yumurtaları taşıyışını incelerdi. Karınca toplumunun üyelerinin, bir araya gelince, nasıl antenlerini birleştirip konuştuklarını seyrederdi. Saatlerce, orada uzanıp öyle kalabilirdi.

Ama, Cal, aynı karınca yuvasına rastlasa, yuvaya bir tekme atıp darmadağın eder, sonra da felakete uğrayan şaşkın karıncaları seyrederdi. Aron, bu dünyanın bir parçası olmaktan hoşnuttu, oysa Cal onu değiştirmek zorundaydı.

Cal, herkesin, kardeşini neden kendisinden çok sevdiğini bilmek istemezdi. Ama bu durumu kendisine uygun kılmak için bir araç bulmuştu. Bir şey tasarlar, Aron'u beğenen kişinin, kendini ortaya koymasını beklerdi. Sonra bir şey olur, kurban, neden olduğunu, nasıl olduğunu bile anlayamazdı. Cal, öç almaktan bir üstünlük payı çıkarır ve bundan zevk alırdı. Bu, onun tanıdığı en güçlü, en katıksız duyguydu. Aron'dan nefret etmek şöyle dursun, onu seviyordu hatta. Çünkü Aron sayesinde, Cal zaferin tadını tadıyordu. Başkalarına ceza vermesinin, Aron kadar sevilmek isteğinden ileri geldiğini -biliyorsa bile- çoktan unutmuştu. Artık iş o kadar ileri varmıştı ki, kendi durumunu Aron'un durumuna yeğ tutuyordu.

Abra, Aron'a dokunduğu ve sesi, onunla konuşurken daha yumuşak olduğu için, Cal'da yeni bir süreç başlatmıştı. Cal'ın tepkisi kendiliğinden olmuş, Abra'nın zayıf bir yanını yakalamaya çalışmıştı hemen. Kafası da iyi işlediğinden, onun konuşmalarından zayıf yanını yakalayıvermişti. Bazı çocuklar bebek kalmak, bazıları ise yetişkin olmak isterler. Pek azı kendi yaşlarından hoşnuttur. Abra da, yetişkin olmak, öyle görünmek istiyordu. Büyüklerin kullandıkları sözcükleri kullanıyor, elinden geldiğince, onlar gibi davranmaya, onlar gibi tepki göstermeye özeniyordu. Çocukluğu çoktan geride bırakmış, ama henüz, o çok beğendiği yetişkinlerden biri olamamıştı. Cal, bunu sezdi. Karşısına, karınca yuvasını tekmelemesine yarayacak bir araç çıkmıştı.

Kardeşinin kutuyu arayıp bulmasının ne kadar süreceğini aşağı yukarı kestirebiliyordu. Neler olacağını kafasında canlandırabiliyordu. Aron tavşanın kanlarını temizlemek isteyecek, bu da epey zaman alacaktı. Sicim bulmak daha da çok sürecek, hele dikkatle atılacak fiyonklar iyice zaman alacaktı. Bu arada Cal kazanmaya başlayacaktı, bunu biliyordu. Abra'nın kendine güvenini sarsmaya başladığını seziyor, bunu daha ileri götürebileceğini biliyordu.

Abra, sonunda gözlerini ondan ayırdı. "Ne biçim bakıyorsun sen insana böyle?"

Cal, onun ayaklarına baktı, sonra gözlerini ağır ağır kaldırarak, sanki bir sandalyeye bakıyormuş gibi, soğuk soğuk süzdü. Bunun, büyükleri bile sinirlendireceğini biliyordu.

Abra da dayanamadı. "Bir şey mi var?" dedi.

"Sen okula gidiyor musun?" diye sordu Cal.

"Elbette gidiyorum."

"Kaçıncı sınıf?"

"Beş."

"Kaç yaşındasın?"

"On birimi sürüyorum."

Cal güldü.

"Ne var bunda?" diye sordu Abra. Cal karşılık vermedi.

“Haydi söylesene, ne var bunda?” Yine ses yoktu. “Kendini bir şey sanıyorsun,” dedi Abra. Cal onunla alaya devam edince tedirgin oldu. “Kardeşin nerede kaldı, bilmem ki?” dedi. “Bak, yağmur dindi.”

“Sanırım arıyordur,” dedi Cal.

“Neyi, tavşanı mı?”

“Yoo, tavşan duruyor, ölü. Ama belki öbürünü yakalayamamıştır. Kaçar.”

“Neyi yakalayamamıştır? Nedir o kaçan?”

“Söylememi istemez,” dedi Cal. “Bir sürpriz yapmak istiyor. Geçen cuma yakaladı. Onu ısırdı da.”

“Neden söz ediyorsun sen Allah aşkına?”

“Göreceksin,” dedi Cal. “Kutuyu açınca. Bahse girerim, sana, kutuyu hemen açma diyecek.” Bu, tahmin filan değildi. Cal kardeşini iyi bilirdi.

Abra, yalnız meydan muharebesini değil, bütün savaşı kaybetmekte olduğunu anlamıştı. Bu çocuktan da nefret etmeye başlamıştı. Çaresizlik içinde, bildiği bütün işkenceleri aklından geçirmeye başladı, ama artık hiçbirinin para etmeyeceğini biliyordu. Sessizliğe sığınıp kapıdan çıktı, annesiyle babasının bulunduğu eve doğru baktı. “Dönsem iyi olacak,” dedi.

“Bekle,” dedi Cal.

Cal yaklaşırken, kız döndü. “Ne istiyorsun?” dedi soğuk soğuk.

“Kızma bana,” dedi Cal. “Burada neler döndüğünü bilmiyorsun. Kardeşimin sırtını bir görsen.”

Cal’ın böyle tutum değiştirmesi, Abra’yı şaşkına çevirmişti. Cal, onun, belirli bir tavrı sürdürmesine engel oluyordu hep. Abra’nın romantik durumlardan hoşlandığını da gayet iyi keşfetmişti. Abra, sesini Cal gibi alçaltarak sordu.

“Ne demek istiyorsun? Ne var sırtında?”

“Baştan aşağı yara,” dedi Cal. “O Çinli yaptı.”

Abra ürperdi, büsbütün ilgilendi. “Ne yapıyor? Dövüyor mu onu?”

“Keşke dövmekle kalsa.”

“Neden babanıza söylemiyorsunuz?”

“Cesaret edemiyoruz. Söylersek neler olur, biliyor musun?”

“Hayır, ne olur?”

Cal başını salladı. “Yok,” dedi, sonra dikkatle düşünür gibi yaptı. “Olmaz, sana bile söyleyemem.”

Tam o sırada Lee, Baconların atını lastik tekerlekli yüksek faytona koşmuş olarak arabalıktan çıktı. Bay ve Bayan Bacon da evden çıktılar ve ellerinde olmadan, başlarını kaldırıp havaya baktılar.

“Şimdi anlatamam sana,” dedi Cal. “Çinli, anlattığımı duyar sonra.”

“Abra, çabuk ol, gidiyoruz!” diye seslendi Bayan Bacon.

Kocasının yardımıyla arabaya binerken, Lee de huysuz atı tutuyordu.

Aron, koşarak evin ardından çıktı. Süslü fiyonklarla bağlanmış bir kutu taşıyordu elinde. Kutuyu Abra’ya uzattı. “Al,” dedi. “Yalnız, eve gitmeden açma.”

Cal, Abra’nın yüzündeki iğrenmeyi gördü. Elleri geri geri gidiyordu.

“Al yavrum,” dedi babası. “Çabuk ol, geç kalıyoruz.” Kutuyu kızın eline tutuşturdu.

Cal, onun yanına yaklaştı. “Kulağına bir şey söylemek istiyorum,” dedi. Elini kızın kulağına koydu. “Donunu ıslatmışsın,” dedi. Abra kıpkırmızı oldu, şapkasını iyice öne çekti. Bay Bacon, onu kollarına alıp, arabaya bindirdi.

Lee, Adam ve çocuklar, arabanın gidişini seyrettiler. At güzel bir tırısa kalkmıştı.

Daha ilk dönemeci dönmeden, Abra’nın kolu arabadan uzandı, kutuyu fırlatıp attı. Cal, kardeşinin

yüzüne baktı, onun gözlerine çöken üzüntüyü gördü. Adam evin içine, Lee de tavuklara yem vermeye gidince, Cal, kolunu kardeşinin omzuna doladı, onu avutmak ister gibi kucakladı.

"Onunla evlenmek istiyordum," dedi Aron. "Kutuya bir mektup koymuştum."

"Üzülme," dedi Cal. "Ben sana tüfeğimi veririm, eğer istersen."

Aron başını salladı. "Senin tüfeğin yok ki!"

"Yok mu?" dedi Cal. "Yok, öyle mi?"

Yirmi Sekizinci Bölüm

1

Çocuklar, babalarındaki değişikliği yemek masasında fark ettiler. Onun da etten kemikten yaratılmış olduğunu biliyorlardı -ama duyup da dinlemeyen kulakları, bakıp da görmeyen gözleri vardı. Bir babanın gölgesiydi o. Çocuklar ona meraklarını, buluşlarını ya da yaptıklarını anlatmaya alışmamışlardı hiç, böyle bir şey bilmiyorlardı. Büyüklerin dünyasıyla olan ilişkileri, hep Lee aracılığıyla olmuştu. Lee, onları yalnızca yetiştirmek, doyurmak, giydirmekle kalmamış, onlara yalnız terbiye vermekle de yetinmemiş, babalarına saygı duymayı öğretmişti. Babaları, onlar için bir kapalı kutuydu. Söylediği sözler, koyduğu kurallar hep Lee tarafından ulaştırılıyordu onlara, ama bunları da hep Lee uyduruyor, Adam'a mal ediyordu.

Adam'ın Salinas'tan döndüğü gece, Cal ve Aron, babalarının kendilerini dinlediğini, sorular sorduğunu, bakıp kendilerini gördüğünü fark edince, önce şaşırdılar, sonra da sıkıldılar. Bu değişiklik, onlara bir çekingenlik getirdi.

"Bugün ava çıktığınızı duydum," dedi Adam. Yeni bir durumla karşı karşıya gelen bütün insanlar gibi, çocuklar da dikkat kesildiler. Biraz durakladıktan sonra, Aron babasının sözlerini onayladı.

"Evet efendim," dedi.

"Bir şey yakalayabildiniz mi bari?"

Bu sefer, daha uzun bir sessizlikten sonra, "Evet efendim," dedi Aron.

"Ne yakaladınız?"

"Bir tavşan."

"Ok ve yayla mı? Kim yakaladı onu?"

"İkimiz de vurduk," dedi Aron. "Hangimizin vurduğunu bilmiyoruz."

"Kendi oklarınızı tanımıyor musunuz? Biz çocukken, oklarımızı işaretlerdik."

Aron bu sefer ses çıkarıp da başını derde sokmayı göze alamadı. Biraz bekledikten sonra, Cal, "Benim okumdu ama," dedi, "yanlışlıkla Aron'un sadağına girdiğini sanıyoruz."

"Böyle düşünmenizin nedeni ne?"

"Bilmem," dedi Cal. "Ama tavşanı vuran Aron'du."

Adam, gözlerini öbür çocuğuna çevirdi. "Ya sen ne düşünüyorsun?" diye sordu.

"Belki ben vurmuşumdur, ama pek emin değilim."

"İkiniz de durumu gayet iyi idare ediyorsunuz," dedi Adam. Çocukların yüzündeki kaygı siliniverdi, bunun bir tuzak olmadığını anlamışlardı. "Tavşan nerede?" diye sordu Adam.

"Aron onu Abra'ya armağan olarak verdi," dedi Cal.

"Abra da tavşanı fırlatıp attı," dedi Aron.

"Neden?"

"Bilmiyorum. Onunla evlenmek istiyordum hem."

"Sahi mi?"

"Evet efendim."

"Ya sen ne diyorsun Cal?"

"Galiba, Abrayı almasına izin vereceğim."

Adam güldü. Çocuklar onun güldüğünü hiç hatırlamıyorlardı. "Bu küçük kız güzel mi bari?" diye

sordu.

“Oo, evet,” dedi Aron. “Güzel. İyi ve güzel.”

“Buna sevindim,” dedi Adam. “Madem gelinim olacak.”

Lee sofrayı topladı ve mutfakta bulaşıkları çabucak yıkadıktan sonra geri döndü. “Yatmaya hazır mısınız?” diye sordu çocuklara.

Çocuklar bağrışıp direndiler.

“Biraz otur,” dedi Adam, Lee’ye. “Bırak onları, biraz daha kalsınlar.”

“Hesapları toparladım,” dedi Lee. “Birlikte gözden geçiririz sonra.”

“Ne hesapları Lee?”

“Ev ve çiftlik hesapları. Durumunuzun ne olduğunu bilmek istiyordunuz ya.”

“On yıllık hesaplar değil sanırım Lee?”

“Daha önce ilgilenmek istememiştiniz hiç.”

“Sanırım haklısın. Ama biraz otur. Bak, Aron bugün buraya gelen küçük kızla evlenmek istiyormuş.”

“Nişanlanmışlar mı?” diye sordu Lee.

“Aron’a daha evet dediğini sanmıyorum,” dedi Adam. “Bu bize biraz zaman kazandırabilir.”

Cal, evdeki bu değişik havadan duyduğu tedirginlikten kurtulmuştu. Bu karınca yuvasını sinsi gözlerle inceliyor, bir tekmede nasıl yıkacağına karar vermeye çalışıyordu. Sonunda kararını verdi.

“Gerçekten iyi bir kız,” dedi. “Beğeniyorum onu. Neden biliyor musunuz? Bizden, annemizin mezarının nerede olduğunu sizden öğrenmemizi ve oraya gidip çiçek koymamızı istedi.

“Olur mu baba?” diye sordu Aron. “Bize çelenk yapmasını öğreteceğini de söyledi.”

Adam’ın kafası hızla işlemeye başladı. En başta, yalan söylemeyi beceremezdi, sonra, daha önce de hiç denememişti buna bir yalan uydurmayı. Aklına hemencecik gelen bir çözüm onu korkutuyordu, ama aklına geldiği gibi kolayca söyleyiverdi. “Bunu yapmayı ben de çok isterdim çocuklar,” dedi. “Ama size söylemem gerek. Annenizin mezarı, memleketin ta öbür ucunda, geldiği yerde.”

“Neden?” diye sordu Aron.

“Bazıları, doğdukları yere gömülmeyi isterler.”

“Oraya nasıl gitti?” diye sordu Cal.

“Onu trene koyduk ve yurduna gönderdik. Öyle değil mi Lee?”

Lee başını salladı. “Bizde de böyledir,” dedi. “Bütün Çinliler, nerede olurlarsa olsunlar, öldükten sonra Çin’e gönderilirler.”

“Bunu biliyorum,” dedi Aron. “Daha önce söylemiştin.”

“Öyle mi?” diye sordu Lee.

“Elbette anlattın,” dedi Cal. Biraz düş kırıklığına uğramıştı.

Adam, konuyu hemen değiştirdi. “Bugün öğleden sonra, Bay Bacon bir şey önerdi,” diye başladı. “Çocuklar, bunun üzerinde düşünmenizi istiyorum. Eğer Salinas’a taşınırsak, sizler için çok daha iyi olacağını söyledi. Daha iyi okullar ve birlikte oynayabileceğiniz bir sürü çocuk var orada.”

Bu öneri, ikizleri şaşkına çevirmişti. “Burası ne olacak?” diye sordu Cal.

“Buraya yine geleceğimizi düşünerek, burayı da böyle koruruz.”

“Abra da Salinas’ta oturuyor,” dedi Aron. Bu kadarı bile onun için yeterdi. Fırlatılan kutuyu unutmuştu bile. Bütün düşünebildiği, küçük bir önlük, bir güneş başlığı ve yumuşacık, küçük parmaklardı.

“Bunun üstünde düşünün,” dedi Adam. “Şimdi galiba yatmanız gerekiyor artık. Bugün neden

okula gitmediniz?”

“Öğretmen hasta,” dedi Aron.

Lee doğruladı onu. “Bayan Culp üç gündür hasta,” dedi. “Pazartesiye kadar okula gitmelerine gerek yok. Haydi, gelin bakalım çocuklar.”

İkizler, uysallıkla arkasından gittiler.

2

Lee gelinceye kadar, Adam dudaklarında bir gülümseme, işaretparmağıyla dizine vurarak oturup onu bekledi.

“Bir şey biliyorlar mı?”

“Bilmem,” dedi Lee.

“Belki yalnız bu küçük kızın işidir.”

Lee mutfağa gitti ve büyük bir mukavva kutuyla döndü. “Hesaplar burada,” dedi. “Her yıla ait desteler bir lastikle bağlı. Ben gözden geçirdim. Hepsi tamam.”

“Bütün hesaplar mı demek istiyorsun?”

“Her yıl için bir defter ve her şey için alınmış faturaları bulacaksınız. Durumunuzun ne olduğunu anlamak istiyordunuz, işte, burada. Gerçekten, taşınmayı düşünüyor musunuz?”

“Evet, düşünüyorum.”

“Keşke çocuklara gerçeği anlatmanızın bir yolu olsaydı.”

“Bu onları, anneleri için besledikleri iyi duygulardan yoksun bırakır, Lee.”

“Tehlikeyi düşündünüz mü?”

“Ne demek istiyorsun?”

“Gerçeği öğrendiklerini düşünün bir. Bir sürü insan biliyor.”

“Belki biraz büyüdüklerinde bu daha kolay olur onlar için.”

“Böyle olacağını pek sanmıyorum,” dedi Lee. “Ama bu da en kötüsü değil.”

“Seni pek anlamıyorum Lee.”

“Ben, söylediğiniz yalanı düşünüyorum. Bu her şeyi bozabilir. Eğer yalan söylediğinizi anlarlarsa, bir daha hiçbir şeye inanmazlar.”

“Evet, anlıyorum. Ama ne söyleyebilirim ki? Gerçeği olduğu gibi anlatamam onlara.”

“Belki biraz çıtlatabilirsiniz. Sonradan gerçeği öğrendiklerinde, acı çekmemeleri için gerekli olan kadarını.”

“Bunu düşünmem gerek, Lee.”

“Eğer Salinas’ta yaşayacaksanız, daha da tehlikeli olacak.”

“Düşünmem gerek.”

Lee, üsteledi. “Babam, annemi, ben çok küçükken anlattı bana. Beni korumaya kalkışmadı. Büyürken de birçok kereler anlattı. Elbette aynı şey değildi, ama yine de oldukça korkunçtu. Ama bana anlattığı için hoşnutum. Bilmemiş olmayı istemezdim.”

“Bana da anlatmak istemez misin?”

“Hayır, istemem. Ama belki kendi çocuklarınız için nasıl davranmanız gerektiğine yardımcı olur. Sözgelişi, kaçıp gittiğini ve nerede olduğunu bilmediğinizi söyleyebilirsiniz.”

“Ama nerede olduğunu biliyorum.”

“Evet, işte bütün sorun bu. Söyleyeceğiniz ya tam gerçek ya da yarı yalan olmak zorunda. Sizi

zorlayamam.”

“Düşüneceğim,” dedi Adam. “Annenin hikâyesi nedir?”

“Gerçekten anlatmamı istiyor musunuz?”

“Anlatmak istersen, evet.”

“Kısa keseceğim,” dedi Lee. “İlk hatırladığım, bir patates tarlası ortasında, karanlık bir kulübede yaşadığım ve babamın bana annemi anlatışıdır. Kantonca konuşurdu, ama hikâyeyi her anlatışında, güzel ve yüksek bir Mandarin dili kullanırdı. Peki, hepsini anlatayım.” Lee, zaman içinde bir geriye dönüş yaptı. “Batı’da demiryolları döşediğiniz zamanlar, o korkunç kazma ve yol döşeme işini binlerce Çinlinin yaptığını söylemeliyim. Hem ucuza, hem de iyi çalışıyorlardı, üstelik öldükleri zaman kimseye hesap verilmek zorunda kalınmıyordu. Büyük bir bölümü Kanton’dan getiriliyordu, çünkü Kantonlular kısa boylu, sağlam ve dayanıklıydılar, kavgacı da değillerdi. Bir anlaşmayla getiriliyorlardı. Babamın hikâyesi, bir bakıma tipik sayılabilir.

“Şunu da söyleyeyim, bir Çinli, yeni yıldan önce, bütün borçlarını ödemek zorundadır. Yeni yıla tertemiz başlar. Eğer borçlarını ödemezse, kimseye yüzü kalmaz, ama yalnız kendisinin değil, bütün ailesinin de yüzü kalmaz. Hiçbir özür geçerli değildir bunu bağışlamaya.”

“Pek de kötü bir düşünce değil,” dedi Adam.

“İyi ya da kötü, durum böyleydi. Babamın şansı iyi gitmiyor. Bir borcunu ödeyemiyor. Aile toplanıyor ve durumu tartışıyor. Bizimki, onurlu bir ailedir. Kötü şans kimsenin suçu değildi, ama ödenmemiş borç bütün aileyi ilgilendirirdi. Babamın borcunu ödüyorlar. Babamın, bunu sonra onlara ödemesi gerekiyordu, ama bu hemen hemen imkansızdı.

“Demiryolu şirketlerine adam bulan acentelerin yaptığı bir şey vardı: Anlaşma imzalanınca, bir miktar para veriyorlardı. Böylelikle borcu olan bir sürü adamı tuzağa düşürmüş oluyorlardı. Bütün bunların hepsi, mantığa uygun ve dürüstçeydi. Yalnız kapkara bir üzüntü vardı.

“Babam, yeni evli, genç bir adam. Karısına da derin, sağlam ve sıcak duygularla bağlı. Annemin ona bağlılığı da son derece güçlü olmalı. Yine de, ailenin büyükleri önünde, geleneksel terbiye çerçevesi içinde, birbirleriyle vedalaşıyorlar. Bu geleneksel terbiye kurallarının, yürek acısına karşı iyi bir çare olduğunu düşünmüşümdür hep.

“Sonra bir sürü insan, hayvanlar gibi, bir geminin karanlık ambarına dolduruluyor. San Fransisco’ya varıncaya kadar, altı hafta boyunca burada kalacaklar. Bu ambarların nasıl yerler olduklarını gözünüzün önüne getirebilirsiniz. Malın, çalışır durumda teslim edilmesi gerekiyordu. Bu yüzden kötü davranmıyorlar onlara. Irkdaşlarım, yüzyıllardır, dayanılmaz koşullarda, böyle omuz omuza, temiz kalabilmeyi ve beslenebilmeyi öğrenmişlerdi.

“Annemin de burada olduğunu bir hafta sonra anlıyor babam. Annem, bir erkek gibi giyinmiş, saçlarını da bir erkek gibi tek örgü yapmış. Çok sessiz oturarak ve konuşmayarak, kendini ele vermemeyi başarmış. Tabii o zamanlar ne muayene, ne de aşı vardı. Kilimini babama doğru yaklaştırmış. Karanlıkta fısıltıyla konuşabiliyorlar ancak. Babam, onun böyle söz dinlemeyişine kızmış, ama bir yandan da hoşnutmuş.

“Evet, böyle işte. Beş yıllık ağır bir çalışmaya çarptırılmışlar. Amerika’ya vardıklarında, kaçmayı hiç düşünmemişler bile. Çünkü onurlu insanlardı. Bir anlaşma imzalamışlardı.” Lee durakladı. “Birkaç cümlede anlatabileceğimi ummuştum,” dedi. “Ama işin aslını bilmiyorsunuz. Bir bardak su içeceğim, siz de ister misiniz?”

“Evet. Anlamadığım bir nokta var. Bir kadın, böyle bir işin altından nasıl kalkabilir?”

“Bir dakika, şimdi gelirim,” dedi Lee ve mutfağa gitti. Maşrapalar içinde su getirdi. “Neyi öğrenmek istiyordunuz?”

“Annen, bir erkeğin yapabileceği işte nasıl dayandı?”

Lee gülümsedi. “Babam, onun sağlam bir kadın olduğunu söylerdi. Sağlam bir kadının, bir erkekten daha dayanıklı olabileceğine inanıyorum ben. Hele yüreğinde bir aşk taşıyorsa. Seven bir kadın, dokunulmaz bir yaratık oluyor galiba.”

Adam, yüzünü buruşturdu.

“Bir gün göreceksiniz, bir gün,” dedi Lee.

“Kötümser olmak istemem,” dedi Adam. “Bir tek deneyle nasıl bilebilirim? Devam et sen.”

“Annemin, babamın kulağına fısıldamadığı bir tek şey var uzun, kahredici yolculukta. Birçoklarını deniz tuttuğu için, hastalığı pek göze de çarpmıyor.”

“Gebe miydi yoksa?” diye bağırdı Adam.

“Evet, ve babamı daha fazla dertlere boğmak da istemiyor.”

“Yola çıktığında biliyor muymuş?”

“Hayır, bilmiyormuş. Dünyaya adımımı en olmayacak zamanda atmıştım. Bu hikâye de sandığımdan daha uzun sürdü.”

“Şimdi kesemezsin artık,” dedi Adam.

“Galiba öyle. Bu kas ve kemik yığını, San Fransisco’da katarlara yükleniyor ve lokomotifler, oflaya puflaya dağlara tırmanmaya başlıyor. Sierralarda, tepeleri kazacak ve tüneller açacaklar. Annem başka bir katara konmuş ve babam, yüksek bir yaylada kurulan kamp yerine gelinceye kadar, onu göremiyor. Yayla çok güzel, yemyeşil otlar, çiçekler ve çevresinde karla kaplı dağlar var. Ancak orada annem babama benim varlığımdan söz açıyor.

“Sonra çalışmaya koyuluyorlar. Bir kadının kasları, tıpkı bir erkeğinkiler gibi dayanıklılık kazanabilir. Üstelik, annemin ruhu da dayanıklıydı. Kendisinden beklenen kazma kürek işini yapıyor. Bu onun için çok güç olmalıydı elbette. Ama asıl çocuğu nasıl doğuracağını düşünerek paniğe kapılıyorlar.”

“O kadar bilgisiz miydiler?” dedi Adam. “Patrona gidip bir kadın olduğunu ve gebe bulunduğunu söyleyemez miydi? Mutlaka bir çaresine bakarlardı.”

“Görüyor musunuz?” dedi Lee. “Size yeterince bilgi vermedim. Bu yüzden de bu kadar uzun sürdü. Bilgisiz değillerdi. Bu insan sürüsü, yalnız bir tek şey için getirilmişlerdi, çalıştırılmak için. İş tamamlanınca, sağ kalanlar geri gönderilecekti. Yalnızca erkekler getiriliyordu, kadınlar değil. Amerika, onların çoğalmasını istemiyordu. Bir erkek, bir kadın ve bir çocuk, ne yapıp edip sızmayı, bulundukları yerde dişiyle tırnağıyla tutunup bir ev yapmayı başarır. Sonra onları oradan söküp atmak büyük bir sorun olur. Ama erkek sürüsü, sinirli, şehvetli, huzursuz, kadınsızlıktan yarı hasta bir halde, nereye sürüklenirlerse gider, vatanlarına haydi haydi dönerler. Ve annem, bu yarı çılgın, yarı vahşi erkek sürüsü içinde tek kadındı. Bu adamlar, çalışıp yedikçe, huzursuzlukları daha da artıyor. Patronlara göre, bunlar, ipin ucu elden kaçırılırsa tehlikeli olabilecek hayvanlardı, insan değil. Annemin neden yardım istemediğini şimdi anladınız mı? Onu hemen kamptan kaçırıp, belki de hasta bir inek gibi vurup gömerlerdi. Biraz dikbaşlı davranan on beş kişi kurşuna dizilmiş.

“Düzeni, bizim zavallı türümüzün öğrenebildiği tek bir yoldan sağlıyorlar. Daha iyi yollar da olabileceğini düşünürüz hep, ama hiçbir zaman öğrenemeyiz onları, her zaman kamçı, ip, tüfek. Keşke bunu anlatmaya başlamasaydım hiç!”

“Neden bana anlatmayasın?”

“Anlatırken, babamın bana anlatırken yüzünün aldığı anlamı görür gibi oluyorum. Eski bir acının, taze bir acıyla geri geldiğini görüyorum. Anlatırken babam sık sık durmak zorunda kalırdı, güç kazanmak için. Yeniden başladığında, sert bir şekilde konuşurdu, acı ve sert sözler kullanırdı. Bu sözlerle, sanki kendini de incitmek, yaralamak isterdi.

“Babamın yeğeni olduğunu ileri sürerek, annemle babam, birlikte kalmayı başarıyorlar. Aylar

geçiyor. Neyse ki annemin karnı pek öyle göze batacak kadar şişmiyor. Bu acıyla, çalışmasını sürdürüyor. Babam ona pek az yardımda bulunabiliyor. Özür diliyor, 'Yeğenim genç ve kemikleri de pek narin,' diyor. Hiçbir şey tasarlamamışlar. Ne yapacaklarını bilemiyorlar.

"Sonra, babam bir plan hazırlıyor. Daha yüksek dağlardaki yaylalardan birine kaçacaklar, orada bir gölün kıyısında, bir kovuk bulacaklar. Annem orada doğum yapacak, sonra babam geri dönüp cezasını çekecek. Kaçıp gitmiş olan yeğeni için de beş yıl daha çalışmayı üstlenecek. Planları acınacak kadar basit, ama ellerinden gelebilecek tek şey bu ve umut ışığı olarak da bir tek bu görünüyor. Plan için gerekli iki şey var: Zaman işinin ayarlanması ve yiyecek bulmak. Ebeveynim..." Lee durdu, kullandığı sözcüğe gülümsedi, kendini öyle iyi duyuyordu ki, anlatmasını sürdürdü. "Sevgili ebeveynim, hazırlıklarını yapmaya başlıyorlar. Günlük tayınları olan pirincin birazını, döşeklerin altına saklıyorlar. Babam bir ip parçası buluyor ve bir telden de iğne yapıp bir olta hazırlıyor, çünkü dağ göllerinden alabalık avlayacaklar. Dağıtılan kibritleri saklamak için, sigara içmeyi bırakıyor. Annem, eline geçen her paçavra parçasını toplayıp, kumaş söküklerinden iplik elde etmeye çalışıyor. Bunlarla bana giyecek bir şeyler dikecek. Onu tanımayı çok isterdim."

"Ben de," dedi Adam. "Samuel Hamilton'a bundan hiç söz ettin mi?"

"Hayır, anlatmadım. Keşke anlatsaydım. İnsan ruhunun yüceliğini gösteren her şeye bayılırdı. Böyle şeyleri, kendi zaferiymiş gibi kabul ederdi."

"İstedikleri yere vardıklarını umarım."

"Anlıyorum. Babam da bana anlatırken, ona, 'Göle var, annemi götür oraya, bir daha böyle bir şey olmasına izin verme, hiç değilse bu sefer. Bir kerecik olsun, nasıl göle vardığınızı ve çam dallarından nasıl bir kulübe yaptığınızı anlat,' derdim. İşte o zaman, babam tam. bir Çinli olurdu. 'Gerçekte çok daha yüce güzellikler vardır, korkunç da olsa' derdi bana, 'kent kapısındaki hikâye anlatıcılar tembellere, aptallara, zayıflara daha tatlı görünsün diye hayatı tersyüz ediyorlar. Ama bu onların zayıflıklarını artırmaktan başka bir işe yaramıyor, onlara ne bir şey öğretiyor, ne bir şeyi düzeltiyor, ne de yüreklerin kanatlanıp yücelmesini sağlayabiliyor.'"

"Devam et," dedi Adam, sabırsızlıkla.

Lee, yerinden kalkıp pencereye gitti. Ve hikâyesini, mart rüzgârında, göz kırpan yıldızlara bakarak tamamladı.

"Tepeden yuvarlanan bir kaya parçası babamın ayağını kırıyor. Ayağını alçıya koyuyor ve ona sakatların görebileceği bir iş veriyorlar. Bir çekiçle, eğrilmiş çivileri düzeltiyor. Ya işin ağırlığından ya da sıkıntıdan, annem erken doğum yapıyor. Ve yarı çılgın adamlar, bunu öğrendiklerinde büsbütün çıldırıyorlar. Bir açlık bir diğer açlığı keskinleştiriyor, bir suç diğer bir suçu önemsizleştiriyor ve bu tükenmiş insanlara karşı işlenmiş olan bütün küçük suçlar devleşip, manyakça bir suç haline geliyor.

"Babam, 'Bir kadın!' çığlığını duyuyor ve anlıyor. Koşmaya çabalıyor, ama ayağı yeniden kırılıyor. Taşlık tepeyi sürünerek tırmanıp, yol yatağına ulaşmaya çabalıyor.

"Oraya vardığında, neredeyse gökyüzünü de kaplamış bir hüzünle karşılaşıyor. Kantonlular, saklanmak ve insanların bu duruma da gelebileceğini unutmak için yavaş yavaş dağılıyorlar. Babam, onu bir kayanın üzerinde buluyor. Gözleri görecek durumda değil, ama ağzı hâlâ kıpırdıyor ve babama, ne yapması gerektiğini anlatıyor. Babam beni, annemin parçalanmış etleri arasından tırnaklarıyla söküp çıkarıyor. Öğleden sonra, o kayanın üstünde ölüyor annem."

Adam, kesik kesik solumaya başlamıştı. Lee, uyumlu bir sesle konuşuyordu: "O adamlardan nefret etmeden önce, şunu bilmelisin. Babam, her seferinde, son olarak bunu anlatırdı bana: Hiçbir çocuğa, bana bakıldığı gibi şefkatle bakılmamış. Bütün kamp, annelik etmiş bana. Güzellik... ürkütücü bir güzellik. Şimdi iyi geceler, daha fazla konuşamayacağım."

3

Adam, sabırsızlıkla çekmeceleri çekiyor, raflara bakıyor, kutuların kapaklarını kaldırıyordu. Sonunda, Lee'yi çağırmak zorunda kaldı. "Mürekkeple kalem nerede?" diye sordu.

"Yok ki," dedi Lee. "Yıllardır bir tek satır yazmadınız. Size benimkini ödünç vereyim isterseniz." Odasından, basık ve kalın bir şişe içinde mürekkep, kalem, bir tomar kâğıt ve zarf getirip masanın üzerine koydu.

"Mektup yazmak istediğimi nereden anladın?" dedi Adam.

"Kardeşinize bir şeyler yazmaya çalışacaksınız, değil mi?"

"Doğru."

"Bunca zamandan sonra biraz güç olacak."

Gerçekten de güç oldu. Adam, kalemin ucunu kemirdi, ağzının çevresi sıkıntılı çizgilerle doldu. Cümleler yazılıyor, sayfa yırtılıp atılıyor ve yeniden bir başkasına başlanıyordu. Adam, kalemin ucuyla başını kaşıdı. "Lee, doğuya gitmek istesem, ben gelene kadar ikizlerle kalır mıydın?" diye sordu.

"Gitmek, yazmaktan daha kolay," dedi Lee. "Elbette kalırdım."

"Hayır. Yazacağım."

"Neden kardeşinizi buraya çağırmıyorsunuz?"

"Bak, bu iyi bir düşünce Lee. Hiç aklıma gelmemişti bu."

"Bu size, yazmanız için de bir bahane sağlıyor. Bu da iyi bir şey elbette."

Bundan sonra, yazmak daha da kolay oldu, yazılanlar düzeltildi ve yeniden temize çekildi. Adam, zarfa koymadan önce, kendi kendine alçak sesle okudu.

Sevgili Kardeşim Charles,

Bunca zamandan sonra benden bir haber almak seni şaşırtacak. Birçok kereler sana yazmayı düşündüm, ama bu işi insanın nasıl salladığını bilirsin.

Nasıl olduğunu merak ediyorum. Umarım sağlığın iyidir. Şimdiye kadar, beş ya da on çocuğun olduğunu tahmin edebiliyorum ancak. Ha! Ha! Benim iki oğlum var, ikiz. Anneleri burada değil. Taşra yaşantısına alışamadı. Yakındaki bir kentte kalıyor ve onu ara sıra görüyorum.

Güzel bir çiftliğim var, ama utanarak söyleyeyim, ona pek iyi bakamıyorum. Bundan sonra daha çok uğraşabileceğim belki. İşlerimi her zaman iyi bir sonuca bağlamışımdır. Birkaç yıldır pek iyi değildim. Ama şimdi iyiyim.

Nasılsın, işlerin nasıl gidiyor? Seni görmek isterdim. Neden buraya, bizi görmeye gelmiyorsun? Burası büyük bir memleket, belki sen de yerleşmek için bir yer bulabilirsin, soğuk kışlar yok burada. Bizim gibi "yaşını başını almış erkekler" için oldukça önemli bu. Ha! Ha!

Charles, düşünüp cevabını bana bildireceğini umarım. Yolculuk sana iyi gelecektir. Seni görmek istiyorum. Sana yazamayacağım birçok şey anlatmak istiyorum.

Charles, bana yazıp, eski yuvamız hakkında haberler ver. Birçok olay olmuştur sanırım. Yaşlandıkça, hep eski tanıdıkların ölüm haberlerini alıyor insan. Dünyanın hali bu galiba. Acele yazıp, gelip gelemeyeceğini haber ver.

Kardeşin Adam

Elinde mektup otururken, kardeşinin yara izi taşıyan alnı, esmer yüzü canlandı gözlerinin önünde. Kahverengi gözlerde tutuşan ateşi, dişlerini ortada bırakarak kıvrılan dudakları ve o yırtıcı hayvanın gelip yerleşişini görür gibi oldu Adam. Kafasındaki görüntüyü silkip atmak için başını salladı ve gülümseyen bir yüz kurmaya çabaladı. O alnın, yaralanmadan önceki halini düşünmeye çalıştı, ama başaramadı. Kalemi kaptı ve imzasının altına, "Not: Charles, ne olursa olsun, senden hiçbir zaman nefret etmedim. Seni her zaman sevdim, çünkü kardeşimdin," diye yazdı.

Adam, mektubu katladı ve kat yerinden tırnaklarıyla iyice bastırdı. Zarfı yumruğuyla yapıştırdı. "Lee!" diye haykırdı, "oh, Lee!"

Çinli, kapıdan başını uzattı.

"Lee, doğuya, taa doğuya ne kadar zamanda gider mektup?"

"Bilmem," dedi Lee. "Belki iki haftada gider."

Yirmi Dokuzuncu Bölüm

1

Adam, on yıldan fazladır kardeşine yazdığı ilk mektuptan sonra, cevabın gelmesini sabırsızlıkla bekler oldu. Ne kadar zaman geçtiğini unuttu. Mektup San Fransisco'ya varmadan, Lee'nin de duyabileceği kadar yüksek bir sesle, "Neden cevap vermiyor, anlamıyorum," diye söyleniyordu. "Belki hiç yazmadığım için bana kızmıştır. O da hiç yazmadı, ama hayır. Nereye yazacağını bilmiyordu ki. Belki de taşınmıştır."

"Mektup gideli daha birkaç gün oldu. Biraz zaman verin."

"Buraya gelip gelmeyeceğini gerçekten merak ediyorum," diye söyleniyordu kendi kendine Adam. Charles'ın gelmesini gerçekten isteyip istemediğini de bilemiyordu. Mektup gittiği için, şimdi de Charles'ın daveti kabul edeceğinden korkmaya başlamıştı. Parmakları, her nesneye dokunmak için karıncalanan, sabırsız bir çocuk gibiydi. İkizlerle ilgileniyor, okulları konusunda sonu gelmez sorular soruyordu.

"Bugün ne öğrendiniz bakalım?"

"Hiç."

"Haydi canım! Bir şey öğrenmişsinizdir. Okuma yaptınız mı?"

"Evet efendim."

"Ne okudunuz?"

"Şu karınca ve ağustosböceği hakkındaki eski hikâye var ya."

"İlginç bir hikâyedir."

"Bir bebeği kaçıran kartal hakkında da bir hikâye var."

"Evet, hatırlıyorum. Ama sonunda ne olduğunu unutmuşum."

"Daha oraya gelmedik. Yalnız resimlerini gördük."

Çocukların bu işten midesi bulanmıştı. Cal, Adam'ın babalık tasladığı anlardan birinde, ondan çakısını ödünç istedi. Geri istemeyi unutur diye umuyordu. Ama söğütler yeni yeni sürgün vermeye başlamıştı. Dalların kabukları kolayca soyulabiliyordu. Adam, çocuklara söğütten düdük yapmayı öğretmek için, çakıyı geri aldı. Yalnız işin kötüsü, deliği nereye açmak gerektiğini unutmuştu. Düdüklerden bir türlü ses çıkaramadı.

Öğle üzeri Will Hamilton, homurdanıp ışıklar saçan yeni bir Ford'un içinde çıkageldi. Motor birinci viteste harıl harıl çalışıyor, yüksek tepeliği, fırtınaya tutulmuş gemi gibi sallanıp duruyordu. Pirinç radyatör ve Prestolite tankı, göz kamaştırıcı pırıltılar saçıyordu.

Will, el frenini çekti, kontağı çevirdi ve deri koltukta arkasına yaslandı. Arabanın egzozundan gaz püskürdü, motoru çok kızmıştı belli ki.

"İşte huzurlarınızda!" diye seslendi Will yapmacık bir heyecanla. Fordlardan nefret ediyordu, ama her geçen gün servetine servet katan da yine onlardı.

Adam'la Lee arabanın kenarlarına bakarlarken, Will Hamilton da, yeni kilolarının altında oflayıp puflayarak, onlara, kendisinin de pek anlamadığı makinenin nasıl işlediğini anlatıyordu.

Şimdi bir otomobil kullanmayı öğrenmenin ve bir otomobil sahibi olmanın ne kadar güç olduğunu düşünmek oldukça zordur. O zamanlar bu iş yalnızca karmaşık olmakla kalmıyordu, her seferinde meseleyi ta başından ele almak gerekiyordu. Bugünün çocukları, modern makinelerin teorileri, alışkanlığı ve özellikleri içinde, çekirdekten yetişiyorlar. Oysa o zamanlar, bu makinelerin

asla işlemeyeceği önyargısıyla işe başlardınız ve bazen haklı da çıkardınız. Bugün modern bir motoru çalıştırmak için yalnızca iki işlem yaparız, kontağı çevirip marşa basarsınız. Öbür bütün işlemler otomatik olarak yürür. Durum eskiden daha karmaşıktı. Yalnızca iyi bir belleğe, güçlü kollara, bir melek sabrına ve körü körüne bir inanca değil, oldukça iyi bir büyücülüğe de gerek vardı. T model bir Ford'u çalıştırmaya uğraşan bir adamın, yere tükürüp dualar mırıldandığını görebilirdiniz.

Will Hamilton, arabanın nasıl çalışacağını açıkladı, sonra yeniden birtakım açıklamalar yaptı. Müşterileri, gözlerini dört açmışlar, merak ve ilgiyle, seslerini hiç çıkarmadan dinliyorlardı. Yine de Will, üçüncü sefer açıklamaya başladığında, hiçbir sonuç elde edemeyeceğini anladı.

"Bir şey söyleyeyim mi?" dedi sevinçle. "Görüyorsunuz, bu benim işim değil pek. Arabayı size teslim etmeden görmenizi ve dinlemenizi istedim. Şimdi kente gideceğim ve yarın, bir uzmanla birlikte size yeniden göndereceğim arabayı. Benim size bir haftada ancak anlatabileceğim şeyleri, o size birkaç dakika anlatacaktır. Arabayı bir göresiniz istedim."

Will, kendi verdiği dersin bazı bölümlerini unutmuş olacaktı ki, bir süre krankı çevirmeye uğraştıktan sonra, bu işten vazgeçti. Ertesi gün bir makinist göndereceğine söz verdikten sonra Adam'dan bir atla araba alarak kente öyle döndü.

2

Ertesi gün ikizleri okula gönderme sorunu olmadı. Zaten gitmezlerdi. Ford, Will'in bıraktığı yerde, çınar ağacının altında, ciddi ve heybetli bir şekilde duruyordu. Yeni sahipleri, çevresinde dolaşıyor, arada bir vahşi bir atı sakinleştirmek ister gibi dokunup okşuyorlardı.

"Ona alışıp alışmayacağımı merak ediyorum," dedi Lee.

"Elbette alışacaksın," dedi Adam, ama o da pek inanmıyordu buna. "Bir de bakacaksın, bu yakınları dolaşırken bulacaksın kendini."

"Onu anlamaya çalışacağım," dedi Lee. "Ama sürmeye gelince, hayır."

Çocuklar ona buna dokunup geri zıplayarak dolanıyorlardı çevresinde.

"Şu nedir Baba?"

"Çek elini oradan."

"Ama ne işe yarar?"

"Bilmiyorum. Elleme. Belki bir şey olur."

"Getiren adam sana anlatmadı mı?"

"Neler anlattığını hatırlamıyorum. Bana bakın, arabanın yanından çekilin yoksa sizi okula göndermek zorunda kalacağım. Beni duyuyor musun Cal? Onu açma."

Sabahleyin erkenden kalkmışlardı. Saat on bire doğru, tedirgin bir gerilim kendini göstermeye başladı. Makinist öğle yemeğine yetişti. Atlı arabanın içine kurulmuştu. Yanında, bir torba içinde iş tulumu ve aletler vardı. On dokuz yaşlarında ve tütün çiğniyordu. Otomobil okulunda geçirdiği üç ay içinde, insanlara karşı büyük bir usanç duymayı öğrenmişti. Yere tükürdü ve dizginleri Lee'ye fırlattı.

"Şu saman yiyiciyi kaldır ortadan," dedi. "Ön tarafın neresi olduğunu nasıl anlıyorsun?" Ve özel treninden inen bir büyükelçi gibi, arabadan indi. İkizlere dudak bükerek, Adam'a döndü. "Yemeğe geç kalmadığımı umarım," dedi soğuk bir tavırla.

Adam'la Lee bakıştılar. Öğle yemeğini unutmuşlardı.

Bu küçük tanrı, burun kıvırarak, peynir ekmek, soğuk et, börek, kahve ve çikolatalı pastayı lütfen kabul etti.

“Sıcak yemeğe alışkınım. Arabanın sağlam kalmasını istiyorsanız, şu veletleri ondan uzak tutun.” Ağır ağır yenen bir yemekten ve verandadaki kısa bir dinlenmeden sonra, makinist, torbasını Adam’ın yatak odasına götürdü. Birkaç dakika sonra, iş tulumunu ve önünde Ford yazan beyaz kepini giymiş olarak göründü.

“Hic çalıştınız mı?”

“Ne çalışması?”

“Koltuğun altındaki broşürü de okumadınız mı?”

“Orada olduğunu bilmiyordum ki,” dedi Adam.

“Oo, Tanrım!” dedi delikanlı, küçümseyerek. Bütün gücünü ve cesaretini toplayıp, ağırbaşlılıkla arabaya doğru ilerledi. “Her neyse, başlasak iyi olacak,” dedi. “Çalışmadınızsa, ne kadar zamanımızı alacağını Tanrı bilir.”

“Bay Hamilton dün akşam çalıştıramadı,” dedi Adam.

“Hep manyetodan çalıştırmaya kalkar,” dedi bilgiç makinist. “Pekâlâ, pekâlâ. Gel bakalım. İçten patlamalı motorun hangi prensibe dayanarak çalıştığını biliyor musunuz?”

“Hayır,” dedi Adam.

“O! İsa aşkına!” Kapakları kaldırdı. “Burada duran şey, içten patlamalı bir motordur,” dedi.

Lee, sessizce, “Bu kadar bilgili olmak için pek genç,” dedi.

Delikanlı hırlayarak ona döndü. “Ne dedin?” dedi emreder gibi. Sonra Adam’a döndü. “Çinli ne dedi?” diye sordu.

Lee, ellerini açarak saf saf gülümsedi. “Çok akıllı sen diyoyum,” dedi yavaşça. “Belki yüksek okula gitmişin. Çok akıllı sen.”

“Bana yalnızca Joe de,” dedi makinist çocuk hiçbir nedeni yokken. “Yüksek okul mu? O salaklar ne biliyor? Yüksek okulmuş.” Sonra yere, kahverengi, küçümser bir tükürük attı. İkizler onu hayranlıkla seyrediyorlardı. Cal, aynı onun gibi tükürmeyi denemek için, boğazına balgam biriktirdi.

“Lee, meseleyi kavrayışınıza olan hayranlığını belirtiyordu,” dedi Adam.

Delikanlıdaki haşinlik, yerini gönül yüceliğine bıraktı. “Bana yalnızca Joe deyin. Bilmem gerek. Chicago’daki otomobil okuluna gittim. Orası gerçek bir okul, öyle fakülteye filan benzemez.” Sonra ekledi. “Bizim ihtiyar, sizin iyi bir Çinli’ye sahip olduğunuzu söyledi. Bizim kadar iyi demek istiyorum. İyi olanları elbet. Namuslu oluyorlar.”

“Kötü olanları değil elbet,” dedi Lee.

“Elbet değil, Allah kahretsin. İyilerinden söz ediyorum.”

“Sanırım bu gruba sokulabilirim.”

“Bana da iyi bir Çinli imişsin gibi geliyor. Bana yalnızca Joe de.”

Adam, bu konuşmadan şaşkına dönmüştü, ama ikizler hiç de öyle değildiler. Cal, ona özenerek, Aron’a, “Bana yalnızca Joe de,” diyordu. Aron da aynı sesi çıkarmaya çalışarak, “Yalnızca Joe de,” diyordu.

Makinist delikanlı, bir kez daha uzman kisvesine büründü, ama bu sefer sesinin tonu daha yumuşaktı. Eski alaycılığının, küçümserliğinin yerini, şimdi neşeli, dostça bir tavır almıştı. “Şuradaki,” dedi, “içten patlamalı bir motordur.” Belli belirsiz bir korkuyla, bu çirkin demir yığınına baktılar hep birlikte.

Delikanlının söyledikleri öyle hızlı ve düzgün bir şekilde sürüp gidiyordu ki, sanki yeni bir çağın şarkısını söylüyordu şimdi. “Kapalı bir yerde, gazların patlamasıyla işler. Patlama basıncı pistona etki eder, bağlama demiri ve krankşaft aracılığıyla arka tekerleklere iletilir. Tamam mı?” Bu akıcılığı bozmaktan çekinerek, boş gözlerle başlarını sallıyorlardı. “İki çeşidi vardır. İki silindirli ve dört silindirli. Burdaki dört silindirlidir. Tamam mı?”

Yeniden başlarını salladılar. İkizler de, delikanlının yüzüne hayranlıkla bakarak başlarını salladılar.

“Çok ilginç,” dedi Adam.

Joe, çabuk çabuk devam etti. “Ford otomobiliyle aynı çeşitten öbür arabalar arasındaki en belli başlı ayırım, dev... dev... devrimci bir prensibe dayanarak çalışan, planetary iletimidir.” Bir dakika durakladı, yüzünde belli bir gerilim vardı. Ve dört dinleyici yeniden başlarını salladıklarında, onları uyardı. “Hepsini bildiğinizi sanmayın sakın. Planetary sistemi unutmayın, dev... dev... devrimci bir sistemdir. Kitaptan çalışsanız iyi olacak. Eğer bütün söylediklerimi anladıysanız, Otomobilin Nasıl İşlediğine geçelim.” Bunu büyük harflerle söylemişti, üstüne basa basa. Dersin ilk kısmını bitirdiğine hoşnutluğu belli oluyordu, dinleyicileri ondan da hoşnuttular.

Kendilerini iyice verdiklerinden dikkat kesilmişlerdi, ama bir tek kelime de anlamamışlardı.

“Buraya gelin,” dedi delikanlı. “Şuradakini görüyor musunuz? Kontak anahtarıdır o. Onu çevirince, gitmeye hazırsınız demektir. Şimdi şu düğmeyi sola çevireceksiniz. Bu bataryayı devreye sokar, Bat denir, yani batarya.” Boyunlarını arabanın içine doğru uzattılar. İkizler arabanın önünde duruyorlardı.

“Yok, hayır. Biraz acele ettim. İlk önce kontağı kesip gaza basmalısın, yoksa elini geriye teper. Burdaki şeyi, şunu görüyor musun? Bu, ateşleme düğmesidir. Bunu yukarı itersiniz, tamam mı? Yukarı, ta yukarı. Bura da gaz pedalı, onu aşağı itersiniz. Şimdi hem anlatacağım, hem de uygulayacağım. Dikkat etmenizi istiyorum. Siz, bacaksızlar, arabadan aşağı atlayın bakalım. Gölge yapıyorsunuz. İnin aşağı, Allah kahretsin. Çocuklar isteksiz isteksiz aşağı atladılar, ama gözleri hâlâ delikanlıdaydı.

Joe derin bir soluk aldı. “Hazır mısınız? Kontak kesilmiş, gaza basılmış. Kontak yukarı, gaz aşağı. Şimdi bataryayı çevirin, sola di mi, sola?” Dev bir arının vızıldaması gibi bir ses duyuldu. “Duyuyor musunuz? Bobin kutularından birinde olan kontaktır bu. Bu sesi alamazsanız uçları değmiyor demektir, belki de eğelemeniz gerekecektir.” Adam’ın yüzündeki yılgınlığı gördü. “Hepsini kitapta bulacaksınız,” dedi şefkatle.

Arabanın önüne gitti. “Şurdaki de kranktır. Radyatörden çıkan şu kısa teli görüyor musunuz? Şimdi işletirken dikkatli seyredin. Krankı bu şekilde kavrayıp, motor çalışmaya başlayana kadar iteceksiniz. Başparmağımın nasıl aşağıya dönük olduğunu görüyor musunuz? Başka türlü tutsaydım ve krank da geri tepecek olsaydı, başparmağımı koparırdı. Tamam mı?”

Başını kaldırıp bakmadı, ama onların başlarını salladıklarını biliyordu.

“Şimdi,” dedi, “dikkatle bakın. İtiyorum. Basınç yapana kadar, yukarı doğru itiyorum. Sonra bu teli çekiyorum, gazı emsin diye dikkatle döndürüyorum. Bakın, emme sesini işitiyor musunuz? Ama çok fazla çekerseniz, bu sefer motor iyice boğulur. Şimdi teli bırakıyorum ve iyice döndürüyorum. Çalışmaya başlar başlamaz koşup, bujiyi ateşliyor, gazı bırakıyorum, uzanıp düğmeyi manyetoya çeviriyorum. Görüyor musunuz, üstünde Mag yazıyor ve işte, her şey tamam.”

Dinleyiciler aptallaşmış bir haldeydi. Bütün bu eziyetlerden sonra, ancak motoru işletebilmişlerdi daha.

Delikanlı işin ardını bırakmadı. “Şimdi de benimle birlikte tekrarlamanızı istiyorum,” dedi. “Tekrarlayalım ki, iyice öğrenesiniz. Bujiyi ateşle, gaza bas.”

“Bataryayı aç.”

“Bataryayı aç.”

“Krank basınç yapsın, başparmak aşağı.”

“Krank basınç yapsın, başparmak aşağı.”

“Gevşet, teli çek.”

“Gevşet, teli çek.”
“Döndür.”
“Döndür.”
“Bujiyi kapat, gazı kes.”
“Bujiyi kapat, gazı kes.”
“Düğmeyi manyetoya çevir.”
“Düğmeyi manyetoya çevir.”
“Haydi, şimdi bir kez daha tekrarlayalım. Bana Joe deyin.”
“Sana Joe diyelim.”
“Yok canım. Bujiyi ateşle, gaza bas.”
Aynı şeyleri dördüncü sefer tekrarlarken, Adam’ın üzerine bir çeşit bıkkınlık çöktü. Bütün bu işlemler ona aptalca geliyordu. Az sonra, yerden bitme kırmızı spor arabasının içinde Will Hamilton çıkagelince, rahatladı. Delikanlı, yaklaşan araca baktı. “Onun, on altı tane valfı var,” dedi hayranlık dolu bir sesle. “Özel olarak yapıldı.”
Will, arabasından başını uzattı. “Nasıl gidiyor?” diye sordu.
“Gayet iyi,” dedi makinist. “Çabuk kavrıyorlar.”
“Bana bak Roy, seni götürmem gerek. Bayan Hawk’ın arabası bozulmuş. Yarın sabah on birde hazır etmek için, geç saatlere kadar çalışman gerekecek.”
Roy hazırola geçti. “Eşyalarımı alayım,” dedi ve doğru eve koştu. Elinde torbasıyla geri gelirken, Cal onun yolunu kesti.
“Hey,” dedi Cal. “Adının Joe olduğunu sanıyordum.”
“Nasıl Joe?”
“Sana Joe dememizi söylemedin mi? Bay Hamilton sana Roy diyor?”
Roy, gülerek arabaya atladı. “Bana neden Joe deyin dedim biliyor musun?”
“Hayır. Neden?”
“Çünkü adım Roy da ondan.” Sonra, kahkahalarının arasından ciddileşerek durdu. “Koltuğun altındaki broşürü al ve çalış. Anladın mı?” dedi Adam’a.
“Çalışırım,” dedi Adam.

Otuzuncu Bölüm

1

İlk çağlarda olduğu gibi o günlerde de yeryüzünden mucizeler eksik olmuyordu. Delikanlının verdiği dersten bir hafta sonra, King City'nin ana caddesinden bir Ford hızla geçip postanenin önünde sarsılarak durdu. Direksiyonda Adam, yanında Lee, arkada da çocuklar kurumla oturuyorlardı.

Adam, başını eğince, dördü de bir ağızdan, "Freni çek, gazı bırak ve kontağı çevir," dediler. Küçük motor homurdandı ve sustu. Adam, inmeden önce arkasına yaslanıp bir dakika kadar durdu. Biraz şapşallaşmıştı, ama hoşnuttu.

Posta müdürü, odasındaki demir parmaklığın arkasında dışarı bakıp, "Şu Allahın belası şeylerden bir tane de siz almışsınız bakıyorum," dedi.

"Yaşadığımız çağa ayak uydurmak gerek," dedi Adam.

"Bana öyle geliyor ki, günün birinde bir tek ata bile rastlamayacağız galiba, Bay Trask."

"Olabilir."

"Ülkenin çehresini değiştirecekler. Gürültü patırtılarıyla her yere dolacaklar," diye devam etti posta müdürü. "Buradan bile anlayabiliyoruz bunu. Eskiden, mektuplarını almak için haftada bir gelirdi herkes. Şimdi her gün, kimi zaman günde iki sefer bile uğradıkları oluyor. Allahın belası makbuzlarını beklemiyorlar. Her dakika ortalarda, dolaşıp duruyorlar." Duyduğu tiksinti öylesine şiddetliydi ki, Adam onun henüz bir Ford alamamış olduğunu anladı. Bir çeşit kıskançlıktı bu tepkisi. "Bir tekini bile görmeye dayanamıyorum," dedi posta müdürü. Bu da, karısının, bir otomobil alması için başının etini yediğini gösteriyordu. Baskı yapan hep kadınlardı. Söz konusu olan, toplumsal yerleriydi çünkü.

Posta müdürü, T kutusundaki mektupları karıştırdıktan sonra, uzun bir zarf çekip uzattı. "Hastanede ziyaretinize gelirim artık," dedi hınzırca.

Adam, ona gülümsedi. Mektubunu aldı ve çıktı.

Ayda yılda bir mektup alan biri, mektubunu hemencecik açmaz. Elinde şöyle bir tartar, gönderenin adını ve adresini okur, yazıya bakar, damgayı ve tarihini inceler. Adam, bütün bunları yapmadan postaneden çıkmış, kaldırımı aşıp, Ford'unun yanına varmıştı. Zarfın sol üst köşesinde, 'Bellows ve Harvey, Dava Vekilleri' diye bir yazı vardı ve adres yerinde de Connecticııt'taki, Adam'ın geldiği kentin adı vardı.

"Ben bu Bellows ve Harvey'yi biliyorum, hem de iyi biliyorum," dedi Adam dalgın bir sesle. "Ne istiyorlar acaba?" Zarfa yakından baktı. "Adresimi nasıl buldular acaba?" dedi. Zarfı çevirip arkasına baktı. Lee, gülümseyerek onu seyrediyordu. "Bütün bu soruların karşılığı mektupta yazılıdır belki," dedi.

"Herhalde," dedi Adam. Mektubu açmaya karar verince, çakısını çıkardı, büyük ağızlı tarafını açtı ve çakıyı sokacak yer bulmak için zarfı evirip çevirmeye başladı. Bulamayınca, zarfı güneşe kaldırıp, içindeki mektubu bir yana doğru iteledi ve öbür ucundan zarfı kesti. Sonra aralamak için üfledi ve mektubu iki parmağıyla çekip çıkardı. Ağır ağır okumaya başladı.

"Bay Adam Trask, King City, California. Sayın Bay," diye başlıyordu mektup, biraz da azarlar gibiydi. "Yerinizi bulmak için, altı aydır her türlü yola başvurduk. Ülkedeki bütün gazetelere ilanlar verdik, ama bir sonuç çıkmadı. Ancak, kardeşinize yazdığınız mektup, buradaki posta müdürü

tarafından bize verildiğinde, nerelerde olduğunuzu öğrenebildik.” Adam, mektubun havasından, nasıl bir usanç duyduklarını anlayabiliyordu.

Bu hava, ikinci paragrafta tamamen değişiyordu. “Kardeşiniz Charles Trask’in vefat etmiş olduğunu üzüntüyle bildiririz. 12 Ekim’de, iki hafta süren bir rahatsızlıktan sonra, bir ciğer hastalığı nedeniyle vefat etmiştir. Naaşı, Odd Fellows mezarlığına defnedilmiştir. Mezarın üzerinde herhangi bir taş yoktur. Bu üzüntülü görevi sizin yükleneceğinizi umarız.”

Adam, derin bir soluk aldı ve paragrafı tekrar okuyana kadar koyvermedi. Hıçkırığa dönüşmesin diye, ağır ağır verdi soluğunu. “Kardeşim Charles ölmüş,” dedi.

“Üzüldüm,” dedi Lee.

“Amcamız mı oluyor?” diye sordu Cal.

“Charles Amcamz’dı,” dedi Adam.

“Benim de mi?” diye sordu Aron.

“Senin de.”

“Amcamız olduğunu bilmiyordum,” dedi Aron. “Belki mezarına çiçek koyabiliriz. Abra bize yardım ederdi. Böyle şeyleri sever.”

“Çok uzakta, ülkenin taa öbür ucunda.”

“Biliyorum,” dedi Aron. “Anneme çiçek götürdüğümüzde, Charles Amca ya da götürürüz.” Sonra biraz üzgün bir sesle ekledi: “Ölmeden önce bilseydim keşke bir amcamız olduğunu.” Ölmüş akrabalar yönünden oldukça yüklü duyuyordu kendini. “İyi bir insan mıydı?” diye sordu.

“Çok iyiydi.” dedi Adam. “Tek kardeşimdi, tıpkı Cal’ın, senin tek kardeşin olduğu gibi.”

“Siz de ikiz miydiniz?”

“Hayır, ikiz değildik.”

“Zengin miydi?” diye sordu Cal.

“Değildi elbette,” dedi Adam. “Nerden çıkarıyorsun bunu?”

“Zengin olsaydı, bize kalırdı, değil mi?”

Adam, sertçe karşılık verdi. “Daha yeni ölmüşken, böyle paradan söz açmak hiç de hoş değil. Öldüğü için üzgünüz.”

“Nasıl üzgün olabilirim?” dedi Cal. “Onu hiç görmedim ki.”

Lee, gülümsemesini örtmek için, ağzını eliyle kapattı. Adam, yeniden mektuba döndü. Üçüncü paragrafta hava yeniden değişiyordu.

“Müteveffanın vekilleri olarak, kardeşinizin, çalışkanlığı ve ileri görüşlülüğü sayesinde, önemli bir servet yaptığını bildirmekle sevinç duyarız. Serveti, gayrimenkul, menkul ve nakit olarak yüz bin doları aşmaktadır. Bu yazıhanede düzenlenmiş ve imzalanmış vasiyeti, isterseniz size gönderilecektir. Vasiyetnamenin maddelerine göre, bütün servetinin, sizin ve karınızın arasında bölüştürülmesini istemektedir. Karınız ölmüşse, tümüyle size kalmaktadır. Vasiyetname aynı zamanda, siz ölmüşseniz servetin tümünün karınıza kalmasını şart koşmaktır. Mektubunuzdan, henüz bu ölümlü dünyada olduğunuz anlaşılmaktadır. Size tebriklerimizi sunmak isteriz. Sadık hizmetkârlarınız Bellows ve Harvey.” Sayfanın altına da, “Sevgili Adam: Zenginlik günlerinde kullarını unutma. Charles bir tek kuruş bile harcamazdı. Her doların üstüne otururdu. Bu para, karının ve senin işinize yarar umarım. İyi bir avukat için iş imkânları var mı oralarda? Kendimi kastediyorum yani. Eski arkadaşın, Geo Harvey,” diye çiziktirilmişti.

Adam, mektubun üzerinden Lee’ye ve çocuklara baktı. Üçü de devam etmesini bekliyorlardı. Adam’ın ağzı büzüldü, bir çizgi haline geldi dudakları. Mektubu katladı, zarfına koydu, zarfı da dikkatle iç cebine yerleştirdi.

“Çapraşık bir iş mi var?” diye sordu Lee.

“Hayır.”

“Düşünceli görünüyorsunuz gibi geldi de.”

“Değilim. Kardeşime üzüldüm.” Adam, mektupta verilen bilgiyi nasıl ileteceğini düşünüyordu, bu yüzden de, kuluçkaya yatmış tavuk gibi huysuzlaşmıştı. Okuduklarını iyice anlayabilmesi için yalnız kalmalıydı. Arabaya girdi ve makineye boş gözlerle bakmaya başladı. Ne yapması gerektiğini bir türlü hatırlayamıyordu.

“Yardım ister misiniz?” diye sordu Lee.

“Garip,” dedi Adam. “Nerden başlayacağımı bilemiyorum.”

Lee ve çocuklar yavaşça, “Bujiyi ateşle, gaza bas, Bat’ı çevir,” dediler.

“Ah, elbette, elbette,” dedi Adam. Ve bobin kutusundaki arı vızıldarken Ford’un krankını çevirdi ve aceleyle kontağı Mag’a çevirdi. Çınar ağacının altındaki küçük köprünün engebeli yolundan geçerlerken, Lee ona döndü.

“Et almayı unuttuk,” dedi.

“Ya? Sanırım öyle. Başka bir şey yiyemez miyiz?”

“Jambonla yumurtaya ne dersiniz?”

“Gayet iyi.”

“Cevabınızı yarın postalarsınız,” dedi Lee. “Eti yarın alabilirsiniz.”

“Herhalde,” dedi Adam.

Yemek hazırlanırken, Adam gözlerini boşluğa dikip oturdu. Lee’den yardım istemesi gerektiğini biliyordu. Birine anlatmakla düşünceleri açıklığa varabilecekse elbet.

Cal, kardeşini dışarı çıkarmış, Ford’un durduğu garaja götürmüştü. Otomobilin kapısını açıp direksiyona geçti. “Haydi, binsene,” dedi.

Aron karşı çıktı. “Babam, içine girmememizi söyledi,” dedi.

“Nerden bilecek? Gel!”

Aron, çekinerek girdi ve koltuğa yerleşti. Cal, direksiyonu bir o yana, bir bu yana çeviriyordu.

“Vank, vank!” diye sesler çıkardı Cal, sonra da Aron’a döndü. “Biliyor musun ne düşünüyorum?” dedi. “Bana kalırsa Charles Amca zengindi.”

“Değildi.”

“Neyine istersen bahse girerim ki zengindi.”

“Babamızın yalan söyleyeceğini mi sanıyorsun?”

“Onu demiyorum. Yalnızca zengin olduğunu iddia ediyorum.” Bir süre sessizce oturdular. Cal, kafasında canlandırdığı dönemeçleri hızla alıyordu. “Öğrenebileceğime bahse girerim,” dedi.

“Nasıl?”

“Neyine bahse giriyorsun?”

“Hiçbir şeyine,” dedi Aron.

“Düdüğüne var mısın? Senin düdüğüne karşılık şu bilyeyi koyuyorum ki, yemekten sonra hemen yatağa yollayacaklar bizi. Tamam mı?”

“Peki,” dedi Aron, kararsız bir tavırla. “Neden ama?”

“Babam, Lee’yle konuşmak isteyecek,” dedi Cal. “Ben de gizlice dinleyeceğim.”

“Yapamazsın.”

“Öyle mi?”

“Seni söylersem görürsün.”

Cal’ın gözleri donuklaştı ve yüzü karardı. Aron’a o kadar yaklaştı ki, sesi fısıltı halinde çıktı. “Söylemeyeceksin,” dedi. “Çünkü eğer söylersen, ben de çakısını çaldığını söylerim.”

“Çakısını kimse çalmadı ki. Mektubu onunla açmıştı.”

Cal, buruk buruk gülümsedi. “Yarın demek istiyorum,” dedi. Ve Aron, onun ne demek istediğini kavrayarak, hiçbir şey söyleyemeyeceğini anladı. Bir şey yapamazdı. Cal iyice güvenlik altına almıştı kendini.

Cal, Aron’un yüzündeki şaşkınlığı ve çaresizliği görüp kendi gücünü fark etti, bu da sevindirdi onu. Kardeşini düşünce ve eylem bakımından mat edebilirdi. Aynı şeyi, babasına da yapabileceğini düşünmeye başlamıştı. Ama Lee’ye sökmüyordu Cal’ın numaraları. Lee’nin zekâsı, Cal’ın ne düşündüğünü önceden kestirebiliyordu. Her zaman oracıkta bitiveriyor, bekliyor, ne yapacağını anlıyor ve son anda sessizce uyarıyordu: “Yapma.” Cal’ın, Lee’ye saygısı vardı ve ondan birazcık da korkuyordu. Ama kendisine umutsuzlukla bakan şu Aron, eline aldığı bir avuç çamur gibiydi. Cal, birdenbire kardeşine karşı derin bir sevgi duydu ve onu bu zayıflığı içinde korumak istedi. Kollarını Aron’un boynuna doladı.

Aron ne geri çekildi, ne de karşılık verdi. Cal’ın yüzünü görebilmek için, başını biraz geriye çekti.

“Tepemde yeşil otlar mı bitmiş de öyle bakıyorsun?” dedi Cal.

“Neden böyle şeyler yapıyorsun, bilmiyorum?”

“Ne demek istiyorsun? Ne yapıyorum?”

“Bütün bu gizli kapaklı, sinsi işleri.”

“Ne demek sinsi?”

“Tavşandan, arabaya gizlice girmene kadar. Abraya da bir şey yaptın. Ne olduğunu bilmiyorum ama, kutuyu atmasına sen sebep oldun.”

“O!” dedi Cal. “Ne yaptığımı anlatmamı istemez misin?” Tedirgin olduğu belliydi.

“Ne yaptığını bilmek istemem,” dedi Aron yavaşça. “Neden yaptığını bilmek isterim. Hep bir şeylerin peşindesin. Neden böylesin, merak ediyorum. Neye yarıyor bunlar?”

Cal’ın yüreğine bir acı saplandı. Kurduğu plan, birdenbire bayağı ve kirli geldi kendisine de. Kardeşinin onu bulup ortaya çıkardığını biliyordu. Ve Aron’un kendisini sevmesi için derin bir istek duydu. Kendini, bırakılmış ve aç buldu, ne yapacağını bilemedi.

Aron, kapıyı açıp Ford’dan indi, arabalıktan çıktı. Cal, bir süre daha direksiyonu çevirip, hızla ilerlediğini düşledi. Ama bir türlü avunamadı ve az sonra o da Aron’un arkasından eve yollandı.

2

Yemek bittikten, Lee de bulaşıkları yıkadıktan sonra, Adam, “Artık yatma zamanı geldi sanırım,” dedi. “Epey yüklü bir gün geçirdik.”

Aron, çabucak Cal’a baktı ve sessizce cebinden düdüğünü çıkardı.

“İstemiyorum,” dedi Cal.

“Senin oldu artık,” dedi Aron.

“İstemem, istemiyorum.”

Aron, kemik düdüğü masanın üzerine koydu. “İstediğin zaman buradan alırsın,” dedi.

Adam, araya girdi. “Nedir bu tartışma. Yatmaya gitmeniz gerektiğini söyledim size.”

Cal, masum çocuk yüzü takınarak, “Neden?” diye sordu. “Yatmak için daha çok erken.”

“Size, tam doğrusunu söylemedim. Lee’yle yalnız kalıp konuşmak istiyorum. Hava da kararıyor, dışarı çıkamazsınız. Bu yüzden yatmanızı, hiç değilse odanıza gitmenizi istiyorum. Beni anlıyor

musunuz?”

“Evet efendim,” dediler her ikisi de. Ve Lee’nin ardından evin arka tarafındaki odalarına girdiler. Az sonra pijamalarını giymiş olarak, babalarına iyi geceler dilemeye gittiler.

Lee, oturma odasına geldi ve koridora açılan kapıyı kapadı. Düdüğü kaldırıp inceledi ve yerine bıraktıktan sonra da, “Burada neler döndüğünü bilmek isterdim,” dedi.

“Ne demek istiyorsun Lee?”

“Yemekten önce bir bahse tutuşmuşlar, yemekten hemen sonra da Aron kaybederek borcunu ödemiş. Ne konuşuyorduk?”

“Onlara yatmalarını söylediğimi hatırlıyorum yalnızca.”

“Neyse, belki sonra anlarız ne olup bittiğini.”

“Çocukların her hareketinden bir anlam çıkarmaya çalışıyormuşsun gibi geliyor bana. Belki hiçbir anlamı yoktur.”

“Mutlaka bir anlamı vardı,” dedi Lee, sonra da ekledi. “Bay Trask, insanların düşüncelerinin belli bir yaştan sonra mı öyle birdenbire önem kazandığını sanıyorsunuz? Şimdiki düşünceleriniz ve duygularınız, on yaşındaki düşünce ve duygularınıza oranla daha duru, daha mı keskin? Aynı derecede iyi görüp, aynı derecede iyi işitip, tat almıyor musunuz?”

“Belki de haklısın.”

“En büyük hata bu gibi geliyor bana, zaman, bize geçen yıllardan ve hüzünden başka bir şey bırakmıyor.”

“Bellek de bırakıyor.”

“Evet, bellek de. Onsuz zaman, bize karşı silahsız kalmış olur. Benimle ne konuşmak istemiştiniz?”

Adam, mektubu cebinden çıkarıp masanın üzerine koydu. “Bunu okumanı, dikkatle okumanı ve sonra da konuşmamızı istiyorum.”

Lee, yarım gözlüklerini çıkarıp taktı. Mektubu lambanın altında açıp okudu.

“Evet?” diye sordu Adam.

“Bir avukat için iş imkânları var mı burada?”

“Ne demek istiyorsun? Ha, şu. Şaka mı ediyorsun?”

“Hayır,” dedi Lee. “Şaka etmiyordum. O belli belirsiz Doğulu nezaketimle, kendi düşüncemi ortaya koymadan önce, sizinkini öğrenmek istediğimi ima etmeye çalışıyordum.”

“Bana çıkışıyor musun?”

“Evet,” dedi Lee. “Doğulu tavrımı bir yana bırakıyorum. Yaşlanıyorum, yaşlandıkça da tersleşiyorum. Sabırsız oldum artık. Bütün Çinli hizmetçilerin, yaşlandıklarında, bağlı ama huysuz olduklarını duymadınız mı?”

“Seni kırmak istememiştim.”

“Kırılmıyorum. Bu mektup üzerine konuşmak istediniz. O halde konuşun. Ben de, söylediklerinizden, size gerçek düşüncemi söyleyip söyleyemeyeceğimi veya kendi düşüncenizin en iyisi olduğuna sizi inandırmanın daha iyi olup olmayacağım çıkarayım.”

“Anlıyorum,” dedi Adam, çaresiz.

“Siz kardeşinizi tanıyordunuz. Siz anlamıyorsanız, onu hiç tanımayan ben nasıl anlayabilirim?”

Adam ayağa kalktı ve koridora bakan kapıyı açtı, ama karanlıkta kapının ardına sinen gölgeyi fark edemedi. Odasına gitti ve soluk kahverengi bir fotoğrafı getirip Lee’nin önüne koydu. “Kardeşim Charles bu işte,” dedi. Sonra gidip kapıyı kapadı.

Lee, fotoğrafı lambanın altında evirip çevirdi. “Çok eski,” dedi Adam. “Ben askere gitmeden önce.”

Lee, resme iyice eğildi. “Bir şeyler çıkarmak güç,” dedi. “Ama yüzündeki anlamdan, kardeşinizde pek şakacılık yoktu galiba derim.”

“Hiçbir zaman yoktu,” dedi Adam. “Hiç gülmezdi.”

“Demek istediğim, tam olarak bu değildi. Kardeşinizin vasiyetnamesindeki isteklerini okuduğumda, onda haince bir oyun oynama merakı olabileceğini düşünmüştüm. Sizi sever miydi?”

“Bilmem,” dedi Adam. “Bazen beni sevdiğini sanırdım. Bir seferinde ise, beni öldürmeye kalkmıştı.”

“Evet,” dedi Lee. “Yüzünden anlaşılıyor. Sevgi ve cinayet. Bu ikisi, onu bir cimri yaptı çıkardı. Cimri denilen, para kalesi ardına sığınmış korkak adamın biridir. Karınızı tanıyor muydu?”

“Evet.”

“Onu sever miydi?”

“Ondan nefret ederdi.”

Lee içini çekti. “Pek fark etmez. Bu, sizin meseleniz değil, öyle değil mi?”

“Hayır, değil.”

“Meseleyi ortaya koyup bakmak ister misiniz?”

“İstediğim bu zaten.”

“Başlayın öyleyse.”

“Düşündüklerim karmakarışık.”

“Kartları benim açmamı ister misiniz? Meseleyle ilişkisi olmayan daha iyi yapabilir bunu bazen.”

“Benim de istediğim bu.”

“Peki öyleyse.” Lee, birdenbire homurdanmaya başladı ve yüzüne şaşkın bir bakış geldi. Yuvarlak çenesini, küçük elinin içine aldı. “Kutsal boynuzlar,” dedi. “Bunu düşünmemiştim.”

Adam, kıpırdandı. “Oturduğun çivinin üstünden kalkmanı isterdim,” dedi huysuz bir tavırla. “Kendimi, karatahtaya yazılmış sıra sıra sayılara benzetiyorum.”

Lee, cebinden bir pipo çıkardı. Uzun, ince bir ebonit çubuğun ucunda, pirinç bir hokka. Piposuna saç gibi ince kıyılmış tütün doldurup yaktı. Birkaç nefes alıp piponun sönmesini seyretti.

“Esrar mı?” diye sordu Adam.

“Hayır,” dedi Lee. “Ucuz bir Çin tütünü. Kötü bir tadı var.”

“Neden içiyorsun öyleyse?”

“Bilmem,” dedi Lee. “Bana şey yapıyor, daha iyi düşünmeme yardım ediyor sanki. Pek karmaşık bir yanı yok.” Lee’nin gözkapakları süzüldü. “Peki öyleyse, düşüncelerinizi teker teker, erişte gibi çekip çıkararak, günışığına sermeye çalışacağım. Kadın, hâlâ karınız ve hâlâ yaşıyor. Vasiyetnameye göre, elli bin dolar kadar bir şeye sahip oluyor. Bu büyük bir para. Oldukça önemli iyilikler ya da kötülükler yapabilirdi. Kardeşiniz, onun nerede, nasıl bir insan olduğunu bilseydi, parayı almasını yine ister miydi? Mahkemeler, her zaman ölmüş olanların isteklerini yerine getirmeye çalışırlar.”

“Kardeşim böyle bir şeyi istemezdi,” dedi Adam. Sonra, hanın üst katındaki kızları ve Charles’ın oraya sık sık gittiğini hatırladı.

“Belki kendinizi kardeşinizin yerine koyup, öyle düşünmeniz gerekecek. Karınızın şimdi yaptığı, ne iyi, ne de kötü. Azizler, bazen her çeşit topraktan çıkabilirler. Bu parayla belki iyi bir şey yapar. İnsanı, suçlu bir vicdan kadar, insanlık sevgisine yönelten şey yoktur.”

Adam ürperdi. “Eline para geçirince, ne yapacağını söyledi bana. İyilikten çok cinayete benziyordu.”

“Öyleyse, parasının olmasını istemiyorsun?”

“Salinas’ın iyi tanınan kişilerinden birçoğunu mahvedebileceğini söyledi. Yapar da.”

“Anlıyorum,” dedi Lee. “Bu meseleye tarafsız bir gözle bakabildiğime memnunum. Bu iyi tanınmış adamların epey kirli çamaşırları olmalı. Öyleyse, ahlak açısından, senin bu parayı ona vermeye karşı olman gerekmez mi?”

“Evet.”

“Şöyle düşünsene. Adı sanı bilinmeyen, geçmişi belirsiz bir kız. Birdenbire türeyiveren bir orospu. Bu durumunu göz önüne alırsa, senin yardımın olmadan bu parada hak iddia edemez.”

“Haklısın galiba. Benim yardımım olmadan, bu parada hak iddia edebileceğini sanmıyorum.”

Lee, piposunun tütününü tazeledi. Üstüste dört nefes çekti ve gözkapaklarını kaldırıp Adam’a baktı. “Ahlak açısından çok nazik bir mesele,” dedi. “İzin verirsen bu meseleyi akrabalarıma danışmak istiyorum. Ad vermeyeceğim. Meseleyi ayrıntılarıyla inceleyeceklerdir. İlgi çekici birtakım sonuçlara varacaklarına eminim.” Piposunu masaya bıraktı. “Senin de seçebileceğin başka bir yol yok nasıl olsa.”

“Ne demek istiyorsun?” diye üsteledi Adam.

“Var mı? Sen kendini benden daha az mı tanıyorsun?”

“Ne yapmam gerektiğini bilmiyorum,” dedi Adam. “Üzerinde iyice düşünmem gerek.”

“Zamanımı boşa harcıyorum galiba,” dedi Lee kızarak. “Sen kendi kendini mi aldatıyorsun, yoksa yalnızca beni mi?”

“Benimle böyle konuşma,” dedi Adam.

“Neden olmasın? Aldatılmaktan hiçbir zaman hoşlanmadım ben. Sen hapı yutmuşsun. Ne yapacağın satır satır belli. İstediğim gibi konuşacağım. Sinirlendim. Huylanıyorum. Eski kitapların pis kokusunu ve iyi düşünmenin güzel kokusunu özlüyorum. İki çeşit ahlak anlayışıyla karşı karşıyasın ve sana verilen değerlere uygun olanını seçeceksin. Düşünmek bunu değiştirmeyecek. Karının Salinas’ta bir orospu olması bunu değiştirmeyecek.”

Adam ayağa kalkmak istedi, tepesi atmıştı. “Gitmeye kararlı olduğun için saygını da yitirdin,” diye bağırdı. “Parayı ne yapacağıma daha karar vermediğimi söylüyorum sana.”

Lee, derin derin içini çekti. Ellerini dizlerine dayayarak, küçük gövdesini doğrulttu. Yorgun yorgun kapıya yürüdü, açtı. Arkasına dönüp, Adam’a gülümsedi. “Boktan bir mesele!” dedi dostça. Çıktı ve arkasından kapıyı kapadı.

3

Cal, karanlık koridordan sessizce ilerleyip, kardeşiyle birlikte uyudukları odaya süzüldü. İki kişilik geniş yatakta yatan kardeşinin başını görebiliyordu, ama uyuyup uyumadığını göremiyordu. Yavaşça kardeşinin yanına uzandı ve ellerini başının altında kenetleyip, karanlığı oluşturan renkli benekçikleri seyretmeye koyuldu. Penceredeki stor içeri doğru şişti, sonra gece rüzgârı çıktı ve yırtık stor, ses çıkarmadan pencereye vurmaya başladı.

Kurşun rengi bir melankoli çökmüştü üzerine. Aron’un onu arabalıkta bırakarak çıkıp gitmemiş olmasını, kapının ardından gizlice dinlememiş olmayı bütün yüreğiyle isterdi. Karanlıkta dudaklarını sessizce oynattı ve sözcükleri kafasının içinden sessizce geçirdi, ama yine de duyabiliyordu onların sesini.

“Ulu Tanrını,” dedi. “Aron gibi olmak istiyorum. Beni aşağılık yapma. Öyle olmak istemiyorum. Aşağılık olmak, yalnız kalmak istemiyorum. İsa aşkına. Amin.” Ağır, ılık gözyaşları, yanaklarından aşağı süzülüyordu. Kasları gerilmişti, burun çekip hıçkırmaya çalışıyordu.

Aron, karanlıkta fısıldadı. “Üşümüşsün, her yanın ürpermiş.” Elini Cal’ın koluna uzattı ve

ürpermiş tüylerine dokundu. “Charles Amca’nın parası var mıymış?” diye sordu yavaşça.

“Hayır,” dedi Cal.

“Ama epey kaldın orada. Babam o kadar uzun ne konuşmak istedi?”

Cal, kımıldamadan yatıyor, soluğunu kontrol etmeye çalışıyordu.

“Bana söylemek istemiyor musun?” diye sordu Aron. “Canın isterse.”

“Söyleyeceğim,” diye fısıldadı Cal. Sırtını kardeşine döndü. “Babam, annemize çelenk gönderecek. Kocaman, karanfillerden yapılmış bir çelenk.”

Aron yarım doğrulup, heyecanla sordu. “Sahi mi? Ta oraya nasıl gönderecek?”

“Trenle. O kadar yüksek sesle konuşma.”

“Ama nasıl taze kalacak?” diye sordu Aron.

“Buzla,” dedi Cal. “Her yanına buz koyacaklar.”

“Çok buz gerekmez mi?” diye sordu Aron.

“Bir cehennem dolusu buz,” dedi Cal. “Uyu şimdi.”

Aron susmuştu. Az sonra, “İnşallah taze varır oraya,” dedi.

“Varacak,” dedi Cal. İçin için de haykırıyordu. “Aşağılık bir iş yapmama izin verme.”

Otuz Birinci Bölüm

1

Adam sabahleyin evin içinde dolanıp durdu. Öğleyin, sebze bahçesinde gübrelenmiş kapkara toprağı çapalayan ve bahar sebzeleri, havuç, pancar, turp, bezelye, çalı fasulyesi, şalgam ve lahana diken Lee'yi bulmaya gitti. Sebze tarhları, ip gerilerek düzgün bir şekilde hazırlanmış ve her sıranın başına sırayı belirtmek için bir sopa dikilmiş, sopaya da boş bir tohum torbası geçirilmişti. Bahçenin ucundaki serde patates, lahana ve biber fideleri, dikilmek için don tehlikesinin geçmesini bekliyorlardı.

"Ben aptalın biriymişim," dedi Adam.

Lee, küreğin sapına dayanarak onu süzdü. "Ne zaman gidiyorsunuz?"

"İki kırka yetişebileceğimi sanıyorum. Dönüşte de sekizle gelirim."

"Bir mektupla da anlatabilirsiniz her şeyi," dedi Lee.

"Onu düşündüm. Sen mektup yazar mıydın?"

"Hayır. Haklısınız. Şimdi de aptallık eden benim. Mektup yazmak olmaz."

"Gitmem gerek," dedi Adam. "Her ihtimali düşündüm ve her seferinde kamçılandım."

"Birçok bakımdan dürüst davranmayabilirsiniz, ama bu konuda değil. Peki, iyi şanslar öyleyse. Ne söyleyeceğini ve ne yapacağını bilmek isterdim."

"Atlı arabayı alacağım," dedi Adam. "King City'deki ahırda bırakırım. Ford'u tek başıma kullanınca sinirleniyorum."

Adam, gıcırdayan basamakları çıkıp, Kate'in eski kapısını vurduğunda, saat dört on beşti. Gömlek ve pantolon giymiş yeni bir adam açtı kapıyı bu sefer. Dörtköşe yüzlü bir Finli idi, kollarında kırmızı ipek kolluklar vardı. Adam'ı verandada bırakıp içeri gitti ve bir dakika sonra dönüp, yemek odasına aldı.

Büyük ve sade bir odaydı. Duvarlar ve tahta eşya beyaza boyanmıştı. Ortada, kare biçiminde büyük bir masa vardı. Üzerindeki beyaz muşamba örtüye sofra kurulmuştu, tabaklar, fincanlar vardı ve fincanlar tabakları içinde başaşağı konulmuştu.

Kate, masanın başında, elinde bir muhasebe defteriyle oturuyordu. Ciddi giyimliydi. Başına yeşil bir siperlik takmıştı ve sarı bir kalemle sabırsızca oynuyordu. Adam kapıda göründüğünde soğuk gözlerle baktı ona.

"Şimdi ne istiyorsun?" diye sordu Kate.

Finli, Adam'ın arkasında duruyordu.

Adam ses çıkarmadı. Masaya gitti. Muhasebe defterinin üzerine mektubu bıraktı.

"Nedir bu?" dedi Kate ve karşılık beklemeden mektubu açıp çabucak okudu. "Çık dışarı ve kapıyı kapa," dedi Finli'ye.

Adam masanın yanına oturdu. Şapkasına yer açmak için, tabakları yana itti.

Kapı kapandığında Kate Adam'a döndü. "Şaka mı bu?" dedi. "Hayır, sen şaka yapmasını beceremezsin." Bir süre düşündü. "Kardeşin şaka yapıyor olabilir. Öldüğüne emin misin?"

"Tek bildiğim, mektupta yazılı olanlar."

"Ne yapmamı istiyorsun?"

Adam omuzlarını silkti.

“Eğer herhangi bir şeyi imzalamamı bekliyorsan, boşuna zaman kaybediyorsun,” dedi Kate. “Ne istiyorsun?”

Adam, başparmağını şapkasının kurdelesinde yavaşça gezdirdi. “Neden bu hukuk bürosunun adını bir yazıp, onlarla kendin ilişki kurmak istemiyorsun?” dedi.

“Hakkımda ne söyledin onlara?”

“Hiç,” dedi Adam. “Charles’a mektup yazdım ve senin başka bir kentte yaşadığını söyledim, o kadar. Mektup oraya ulaştığında ölmüştü. Mektup avukatların eline geçmiş.”

“Notu yazanın senin arkadaşın olduğu anlaşılıyor. Ona ne yazdın?”

“Bu mektuba karşılık vermedim daha.”

“Karşılık verdiğinde ne söylemeyi düşünüyorsun?”

“Aynı şeyi, başka bir kentte yaşadığını.”

“Boşandığımızı söyleyemezsin, çünkü boşanmadık.”

“Söylemeyi de düşünmüyorum zaten.”

“Beni satın almak sana kaça patlayacak biliyor musun? Kırk beş bine, hem de nakit olarak.”

“Hayır.”

“Ne demek hayır? Pazarlık edemezsin.”

“Pazarlık etmiyorum. Mektup sende, sen de benim kadar biliyorsun. Ne istersen yap.”

“Bu kadar kibirli olmana sebep nedir?”

“Kendimi güven içinde duyuyorum.”

Kate, yeşil saydam siperliğin altından baktı. Küçücük bukleler, yeşil siperliğin üzerine, yeşil bir dama yayılan sarmaşıklar gibi yayılmıştı.

“Adam, aptalın birisin sen. Eğer ağzını sıkı tutsaydın, benim hayatta olduğumu kimse öğrenemezdi.”

“Biliyorum.”

“Biliyorsun. Paraya sahip çıkmaktan korkacağımı mı sandın? Eğer bunu düşündünse, gerçekten dünyanın en aptal adamısın.”

“Ne yapacağın beni ilgilendirmiyor,” dedi Adam sabırla.

Kate garip garip gülümsedi. “Aldırmıyorsun, öyle mi? Sana, şerifin ofisinde, eski şerif tarafından bırakılmış bir mektupta, eğer senin adını herhangi bir nedenle kullanır ya da karın olduğumu iddia edersem, eyaletten kovulacağımı söylesem de mi aldırmayacaksın?”

“Neden ilgileneyim?”

“Beni bu eyaletten kovdurmak ve paranın üstüne oturmak için.”

“Sana mektubu getirdim,” dedi Adam sabırla.

“Neden ama?”

“Ne düşündüğün ya da benim hakkımda ne düşündüğün beni ilgilendirmiyor. Charles bu parayı sana bıraktı. Herhangi bir şart da koşmadı. Vasiyetnameyi görmedim, ama paranın sana kalmasını istiyormuş.”

“Elli bin dolarla korkusuzca oynuyorsun. Ama kolayca sıyrılmayacaksın bu işten. Oynamak istediğin oyunun ne olduğunu bilmiyorum, öğreneceğim onu da.” Sonra ekledi, “Ben de neler düşünüyorum. Senin kafan işlemez. Kim akıl veriyor sana?”

“Hiç kimse.”

“Yoksa şu Çinli mi? Kafası işler onun.”

“Bana akıl filan vermedi o.” Şimdi kendi duygusuzluğuyla ilgiliydi. Orada oturduğunu bile duymuyordu. Kate’e baktığında, onun yüzünde daha önce hiç rastlamadığı bir ifade yakaladı. Kate

korkuyordu, kendisinden korkuyordu. Ama neden?

Kate kendine çekidüzen verdi ve korkuyu silip attı. “Bunu, yalnızca dürüst olduğun için yapıyorsun, öyle mi? Yaşayamayacak kadar yufka yüreklisin.”

“Hiç düşünmemiştim. Bu senin paran ve ben hırsız değilim. Ne düşünürsen düşün, benim için fark etmez.”

Kate, başındaki siperliği geriye itti. “Bu parayı, getirip kucağıma bıraktığına inanmamı istiyorsun. Neler kurduğunu bulup çıkaracağım elbette. Kendi kendimi koruyamayacağımı sanma. Böylesine aptalca bir zokayı yutacağımı bekleme.”

“Mektupların nereye geliyor?” diye sordu Adam sabırla.

“Sana ne?”

“Avukatlara, seninle nasıl ilişki kurabileceklerini yazacağım.”

“Böyle bir şey yapamazsın,” dedi Kate. Mektubu muhasebe defterinin içine koydu ve defterin kapağını kapadı. “Bu bende kalsın. Bir avukata soracağım. Sormayacağımı sanma. Şimdi bu masum çocuk tavrını bırakabilirsin artık.”

“Evet, gidip bir danış,” dedi Adam. “Sana ait olanı almanı istiyorum. Charles, parayı sana vasiyet etti. Benim değil bu para.”

“Bana oynamak istediğin oyunu ortaya çıkaracağım.”

“Sanırım anlayamıyorsun, paraya pek aldırdığım yok. Anlamadığım öyle çok şey var ki. Beni nasıl vurup, sonra çocuklarını bırakıp gidebildiğini de anlamıyorum. Senin ya da herhangi birinin bu şekilde nasıl yaşayabildiğini anlamıyorum.” Evden söz ettiğini anlatmak için elini salladı.

“Kim anlamanı istiyor ki?”

Adam ayağa kalkıp şapkasını eline aldı. “Sanırım hepsi bu kadar. Allahaısmarladık.” Kapıya doğru ilerledi.

Kate, arkasından seslendi. “Değişmişsiniz Bay Fare. Yoksa en sonunda bir kadın mı yakaladınız?”

Adam durdu, yavaş yavaş geriye döndü. Gözleri düşünceliydi. “Daha önce anlayamamıştım,” dedi ve ta tepesine dikilinceye kadar Kate’e doğru ilerledi. Kate, Adam’ın yüzünü görebilmek için başını iyice yukarı kaldırmak zorunda kaldı. “Seni anlayamadığımı söylemiştim,” dedi yavaşça. “Şimdi, senin neyi bir türlü anlayamadığını kavrayıverdim.”

“Neyi anlamıyormuşum ben bakalım Bay Fare?”

“Sen, insanların içindeki çirkinlikleri tanıyorsun yalnız. Bana o resimleri gösterdin. Sen, insanın hep zayıf ve zavallı yönlerini kullanıyorsun ve Tanrı bilir ya, insanda var bunlar.”

“Herkeste...”

Adam, kendi de şaşırarak, düşüncelerini söylemeye devam etti. “Ama sen -evet elbette- gerisini bilmiyorsun. Sana mektubu, senin paranı istemediğim için getirdiğime inanmıyorsun. Seni sevmiş olduğuma da inanmıyorsun,” dedi. Sonra ekledi. “Ve buraya, sana çirkinlikleriyle gelen o adamların, resimlerdeki adamların... onların da güzellik ve iyilik taşıyabileceklerine inanmıyorsun. Sen, yalnızca bir tek yönünü görebiliyorsun insanların ve sanıyorsun ki -daha da kötüsü eminsin buna- yalnızca o yönleri var.”

Kate, ona delice güldü. “Bay Fare, ne de tatlı düşler kuruyorsun? Bana bir vaaz versene Bay Fare!”

“Hayır. Vermeyeceğim, çünkü sende eksik bir yanın olduğunu biliyorum galiba. Bazıları yeşil rengi göremezler, ama bunun hiçbir zaman da farkına varmayabilirler. Sen, yalnızca insanın bir parçasısın sanıyorum. Bu yüzden, sana yardımım olamaz. Ama seni çevreleyen görünmez bir şeyin varlığını duyup duymadığını merak ediyorum. Eğer bunun olduğunu bilip de onu duyamıyorsan, korkunç olurdu. Korkunç olurdu bu.”

Kate, sandalyesini geriye itti ve ayağa kalktı. Yumruk haline getirdiği elleri, eteğinin kıvrımları arasında saklı duruyordu. Sesine de bulaşan şirretliği önlemeye çalıştı.

"Meğer bizim Fare filozofmuş," dedi. "Ama bizim Fare, öbür şeylerde olduğu gibi bunda da pek iyi değil. Sanrılardan söz edildiğini duydun mu hiç? Eğer benim göremediklerim varsa, bunlar senin hasta beyninin sanrılarında olabilir, bunu hiç düşünmüyor musun?"

"Hayır, düşünmüyorum," dedi Adam. "Hayır, düşünmüyorum. Söylediklerine kendinin de inanmadığını biliyorum." Döndü, dışarı çıktı ve kapıyı arkasından kapattı.

Kate, yerine oturdu ve kapalı kapının ardından bakakaldı. Yumruklarının yavaş yavaş beyaz muşambayı dövdüğünün farkında değildi. Ama kare biçimli beyaz kapının, gözyaşlarıyla dalgalandığının ve gövdesinin hem öfkeye hem de hüzne benzer bir şeyle sarsıldığının farkındaydı.

2

Adam Kate'in evinden çıktığında, King City'ye gidecek trenin kalkmasına daha iki saat vardı. Birdenbire, Ana Cadde'den Central Avenue'ye saptı ve 130 numaraya doğru ilerledi. Ernest Steinbeck'in eviydi bu. Yüksek, beyaz, kusursuz ve sevimli bir evdi. Yeterince ağırbaşlı ama gösterişsiz beyaz bahçe duvarlarının içine oturmuş, bakımlı bir çimenlik, güller ve beyaz duvarlara sürünen alçılarla çevrilmişti.

Adam, geniş verandanın basamaklarını çıkıp kapının zilini çaldı. Olive, kapıyı hafifçe araladı. John ile Mary, onun eteklerinin arasından, aralanan kapıdan dışarıyı süzdüler.

Adam şapkasını çıkardı. "Beni tanımazsınız," dedi. "Ben Adam Trask'im. Babanız dostumdu. Bayan Hamilton'a saygılarımı sunabileceğimi düşünmüştüm. İkizlere bakmamda bana çok yardımları dokunmuştu."

"Ah, elbette," dedi Olive, kapının geniş kanatlarını ardına kadar açarak. "Sizden söz ettiklerini duymuştuk. Bir dakika lütfen. Annemi özel bir odada tutuyoruz da." Sonra gidip, geniş hole açılan bir odanın kapısını çaldı. "Anne, bir dostunuz sizi görmeye gelmiş."

Olive kapıyı açtı ve Liza'nın yaşadığı sevimli odaya aldı Adam'ı. "Kusuruma bakmazsınız, değil mi?" dedi Adam'a. "Catrina tavuk kızartıyor. Başında bulunmam gerek. John! Mary! Gelin benimle."

Liza, her zamankinden daha ufak tefek görünüyordu. Salıncaklı bir sandalyeye oturmuştu. İyice yaşlanmıştı. Siyah alpakadan, geniş etekli bir elbise giymişti, boynuna taktığı iğnenin üzerinde altın harflerle yazılmış 'Anne' yazısı görünüyordu.

Hem oturma hem de yatak odası olarak kullandığı küçük odası fotoğraflar, kolonya şişeleri, dantel örtülü iğne yastıkları, taraklar, fırçalar, birçok yaş günü ve Noel'in anısı olan porselen süs eşyalarıyla doluydu.

Duvarda, Samuel'in renklendirilmiş kocaman bir fotoğrafı asılıydı. Fotoğrafta yüce bir ağırbaşlılık, giyim kuşama gösterilen aşırı bir özen yansıyordu, oysa bunlar hiç de yaşayan Samuel'e ait şeyler değildi. Fotoğrafta, ondan bir tek ışık ya da o araştırıcı neşesinden bir çizgi olsun yoktu. Ağır, yaldızlı çerçevesi içinde kasılıp kalmış olan Samuel'in fotoğrafı, odadaki bir çocuğu izliyordu sanki.

Liza'nın yanı başındaki hasır masanın üstünde papağan Polly'nin kafesi duruyordu. Tom, papağanı bir denizciden satın almıştı. Yaşlı bir kuştu bu, elli yaşında filan olduğu söylenirdi. Ahlâksız bir hayat sürmüş ve denizci argosunu öğrenmişti. Liza ne kadar çabalasa, ona gençliğinin renkli dili yerine kutsal kitaptan parçalar söyletemiyordu.

Polly, başını sağa sola çevirip Adam'ı süzdü, gagasının dibindeki tüyleri pençesiyle kaşıdı. Sonra

mekanik bir sesle, “Hadi sen de, piç.” dedi.

Liza kaşlarını çattı. “Polly,” dedi sert sert, “hiç de kibarca değil bu söylediğin.”

“Orospu çocuğu!” dedi Polly.

Liza, bu korkunç edepsizliği duymazdan geldi. Küçücük elini uzattı. “Bay Trask,” dedi, “sizi gördüğüme sevindim. Oturmaz mısınız?”

“Buradan geçiyordum da,” dedi Adam, “size saygılarımı sunmak istedim.”

“Gönderdiğiniz çiçekleri aldık,” dedi Liza. Bunca zamandan sonra bile, gönderilen her çelengi hatırlıyordu. Adam, güzel bir çelenk göndermişti.

“Hayatınızı yeniden düzenlemek güç olmalı.”

Liza’nın gözleri kırpıştı, küçük ağzı sıkıca kapandı.

“Yaranızı tazelemiş olmak istemem ama,” dedi Adam, “onu öyle arıyorum ki.”

Liza, başını çevirdi. “Sizin o taraflarda işler nasıl gidiyor?” diye sordu.

“Bu yıl iyi. İyi yağış oldu. Ekinler göründü bile.”

“Tom yazmıştı bana.”

“Kapa çeneni,” dedi papağan. Liza ona, çocukları bir yaramazlık yaptığı zaman baktığı gibi, kaşlarını çatıp sert sert baktı.

“Salinas’a ne için gelmiştiniz Bay Trask?” diye sordu Liza.

“Bir işim vardı,” dedi Adam. Hasır sandalye, ağırlığı altında gıcırdıyordu. “Buraya taşınmayı düşünüyorum. Çocuklar için daha iyi olacak sanırım. Çiftlikte pek yalnız kalıyorlar.”

“Çiftlikteyken hiç de yalnızlık duymazdık biz,” dedi Liza haşin bir tavırla.

“Buradaki okullar belki daha iyidir diye düşünmüştüm. İkizlerim de bundan yararlansınlar istiyorum.”

“Kızım Olive, Peach Tree, Pleyto ve Big Sur’da öğretmenlik yaptı,” dedi Liza. Sesinin tonundan, bu okullardan daha iyi okul olmadığına inandığı belli oluyordu. Adam, onun bu bükülmez direncine karşı derin bir hayranlık duymaya başlamıştı.

“Yalnızca bir düşünceydi benimki,” dedi.

“Çocuklar çiftlikte daha iyi büyürler,” dedi Liza. Ona göre, şaşmaz bir yasaydı bu, örnek olarak da kendini ve çocuklarını gösterebilirdi. Sonra bütün ilgisini karşısındakinde topladı. “Burada ev mi arıyorsunuz?” diye sordu.

“Evet, arıyorum,” dedi Adam.

“Öyleyse, gidip kızım Dessie’yi görün. Dessie, Tom’un yanına, çiftliğe gitmek istiyor. Caddenin ucunda, Reynaud’nun Fırını’nın yanında, güzel, küçük bir evi var.”

“Tabii, şimdi gider konuşurum,” dedi Adam. “Sizi iyi gördüğüme sevindim.”

“Teşekkür ederim,” dedi Liza. “Burada rahatım iyi.” Adam kapıya doğru giderken, “Bay Trask,” diye seslendi, “Oğlum Tom’u görüyor musunuz hiç?”

“Hayır, görmüyorum. Çiftlikten dışarı hiç çıkmadım da.”

“Onu gidip görmenizi isterdim,” dedi Liza çabucak. “Sanırım epey yalnızlık çekiyordur.” Sonra, sanki ağzından kaçırdığı şeyden pişman olmuş gibi durdu.

“Elbette, elbette giderim. Allahaısmarladık hanımefendi.” Adam, kapıyı kaparken, Polly’nin, “Kapa çeneni. Seni piç, seni,” dediğini duydu. Liza da ona, “Polly, eğer kullandığın sözlere dikkat etmezsen, seni kırbaçlarım,” dedi.

Adam, evden çıkıp alacakaranlıkta Ana Cadde’ye doğru yürüdü. Reynaud’nun Fırını’nın yanıbaşında, küçücük bahçesi içinde, Dessie’nin evini gördü. Bahçe, yüksek ağaçlarla öyle doluydu ki, ev hemen hemen örtülmüştü. Kapıya, düzgün, yağlıboya bir tabela çakılmıştı: ‘Dessie Hamilton,

Terzi.’

San Fransisco Et Lokantası, Ana Cadde ile Central Avenue’nün köşesindeydi. Pencereleri iki caddeye de bakıyordu. Adam, akşam yemeğini yemek için içeri girdi. Will Hamilton da bir köşede pirzola atıştırıyordu.

“Gel benimle otur,” diye seslendi Adam’a. “İş için mi geldin?”

“Evet,” dedi Adam. “Anneni ziyarete gittim.”

Will, çatalını bıraktı. “Buraya yalnızca bir saatliğine geldim,” dedi. “Onu görmeye gitmedim, çünkü heyecanlanıyor. Kardeşim Olive de, bana doğru dürüst yemek çıkarabilmek için kendini paralar. Onları rahatsız etmek istemedim. Hem hemen geri dönmek zorundayım. Sen de pirzola ısmarla istersen, burada gayet iyi yapıyorlar. Anne nasıl?”

“Çok dayanıklı,” dedi Adam. “Her geçen gün, ona hayranlığım artıyor.”

“Evet, çok da yüreklidir. Babamla ve bizimle nasıl başa çıktığını bilmiyorum.”

“Pirzola,” dedi Adam garsona.

“Patates?”

“Hayır, evet, kızarmış. Annen Tom için dertleniyor. Kendisi iyi mi?”

Will, pirzolasının yağını kesip, tabağının kıyısına itti. “Merak etmesinin nedeni...” dedi. “Tom’un bir derdi var. Görmeyen gözlerle, öyle heykel gibi dolaşıyor ortalıkta.”

“Samuel’e çok bağlıydı galiba?”

“Fazlasıyla,” dedi Will. “Fazlasıyla. Bir türlü yenemedi üzüntüsünü. Tom, bir yanıyla koca bir bebektir.”

“Gidip görürüm onu. Annen, Dessie’nin çiftliğe taşınacağını söylüyor.”

Will, çatalını bıçağını masanın üzerine bırakarak Adam’a bakakaldı. “Yapamaz,” dedi. “Bırakmam onu.”

“Neden?”

Will kendini hemen toparladı. “Burada iyi bir işi var. Geçimini gayet iyi sağlıyor. Bırakıp gitmesi yazık olur.”

Çatalını ve bıçağını yeniden eline aldı, bir parça yağlı et kesip ağzına attı.

“Ben sekiz trenine yetişeceğim,” dedi Adam.

“Ben de,” dedi Will. Daha fazla konuşmak istemiyordu.

Otuz İkinci Bölüm

1

Ailenin sevgilisi Dessie idi. Mollie, ailenin tatlı kedisi, Olive dediği dedikti, başında bulutlarla dolaşanı da Una. Hepsi sevilirdi, ama Dessie en candan sevileniydi. Onun ışığı ve kahkahası, suçiçeği gibi bulaşıcıydı, onun neşesi güne renk verir ve çevresindeki insanlara da geçerdi. Onlar da içlerinde taşıyıp sürdürürlerdi bunu.

Bunu şöyle anlatayım sözgelişi. Salinas'ta, Church Caddesi 122 numarada oturan Bayan Clarence Morrison'ın üç çocuğu vardı, kocası da bir bakkal dükkânı işletirdi. Bazı sabahlar, kahvaltıda, Agnes Morrison şöyle derdi: "Yemekten sonra Dessie Hamilton'a provaya gideceğim."

Çocuklar sevinirler ve bu sevinçlerini, anneleri onlara kızıp azarlayıncaya kadar, ayaklarını masanın ayaklarına vurarak belirtirlerdi. Bay Morrison ellerini ovuşturarak dükkânına gider, o gün bir gezgin satıcının gelip iyi bir sipariş vereceğini umardı hep. Çocuklar ve Bayan Morrison, o günün neden böyle umutlarla dolu bir gün olduğunu unutur giderlerdi belki de.

Bayan Morrison, Reynaud'nun Fırını'nın yanındaki eve saat ikide gider, dörde kadar orada kalırdı. Dışarı çıktığında gözleri yaş içinde, akan burnu kıpkırmızı kesilmiş olurdu. Eve doğru yürürken burnunu siler, gözlerini kurular ve tekrar tekrar gülerdi. Dessie, belki yalnızca, bir yastığa siyah başlı iğneler batırıp onu bir Baptist papazına benzetmiş, sonra da yastığa bir vaaz verdirmiştir. Belki de, eski evler satın alıp, onları sahip olduğu büyük bir arsaya taşıyarak, orayı Sargasso Denizi'ne çeviren Yaşlı Taylor'la olan bir konuşmasını anlatmıştır yalnızca. Belki de *Chatterbox*'tan, mimiklerle süslediği bir şiir okumuştur. Ne olursa olsun, insanı gülmekten katıltan, candan bir şaka olmuştur mutlaka.

Morrison'ın çocukları, okuldan eve döndüklerinde ne sancı, ne sızı, ne de baş ağrısıyla karşılaşırlardı. Gürültüleri bir rezalet sayılmaz, yüzlerinin kirli oluşu da bir mesele yapılmazdı. Ve kıkırdamalarını tutamadıklarında, bir de bakarlardı, anneleri de kendileriyle birlikte kahkahalar koyveriyor.

Bay Morrison eve geldiğinde, o gün neler olduğunu anlatır, üstelik dinletirdi de kendini. Akşam yemeği nefis olurdu. Omletler istendiği gibi tersyüz edilir, kekler balon gibi kabartılır, bisküviler gevrek olur ve kimse Bayan Morrison gibi yahni pişiremezdi. Yemekten sonra, çocuklar bitkin bir hale düşene kadar gülüp oynarlar, onlar yatmaya gidince de Bay Morrison, Agnes'in omzuna dokunarak o eski, çok eski sinyallerini verir, kalkıp yatak odalarına giderek sevişirler ve alabildiğine mutlu olurlardı.

Dessie'ye yapılan ziyaretin etkisi, hiç eksilmeden iki gün daha sürer, sonra küçük baş ağrıları yeniden başlar, işler geçen yılki kadar iyi gitmez olurdu. Dessie böyleydi işte ve böyle işler başarırdı. Tıpkı Samuel gibi, o da heyecanı kolları arasında taşırdı. Ailenin gözbebeği, sevgilisiydi.

Dessie güzel sayılmazdı. Güzelce bile denemezdi ona belki, ama bir erkeğin, kendisine de biraz bulaşır umuduyla bir kadının ardına düşmesine yol açan o pırıltıya sahipti. Onun, bir aşk serüvenini bitirir bitirmez bir başka aşk bulduğunu sanırdınız, ama öyle değildi. Gerçekte, Hamiltonlardan hiçbiri, bütün o çok yönlülüklerine karşın, bu çeşitliliğe aşkta ulaşamamışlardı. Hiçbiri, hafif ya da geçici de olsa, âşık olma yeteneğine sahip görünmüyordu.

Dessie, ilk aşkından ayrıldığında yalnızca ellerini açıp vazgeçmekle kalmamıştı. Daha da kötü, daha da dokunaklaydı yaptığı. İşini ve eski halini sürdürmeye devam etti, ama o ışıktan yoksundu. Onu böyle çalışıp çabalar gördükçe, kendisini sevenlerin içi sızlıyordu.

Dessie'nin dostları iyi ve ona bağlı kişilerdi, ama onlar da insandı. İnsanlar, kendilerini iyi duymak ister, kendilerini neşesiz duymaktan nefret ederler. Zamanla Morrisonlar da, fırının yanındaki küçük eve gitmemek için, su götürmez bahaneler buldular. Vefasızlık etmiyorlardı, ama üzülmek değil neşelenmek istiyorlardı. İstenilmeyen bir şeyi yapmamak için de, akla uygun ve erdemli bir neden bulmak her zaman kolaydır.

Dessie'nin işi bozulmaya başladı. Elbiseye ihtiyaçları olduğunu sanan kadınlar, gerçekte mutluluğa ihtiyaçları olduğunu asla anlayamamışlardı. Zaman değişiyor ve hazır giyim tutulmaya başlıyordu. Artık hazır elbise giymek yüzkarası olmaktan çıkmıştı. Bay Morrison hazır elbise sattığına göre, Bayan Morrison'ın da hazır elbise giymesi doğaldı.

Bütün aile Dessie için kaygılanıyordu, ama kendisi kaygılanacak hiçbir şey olmadığını söyleyince ne yapılabilirdi? Yan tarafına saplanan şiddetli ağrıların varlığını kabulleniyordu, ama bu ağrılar yalnızca birkaç saniye sürüyor ve çok ender geliyordu.

Sonra Samuel öldü ve bütün dünya bir tabak gibi paramparça oldu. Oğulları, kızları ve dostları, parçalar arasında bir şeyler aranıp yeni bir dünya kurmaya çalıştılar.

Dessie, işini devredip çiftliğe giderek Tom'la birlikte oturmaya karar verdi. Öyle pek devredecek işi de kalmamıştı zaten. Liza'nın bundan haberi vardı, Olive de Dessie de yazmıştı Tom'a. Ama San Fransisco Et Lokantası'nın bir masasına oturmuş homurdanan Will'e bir şey söylenmemişti. Will, içten içe köpürüyordu. Sonunda, peçetesini toparlayıp kalktı.

"Bir şey unuttum," dedi Adam'a. "Trende görüşürüz."

Dessie'nin evine yürüdü, bahçeyi geçip Dessie'nin zilini çaldı.

Dessie, yalnız başına yemek yiyordu. Kapıya elinde peçetesiyle geldi. "Ah, merhaba Will," dedi ve öpmesi için yanağını uzattı. "Ne zaman geldin?

"Bir iş için geldim," dedi Will. "Bu trenle de gidiyorum, o zamana kadar seninle konuşmak istiyorum. "

Dessie, hem mutfak hem de yemek odası olarak kullandığı, duvarları çiçekli kâğıtla kaplı sevimli odaya götürdü Will'i. Hemen bir fincan kahve koyup, şeker kâsesiyle süt kabını önüne sürdü.

"Anne'yi gördün mü?" diye sordu.

"Buraya birkaç saatliğine geldim," dedi Will homurdanarak. "Dessie, çiftliğe dönmek istediğin doğru mu?"

"Düşünüyordum."

"Ben gitmeni istemiyorum."

Dessie, duraklayarak gülümsedi. "Neden? Ne kötülük var bunda? Tom orada tek başına."

"Burada gayet iyi bir işin var."

"İşim filan kalmadı artık," diye cevapladı Dessie. "Bunu bildiğini sanıyordum."

"Gitmeni istemiyorum," diye yineledi Will, sarkmış bir yüzle.

Dessie'nin gülüşü buruktu. Tavrına biraz alaycılık katmaya çalışarak, "Ağabeyim emredici olmuş," dedi. "Dessie'ye nedenini söylesin bunun."

"Orası çok ıssız."

"İkimiz olacağız ya."

Will dudaklarını çekiştirdi. Sonra ağzından istemediği sözler döküldü. "Tom pek kendinde değil," dedi. "Onunla yalnız kalmamalısın."

"Yoksa iyi değil mi? Yardıma mı ihtiyacı var?"

"Sana söylemek istemedim," dedi Will. "Tom'un hiçbir zaman ölümün üstesinden geldiğini sanmıyorum. Biraz garip bir hali var."

Dessie şefkatle gülümsedi. "Sen, onun biraz tuhaf olduğunu hep söylersin zaten Will. İşadamı

olmak istemediği gün, onda bir gariplik olduğunu düşünmeye başlamıştın.”

“O başka. Şimdi dalgın bir hali var. Konuşmuyor. Geceleri tek başına tepelere çıkıp dolaşıyor. Onu görmeye gittim; şiir yazıyordu, masanın üstünde sayfalar dolusu şiir vardı.”

“Sen hiç şiir yazdın mı Wiil?”

“Hayır.”

“Ben yazdım. Sayfalar, sayfalar dolusu şiirle kaplıydı masalar.”

“Gitmeni istemiyorum.”

“Bırak da ben karar vereyim,” dedi Dessie hafifçe. “Bir şey yitirdim, onu yeniden bulmak istiyorum.”

“Delice konuşuyorsun.”

Dessie masayı dolandı ve kollarını Will’in boynuna doladı. “Sevgili kardeşim,” dedi. “Lütfen bırak da ben karar vereyim.”

Will evden öfkeyle ayrıldı. Neredeyse treni kaçırıyordu.

2

Tom, Dessie’yi King City istasyonunda karşıladı. Dessie onu trenin penceresinden, bütün vagonlara teker teker bakarken gördü. Pırıl pırıldı. O kadar iyi tıraş olmuştu ki, yüzünde, cilalanmış ahşap parıltısı vardı. Kırmızı bıyıkları düzeltilmişti. Alçak tepelikli yeni bir Stetson şapka, sedef kakmalı bir kemeri olan, deri bir Norfolk ceket giymişti. Ayakkabıları günışığında öylesine pırıl pırıldı ki, tren gelmeden önce mendiliyle şöyle son bir defa daha parlatıldığı belliydi. Kolalı yakası, kırmızı boynunu dimdik çevirmişti. Üzerinde atnalı biçiminde iğnesi olan, soluk mavi renkli, örgü bir boyunbağı takmıştı. Heyecanını, kaba, esmer ellerini önünde sımsıkı tutarak gizlemeye çalışıyordu.

Dessie heyecanla pencereden sarktı. “Burdayım Tom, burdayım,” diye haykırarak el salladı, ama yavaşlayan trenin çıkardığı gıcırtılar arasında sesini duyuramayacagını biliyordu. Dessie, trenden inince, Tom’un ters yönü delice araştırdığını gördü. Gülümseyerek arkasından yaklaştı.

“Özür dilerim yabancı,” dedi yavaşça. “Bay Hamilton adında biri var mı burada?”

Tom, hızla dönüp bir sevinç çığlığı koyvererek onu kolları arasına aldı, sevinçle döndürmeye başladı. Tek koluyla kucaklamış, serbest kalan eliyle kalçasını hafifçe tokatlıyordu. Sert bıyığını Dessie’nin yanağına sürttü. Sonra onu biraz geriye itip yüzüne bir baktı. Her ikisi de, başlarını geriye atıp, kahkahayla güldüler.

İstasyon memuru, siyah kolluklu dirseklerini gişenin penceresine dayayarak dışarı sarktı, omzunun üzerinden telgrafçıya, “Ah şu Hamiltonlar! Hele bir bak şunların haline,” dedi.

Tom ile Dessie, parmak uçlarına yükselip, bir polkaya giriştiler. Tom, ‘doddle - doodle - do,’ Dessie de, ‘deedle - deedle - dee’ diye çığlıklar atıyorlardı. Sonra durup yeniden kucaklaştılar.

Tom, tepeden bakarak, “Siz Dessie Hamilton değil misiniz? Sizi bir yerden gözüm ısırıyor. Ama değişmişsiniz. Nerde atkuyruğu saçlarınız?” dedi.

Bagaj kartlarını bulmak Tom’un epey zamanını aldı. Önce aldığı kartları cebinde yitirdi, sonra arayıp buldu ve sonra gidip yanlış eşyaları aldı. Ama ne yapıp yapıp, en sonunda Dessie’nin sepetlerini arabanın arkasına yığdı. İki doru at, yeri hırsla eşeleyip, başlarını geri atıyorlardı, boyunları dimdikti. Araba sarsılıp gıcırdıyordu. Koşumlar cilalanmıştı, pirinçten olan yerler güneşte altın gibi parıltılar saçıyordu. Kırbacın sapına kırmızı bir fiyonk bağlanmıştı, atların yeleleriyle kuyruğu da kırmızı kurdelelerle örülmüştü.

Tom, arabaya binmesi için Dessie'ye yardım etti ve bileğini tutarken şakacıktan utanmış gibi yaptı. Sonra birden kolanları kasıp dizginleri gevşetti. Atlar öyle keskin bir dönüş yaptılar ki, tekerleklerin dingili gıcım gıcım inledi.

"Şöyle bir King City turu yapmak ister miydiniz?" dedi Tom. "Çok güzel bir kenttir."

"Hayır," dedi Dessie. "Burayı tanıyorum."

Tom atları sola döndürüp güneye yöneltti ve güzel bir tırısa kaldırdı.

"Will nerede?" diye sordu Dessie.

"Bilmem," diye karşılık verdi Tom homurdanarak.

"Seninle konuştu mu?"

"Evet. Senin gelmemen gerektiğini söyledi."

"Bana da aynı şeyi söyledi," dedi Dessie. "George'u de bana mektup yazması için kışkırtmış."

"Gelmek istiyorsan, neden gelmeyesin?" dedi Tom öfkeyle. "Will'e ne bundan?"

Dessie, Tom'un kolunu tuttu. "Seni deli sanıyor. Şiir yazdığını söyledi."

Tom'un yüzü karardı. "Ben yokken eve girmiş olmalı. Ne istiyor anlamıyorum. Benim kâğıtlarımı karıştırmaya hakkı yok ki."

"Sakin ol," dedi Dessie. "Will senin ağabeyin, unutma."

"Ben onun kâğıtlarını karıştırsam hoşuna gider mi?" diye üsteledi Tom.

"İzin vermezdi ki. Kasasında saklı olurdu. Öfkelenip de bugünü berbat etme."

"Pekâlâ," dedi Tom. "Ama Tanrı biliyor ya, çok da kızdırıyor beni. Onun gibi yaşamak istemedin mi deli oluyorsun, hem de zırdeli."

Dessie, zorla konuyu değiştirdi. "Biliyor musun, gelirken son anda çok şeyler oldu," dedi. "Annem de gelmek istedi. Annemin ağladığını hiç gördün mü Tom?"

"Hayır, hatırladığım kadarıyla ağlamaz o. Hayır, sulu gözlü değildir."

"Ağladı. Çok değil, ama onun için epey ağlamak sayılır. Bir hıçkırık, iki burun çekiş ve sonra burnunu sildi, gözlüklerini sildi ve bir saat gibi çıt, kapanıverdi ağzı."

"Hay Allah, Dessie, seni yeniden burada görmek ne iyi! Fevkalade bu. Bir hastalıktan kurtulmuş gibiyim."

Atlar yolda hızla ilerliyordu. "Adam Trask bir Ford satın aldı," dedi Tom. "Veya belki de, Will ona bir Ford sattı demeliydim."

"Ford aldığını bilmiyordum. Benim evimi alıyor. Gayet iyi bir fiyattan hem de." Güldü. "Eve çok yüksek bir fiyat söylemiştim. Pazarlık sırasında inerim diye düşünmüştüm. Bay Trask ilk söylediğim fiyatı kabul etti. Beni de güç durumda bıraktı bu."

"Ne yaptın Dessie?"

"Ona, eve fazla para istediğimi ve pazarlık sırasında inmeyi beklediğimi söylemek zorunda kaldım. Pek aldırmış görünmedi ama."

"Lütfen bu hikâyeyi Will'e anlatma. Yoksa seni hapsettirmeye kalkar."

"Ama ev benim istediğim kadar etmezdi ki."

"Will için söylediğimi tekrarlıyorum. Senin evini ne yapacakmış Adam?"

"Oraya taşınacakmış. İkizlerin Salinas'taki okula gitmelerini istiyor."

"Çiftliği ne yapacak?"

"Bilmiyorum, söylemedi."

"Baba, şu bizim çorak ve kurak topraklar yerine öyle bir çiftliğe sahip olsaydı neler olurdu diye merak ediyorum."

"Pek o kadar kötü bir yer sayılmaz ki."

“Para kazanmaktan başka her işe yarar.”

Dessie içtenlikle, “Bizden daha iyi vakit geçiren bir aile tanıdın mı hiç?” dedi.

“Hayır. Ama o senin dediğin ailedir, toprak değil.”

“Tom, Jenny ve Belle Williams’ı sedir üstünde, Peach Tree balosuna götürdüğünü hatırlıyor musun?”

“Anne unutmama izin verdi mi ki! Hey, Jenny ile Belle’yi çağırsak nasıl olur?”

“İyi olur, gelirler de,” dedi Dessie. “Haydi çağıralım.”

Yoldan içeri saptılar. “Buraları daha değişikmiş gibi hatırlıyorum,” dedi Dessie.

“Daha çorak olarak mı?”

“Galiba. Tom, ne kadar çok ot var böyle.”

“Bunları yedirmek için yirmi baş hayvan aldım.”

“Zenginsin demek.”

“Yok canım. Bu yıl iyi gitti, etin fiyatını kıracak. Will olsa ne yapardı acaba? O kıtlık adamıdır. Bana kendisi söylemişti. ‘Ben her zaman kıt olan şeylerle uğraşırım,’ demişti. Will akıllıdır.”

Derin tekerlek izleriyle dolu yol değişmemişti. Yalnız izler biraz daha derinleşmiş, taşlar ortaya biraz daha çıkmıştı.

“Şu çalının üstündeki kâğıt da nedir?” dedi Dessie. Yanından geçerken, kâğıdı çekip kopardı. Üstünde ‘Yuvaya Hoş Geldin’ yazıyordu.

“Tom, senin işin bu.”

“Hayır. Biri gelip yapmış olmalı.”

Ondan sonra her elli metrede bir, bir çalıya iliştirilmiş, bir ağacın dalına tutturulmuş ya da bir at kestanesinin gövdesindeki oyuğa sokuşturulmuş ve üzerinde ‘Yuvaya Hoş Geldin’ yazılı kâğıt parçalarına rastladılar. Dessie, rastladıkları her kâğıdın karşısında sevinç çığlıkları atıyordu.

Hamiltonların arazisinin bulunduğu küçük vadiye bakan tepenin en üst noktasına vardıklarında, Dessie görünümü içine sindire sindire seyretsin diye Tom dizginleri çekip atları durdurdu. Vadinin karşısındaki tepeye, beyaz kireçli taşlardan yapılmış kocaman harflerle ‘Yuvaya Hoş Geldin, Dessie’ diye yazılmıştı. Dessie, başını Tom’un omzuna koyarak hem ağlamaya, hem de gülmeye başladı.

Tom ciddi ciddi başını uzatıp baktı. “Bak şimdi,” dedi. “Bunu kim yapmış olabilir? İnsan, evini bırakıp bir yere gidemiyor artık.”

Tan ağarırken, Dessie, arada bir kendisini yoklayan ağrının verdiği bir üşümeyle uyandı. Gelecek ağrının habercisi ve kıpırdanmasıydı bu, yan taraftan kopup gelen ve karnında dolaşan bir ağrıydı. Hafif hafif yoklamalar, sonra küçük bir kavrama, daha sonra şiddetli bir yakalama, en sonunda da sanki kocaman bir elin burkması gibi müthiş bir kavrama. El gevşediğinde, tuttuğu yerler çürümüş gibi bir acı duyuyordu. Çok sürmedi. Ama acı devam ederken dış dünya siliniyor ve Dessie yalnız kendi gövdesindeki çatışmayı dinliyordu.

Geriye yalnızca bir acı kaldığında, pencerelere vuran gümüşsü tan ağartısının farkına vardı. Perdeleri dalgalandıran, ot ve ıslak toprak kokusunu içeri taşıyan sabah rüzgârını duydu. Ondan sonra sesler de algılama alanındaki geçide katıldılar: Serçelerin kendi aralarındaki çekişmeleri, tekdüze böğürerek aç yavrusunu azarlayan ineğin sesi, bir karganın yalancı sevinci, bir horozun uyaran, korkulu, keskin ötüşü ile ona fısıltıyla karşılık veren bir tavuğun gıdaklaması... Kümes, bir yumurta yüzünden heyecanla dalgalanıyor, kocaman, Rhode Island Kırmızısı bir hanım, bir kanat vuruşuyla yıkabileceği sıska bir horoz tarafından şehvetle yere yatırılışını yapmacık bir dehşetle protesto ediyordu.

Güvercinlerin cilveleşmeleri, anıları birbiri ardına dizdi. Dessie, masanın başında babasının söylediklerini hatırladı. “Rabbit’e, güvercin yetiştireceğimi söyledim, biliyor musun? Bana dedi ki,

‘Beyazlarından yetiştirme.’ Ben de, ‘Neden beyazlarından yetiştirmeyeyim?’ diye sordum. Bana, ‘Kötü şans getirirler. Bir sürü beyaz güvercin uçur, sana üzüntü ve ölümden başka şey getirmezler. Grilerinden yetiştir,’ dedi. ‘Ben beyazlarını seviyorum.’ ‘Sen grilerini yetiştir,’ dedi yine bana. Dünya başıma yıkılacak olsa, ben yine beyazlarından yetiştireceğim.”

Ve Liza sabırla, “Neden hep böyle sınama halindesin, Samuel?” dedi. “Grilerin etleri de pekâlâ lezzetlidir. Hem onlar daha iri oluyorlar.”

“Saçma bir inancın beni etkilemesine izin vermeyeceğim.”

Liza, dehşet verici, yalın bir sesle, “Sen kendi inançlarınla zaten etkilenmişsin etkileneceğin kadar. Katır gibi inatçı bir adamsın sen, tam bir katır,” dedi.

“Böyle şeyleri birinin yapması gerekli nasıl olsa.” Samuel somurtmuştu. “Yoksa, kaderin gözleri hiçbir zaman bağlanamaz. Böyle yapılmasaydı, insanlık hâlâ ağaç tepelerinde kalmıştı.”

Ve elbette, beyaz güvercinler yetiştirmiş, üzüntü ve ölümün gelişini, kendi savının doğruluğunu kanıtlayana kadar acımadan beklemişti. İşte bu güvercinlerin torunlarının torunları sabah serinliğinde cilveleşiyor ve arabalığın üstünde, dalgalanan beyaz bir eşarp gibi uçuşuyorlardı.

Dessie, anılarını eşelerken, konuşmaları yeniden duyar gibi oluyor ve sanki ev gittikçe kalabalıklaşıyordu. Üzüntü ve ölüm, diye düşündü, ölüm ve üzüntü... bu duygu, midesinde duyduğu acıyı kanırttı. Biraz beklemen gerek, nasılsa gelecek o.

Kocaman körüğün havayı emişini ve ocağın üstündeki çekiçle örs sesini duydu. Liza’nın fırın kapağını açışını, unlu tahtanın üstündeki yoğrulmuş hamura dokunuşunu duydu. Daha sonra Joe ortalıkta gezinip, pabuçlarını olmayacak yerlerde aradı ve sonunda onları, bıraktığı yerde, yatağının altında buldu.

Mollie’nin İncil’den bir parça okuyan tatlı sesi ile Una’nın onun okuyuşunu düzeltmeye çalışan boğuk sesini duyuyordu.

Tom, Mollie’nin dilinin altındaki perdeyi çakısıyla kesmiş, sonra bu cesaretinin farkına varınca da korkudan ölecek gibi olmuştu.

“Oo, sevgili Tom,” dedi Dessie ve dudakları kıpırdadı.

Tom’un korkaklığı, cesareti kadar büyüktü. Tıpkı büyük adamlarda olması gerektiği gibi. Vahşeti, yumuşaklığım dengeliyordu ve kendisi, bu güçlerinin birbirine girdiği, delik deşik edilmiş bir savaş alanıydı. Şimdi karmakarışıktı kafası, ama Dessie onu dizginleyebilirdi. Tıpkı safkan bir atı yatıştırmak ve gerçek gücünü gösterebilmesi için yola getirmek amacıyla, bakıcısının onu dizginlemesi gibi.

Gün ağarırken pencerede, Dessie yarı acılı yarı uykulu yatıyordu. 4 Temmuz pikniğinde, Mollie’nin, Eyalet Senatörü Harry Forbee ile birlikte geçit törenini yöneteceğini hatırladı. Ve Mollie’nin elbisesine şeritleri dikmemişti daha. Kalkmaya çabaladı. Dikilecek o kadar çok şerit vardı ki. Oysa o hâlâ yatıyordu.

“Yapacağım Mollie. Hazır olacak,” diye haykırdı.

Yatağından fırladı, sabahlığını omuzlarına alarak, Hamiltonlarla dolu evde, yalınayak dolaşmaya başladı. Hole geldi, hepsi yatak odalarına kapanmışlardı. Yatakları düzenle yapılmış yatak odalarına girdi, mutfağa girmişlerdi hepsi, bu mutfakta dağılmış gitmişlerdi. Üzüntü ve ölüm. Dalga çekildi ve onu kuru bir uyanıklıkla başbaşa bıraktı.

Ev tertemizdi, her yer ovulmuş, pırıl pırıl olmuştu. Perdeler yıkanmış, pencereler silinmişti, ama hepsi de bir erkeğin yapabileceği kadar olmuştu. Ütülenmiş perdeler pek düzgün asılmamıştı, pencerelerde dalga dalga izler vardı. Masanın üzerinde bulunan dikdörtgen bir izden de, oradaki bir kitabın yeni kaldırıldığı belli oluyordu.

Soba, kapağından kızıl ışıklar saçarak yanıyordu. Borudan, rüzgârla çekilen alevin

gökgürültüsünü andıran yumuşak sesi geliyordu. Mutfaktaki saatin camdan gövdesi içinde sarkaç gidip geliyor ve tahtadan içi boş bir kutuya çekiçle vuruluyormuş gibi tik tik sesler çıkarıyordu.

Dışardan, bir kamıştan çıkıyormuş gibi boğuk ve vahşi bir ıslık sesi geldi. Sonra garip bir şekilde tizleşti. Islıktan vahşi bir ezgi yayılıyordu. Verandada Tom’un ayak sesleri duyuldu. Tom, meşe odunlarıyla kollarını öyle doldurmuştu ki, önünü göremiyordu. Odunları odun sandığına boşalttı.

“Kalkmışsın,” dedi. “Hâlâ uyuyorsan, seni uyandırayım diyeydi ıslık.” Yüzü sevinçle aydınlanmıştı. “Bu günışığıdır ve sallanacak zaman değildir.”

“Babam gibi konuşuyorsun,” dedi Dessie ve onunla birlikte güldü.

Tom’un sevinci vahşete dönüştü. “Evet,” dedi yüksek sesle. “O günler geri gelecek buraya. Üzüntü içinde, belkemiği kırılmış yılan gibi sürünüyordum. Boşuna değil, Will beni oynatmış sanıyordu. Ama artık kendime geldim, sana da göstereceğim bunu. Hayatıma hayat aşılayacağım. Beni duyuyor musun? Bu ev canlanacak.”

“Geldiğime memnunum,” dedi Dessie ve kaygıyla, onun şimdi ne kadar alıngan olduğunu, en küçük şeylerden bile hemen incinebileceğini düşündü. Nasıl yapacaktı bilmiyordu, ama onu koruması gerekiyordu.

“Evi böyle temizleyebilmek için gece gündüz çalışmış olmalısın.”

“Hiç de değil. Küçük parmağımı oynattım, o kadar.”

“Ben o küçük parmak hareketini bilirim, kova, yer bezi ve dizlerinin üstünde... başka bir yol icat etmediysen elbette, hani civciv gücü ya da koşumlanmış rüzgâr gibi.”

“İcat etmek mi? İşte hiç zamanım olmayışının nedeni bu. Kaskatı bir yakaya kolayca takılabilen bir boyunbağı icat ettim.”

“Sen kolalı gömlek giymezsin ki!”

“Dün giydim. İşte o zaman icat ettim. Civcivlere gelince -milyonlarca yetiştireceğim onlardan- bütün çiftliği küçücük evler kaplayacak. Yumurtalar hareket halinde bir bandın üzerine yumurtlanacak, bak çizeyim sana.”

“Ben kahvaltı çizmek istiyorum. Yağda pişmiş yumurtanın biçimi nasıldır? Bir parça jambonun yağını ve etini ne renge boyardın?”

“İstediğin olacak,” diye haykırdı Tom. Ocağın kapağını açtı ve kollarındaki tüyler kıvrılıp kavruluna kadar, karıştırıcısıyla ateşi harlattı. Sonra odun attı ve ıslık çalmaya koyuldu.

“Eski Yunan’daki, ağzında flütü olan bir keçi ayaklı gibi sesler çıkarıyorsun,” dedi Dessie.

“Sen beni ne sanıyorsun?” dedi Tom.

Dessie’nin içi titredi, eğer onunki gerçekse, neden benim yüreğim de böyle ferahlamıyor diye düşündü. Neden kabuğumdan sıyrılamıyorum? İçinden, yapacağım ama, diye çığlık çığlığa haykırdı. O yapabiliyorsa, ben de yapacağım.

“Tom!” diye seslendi.

“Evet.”

“Eflatun renkli bir yumurta istiyorum.”

Otuz Üçüncü Bölüm

1

Tepelerdeki otların yeşilliği ta hazirana kadar sürdü. Yabani yulafların başakları öylesine yüklüydü ki, yerlere kadar eğilmişlerdi. Küçük dereler yaz sonuna kadar şırıldadılar. Sığırlar bıngıl bıngıl dolaşıyorlardı, sağrıları besiden pırıl pırıldı. Salinas Vadisi halkının kuraklık yıllarını unuttukları bir yıldı. Çiftçiler, üstesinden gelebileceklerinden çok daha fazla toprak satın alıyorlar ve kazançlarını, çek defterlerinin kapaklarında çiziktirdikleri hesaplardan anlamaya çalışıyorlardı.

Tom Hamilton bir dev gibi çalışıyordu, yalnız o güçlü kolları ve nasırlı elleriyle değil, yüreği ve ruhuyla da. Örs yine çın çın ötüyordu. Tom, eski evi beyaza boyadı, arabalık ve kömürlüğü badana etti. King City'ye gidip, yeni model tuvaletleri inceledi, sonra ağaçtan oyup tenekeden bükerek bir tane de kendisi yaptı. Kaynaktan gelen su yetersiz geldiği için, evin yanıbaşına kızılağaçtan bir depo yaptı. Su depoya, en hafif bir esintiyle bile dönebilen, ustaca yapılmış bir yeldeğirmeniyle pompalanıyordu. Sonbaharda patent ofisine gönderilmek üzere ağaç ve metalden bir örneğini de hazırladı bunun.

Hepsi bu kadarla kalmıyordu. Neşe ve sevinçle çalışıyordu. Tom'un bitirmediği bir iş bulabilmek için, Dessie'nin çok erken kalkması gerekiyordu. Kardeşinin al al ışıyan mutluluğuna bakıyordu Dessie, bu Samuel'inki gibi uçucu, hafif bir mutluluk değildi, onunki gibi ta derinlerden gelip de köpük köpük havaya yükselmiyordu. Mutluluğu, kendi bildiği kadarıyla ustaca yaratıyor, yoğurup biçimlendiriyordu.

Vadideki herkesten daha çok arkadaşı olan Dessie'nin bir sırdaşı yoktu. O derde uğradığı zaman da, kimseye sözünü etmemişti bunun, acılarını bir sır gibi saklamıştı.

Bir sabah, Tom onu acıdan katılmış bir halde bulup da, "Dessie, nen var?" dediğinde, yüzündeki anlamı değiştirmeye çalışarak, "Yalnızca bir sırt ağrısı, başka bir şey değil," demişti. "Biraz sırtım tutulmuş, geçti şimdi," diye eklemişti. Birkaç dakika sonra, ikisi de kahkahayla gülüyorlardı.

Kendilerine güven vermek istercesine, bol bol gülüyorlardı. Yalnız, yatmaya gittiğinde, Dessie'nin içine o derin ve dayanılmaz acı gelip yerleşiyordu. Ve Tom da, karanlık odasında, şaşkın bir çocuk gibi, öylece yatıyordu. Yüreğinin çarpıntısını duyuyor, hafifçe aksadığını işitiyordu. Kaygılardan sıyrılmak için, kafası küçük planlara, makinelere ve yeni tasarımlara sarılıyordu.

Yazın bazı akşamlar, batıdaki dağlara asılı kalmış kızıllığı seyretmek ve bütün gün ısınan havanın yükselmesiyle vadiye dolan meltemi duymak için tepelere doğru yürüyüşe çıkarlardı. Genellikle bir süre hiç ses çıkarmadan dururlar ve dinginlik içinde soluk alırlardı. İkisi de utangaç olduklarından kendilerinden hiç söz etmezlerdi. Birbirleri hakkında bildikleri bir şey yoktu.

Bir akşam, tepeye çıktıklarında, Dessie'nin, "Tom, neden evlenmiyorsun?" demesi her ikisi için de şaşırtıcı oldu.

Tom, Dessie'ye şöyle bir bakıp başını çevirdi. "Beni kim alır?" dedi.

"Şaka mı ediyorsun, yoksa ciddi misin?"

"Beni kim alır?" dedi Tom yine. "Benim gibi birini kim ister?"

"Bana, ciddi söylüyorsun gibi geliyor," dedi Dessie ve aralarındaki anlaşmayı bozarak, "Birine âşık oldun mu hiç?" diye sordu.

"Hayır," dedi Tom kısaca.

"Bir bilebilsem," dedi Dessie. Sanki Tom hiç karşılık vermemişti.

Tepeden inerlerken, Tom bir daha konuşmadı. Ama verandada birden, “Sen yalnızsın burada,” dedi. “Burada kalmak istemiyorsun.” Bir süre bekledi. “Cevap ver bana. Doğru değil mi?”

“En çok kalmak istediğim yer burası. Kadınlara gider misin hiç?”

“Evet.”

“Bir yararı oluyor mu sana?”

“Pek değil.”

“Peki ne yapacaksın?”

“Bilmiyorum.”

Eve sessizce girdiler. Tom, eski oturma odasındaki lambayı yaktı. Onardığı at kılı kanepe, kaz boynu biçimi sırtını duvara yaslamış duruyordu. Yeşil halının, kapının önüne rastlayan yerleri de incelmişti.

Tom, yuvarlak orta masasının başına oturdu. Dessie kanepeye oturmuştu. Son konuşulanlar yüzünden Tom’un yüzünün kızarıklığının hâlâ geçmediğini görebiliyordu. ‘Ne kadar saf, benim bile çok daha fazla şeyler bildiğim bu dünyaya ne kadar da ters düşüyor,’ diye düşünüyordu. Masallardaki, ejderhaları öldüren, hükümdar kızlarını kurtaran kahramandı o. Ve birtakım önemsiz günahları ona o kadar ağır geliyordu ki, kendisini aşağılık görüyor, boşlukta duyuyordu. Dessie, babasının şimdi burada olmasını isterdi. Babası, Tom’un içindeki büyüklüğü sezmişti. Şimdi o burada olsa, Tom’un içindeki bu yüceliği, gömüldüğü karanlıktan söküp çıkarmanın ve özgürlüğüne kavuşturmanın yollarını bilebilirdi.

Dessie, onun içinde bir kıvılcım uyandırabilmek umuduyla, başka bir yol denedi. “Kendimizden söz açılmışken, sana bir şey sorayım,” dedi. “Sen hiç, bütün dünyamızın bu vadiden ve San Fransisco’ya birkaç gidiş gelişten ibaret olduğunu düşündün mü? San Luis Obispo’dan öteye geçtin mi hiç? Ben geçmedim.”

“Ben de geçmedim.”

“Peki, gülünç değil mi bu?”

“Bizim gibi daha nice insan da geçmemiştir.”

“Evet ama geçmemek de şart değil. Paris’e, Roma’ya ya da Kudüs’e gidebiliriz. Colosseum’u görmeyi çok isterdim.”

Tom, Dessie’yi kuşkuyla süzüyor, arkasından gelecek bir şaka bekliyordu. “Nasıl gidebiliriz?” diye sordu. “Bir sürü para ister.”

“Ben sanmıyorum. Lüks yerlerde kalmayız. En ucuz gemilerin en aşağı mevkilerinde gideriz. Babamız İrlanda’dan öyle gelmiş. İrlanda’ya da gidebiliriz hem.”

Tom hâlâ Dessie’yi süzüyordu. Ama gözlerinde bir ışık parıldamaya başlamıştı.

Dessie sözlerini sürdürdü. “Bir yıl çalışırız, her kuruşumuzu biriktiririz. King City’de dikecek elbise bulabilirim. Will bize yardımcı olur. Ve gelecek yaz, sen bütün davarları satarsın, kalkar gideriz. Bunu yasaklayan hiçbir yasa yok.”

Tom ayağa kalkıp dışarı çıktı. Yaz gecesinin yıldızlarına, mavi Zühre’ye, kırmızı Merih’e baktı. Ellerini iki yanında bir yumruk yapıp sıkıyor, bir açıyordu. Sonra dönüp eve girdi. Dessie yerinden kıpırdamamıştı.

“Gitmek istiyor musun, Dessie?”

“Dünyada en çok istediğim şey.”

“Öyleyse gideriz.”

“Sen de gitmek istiyor musun?”

“Hem de dünyada her şeyden çok,” dedi Tom. Sonra ekledi. “Mısır? Mısır’ı hiç düşündün mü?”

“Atina,” dedi Dessie.

"İstanbul!"

"Beytüllahm!"

"Evet, Beytüllahm," dedi Tom. Sonra birden, "Haydi, yatağına git. Bir yıllık işimiz var, bütün bir yıl. Biraz dinlen. Will'den biraz borç isteyip, yüz tane domuz yavrusu alacağım."

"Neyle besleyeceksin onları?"

"Kozalakla," dedi Tom. "Kozalak toplamak için bir makine yapacağım."

Tom odasına çekildikten sonra da, Dessie onun odada dolaştığını ve kendi kendine alçak sesle konuştuğunu duydu. Penceresinden, yıldız dolu geceye baktı Dessie. Hoşnuttu, ama kendisinin de Tom'un da gerçekten gitmek isteyip istemediklerini merak ediyordu. Bunları düşünürken, böğründeki sancının şiddeti de gittikçe artıyordu.

Ertesi sabah Dessie kalktığında, Tom çoktan çizim masasının başına oturmuştu. Alnını yumruklayıp kendi kendine homurdanıyordu. Dessie, onun omzunun üzerinden bakıp, "Kozalak makinesi mi?" diye sordu.

"Güç bir yanı yok ama," dedi Tom, "taşlarla sopaları nasıl atmalı?"

"Biliyorum, kâşif sensin, ama ben de yeryüzündeki en büyük kozalak toplayıcısını icat ettim ve üstelik çalışmaya da hazır durumda."

"Ne demek istiyorsun?"

"Çocuklar," dedi Dessie. "O, durmadan çalışan küçücük eller."

"Yapmazlar, para versek bile yapmazlar," dedi Tom.

"Ödül uğruna yaparlar. Herkes için bir ödül, birinciye de büyük bir ödül, belki yüz dolarlık bir ödül. Bütün vadiyi temizlerler. Denememi ister misin?"

Tom başını kaşıdı. "Neden olmasın," dedi. "Ama kozalakları nasıl alacağız?"

"Çocuklar getirirler," dedi Dessie. "Bırak, bununla ben uğraşayım. Kozalakların hepsini koyacak kadar yerin vardır umarım."

"Çocukları sömürmek olmaz mı bu?"

"Elbette olur," diyen Dessie de Tom'un düşüncesine katıldı. "Dükkânım varken, dikiş öğrenmek isteyen kızları sömürürdüm, ama onlar da beni. Sanırım buna, Büyük Monterey Eyaleti Kozalak Yarışması adını vereceğim. Ve herkesi de kabul etmeyeceğim. Belki ödül olarak bir bisiklet koyarız. Sen, bisiklet kazanmak için kozalak toplamaz mıydın Tom?"

"Elbette toplardım. Ama onlara emeklerinin karşılığını da veremez miyiz?"

"Para olmaz. Bu, emeği paraya indirgemek olur, öyle olunca da, ellerinden geldiği kadar kaytarırlar. Ben olsam, ben de öyle yapardım."

Tom, geriye yaslanıp güldü. "Ben de. Peki, sen kozalaklardan, ben de domuzlardan sorumluyuz."

"Tom, bu kadar insan içinde, bizim de çıkıp para yapmamız ne gülünç olur, değil mi?"

"Ama sen Salinas'ta epey para kazandın."

"Biraz, pek çok değil. Ama oo, zengin olma umudum vardı. Eğer faturalar ödenmiş olsaydı, domuzlara ihtiyacımız olmazdı. Yarın kalkıp gidebilirdik Paris'e."

"Ben gidip Will'le bir konuşayım," dedi Tom. Sandalyesini itip kalktı. "Sen de benimle birlikte gelmek ister misin?"

"Hayır, oturup bir plan yapmak istiyorum. Yarın 'Büyük Kozalak Yarışması'nı açıyorum."

2

Tom akşamüstü geç saatlerde çiftliğe dönerken neşesiz ve üzüntülüydü. Her zamanki gibi, Will, heyecanını bir balon gibi söndürüvermişti. Dudağını bükmüş, kaşlarını ovalamış, burnunu kaşımış, gözlüklerini temizlemiş, büyük bir titizlik ve dikkatle, kıyıp bir puro yakmıştı. Domuz yetiştirme projesinin birçok sakat yanı vardı ve Will, bu sakat noktaları bir bir bulup çıkarmıştı ortaya.

Kozalak Yarışması'nda iş yoktu, ama neden iş olmadığını bir türlü açıklıkla koyamıyordu ortaya. Sonuç olarak, düşündükleri şeylerde iş yoktu, hele bu zamanda. Will'in elinden, yalnızca bu iş üzerinde biraz daha düşünmek gelirdi.

Tom, konuşmaları sırasında bir ara, Will'e Avrupa'ya gitmek projesinden de söz etmek istedi, ama içinden bir ses onu çarçabuk durdurdu. Avrupa'da geziye çıkma düşüncesi, eğer emekliye ayrılmamış ya da paranızı güvenilir işlere yatırmamışsanız, Will için, bu domuz işini bile unutturacak kadar büyük bir çılgınlık olurdu. Bu yüzden Tom bu projeden söz etmedi ve Will'i "üzerinde düşünmek" üzere bırakıp ayrıldı. Onun vereceği kararın, domuzların ve kozalakların aleyhine olacağını biliyordu.

Zavallı Tom, sağ gösterip sol vurmanın, bir işadamının yaratıcı zevklerinden en önde geleni olduğunu ne bilebilir, ne de öğrenebilirdi. İşadamı için, heyecan ve umut vermek, aptalca olurdu. Will, gerçekler üzerinde düşünmek istiyordu. Bu projenin bazı yanları ona da çok çekici gelmişti. Tom, pek de farkında olmadan, oldukça ilginç bir proje kurmuştu. Eğer krediyle domuz yavruları alıp, hemen hemen bedavaya gelen yemle bunları besleyerek satarsan ve borcunu ödeyip kârını alırsan, bayağı iyi bir iş yapmış sayılırdın. Will, kardeşini soymazdı. Kârdan biraz alırdı, ama Tom bir hayalperestti, bu yüzden ona pek güven olmazdı. Sözgelişi Tom domuz etinin fiyatını ya da piyasadaki seyrini bilmezdi. Eğer işler iyi giderse, Will Tom'a oldukça değerli bir armağan verirdi, belki bir Ford bile olabilirdi bu. Ve kozalaklar için tek ve en büyük ödül olarak bir Ford'a ne buyrulurdu? Vadideki herkes kozalak toplardı o zaman.

Tom, eve giden yoldan yukarı arabasını sürerken, kurdukları projede iş olmadığını Dessie'ye nasıl açacağını düşünüyordu. En iyisi, yeni baştan başka bir proje kurmaktı. Avrupa'ya gitmek için yeterli parayı bir yılda nasıl kazanabilirlerdi? Tom, o zaman birdenbire, ne kadar paraya ihtiyaçları olduğunu bilmediğini fark etti. Buharlı bir geminin bilet parasını bilmiyordu. Bu geceyi, ne kadar paraya ihtiyaçları olduğunu hesaplayarak geçirebilirlerdi.

Eve geldiğinde Dessie'nin kendisini koşarak karşılayacağını umuyordu. En tatlı yüzünü takınır, biraz da şaka yapardı. Ama Dessie evden çıkıp ona koşmadı. Belki biraz kestiriyordur, diye düşündü Tom. Atlara su verip ahıra götürdü, yemliğe saman boşalttı.

Dessie, kazboyunlu kanepede yatıyordu. Tom, içeri girince onu görüp, "Şekerleme mi yapıyorsun?" diye sordu. Ama sonra, Dessie'nin yüzünün rengini gördü. "Dessie!" diye haykırdı. "Ne oldu?"

Dessie, ağrıyla pençeleşiyordu. "Yalnızca bir mide ağrısı," dedi. "Oldukça şiddetli."

"O!" dedi Tom. "Korkuttun beni. Mide ağrısını tedavi edebilirim." Mutfağa gitti ve bir bardak suyla döndü. Bardakta, duru beyaz bir su vardı. Dessie'ye uzattı.

"Nedir bu Tom?"

"Şu eski zaman tuzlarından. Mideni biraz kavurur, ama iyi gelecektir."

Dessie, yüzünü buruşturarak, söz dinler bir tavırla bardaktakini içti.

"Bu tadı hatırlıyorum. Annemin, yeşil elma çıktığında yaptığı ilaç."

"Şimdi yat bakalım. Ben biraz yiyecek hazırlayayım."

Dessie, onun mutfakta dolaştığını duyuyordu. Ağrı, bütün gövdesini kasıp kavuruyordu. Ve ağrıdan da üstün bir korku vardı. İlacın, midesini kavurarak indiğini duyuyordu. Bir süre sonra, yeni yapılmış tuvalete sürüklenip, tuzları kusmak istedi. Alnından süzülen ter gözlerine iniyordu. Doğrulmaya çalıştığında mide kasları katılıp kaldı ve Dessie bir türlü doğrulamadı.

Az sonra Tom ona yağda pişmiş yumurta getirdi. Dessie başını yavaşça salladı. “Yiyemem,” dedi gülümseyerek. “Gidip yatsam iyi olacak.”

“Tuzlar biıazdan etkisini gösterir,” diye onu avutmaya çalıştı Tom. “Sonra hemen iyileşirsin.” Onu yatağa taşıdı. “Ne yedin de böyle oldu acaba?”

Dessie yatak odasında yatıyordu. Bütün gücüyle, sancıyla savaş halindeydi. Gece saat on sıralarında gücü tükenmeye başladı. “Tom! Tom!” diye kardeşini çağırdı. Tom kapıyı açtı. Elinde Dünya Yıllığı vardı. “Tom!” dedi Dessie. “Özür dilerim. Ama çok hastayım Tom. Çok hastayım.”

Tom, yarı karanlıkta, Dessie’nin yatağının ucuna iliști. “Sancın mı var?” diye sordu.

“Evet, korkunç.”

“Tuvalete gidebilir misin şimdi?”

“Hayır, şimdi değil.”

“Bir lamba getireyim de, seninle oturayım. Belki biraz uyuyabilirsin. Sabaha kadar bir şeyin kalmaz. Tuzlar iyi gelecektir.”

Dessie’nin gücü biraz yerine geldi. Tom, onu yatıştırmak için *Yıllık*’tan bazı parçalar okurken, Dessie kımıldamadan yattı. Ve Tom, onun uykuya daldığını sanıp okumayı bıraktı, lambanın yanında kendinden geçti.

İnce bir çığlık onu uyandırdı. Karmakarışık çarşaflara doğru eğildi. Dessie’nin gözleri, çılgın bir atın gözleri gibi bulanık ve vahşiceydi. Ağzının kıyılarında köpükler vardı ve yüzü alev alevdi. Tom, elini çarşafın altına sokup, çelik gibi kasılıp sertleşmiş kasları elledi. Sonra çırpınma durdu, Dessie’nin başı geriye kaykıldı ve yarı kapalı gözlerinde bir ışık pırıldadı.

Tom, yalnızca dizginleri takıp, atın çıplak sırtına atladı. Karanlıkta, belindeki kemeri el yordamıyla sıyırıp çıkardı, taşlı tekerlek izlerinden eğri büğrü olmuş yolda atı bununla kamçılayarak koşturmaya başladı.

Evleri yol üzerinde olan Duncanlar, uykuda olduklarından, kapılarının vurulduğunu duymadılar. Ama ön kapıları, menteşelerinden ve kilidinden kurtularak yıkıldığında çıkan sesi duydular. Red Duncan, elinde tüfeğiyle aşağı indiğinde, Tom telefonda King City santralına haykırıyordu. “Doktor Tilson! Bulun onu. Mutlaka istiyorum, Allah kahretsin.” Red Duncan, uyku sersemi, tüfeğini hâlâ ona doğrultmuş duruyordu.

Dr. Tilson, “Evet! Evet, evet, duyuyorum. Tom Hamilton’sun. Nesi var? Midesi çok mu ağrıyor? Ne yaptın? Tuz mu? Hay sersem hay!” diyordu. Sonra öfkesini dizginleyip, “Tom,” dedi. “Tom, evladım, kendine gel. Geri dön ve soğuk bez koy. Bulabildiğin kadar soğuk olsun. Buzunuz olduğunu sanmam. Bezleri sık sık değiştir. Ben elimden geldiği kadar çabuk gelirim. Beni işitiyor musun? Duyuyor musun beni Tom?”

Dr. Tilson, telefonun alıcısını yerine koyup giyindi. Öfkeli bir bezginlikle duvardaki dolabı açtı, neşterlerini, kıskaçlarını, süngerlerini, ipliklerini aldı, çantasına koydu. İspirto ocağını sallayıp, dolu mu diye baktı, eter şişesiyle eter maskesini masasının üzerine koydu. Karısı, başında gecelik takkesi ve üzerinde geceliğiyle kapıda bekliyordu. “Ben garaja doğru yürüyorum,” dedi Dr. Tilson, “Sen Will Hamilton’ı ara. Beni babasının yerine götürmesini istediğimi söyle. Eğer mırın kırın ederse söyle, kız kardeşi ölmek üzere.”

3

Dessie’nin cenazesi kaldırıldıktan bir hafta sonra, Tom çiftliğe dönüyordu. Tertemiz giyinmiş, atının üstünde dimdik duruyordu. Geçit törenindeki bir atlı gibi, omuzlarını germiş, çenesini içeri

çekmişti. Tom, her şeyi ağır ağır, ama en iyi bir biçimde yapmıştı. Atını kaşağılayıp fırçalamış, Stetson şapkasını başına özenle oturtmuştu. Samuel bile, Tom'un gösterdiği bu ağırbaşlılığı gösteremezdi. Bir tavuğa dalan bir atmacaya bile dönüp bakmadı.

Samanlıkta attan indi, atını suladı, onu kapıda biraz bekletip bağladı ve yemliğe bir demet arpa koydu. Eyeri çıkardı, kuruması için battaniyeyi tersyüz etti. Arpası bitince doru atı dışarı çıkardı ve dünyanın çitle çevrilmemiş çayırlarında otlayabilmesi için salıverdi.

Evin içindeki mobilyalar, sandalyeler, soba sanki tiksintiyle geri çekiliyordu ondan. Oturma odasına giderken, yolunun üstündeki bir sandalye, o geçerken kaçıverdi. Kibritler nemli ve yumuşaktı, özür diler gibi, kurularını almak üzere mutfağa gitti. Odadaki lambanın masum ve yalnız bir hali vardı. Tom'un ilk çaktığı kibritin alevi, yuvarlak fitili fırdolayı sardı ve bir parmak boyunda sarı bir alev yükseldi.

Akşamleyin, Tom oturup çevresine bakındı. Gözlerini kanepeden kaçırıyordu. Mutfaktan gelen küçük bir takırtıya döndü ve duvardaki gölgesini gördü. Şapkası hâlâ başındaydı. Çıkarıp masanın üzerine koydu.

Lambanın yanında oturuyor, kendini oyalayacak bir şeyler düşünüyordu. Ama adının birazdan okunacağını biliyordu. Kendisi yargıç, işlediği suçlar da jüri üyeleri olarak, kürsünün önüne gelecekti.

Ve adı, çığlık çığlığa, kulaklarında yankılar yaparak okundu. Kafası suçlayıcıları karşılamak için hazırlanarak ilerledi. Gurur, onu kötü giyinmekle, pislik ve kabalıkla suçladı; Şehvet, kötü kadınlara gitmek için gerekli parayı sızdırmakla; Yalancılık, gerçekte sahip olmadığı yeteneklere sahipmiş gibi davranmakla suçluyordu. Tembellik ve Oburluk ise birlikte suçluyorlardı onu. Tom, bütün bu suçlamalarla rahatlamış gibiydi, çünkü arkada oturup bekleyen o Büyük Günah'ı -korkunç suçu- gizliyordu. Daha önemsiz suçları, küçük günahları, birer erdemmişler gibi kendini kurtarmak için kullanmaya çalışıyordu. Bunlar, kardeşi Will'in Parasına Göz Koymak ve annesinin Tanrısına İhanetti. Umudu ve zamanı çalmak, sevgiyi hastalıklı bir tavırla geri çevirmekti.

Samuel alçak sesle konuşuyordu, ama sesi odayı dolduruyordu. "İyi, saf ve büyük ol, Tom Hamilton."

Tom, babasına aldırmadı. "Dostlarımı selamlamakla meşgulüm," dedi ve Kabalığı, Çirkinliği, Çocuklara Yaraşmayan Davranışı, Temiz Tutulmamış El Tırnaklarını selamladı. Sonra Gurura döndü yine. O Büyük Günah, omuz vurarak öne ilerledi. Artık çocukça günahlarla oyalanmayacak kadar iş işten geçmişti. Bu Büyük Günah, Cinayetti.

Tom'un eli bardağa dokundu, eline buz gibi geldi. İçindeki kristaller döne döne eriyor, saydam kabarcıklar çıkarıyordu. Boş odada yüksek sesle tekrarladı. "Bu iyi gelir, sabaha kadar bekle. Sabaha kendini iyileşmiş bulacaksın." İşte tam böyle söylemişti. Duvarlar, sandalyeler, lamba, hep duymuştu söylediklerini ve bunu kanıtlayacaklardı. Bu dünyada Tom Hamilton'a yer kalmamıştı. Ama aramadığı için kalmamış değildi. İhtimalleri, oyun kâğıtlarını karıştırır gibi karıştırıp duruyordu. Londra? Hayır! Mısır -Mısır'daki piramitler ve Sfenks? Hayır! Oralarda da senin işlediğin günahların âlâsını işliyorlar. Hayır! Öyleyse bir köşeye çekil, belki sana yine uğrarız. Beytüllahm? Oo, aman Tanrım, bir yabancı için ne kadar ıssızdır oraları kimbilir?

Ve düşünüyordu, ne zaman ve nasıl öldüğünü hatırlamak öyle güçtür ki. Kalkan bir kaş ya da bir fısıltı, belki bunlardır ölüm.

Şimdi gerçek olan, Tom Hamilton'ın ölü olduğu ve bunu tamamlamak için, birkaç soylu davranışta daha bulunması gerektiğiydi.

Kanepe yakınarak gıcırdadı. Tom, Kanepenin seslendiği lambaya baktı, lamba tütmeye başlamıştı. "Teşekkür ederim," dedi Tom kanepeye. "Dikkat etmemiştim." Fitili duman kesilene kadar kıstı.

Kafası uyuşmuştu. Cinayet. Yüzüne bir şamar gibi indi yine. Şimdi, Kızıl Tom, Silahşor Tom,

kendini öldüremeyecek kadar yorgundu. Oysa bu işte biraz direniş ve çaba gerekliydi.

Annesinin intihara karşı kesin bir nefret duyduğunu hatırladı. İntiharın, karşı çıktığı üç şeyi -saygısızlığı, korkaklığı ve günahı- kendinde topladığını düşünürdü. Nerdeyse, zina ya da hırsızlık kadar, hatta onlardan daha kötüydü. Liza'nın karşı gelmesini önlemenin bir yolunu bulmalıydı. Çünkü Liza, birinin yaptığını onaylamazsa, o kimsenin çekeceği var demekti.

Samuel ise pek üzmezdi insanı. Ayrıca, Samuel'den kaçmanın yolu da yoktu. Çünkü o her yerde vardı. Tom'un Samuel'e söylemesi gerekiyordu. "Babacığım, üzgünüm. Elimden başka şey gelmiyor. Sen beni, olduğumdan üstün gördün. Yanıldın. Beni sever, benimle övünürdün. Bunlara değer olmayı nasıl isterdim bilsen. Belki sen bir çıkış yolu bulabilirsin, ama ben bulamıyorum. Yaşayamam. Dessie'yi öldürdüm ve şimdi uyumak istiyorum.''

Tom'un içinden bir ses, orada olmayan babası yerine karşılık verdi: "Bunun nasıl bir duygu olabileceğini anlıyorum. Doğuştan yeniden doğuşa uzanan o çizgi üzerinde seçilebilecek öyle çeşitli yaşama biçimleri var ki. Ama Anne'ye aykırı gelmeyecek bir yol düşünelim. Neden bu kadar sabırsızsın, sevgili oğlum?"

"Bekleyemiyorum da ondan," dedi Tom. "Daha fazla dayanamayacağım."

"Elbette dayanacaksın, sevgili oğlum. Benim düşündüğüm kadar yüceldin. Masanın çekmecesini aç ve kafa dediğin o şalgamı çalıştır biraz."

Tom, çekmeceyi açtı ve bir deste kâğıtla onlara uygun bir deste zarf gördü. İki ucu da kemirilmiş bir kalemle arka tarafta, köşede, tozlu pullar vardı. Tom, kalemleri çakısıyla yonttu.

Sonra yazmaya koyuldu. "Sevgili Anne, umarım iyisinizdir. Yakında, sizinle daha uzun zaman birlikte olabileceğiz. Olive beni Şükran Günü'ne çağırdı. Biliyorsunuz, yine geleceğim. Bizim küçük Olive'imiz, nerdeyse sizin kadar iyi hindi pişirebiliyor, ama sizin buna inanmayacağınızı biliyorum. Geçenlerde şansım iyi gitti. Bir at aldım, on beş dolara -iğdiş bir at- safkana benziyor. Onu ucuza aldım, çünkü insanlardan pek hoşlanmıyormuş. Eski sahibi, onun sırtına bineceğine, daha çok yerde yürümüş. Çok tatlı bir yaratık. Beni de iki sefer yere attı, ama onu terbiye edebilirsem, eyaletin en iyi atına sahip olacağım. Ve eğer bütün bir kışımı da alacak olsa, onu yine terbiye edeceğim. Neden bu kadar üstüne düştüğümü bilmiyorum, ama satın aldığım adam garip bir şey söyledi: "Bu öyle aşağılık bir yaratıktır ki, sırtındaki insanı yer," dedi. Babam, tavşan avına giderken ne derdi? 'Ya kalkanınla gel, ya da at üstünde.' Şükran Günü'nde görüşmek üzere, oğlun Tom."

Mektubun iyi olup olmadığını düşündü, ama yeniden yazamayacak kadar yorgundu. "Not: Polly'nin biraz olsun değişmemiş olduğunu görüyorum. Bu papağan benim yüzümü kızartıyor," diye ekledi.

Başka bir kâğıda, "Sevgili Will," diye yazdı. "Kendin ne düşünürsen düşün, ama lütfen bana yardım et şimdi. Annemin hatırı için, lütfen! Beni bir at öldürdü, sırtından atıp, başımı tepti, lütfen! Kardeşin Tom."

Zarflara pul yapıştırıp cebine koydu ve Samuel'e, "Oldu mu?" diye sordu.

Sonra yatak odasına giderek, yeni bir kutu fişek açtı, birini alıp, güzelce yağlanmış olan otuz sekiz kalibrelik Smith and Wesson tabancasına yerleştirdi. Kovanı da, tetiği çeker çekmez horozun altına gelecek bir noktaya getirdi.

Çitin yanında uykulu uykulu duran atı, Tom'un ıslığıyla dikleşti, mahmur mahmur onu eyerlemesini bekledi.

Mektupları King City'deki postaneye getirdiğinde saat üçtü. Atına binip, Hamiltonların verimsiz topraklarına doğru yöneldi.

Soylu bir bey gibi gidiyordu.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Otuz Dördüncü Bölüm

Bir çocuk, “Bu dünyanın hikâyesi nedir?” diye sorabilir. Yetişkin biri ise, “Dünya nereye gidiyor? Bu işin sonu nereye varacak, hazır bundan açılmışken, nedir bütün bu hikâye?” diye merak edebilir.

Bence, bu dünyada bir tek hikâye vardır, bizi korkutan, esinlendiren bir tek hikâye. Öyle ki, bitmez tükenmez bir düşünce ve merak içinde yaşatır. İnsanoğlu, yaşamında, düşüncelerinde, istek ve tutkularında, hırsları ve kıyıcılığında, nezaket ve cömertliğinde, hep iyi ile kötünün ağı içinde çırpınır. Bence tek hikâye, işte budur; her düzeyde, her çeşidinden düşünce ve duygu için durum böyledir. İnsanın kendini bilinçli olarak ilk tanıyışından beri, erdem ve erdemsizlik birbirine girmiş karışmıştır. Ve biz, toprağı, ırmağı, dağı, ekonomik düzeni ve geleneklerimizi ne kadar değiştirirsek değiştirelim, dünyanın sonuna dek bu böyle sürüp gidecektir. Bundan başka hikâye yoktur. İnsan, ununu eleyip eleğini duvara astıktan sonra, zor ve açık bir soruyla karşı karşıya kalır: İyi miydi, kötü mü? İyi mi davrandım, kötü mü?

Herodotos, Pers Savaşı’nda, çağının en zengin, en ünlü kralı Krezüs’ün, Atinalı Solon’a beklediği cevabı ima eden bir soru sorduğunu söyler. Alacağı karşılıktan kuşkusu olmasa, Krezüs böyle bir soru sormazdı. “Kimdir,” diye sormuş Krezüs, “bu dünyanın en talihli adamı?” Kuşku kendisini yiyip bitirmiş olmalı ki, doğrulanma isteği duyuyor. Solon, ona eski çağların üç talihli adamından söz ediyor. Krezüs’ün bu adlara kulak asmaması pek mümkündür, çünkü onun merak ettiği kendisidir. Solon kendi adını saymayınca Krezüs, “Beni talihli saymıyor musun?” diye sormak zorunda kalır.

Solon, duraksamadan, “Nasıl bilebilirim,” der, “daha ölmediniz ki siz.”

Bu karşılık, Krezüs’ü, talihi dönüp servetinin ve krallığının gerilediğini gördükçe, hep rahatsız etmiş olmalıdır. Belki en sonunda, yakılmak üzereyken, yine bunu düşünmüş ve içinden, o soruyu hiç sormamış, o karşılığı da hiç işitmemiş olmayı dilemiştir.

Günümüzde de, biri ölünce -eğer sağlığında servet, güç ve etkinlik gibi şeylere sahip olup, geride kalanlar onun malının, mülkünün, saygınlığının bıraktığı eser ve anıtların hesabını çıkarmaya kalktıklarında- o soru yine karşımızdadır: Yaşamı iyi mi geçti, kötü mü? Bu, Krezüs’ün sorusunun bir başka biçimidir. Kıskançlıklar filan ortadan kalktı mı, ölçü şudur: Seviliyor muydu, yoksa kendisinden nefret mi ediliyordu? Ölümü bir kayıp mı sayılıyor, yoksa bir çeşit sevinç mi uyandırıyor?

Üç kişinin ölümünü gayet iyi hatırlarım. Biri, yüzyılın en zengin adamıydı. İnsanların ruhlarını ve gövdelerini çiğneyerek pençesini servete atmış, sonra da yitirdiği sevgiyi yeniden satın alabilmek için yıllarca uğraşmıştı. Bu yoldan dünyaya büyük hizmetlerde bulunmuş, belki de, yükselirken yaptığı kötülüklerden daha büyük iyiliklerde bulunmuştu. Öldüğü zaman, bir gemideydim. Haber ilan tahtasına asılmıştı, hemen herkes haberi sevinçle karşıladı. Çoğu, “Tanrıya şükür, o kerata ölmüş,” dedi.

Sonra, biri daha vardı. Şeytan gibi akıllıydı. İnsanlık onurunu kavrayamadığı ve insanların bütün zayıf ve kötü yanlarını çok iyi bildiği için bu özel bilgisini insanları yoldan çıkarıp satın almakta, rüşvet yedirip tehdit etmekte, aldatmakta kullanarak büyük bir etkinliğe sahip olmuştu. Davranışlarını erdem maskesi altında saklardı hep. İnsanın kendine olan sevgi ve saygısını elinden aldıktan sonra, bir daha ne verseniz o adamın sevgisini kazanamazsınız. Bu adam bunu bilmiyor muydu, diye merak etmişimdir hep. Rüşvet veren, rüşvet alandan olsa olsa nefret eder. Bu adam öldüğünde, millet kendisini övdü, göklere çıkardı, ama bu görünüşün altında, herkeste bir sevinç yatıyordu.

Üçüncü bir adam daha vardı. Bu adam belki birçok hatalı davranışlarda bulunmuştu, ama herkes

yoksulluk ve korku içindeyken ve bütün kötü güçler onların bu korkularından yararlanmak için meydanı boş buldukları bir sırada, yaşamını insanları yüreklendirmeye, onurlu ve iyi yaratıklar haline getirmeye adamıştı. Bu adamı sevmeyen pek az kişi vardı. Öldüğü zaman, herkes sokaklarda hüngür hüngür ağladı. “Biz şimdi ne yapacağız? Onsuz nasıl ederiz?” diye dövündü.

Şuna inanıyorum ki, her insan, yüzeydeki bütün zayıflıklarının altında, iyi olmak ve sevilmek ister. Gerçekte, kötülüklerin çoğu, sevgiye kısa yoldan ulaşmak için harcanan çabalardır. Bir adam öldü mü, yetenekleri, etkinliği, dehası ne olursa olsun, eğer sevilmeden ölmüşse, yaşamı boşa gitmiştir, ölümü soğuk bir dehşet olur. Bana öyle geliyor ki, siz ya da ben, iki düşünceden ya da davranıştan birini seçmek zorunda kaldığımızda, ölümü hatırlamalı ve ölümümüz dünyada üzüntü uyandıracak bir biçimde yaşamaya çalışmalıyız.

Bir tek hikâyemiz var. Bütün romanlar, şiirler, içimizde o hiçbir zaman bitip tükenmeyen iyi-kötü yarışı üzerine kurulmuştur. Ve bana öyle geliyor ki, kötülük ölür ölür dirilir, iyilik ise ölümsüzdür. Kötülüğün her zaman taptaze bir görünüşü vardır, iyilik ise dünyadaki her şeyden daha çok saygıdeğerdir.

Otuz Beşinci Bölüm

1

Lee, Adam ve çocukların Salinas'a taşınmalarına yardım etti. Daha doğrusu her işi o gördü. Gidecek eşyaları topladı, trene yükledi, ufak tefek şeyleri Ford'un arkasına doldurdu ve Salinas'a geldikleri zaman da denkleri açtı, Dessie'nin o küçük evine yerleşilmesini sağladı. Onların rahatı için aklına gelen her şeyi, bu arada gecikmesini doğuran bir sürü gereksiz şeyi de yaptıktan sonra, bir akşam, ikizlerin yatmasını bekledi. Adam onun niyetini duruşundan anlamıştı, resmi ve soğuk bir tavır takınmıştı Lee.

"Pekâlâ, pekâlâ," dedi. "Bekliyordum zaten. Söyle bakalım."

Bu, Lee'nin ezberlediği, "Yıllarca, size elimden geldiğince hizmet ettim, ama şimdi..." diye başlayan nutku suya düşürmeye yetmişti.

"Elimden geldiğince geri bıraktım bu işi. Hazır bir nutkum var. Dinlemek ister misiniz?"

"Sen söylemek istiyor musun?"

"Hayır," dedi Lee. "İstemiyorum. Ama pek hoş bir nutuktu."

"Ne zaman gitmek istiyorsun?"

"Olabildiği kadar erken. Elimi çabuk tutmazsam, vazgeçerim diye korkuyorum. Belki siz birini bulana kadar beklesem iyi olur."

"Bekleme daha iyi," dedi Adam. "Benim ne ağır kanlı olduğumu bilirsin. Uzun sürebilir. Belki de birini aramaya hiç çıkmam bile."

"Öyleyse yarın giderim."

"Çocuklar müthiş üzülecek," dedi Adam. "Ne yapacaklar bilmem. Belki gizlice gitsen, ben onlara sonra söylesem daha iyi olur."

"Bana sorarsanız, çocuklar insanı hep şaşırtırlar."

Gerçekten de öyle oldu. Ertesi sabah kahvaltıda, "Çocuklar, Lee artık gidiyor," dedi Adam.

"Öyle mi?" dedi Cal. "Bu gece basketbol maçı var, giriş on sent. Gidebilir miyiz?"

"Evet. Ama söylediğimi işittiniz mi?"

"Elbette," dedi Aron. "Lee gidiyor, dedin."

"Ama geri gelmeyecek."

"Nereye gidiyor?" diye sordu Cal.

"San Fransisco'da oturmaya."

"Ah," dedi Aron. "Ana Cadde'de bir adam var, tam cadde üzerinde, küçük bir ocağı var, sosis pişiriyor sandviç içine koyuyor. Beş sente. Hem de istediğin kadar hardal veriyor."

Lee, mutfak kapısında durmuş, Adam'a gülümsüyordu.

İkizler kitaplarını toplarlarken, Lee onlara, "Allahaısmarladık çocuklar" dedi.

Çocuklar da, "Güle güle," diye haykırarak evden dışarı fırladılar.

Adam, gözlerini fincanına dikerek, özür diler gibi, "Ah, yabani keratalar," dedi. "On küsur yıllık hizmetinin karşılığı bu işte."

"Böylesi daha hoşuma gidiyor. Üzülmüş gibi görünseler, yalancılık olur. Onlar için hiçbir anlamı yok bunun. Belki arasıra beni düşünürler... kendi kendilerine. Üzülmelerini istemem. Beni arayacaklar diye memnun olacak kadar küçük bir insan değilim ben." Adam'ın önüne elli sent bıraktı. "Bu gece

basketbol maçına giderken, benim tarafımdan verin bunu onlara, sosisli sandviç alsınlar,” dedi.

Adam, Lee’nin odaya getirdiği sepete baktı. “Bütün eşyan bu kadar mı Lee?” diye sordu.

“Evet, kitaplarımın dışında bu kadar. Kitaplar, kilerdeki sandıklarda duruyor. Eğer sizin için bir sakıncası yoksa, sonra aldırırım. Ya da yerleştikten sonra, kendim gelir alırım.”

“A, elbette. Seni arayacağım Lee, beni istesen de, istemesen de. Gerçekten, bu kitapçı dükkânını açacak mısın?”

“Niyetim bu.”

“Bize mektup yazacak mısın?”

“Bilmiyorum. Düşünmem gerek. Birden kesip atmak, daha az acı verir derler. Bana, posta pullarındaki zamkla sürdürülen ilişkiler kadar hiçbir şey üzücü gelmez. Bir adamı görmez, işitmez, duymazsan artık bırak peşini.”

Adam, ayağa kalktı. “Seninle istasyona geleceğim,” dedi.

“Olmaz!” dedi Lee kestirip atarak. “Hayır, istemiyorum. Allahaısmarladık Bay Trask. Allahaısmarladık Adam.” Evden öyle hızlı çıktı ki Adam “Güle güle,” derken o merdivenin alt başına varmıştı. “Bize yazmayı unutma,” deyişi ise, bahçe kapısının gıcırtısına karıştı gitti.

2

O gece basketbol maçından sonra, Cal ve Aron kendilerine beşer tane sosisli sandviç aldılar, iyi ki de öyle yapmışlardı. Çünkü Adam onlara yemek hazırlamayı unutmuştu. Eve dönerken, çocuklar ilk olarak Lee’den söz ettiler.

“Neden gitti acaba?” dedi Cal.

“Daha önce de gitmekten söz açmıştı.”

“Acaba bizsiz ne yapacak dersin?”

“Bilmem,” dedi Aron. “Bahse girerim, geri dönecek.”

“Nerden biliyorsun? Babam bir kitapçı dükkânı açacağını söyledi. Çok garip, Çinli kitapçı.”

“Geri dönecek,” dedi Aron. “Bizi özleyecek. Bak görürsün.”

“On sentine bahse girerim ki dönmeyecek.”

“Ne zamana kadar?”

“Hiç.”

“Pekâlâ,” dedi Aron.

Aron, kazancını bir ayda alamadı, ama altı gün sonra bahsi kazanmıştı.

Lee, on kırk treniyle geldi, kendi anahtarıyla içeri girdi. Yemek odasında ışık vardı, ama Lee, Adam’ı mutfakta buldu. Tavanın dibinde birikmiş bir parmak kalınlığındaki yağlı karayı, konserve açacağıyla kazımaya çalışıyordu.

Lee, sepetini yere bıraktı. “Gece suda bıraksan daha kolay çıkar,” dedi.

“Sahi mi? Ne pişirmeye kalktımsa, yaktım. Avluda bir tava pancar var. Öyle kötü kokuyordu ki, evin içinde tutamadım. Yanık pancar felaket kokuyor, Lee!” diye haykırdı Adam. “Bir şey mi oldu?” dedi sonra.

Lee, kapkara tavayı onun elinden aldı, musluğun altına koydu, üzerine su akıttı. “Yeni bir gazocağınız olsa, bir dakikada kahve yapardık. Neyse, ben ateşi yakayım.”

“Ocak yanmıyor.”

Lee kapağı kaldırdı. “Küllerini boşalttın mı hiç?”

“Küllerini mi?”

“Peki, peki. Siz içeri gidin,” dedi Lee. “Ben kahve yapayım.”

Adam yemek odasında sabırsızlık içinde bekliyordu, ama Lee’nin sözüne boyun eğdi.

En sonunda Lee, iki fincan kahve getirip masaya bıraktı. “Ayaklı çaydanlıkta daha çabuk oluyor.” Sepetinin üzerine eğildi, ipini çözdü. Taş bir şişe çıkardı. “Çin apsenti. Ng-ka-py, on yıl gider. Yerime birini buldunuz mu, sormayı unuttum?”

“Dilinin altında bir şey var senin,” dedi Adam.

“Bilmiyorum. Yine bilmiyorum ki, en iyisi, söyleyip işin içinden sıyrılmak.”

“Paranı kumarda kaybettin.”

“Hayır. Keşke öyle olsaydı. Hayır, param duruyor. Bu cenabet mantar da parçalandı. Şişenin içine itmek gerek.” Kahvesine, o siyah içkiden koydu. “Hiç böyle içmemiştim. Pekâlâ da iyi oluyormuş.”

“Çürük elma tadı var,” dedi Adam.

“Evet, ama hatırlıyor musunuz, Samuel Hamilton, iyi cins çürük elma derdi.”

“Olanları ne zaman anlatacaksın bana?”

“Bir şey olmadı ki! Yalnızlığa dayanamadım. Hepsi bu kadar. Yetmez mi?”

“Ya kitapçı dükkânı?”

“Artık istemiyorum. Daha trene binmeden biliyordum, ama emin olana kadar bekleyeyim dedim.”

“Yani, son amacın da suya düştü?”

“Daha iyi,” dedi Lee. Dokunsalar ağlayacak gibiydi. “Bay Tlask, Çinli adam, galiba oluyo salhoş!”

Adam telaşlanmıştı. “Ne oluyor Tanrı aşkına?” dedi.

Lee, şişeyi ağzına dayadı ve büyük bir yudum aldı, sonra yanan boğazından çıkan dumanları üfler gibi yaptı. “Adam,” dedi, “eve döndüğüm için inanılmaz, başdöndürücü, dayanılmaz derecede mutluyum. Şimdiye kadar hiç böyle yapayalnız ve çaresiz olmamıştım.”

Otuz Altıncı Bölüm

1

Salinas’ta iki tane ilkokul vardı. İkisi de yüksek pencereli, koca koca, sarı yapılardı. Pencereleri insana sıkıntı verir, kapılar gülümsemezdi. Bu okullardan birine Batı Mahallesi Okulu, öbürüne de Doğu Mahallesi Okulu denirdi. Doğu Mahallesi Okulu çok uzakta ve kasabanın ta öbür ucunda olduğundan, oraya Ana Cadde’nin doğusunda oturan çocuklar giderdi. Bu yüzden, onunla uğraşacak değilim.

Batı Mahallesi Okulu iki katlı, kocaman bir yapıydı. Önünde, dalları birbirine girmiş kavak ağaçları vardı. Avlusu da, kız tarafı, erkek tarafı diye ikiye ayrılmıştı. Okulun arkasında tahta bir perde, kızlar tarafını erkekler tarafından ayırıyordu. Avlunun daha gerisinde büyük bir havuz bulunuyordu, havuzun içinde uzun sazlar, kamışlar bitmişti. Batı Mahallesi Okulu’nun, üçten sekizinci sınıfa kadar altı sınıfı vardı. Birinci ve ikinci sınıflar, biraz ilerdeki Ana Okulu’na giderlerdi.

Her sınıfın bir dersliği vardı. Üçüncü, dördüncü ve beşinci sınıflar zemin katında, altıncı, yedinci ve sekizinci sınıflar ise üst kattaydı. Her sınıfta, o bilinen eski tahta sıralar, yüksekçe bir taban üzerine yerleştirilmiş öğretmen kürsüsü, Seth Thomas marka saat ve bir resim vardı. Her sınıfın kendine özgü bir resmi vardı. Bu resimlerde Raphael öncesinin etkisi hemen göze çarpıyordu. Üçüncü sınıflara, baştan aşağı zırhlara bürünmüş Galahad yol gösteriyordu. Atalanta koşusu, dördüncü sınıfları kamçılardı. Basil’in Çanağı ise beşinci sınıfların aklını çeler ve bu böylece sürerek, en sonunda da Cataline, sekizinci sınıfın çocuklarına yüksek bir uygarlık ve erdem dersi vererek onları liseye yollardı.

Cal ile Aron, yaşları nedeniyle yedinci sınıfa alınmışlardı ve onlar da resmin -baştan aşağı yılanlarla sarılmış Laocoön- bütün gölgelerini ezberlemişlerdi.

Çocuklar, tek sınıflı taşra okulundan sonra, Batı Mahallesi Okulu’nun büyüklüğü karşısında şaşırıp kalmışlardı. Her sınıfın ayrı bir öğretmeni olması, üzerlerinde derin bir etki yaratmıştı. Bu, onlara tutumsuzluk gibi geliyordu. Ama bütün insanlarda olduğu gibi, şaşkınlıkları topu topu bir gün sürdü, ikinci gün hoşlandılar, üçüncü gün ise, hayatlarında başka bir okula gitmemiş gibiydiler.

Öğretmen, esmer ve güzel bir kadındı. İkizler ne zaman parmak kaldırıp ne zaman kaldırmayacaklarını doğru olarak saptadıktan sonra bir sıkıntıları kalmadı. Cal, bu işin usulünü hemen buldu ve Aron’a da anlattı. “Çocukların çoğuna bak!” dedi. “Eğer cevabı biliyorlarsa parmak kaldırıyorlar, bilmiyorlarsa sıraların altına büzülüyorlar. Şimdi ne yapacağız, biliyor musun?”

“Hayır. Ne yapacağız?”

“Bak, dikkat ettinse, öğretmen parmak kaldırana pek soru sormuyor, ötekilerle uğraşıyor. Onlar da bilmiyorlar.”

“Doğru,” dedi Aron.

“Şimdi, ilk hafta çılgınlar gibi çalışacağız, ama el kaldırmayacağız. Böylece, bizi kaldırdığı zaman, sorduklarını bileceğiz. Bu onu aldatacak. Sonra, ikinci hafta çalışmayacağız, ama parmak kaldıracağız. Bizi kaldırmayacak. Üçüncü hafta öylece oturacağız, bizim bilip bilmediğimizi anlayamayacak. Çok geçmeden bizi kendi halimize bırakacak. Bilen birine sormakla zaman kaybetmek istemez.”

Cal’ın yöntemi işe yaradı. İkizler, kısa zamanda yalnız rahat etmekle kalmadılar, adları çalışkana da çıktı. Gerçekte, asıl Cal’ın yöntemi zaman kaybıydı, çünkü ikisi de her şeyi kolayca öğreniyordu.

Cal, bilye oyununu ilerletti, okulun avlusunda, topraktan, camdan yapılmış, alaca renkli ve taştan çeşit çeşit bilye toplamaya girişti. Tam bilye mevsimi sona ererken, bunları topaçlarla değiş tokuş etti. Bir ara elinde, çeşitli büyüklük ve renkte en az kırk beş topaç birikmişti. Bunlar arasında kaba saba olanlar da vardı, iğne gibi sivri uçlu olanlar da.

İkizleri kim görse, onlar arasındaki farkı hemen anlıyor ve buna şaşıyordu. Cal, büyüdükçe daha esmer ve siyah saçlı oluyordu. Hareketli, kendine güvenli ve içine kapanıktı. Ne kadar uğraşsa, zekâsını gizleyemiyordu. Büyükler, onun bu erken gelişmiş gibi görünen olgun halinden etkileniyor, biraz da korkuyorlardı. Cal'ı pek fazla sevmiyordu kimse, ama ondan korkuyor ve saygı duyuyorlardı. Kimseyle dost olmadığı halde, yaltaklanan sınıf arkadaşlarınca kabul edilmiş ve okulun avlusunda, oldukça soğuk karşılanan, ama herkese de doğal gelen bir elebaşılık elde etmişti. Hünerlerini nasıl saklıyorsa, acılarını, üzüntülerini de öylece saklıyordu. Bu yüzden duygusuz, hatta acımasız sayılıyordu Cal.

Aron ise, herkes tarafından seviliyordu. Utangaç ve alıngan görünüyordu. Pembe beyaz cildi, altın sarısı saçları, iri iri mavi gözleri hemen dikkati çekiyordu. Bu sevimliliği, okul avlusunda önceleri onun başına biraz dert açmıştı ama, sınamaya kalkanlar, Aron'un oldukça inatçı ve korkusuz bir dövüşçü olduğunu, özellikle ağlarken tehlikeli olduğunu kısa zamanda anladılar. Bu, kulaktan kulağa yayıldı ve yeni gelen çocuklara ceza vermeye meraklı olanlar, onu rahat bırakmayı yeğ buldular. Aron, kişiliğini saklamaya kalkışmadı. Bu dış görünüşünü, tam tersi davranarak gizleyemiyordu zaten. Kendine bir yol çizdi mi, o artık değişmezdi. Aron çok yönlü biri değildi, öyle daldan dala da atlamazdı pek. Kafası birtakım şeytanlıklara ne kadar duyarsızsa, gövdesi de acıya karşı o kadar duyarsızdı.

Cal, kardeşini tanıyor ve onu arada bir yörüngesinden çıkararak idare ediyordu, ama bu ancak bir noktaya kadar yarıyordu işe. Cal, nerede yana çekilmek, nerede kaçmak gerektiğini biliyordu. Aron'u ise yön değişikliği şaşırtıyordu. O, yolunu bir kez çizer ve onu izlerdi. Bu yolun dışında ne bir şey görür, ne de ilgi duyardı. Duyguları az ve ağırdı. Bütün kişiliği, o melek yüzünün gerisinde saklıydı. O bu konuyla, bir tay üzerindeki beneklerle ne kadar ilgilenirse, o kadar ilgileniyordu.

2

Aron okuldaki ilk gününde dersin sonunu iple çekti. Çıkar çıkmaz hemen kızlar tarafına, Abrayla konuşmaya gitti. Çığlık çığlığa bir sürü kız, onu dışarı atmaya çabaladılar, ama başaramadılar. İri yarı bir öğretmenin gelip, onu erkekler tarafına sürüklemesi gerekti.

Aron öğle tatilinde de göremedi Abra'yı. Çünkü kızın babası, yüksek tekerlekli faytonuyla gelip, onu öğle yemeğine götürmüştü. Aron, akşam, dersten sonra Abra'yı okul kapısında bekledi.

Abra, çevresinde bir sürü kızla çıktı. Yüzünde ciddi bir anlam vardı. Aron'un gelmesini bekleyip beklemediği anlaşılmıyordu. Okulun en güzel kızı olmaktan uzaktı, ama Aron bunu fark etmiş miydi, pek belli değildi.

Aron, kızların üç adım gerisinden, sabırla yürüyordu. Kızlar, omuzları üzerinden dönüp onu iğneleyen hakaretler yağdırdıklarında bile rahatsız olmuyordu. İlerledikçe, kızlardan bazıları ayrılıp evlerinin yolunu tutuyorlardı. Abra, evlerinin beyaz bahçe kapısından girdiğinde, yanında yalnızca üç kız kalmıştı. Kızlar bir an dönüp Aron'a bakarak gülüştüler, sonra yollarına devam ettiler.

Aron kaldırımın kıyısına oturdu. Bir an sonra, kapının sürgüsü kalktı, kapı açıldı ve Abra göründü. Kaldırımı geçip Aron'un yanında durdu.

"Ne istiyorsun?"

Aron iri gözleriyle ona aşağıdan yukarı bakıyordu. "Başka biriyle nişanlanmadın ya?" dedi.

“Sersem!” dedi kız.

Aron ayağa kalkmaya davrandı. “Evlenmek için, herhalde daha uzun süre beklememiz gerekecek,” dedi.

“Evlenmek isteyen kim?”

Aron ses etmedi. Belki de işitmemişti. Onun yanı sıra yürümeye başladı.

Abra kararlı ve düşünceli adımlarla yürüyor, tam karşısına bakıyordu. Bu yüzde, tatlı ve akıllı bir anlam vardı. Yanından yürüyen Aron, gözlerini onun yüzünden hiç ayırmıyordu. Bütün ilgisi, Abra’nın yüzüne gergin bir iple bağlanmıştı sanki.

Hiç konuşmadan Ana Okulu’nun yanına kadar geldiler, kaldırım orada sona eriyordu. Abra sağa döndü ve saman yığınlarının arasına yürüdü. Koca koca çamur külçeleri ayaklarının altında eziliyordu.

Tarlanın kıyısında tulumba vardı, hemen yanı başında bir salkımsöğüt fışkırmıştı. Ağaç, dökülen sularla beslenip gelişmişti, dalları neredeyse yere değiyordu.

Abra, dalları perde gibi iki yana açıp, yaprakların oluşturduğu çatının altına girdi. Yaprakların arasından dışarısı yine görülebiliyordu, ama insan içerde kendini sıcacık bir korunma duygusunun sardığını duyuyordu. Öğle sonu güneşi, yaprakların arasından sarı sarı süzülüyordu.

Abra yere oturdu, daha doğrusu çöküverdi, kabarık etekleri dört bir yanına dalga gibi yayıldı. Ellerini, dua eder gibi kucağında kavuşturdu.

Aron da onun yanına oturdu. “Evlenmemiz için, herhalde uzun süre beklememiz gerekecek daha,” dedi yeniden.

“Pek o kadar değil,” dedi Abra.

“Hemen olsun isterdim.”

“Pek o kadar uzamaz.”

“Baban sana izin verir mi dersin?” diye sordu Aron.

Bu, Abra için yeni bir düşünceydi. Döndü, Aron’a baktı. “Belki de ona sormam bile,” dedi.

“Ya annen?”

“Onları hiç rahatsız etmeyelim. Ya gülünç bulurlar ya da kötü şeyler düşünürler. Sır saklayabilir misin sen?”

“A, elbette. Ben herkesten iyi sır saklarım. Benim de birkaç sırrım var.”

“İyi öyleyse,” dedi Abra. “Bunu da ötekilerin yanına koyarsın.”

Aron, bir dal parçası alıp, kara toprağın üzerine bir çizgi çizdi. “Abra,” dedi. “Çocuk nasıl olur biliyor musun?”

“Evet,” dedi kız. “Sana kim öğretti?”

“Lee anlattı. Her şeyi açıkladı Lee bana. Sanırım uzun süre bebeğimiz olmayacak.”

Abra’nın dudakları, kendini üstün gören bir olgunlukla yukarı doğru kıvrıldı. “Pek o kadar uzun sürmez,” dedi.

“Bir gün bir evimiz olacak,” dedi Aron. Düşlere dalmıştı. “İçine gireceğiz. Kapısını kapatacağız. Ne güzel olacak! Ama daha çok var.”

Abra elini uzattı, onun koluna dokundu. “Çok var diye üzülüp durma,” dedi. “İşte, bu da bir çeşit ev. Beklerken, burada oturuyormuşuz gibi oynayabiliriz. Sen benim kocam olacaksın, bana karım dersin.”

Aron, önce içinden denedi, sonra yüksek sesle, “Karım,” dedi.

“Deneme yapar gibi olacak,” dedi Abra. Aron’un kolu, elinin altında titriyordu. Abra, onun elini alıp, avcu yukarı gelecek biçimde, kendi kucağına koydu.

Aron, birden, “Deneme yaparken belki başka bir şey de yapabiliriz,” dedi.

“Ne?”

“Belki de hoşlanmazsın”

“Nedir?”

“Belki de, sen benim annemmişsin gibi yapabiliriz.”

“O kolay,” dedi Abra.

“Kızar mısın?”

“Hayır, hoşuma gider. Şimdi başlamak ister misin?”

“Elbette,” dedi Aron. “Nasıl başlamak istersin?”

“A, orasını bana bırak,” dedi Abra. Sesine okşayıcı bir ton vermişti. “Gel, benim bebeğim, daya başını anneciğinin kucağına. Gel, gel benim küçük oğlum. Anneciğin seni tutar.” Aron’un başını kucağına çekti. Aron, apansız ağlamaya başladı. Kendini tutamıyordu, sessiz sessiz ağladı. Abra, yanağını okşuyor, akan yaşları eteğinin ucuyla siliyordu

Güneş, Salinas Irmağı’nın öte yakasından aşağı doğru süzülüyordu. Tarladaki altın renkli saman yığınlarının arasından bir kuş, harikulade bir şarkıya başladı. Söğüt dallarının altı, dünyada hiçbir yerin olamayacağı kadar güzeldi.

Aron’un ağlaması yavaş yavaş geçti, şimdi içinde bir rahatlama ve sıcaklık duyuyordu.

“Ah, benim küçük, güzel bebeğim,” dedi Abra. “Gel, annen saçlarını tarasın.”

Aron oturuverdi, nerdeyse öfkeyle, “Ben çok kızmadıkça hiç ağlamam,” dedi. “Neden böyle ağladım, bilmiyorum.”

“Anneni hatırlıyor musun? diye sordu Abra.

“Hayır. Ben küçük bir bebekken ölmüş.”

“Nasılmış, bilmiyor musun?”

“Hayır.”

“Belki bir resmini görmüşsündür.”

“Hayır, diyorum. Bizde hiç resmi yok. Lee’ye sordum, yok resim dedi... hayır, Cal sormuştu galiba.”

“Ne zaman ölmüş?”

“Cal ve ben doğar doğmaz.”

“Adı neymiş?”

“Lee, Cathy olduğunu söylüyor. Neden bu kadar çok şey soruyorsun peki?”

Abra, sakin bir sesle soru sormaya devam etti. “Şekli şemaili nasılmış?”

“Nesi?”

“Sarışın mıymış, esmer mi?”

“Bilmiyorum.”

“Baban söylemedi mi?”

“Hiç sormadık ki.”

Abra susmuştu. Aron biraz sonra, “Ne oluyor?” diye sordu. “Dilini kedi mi yuttu?”

Abra, batan güneşi seyrediyordu.

Aron, tedirgin bir sesle, “Kızdın mı bana?” dedi. Sonra çekinerek ekledi, “Karıcığım?”

“Hayır kızmadım. Yalnız merak ediyorum.”

“Neyi?”

“Bir şeyi.” Abra’nın yüzü, içinde kopan çatışmayı belli etmemek için gerilmişti. “İnsanın annesinin olmaması nasıl bir duygudur?”

“Bilmiyorum. Başka bir şeyi olmayınca nasılsa, öyle.”

“Galiba aradaki farkı bile bilmiyorsun.”

“Pekâlâ bilirim. Senin anlatmanı isterdim. *Bulletin*’deki bilmeceler gibisin.”

Abra, o şaşmaz dikkatiyle, “Annen olsun ister misin?” diye sordu.

“Deli misin, elbette isterim. Herkes ister,” dedi Aron. “Beni kırmak mı istiyorsun? Cal bazen böyle yapar, sonra da güler.”

Abra, bakışlarını batan güneşten çevirdi. Işığın gözlerinde bıraktığı mor benekler yüzünden çevresini pek iyi göremiyordu. “Biraz önce, sır saklamasını bildiğini söylemiştin.”

“Saklayabilirim.”

“Peki, boğazımı kesseler söylemem cinsinden bir sır var mı sende?”

“Elbette var.”

“Söyle bana Aron, nedir o?” dedi Abra. ‘Aron’ derken, sesi okşar gibi çıkmıştı.

“Neyi söyleyeyim?”

“Bana, bildiğin, dünyanın en cehennemlik sırrını söyle.”

Aron, irkilerek geri çekildi. “Hayır, olmaz!” dedi. “Ne hakla bana soruyorsun? Kimseye söylemem.”

“Haydi, yavrum benim, söyle anneciğine.”

Aron’un gözlerinde yine yaşlar belirmeye başlamıştı, ama bu sefer öfke gözyaşlarıydı bunlar. “Seninle evlenmek istemiyorum,” dedi. “Şimdi eve gitsem iyi olacak.”

Abra, elini onun bileğine koyarak tuttu. Sesindeki yapmacıklık kaybolmuştu. “Seni denemek istedim,” dedi. “Bakıyorum, sır saklamayı becerebiliyorsun.”

“Neden yaptın bunu? Çok öfkelendim. Hasta gibi oldum.”

“Sana bir sır vereceğim.”

Aron, onunla alay etti. “Hah ha! Sır saklamayı kim bilmiyormuş?”

“Karar verememiştim de,” dedi Abra. “Şimdi sana söyleyebilirim. Belki senin için iyi olur. Sevinirsin.”

“Bunu açıklamamanı kim söyledi sana?”

“Kimse. Ben kendi kendime söyledim.”

“Öyleyse pek sır sayılmaz. Nedir bu senin sırrın?”

İyice kızıllaşmış güneşin ucu, Blanca Yolu’ndaki Tollot’ın evinin çatısına değmişti. Güneşin kızıllığı önünde, evin bacası, kapkara bir başparmak gibi dikilmişti.

“Dinle,” dedi Abra alçak bir sesle. “Sizin evinize geldiğimiz günü hatırlıyor musun?”

“Evet, elbette.”

“İşte o gün, arabada uyumuşum. Uyandığımı annemle babam fark etmediler. Senin annenin ölmediğinden söz ediyorlardı. Kaçıp gitmiş. ‘Herhalde başına kötü bir şey geldi ki kaçıp gitti,’ diyorlardı.”

“O öldü,” dedi Aron hırsla.

“Ölmese daha iyi olmaz mıydı?”

“Babam öldüğünü söyledi. O yalancı değildir.”

“Belki o da öyle sanıyordur.”

“Babam bilir,” dedi Aron. Ama sesine bir kararsızlık gelmişti.

“Onu bulabilsek iyi olmaz mıydı?” dedi Abra. “Tut ki belleğini filan kaybetmiş. Bir yerde okumuştum. Onu bulur, her şeyi hatırlatırdık.” Şimdi kendisini bu düşe kaptırmış gidiyordu.

“Babama soracağım,” dedi Aron.

Abra ona sertçe çıkıştı. “Aron,” dedi, “bu sana söylediğim bir sırdır.”

“Kim demiş?”

“Ben diyorum. Şimdi söyleyeceklerimi sen de tekrarla. Eğer bunu birisine söylersem, Allah canımı alsın.”

Aron bir an duraladı, sonra tekrarladı. “Eğer bunu birine söylersem, Allah canımı alsın.”

“Şimdi avcuna tükür,” dedi Abra. “Böylece, tamam. Şimdi de elini bana ver. Tükürüğü avcuna yay. Şimdi saçına sürüp kurut.” Bu formülü ikisi de uyguladılar, sonra Abra ciddi ciddi. “Haydi, şimdi git birine söyle bakalım. Bir kız biliyorum, bu andı içtikten sonra gidip sırrı birine söylemişti, samanlık yangınında cayır cayır yandı,” dedi.

Güneş, Tollot’ın evinin ardından aşağı inmiş, altın ışıklarını da almış götürmüştü. Toro Dağı’nın üzerinde akşam yıldızı parlıyordu.

“Benim derimi yüzecekler!” dedi Abra. “Haydi, çabuk ol! Bahse girerim ki, babam, beni araması için köpeği salmıştır. Kırbaçlayacak beni.”

Aron, ona inanmadan baktı. “Kırbaçlayacak mı? Seni kırbaçlıyorlar mı yoksa?”

“Ne sandın ya?”

Aron heyecanlanmıştı. “Hele bir denemeye kalksınlar! Seni kırbaçlamaya kalkarlarsa, söyle onlara, hepsini öldürürüm.” İri mavi gözleri ateş saçıyordu. “Kimse benim karımı kırbaçlayamaz,” dedi.

Abra, akşam karanlığında, kollarını onun boynuna doladı. Açık ağzından öptü. “Seni seviyorum kocacığım,” dedi. Sonra döndü ve fırladı. Eteklerini dizlerine kadar kaldırmıştı, kenarları dantelli, uzun, beyaz külotu, eve doğru koşarken bir görünüp bir kayboluyordu.

3

Aron, yeniden söğüdün yanına döndü, yere oturup sırtını ağacın gövdesine dayadı. Kafası bulanmıştı, karnına sancılar saplanıyordu. Duygularını düşüncelere ve görüntülere dökerek acıyı içinden atmak istedi. Bunu yapmak güçtü. O ağır, hesaplı işleyen kafası, bu kadar çok düşünce ve duyguyu bir anda kavrayamıyordu. Kapı, acıdan başka her şeye kapanmıştı. Bir süre sonra kapı biraz aralandı, incelenmek üzere bir tek şey aldı içeriye. Sonra başka birini, daha sonra bir başkasını daha ve hepsini teker teker özümleyene kadar sürdü bu. Kapının dışında koskocaman bir şey kalmıştı ki, içeri girmek için avaz avaz bağırıyordu. Aron, onu en sona saklamıştı.

Önce Abra’yı içeri aldı kapıdan. Onun elbisesini, yüzünü, elinin yanağına dokunuşunu, kokusunu; biraz süte, biraz da yeni biçilmiş ota benzeyen kokusunu yeniden hatırladı. Onu yeniden gördü, duydu, kokladı, dokundu. Elerinin, tırnaklarının ne kadar temiz olduğunu hatırladı. İçi dışı bir, dosdoğru bir kızdı, okuldaki öbür o kikiriklere hiç benzemiyordu.

Sonra sırayla, Abra’nın başını tutuşunu, kendisinin bebekler gibi ağlamasını hatırladı. Uzun uzun, özlemle ağlamış, ama istediğini de elde eder gibi olduğunu anlamıştı. Belki de bu elde edişti onu ağlatan.

Daha sonra, Abra’nın başını tutuşunu, kendisinin bebekler gibi ağlamasını hatırladı. Uzun uzun, özlemle ağlamış, ama istediğini de elde eder gibi olduğunu anlamıştı. Belki de bu elde edişti onu ağlatan.

Daha sonra, Abra’nın kendisini deneyişini hatırladı. Acaba kendisine bir sır söyleseydim ne yapardı, diye düşündü. İstese, ona hangi sırrını söyleyebilirdi acaba? O anda içeri girmek için kapıyı yumruklayan sırdan başka birini hatırlamıyordu.

Abra’nın onu can evinden vuran, “İnsanın annesinin olmayışı nasıl bir duygudur?” sorusu kafasından içeri süzülüverdi. Nasıldı bu duygu? Hiçbir şeye benzemeyen bir duyguydu. Okulda, Noel ve kutlama günlerindeki toplantılara, öbür çocukların anneleri gelince, sessiz bir çığlık, sözsüz bir özlem duyardı. İşte böyle bir duyguydu bu.

Salinas’ın çevresinde ve içlerinde bataklıklar, sazlık gölcükler vardı. Her gölde binlerce kurbağa kaynaşırdı. Akşamla birlikte, hava onların türküsüyle öyle bir dolardı ki, sessizliğin kükremesine benzer olurdu bu. Bir peçe, fon müziği gibiydi. Birden kesilivermesi, gökgürültüsü gibi ürkütücü olurdu. Eğer bu kurbağa sesleri geceleyin şöyle birden bir dursa, bütün Salinas, müthiş bir gürültü kopmuş gibi, yataklarından fırlardı. Milyonlarca kurbağanın ötüşünde garip bir tempo, bir uyum vardı sanki. Belki de, nasıl gözlerin görevi yıldızların kırpıştığını görmekse, kulakların görevi de bu kurbağa seslerini böyle dinlemekti.

Söğüdün altı, şimdi iyice kararmıştı. Aron, o büyük şeye hazır olup olmadığını düşünürken, o şey kafasından içeri süzülüvermişti bile.

Annesi yaşıyordu. Çoğu kez onu, toprağın altında kıpırtısız, buz gibi yatarken ve çürümemiş olarak düşünürdü. Demek ki böyle değildi. Bir yerlerde yürüyor, konuşuyor, elleri kıpırdıyor, gözlerini açıp kapıyordu. Duyduğu zevk seline kendini kaptırmışken, üzerine müthiş bir hüzün, bir kayıp duygusu çöktü. Aron, şaşırmış kalmıştı. Bu hüzün bulutunu inceledi. Eğer annesi yaşıyorsa, babası yalancıydı. Biri yaşıyorsa, öbürü ölmüş demekti. Aron, ağacın altında yüksek sesle, “Annem öldü. Doğuda bir yerde gömülü,” dedi.

Karanlıkta Lee’nin yüzünü görüyor, yumuşak konuşmasını duyuyordu.

Lee, her şeyi çok iyi kurmuştu. Gerçeğe karşı tapmaya benzer bir saygı duyduğundan, gerçeğin doğal karşıtı olan yalandan da nefret ederdi. Ne demek istediğini çocuklara açık açık anlatmıştı. Eğer doğru olmayan bir şey varsa ve siz bunu bilmiyorsanız, bu bir yanlışlıktı. Ama doğruyu ya da gerçeği biliyor da bunu sahteye çeviriyorsanız, siz de, söylediğiniz de nefret edilecek şeylersiniz demekti.

Lee’nin sesi, “Bilirim,” diyordu, “bazen iyilikle de yalan söylenir. Ama ben bunun bir iyilik olduğuna inanmıyorum. Gerçeğin acısı çabuk diner, ama yalanın o ağır, insanı yiyip bitiren acısı hiç bitmez. İçin için işleyen bir yaradır.” Böylece Lee, sabırla, ağır ağır, çocukların gözünde Adam’ı dünyanın merkezi, gerçeğin, doğrunun temeli olarak kurmuştu.

Aron karanlıkta kafasını salladı, inanmaz bir tavırla silkindi. “Eğer babam yalancıysa, Lee de yalancının biri demektir,” dedi kendi kendine. Yeryüzü ayağının altından kaymıştı. Soracak kimsesi yoktu. Cal da yalancıydı. Ama Lee’nin inanışına göre kurnaz bir yalancı. Aron, içinde bir şeylerin ölmesi gerektiğini düşündü: Ya annesi ya da dünyası.

Çözüm birden serildi önüne. Abra yalan söylememişti. Yalnızca işittiklerini anlatmıştı, annesiyle babası da başkalarından işitmişlerdi. Ayağa kalktı, annesini ölüme itiverdi, kafasının kapılarını ona kapadı.

Yemeğe geç kalmıştı. “Abra’yla birlikteydim,” diye açıkladı. Yemekten sonra Adam yeni koltuğuna oturmuş, *Salinas Index* gazetesini okurken, omzuna okşar gibi dokunulduğunu duydu. Başını kaldırıp baktı. “Ne o Aron?” diye sordu.

“İyi geceler, Baba,” dedi Aron.

Otuz Yedinci Bölüm

1

Salinas'ta şubat ayı genellikle yağışlı, soğuk ve pek kötü geçer. En şiddetli yağmurlar bu ay yağar ve eğer ırmağın taşacağı varsa bu ay taşar. 1915 Şubatı da şiddetli yağmurlarla geçti.

Trask'ler artık Salinas'a iyice yerleşmişlerdi. Lee, kitapçı dükkânı tasarılarından son bir sefer daha vazgeçmişti ya, Reynaud'nun Fırını'nın yanındaki evde artık kendisine yepyeni bir yer edinmişti. Çiftlikteyken, özel eşyalarının bulunduğu paketlerin çoğunu açmamıştı. Çünkü oradayken, her an ha gittim, ha gidiyorum düşüncesiyle yaşamıştı. Burada ise, hayatında ilk olarak kendine bir yuva kurdu ve bunu rahatlık ve süreklilikle temellendirerek güzelleştirdi.

Sokak kapısına en yakın olan büyük yatak odası onun payına düşmüştü. Lee, hemen elini biriktirdiği paralara attı. Daha önce, gereksiz yere bir tek kuruş bile harcamış değildi, çünkü o zamanlar her şey kitapçı dükkânı içindi. Ama şimdi, kendine bir karyola, bir yazı masası satın almıştı. Kitap rafları yaptırdı, kitaplarını paketlerden çıkardı, yumuşak bir halı buldu, duvarlara resimler astı. Bulabildiği en iyi okuma lambasının altına, rahat ve derin bir Morris koltuk yerleştirdi. En son olarak da bir yazı makinesi satın aldı, bunun nasıl kullanılacağını öğrenmeye girişti.

O yalın ve lüksten yoksun Ispartalı yaşayışını üstünden bir kez atmıştı ya, artık Trask'lerin ev eşyalarını da yeniden düzmeye koyuldu. Adam hiç karşı çıkmamıştı. Eve yeni bir havagazı ocağı, elektrik ve telefon geldi. Adam'ın parasını acımadan harcıyordu. Yeni mobilyalar, yeni halılar, bir havagazı şofbeni ve kocaman bir buzluk aldı. Oturdukları yer kısa zamanda Salinas'taki evlerin en konforlusu oldu çıktı. Lee kendisini Adam'a karşı, "Çok paramız var. Bundan yararlanmamak ayıp olur," diye savunuyordu.

Adam da, "Benim yakındığım filan yok ki," diyordu, "Ama ben de bir şey almak isterdim. Ne alsam acaba?"

"Longan'ın müzik aletleri dükkânına neden gitmiyorsunuz? Yeni fonografları dinlerdiniz."

"Bak bunu yaparım," dedi Adam. Ve gitti, Victor marka bir gramofon satın aldı. Kocaman, gotik bir şeydi. Ondan sonra da Adam, artık sık sık Logan'ın dükkânına uğrayıp yeni gelen hangi plaklar var diye bakar oldu.

Yeni yüzyıl, Adam'ı yavaş yavaş kabuğundan çıkarıyordu. *Atlantic Monthly* ve *National Geographic*'e abone oldu. Mason locasına katıldı. Yardım ve Koruma Derneği'ne girmeyi de düşünüyordu. Yeni buzluk onu büyülemişti. Soğutma üzerine bir kitap satın alıp çalışmaya başladı.

Şurası bir gerçekti ki, Adam'ın çalışmaya, işe ihtiyacı vardı. Uzun uykusundan, bir şeyler yapmak isteğiyle uyanmıştı. "Galiba iş hayatına atılacağım," diyordu Lee'ye.

"İhtiyacınız yok ki, bir sürü paranız var."

"Ama bir şeyler yapmak isterdim."

"O başka," dedi Lee. "Ne yapacağınıza karar verdiniz mi? Bence iş hayatı pek size göre değil."

"Neden?"

"Hiç, öyle düşündüm."

"Bak Lee, şu makaleyi okumanı istiyorum. Sibirya'da yerin altından bir mamut çıkarmışlar. Binlerce yıldır buzun içindeymiş. Etleri hiç bozulmamış."

Lee ona gülümsedi. "Kafanızın içinde bir şeyler dolaşıyor sizin. O buzluktaki küçük fincanların içinde ne var?"

“Bir sürü değişik şey.”

“İş dediğiniz bu mu yoksa? Fincanların bazıları pek kötü kokuyor.”

“Yalnızca bir düşünce. Düşünmekten alamıyorum kendimi. Eğer yeterli soğuklukta bırakılırsa, her şeyi bozulmadan saklayabiliriz. Bu düşünce kafamı kurcalayıp duruyor.”

“Neyse, ama sakın bizim dolaba mamut eti filan getirmeyin,” dedi Lee.

Eğer Adam’ın kafasında da Samuel Hamilton gibi binlerce düşünce olsaydı, bunlar zamanla geçip giderdi. Ama onun kafasında bir tek düşünce vardı. Donmuş mamut, kafasında yer etmişti bir sefer. Küçük fincanlarda meyve, pasta, çiğ ve pişmiş et parçaları dolapta kalmaya devam etti. Bakteriler konusunda ne kadar kitap varsa aldı, bilimsel konuları basitleştirerek anlatan ne kadar dergi varsa hepsini getirtti. Ve kafası tek bir düşünceye takılan herkeste olduğu gibi bu düşünce onu büyüledi, bunun tutsağı oldu.

Salinas’ta küçük bir buz imalathanesi vardı. Pek geniş bir yer değildi, ama buzluğu olan birkaç eve ve dondurmacılara rahatlıkla yetişebiliyordu. Atlı buz arabası, her gün aynı yolu izleyerek buz dağıtırdı.

Adam, buz imalathanesine gitmeye başladı, kısa bir süre sonra da, küçük fincanlarını, donma odalarına taşıdı. Bütün yüreğiyle, “Samuel Hamilton keşke sağ olsaydı da onunla bu işi tartışsaydık,” diye düşünüyordu. Samuel olsa, bu konuyu hemen kavrardı, diyordu.

Yağmurlu bir öğle sonu Adam buzhaneden dönüyordu. Yürürken, bir yandan da Samuel Hamilton’ı düşünüyordu. Tam o sırada, Will Hamilton’ın Abbot House Bar’a girdiğini gördü. O da arkasından gitti, barın tezgâhında yanına yaklaştı. “Neden bize gelmiyorsun, birlikte bir yemek yerdik,” dedi.

“Gelmek isterim,” dedi Will. “Yalnız... bir iş üzerindeyim de. Eğer erken bitirirsem, gelirim. Önemli bir şey mi var?”

“Vallahi bilmem. Bir şeyler düşünüyorum da, senin bir fikrini alayım dedim.”

Memleketteki her iş teklifi, döner dolaşır, Will Hamilton’a ulaşırdı. Will, Adam’ın zengin biri olduğunu bilmese, özür diler ve geçip giderdi. Bir düşünce sahibi olmak başkaydı, onu parayla desteklemek başka. “Çiftliğinize, uygun bir teklifte bulunurlarsa kabul etmezsiniz değil mi?” diye sordu.

“Vallahi çocuklar, özellikle Cal, orayı çok seviyorlar,” dedi Adam. “Sanırım elde tutacağım.”

“Orayı sizin adınıza işletebilirim belki.”

“Hayır, kira da vergisini çıkarıyor ancak. Elde tutacağım.”

“Eğer yemeğe yetişemezsem, daha sonra gelirim.”

Will Hamilton, tam bir işadamıydı. Onun kaç tezgâhta bezi olduğunu kimse bilmezdi. Ama herkes onu kafası çalışan biri olarak tanır ve oldukça varlıklı olduğunu bilirdi. O akşam da, işi filan yoktu. Yalnız böyle her zaman meşgul ve çalışır görünmeyi bir çeşit iş politikası haline getirmişti.

Yemeğini Abbot House’da tek başına yedi. Zamanı hesapladıktan sonra, Central Avenue’nün köşesini döndü. Adam Trask’in kapısının zilini çaldı.

Çocuklar yatmışlardı. Lee, dikiş sepetini almış, ikizlerin okulda giydikleri uzun, siyah çorapları yamıyordu. Adam da *Scientific American*’ı okuyordu. Will’i içeri aldı, yer gösterdi. Lee kahve getirdi, sonra yine yama işine oturdu.

Will sandalyesine yerleşti, koyu renkli kalın bir puro çıkarıp yaktı. Adam’ın işten söz açmasını bekledi.

“Havalar iyi,” dedi Adam. “Annen nasıl?”

“Gayet iyi. Her geçen gün biraz daha gençleşiyor. Senin çocuklar da büyüyorlar sanırım.”

“A öyle, öyle. Cal, okul temsiline çıkacak. Bayağı aktör oldu. Aron ise çok iyi bir öğrenci. Cal

çiftçilik yapmak istiyor.”

“Doğru dürüst yapılırsa pek fena iş değildir. Memleketin, ileri görüşlü çiftçilere ihtiyacı var.” Will, tedirgin bir halde bekliyordu. Acaba Adam’ın zenginliği abartılmış mıydı? Merak ediyordu. Yoksa Adam borç para istemeye mi niyetleniyordu? Will, Trask çiftliğine karşılık ne kadar borç verebileceğini, başkasına rehin verilirse ne kadar borç alınabileceğini, şöyle çarçabuk kafasında hesapladı. Ama hesaplar tutmazdı. Faiz oranı da farklı olurdu elbette. Adam, teklifini hâlâ açmamıştı. Will sabırsızlanmaya başlamıştı. “Pek uzun boylu kalamayacağım,” dedi. “Bir arkadaşa bu gece buluşmak için söz vermiştim de.”

“Bir fincan kahve daha içmez misin?”

“Hayır, teşekkürler. Uykumu kaçırıyor. Bana sormak istediğiniz bir şey mi vardı?”

“Babanı düşünüyordum,” dedi Adam. “Bir Hamilton’la konuşmak istedi canım.”

Will oturduğu yerde biraz rahatladı. “Babam iyi konuşurdu.”

“Göründüğünden çok daha büyük bir adamdı.”

Lee, başını tahta yumurtadan kaldırdı. “Dünyanın en iyi konuşmacısı, belki de başkalarının konuşmasına yardım eden kişidir,” dedi.

“Biliyor musun,” dedi Will, “Senin o bölük pörçük sözcükleri kullanarak konuşman çok garip oluyor. Yemin ederim ki, sen eskiden Çinli İngilizcesi konuşurdun.”

“Öyleydi. Gurur meselesi sanırım.” Adam’a bakıp gülümsedi. Sonra Will’e döndü. “Duydun mu? Sibirya’da bir yerde, buzların içinden bir mamut çıkarmışlar. Yüz bin yıllıkmış ve eti hâlâ taptazeymiş.”

“Mamut mu?”

“Bir çeşit fil, nesli çoktan tükenmiş.”

“Eti hâlâ taze miymiş?”

“Hem de domuz eti kadar lezzetli,” dedi Lee. Tahta yumurtayı, siyah bir çorabın delinmiş topuğuna geçirdi.

“Çok ilginç,” dedi Will.

Adam güldü. “Lee daha kaş göz etmeye başlamadı bana, ama artık dayanamayarak. Sözü çok dolaştırdım. Bütün mesele şurdan çıkıyor: Oturup durmaktan bıktım. Zamanımı değerlendirecek bir şeyler arıyorum.”

“Neden çiftliğinizi işlemiyorsunuz?”

“Yok, çiftçilik beni ilgilendirmiyor. Görüyorsun Will, ben iş arayacak bir adam değilim. Ama beni oyalayacak bir iş arıyorum. Para kazanmak için değil.”

Will, sakınmayı bir yana bırakıp, “Peki, sizin için ne yapabilirim acaba?” dedi.

“Sana, kafamdaki bir düşünceden söz açmayı istedim. Belki bana bir yol gösterirsin. Sen işadamısın.”

“Elbette, elimden geleni yaparım.”

“Soğutma işiyle ilgileniyordum. Aklıma takıldı, bir türlü kurtulamıyorum bundan. Uyurken bile peşimi bırakmıyor. Hiçbir şey bana bu kadar sıkıntı vermemişti. Büyük bir tasarı bu. Ama birçok tutarsız yanları da vardır belki.”

Will bacağını öbür bacağı üzerinden indirdi, pantolonunun sıkan yerlerini düzeltti. “Peki, anlatın bakalım. Yaprak sigarası ister miydiniz?”

Adam, yapılan sigara teklifini duymadı bile, bu sözlerdeki imayı da anlamadı.

“Bütün ülke değişiyor,” dedi Adam. “İnsanlar, artık eskiden alışageldikleri gibi yaşamıyorlar. Kışın en büyük portakal pazarı neresidir, bilir misin?”

“Hayır, nerde?”

“New York’ta. Bir yerde okudum. Şimdi, soğuk bölgelerde oturan insanlar da kış günleri yaş meyve ve sebze almak istemezler mi sanıyorsun? Sözgelişi bezelye, marul, karnabahar gibi. Ülkenin büyük bir bölümü, bu sebzelerin yüzünü aylarca görmüyor. Ve biz burada, Salinas Vadisi’nde, bu sebze ve meyveleri yılın her ayında yetiştirebiliyoruz.”

“Burası o dediğiniz yer değildir. Düşündüğünüz nedir?”

“Vallahi, Lee bana büyük bir buzluk aldırmıştı, ben de ilgilendim. İçine değişik sebzeler koydum. Değişik biçimlerde sakladım. Biliyor musun Will, eğer buzu küçük küçük kırıp, marulu da yağlı kâğıda sararak içine yatırırsan, üç hafta dayanıyor ve taptaze kalıyor.”

“Devam,” dedi Will sıkıntıyla.

“E, biliyorsun demiryolları şu meyve vagonlarını yaptı. Gittim baktım. Oldukça iyiydiler. Acaba kış ortasında doğuya marul gönderilemez mi?”

“Peki sizinle ilgisi ne bunun?” diye sordu Will.

“Salinas’taki buz imalathanesini satın alıp, bir şeyler göndermeyi düşündüm.”

“Bu çok pahalıya mal olur.”

“Benim epeyce param var,” dedi Adam.

Will Hamilton, dudağını öfkeli öfkeli büktü. “Ne diye bu işe karıştım bilmem ki? Olacağı biliyorum.”

“O da ne demek?”

“Bakın, biri bana, tasarladığı iş için öğüt almaya gelirse, asıl istediğinin öğüt olmadığını bilirim onun. O, benim de kendi düşüncesine katılmamı istiyor demektir. Eğer ben o kişinin dostluğunu yitirmek istemiyorsam, düşündüğü şeyin fevkalade olduğunu ve hemen uygulamasını söylerim. Ama sizi severim, aile dostusunuz, bu yüzden burnumu bu işe sokmayacağım.”

Lee, elindeki çorabı bıraktı, dikiş kutusunu yere koydu, gözlüklerini değiştirdi.

“Neden bu kadar kızdın?” diye sordu Adam.

“Ben, büyük bir icatçılar ailesindenim,” dedi Will. “Kahvaltıda hep tasarılar olurdu soframızda. Kahvaltı yerine tasarılarımız vardı. O kadar çok tasarımız vardı ki, yemek içmek için gerekli parayı kazanmayı bile unuturduk. Ya babam ya da Tom sık sık bir şeyin patentini alırlar, böylece de ilerledik sözde. Annem dışında, ailede böyle parlak buluşları olmayan bir tek ben vardım ve şimdi ailede para kazanan bir tek kişi de benim. Tom’un, insanlara yardım etmek konusunda birtakım düşünceleri vardı ki bunlar sosyalizme kadar uzanırdı. Şimdi bana eğer, ‘Amacım kâr etmek değil,’ dersen, şu kahve cezvesini fırlatır kafana atarım.”

“Doğrusu, kâr etme amacım da pek yok.”

“Orda dur bakalım, Adam. Bir kez başladım. Eğer kırk-elli bin doları kısa yoldan sokağa atmak istiyorsan, hiç durma, bu tasarını uygula. Ama bak, sana söylüyorum, vazgeç bu sevdadan. Unut gitsin.”

“Nesi var bu tasarının?”

“İler tutar hiçbir yeri yok ki. Doğuda halk, kışın sebze yemeye alışık değildir. Sattıklarını almazlar. Vagonların bir yere saplanır kalır, malın çürür gider. Piyasa denetim altındadır. Aman Tanrım! Böyle ağzı süt kokanlar da iş çevirmeye kalkmazlar mı, deli oluyorum.”

Adam içini çekti. “Samuel Hamilton’ı suçlu yaptın çıktın.”

“Pekâlâ, o benim babamdı, ben de onu severdim, ama keşke öyle icatlarla uğraşmasaydı hiç diyorum.” Will, Adam’a baktı ve onun gözlerindeki şaşkınlığı gördü. Birden utanç duydu. Başını ağır ağır iki yana salladı. “Ailemi aşağılamak istemedim,” dedi. “Hepsi iyi insanlardı. Ama size vereceğim öğüt değişmeyecek. Soğutma işini bir yana bırakın.”

Adam, ağır ağır Lee’ye döndü. “Yemekte yediğimiz o limonlu börekten kaldı mı?” diye sordu.

“Sanmam,” dedi Lee. “Mutfakta iki ayaklı farelerin dolaştığını duyar gibi oldum. Yarın sabah, çocukların yastıkları üzerinde yumurta lekeleri buluruz. Sizde yarım şişe viski olacaktı.”

“Sahi mi? Niye içmiyoruz öyleyse?”

“Heyecanlandım,” dedi Will. Kendi kendisiyle alay etmeye çalışıyordu. “Bir şeyler içsem iyi olacak.” Yüzü ateş gibi olmuş, sesi tarazlanmıştı. “Gittikçe şişmanlıyorum.”

Ama iki kadeh içki içince gevşedi. Rahat rahat oturarak Adam’a öğüt vermeye başladı. “Eğer paranı ille de bir şeye yatırmak istiyorsan, dünyaya bir bakacaksın. Avrupa’daki savaş daha epey sürüp gidecek. Savaşın olduğu yerde, aç insanlar da bulunacaktır. İddia etmiyorum ama, bu savaşa biz de girersek, hiç şaşmam. Bu Wilson’a güvenim yok benim. Birtakım teorilerle boş laftan ibaret. Ve eğer savaşa girersek, kolay bozulmayan yiyeceklerden servet yapanlar olacak. Pirinç al, mısır, buğday, fasulye al, onların buza ihtiyacı yoktur. Bozulmadan dayanırlar. İnsanlar, onlar sayesinde açlıktan ölmekten kurtulurlar. Bana sorarsan, eğer o koca çiftliğine fasulye ekip, bir kıyıya saklasan, çocuklarının gelecekten bir korkuları kalmazdı, derim. Fasulyeler şimdiden üç sente yükseldi. Savaşa girersek, belki de on sente yükselecek, hiç şaşmam. Eğer fasulyeleri kurutup bekletirsen, piyasaya sürülmeye hazır olurlar. Eğer kâr etmek istiyorsan, fasulye ekeceksin.”

Will, kendinden memnun evden çıktı. Duyduğu utanç kaybolmuştu, sağlam bir öğüt verdiğini biliyordu.

Will gittikten sonra Lee limonlu böreğin üçte birini getirdi. İkiye böldü. “Çok şişmanlıyor,” dedi.

Adam düşünüyordu. “Ben ona yalnızca bir şey yapmak istediğimi söyledim.”

“Buzhane ne olacak?”

“Sanırım satın alacağım.”

“Biraz da fasulye ekseniz iyi olur,” dedi Lee.

2

O yılın sonlarında, Adam o büyük işe girişti. Gürültülü patırtılı bir yıla rastladığı halde, memleketin içinde ve dışında büyük yankısı oldu bu işin. Adam, daha hazırlanırken, iş adamları ondan, ileri görüşlü, uzak görüşlü, kafası çalışan bir adam olarak söz ediyorlardı. Altı vagon dolusu buza yatırılmış marulun yola çıkışına resmi bir hava verilmişti. Ticaret Odası da bu törene katılmıştı. Vagonlar, ‘Salinas Vadisi Marulları’ yazılı büyük afişlerle donatılmıştı. Ama hiç kimse, bu girişime para yatırmak istemiyordu.

Adam’m, varlığından hiç kuşku duymadığı büyük enerjisi zincirinden boşanmıştı artık. Marulları toplamak, ayıklamak, yıkamak, sandıklamak, buzları koymak, vagonlara yüklemek çok çaba gerektiren bir işti. Her şeyin işin en başında tasarlanması, bir sürü adam tutulup onlara öğretilmesi gerekti. Herkes öğüt veriyor, ama kimse yardım etmiyordu. Adam’ın bu işe bir servet harcadığı hesaplanıyordu, ama ne kadar olduğunu kimse bilmiyordu. Adam da bilmiyordu. Bilen bir tek kişi vardı, o da Lee idi.

Tasarı güzel görünüyordu. Marullar, New York’taki komisyonculara iyi bir fiyatla verilecekti. Sonra tren kalktı ve herkes evine dönüp beklemeye başladı. Eğer bu iş başarıya ulaşacak olursa, pek çok kişi para yatırmaya hazırdı. Will Hamilton bile, “Acaba yanlış bir öğütte mi bulundum?” diye düşünmeye başlamıştı.

Olaylar öyle gelişti ki, bunları insafsız bir düşman düzenlese ancak bu kadar etkili olabilirdi. Tren daha Sacramento’ya gelirken, çığ Sierra Dağları’nın kapanmasına yol açtı. Altı vagon, bazılarından sular damlayarak bekledi. Katar üçüncü gün dağları geçti. Ne var ki bu sırada orta batıda da

mevsimsiz bir sıcaklık sürüyordu. Chicago'da ordinoları karıştırdılar, kimsenin suçu yoktu bu işte, her zaman olurdu böyle şeyler. Ve Adam'ın altı vagonu, orada da beş gün daha bekledi. Daha fazla ayrıntıya girmeye gerek yok, bu kadarı bile yeter zaten. New York'a varan altı vagon, korkunç bir süprüntü yığınıyla doluydu. Onları atmak için de yüklü bir para ödemek gerekti.

Adam, komisyonculardan gelen telgrafı okudu, arkasına yaslandı. Yüzüne, garip, her şeye boyun eğen bir gülümseme gelip yerleşti, bir daha da silinmedi.

Lee, Adam kendine gelene kadar, bir süre ondan uzak durdu. Çocuklar, Salinas'taki tepkiyi öğrendiler: Adam delinin biriydi. Bu her şeyi bilirim sanan hayalperestlerin başı derde girerdi hep. İşadamları, bu işe girmemekle gösterdikleri uzak görüşlülükten ötürü birbirlerini kutluyorlardı. İşadamı olmak için deney gerekti. Böyle babadan kalan parayla geçinenlerin başı derde girerdi elbet. İnanmıyor musunuz, işte kanıtı: Adam'ın çiftliğini nasıl yüzüstü bıraktığına bakmak yeter. Akılsız adamın elinde para uzun süre kalmazdı. Bu ona iyi bir ders olacaktı. Üstelik, buz şirketinin üretimini de iki katına çıkarmıştı.

Will, Adam'ın bu girişimine yalnız karşı çıkmakla kalmayıp, ona olacakları en küçük ayrıntılarına kadar söylemiş olduğunu da hatırladı. Olanlara sevinmemişti elbet. Ama kendisi gibi sağduyulu bir işadamının öğütlerine kulak asılmayınca, ne yapabilirdi? Hem Tanrı biliyor ya, Will'in, bu geceleyin kafada çakan buluşlara karnı toktu. Dolaylı bir biçimde, Samuel Hamilton'ın da kaçığın biri olduğu ima ediliyordu. Tom Hamilton'a gelince, o düpedüz çılgındı.

Lee, aradan yeterince zaman geçtiğine karar vermeden, Adam'a yaklaşmamıştı. Sonra, geçti Adam'ın karşısına oturdu, onun dikkatini üzerine çekmek istedi.

"Şimdi nasılsın?" diye sordu.

"İyiyim."

"Eskisi gibi kabuğuna çekilmeyeceksin, değil mi?"

"Nerden geldi bu aklına?"

"Yüzüne, yine eskiden olduğu gibi garip bir anlam yerleşti. Gözlerinde yine o uyurgezer bakışlar var. Bu iş seni çok mu üzdü?"

"Hayır," dedi Adam. "Yalnız, iflas edip etmediğimi merak ediyorum."

"Pek iflas etmiş sayılmazsın," dedi Lee. "Dokuz bin dolar kadar paran kaldı, bir de çiftlik."

"Yeni buz makinesinin parası da epeyce tutar."

"O ödendi."

"Yani dokuz bin dolar var?"

"Bir de çiftlik," dedi Lee. "Belki bu buz imalathanesini satarsınız."

Adam'ın yüzü gerildi ve o donuk gülümseme yok oldu. "Ben bu işe hâlâ inanıyorum," dedi. "Bir sürü terslik oldu. Buzhaneyi elimde tutacağım. Soğuk her şeyi korur. Hem buzhane biraz para da getiriyor. Belki bir şeyler düşünürüm."

"Para götürmeyecek bir şeyler düşün," dedi Lee. "Havagazı ocağını elden çıkarmak istemem."

3

Adam'ın başarısızlığı, ikizleri derinden etkiledi. On beş yaşındaydılar ve kendilerini bildiklerinden beri varlıklı bir adamın çocuklarıydılar. Kaybetmek onlara güç geldi. Olay, bir çeşit karnaval maskaralığına dönüşmese, bu kadar kötü olmayacaktı. Çocuklar, yük vagonlarının üzerindeki kocaman afişleri dehşetle hatırlıyorlardı. İşadamları Adam'la eğlenmişlerdi. Okul çocukları çok daha zalimce davrandılar. Çocukların adı bir gecede 'Aron ve Cal Marul'a, daha kötüsü

‘Marul-kafa’ya çıktı.

Aron, bu sorunu Abra’yla tartıştı. “Artık eskisi gibi olamayız,” dedi.

Abra büyümüş, güzel bir kız olmuştu. Göğüsleri kabarmış, yüzüne güzelliğin sıcaklığı ve huzuru yayılmıştı. Güzelden de fazla bir şeydi. Güçlü, kendine güvenli ve kadınsıydı.

Aron’un kaygılı yüzüne baktı. “Neden eskisi gibi olmasın?” diye sordu.

“E, bir kere, artık biz yoksullaştık sanırım.”

“Olsun, sen çalışırsın.”

“Biliyorsun, koleje gitmek istiyordum.”

“Yine gidebilirsin. Sana yardım ederim. Baban bütün parasını kaybetti mi?”

“Bilmiyorum, dediklerine göre öyleymiş.”

“Kim diyor?”

“Kim olacak, herkes. Belki annenle baban da, artık benimle evlenmeni istemezler.”

“Ben de onlara hiçbir şey söylemem.”

“Bakıyorum, kendine pek güveniyorsun.”

“Evet,” dedi Abra. “Kendime oldukça güveniyorum. Beni öper misin?”

“Burada mı? Sokağın ortasında?”

“Neden olmasın?”

“Herkes görür.”

“Görsünler istiyorum,” dedi Abra.

“Hayır,” dedi Aron. “Böyle şeyleri herkesin içinde yapmaktan hoşlanmam.”

Abra, onun önüne geçti, durdurdu. “Bana bak beyefendi, hemen şimdi öpeceksin beni.”

“Neden?”

Abra ağır ağır, “Böylece herkes benim Bayan Marul-kafa olduğumu bilecek,” dedi.

Aron, ona tedirgin gözlerle bakıp bir köşeye çekmeye çabaladı. “Bu işi ben kendim kesip atsam iyi olacak galiba.”

“Ne demek istiyorsun?”

“Vallahi, sana layık değilim şimdi artık. Yoksul çocuğun biriyim. Babanın yüzündeki değişim gözümden kaçtı mı sanıyorsun?”

“Sen aklını kaçırmışsın,” dedi Abra. Sonra kaşlarını çattı. Babasındaki değişim onun da gözünden kaçmamıştı.

Bell’in şekerci dükkânına gittiler, bir masaya oturdular. O yılın modası kereviz şerbetiydi. Daha önceki yıl ise, biralı ve sodalı dondurma modaydı.

Abra, kamış çubuğuyla baloncuklar çıkarırken, marul işinden sonra babasının nasıl değiştiğini düşünüyordu. Babası, “Biraz da başka biriyle dolaşsan değişiklik olurdu,” demişti.

“Ama ben Aron’la nişanlıyım.”

“Nişanlı mı?” diye bağırmıştı babası. “Ne zamandan beri çocuklar kendi kendilerine nişanlanır oldular? Biraz çevrene baksan iyi olacak. Denizde başka balıklar da vardır.”

Sonra geçenlerde, ailelerin uygunluğu ve bazı kimselerin bir rezaleti hiçbir zaman örtbas edemeyecekleri konusunda yaptıkları imaları hatırladı. Bunu, Adam’ın bütün parasını kaybettiği ortaya yayıldıktan hemen sonra söylemişlerdi.

Masanın üzerine eğildi. “Biliyor musun? Yapmamız gereken şey öyle basit ki, güleceksin.”

“Nedir?”

“Babanın çiftliğini işletebiliriz. Babam, oranın iyi topraklar olduğunu söylüyor.”

“Olmaz,” dedi Aron hemen.

“Neden olmasın?”
“Ben çiftçi olmayacağım, sen de çiftçi karısı olmayacaksın.”
“Ben Aron’un karısı olacağım, ne işle uğraşırsa uğraşsın.”
“Koleje gitmekten vazgeçmeyeceğim,” dedi Aron.
“Sana yardım edeceğim,” dedi Abra yeniden.
“Parayı nereden bulacaksın?”
“Çalacağım.”
“Bu kentten çıkıp gitmek istiyorum. Herkes benimle alay ediyor. Dayanamayacağım.”
“Çok geçmeden unuturlar.”
“Hayır, unutmazlar. Burada okulu bitirmek için iki yıl daha kalmak istemiyorum.”
“Benden uzaklaşmak mı istiyorsun, Aron?”
“Hayır. Ah, Allah kahretsin! Ne diye burnunu bilmediği işlere soktu, bilmem ki.”
Abra ona çıkıştı. “Babam suçlama. Eğer bu işi başarsaydı şimdi herkes önünde eğilecekti.”
“İyi ama, başaramadı. Beni de yerin dibine geçirdi. Başımı kaldıramıyorum. Tanrım! Nefret ediyorum ondan.”
“Aron! Böyle konuşma!” dedi Abra sertçe.
“Annem konusunda da yalan söylemediğini nerden bileyim?”
Abra’nın yüzü öfkeden kıpkırmızı kesildi. “Seni bir güzel dövmek gerek. Eğer herkesin içinde olmasak, seni döverdim.” Aron’un güzel yüzüne baktı. Bu yüz şimdi öfke ve düş kırıklığıyla karmakarışık olmuştu. Abra birden taktiğini değiştirdi. “Niye gidip anneni sormuyorsun babandan? Git sor bakalım.”
“Yapamam, sana söz verdim.”
“Yalnız, benim sana söylediğimi söylememeye söz vermiştin.”
“Peki ama, ona sorarsam, kimden duyduğumu da sorar.”
“Pekâlâ!” diye bağırdı Abra. “Seni şımarık bebek seni! Verdiğin sözden vazgeçiyorum. Git, sor babana.”
“Bilmiyorum ki. Sorsam mı, sormasam mı?”
“Bazen seni öldürmek istiyorum. Ama Aron, ah, seni öyle seviyorum ki. Seni öyle seviyorum ki.” Tezgâhın önündeki taburelerden bir gülüşme yükseldi. Seslerini yükseltmişler, söylediklerini herkes duymuştu. Aron kızardı, gözlerinde öfke yaşları belirdi. Pastaneden fırladı, kendini sokağa attı.
Abra, hiç istifini bozmadan, çantasını aldı, eteklerini düzeltti, saçlarını eliyle taradı. Sakin bir tavırla Bay Bell’e gitti, şerbetlerin parasını verdi. Kapıya giderken, gülüşen grubun önünde durdu, buz gibi bir sesle, “Onunla uğraşmayın,” dedi. Sonra yürüdü. Arkasından, koro halinde, “Ah, Aron seni öyle seviyorum ki,” diye tempo tuttular.
Sokakta, Aron’a yetişmek için koşmaya başladı, ama onu bulamadı. Telefon etti. Lee, Aron’un eve gelmediğini söyledi. Ama Aron, yatak odasında, acılarına gömülmüş yatıyordu. Lee, onun gizlice odasına girip, kapısını kapadığını görmüştü.
Abra, onu bulmak umuduyla, Salinas sokaklarında dolaştı durdu. Aron’a kızmıştı, ama aynı zamanda da müthiş yalnızlık duyuyordu. Aron daha önce ondan hiç kaçmamıştı. Abra daha önce hiç yalnızlık çekmemişti, ama şimdi böyle değildi.
Cal’ın da yalnızlığı öğrenmesi gerekmişti. Kısa bir süre, Abra ile Aron’a katılmaya çalışmıştı, ama onlar, kendisini aralarına istemediler. Cal kıskanmıştı. Kızı kendine çekmeye çalıştı, ama başaramadı.
Okuldaki çalışmalar, Cal’a basit geliyordu. Öyle pek de ilgisini çekmiyordu. Aron’un öğrenmek

için daha çok çalışması gerekiyordu. Bu yüzden, Aron bir şeyi öğrendiği zaman daha büyük bir başarı duygusuna kapılıyordu. Aron'un okumaya karşı saygısı, hiçbir şeyle ölçülmeyecek kadar arttı. Cal, dolaşıp duruyordu. Okuldaki spora, oyunlara ve çalışmalara pek aldırdığı yoktu. Gitgide artan huzursuzluğu, onu geceleri de dışarlarda dolaşmaya zorladı. Boyu uzamıştı, irileşmişti, yüzünde gölge gibi bir esmerlik taşıyordu.

Otuz Sekizinci Bölüm

1

Cal, kendini bildi bileli, şefkat ve ilgiye susamıştı. Herkes gibi. Cal evin tek çocuğu olsaydı ya da Aron başka türlü bir çocuk olsaydı, ilişkilerini olağan bir çizgide, kolayca yürütebilirdi. Ama daha baştan beri, Aron güzelliği ve açıklığıyla herkesi kendine çekivermişti. Cal da, doğal olarak, bildiği tek yoldan -Aron'u taklit ederek- sevgiyi ve ilgiyi kendi üzerine çekmek için kardeşiyle yarışa girişmişti. Ama sarışın Aron'un içten gelen davranışlarında çekici olan şey, esmer yüzlü, kısık gözlü Cal yapınca kuşku uyandırıyor, hoşa gitmiyordu. Cal, taklit ettiği için, davranışları inandırıcılıktan uzaktı. Aron'a kapılar açılırken, aynı şeyi yapan, aynı şeyi söyleyen Cal küçümseniyordu.

Küçük bir köpek yavrusu, burnuna bir-iki fiske vurulunca nasıl başını bacaklarının arasına alırsa, bir-iki sefer küçük görülen bir çocuk da sıkılgan olur. Köpek yavrusu ya süklüm püklüm kaçıp gider ya da arkaüstü yuvarlanır. Oysa çocuk, utangaçlığını kayıtsızlıkla, kabadayılıkla ya da gizlenmekle örtmeye çalışır. Bir çocuk, bir kez geri çevrilmeyegörsün, artık hiç yoktan alınmaya başlar. Daha da kötüsü, hep böyle bir davranış beklediği için, herkes de ona karşı böyle davranır gerçekten.

Bu süreç Cal'da öyle uzun, öyle ağır oldu ki, hiç yadırgamadı. Cal, kendi çevresine bir kendi kendine yeterlik duvarı örmüştü. Bu duvar, kendini dış dünyaya karşı savunmasına yetecek kalınlıktaydı. Duvarın zayıf yerleri varsa, bu yerler mutlaka Aron'dan, Lee'den ve Adam'dan yana olan yerlerdi. Özellikle babasının hiçbir şeyin farkında olmayışı, Cal'a büyük bir güvenlik duygusu veriyordu. Dikkati hiç çekmemek, dikkati çekip de kötü karşılanmaktan daha iyiydi.

Cal, daha küçücük bir çocukken, bir şey keşfetmişti: Eğer babasının oturduğu yere hiç ses çıkarmadan yaklaşır da dizine hafifçe yaslanırsa, Adam'ın eli, farkında olmadan kalkıp Cal'ın omzunu okşuyordu. Adam belki bunun farkında bile değildi, ama bu okşayış çocuğun içinde öyle coşkun bir duygu seli yaratıyordu ki, çocuk bu değer biçilmez sevinci çarçur etmiyor, ancak gerektiği zaman kullanıyordu. Bu, sağlam bir tapınmanın törensel bir işaretiydi.

Sahnenin değişmesiyle her şey değişmez. Salinas'ta da, King City'dekinden fazla arkadaşı yoktu Cal'ın. İlişki kurduğu kişiler vardı, kendisini sayan, beğenen kişiler vardı, ama arkadaşı yoktu. Yalnız başına yaşıyor, yalnız başına dolaşıyordu.

2

Lee, Cal'ın geceleri evden çıktığını ve çok geç döndüğünü biliyorsa bile belli etmiyordu. Başka ne yapabilirdi ki zaten. Gece devriyeleri, onu bazen yalnız başına yürürken görüyorlardı. Şef Heiserman, kaçaklara bakan memurdan bunu soruşturdu ama memur Cal'ın okulunu kırmadığı gibi, çok iyi bir öğrenci olduğunu da söyleyerek, onu temize çıkardı. Şef, Adam'ı da tanıyordu elbet. Ayrıca, Cal şimdiye kadar hiçbir cam indirmediği ve olay çıkarmadığı için, devriyelere, ona göz kulak olmalarını, ama kendi haline bırakmalarını söyledi.

Yaşlı Tom Watson, bir gece Cal'a rastladı. “Neden sen geceleri bu kadar çok dolaşıyorsun?” diye sordu ona.

“Kimseyi rahatsız etmiyorum ki,” dedi Cal, kendisini savunarak.

“Biliyorum, ama bu saatte evde, yatağında olman gerekir.”

“Uykum yok,” dedi Cal. Yaşlı Tom, bu karşılıktan bir anlam çıkaramadı. Çünkü kendisi, hayatı boyunca, uykusunun olmadığı bir dakika bile hatırlamıyordu. Çocuk, Çin Mahallesi’nde kumar oynanan yerlere gidip, oynayanları seyrediyor, ama kendisi oynamıyordu. Anlaşılmaz bir davranıştı bu. Ama Tom Watson’ın anlamadığı daha basit olaylar da bulunduğu için, bunlara ilişmemeyi daha doğru bulurdu.

Cal, bu yürüyüşlerde sık sık, çiftlikte Adam ile Lee arasında geçen bir konuşmayı hatırlıyordu. Gerçeği ortaya çıkarmak istiyordu. Topladığı bilgiler yavaş yavaş birikiyordu. Sokakta işittiği bir söz, bilardo salonunda duyduğu alaylı bir konuşmayla bu konudaki bilgileri gittikçe çoğalıyordu. Bunları Aron işitmiş olsaydı, farkına bile varmazdı, ama Cal, onları bir bir topluyordu. Annesinin ölmediğini biliyordu. Yine, daha o ilk konuşmadan anlamıştı ki, annesini keşfetmek Aron’un hiç hoşuna gitmeyecekti.

Cal, bir gece Rabbit Holman’a rastladı. Rabbit, San Ardo’ya altı ayda bir yaptığı sarhoşluk seferinden yeni dönmüştü. Cal’ı coşkunlukla selamladı. Bütün köylüler, yabancı bir yerde rastladıkları tanıdıklarını böyle selamlar hep. Rabbit, Abbot House’un arka tarafındaki bir avluda elindeki şişeyi başına dikerken, aklına gelen her şeyi Cal’a söyledi. Topraklarından bir kısmını iyi bir fiyata satmış, şimdi de bunu kutlamaya Salinas’a gelmişti. Kutlamak, ona göre durmadan hovardalık etmekti. Hatboyuna gidecek, oradaki orospulara gerçek bir erkek nasıl olurmuş gösterecekti.

Cal, onun yanında sessizce oturmuş, dinliyordu. Rabbit’in şişesindeki viski dibe yaklaşırken, Cal gizlice sıvıştı, Louis Schneider’e bir şişe daha getirtti. Rabbit, boş şişeyi bırakıp biraz sonra elini yeniden uzattığında dolu olanı yakaladı.

“Garip,” dedi. “Ben bir şişe var sanıyordum. Neyse, iyi bir yanlışlık!”

İkinci şişe de yarıdan aşağı inerken Rabbit, yalnız Cal’ın kim olduğunu değil, onun kaç yaşında olduğunu bile çoktan unutmuştu. Tek hatırladığı, masasında oturanın, en yakın, en sevgili arkadaşı olduğuydu.

“Sana bir şey söyleyeyim mi, George?” dedi. “Sen bana biraz daha izin ver. Biraz daha mazot alayım, sonra seninle hatboyuna gideriz. Sakın ‘param yetmez’ filan deme. Bu gece bütün âlem benden. Sana on dönüm sattığımı söylemiş miydim? İyi bir parça da değildi hani.” Biraz sonra, “Harry,” dedi. “Bak, ne yapalım. Haydi, bu iki paralık orospulara boş verelim de, Kate’in yerine gidelim. Pahalıya patlar, on papelimiz gider, ama müthiş bir yer! Bir sirk var orada. Sen hiç sirk gördün mü Harry? Vallahi dehşet. Kate işini iyi biliyor doğrusu. Kate’in kim olduğunu hatırlıyorsun, değil mi George? Adam Trask’in karısı, o Allahın belası ikizlerin anası. Aman Tanrım, kocasını vurup kaçışını hiç unutmam. Omzundan zımbalamıştı, sonra da bıraktı kaçtı adamı. Eş olacak karı değil, ama yaman bir orospu. Garip değil mi, oruspular iyi eş olur derler, bilirsin. Erkeklerin bilmedikleri yanı kalmadığı için, yeni denemelere girişmezlermiş. Bana biraz yardım etsene Harry, kalkayım. Ne diyordum?”

“Sirkten söz ediyordun,” dedi Cal alçak sesle.

“A, evet. Evet, bu Kate’in sirki, senin de gözlerini yerinden uğratacak. Ne yapıyorlar, biliyor musun?”

Cal biraz geriden yürüyor, Rabbit’in onun kim olduğunu anlamasını istemiyordu. Rabbit, sirkte neler yaptıklarını anlattı. Ama Cal’ı hasta eden, onların ne yaptıkları değildi. Bunlar saçma, aptalca şeylerdi. Asıl seyreden adamlar iç bulandırıcıydı. Cal, sokak lambalarının ışığında Rabbit’in yüzünü gördükçe, ötekilerin ne hale geleceklerini kestirebiliyordu.

Ot bürümüş avludan geçip, boyaları dökülmüş sahanlığa çıktılar. Cal, yaşına göre çok uzun boylu olduğu halde, ayaklarının ucunda yürüyordu. Kapıdaki fedai, Cal’ın yüzüne pek dikkatli bakmadı. Alçağa yerleştirilmiş gizli lambalarla loş bir şekilde aydınlatılmış odada, bekleşen sinirli adamların arasında onun varlığını kimse fark etmedi.

3

Cal, o güne kadar, görüp işittiklerini, karanlık bir yığın halinde biriktirirdi. Bu, bir çeşit, garip araç ve gereçlerin bir gün gelir işe yarar diye atıldıkları bir hurda deposu gibiydi. Ama Kate'in yerine gittikten sonra, birisinden yardım istemek için müthiş bir gereksinme duydu.

Lee, bir gece makinede yazı yazarken, kapısı hafifçe vuruldu. İçeri Cal girdi. Yatağın ucuna oturdu. Lee de, incecik gövdesiyle Morris koltuğuna gömüldü. Bir koltuğun kendisine bu kadar zevk vermesi tuhafına gidiyordu. Ellerini, sanki geniş yenli Çinli elbisesi giymiş gibi, karnının üzerinde kavuşturdu, sabırla beklemeye başladı. Cal, Lee'nin başının biraz üzerinde havadaki bir noktaya gözlerini dikmiş, öylece bakıyordu.

Az sonra alçak sesle, çabuk çabuk konuşmaya başladı. "Annemin nerede olduğunu ve ne yaptığını biliyorum. Gördüm onu," dedi.

Lee'nin aklından, Tanrı'nın kendine yol göstermesini dileyen bir dua geçti. "Bilmek istediğin nedir?" diye yavaşça sordu.

"Daha düşünmedim. Düşünmeye çalışıyorum. Doğruyu söyler misin bana?"

"Elbette."

Cal'ın kafasında dönüp duran sorular öyle şaşırtıcıydı ki, hangisini soracağını bilemiyordu. "Babam biliyor mu?"

"Evet."

"Neden öldüğünü söyledi?"

"Sizlere acı çektirmemek için."

Cal biraz düşündü. "Babam ne yaptı da, kaçıp gitti?"

"Onu bütün ruhu, bütün varlığıyla sevdi. Aklına gelebilecek her şeyi verdi ona."

"Gerçekten babamı vurdu mu?"

"Evet."

"Neden?"

"Çünkü gitmesini istemiyordu."

"Annemi incitmiş miydi hiç?"

"Bildiğim kadarıyla hayır. Onu incitmek elinden gelmezdi."

"Lee, neden yaptı bunu acaba?"

"Bilmiyorum."

"Bilmiyor musun, yoksa söylemek mi istemiyorsun?"

"Bilmiyorum."

Cal öyle uzun bir süre sesini çıkarmadan durdu ki, Lee'nin parmakları kasılıp, bileklerini sıkmaya başladı. Cal yeniden konuşmaya başlayınca, parmakları gevşedi. Çocuğun sesi değişmişti. Bir yalvarma vardı.

"Lee, sen onu tanıdın. Nasıldı?"

Lee içini çekti, elleri iyice gevşedi. "Ama yalnız ne düşündüğümü söyleyebilirim. Yanılmış da olabilirim."

"Peki, ne düşünüyorsun?"

"Bak Cal," dedi Lee. "Bunun üzerinde pek çok düşündüm, yine de bilmiyorum. Tam bir bilmeceydi o. Bana öyle geliyor ki, başka insanlar gibi değil, eksik olan bir yanı var. Şefkat belki ya da vicdan. İnsanları, ancak içinde duyarsan anlayabilirsin. Ben onu bir türlü içimde duyamadım. Onu düşündüğüm anda, duygularımı bir karanlık kaplıyor. Ne istiyordu, neyin peşindeydi, bilmiyorum.

Nefret doluydu, ama neden, neye karşı nefret duyuyordu bilmiyorum. Anlaşılamadı. Nefreti, öyle öfkeye ya da kızgınlığa benzemiyordu. İnsafsız bir nefretti. Sana bunları söylemem doğru mu, bilmiyorum?”

“Bilmem gerekli.”

“Neden? Öğrenmeden önce daha iyi değil miydi?”

“Evet ama, öğrendim bir kez. Şimdi duramam artık.”

“Haklısın, insan bir kez öğrendi mi, artık duramaz, yoksa ya ikiyüzlüdür ya da ahmak. Ama ben sana daha fazlasını söyleyemem, çünkü ben de bilmiyorum.”

“Bana babamı anlat öyleyse,” dedi Cal.

“Bak bunu yapabilirim işte,” dedi Lee, sonra durdu. “Konuştuklarımızı duyan olur mu acaba? Biraz yavaş konuş.”

“Bana babamı anlat,” dedi Cal.

“Bence, senin babanda, annende olmayanlar fazlasıyla var. Onda, iyilik ve vicdan öyle fazla ki, nerdeyse kusur haline gelmiş. Onu çelmeliyor, ona engel oluyorlar.”

“Annem onu bırakıp gidince ne yaptı?”

“Öldü,” dedi Lee. “Ortalarda dolaşıyordu, ama ölmüştü. Daha bu yakınlarda kendine gelir gibi oldu biraz.” Lee, Cal’ın yüzünde beliren garip anlamın farkına varmıştı. Cal’ın gözleri açılmış, her zaman sımsıkı ve gergin duran ağzı gevşemişti. Lee, rengi farklı da olsa Cal’ın yüzünde ilk olarak Aron’un yüzünü görebiliyordu. Cal’ın omuzları, uzun süre gergin duran bir kas gibi seğiriyordu.

“Ne var?” diye sordu Lee.

“Babamı seviyorum,” dedi Cal.

“Ben de. Onu sevmesem, yanında bu kadar uzun zaman kalmazdım sanırım. Maddi anlamda, pek akıllı bir adam sayılmaz, ama çok iyi bir insandır. Belki de tanıdığım en iyi insan.”

Cal birden kalktı. “İyi geceler, Lee,” dedi.

“Dur bir dakika. Kimseye söz ettin mi bundan?”

“Hayır.”

“Aron’a da söylemedin, yok, elbette söylemezsin.”

“Ya o da öğrenirse?”

“O zaman, ona dayanak olursun. Dur, daha gitme. Bu odadan bir kez çıktın mı, belki bir daha konuşamayız. Belki, gerçeği öğrendiğini biliyorum diye, benden hoşlanmazsın artık. Söyle bana, annenden nefret ediyor musun?”

“Evet,” dedi Cal.

“Etmesen şaşarım, ama baban ondan hiçbir zaman nefret etmedi sanırım. Yalnızca üzüldü.”

Cal, ağır ağır kapıya yaklaştı. Yumruklarını ceplerine iyice soktu. “İnsanları tanımak konusunda bir şey söyledin ya. Annemden nefret ediyorum, çünkü onun neden kaçtığını biliyorum. Biliyorum, çünkü annemi içimde duyuyorum.” Başını önüne eğmiş, kırık bir sesle konuşuyordu.

Lee yerinden fırladı. “Kes bunları!” dedi sert bir şekilde. “Duydun mu? Sakın böyle düşünme! Sende de elbet böyle bir duygu olabilir. Herkeste vardır bu. Ama öbür yan da var sende. Bana bak! Bak bakayım bana!”

Cal, başını kaldırdı, bezgin bir sesle, “Ne istiyorsun?” dedi.

“Senin öbür yanın da var. Dinle beni! Eğer öbür yanın da olmasa, ‘Acaba bende yok mu?’ diye, merak bile etmezdin. Sana kolay gelen yola sapma sakın. İnsanın suçu soyuna yüklemesi çok kolaydır. Böyle bir söz söylediğini bir daha sakın duymayayım. Ne yaparsan, bunun sorumlusu yine sensin, annen değil.”

“Buna gerçekten inanıyor musun, Lee?”

“Evet, inanıyorum. Sen de inansan iyi olur, yoksa kemiklerini kırarım bak.”

Cal gittikten sonra, Lee yeniden koltuğuna oturdu. “Benim o Doğulu, sakınan yanıma ne oldu, bilmem ki!” diye kendini ayıplayarak, düşünmeye başladı.

4

Cal’ın annesini keşfedişi, bir yenilikten çok, bildiklerinin doğrulanması olmuştu. Uzun bir süredir, ayrıntılarını bilmese de, ortada karanlık bir bulutun dolaştığını biliyordu. Tepkisi iki yönlü oldu. Öğrenmiş olmak, ona hoşuna gitmeye başlayan bir güçlülük duygusu vermişti. Artık bazı davranış ve sözleri değerlendirebilir, belli belirsiz imaları yorumlayabilir, hatta geçmişe dalıp, öğrendiklerini yeniden düzene koyabilirdi. Ama bütün bunlar, bilmenin ona verdiği acıyla ölçülemezdi.

Gövdesi gelişiyor, bir yandan kendini yeniden düzene sokmaya çabalarken, bir yandan da ergenlik çağının delice rüzgârlarıyla sarsılıp duruyordu. Bir an saf, uslu, fedakâr bir çocuk oluyor, bir an sonra pisliğe batıyor, sonra yine utanç içinde çırpınıyor ve yeniden uslanıyordu.

Öğrendiği bilgi, bütün duygularını bilemişti. Ona öyle geliyordu ki, böyle bir mirasa sahip olduğu için, bu durumda olan tek kişi yalnız kendisidir. Lee’nin söylediklerine pek inanmıyor, öbür çocukların da aynı evreleri geçirdiklerini düşünemiyordu.

Kate’in sirki aklından hiç çıkmıyordu. Sirkin anısı, gövdesini ve ruhunu bir an için delikanlılık ateşiyle kavuruyor, biraz sonra ise, tiksinti ve nefretten, kusacak gibi oluyordu.

Babasına daha yakından bakıyor, onda gerçekte olduğundan daha fazla bir üzüntü ve kırıklık görüyordu. Yavaş yavaş babasına karşı tutkulu bir sevgi beslemeye başladı. Onu korumak, çektiklerini unutturmak istiyordu. Cal’ın duygulu yüreğinde, babasının çektikleri, dayanılmaz bir acıya dönüşüyordu. Bir gün, Adam yıkanırken bilmeden banyoya daldı, o çirkin kurşun izini gördü ve sözcükler, istemeden ağzından çıktı. “Baba, bu yara nedir?”

Adam’ın parmakları, yara izini gizlemek ister gibi oraya gitti. “Eski bir yara, Cal. Kızılderililerle yaptığımız çarpışmalardan kalma. Bir gün anlatırım sana.”

Cal, babasının yüzünü seyrederken, aklı geçmişe kaymış, bir yalan aramıştı. Cal, yalandan değil, yalan söylemek zorunda kalmaktan nefret ediyordu. Çıkarı için yalan söylerdi, ama yalan söylemek zorunda kalmak ona utanç verici geliyordu. Bağırmak, “Bu yarayı nasıl aldığını biliyorum ben, önemi de yok!” demek istedi bir an. Ama bunu yapamadı. “Dinlemek isterdim,” dedi.

Aron da ergenlik çağının değişim fırtınasına tutulmuştu, ama onun itkileri Cal’ınkilerden daha uyuşuktu. Gövdesi, Cal’ınki gibi çığlık çığlığa bağırmıyordu. Tutkuları dinsel bir yön kazandı. İlerde papaz olmaya karar verdi. Kilisedeki bütün törenlere hizmet etmeye başladı, çiçekleri ve dalları düzenledi, kıvırcık saçlı genç papaz Rolf’la uzun zaman bir arada kalmaya başladı. Aron, dünyevi bilgileri, bu konuda hiçbir deneyimi olmayan genç bir adam aracılığıyla öğreniyordu. Bu da ona, ancak tecrübesizlerin sahip olabileceği bir genelleme yeteneği sağlıyordu.

Aron kiliseye kabul edilmiş ve pazar günleri koroya katılmaya başlamıştı. Abra da peşindeydi. Kadın kafasıyla, böyle şeylerin gerekli ama önemsiz olduğunu biliyordu.

Böyle kendini dine veren Aron’un Cal’la uğraşması da pek doğaldı. Aron, önceleri Cal için sessizce dua etti, ama daha sonra onunla gerçekten uğraşmaya başladı. Onu, Tanrıtanımazlıkla suçladı ve kendini yenileyip düzeltmesini istedi ondan.

Kardeşi biraz kurnaz davranmış olsa, Cal belki de ona ayak uydurmaya çalışırdı. Ama Aron, öylesine katıksız bir tutkuyla bağlanmıştı ki, çevresindeki herkesi ister istemez kusurlu bir duruma

düşürüyordu. Bir-iki vaazdan sonra, Cal onu dayanılmaz buldu. Bunu da, kardeşinin yüzüne karşı söyledi. Aron kardeşini sonsuz lanete terk ettiği zaman, ikisi de rahat bir soluk aldılar.

Çok geçmeden, Aron'daki dinsel tutku, önüne geçilmez bir biçimde, cinselliği hedef aldı. Abraya, cinsel perhizin gerekliliğinden söz etti ve dinsel bir bekâr hayatı yaşamaya karar verdiğini söyledi. Abra, bu dönemin de geçeceğini umarak, anlayış gösterdi ve kabul etti. Bekârlık, onun bildiği tek durumdu zaten. Gerçi Aron'la evlenmeyi ve ondan bir sürü çocuğu olmasını istiyordu, ama şimdilik bundan hiç söz açmadı. Daha önce hiç kıskançlık duymamıştı, ama şimdi Muhterem Bay Rolf'a karşı içgüdüsel, belki de biraz haklı bir nefret duymaya başlamıştı.

Cal, kardeşinin hiçbir zaman işlemediği günahları başarıyla yenişini gizledi. Bir ara, hınzırca, bakalım üstesinden nasıl gelecek diye, kardeşine annesinden söz açmayı da düşündü, ama hemen vazgeçti. Aron'un, bu işin üstesinden gelebileceğini hiç sanmıyordu.

Otuz Dokuzuncu Bölüm

1

Salinas'ı zaman zaman hafif ahlak nöbetleri tutardı. Nöbet süreçleri hemen her zaman aynı olurdu, bir patlama ötekine benzerdi. Bazen kilisede vaaz kürsüsünde, bazen Kadınlar Derneği'nde, yeni ve hırslı bir başkan tarafından başlatılırdı. Aforoz edilen değişmez günah, kumardı. Kumara yüklenmenin birtakım elverişli yanları vardı. Bir kez, açıkça tartışılabilirdi, oysa fuhuş öyle değildi. Sonra kumar, gözle görülebilen, apaçık bir günahtı ve genellikle Çinliler tarafından oynatılıyordu. Bu işte, eşin dostun kuyruğuna basmak tehlikesi de yoktu pek.

Kiliseden ya da dernekten sonra, kasabanın iki gazetesi de ateş püskürürdü. Başmakalelerde köklü bir temizlik istenirdi. Polis, bunu kabul eder, ama imkânların darlığından yakınarak bütçelerinin genişletilmesini sağlamaya çalışır, bazen de başarırdı bunu.

İş basına yansıdı mı, artık herkes kartların açıldığını anlardı. Bundan sonra her şey, bir bale sahneler gibi, titizlikle yapılırdı. Polis hazırlanır, kumarhaneler hazırlanır, gazeteler kutlama makalelerini önceden hazırlarlardı. Sonra gayet planlı ve tedbirli baskınlar yapılırdı. Pajaro'dan getirtilmiş yirmi-otuz Çinli, birkaç serseri, yedi-sekiz gezgin satıcı (yabancı ve uyarılmamış olduklarından) polisin ağına düşer, kayda geçirilir, hapse atılırlar, sabahleyin de para cezası kesilip serbest bırakılırlardı. Kasaba da bu yeni lekesiz ve temiz durumuyla rahatlar, kumar oynatan evler de yalnız bir gecelik işlerinden olur, bir de para cezası verirlerdi, o kadar. Bir şeyi bilip, ona yine de inanmayan insanların kazandığı zaferlerden biriydi bu.

1916 sonbaharında, Cal bir gece, Bodur Jim'in evinde oyun seyrederken baskında yakalandı. Karanlıkta onu kimse fark edememişti. Komiser sabahleyin nezarethanede onu görünce canı sıkıldı. Adam'a telefon etti, onu kahvaltıdan kaldırdı. Adam, iki sokak ötedeki Hükümet Konağı'na geldi, Cal'ı aldı. Sokağın karşı yakasına geçtiler, mektuplara bakmak için postaneye uğradılar, sonra eve gittiler.

Lee, Adam'ın yumurtasını sıcak tutmuş, Cal için de ayrıca iki tane kırmıştı.

Aron, okula giderken, yemek odasından geçti. "Seni bekleyim istersen?" dedi Cal'a.

"Hayır," dedi Cal. Gözlerini önüne dikmiş, yumurtasını yiyordu. Adam, Hükümet Konağı'nda komisere teşekkür ettikten sonra Cal'a, "Yürü bakalım!" demiş, ondan sonra hiç konuşmamıştı.

Cal, kirpiklerinin altından arada bir babasına gizlice bakarak, pek de istemediği halde kahvaltısını yaptı. Adam'ın yüzünden hiçbir anlam çıkaramıyordu. Hem şaşkın, hem öfkeli, hem düşünceli, hem de üzüntülü gibi görünüyordu.

Adam, gözlerini kahve fincanının içine dikmişti. Sessizlik öyle uzadı, öyle büyüdü ki, dayanılmaz bir yük halini aldı.

Lee başını uzattı. "Kahve isteyen?" diye seslendi.

Adam, başını ağır ağır iki yana salladı. Lee çekildi, bu sefer mutfağın kapısını da kapamıştı.

Saatin tik taklarının bozduğu sessizlikte, Cal korkmaya başlamıştı. Babasından, daha önce varlığından hiç haberi olmadığı bir gücün taşmakta olduğunu duydu. Bacaklarından yukarı doğru, bir karıncalanma sızısı yükseliyordu, ama uyuşukluğunu gidermek için kıpırdanmaya da korkuyordu. Bir ses çıksın diye, çatalını tabağına çarptı, ama tıkırtı da sessizlikte eridi gitti. Saatten dokuz vuruş sesi geldi, ama onlar da boğulup gitti.

Korku, küllenince verini pişmanlığa bırakıyordu. Kapana kısılan tilkinin, yakalanmasına yol açan

bacağına kızması gibi.

Cal, birden ayağa fırladı. Oysa kıpırdayamayacağını sanıyordu. Bağırdı, oysa konuşabileceğini bile hiç sanmıyordu.

“Ne yapacaksan yap bana!” diye haykırdı. “Haydi! Yap, bitir!”

Bu haykırışını da sessizlik emip yuttu.

Adam, başını ağır ağır kaldırdı. Cal o zamana kadar babasının gözlerinin içine hiç bakmamıştı. Birçok insanın, babalarının gözlerinin içine hiç bakmadıkları doğrudur. Adam’ın gözleri açık maviydi, gözbebeklerine doğru da koyu renkli çizgiler gidiyordu. Her iki gözbebeğinin içinde de, Cal, kendi yüzünün yansıdığını gördü. Sanki iki Cal kendisine bakıyordu.

Adam, ağır ağır, “Seni yüzüstü bıraktım, değil mi?” diye sordu.

Bu, saldırıdan da beterdi. Cal bocaladı. “Ne demek istiyorsunuz?”

“Seni bir kumarhanede yakalamışlar. Oraya nasıl gittiğini, ne yaptığını, neden gittiğini bilmiyorum.”

Cal, eli ayağı kesilmiş oturuyor, tabağına bakıyordu.

“Kumar oynuyor musun sen, oğul?”

“Hayır efendim. Yalnızca seyrediyordum.”

“Daha önce de oraya gitmiş miydin?”

“Evet efendim, pek çok.”

“Neden gidiyorsun?”

“Bilmiyorum. Geceleri yerimde duramıyorum, tıpkı sokak kedileri gibi.” Aklına Kate geldi, yaptığı bu hafif şaka ona pek kırıcı göründü. “Uyuyamadığım zaman dolaşmaya çıkıyorum,” dedi. “Boşalmak için.”

Adam, onun söylediklerini kafasının içinde tek tek gözden geçirdi. “Kardeşin de dolaşmaya çıkıyor mu?”

“Ah, hayır efendim. Aklından bile geçirmez. O… o huzursuz değildir.”

“Görüyor musun bilmem, sizler hakkında hiçbir şey bilmiyorum.”

Cal, babasının boynuna atılmak, onu kucaklamak, onun tarafından kucaklanmak isteği duydu. Duyduğu bu sevgi ve yakınlığı çılgınca göstermek, ortaya vurmak istiyordu. Tahtadan yapılmış peçete halkasını aldı, işaret parmağına geçirdi. “Sorsaydınız, ben size anlatırdım,” dedi hafif bir sesle.

“Sormadım! Sormadım! Kendi babam kadar kötü bir babayım ben.”

Cal, Adam’ın böyle bir ses tonuyla konuştuğunu hiç duymamıştı. Sert, ama içten taşan bir sıcaklıkla kırılan bir sesti bu, karanlıkta el yordamıyla yürür gibi, sözcükler arasında bocalıyordu.

“Babam, bir kalıp yaratmış ve beni o kalıba girmeye zorlamıştı. Benim hamurum kötüydü, ama yeniden eritilip biçim de verilemezdi. Oysa kimse yeniden eritilemez. Bu yüzden benim de hamurum kötü kaldı.”

“Üzülmeyin efendim, bir sürü iyi yanınız var.”

“Öyle mi? Belki… ama belki de yanlış şeyler onlar. Oğullarımı tanımıyorum bile. Acaba öğrenebilir miyim?”

“Bilmek istediğiniz her şeyi size söyleyebilirim. Bana sorun yeter.”

“Nereden başlayayım, bilmem ki? Ta başından mı?”

“Hapse düştüm diye üzgün müsünüz, yoksa öfkeli mi?” Cal şaşırdı çünkü Adam gülmüştü.

“Sen hapishanedeydin, öyle değil mi? Kötü bir şey yapmadın ki?”

“Belki hapiste bulunmam da kötüdür.” Cal kendini suçlu bulmak istiyordu.

“Bir zamanlar ben de hapse düştüm,” dedi Adam. “Bir yıla yakın, yalnız orada kalmak için

yattım."

Cal, bu inanılmaz, aykırı şeyi sindirmeye çalıştı. "İnanmam," dedi.

"Bazen ben de inanamıyorum, ama bildiğim bir şey varsa, oradan kaçtım ve bir dükkânı soyup elbiseler çaldım."

"İnanamıyorum," dedi Cal zayıf bir sesle. Ama bu sıcaklık, bu yakınlık öyle hoş, öyle tatlıydı ki, bu duyguya dört elle sarıldı. Çekine çekine soluk alıyor, bu yakınlaşmayı bozmaktan korkuyordu.

"Samuel Hamilton'ı hatırlar mısın? Hatırlarsın elbette," dedi Adam. "Sen bebekken, bana kötü bir baba olduğumu söylemişti. Bunu kafama iyice sokmak için de, beni yumruklayıp yere sermişti."

"O yaşlı adam mı?"

"Yaşlıydı ama sıkı bir adamdı. Ne demek istediğini şimdi anlıyorum onun. Ben de tıpkı babam gibiydim. Babam, benim kişilik sahibi biri olmama imkân vermemişti, ben de oğullarıma insan gözüyle bakmadım. Samuel işte bunu söylemek istemişti." Cal'ın gözlerinin ta içine bakıp gülümsedi. Cal, ona karşı duyduğu sevgiden, içinin sızladığını duydu.

"Sizin kötü bir baba olduğunuzu sanmıyoruz."

"Zavallı yavrucaklar, nerden bileceksiniz? Hiç başka türlü bir babanız olmadı ki."

"Hapse girdiğine memnunum," dedi Cal.

"Ben de öyle, ben de öyle." Adam güldü. "İkimiz de hapishanede bulunduk, başbaşa konuşabiliriz artık." İçinde bir sevinç uyanmıştı. "Belki bana nasıl bir çocuk olduğunu anlatabilirsin, yapabilir misin bunu?"

"Evet efendim."

"Gerçekten anlatacak mısın?"

"Evet efendim."

"İyi, anlat öyleyse. Görüyorsun ya, kişilik sahibi olmanın da bir sorumluluğu vardır. Bu, boşlukta yer kaplamaktan daha fazla bir duygudur. Sen nasıl birisin?"

Cal, sıkıla sıkıla, "Şaka etmiyorsunuz ya?" diye sordu.

"Şaka mı, ah, elbette şaka değil. Kendini anlat bana, yani eğer istiyorsan."

Cal başladı. "Vallahi... ben..." Durdu. "Anlatmaya çalışınca pek kolay olmuyor."

"Sanırım öyle, belki de imkânsızdır. Bana kardeşinden söz etsene."

"Onun hakkında ne bilmek istiyorsunuz?"

"Senin, onun hakkında ne düşündüğünü. Bana ancak bunu anlatabilirsin zaten."

"O iyi bir çocuktur," dedi Cal. "Kötü şeyler yapmaz. Kötü şeyler düşünmez."

"İşte şimdi kendini anlatıyorsun."

"Efendim?"

"Yani, kötü şeyler yaptığını, kötü şeyler düşündüğünü söylüyorsun."

Cal'ın yanakları kızardı. "Eh, öyle," dedi.

"Çok kötü şeyler mi?"

"Evet efendim. Anlatayım mı?"

"Hayır Cal. Anlattın. Sesin ve gözlerin yeteri kadar anlatıyor kendi kendinle savaştığını. Ama bundan utanmamalısın. Utanmak feci bir duygudur. Aron hiç utanıyor mu?"

"O utanılacak bir şey yapmaz."

Adam, ileri doğru eğildi. "Emin misin?"

"Evet."

"Söyle Cal, onu korur musun?"

"Nasıl yani efendim?"

“Şöyle kötü ya da çirkin bir şey duysan, bunu ondan saklar mısın?”

“Ben, evet, sanırım.”

“Onun, senin dayanabileceklerine dayanamayacak kadar zayıf olduğunu bildiğin için mi?”

“Öyle değil efendim. O iyidir. Gerçekten çok iyidir. Kimseyi incitmez. Kimseye kötü şeyler söylemez. Aşağılık değildir, hiçbir zaman yakınmaz ve merttir. Dövüş etmeyi sevmez, ama gerekirse dövüşür.”

“Kardeşini seviyorsun değil mi?”

“Evet efendim. Ve ona kötü şeyler yapıyorum. Onu aldatıyor, onunla alay ediyorum. Bazen onu hiç nedensiz incitiyorum.”

“Ve sonra da pişman oluyorsun?”

“Evet efendim.”

“Aron hiç pişman olur mu?”

“Bilmiyorum. Ben kiliseye katılmak istemediğim zaman fena olmuştu. Bir de, Abra ona kızdığı, ondan nefret ettiğini söylediği zaman fena olmuştu. Hastalanmıştı. Ateşi çıkmıştı. Hatırlıyor musunuz, hani Lee doktor çağırmıştı?”

Adam, şaşkınlık içindeydi. “Sizinle birlikte yaşıyorum da, bunların hiçbirinden haberim yok,” dedi. “Abra neden öfkelenmişti?”

“Bilmem ki,” dedi Cal, “size söylemem doğru olur mu?”

“İstemiyorsan, söyleme.”

“Kötü bir şey değil. Söyleyebilirim. Bakın efendim, Aron papaz olmak istiyor. Bay Rolf... eh, o yüksek kiliseyi seviyor, Aron da bundan hoşlandı, belki hiç evlenmem, inzivaya çekilirim diye düşündü.”

“Keşişler gibi mi yani?”

“Evet efendim.”

“Abra da bundan hoşlanmadı elbette.”

“Hoşlanmak mı? Öfkeden gözü döndü. Abra bazen böyle öfkeleniyor. Aron’un dolmakalemini aldı, kaldırıma fırlattı, üzerine çıkıp ezdi. Hayatının yarısını Aron uğruna çarçur ettiğini söyledi.”

Adam güldü. “Abra kaç yaşında?”

“On beşine geliyor. Ama vallahi, bazen, bazı bakımlardan daha büyük görünüyor.”

“Bence de öyle. Aron ne yaptı?”

“Hiç sesini çıkarmadı ama, çok fena oldu.”

“Bence o zaman, Abra’yı alıp, onun yanından uzaklaştırabilirdin,” dedi Adam.

“Abra Aron’un kızı.”

Adam, derin derin Cal’ın gözlerinin içine baktı. Sonra, “Lee!” diye seslendi. Hiç ses gelmedi. Yeniden, “Lee!” diye seslendi. “Çıktığını duymadım onun ama,” dedi Adam. “Biraz taze kahve istedi canım.”

Cal fırladı. “Ben yaparım,” dedi.

“Ama sen şimdi okulda olmalıydın.”

“Gitmek istemiyorum.”

“Gitmelisin. Aron gitti.”

“Mutluyum,” dedi Cal. “Sizinle birlikte olmak istiyorum.”

Adam, ellerine baktı. “Kahveyi pişir o zaman,” dedi yavaşça, sesinde bir utangaçlık vardı.

Cal mutfağa gidince, Adam şaşkınlıkla kendini dinledi. Sinirleri ve kaslarında heyecanlı bir açlık fokurduyordu. Parmakları kavramak, bacakları koşmak için tutuşuyordu. Gözleri, her şeye içercesine

bakıyordu. Sandalyeler, resimler, halının üzerindeki kırmızı güller, yeni, taptaze gibi görünüyordu ona. Nerdeyse canlıymış gibi, dostça bakıyorlardı, haftalar sevinç getirecekmiş gibi tatlı ve sıcak bir heyecan duyuyordu gelecekten. Üzerine altın ışıklarını ve sessizliğini serpen güzel bir günün şafağındaymış gibi bir duygu geldi içine. Parmaklarını başının arkasında kenetledi, bacaklarını gerip, uzattı.

Cal, mutfakta, cezvedeki suyun kaynaması için sabırsızlanıyor, bir yandan da beklediği için memnun oluyordu. Mucizeye bir kez alışıldı mı, o artık mucize olmaktan çıkar. Cal da, babasıyla arasında kurulan bu altın değerindeki ilişkiye artık şaşmıyordu, ama duyduğu sevinç hâlâ içindeydi.

Yalnızlığın zehri ve yalnız olmayanlara karşı duyduğu kemirici kıskançlık, içinden uçup gitmişti. Kişiliği temizlenmiş, arınmış, tatlı duygularla dolmuştu. Bunu çok iyi biliyordu. Kendini sınamak için, eski bir nefreti aradı, ama bulamadı, baktı ki nefret de uçmuş gitmiş. Babasına hizmet etmek, ona büyük bir armağan vermek, babasını onurlandıracak büyük bir iş başarmak istiyordu.

Kahve taştı. Cal, ocağı temizlemek için dakikalar harcadı. İçinden, “Dün bunu yapmazdım,” diye düşünüyordu.

Cal elinde dumanı tüten kahve cezvesiyle girerken, Adam ona gülümsedi. Burnunu çekerek kokladı. “Bu koku ölüyü bile mezarından kaldırır,” dedi.

“Taştı,” dedi Cal.

“Güzel olması için, taşması gerekir zaten. Lee nereye gitti acaba?”

“Belki de odasına gitmiştir. Bakayım mı?”

“Hayır. Olsa cevap verirdi.”

“Efendim, okulu bitirdiğim zaman çiftliği işletmeme izin verecek misiniz?”

“Bu tasarılar için daha erken. Aron ne yapacak?”

“O, koleje gitmek istiyor. Size söylediğimi sakın söylemeyin ona. Size o söylemiş olsun, sizi şaşırtsın.”

“Bak bu iyi işte. Peki ama, sen de koleje gitmek istemiyor musun?”

“Sizinle bahse girerim, Aron’u koleje gönderecek kadar para kazanabilirim o çiftlikten.”

Adam, kahvesini yudumladı. “Cömert bir davranış bu. Bilmem sana bunu söylemem doğru mu, ama... neyse, daha önce sana Aron’un nasıl bir çocuk olduğunu sorduğumda, onu öyle şiddetle savundun ki, onu hiç sevmediğini, hatta nefret ettiğini sandım.”

“Ondan nefret ettim,” dedi Cal heyecanla. “Onu incittim de. Ama efendim, size bir sır vereyim mi? Şimdi artık ondan nefret etmiyorum. Ondan bir daha hiç nefret etmeyeceğim. Kimseden nefret edeceğimi sanmıyorum artık, hiç kimseden, hatta annemden, ki...” Durdu, bunu nasıl olup da ağzından kaçırdığına şaşmış, beyni donup kalmıştı.

Adam, dosdoğru karşıya baktı, avcuyla alnını ovuşturdu. Sonunda, sakin bir sesle, “Anneni biliyorsun demek,” dedi. Bu bir soru değildi.

“Evet... evet efendim.”

“Her şeyi?”

“Evet efendim.”

Adam arkasına yaslandı. “Aron biliyor mu?”

“Ah, hayır! Hayır... hayır efendim. O bilmiyor.”

“Niye böyle söyledin?”

“Ona açmaya cesaret edemem de.”

“Neden?”

Cal kesik kesik, “Onun, buna dayanabileceğini sanmıyorum,” dedi. “Buna dayanacak kadar kötülük yok onun içinde.” Devam etmek istedi. “Sizin de yok” diyecekti, vazgeçti, demedi.

Adam’ın yüzü yorgun görünüyordu. Başını bir o yana, bir bu yana çeviriyordu. “Cal, dinle beni,” dedi. “Aron’un bunu öğrenmesine engel olmanın bir yolu var mı acaba? İyi düşün.”

“Öyle yerlere gitmez o, bana benzemez.”

“Ya biri söylerse?”

“İnanacağını sanmam efendim. Kim söylese, onu yere serer ve yalan söylediğine inanır.”

“Sen oraya gittin mi?”

“Evet efendim. Bilmem gerekiyordu.” Cal heyecanla devam etti. “Eğer koleje gider, bir daha da bu kasabaya dönmezse...”

Adam başını salladı. “Evet. Bu olabilir. Ama daha iki yılı var burada.”

“Belki ben onu razı ederim, bir yılda bitirir. Akıllı çocuktur.”

“Ama sen daha akıllı değil misin?

“Bir başka biçimde,” dedi Cal.

Adam, sanki büyümüş büyümüş, odanın bir bölümünü doldurmuştu. Yüzü asılmış, mavi gözleri parlamış, keskinleşmişti. “Cal!” dedi sert bir sesle.

“Efendim?”

“Sana güveniyorum, oğul.”

2

Adam’ı tanımak, Cal’ın içine mutluluk doldurmuştu. Ayaklarının ucunda yürüyordu. Kaşlarını eskisi gibi çatmıyor, sık sık gülümsüyordu. O gizli karanlık, üzerine pek ender çöküyordu. Ondaki değişikliğin farkına varan Lee, “Bir kız buldun galiba, öyle mi?” diye sordu.

“Kız mı? Hayır. Kız isteyen kim?”

“Herkes,” dedi Lee.

Lee, Adam’a da sordu. “Cal’a ne oldu? Haberiniz var mı?”

“Annesinin durumunu biliyor,” dedi Adam.

“Öyle mi?” dedi Lee, ama başını da derde sokmak istemedi. “Eh, hatırlarsanız, ben size, söylemeniz gerektiğini çok önceden bildirmiştim.”

“Ben söylemedim ki. O biliyordu.”

“Bak şu işe!” dedi Lee. “Ama böyle bir şey öğrenen çocuk çalışırken şarkı mırıldanır, yürürken kasketini havaya fırlatır mı? Ya Aron?”

“Ben de ondan korkuyorum,” dedi Adam. “Onun bilmesini istemiyorum.”

“Sonra çok geç olabilir ama.”

“Aron’la konuşmalıyım. Şöyle bir yoklayayım.”

Lee düşündü, “Sana da bir şeyler olmuş.”

“Öyle mi? Evet, öyle galiba,” dedi Adam,

Ama şarkılar mırıldanmak, kasketini havalara atmak, okul ödevlerini çabucak yapıp bitirmek, Cal’ın canlılığının çok küçük yanlarıydı. Üzerine yeni çöken bu neşe içinde, kendisini babasının mutluluğunun koruyucusu olarak atamıştı. Annesinden nefret etmediğini söylerken, doğru söylemişti. Ama Adam’ın incinmesine ve utanmasına yol açan da yine annesiydi. Cal, onun daha önce yaptıklarını bundan sonra da yapabileceğini düşünüyordu. Bu yüzden, annesi hakkında her şeyi öğrenmeye girişti. Bilinen bir düşman daha az tehlikeli olur, insanı daha az şaşırtabilirdi.

Geceleri, demiryolunun ötesindeki o eve doğru sürükleniyordu. Bazen, öğleden sonraları,

sokağın karşısındaki yüksek çalıların arasına yatarak gizleniyor, evi gözetliyordu. Kızların dışarı çıktıklarını görüyordu. Derli toplu, hatta ağırbaşlı bir biçimde giyinmiş oluyorlardı. Evden her zaman çift çift çıkıyorlardı. Cal onları gözleriyle, Castroville Sokağı'nın köşesine kadar izliyordu. Oradan sola, Ana Cadde'ye sapıyorlardı. Eğer onların nereden çıktıklarını bilmese, kim olduklarını hiçbir zaman anlayamazdı. Ama Cal'ın beklediği, kızların çıkışı değildi. O, annesini günışığında görmek istiyordu. Kate'in her pazartesi saat bir buçukta evden çıktığını fark etti.

Cal, okuldaki işlerini düzene koyuyor, fazladan ve kusursuz ödevler yaparak, pazartesi öğleden sonraları okula gitmemenin yolunu buluyordu. Aron'un sorularına, bir sürpriz hazırladığını, açıklamaması gerektiğini söyleyerek karşılık veriyordu. Zaten Aron da pek ilgilenmiş değildi. Kendi dünyasına dalarak, çok geçmeden her şeyi unutup gitmişti.

Cal, Kate'i birçok sefer izledikten sonra, geçtiği yolları da öğrendi. Hep aynı yerlere gidiyordu. Önce Monterey Bölge Bankası'na uğruyor, pırıl pırıl parmaklıkların ardındaki çelik kasalar geçidine giriyordu. Orada on beş-yirmi dakika geçiriyordu. Sonra ağır ağır Ana Cadde'de yürüyor, dükkânların vitrinlerine bakıyordu. Porter ve Irvine'in dükkânının önünde duruyor, elbiselere bakıyor, bazen alışveriş ediyor, lastik, çengelli iğne, şapka tülü, eldiven gibi şeyler satın alıyordu. Saat ikiyi çeyrek geçe Minnie Fanken'in güzellik salonuna giriyor, orada bir saat kadar kalıyordu. Sonra saçları sıkı sıkı bukle yapılmış ve başına, çenesinin altından bağladığı bir ipek eşarp sarılmış olarak çıkıyordu.

Saat üç buçukta, Çiftçiler Birliği'nin büroları üzerindeki Dr. Rosen'ın muayenehanesine çıkıyordu. Doktordan çıkınca, Bell'in şekerci dükkânının önünde bir an duruyor, kiloluk bir kutu karışık çikolata alıyordu. Hiçbir zaman bu düzeni değiştirmiyordu. Bell'in dükkânından dosdoğru Catroville Sokağı'na, evine dönüyordu.

Giyinişinde hiçbir gariplik yoktu. Alışverişe çıkan herhangi bir Salinas'lı zengin hanım gibi giyiniyordu. Yalnız her zaman eldiven takıyordu ki Salinas'ta buna pek rastlanmazdı.

Eldivenler, ellerini şiş ve hantal gösteriyordu. Çevresinde camdan bir kafes varmış gibi yürüyordu. Kimseyle konuşmuyordu, kimseyi de görmüyor gibiydi. Arada bir, adamın biri dönüp arkasından bakıyor, sonra sinirli sinirli kendi yoluna gidiyordu. Ama genellikle, görünmez bir kadın gibi süzülüp geçiyordu insanlar arasından.

Cal, Kate'i haftalarca izledi. Onun dikkatini çekmemeye uğraşıyordu. Kate, her zaman dümdüz karşıya bakarak yürüdüğünden, kendisini fark etmediğinden emindi Cal.

Kate bahçesinden içeri girince, Cal da başka yoldan dolaşarak eve dönüyordu. Onu niye izlediğini tam olarak kendisi de söyleyemezdi. Yalnız, onun hakkında her şeyi bilmek istiyordu.

Sekizinci hafta, Kate yolculuğunu tamamlayıp, her zamanki gibi ot bürümüş bahçeye girdiğinde, Cal bir an duraladı, sonra o da kapıyı açıp girdi.

Kate, bakılmaya bakılmaya iyice boy atıp çirkinleşmiş bir kurtbağrının arkasına gizlenmiş duruyordu. Buz gibi bir sesle, "Ne istiyorsun?" diye sordu.

Cal, donup kaldı. Zamanın içinde asılmış kalmıştı sanki, soluk alışı güçlükle duyuluyordu. Sonra, daha çok küçükken öğrendiği bir usulü kullanmaya başladı. İlgilendiği asıl nesnenin dışında kalan ayrıntıları bir bir gözden geçirip bölümlemeye başladı. Güneyden esen rüzgârın, azmanlaşmış sarmaşığın yeni bitmiş küçücük yapraklarını nasıl eğip büktüğünü fark etti. Çamurlu yolun, bir sürü ayak tarafından çiğnene çiğnene nasıl kapkara bir toprak haline geldiğini gördü. Kate'in ayakları, çamurdan iyice uzakta durmuştu. Cal, Güney Pasifik Demiryollarında katarları makasa alan lokomotifin istim salarken çıkardığı o kuru, çığlık çığlığa sesi duydu. Yanaklarından hafifçe uzamış tüyleri usulca okşayan havayı da içine çekiyordu. Bütün bu süre içinde, o Kate'e, Kate de ona bakıyordu. Kate'in, gözlerinin, saçının rengiyle, biçimiyle, hatta omuzlarını yarı silker gibi duruşuyla, Aron'a ne kadar benzediğini görüyordu. Cal kendi yüzünü yeterince bilse, Kate'in

yüzünde aynı ağzı, küçük dişleri ve geniş elmacık kemiklerini tanırdı. Güney rüzgârının iki esintisi arasında, bir an öylece karşılıklı durdular.

“Bu, benim peşimden ilk gelişin değil. Ne istiyorsun?” dedi Kate.

Cal başını eğdi. “Hiç.”

“Seni peşime kim taktı?” diye sordu Kate.

“Kimse efendim.”

“Demek söylemeyeceksin, öyle mi?”

Cal, ağzından çıkanları şaşkınlık içinde duydu, engel olmaya kalmadan ağzından çıkmıştı bu sözcükler. “Siz benim annemsiniz, nasıl biri olduğunuzu öğrenmek istedim,” dedi. Gerçeğin ta kendisiydi söyledikleri ve bu sözler, yılan fırlar gibi çıkıvermişti ağzından.

“Ne? Bu da nesi? Kimsin sen?”

“Ben Cal Trask’im.” Tahtırevalliye binmiş gibi, dengenin kendi yanına doğru ağır ağır kaydığını duyuyordu. Şimdi yukarda oturan kendisiydi. Kate’in yüzünün anlamı değişmemişti, ama Cal onun savunmaya geçtiğini anlamıştı.

Kate, ona yakından baktı, bütün çizgilerini gözden geçirdi. Charles’ın belli belirsiz hatırladığı yüzü gözlerinin önüne geldi. “Benimle gel!” dedi birden. Döndü, çamura basmamak için kıyıdan yürüdü.

Cal, basamaklara gelince onun peşinden çıkmadan önce bir an duraladı. Büyük, yarı karanlık odayı hatırlıyordu, ama gerisi ona yabancıydı. Kate, onu bir holden geçirdi, sonra odasına aldı. Mutfağın önünden geçerken, “Çay! İki fincan,” diye seslendi.

Odasına girdiklerinde sanki Cal’ı unutmuştu. Mantosunu, eldivenli şiş parmaklarıyla zar zor çekerek çıkardı. Sonra yatağının bulunduğu, yandaki odaya açılan yeni kapıya gitti. Açıp girdi. Sonradan eklenmiş, tavanlı bir odaydı bu. “Buraya gel,” dedi. “O sandalyeyi de al getir.”

Cal, o kutu gibi odaya girdi. Ne bir penceresi, ne de bir tek süsü vardı. Duvarlar koyu griye boyanmıştı. Yerde, boydan boya gri bir halı vardı. Odada mobilya olarak, üzerine gri ipekli yastıklar yığılmış koskocaman bir koltuk, üstü eğimli bir okuma masası ve lambası iyi ve örtülmüş, ayaklı bir abajur bulunuyordu. Kate, eldivenini çıkarmadan, lambanın kordonunu başparmağı ile işaretparmağı arasına alarak, düğmeye bastı, ışığı yaktı. Sanki eli takma bir eldi.

“Kapa kapıyı!” dedi.

Işık, okuma masasının üzerinde daire içinde bir yeri aydınlatıyor, gri odanın öbür yanlarına belli belirsiz yayılıyordu. Gri duvarlar, gerçekten de sanki ışığı emiyor, yok ediyordu.

Kate, kabarık yastıkların arasına usulca yerleşerek, eldivenlerini yavaş yavaş çıkardı. İki elinin parmakları da sargılıydı.

Kate kızgınlıkla, “Bakıp durma öyle,” dedi. “Artrit işte. Oo, demek görmek istiyorsun, öyle mi?” Yağlı gibi görünen sargıları sağ elinin işaretparmağından çıkardı. Çengel gibi kasılmış olan parmağını ışığa tuttu. “İşte, bak,” dedi. “Artrit bu.” Sargıyı yeniden gevşek gevşek dolarken acıyla inledi. “Aman, bu eldivenler de ne kadar acıtıyor. Otursana!”

Cal, sandalyenin ucuna ilişti.

“Belki sende de olur,” dedi Kate. “Annemin teyzesinde vardı, annemde de tam başlıyordu ki...” Durdu. Odada çıt çıkmıyordu.

O sırada kapı hafif hafif vuruldu. “Sen misin Joe? Tepsiyi oraya, yere bırak. Joe, orada mısın?” dedi Kate.

Kapının ardından bir mırıltı duyuldu.

Kate, dümdüz bir sesle, “Salon kir pas içinde,” dedi. “Temizle orayı. Anne de odasını temizlememiş daha. Ona bir ihtar daha ver. Bunun son olduğunu bilsin. Eva’nın dün gece heyheyleri

üstündeydi. Onunla ben ilgilenirim. Ha, Joe, aşçıya söyle, bu hafta yine havuç pişirmeye kalkarsa, pılısını pırtısını toplasın. Duydun mu?”

Kapının ardından yine aynı mırıltı yükseldi.

“Hepsi bu kadar,” dedi Kate. Sonra mırıldanmaya başladı: “Pis domuzlar! Onlara göz kulak olmasam kokacaklar. Git, çay tepsisini getir.”

Cal kapıyı açtığında, yatak odası boştu. Tepsiyi küçük odaya getirdi. Usulca masanın üzerine bıraktı. Bu, geniş bir gümüş tepsiydi. Üzerinde, kromajlı bir çaydanlıkla iki tane kâğıt gibi ince, beyaz porselen fincan vardı. Ayrıca şeker, kaymak ve açık bir kutuda da çikolata duruyordu.

“Çayları koy,” dedi Kate. “Benim ellerim acıyor.” Ağzına bir çikolata attı. “Bakıyorum odayı inceliyorsun,” dedi. Çikolatayı yuttuktan sonra devam etti. “Işık gözlerime dokunuyor. Buraya dinlenmeye gelirim.” Cal’ın, gözlerine kaçamak bir bakış fırlattığını görünce, üzerine basa basa, “Işık gözlerime dokunuyor,” dedi, sertçe. “Ne o? Çay istemiyor musun?”

“Hayır efendim,” dedi Cal. “Çayı sevmem.”

Kate, sargılı parmaklarıyla fincanını kaldırdı. “Pekâlâ, nedir senin istediğin?”

“Hiçbir şey efendim.”

“Yalnızca beni görmek mi istedin?”

“Evet efendim.”

“Nasıl buldun beni?” diye sordu Kate. Sonra çarpık çarpık gülümsedi. O küçük, keskin, beyaz dişleri göründü.

“İyi.”

“Bir gün her şeyi keşfedeceğini bilmeliydim. Kardeşin nerede?”

“Okulda sanırım ya da evde.”

“O kime benziyor?”

“Daha çok size benziyor.”

“Sahi mi? Gerçekten bana mı benziyor?”

“Papaz olmak istiyor,” dedi Cal.

“Öyle olmalı ya. Bana benziyor ve kiliseye katılmak istiyor. İnsan kilisede çok şey kaçırabilir. Buraya geldiğinde tetiktedir, ama kilisede her şey alabildiğine açıktır.”

“Gerçekten papaz olmak istiyor,” dedi Cal.

Kate ona doğru eğildi, yüzü ilgiyle aydınlanmıştı.

“Fincanımı doldur. Kardeşin aptal mı senin?”

“İyidir,” dedi Cal.

“Sana, aptal mı diye sordum.”

“Hayır efendim.”

Kate arkasına yaslandı, fincanını kaldırdı. “Baban nasıl?”

“Ondan söz etmek istemiyorum,” dedi Cal.

“Ya, istemiyorsun demek! Öyleyse hoşlanıyorsun ondan, ha?”

“Onu seviyorum.”

Kate, ona dikkatle baktı, her yanım garip bir titreme sarmıştı, göğsü acıyla burkuldu. Sonra kendini topladı, dizginleri eline aldı.

“Biraz şeker almaz mısın?”

“Evet efendim. Neden yaptınız?”

“Neyi neden yaptım?”

“Neden babamı vurdunuz, sonra da bizi bırakıp gittiniz?”

“Size bunları anlattı mı o?”

“Hayır. O anlatmadı.”

Kate, bir elini ötekine dokundurdu ve sanki bu dokunuştan yanmış gibi ellerini ayırıverdi. “Babanızın hiç... yani genç kızlar, kadınlar geliyor mu evinize?”

“Hayır,” dedi Cal. “Niye onu vurup kaçtınız?”

Kate’in yanakları kıpkırmızı oldu, ağzı gerildi, sanki yönetimi kasları geçirmişti ele. Başını kaldırdı, gözleri soğuk ve yüzeyseldi.

“Yaşından büyük şeyler söylüyorsun,” dedi. “Ama yine de çocuk gibi konuşuyorsun. Gidip çocuklarla koşup oynasan ve burnunu silsen daha iyi edersin.”

“Kardeşime bazen oyun oynuyorum,” dedi Cal. “Ona acı çektiriyorum, onu ağlattığım da oluyor. Bunu neden yaptığımı o bir türlü anlamıyor. Ben ondan daha akıllıyım. Böyle yapmak istemiyorum. Hasta oluyorum.”

Kate, onun bıraktığı yerden, kendi konuşmasını sürdürüyormuş gibi sözü aldı.

“Onlar, kendilerini çok akıllı sanırlardı,” dedi. “Bana bakar, beni tanıdıklarını sanırlardı. Hepsini aldattım. Hepsine teker teker oyun oynadım. Hele bana ne yapacağımı söylemeye kalkıştılar mı işte o zaman, o zaman onlara çok güzel bir oyun oynadım. Charles, onlara gerçekten güzel bir oyun oynadım.”

“Benim adım Caleb,” dedi Cal. “Caleb, Vaadedilmiş Ülkeye ulaşmış. Lee, böyle söylüyor, İncil’de yazılıymış.”

“Şu Çinli,” dedi Kate. Sonra heyecanla devam etti. “Adam, beni eline geçirdiğini sanmıştı. Yaralandığım zaman, her yanım baştan aşağı kırık içindeydi. Beni evine aldı, başımda bekledi, bana yemek pişirdi. Böylece, beni kendine bağlamak istiyordu. Birçok kimse bağlanır bu yolla. Minnettardır, borçludur. Bu, kelepçelerin en korkuncudur. Ama beni kimse tutamaz. Bekledim, gücüm yerine gelene kadar bekledim, sonra kaçtım. Kimse beni tuzağa düşüremez. Ne yaptığımı biliyordum, bekledim.”

Gri renkli oda sessizdi. Yalnız Kate’in ıslık gibi ses çıkaran solukları duyuluyordu.

“Onu neden vurdunuz?” diye sordu Cal.

“Çünkü bana engel olmak istedi. Onu öldürebilirdim, ama öldürmedim. Yalnız beni bıraksın, gideyim istiyordum.”

“Sonradan, gitmeyip de kalmış olmayı dilediniz mi hiç?”

“Yok canım! Asla. Daha küçücük bir kızken bile her şeyi yapabilirdim. Benim yaptığımı anlayamazlardı. Hiçbir zaman. Doğruyu bildiklerine o kadar güveniyorlardı ki. Oysa hiçbir zaman anlayamazlardı, kimse anlayamazdı.” Kate bir şeyler sezer gibi olmuştu. “Elbette, sen de benim soyumdansın. Belki de tıpkı benim gibisindir, neden olmasın?”

Cal ayağa kalktı, ellerini arkasında kavuşturdu. “Siz küçükken hiç...” düşüncesini toparlamak için durdu, “hiç, eksik bir yanınız varmış gibi olur muydunuz? Sanki başkaları sizin bilmediğiniz bir şeyi biliyormuş gibi... sanki bir sırları varmış da, size söylemiyorlarmış gibi? Hiç böyle bir duyguya kapıldığınız oldu mu?”

Cal konuşurken, Kate’in yüzündeki anlam, ondan gittikçe uzaklaştığını gösteriyordu, sustuğu zaman ise, aralarında açılmış olan yol iyice tıkanmıştı.

“Ben de kalkmış ne yapıyorum?” dedi Kate. “Oturmuş, çocuklarla konuşuyorum.” Cal, ellerini arkasından çözdü, ceplerine soktu. “Burnu sümüklü çocuklarla konuşuyorum,” dedi Kate. “Çıldırmış olmalıyım.”

Cal’ın yüzü heyecandan parıl parıldı, gözleri bir şey görmüş gibi iri iri açılmıştı.

“Sana da ne oluyor?” diye sordu Kate.

Cal, öylece duruyordu, alnı terden parlamış, yumrukları da sıkılmıştı.

Kate, her zaman yaptığı gibi, o kurnaz, ama duygusuz kıyıcılık silahına sarıldı. Hafifçe gülerek, “Benden sana, bazı ilginç şeyler geçmiş olabilir,” dedi. “Şu hastalık gibi.” Çengelleşmiş parmaklarını kaldırdı. “Ama şimdi bu sende gördüğüm sara nöbetiyse eğer, benden almamışsındır...” Sözlerinin onu sarsacağını, telaşa düşüreceğini bekliyordu. Başını kaldırıp dikkatle onun yüzüne baktı.

Cal, mutluluk içindeydi. “Ben gidiyorum. Şimdi gidiyorum. Her şey çözümlendi. Lee’nin dedikleri doğruymuş.”

“Ne dedi Lee?”

“Size çektim, içimde siz varsınız diye korkuyordum,” dedi Cal.

“Çekmişsin,” dedi Kate.

“Hayır, çekmemişim. Ben kendime benziyorum. Sizin gibi olmama da gerek yok.”

“Ne biliyorsun?”

“Biliyorum işte. Birden anladım. Ben alçaksam bile, alçaklığım kendime göre.”

“Bu Çinli, senin kafam gerçekten birtakım saçmalarla doldurmuş. Ne diye bana öyle bakıyorsun?”

“Işığın gözlerinize dokunduğunu sanmıyorum,” dedi Cal. “Siz korkuyorsunuz bence.”

“Defol!” diye haykırdı Kate. “Haydi defol!”

“Gidiyorum.” Cal, elini kapı tokmağının üzerine koydu. “Sizden nefret etmiyorum,” dedi. “Ama korktuğunuz için memnunum.”

“Joe!” diye haykırmak istedi Kate, ama sesi boğazına tıkandı.

Cal, kapıyı ardına kadar açıp çıktı, arkasından çarparak kapadı.

Joe salonda kızlardan biriyle konuşuyordu. Hafif ayak sesleri duydular. Ama onlar bakana kadar, hızla kayan bir gövde kapıya ulaştı, açtı ve dışarı süzüldü, ağır ön kapı güm diye kapandı. Verandadan bir tek ayak sesi geldi, sonra sıçrayan birinin ayağının toprağa çarptığı duyuldu.

“Bu da nesi Allah aşkına?” diye sordu kız.

“Kimbilir?” dedi Joe. “Bazen garip şeyler görür gibi oluyorum.”

“Ben de öyle.”

“Bence, insan ne kadar az şey bilirse, o kadar iyidir,” dedi Joe.

“Çok doğru söyledin,” diye ona katıldı kız da.

Kırkıncı Bölüm

1

Kate, koltuğun arkasındaki şişkin yastıklara yaslandı. Sinir dalgaları bütün gövdesini dolaşıyor, tüylerini diken diken edip, derisini buz gibi yakıyordu.

Kendi kendine alçak sesle, “Sakin ol,” dedi. “Yavaş. Seni yıkmasına izin verme. Bir süre hiç düşünme. Lanet olası sümüklü!”

Birden, ona bu nefret ve korku hissini veren tek kişiyi hatırladı. Bu, Samuel Hamilton idi, beyaz sakalı, pembe yanakları ve gülen gözleriyle Samuel Hamilton. Sanki derisini sıyırıp ta içine bakmıştı.

Sargılı parmağıyla, boynuna asılı ince zincirin ucundakini göğsünden çıkardı. Zincirin ucunda iki tane banka kasası anahtarı, üzeri zambak işlemeli altın bir saat ve üzerinde halkası olan çelik bir tüp vardı. Büyük bir dikkatle tüpün kapağını açtı, dizlerini ayırıp eteğinin üstünde tutarak tüpün içinden, üzeri jelatinli bir kapsül çıkardı. Kapsülü ışığa tuttu. İçindeki beyaz kristaller görünüyordu: altı parça morfin. Sağlam bir teminattı bu. Kapsülü yavaşça tüpün içine koydu yine, kapağını kapattı, zinciri elbisesinin içine sarkıttı.

Cal’ın son sözleri, kafasının içinde dönüp duruyordu: “Bence korkuyorsunuz!” Uğultuyu boğmak için bunları yüksek sesle söyledi. Uğultu durdu ama gözünün önünde bir görüntü belirmeye başlamıştı. Kate, bunu inceleyebilmek için iyice biçimlenmesini bekledi.

2

Odasının yanındaki ek yapılmadan önceydi. Kate, Charles’ın kendisine bıraktığı parayı almıştı. Çeki paraya çevirtmiş ve banknot destelerini Monterey Bölge Bankası’nın kasalarına yerleştirmişti.

Ellerinin acıdan yeni yeni kötüleşmeye başladığı zamandı. Şimdi buradan uzaklaşmak için yeterince parası vardı. Bir tek, evi, elinden geldiğince yüksek bir fiyatla satmak sorunu kalmıştı. Ayrıca, iyileşmeyi beklemeyi de daha doğru buluyordu.

Ama bir daha hiç iyileşemedi. New York ona soğuk ve çok uzak gibi geliyordu.

Bir gün, ‘Ethel’ imzalı bir mektup aldı. Kimdi bu Ethel Allah aşkına? Her kimse, para istemek için deli olmalıydı. Ethel... yüzlerce Ethel vardı. Her delikte bir Ethel yetişiyordu. Ve bu Ethel, çizgili kâğıt üzerine, bilgisizce bir şeyler karalamıştı.

Çok geçmeden, Ethel, Kate’i görmeye geldi, Kate onu güçlükle tanıyabildi.

Kate, masasının başına oturmuş, kuşkulu ve tetikte, ama kendine güvenli bir tavırla duruyordu. “Görüşmeyeli epey olmuş,” dedi.

Ethel, yaşlılığında, kendisine talim yaptıran çavuşuna rastlamış bir er gibi karşılık verdi. “Çok düşkün bir duruma geldim,” dedi. Gövdesinin her yanını bıngıl bıngıl et kaplamıştı. Elbiseleri, yoksulluğunu belli eden aşınmış bir temizlikteydi.

“Şimdi nerede kalıyorsun?” diye sordu Kate. Bu yaşlı çuvalın, baklayı ne zaman ağzından çıkaracağını merak ediyordu.

“Güney Pasifik Oteli’nde. Bir odam var.”

“Oo, bir evde filan çalışmıyorsun demek?”

“Bir daha başlayamadım artık,” dedi Ethel. “Beni kovmayacaktın.” Pamuklu kumaştan yapılmış

eldiveniyle, gözlerinin ucundaki iri yaşları sildi. “İşler kötü,” dedi. “İlk derdim, yeni yargıçla başladı. Doksan gün sabıkam filan yoktu çünkü... hiç değilse burada yoktu. Çıkınca, bizim Joe’ya rastladım. Haberim yoktu, hastalığı kapmışım. Devamlı bir müşteriye geçirmişim, iyi çocuktu. Şebekede çalışıyordu. Çok kızdı, dövdü, burnumu kırdı, dört dişimi döktü. O yeni yargıç da, bana yüz seksen gün verdi. Cehennem, Kate, yüz seksen günde insan dünyayla bütün ilişkisini yitiriyor. Benim yaşadığımı bile unutmuşlardı. Artık yeniden başlayamadım.”

Kate, soğuk ve göstermelik bir yakınlıkla başını salladı. Ethel’in yem hazırladığını anlıyordu. Tam ağzından çıkaracağı sırada, Kate önce davrandı. Yazıhanenin gözünü açtı, biraz para çıkarıp Ethel’e uzattı. “Ben bir dostu hiçbir zaman yüzüstü bırakmam,” dedi. “Neden başka bir kasabaya gitmiyorsun, en baştan başlardın? Şansın değişirdi.”

Ethel, elini uzatıp paraları kapmamak için kendini güç tuttu. Sonra alıp, elinde poker kâğıtları gibi açtı. Dört onluk. Ağzı titremeye başladı.

“Sen bana kırk papelden daha çok verirsin sanmıştım,” dedi Ethel.

“Ne demek istiyorsun?”

“Mektubu almadın mı?”

“Ne mektubu?”

“A!” dedi Ethel. “Belki de postada kaybolmuştur. Hiçbir şeye dikkat etmiyorlar ki. Neyse, bana bakarsın diye düşünmüştüm. Son zamanlarda hiç iyi değilim. Sanki beni aşağı çeken bir yük taşıyorum.” İçini çekti, sonra öyle hızlı konuşmaya başladı ki, Kate onun bu sözleri ezberlediğini anladı.

“Vallahi belki hatırlarsın, benim altıncı duyu gibi bir sezgim vardır. Bazı şeyler, olmadan önce içime doğar. Düşümde görürüm, doğru çıkar. Biri bunu iş edinsen iyi olur diyor. Ben doğuştan medyummuşum. Hatırlıyor musun?”

“Hayır,” dedi Kate. “Hatırlamıyorum.”

“Demek hatırlamıyorsun? Herhalde dikkat etmişindir. Ötekilerin hepsi bilirlerdi. Onlara bir sürü şey söylerdim, hepsi de doğru çıkardı.”

“Ne söylemek niyetindesin?”

“Bir düş vardı. Ne zaman gördüğümü de hatırlıyorum. Çünkü Faye’in öldüğü geceydi.” Gözlerini Kate’in buz gibi yüzüne dikti. İnatla devam etti. “Bütün gece yağmur yağmıştı. Düşümde de yağmur yağıyordu. Neyse, hava yağışlıydı işte. Düşümde, senin mutfak kapısından çıktığını gördüm. Ortalık öyle kapkara karanlık değildi, ay birazcık aydınlatıyordu. Düşümdeki şey sendin. Arkadaki çöplüğe gittin, eğildin. Ne yaptığını göremedim. Sonra gizlice geri döndün. Sonra öğrendim ki, Faye ölmüş.” Durdu, Kate’in konuşmasını bekledi. Ama Kate’in yüzü taş gibi anlamsızdı.

Ethel, Kate’in konuşmayacağından iyice emin olana kadar bekledi. “Evet, dediğim gibi, düşlerime her zaman inanmışımdır. Garip değil mi, orada kırılmış ilaç şişeleri, bir damlalık ve damlalığın lastiğinden başka bir şey yoktu.”

Kate gevşek gevşek, “Sen de aldın onları, doktora götürdün, şişelerde ne buldu?” diye sordu.

“Yok canım, öyle bir şey yapmadım.”

“Yapmalıydın,” dedi Kate.

“Kimsenin başının belaya girmesini istemem. Benim derdim bana yetiyor zaten. Cam kırıklarını bir zarfa koyup sakladım.”

Kate alçak sesle, “Ve şimdi de bana danışmaya mı geldin?” dedi.

“Evet efendim.”

“Sana, ne düşündüğümü söyleyeyim,” dedi Kate. “Bence sen, kokuşmuş orospunun birisin, kafanı çarpa çarpa ahmaklaşmışsın.”

“Yine başlama bana kaçık demeye...” dedi Ethel.

“Hayır, belki kaçık değilsin, ama yorgun ve hastasın. Ben dostlarımı yüzüstü bırakmam demiştim sana. Yine buraya gelebilirsin. Çalışamazsın, ama temizliğe bakar, aşçıya yardım edersin. Yatacak bir yerin olur, yemek yersin. Nasıl? Biraz da harçlık alırsın.”

Ethel tedirgin tedirgin kıpırdandı. “Hayır efendim,” dedi. “Burada kalmak istemem. Zarfı yanımda dolaştırıyorum. Bir dosta bıraktım.”

“Peki sen ne düşünüyordun?”

“Vallahi, ben düşünüyordum ki, eğer bana ayda yüz dolar verirsen, geçinebilirim, sağlığımı da yeniden kazanırım.”

“Güney Pasifik Oteli’nde kalıyorum dedin, değil mi?”

“Evet efendim, odam girişin tam üstünde. Gece kâtibi arkadaşım. Görevdeyken hiç uyumaz. İyi çocuktur.”

“Halt etme Ethel,” dedi Kate. “Senin bu ‘iyi çocuk’ kaça satın alınır bunu düşün yeter... Dur bir dakika.” Çekmeceden altı tane on dolarlık banknot daha çıkarıp Ethel’in önünde saydı ve ona uzattı.

“Ayın ilk günleri gönderir misin, yoksa ben mi buraya gelip alayım?”

“Ben sana gönderirim,” dedi Kate. “Ha, Ethel,” diye ekledi. “Ben, hâlâ, sen o şişeleri analiz ettirsen, diyorum.”

Ethel, paraları sıkı sıkı kavradı. Başarısının sevincinden yerinde duramıyordu. Hayatta başardığı pek az şeyden biriydi bu. “Bunu yapmayı düşünmüyorum,” dedi. “Gerekmedikçe.”

O gittikten sonra, Kate, evin arkasındaki çöplüğe indi. Aradan yıllar geçtiği halde, yerin iyice kazıldığı, toprağın eğri büğrü oluşundan belliydi.

Ertesi sabah yargıç, her zamanki gibi, ufak tefek şiddet kullanmalar ve gece hırsızlıklarının hikâyelerini dinliyordu. Dördüncü olayı yarım yamalak dinlemişti. Şikâyetçinin sorgusu bitince, ona, “Kaç para kaybettiniz?” diye sordu.

“Yüz dolara yakın,” dedi siyah saçlı adam.

Yargıç, hırsızı yakalayan polise döndü. “Ne kadar çalmış?”

“Doksan altı dolar. Sabahın altısında, gece kâtibinden sigara, viski ve birkaç dergi almış.”

Ethel haykırdı. “Bu herifi hayatımda görmedim ben.”

Yargıç, başını önündeki kâğıtlardan kaldırarak, “İki sefer fuhuş, şimdi de hırsızlık! Sen çok olmaya başladın artık. Öğleye kadar kasabadan çıkıp gideceksin,” dedi. Polise döndü, “Şerife söyleyin, bölge sınırından dışarı atsın.” Sonra Ethel’e döndü. “Yeniden dönersen, sınırı geçmek suçundan seni bölge mahkemesine veririm. San Quentin’e tıkılırsın. Anladın mı...?”

“Sayın yargıç, sizinle yalnız görüşmek istiyorum,” dedi Ethel.

“Niye?”

“Sizinle konuşmalıyım,” dedi Ethel. “Bu işte bir düzen var.”

“Her şeyde bir düzen var,” dedi yargıç. “Öteki gelsin.”

Şerif yardımcısı, Ethel’i Pajora Irmağı üzerindeki köprüden, bölge sınırı dışına çıkarırken, mahkemedeki şikâyetçi de, Castroville Sokağı’ndan Kate’in evine doğru yürüyordu. Sonra birden yolunu değiştirdi ve saçlarını kestirmek üzere, Kenoe’nin berber dükkânına girdi.

3

Ethel’in ziyareti, önceleri Kate’i pek rahatsız etmemişti. Kin besleyen bir orospuya ne derece

önem vermek gerektiğini biliyordu. Üstelik, kırık şişelerin analizinden de zehir sayılabilecek bir şeyin çıkmayacağını biliyordu. Faye'i hemen hemen unutmuştu. Ancak kendini zorladığı zaman, pek hoşa gitmeyecek birkaç anı bulabiliyordu, o kadar.

Ama bir süre sonra, bu iş üzerinde daha çok durmaya başladığını anladı. Bir akşam, bakkalın faturasını incelerken, kafasında bir şimşek çaktı. Düşen bir göktaşı kadar parlak ve yanıp sönen bir düşünce. Öylesine hızla gelip geçmişti ki, Kate, işini bırakıp onu yakalamaya çalıştı. Charles'ın esmer yüzü nereden de gelmişti aklına? Ya Samuel Hamilton'ın şaşkın, şen gözleri? Hem neden bu yanıp sönen düşünce onu böyle korkuyla titretmişti?

Düşünmekten vazgeçti, işine döndü. Ama Charles'ın yüzü arkasında duruyor, omzunun üzerinden eğilip ona bakıyordu. Parmakları yine ağrımaya başlamıştı. Hesapları kaldırıp, evin içinde dolaşmaya çıktı. Ağır, tedirgin edici bir geceydi. Bir salı gecesiydi. Sirki çalıştıracak kadar bile müşteri yoktu.

Kate kızların kendisi için neler düşündüklerini biliyordu. Ondan müthiş korkuyorlardı. Onları böylelikle yönetebiliyordu. Belki de ondan nefret ediyorlardı, ama bunun önemi yoktu. Ona güveniyorlardı, bu ise çok önemliydi. Eğer Kate'in koyduğu kurallara harfi harfine uyarlarsa, Kate onları düşünür ve korurdu. Bu işin, sevgiyle, saygıyla bir ilişiği yoktu. Onlara hiçbir zaman ödül vermez, suç işleyeni de iki sefer cezalandırır, üçüncüsünde kovardı. Kızlar, yok yere cezalandırılmayacaklarını da gayet iyi bilirlerdi.

Kate dolaşırken, kızlar, hiçbir şeyin farkında değillermiş gibi davrandılar. Kate bunu da biliyor, bekliyordu. Ama kendisini yalnız duymuyordu. Charles, onun yanıbaşında, arkasından gelir gibiydi.

Yemek odasını geçti, mutfağa girdi. Buzluğu açıp baktı. Çöp kutusunu açıp, atılanları inceledi. Bunları her gece yapardı, ama bu gece fazladan bir şey vardı halinde. O salondan çıkınca, kızlar birbirlerine baktılar ve şaşkınlıkla omuzlarını kaldırdılar. Siyah saçlı Joe'yla konuşmakta olan Eloise sordu. "Bir şey mi oldu?"

"Bildiğim kadarıyla hayır. Neden?"

"Bilmem. Sinirli görünüyor."

"Vallahi, bir dümen döndü ama."

"Nedir?"

"Dur bakalım," dedi Joe, "ne ben biliyorum, ne de sen, anladın mı?"

"Anladım. Burnunu sokma diyorsun."

"Tastamam öyle," dedi Joe. "Haydi, kapatalım bu konuyu, olur mu?"

"Bilmek de istemem," dedi Eloise.

"Şimdi adam gibi konuştun işte."

Kate dolaşmasını bitirmiş gelmişti. "Ben yatmaya gidiyorum," dedi Joe'ya. "Çok zorunlu olmadıkça beni uyandırma."

"Bir şey ister misiniz?" diye sordu Joe.

"Evet, çay yap bana. O elbiseyi ütüledin mi Eloise?"

"Evet efendim."

"İyi ütülememişsin."

"Evet efendim."

Kate'in iyice huzuru kaçmıştı. Bütün kâğıtlarını toplayıp yazıhanenin gözüne güzelce yerleştirdi. Joe çay tepsisini getirdiğinde yatağın yanına koymasını söyledi.

Yastıklar arasında yatıp çayını yudumlarken, kafasındaki düşünceyi incelemeye başladı. Charles da nereden çıkmıştı şimdi? Sonra anladı.

Charles akıllıydı. Kaçıklığına karşın, Samuel Hamilton da akıllıydı. İşte, korkunun sürüp getirdiği düşünce buydu, onlar akıllı insanlardı. Hem Samuel, hem de Charles ölmüşlerdi, ama belki başka

akıllılar da vardı. Kafası yavaş yavaş açıklığa kavuşuyordu.

Diyelim ki, şişeleri ben kazıp çıkardım. Ne düşünür, ne yapardım? Göğsünden bir korku dalgası yükseldi. Şişeler neden kırılmış, neden gömülmüştü? Demek zehirli değildi! Peki öyleyse neden gömülmüştü? Neden yapmıştı bunu sanki? Gidip Ana Cadde'deki kanalizasyona, ya da çöp tenekesine atması gerekirdi.

Dr. Wilde ölmüştü. Ama kimbilir kayıtlarında neler yazılıydı? Bilmiyordu ki! Diyelim ki şişeleri buldu ve içlerinde ne olduğunu öğrendi. Bilen birine gidip sormaz mıydı, "Birine kroton yağı verilirse ne olur," diye?

"Peki, diyelim ki küçük dozlar halinde verdik ve buna uzun süre devam ettik." O zaman öğrenecekti. Belki başka biri de öğrenecekti.

"Ya sana, zengin bir randevucu kadın varmış, her şeyini yeni gelen bir kıza vasiyet ederek bırakmış, sonra da ölmüş deseler?" Kate, başına ne geleceğini gayet iyi biliyordu. Ne çılgınlık etmişti de, Ethel'i sürdürmüştü. Şimdi onu bulamazdı artık. Ethel'e para yedirmeli, bir yolunu bulup, cam kırıklarını elinden almalıydı. Acaba bu kırıklar şimdi neredeydi? Bir zarfta, ama nerde? Ethel'i nasıl bulabilirdi acaba?

Ethel neden sürüldüğünü anlayacaktı. Ethel'in kafası pek işlemezdi ama, kafası işleyen birine söyleyebilirdi. O geveze her şeyi anlatabilirdi, Faye'in nasıl hastalandığını, ne hale geldiğini, vasiyetnamesini, her şeyini anlatabilirdi.

Kate sık sık soluk alıyor, korkudan bütün gövdesinde ürpertiler dolaşıyordu. Gitmeliydi, New York'a, başka yere, nereye olursa. Evi de satmak için uğraşmamalıydı. Paraya ihtiyacı yoktu, pek çok parası vardı. Kimse onu bulamazdı. Evet, ama kaçarsa, Ethel'in konuştuğu o akıllı kişi her şeyi anlamaz mıydı?

Kate yataktan kalktı, çok miktarda bromit içti.

O günden sonra, bu çökertici korku yakasını hiç bırakmadı. Ellerindeki ağrının, önüne geçilmez bir artrit olduğunu öğrenince nerdeyse sevinmişti. Hınzır bir ses, bunun bir çeşit ceza olduğunu kulağına fısıldayıp duruyordu.

Eskiden beri kente pek inmezdi zaten, şimdi ise üzerine büsbütün bir isteksizlik gelmişti. Herkesin ona arkasından gizli gizli baktığını biliyordu. Ya bunlardan biri Charles'ın ya da Samuel'in gözleri olursa? Haftada bir evden çıkması için, kendini zorlaması gerekiyordu.

Ondan sonra, o ek odayı yaptırdı, külrengine boyattı. Işık gözlerini rahatsız ettiği için bu renge boyattığını söylüyordu. Yavaş yavaş, böyle olduğuna kendi de inanmaya başladı. Kentte yaptığı gezintiden sonra gözleri yanıyordu. Küçük odasında gitgide daha uzun zaman kalmaya başladı.

Bazı insanlar böyledir işte: Birbirine karşıt iki düşünceyi, kafasında aynı zamanda taşıyabilir. Kate de böyleydi. Hem ışığın gözlerine dokunduğunu söylüyor, hem de külrengi odayı kendisi için sığınacak bir in, yer altında karanlık bir kovuk, hiçbir gözün kendisini seyredemediği bir yer olarak görüyordu. Bir ara, yastıklı koltuğunda otururken, aklına gizli bir kapı yaptırmak geldi. Böylece bir kaçış yoluna sahip olurdu. Sonra, düşünceden çok bir duygu sayılabilecek bir şey onu bu tasarıdan caydırdı. O zaman güvenlik içinde olmazdı. Eğer kendisi o kapıdan kaçabilecekse, bir başka şey de o kapıdan girebilirdi. O 'şey', evin dışına çörekleniyor, geceleri duvarlara sürüne sürüne sokuluyor, usulca yükselerek, pencerelerden içeri bakmaya uğraşıyordu. Pazartesi günleri sokağa çıkmak, Kate için, gitgide büyük bir irade gücünü gerektirir olmuştu.

Cal, onu izlemeye başladığında, Kate'in ödü kopmuştu. O gün, kurtbağrının ardında onu beklerken, nerdeyse paniğe kapılmak üzereydi.

Ama şimdi, başını derin, yumuşak yastıklara gömmüş, gözleri bromitin verdiği ağırlıkla kapanmaya başlamıştı.

Kırk Birinci Bölüm

1

Ulusumuz, farkında olmadan savaşa doğru gidiyordu. Korkmuştu, ama çekimine de kapılmıştı. İnsanlar, savaşın sarsıcı duygusunu neredeyse altmış yıldır duymamıştı. İspanya sorunu, savaştan çok, bir sefer olmuştu. Bay Wilson, bizi savaşın dışında tutacağı konusunda verdiği söz üzerine, yine başkan seçilmişti. Ondan, aynı zamanda da hiçbir ödün vermemesi isteniyordu, oysa bu, kaçınılmaz bir biçimde savaş demekti. İşler durdu, fiyatlar yükseldi. Birtakım İngiliz tüccarlar, tüm ülkeye dağıldılar, yiyecek maddesi, kumaş, metal ve kimyasal madde satın alıyorlardı. Ülkeyi boydan boya bir heyecan dalgası sarmıştı. İnsanlar, savaş planları yaparken bile, savaşa gerçekten inanmıyorlardı. Salinas Vadisi, her zamanki yaşayışını sürdürüyordu.

2

Cal ile Aron okula gidiyorlardı.

"Yorgun görünüyorsun," dedi Aron.

"Öyle mi?"

"Dün, geldiğini duydum. Saat dörttü. Bu kadar geç saatlere kadar ne yapıyorsun?"

"Dolaşıyordum, düşünüyordum. Okulu bırakıp çiftliğe gitmeye ne dersin?"

"Ne için?"

"Babam için biraz para kazanırdık."

"Ben koleje gitmek istiyorum. Keşke şimdi gidebilseydim. Herkes bize gülüyor. Buradan gitmek istiyorum."

"Delilik ediyorsun."

"Delilik ettiğim yok, ama parayı da ben batırmadım. O delice marul fikri benim değildi. Buna karşılık, yine de herkes bana gülüyor. Koleje gitmek için para da kaldı mı bilmiyorum."

"Parayı batırmak istemedi ki."

"Ama batırdı."

"Koleje gitmek için önünde daha iki yıl var, bu yıl ve gelecek yıl."

"Bilmiyor muyum sanıyorsun?"

"Eğer çok çalışırsan, giriş sınavlarına gelecek yaz katılıp, sonbaharda da koleje gidebilirsin belki."

Aron, birden ona döndü. "Başaramam," dedi.

"Ben başaracağını sanıyorum. Neden müdürle görüşmüyorsun? Bahse girerim, Muhterem Peder Rolf da sana yardımcı olur."

"Buradan gitmek istiyorum," dedi Aron. "Bir daha da hiç dönmek istemiyorum. Bizi hâlâ Marulkafa diye çağırıyorlar. Arkamızdan gülüyorlar."

"Ya Abra?"

"Abra, en iyisi neyse ona karar verir."

"Senin gitmeni ister miydi?"

“Ben ne istersem, Abra onu yapacaktır.”

Cal bir an düşündü. “Bak ne diyeceğim sana,” dedi. “Ben biraz para kazanmaya çalışacağım. Eğer canını dişine takıp, sınavları bir yıl önce başarırsan, kolejde yardım ederim.”

“Yapar mısın bunu?”

“Elbette.”

“Pekâlâ, müdürü hemen gidip göreceğim.” Aron adımlarını sıklaştırdı.

Cal, arkasından seslendi. “Aron, bekle beni. Dinle! Müdür eğer olur derse, babama söyleme bunu.”

“Neden?”

“Başardıktan sonra gidip söylemen daha hoş olurdu diye düşünüyorum.”

“Ne fark eder anlamıyorum?”

“Anlamıyor musun?”

“Hayır,” dedi Aron. “Bana saçma geliyor.”

Cal’ın içinde, birden şöyle bağırıp, “Annemizin kim olduğunu biliyorum! Sana da gösterebilirim onu!” demek için vahşi bir istek uyandı. Bu sözler, Aron’u sarsıp, ciğerine otururdu.

Cal, zil çalmadan önce, okulun holünde Abra ya rastladı.

“Aron’a ne oldu?” diye sordu Cal.

“Bilmiyorum,” dedi Abra.

“Biliyorsundur.”

“Bulutlarda yüzüyor. Şu peder yüzünden galiba.”

“Seni eve kadar götürüyor mu?”

“Elbette götürüyor. Ama ben içini okurum onun. Sanki kanat takmış gibi bir hali var.”

“Hâlâ marul meselesinden utanıyor.”

“Biliyorum utandığını,” dedi Abra. “Onu inandırmaya uğraşıyorum. Belki de biraz hoşuna gidiyor.”

“Ne demek istiyorsun?”

“Hiç,” dedi Abra.

Yemekten sonra Cal, “Baba, cuma günü öğleden sonra çiftliğe gitmemin bir sakıncası var mı?” diye sordu.

Adam, sandalyesinden döndü. “Ne için?”

“Görmek istiyorum yalnızca. Biraz etrafa bakmak istiyorum.”

“Aron da gitmek istiyor mu?”

“Hayır, ben yalnız gitmek istiyorum.”

“Gitmemen için bir sebep yok. Sen ne dersin Lee?”

“Gitsin,” dedi Lee. Cal’ı şöyle bir süzdü. “Ciddi olarak çiftliğe başlamayı düşünüyor musun?” diye sordu.

“Olabilir. Eğer bana devrederseniz, çiftliği sürerdim baba.”

“Kira süresinin dolmasına daha bir yıldan fazla var.”

“Ondan sonra yapabilir miyim?”

“Ya okul ne olacak?”

“Okulum bitmiş olacak o zaman.”

“Düşünürüz,” dedi adam. “Koleje gitmek isteyebilirsin.”

Cal kapıya yöneldiğinde, Lee de ardından gitti, birlikte dışarı çıktılar. “Neler döndüğünü bana da söylesene,” dedi Lee.

"Yalnızca biraz bakmak istiyordum."

"Pekâlâ, bana anlatmak istemediğini anlıyorum," dedi Lee ve eve girmek üzere döndü. Sonra, "Cal," diye seslendi. Çocuk durdu. "Bir derdin mi var Cal?"

"Hayır."

"İhtiyacın olursa, beş bin dolarım var."

"Neden olsun?"

"Bilmem," dedi Lee.

3

Will Hamilton, garajında ofis olarak kullandığı camdan kafesini severdi. İş ilişkileri, otomobil acenteliğinden çok daha geniş alanlara yayılmıştı, ama başka bir ofise taşınmıyordu. Kare planlı cam kafesinin dışındaki harekete bayılıyordu. Garajın gürültüsünü duymamak için, çift cam yaptırmıştı.

Büyük, kırmızı döner koltuğuna oturur, yaşamanın zevkini çıkarırdı. Dostları kardeşi Joe'nun Doğu'da reklamcılıktan ne kadar çok para kazandığından söz ettiklerinde de, kendisinin, küçük bir bataklıkta büyük bir kurbağa olduğunu söylerdi.

"Büyük bir kente gitmeye korkarım," derdi. "Ben bir taşra çocuğuyum." Ve ardından da kahkahayı basardı dostları. Bu, onların kendisinin kazancının da yerinde olduğunu bildiklerini gösterirdi.

Cal, bir cumartesi sabahı onu ziyarete geldi. Will'in şaşkın bakışını görerek, "Ben, Cal Trask'im," dedi.

"Oo, elbette. Aman Tanrım, kocaman bir adam olmuşsun. Baban da burada mı?"

"Hayır, ben yalnız geldim."

"Pekâlâ, otursana. Sigara içtiğini sanmıyorum."

"Arada bir."

Will bir paket sigara itti masanın üzerinden. Cal paketi açtı, sonra kapadı. "Şimdi ihtiyacım olduğunu sanmıyorum," dedi.

Will, esmer yüzlü çocuğa baktı ve ondan hoşlandı. 'Bu çocuk kimsenin maskarası olmaz,' diye düşündü. "Pek yakında iş hayatına atılırsın sanırım," dedi.

"Evet efendim," dedi Cal. "Okulu bitirince, çiftliği yönetmeyi düşünüyorum."

"O işte para yok," dedi Will. "Çiftçiler para kazanamaz. Onlardan alıp satan adam kazanır. Çiftçilik yaparak hiç para kazanamazsın." Will, Cal'ın kendisini yoklayıp sınadığını ve incelediğini biliyordu. Onun bu davranışını da içinden onaylıyordu.

Cal, kararını vermişti ama önce sordu. "Bay Hamilton, hiç çocuğunuz yok sizin, değil mi?"

"Hayır. Buna da üzülüyorum. En çok üzüldüğüm şey bu. Neden soruyorsun?"

Cal, onun sorusuna aldırış etmedi. "Bana bir öğüt verebilir misiniz?"

Will'in içi hazla doldu. "Yapabilirsem sevinirim. Neyi bilmek istiyorsun?"

Sonra, Will Hamilton'ın daha çok onayladığı başka bir şey daha yaptı Cal. Açıksözlülüğü silah gibi kullandı. "Çok para kazanmak istiyorum. Bana, bunu nasıl yapabileceğimi söyler misiniz?"

Will, gülme isteğini bastırdı. Bu sözlerin saf görünmesine karşın, Cal'ın saf olduğunu sanmıyordu. "Bunu herkes ister," dedi. "Çok para demekten amacın ne?"

"Yirmi ya da otuz bin dolar."

"Aman Tanrım!" dedi Will. Koltuğunda öne doğru eğildi. Şimdi gülüyordu, ama alay etmek

istediği için değildi. Cal da Will'in gülümsemesine karşılık verdi. "Bu kadar parayı neden kazanmak istediğini de söyleyebilir misin bana?" dedi Will.

"Evet efendim," diye karşılık verdi Cal. "Söyleyebilirim." Sonra sigara paketini açıp, karbon uçlu, yassı bir sigara alıp yaktı. "Size, nedenini söyleyeceğim."

Will koltuğunda zevkle kaykıldı.

"Babam önemli miktarda para kaybetti."

"Biliyorum," dedi Will. "Onu, memleketin ta öbür ucuna marul göndermemesi için uyarmıştım."

"Öyle mi? Neden?"

"Hiçbir garantisi yoktu. Bir işadamının, kendisini kollaması gerek. Bir şey olsaydı, hesabı tamamdı ve o şey de oldu. Evet, devam et sen."

"Para kazanmayı, babama kaybettiği parayı geri verebilmek için istiyorum."

Will'in ağzı açık kaldı. "Neden?" diye sordu.

"Öyle istiyorum."

"Onu seviyor musun?"

"Evet."

Will'in dolgun yüzü çarpıldı ve bir anı, buzlu bir rüzgâr gibi esti üzerinden. Geçmişi, yavaş yavaş değil, birden, bir çırpıda hatırladı. Bütün o yılları, bir resim, bir duygu ve bir umutsuzluk olarak hatırladı birden. Hepsi aceleci bir fotoğraf makinesinin dünyayı durdurduğu gibi bir çırpıda gözünün önüne geldi. Bir kırlangıcın uçuşu gibi çılgınca düşünceleriyle ışık saçan bir Samuel vardı. Bir günbatımı kadar güzel, kapkara bir aleve benzeyen düşünceli ve pırıl pırıl Tom, içinde fırtınalar taşıyan Una ve güzel Mollie, kahkahaların Dessie'si, tatlılığıyla odayı çiçek kokuları gibi dolduruveren yakışıklı George, bir de en gençleri, en sevgilileri Joe vardı. Hepsi de, hiçbir çaba göstermeden, aileye bir armağan getirmişlerdi.

Hemen hemen herkesin, kimseyle paylaşamadığı, acı dolu bir gizli kutusu vardır. Will, kendisininkini iyi saklamış, yüksek sesle gülmüş, birtakım saptırılmış erdemleri sömürmüş ve kıskançlığını hiçbir zaman açığa vurmamıştı. Kendisini hep ağır, ahmak, tutucu ve ruhsuz biri olarak görmüştü. Hiçbir büyük tasarı onu kanatlandırmamış, hiçbir umutsuzluk da kendisini bırakmasına yol açmamıştı. Her zaman kıyıda köşede kalmış, sahip olduğu yeteneklerinin yettiği kadarıyla, ailede tutunmaya çabalamıştı. Hesapları o tutar, avukatları o bulur, ölü kaldırıcıya haber salar ve sonra da faturaları öderdi. Öbürleri, onu gereksindiklerinin farkında bile değillerdi. Para kazanma ve elinde tutabilme yeteneğine sahipti. Hamilton ailesinin öbür üyelerinin, sahip olduğu bu bir tek yetenek yüzünden kendisini aşağı gördüklerini düşünürdü. Onları sarsılmaz bir sevgiyle sevmiş, yaptıkları hatalardan çekip çıkarmak için, parasıyla her zaman hazır olmuştu. Onların kendisi yüzünden utanç duyduklarını düşünüyor ve onların gözüne girmek için umutsuzca savaşıyordu. Az önce üzerinden esen o buz gibi ürpertici rüzgârda bunların hepsi vardı.

Cal'ı görmeden bakan patlak gözleri hafifçe nemlenmişti.

"Neyiniz var, Bay Hamilton, kendinizi iyi hissetmiyor musunuz?" diye sordu Cal.

Will, ailesini duymuş, ama anlayamamıştı. Onlar da anlaşılması gereken bir şey olduğunu düşünmeden kabullenmişlerdi onu. Ve işte bu çocuk çıkageliyordu şimdi. Sahip olması gereken oğul, kardeş ya da baba oydu. Ve anıların soğuk rüzgârı Cal'a karşı bir sıcaklık kazanıyor, midesinden başlayarak, ciğerlerine kadar yükseliyordu.

Will, dikkatini toplamaya çabaladı. Cal, sandalyesinde oturmuş bekliyordu. Suskunluğunun ne kadar sürdüğünü bilmiyordu Will. "Düşünüyordum," dedi yarım ağızla. Sonra sesini sertleştirdi. "Bana bir şey sordun. Ben işadamıyım. Hiçbir şeyi vermem, satarım," dedi.

"Evet efendim," dedi Cal. Dikkat kesilmişti, Will Hamilton'ın, kendisinden hoşlandığını da

seziyordu.

“Bir şeyi öğrenmek istiyorum, ama gerçeği istiyorum. Bana gerçeği söyleyecek misin?” dedi Will.

“Bilmiyorum,” dedi Cal.

“Bunu beğendim işte. Soruyu bilmeden ne söyleyebilirsin ki? İşte bunu beğendim. Namuslu ve zekice. Dinle... bir kardeşin var, baban onu senden daha çok mu seviyor?”

“Onu herkes sever,” dedi Cal. “Aron’u herkes sever.”

“Sen?”

“Şey efendim, en azından... evet, severim.”

“En azından’ı ne oluyor?”

“Bazen, onun aptal olduğunu düşünürüm, ama onu severim.”

“Peki, ya babanı?”

“Ona taparım.”

“Ve o, kardeşini senden daha çok sever.”

“Bilmiyorum.”

“Az önce, babanın kaybettiği parayı ona vermek istediğini söyledin. Neden?”

Cal’ın gözleri genellikle kuşkulu ve kısık bakardı, ama şimdi dikkatle açılmışlardı. Will’i kuşatmışlar, ta içine bakıyorlardı sanki. Cal, Will’in ruhuna ne kadar yaklaşılabilirse o kadar yaklaşmıştı.

“Babam iyi insandır. Ben onun kadar iyi olmadığım için, ona vermek istiyorum.”

“Bunu yaptığın zaman iyi olmayacak mısın?”

“Hayır,” dedi Cal. “Kötü düşüncelerim var benim.”

Will, bu kadar açık konuşan birine rastlamamıştı hiç. Bu açıklık karşısında sıkılganlığın eşiğine gelmişti. Bu örtülerinden arınmış içtenliği içinde, Cal’ın nasıl bir güvenlikle dolu olduğunu seziyordu. “Bir tek soru daha,” dedi. “Cevaplamasan da olur. Ben olsam cevaplamazdım. Sorum şu: Bu parayı kazanıp, babana verdiğini düşünelim. Aklından, babanın sevgisini satın almaya çalıştığın geçer miydi?”

“Evet efendim, geçerdi. Ve doğru da olurdu bu.”

“Bütün sormak istediğim buydu. Hepsi bu kadar.”

Will, öne doğru eğilip, ellerini terli alnına götürdü, şakakları küt küt atıyordu. Hiç bu kadar sarsıldığını hatırlamıyordu. Çal’ın içinde ise, dikkatle saklamaya çalıştığı bir zafer sevinci vardı. Kazandığını biliyordu. Duygularını belli etmemek için, başını önüne eğdi.

Will başını kaldırdı, gözlüklerini çıkardı ve nemlenmiş camlarını sildi. “Dışarı çıkalım,” dedi. “Arabayla şöyle bir dolaşırız.”

Will şimdi büyük bir Winton kullanıyordu, tabutu andıran kocaman, körüklü bir kaportası vardı arabanın, güçlü bir motor homurtusuyla çalışıyordu. Arabayı King City’nin güneyine, kentin dışına doğru sürdü. Bahar her yanda olanca gücüyle fışkırmıştı. Çayır kuşları, telgraf tellerinin üzerinden ortalığa türküler saçıyorlardı. Pico Blanco, karlı doruğuyla batıda dimdik duruyordu. Rüzgârı kesmek için dikilmiş okaliptüs ağaçları vadiyi boydan boya geçiyor, gümüş rengi taze yaprakları ışıl ışıl parlıyordu.

Trask’lerin arazisine sapan yan yola geldiklerinde Will, arabayı yolun kıyısına çekti. King City’den çıktıklarından beri konuşmamıştı. Büyük motor derin bir homurtuyla çalışıyordu.

Will, dimdik önüne bakarak, “Cal, benimle ortak olmak ister misin?” dedi.

“Evet efendim.”

“Parasız bir ortak almak istemem. Sana parayı borç olarak verebilirim, ama bu hiç de kazançlı olmaz senin için.”

“Para bulabilirim ben.”

“Ne kadar?”

“Beş bin dolar.”

“Sen? İnanmam.”

Cal, ses çıkarmadı.

“İnanıyorum,” dedi Will. “Borç olarak mı?”

“Evet efendim.”

“Ne kadar faizle?”

“Sıfır.”

“İyi dalga. Nereden bulacaksın?”

“Söyleyemem efendim.”

Will başını sallayıp güldü. İçi sevinçle dolmuştu.

“Belki aptallık ediyorum, ama sana inanıyorum. Aptal da değilimdir üstelik,” dedi. Marşa basıp motoru koyverdi. “Beni dinlemeni istiyorum. Gazeteleri okuyor musun?”

“Evet efendim.”

“Her an savaşa girebiliriz şu sıralar.”

“Öyle görünüyor.”

“Birçok kimse öyle düşünüyor. Şu andaki fasulye fiyatlarını biliyor musun? Yani, Salinas’ta yüz çuval fasulyeyi kaça satabilirsin?”

“Pek emin değilim ama, galiba kilosu sekiz sente.”

“Emin değilim ne demek! Nerden biliyorsun bunun böyle olduğunu?”

“Babamı, çiftliği işletmek üzere bana vermesi için inandırmaya çalışıyordum.”

“Anlıyorum. Ama senin çiftçilik yapmaya ihtiyacın yok. Sen, o iş için fazla zekisin. Babanın kiracısının adı Rantani. İsviçreli bir İtalyan, iyi bir çiftçi. Nerdeyse beş yüz dönüm toprağı işlemiş durumda. Eğer ona, kilo başına on sent garanti, tohumluk için de biraz avans verebilirsek, fasulye eker. Bunu, bu yöredeki bütün çiftçiler kabul eder. Böylece beş bin dönüm fasulye sağlayabiliriz.”

“Ama sekiz sentlik piyasada on sentlik fasulyeyi ne yapacağız? Oo, elbette, ama nasıl emin olabiliriz?”

“Ortak mıyız?” dedi Will.

“Evet efendim.”

“Evet Will.”

“Evet Will.”

“Beş bin doları ne zaman alabilirsin?”

“Gelecek çarşamba gününe kadar.”

“Uzat elini.” Tıknaz adamla, ince uzun, esmer çocuk törensi bir ciddilikle el sıkıştılar.

Will, Cal’ın elini bırakmadan, “Şimdi ortağız artık,” dedi. “İngiliz Alım Acentesiyle bir anlaşmam var. Quartermaster bölüğünde de bir arkadaşım var. Bulabildiğimiz bütün fasulyeleri, kilosu yirmi sente ya da daha yükseğine satabileceğimize eminim.”

“Ne zaman satabilirsiniz?”

“Bir şey imzalamadan satacağım. Şimdi gidip Rantani’yle görüşmek ister misin?”

“Evet efendim,” dedi Cal.

Will, gaza bastı ve büyük, yeşil araba tarlalara giden yola doğru atıldı.

Kırk İkinci Bölüm

Savaş, hep başkalarının başına patlar. Salinas'ta, Birleşik Devletler'in dünyadaki en büyük ve en güçlü devlet olduğunun farkındaydık. Her Amerikalı doğuştan silahşördü ve bir Amerikalı on düşmana bedeldi.

Villa'nın peşinden Mexico'ya yapılan Pershing seferi, kısa sürede bu ümitlerimizden birini yıkıverdi. Meksikalıların doğru dürüst ateş edemeyeceklerine, üstelik aptal ve tembel olduklarına iyice inanmıştık. Ama kendi C bölüğümüz, sınırdan yorgun ve bezgin bir halde döndüğünde, bunların hiçbirinin doğru olmadığını anladık. Meksikalılar, düpedüz iyi ateş edebiliyorlardı, Allah kahretsin! Ve Villa'nın adamları, bizim çocuklardan daha dayanıklı, daha savaşçıydılar. Ayda iki kez yapılan eğitim, bizimkileri pek öyle sağlamlaştıramamıştı. Meksikalıların, bizim kurmaydan daha iyi düşündüğü ve onu tuzağa düşürdüğü anlaşılıyordu. Meksikalılara müttefikleri ve dizanteri salgını da arka çıkınca, korkunç olmuşlardı. Bizim çocuklardan bazıları, yıllarca toplayamadılar kendilerini.

Meksikalılarla Almanlar arasında, nasılsa bir bağlantı kuramadık. Eski vatansever kibrimize yeniden kapıldık. Bir Amerikalı, yirmi Alman'a bedeldi. Bu böyle olduğuna göre, Kayzer'i dize getirmek için, biraz sertçe davranmamız yeterdi. O zaman, bizim işimize burnunu sokmaya cesaret edemezdi, ama etti. Başını kaldırıp gemilerimizi batıramazdı, ama batırdı. Aptala benziyordu, ama başardı. Böylece, onunla savaşmaktan başka çıkar yol kalmamıştı geriye.

Savaş, hiç değilse başlangıçta, başkaları içindi. Biz, ben, ailem ve arkadaşlarım, tribünlerde oturuyorduk. Oldukça heyecanlıydı. Savaşın, hep başkalarının başına geldiği nasıl doğruysa, hep başka birilerinin öldürüldüğü de doğruydu. Ya savaş tanrısı! Bu da doğru değildi. Korkunç telgraflar yağmaya başladı, herkesin erkek kardeşiydi ölenler. Burada, öfke ve gürültüden altı bin mil uzaktaydık, ama bu bile koruyamıyordu bizi.

Artık öyle pek eğlenceli olmuyordu. Özgürlük Kızları, beyaz şapkaları ve üniformalarıyla gösteriler düzenleyebilirlerdi artık. Amcamız 4 Temmuz nutkunu yeniden yazıp, tahvil satmakta kullanabilirdi. Okulda haki elbiseler giyip kampanya kasketleri takabilirdik. Fizik öğretmenimiz, silahların nasıl işlediğini anlatabilirdi bize. Fakat aman Tanrım, Marty Hopps ölmüş, küçük kız kardeşimizin ta üç yaşından beri âşık olduğu yakışıklı çocuk, sokağın karşı tarafında oturan Bergeslerin oğlu, paramparça olmuştu.

Ve sallanaraktan, ayaklarını sürüyerekten bavullarını taşıyan delikanlılar, Ana Cadde'den Güney Pasifik Karargâhına doğru, garip garip yürüyorlardı. Koyun gibiydiler. Salinas bandosu, 'Yıldızlar ve Çizgiler Sonsuza Kadar' marşını çalarak, onların önünden gidiyordu. Aileler, oğullarının yanında ağlaşarak yürürken, marş bir matem havasına bürünüyordu. Askerler, annelerine bakmazlardı. Bakamazlardı. Savaşın, bizim başımıza da geleceğini hiç düşünmemiştik.

Salinas'ın kahvehane ve barlarında fısıl fısıl konuşanlar vardı. Bunlar, askerin birinden gizlice bilgi elde etmişlerdi, işin doğrusunu söylemiyorlardı bize. Adamlarımız silahsız gönderiliyordu. Gemilerimiz batırılıyor ve hükümet bize bildirmiyordu. Alman ordusu, bizimkinden öylesine üstündü ki, en küçük bir şansımız bile yoktu. Kayzer'in akıllı biri olduğu söyleniyordu. Amerika'yı istila etmeye hazırlanıyordu. Ama Wilson, bunu söyler miydi hiç bize? Söylemezdi elbette. Ve bunları söyleyen leş kargaları, bir Amerikalının yirmi Alman'a bedel olduğunu söyleyenlerdi, aynı kişilerdi.

Yabancı üniformaları içinde yakışıklı İngilizler, küçük gruplar halinde dolaşıyor ve büyük paralar ödeyerek, piyasada ne var ne yok topluyorlardı. Bu İngilizlerin çoğu sakattı, ama yine de üniformalarını giyiyorlardı. Aldıkları şeyler arasında fasulye de vardı. Fasulye hem kolay taşınıyor,

hem de bozulmuyordu, üstelik insanlar onunla karınlarını iyice doyurabiliyorlardı. Çiftçiler, altı ay önce geçerli olan fiyat üzerinden anlaşma yaptıklarına pişmandılar. Fasulyenin kilosu yirmi beş sente çıkmıştı, üstelik de kolay kolay bulunmuyordu.

Halkın söylediği, Salinas Vadisi'nde söylenen şarkılar değişti. Başlangıçta, Helgoland'ı nasıl yakıp yıkacağımızı, Kayzer'i asıp yabancıların yaptıkları yıkımı nasıl temizleyeceğimizi dile getiren şarkılar çağırıyorduk. Sonra birden, "Savaşın kızılca kıyametinde Kızılhaç hemşiresi korkmaz durur. Her ülkenin gülüdür Kızılhaç hemşiresi," ve "Alo, santral, bana cenneti bağla, çünkü babam orada," şarkılarını söylemeye başladık. Bana kalırsa, ilk karambolde yüzüne bir yumruk yiyip, ondan sonra da kavganın bitmesini isteyen, sert, ama tecrübesiz bir çocuk gibiydik.

Kırk Üçüncü Bölüm

1

Yazın sonlarına doğru bir gün, Lee, koluna taktığı kocaman sepetle çarşıdan döndü. Salinas'a yerleştiklerinden beri Lee, muhafazakâr Amerikalılar gibi giyinmeye başlamıştı. Evin dışında her zaman siyah elbiseler giyiyordu. Yüksek yakalı ve kolalı, beyaz gömlekler kullanıyor, bir zamanlar senatörlerin sembolü olan, ince siyah boyunbağları takıyordu. Şapkaları da siyah, yuvarlak tepelikli ve düz kenarlıydı, üstü basılmamıştı, sanki başının üstünde toplanmış bir saç örgüsüne yer bırakmak için öyle yapılmıştı. Kusursuz bir görünüşü vardı Lee'nin.

Adam bir seferinde, Lee'nin giyimindeki bu yalın zenginliğe olan hayranlığını belirtmiş, Lee de gülümseyerek, "Böyle giyinmem gerek," demişti. "İnsanın, sizin kadar kötü giyinebilmesi için, çok zengin olması gerekir. Yoksullar iyi giyinmek zorundadırlar."

"Sen mi yoksulsun?" diye patlamıştı Adam. "Çok yakında bize kredi açacaksın nerdeyse."

"Olabilir," demişti Lee.

O gün öğleden sonra, Lee, kolunda taşıdığı ağır sepeti yere bıraktı. "Size, bir kış kavunu çorbası yapmaya çalışacağım," dedi. "Çin yemeğidir. Çin Mahallesi'nde bir kuzenim var, nasıl yapıldığını anlattı bana."

"Hiç akraban olmadığını sanıyordum," dedi Adam.

"Bütün Çinliler akrabadır, adları Lee olanlar ise, birbirlerine daha da yakındırlar," dedi Lee. "Kuzenim bir Suey Dong. Son zamanlarda, sağlığı için inzivaya çekildi, bu arada yemek pişirmesini de öğrenmiş. Kavunu bir tencereye koyup, tepesini dikkatlice kesip alıyorsunuz. İçine bütün bir tavuk koyuyorsunuz, ayrıca mantar, kestane, pırasa ve bir tutam da tarçın atıyorsunuz. Sonra kavunun tepesini üstüne koyup ve iki gün süreyle, mümkün olduğu kadar hafif ateşte pişiriyorsunuz. İyi bir şey olmalı."

Adam, sandalyesinde ayaklarım uzatmış, ellerini başının üzerinde kenetlemiş, tavana bakıp gülümsüyordu. "İyi Lee," dedi. "Fevkalade."

"Beni dinlemiyordunuz bile," dedi Lee.

Adam doğruldu. "Çocuklarını tanıdığını sanıyor insan, sonra bir bakıyorsun, hiç tanımadığının farkına varıyorsun."

Lee gülümsedi, "Bilmediğimiz bir yanlarını mı öğrendiniz?" diye sordu.

Adam kıkırdadı, "Bir rastlantı sonucu öğrendim," dedi. "Bu yaz Aron'un pek ortalıkta görünmediğinin farkındaydım. Ama dışarda oyun oynuyor sanıyordum onu."

"Oyun oynamak mı?" dedi Lee. "O yıllardır oynamıyor ki."

"Her neyse," dedi Adam. "Bugün, şu okuldaki Bay Kilkenny'ye rast geldim. O, benim haberim var sanıyormuş. Aron'un ne yaptığını biliyor musun?"

"Hayır," dedi Lee.

"Gelecek yılın bütün derslerini bitirmiş. Kolej sınavlarına girip, bir yıl kazanacak. Kilkenny de başaracağına inanıyor. Ne dersin bu işe?"

"Fevkalade," dedi Lee. "Neden yapıyor bunu?"

"Neden mi? Bir yıl kazanmak için."

"Neden bir yıl kazanmak istesin?"

"Allah kahretsin, tutku sahibi de ondan, Lee anlamıyor musun?"

“Hayır, hiçbir zaman da anlayamadım.”

“Aron bundan hiç söz etmedi. Kardeşinin de bilip bilmediğini merak ediyorum.

“Aron sürpriz yapmak istiyor sanırım. O, bunun sözünü edene kadar biz bir şey söylemeyelim.”

“Galiba haklısın. Biliyor musun Lee, onunla övünüyorum. Bu da beni sevindiriyor. Şimdi daha iyiyim. Cal’ın da biraz tutku sahibi olmasını isterdim.”

“Belki de vardır. Belki onun da böyle gizli bir tutkusu vardır.”

“Belki. Tanrı biliyor ya, onu da son zamanlarda pek görmüyorum. Onun, evden bu kadar uzaklaşmasını doğru buluyor musun?”

“Kendisini bulma çabasında o,” diye karşılık verdi Lee. “Bu kendi kendisiyle oynadığı saklambaç oyununun pek olağandışı bir şey olduğunu sanmıyorum. Bazı kimseler, yaşamları boyunca hep ebe kalırlar, umutsuzca ebe.”

“Bir düşün,” dedi Adam. “Bütün bir yılın dersleri. Bize söylediğinde, ona bir armağan vermeliyiz.”

“Altın bir saat.”

“Tamam, böyle bir saat alıp, içine yazı yazdırayım da hazır bulunsun. Acaba ne yazdırmalı?”

“Kuyumcu size söyler,” dedi Lee. “İki gün sonra, tavuğu çıkarıp kemiklerini ayıklıyorsunuz ve etlerini yine içine koyuyorsunuz.”

“Ne tavuğu?”

“Kış kavunu çorbası.”

“Onu koleje gönderecek kadar paramız var mı, Lee?”

“Biz tutumlu olur, o da pahalı zevkler edinmezse yeter.”

“Öyle şeyler yapmaz.”

“Ben de kendimi öyle sanırdım ... ama varmış,” dedi Lee. Sonra paltonun kolunu hayranlıkla süzdü.

2

St. Paul Episcopal Kilisesi papazına ait ev, bir sürü uzantısı olan kocaman bir yapıydı. Geniş aileli papazlar için yapılmıştı. Hiç evlenmemiş olan ve yalın zevkleri bulunan Bay Rolf, evin büyük bir bölümünü kapatmıştı, ama Aron çalışmak için bir yer istediğinde, ona büyük bir oda vermiş, çalışmalarında da yardımcı olmuştu.

Bay Rolf, Aron’u seviyordu. Yüzünün meleksi güzelliğini, pürüzsüz yanaklarını, dar kalçalarını, uzun ve düzgün bacaklarını beğeniyordu. Odada oturup, öğrenme çabasıyla gerilmiş yüzünü seyretmek hoşuna gidiyordu. Aron’un kendi evinde, düşünmeye pek elverişli olmayan bir ortam içinde neden çalışamadığını anlıyordu Bay Rolf. Aron’u kendi yetiştirmesi, manevi oğlu ve kiliseye armağanı olarak görüyordu. Onu dikkatle izliyor ve duru sulara doğru yönelttiğini seziyordu.

Tartışmaları uzun, içten ve kişisel oluyordu. “Beni yerdiklerini biliyorum,” dedi Bay Rolf. “Ama bazı insanlardan daha yüce bir kiliseye inanıyorum ben. Günah çıkarmanın, komünyon kadar önemli bir şart olmadığını kimse söyleyemez bana. Bak, benim bu sözüme mim koy. Bu geleneği yeniden canlandıracağım, ama yavaş yavaş, dikkatle.”

“Bir kilisem olduğunda, ben de yapacağım.”

“Bu iş büyük bir dikkat ister,” dedi Rolf.

“Keşke bizim kilisemizde de olsaydı,” dedi Aron. “Şey, şey... Augustin ya da Franciscanlarda

olduğu gibi. Şöyle inzivaya çekilecek bir yer. Bazen kendimi kirlenmiş duyuyorum. Kirden arınıp temize çıkmak istiyorum.”

“Neler duyduğunu biliyorum,” dedi Bay Rolf içtenlikle. “Ama bu konuda senin düşündüklerine katılmayacağım. Efendimiz İsa Hazretleri, papazlarının yeryüzüne hizmet etmekten geri durmalarını istemezdi sanırım. Öğretisini yayıp, hasta ve yoksul kişilere yardım etmemizi, hatta günahkârları yüceltmek için kendimizi nasıl pislik içine atmamızı bile istediğini bir hatırla. Verdiği örneği aynen sürdürmeliyiz.” Gözleri parlamaya, sesi vaaz verirkenki gibi boğuk boğuk çıkmaya başlamıştı. “Belki de bunu sana söylemem doğru değildir, ama söylediğim için bir övünç duyduğumu da sanma. Bunda da bir çeşit yüce zafer var. Son beş haftadır, gece ayinlerine bir kadın geliyor. Onu, koronun bulunduğu yerden görebileceğini sanmıyorum. Her zaman sol tarafta ve en arka sırada oturuyor, evet, onu sen de görebilirsin. Senin görüş açına da girer, evet onu görebilirsin. Bir tül takıyor ve ben gelenleri geçirmeye gidinceye kadar, kiliseden çıkmış oluyor.”

“Kim bu?” diye sordu Aron.

“Bunları da sana söylemem gerek. Belli etmeden biraz soruşturma yaptım. Ve dünyada aklıma gelmez, bir... şey... kötü ün yapmış bir evin sahibesiymiş.”

“Burada, Salinas’ta mı?”

“Evet, Salinas’ta.” Bay Rolf öne eğildi, “Aron, tiksintini görebiliyorum. Ama bunu yenmelisin. Efendimizi ve Tövbekar Fahişe Mary’yi unutma. Övünç duymadan, onu yüceltmeyi isterdim.”

“Buradan ne istiyor?” diye üsteledi Aron.

“Bizim vermek istediğimizi belki de... kurtuluşu. Çok dikkatli olmak gerekecek. Nasıl olacağını tasarlayabiliyorum. Sözlerime dikkat et... böyle insanlar utangaç olurlar. Günün birinde kapını vurulacak ve içeri alınması için izin isteyecek. O zaman Aron, bana akıl ve sabır vermesini isterim Tanrı’dan. Bana inanmalısın Aron... bu gerçekleştiğinde, yani günahkâr bir ruh ışığı aradığında, bir papazın tadabileceği en yüce ve en güzel an gelmiş olacaktır. Varlığımızın nedeni bu, Aron. Bu bizim görevimiz.”

Bay Rolf, soluğunu güçlükle düzenleyebiliyordu. “Tanrı’dan, başarısızlığa uğramamamı dilerim!” dedi.

3

Adam Trask, savaşı, şimdi şöyle böyle hatırlayabildiği, kendisinin de katıldığı, Kızılderililere karşı yapılan o küçük seferler olarak düşünüyordu. Kimse, bu büyük genel savaş konusunda bir şey bilmiyordu. Lee, geçmişin dokusu arasında geleceğin biçimini çıkarabilmek için Avrupa tarihi okuyordu.

Liza Hamilton, ağzında küçük ve kısık bir gülümsemeyle öldü ve yüzünün rengi uçunca, elmacık kemiklerinin ne kadar çıkık olduğu o zaman görüldü.

Adam, Aron’un sınavlarıyla ilgili haberi sabırsızlıkla bekliyordu. Som altından yapılmış saat, komodinin üst çekmecesinde, mendillerin altında bekliyordu. Adam, saati kuruyor ve kendi saatiyle karşılaştırarak, doğru gidip gitmediğine bakıyordu.

Lee’ye de gereken söylenmişti. Haberin verildiği akşam, hindi ve pasta pişirecekti.

“Duyunca, bunu kutlamak isteyeceğiz,” dedi Adam. “Şampanyaya ne dersin?”

“Çok iyi olur,” dedi Lee. “Hiç Von Clausewitz okudunuz mu?”

“O da kim?”

“Pek ağırbaşlı bir yazar değil. Şampanya bir şişe mi olacak?”

“Evet, o kadarı yeter, yalnızca şerefe kaldırmak için. İşe kutlama havası versin.” Adam, Aron’un başarısızlığa uğrayabileceğini hiç düşünmüyordu.

Bir öğleden sonra, Aron gelip Lee’ye sordu. “Babam nerede?”

“Tıraş oluyor.”

“Bu akşam yemeğe gelmeyeceğim,” dedi Aron.

Banyoda, babasının ardında durup, Adam’ın aynadaki yüzü sabunlu görüntüsüne bakıyordu. “Bay Rolf beni yemeğe davet etti,” dedi.

Adam, makinesini, katlanmış bir tuvalet kâğıdına sildi. “Çok iyi,” dedi.

“Banyo yapabilir miyim?”

“Bir dakikaya kadar biter benim işim,” dedi Adam.

Aron salondan, iyi geceler diyerek çıktıktan sonra, Cal ve Adam onun ardından baktılar. “Benim kolonyamı kullanmış,” dedi Cal. “Kokusunu hâlâ duyuyorum.”

“Önemli bir davet olmalı,” dedi Adam.

“Kutlamak istemesini kınamam doğrusu” dedi Cal. “Güç bir iş başardı.”

“Kutlamak mı?”

“Sınavları. Size söylemedi mi? Başardı.”

“A elbette... sınavları!” dedi Adam. “Evet söyledi. Büyük bir iş. Onunla övünüyorum. Ona bir altın saat almalıyım.”

Cal öfkelenmişti. “Size söylemedi!” dedi.

“Ah, elbette söyledi. Bu sabah söyledi.”

“Bu sabah bilmiyordu,” dedi Cal ve ayağa kalkıp dışarı çıktı.

Artan karanlıkta hızlı hızlı yürümeye başladı. Central Avenue’yü geçti, parkı, Stonewall Jackson Smart’ın evini de geçti, sokak lambalarının bittiği, yolun toprak köy yoluna dönüştüğü yere kadar yürüdü.

Saat onda, mektup atmak üzere çıkan Lee, onu verandanın en alt basamağında otururken buldu. “Ne oldu sana?” diye sordu.

“Bir yürüyüşe çıktım.”

“Aron’a ne oldu?”

“Bilmiyorum.”

“Birine kini varmış gibi görünüyor. Benimle postaneye kadar yürümek ister misin?”

“Hayır.”

“Neden burada oturuyorsun?”

“Onu eşek sudan gelinceye kadar döveceğim.”

“Yapma,” dedi Lee.

“Neden yapmayayım?”

“Çünkü yapabileceğini sanmıyorum. Seni boğazlar.”

“Galiba haklısın,” dedi Cal. “Orospu çocuğu!”

“Sözlerine dikkat et.”

Cal güldü. “Seninle birlikte geleceğim galiba,” dedi.

“Von Clausewitz okudun mu hiç?”

“Adını ilk olarak duyuyorum.”

Aron eve döndüğünde, bu sefer de onu merdiven başında oturup bekleyen Lee oldu. “Seni bir çatışmadan kurtardım,” dedi. “Otur şuraya.”

“Yatmaya gideceğim.”

“Otur! Seninle konuşmak istiyorum. Sınavları başardığını babana neden söylemedin?”

“Anlamazdı ki.”

“Sen kaşınıyorsun.”

“Bu çeşit konuşmalardan hoşlanmam.”

“Ne diye böyle konuştum sanıyorsun? Ağzımı bozmam bir rastlantı değil. Aron, baban bugün için yaşıyordu.”

“Nasıl öğrenmiş bunu?”

“Senin kendin söylemen gerekirdi.”

“Seni ilgilendirmez.”

“Git, uyuyorsa da uyandır onu, uyuduğunu sanmıyorum ya.

Bunu ona söylemeni istiyorum.”

“Yapmayacağım. ”

Lee sesini alçalttı. “Aron, sen hiç ufak tefek bir adamla, senin yarın kadar bir adamla dövüşmek zorunda kaldın mı?”

“O da ne demek?”

“Dünyanın en tatsız şeylerinden biridir. Duramaz, sen de ona yumruk atmak zorunda kalırsın, bu daha da berbat olur. O zaman başın belaya girer.”

“Neden söz ediyorsun sen?”

“Eğer sana söylediğimi yapmayacak olursan Aron, seninle dövüşeceğim. Ne gülünç değil mi?”

Aron geçip gitmek istedi, ama Lee önüne dikildi onun. Küçücük yumruklarını sıkmıştı. Duruşu ve aldığı tavır öyle gülünçtü ki, kendisi de gülmeye başladı. “Nasıl yapacağımı bilemiyorum ama, deneyeceğim,” dedi.

Aron, sinirli sinirli önünden çekildi onun. Sonra basamaklara oturunca, Lee derin derin içini çekti. “Tanrıya şükür, geçti,” dedi. “Pek berbat olacaktı yoksa. Bana bak Aron, sana ne oldu böyle, bana da söyleyemez misin? Eskiden her şeyini söylerdin bana.”

Aron, birden patladı. “Buradan gitmek istiyorum. Pis bir yer burası.”

“Hayır, pis değildir. Öbür kentler gibidir.”

“Ben buraya ait değilim. Keşke hiç gelmeseydik buraya. Bana ne oluyor bilmiyorum. Gitmek, uzaklaşmak istiyorum.” Sesi, iniltiye dönüşmüştü.

Lee, Aron’u avutmak için, kolunu omzuna doladı. “Büyüyorsun. Belki ondandır,” dedi alçak sesle. “Kimi zaman öyle geliyor ki bana, dünya bizi en güçlü sınava bu sıralarda çekiyor. Kimi zaman gözlerimizi içimize çevirip kendimizi dehşetle seyrederiz. Ama daha da kötüsü var, herkesin de bizi gördüğünü sanırız. Kötülükler ve kirler çok iğrenç, saflık ise pırıltılı bir beyazlık olarak görünür. Aron, bütün bunlar da geçecek. Birazcık sabret, hepsi geçecek. Bu seni rahatlatmıyor biliyorum, çünkü inanmıyorsun, ama senin için şu anda yapabileceğim tek şey bunu söylemek. Her şeyin, şimdi senin sandığın gibi ne çok iyi, ne de çok kötü olduğunu anlamaya çaba göster. Evet, sana yardım edebilirim. Şimdi git yat, sabahleyin de erkenden kalkıp, babana sınavlarından söz et. Heyecanla anlat. O senden daha yalnız. Çünkü üzerine düşler kurabileceği bir geleceği yok. Hareketlerle anlat. Samuel Hamilton öyle derdi. Gerçekmiş gibi davran, belki de gerçek olur. Hareketlerle anlat. Yap bunu. Şimdi git yat, ben pasta yapacağım. Kahvaltı için. Ha, Aron, baban yatağının üzerine senin için bir armağan bıraktı.”

Kırk Dördüncü Bölüm

1

Aron koleje gittikten sonradır ki, Abra onun ailesini yakından tanıyabildi. Aron'la Abra, kendilerini başkalarından yalıtmışlardı. Aron gidince, Abra öbür Trask'lere bağlandı. Adam'a, kendi babasından daha çok güvendiğini, Lee'yi babasından daha çok sevdiğini anladı.

Cal konusunda bir yargıya varamıyordu. Kendisini kimi zaman kızgınlık, kimi zaman acı, kimi zaman da merak duygularıyla sarsıyordu. Kendisiyle sonu gelmez bir yarışa girmiş gibiydi. Abra, onun kendisinden hoşlanıp hoşlanmadığını bilmiyordu, bu yüzden de hoşlanmıyordu ondan. Trask'leri ziyarete gittiğinde, kendisine gizli gizli bakan, yargılayan, öven, düşünen ve bunları yaparken de Abra kendisini yakaladı mı gözlerini kaçıran Cal'ın evde olmadığını görünce rahatlıyordu.

Abra, düzgün, sağlam ve güzel göğüslü bir kızdı, gelişmiş ve hazır... gününü bekliyordu. Okuldan sonra Trask'lerin evine gidip, Lee'ye, Aron'un günlük mektubundan bölümler okumayı alışkanlık edinmişti.

Aron, Stanford'da yalnızdı. Mektuplarında, sevgilisine duyduğu özlem buram buram tütüyordu. Bir aradalarken birbirleri için olağandılar, ama böyle doksan mil uzaklaşınca iş değişmişti. Aron ona kolejden her gün ateşli aşk mektupları yazıyordu. Kendisini çevresindeki hayattan yoksun bırakıyordu. Çalışıyor, yemek yiyor, uyuyor ve Abra ya mektup yazıyordu, bütün yaşantısı buydu.

Abra, öğleden sonraları Lee ile mutfakta oturup fasulye soymaya ya da bezelye ayıklamaya yardım ediyordu. Bazen tatlı yapıyor ve sık sık, yemek için eve gitmektense, orada kalmayı yeğliyordu. Lee ile konuşamayacağı hiçbir konu yoktu. Babası ve annesiyle konuşabildiği pek az şey vardı, bunlar da soluk, cansız ve çoğu zaman pek de gerçek olmayan şeylerdi. Bu konuda da Lee farklıydı yine. Abra, Lee've ancak gerçekleri söylemek istiyordu, hatta neyin doğru olduğuna karar veremediği zamanlar bile.

Lee, hafifçe gülümseyerek durur, sonra o narin, küçük elleri, sanki bağımsız yaratıklarmış gibi, yaptığı işin üzerinde uçuşmaya başlardı. Abra, yalnızca kendisinden söz ettiğinin farkında değildi. Kimi zaman, o konuşurken, Lee'nin kafasının içi, dolaşmaya çıkmış bir köpek gibi gidip gelir, sonra yine uzaklaşırdı ve Lee, zaman zaman bir hımlama sesi çıkararak başını sallardı.

Lee, Abra'yı seviyor, onda sağlamlık, iyilik ve bir sıcaklık buluyordu. Yüzündeki çizgilerde hem çirkinlik, hem de aşırı güzellik ve erkeksi bir sağlamlık vardı. Lee, o konuşurken kendi düşüncelerine dalar, kendi ırkı olan Kantonluların düzgün, yuvarlak yüzlerini düşünürdü. Zayıf olsalar da yine ay yüzlüydüler. Lee'nin o türlü güzelliği sevmesi gerekirdi, çünkü güzellik biraz da kendimize benzer, ama Lee bunu sevmezdi. Çinli güzelliğini düşününce, Mançuların demirden ve saldırgan yüzleri gelirdi gözünün önüne. Egemenlik ve tartışılmaz üstünlük duyguları taşıyan insanların küstah ve baş eğmez yüzleri.

"Belki de hep vardı," dedi Abra. "Bilmiyorum. Babasından pek fazla söz etmezdi. Bay Trask şu -hani biliyorsunuz- şu marul işini çıkardıktan sonraydı. Aron o zaman öfkelenmişti."

"Neden?" diye sordu Lee.

"Arkadaşları onunla alay ediyorlardı."

Lee'nin bütün dikkati toplanıverdi. "Aron'la mı alay ediyorlardı? Neden onunla? Onun bu işle hiç ilgisi yoktu ki."

“O öyle sanıyordu. Benim ne düşündüğümü bilmek ister misiniz?”

“Elbette,” dedi Lee.

“Şöyle düşündüm ben, ama tam olarak karar vermiş değilim daha. Sanırım kendini her zaman sakat gibi görüyordu, belki de tamamlanmamış, eksik, annesi olmadığı için.”

Lee’nin gözleri bir an faltaşı gibi açıldı, sonra yine kapandı. Başını salladı. “Anlıyorum. Cal için de aynı şeyi düşünüyor musun?”

“Hayır.”

“Öyleyse neden yalnız Aron?”

“İşte bunun nedenini çıkaramadım daha. Belki bazı insanlar, birtakım şeylere başkalarından daha çok gerek duyarlar. Ya da bazı şeylerden daha çok nefret ederler. Babam, şalgamdan nefret eder sözgelişi. Her zaman nefret etti. Hiç nedeni yok. Şalgamlar onu deli eder, ama gerçekten deli eder. Bir gün annemin... nasıl söylesem... tepesi attı. Bir tavaya şalgam doğradı, üzerine bol biber ekti, peynir koydu ve nar gibi kızarttı. Babam, ne olduğunu sormadan, tabağın yarısını midesine indirdi. Annem, yediğinin şalgam olduğunu söyleyince, birden tabağı yere fırlatıp, dışarı çıktı. Annemi hiçbir zaman da bağışlamadı diyebilirim.”

Lee kıkırdadı. “Anneni, yediğinin şalgam olduğunu söylediği için bağışlayabilir baban. Ama Abra, babanın sorduğunu, annenin de başka bir şey söylediğini ve babanın da hoşlanıp bir tabak daha yediğini düşün. Ve sonra da gerçeği öğrenmiş olsun. İşte o zaman anneni öldürebilirdi belki de.”

“Sanırım öyle. Her neyse, Aron, bir anneyi Cal’dan daha çok gereksiyordu. Ve sanırım bunun için, babasını her zaman suçladı.”

“Neden?”

“Bilmiyorum. Bana öyle geliyor.”

“Daha buradasın, değil mi?”

“Kalmamalı mıyım?”

“O da ne demek? Tabii ki kal.”

“Tatlı yapayım mı?”

“Bugün değil. Tatlımız daha bitmedi.”

“Ne yapabilirim?”

“Biraz un eleyebilirsin. Yemeğe kalacak mısın?”

“Hayır. Bir yaş günü partisine gideceğim, teşekkür ederim. Gerçekten, papaz olacak mı dersiniz?”

“Nasıl bilebilirim?” dedi Lee. “Belki de yalnızca aklından geçiriyordur.”

“İnşallah olmaz,” dedi Abra ve söylediği şeye şaşırıp kalarak, ağzını sımsıkı yumdu.

Lee, ayağa kalkıp hamur tahtasını çıkardı. Üzerine kırmızı eti ve eleği koydu. “Bıçağın tersini kullan,” dedi.

“Biliyorum,” dedi Abra. Az önce söylediklerini Lee’nin duymamış olmasını diliyordu.

Ama Lee sordu. “Neden onun papaz olmasını istemiyorsun?”

“Bunu söylememem gerek.”

“Söylemek istediğin her şeyi söylemelisin. Açıklama yapma zorunda değilsin.” Lee sandalyesine yine oturdu. Abra, etin üzerine un eleyip, büyük bir bıçakla dövmeye koyuldu. Tap, tap... ‘böyle konuşmamalıyım...’ tap, tap.

Lee, kızı kendi haline bırakmak için başını çevirdi.

“Her şeyde aşırıya kaçıyor,” dedi Abra, eti dövmeye devam ederek. “Kilise mi dedin, mutlaka Yüksek Kilise olmalı. Geçenlerde, papazların nasıl evlenmemeleri gerektiğinden söz ediyordu.”

“Son mektubunda hiç de öyle bir hava yoktu,” dedi Lee.

“Biliyorum, bu dediğim daha önceydi.” Abra, eti dövmeyi bıraktı. Gencecik yüzü, şaşkın bir acıyla doldu. “Lee, ben ona layık değilim,” dedi.

“Ne demek istiyorsun yani?”

“Şaka etmiyorum Lee. Düşündüğü ben değilim onun. O hayalinde birisini yarattı ve benim kalıbımı ona geçirdi. Ben öylesi değilim, hayalinde yaşattığına benzemiyorum ben.”

“Peki hayalindeki nasıl?”

“Saf!” dedi Abra. “Tamamen saf. Pırıl pırıl… hiç lekesiz. Ben öyle değilim.”

“Hiç kimse değildir.”

“Beni tanımıyor. Beni tanımak bile istemiyor. Onun istediği o… bembeyaz hayalet.”

Lee, ağzında bir bisküvi geveleyerek, “Ondan hoşlanıyor musun?” diye sordu. “Daha çok gençsin, ama bunun pek önemi yok galiba.”

“Elbette hoşlanıyorum ondan. Onun karısı olacağım. Üstelik, onun da beni sevmesini istiyorum. Ama benim hakkımda bir şey bilmeyince, beni nasıl sevebilir? Beni tanıdığını sanırdım. Ama şimdi bundan çok kuşkuluyum.”

“Belki de çok sürmeyecek bir bunalım geçiriyordur. Sen akıllı bir kızsın, hem de çok akıllı. Senin kalıbın geçirilmiş o kız gibi olmaya çalışsan, çok güç bir iş mi bu?”

“Hayalinde yarattığı kızda olmayan bir şeyi bende görecek diye hep korkuyorum. Ya delireceğim, ya korkumu açığa vuracağım ya da böyle bir şey olacak işte, o da anlayacak,”

“Belki öyle olmaz,” dedi Lee. “Ama Zambak Kız saflığıyla, Meryem Ana gibi yaşamak güç olmalı. İnsanlar kimi zaman da kötü kokular saçarlar.

Abra, masaya doğru ilerledi. “Lee, isterdim ki…”

“Dikkat et, yere un döküyorsun. Ne isterdin?”

“Bu da düşündüklerimden biri. Galiba, Aron annesi olmadığı için düşünebildiği en iyi şeylerin hepsinin annesinde var olduğunu düşünmüş.”

“Olabilir. Ve şimdi de hepsini sende var sayıyor.” Abra ona bakakaldı. Parmakları bıçağın üstünde dikkatle gidip geliyordu. “Ve sende üstüne yığılan bu yükü silkip atmak isterdin.”

“Evet.”

“Ya o zaman senden hoşlanmazsa?”

“Bunu denemek isterdim,” dedi Abra. “Kendi kendim olmak daha iyi.”

“Başkalarının işine de benim kadar burnunu sokan kimse görmedim. Üstelik hiçbir konuda da son kararı verecek bir insan değilimdir. O eti dövecek misin, yoksa ben mi döveyim?”

Abra, eti yeniden dövmeye koyuldu. “Daha liseyi bitirmeden, bu kadar ciddi olmak gülünç mü sence?”

“Başka nasıl olabilir, bilemiyorum. İnsanın gülüp geçme huyu sonradan gelir, tıpkı akıl dişi gibi. Hele kendine gülebilme huyu en sonunda, ölümle çılgın bir yarışa girdikten sonra gelir ve bazen gülmeye zamanı da kalmaz insanın.”

Abra, daha hızlı dövmeye başladı, sinirli ve tedirgin bir hal geldi üzerine. Lee, beş tane kuru fasulyeyle masanın üzerinde şekiller çiziyordu. Düz çizgi, açı, çember.

Bıçağın vuruşu durdu. “Bayan Trask yaşıyor mu?”

Lee’nin parmağı bir süre havada asılı kaldı. Sonra yavaşça, bir fasulyeyi oynatarak, O harfini Q’ya çevirdi. Abra’nın kendisine baktığını biliyordu. Hiç bakmadan biliyordu ki, Abra’nın yüzü şimdi, sorduğu soru karşısında panik içindeydi. Kafası, kapana yeni kısılmış bir fare gibi, çılgınca işlemeye koyuldu. İçini çekti ve çabalamayı bıraktı. Yavaşça dönüp, Abra’ya baktı. Kızın yüzü, tam düşündüğü gibiydi.

“Bir sürü şey konuştuk,” dedi Lee, renksiz bir sesle. “Bu arada benden söz açtığımızı hiç

hatırlamıyorum. Hiç.” Utangaç utangaç gülümsedi. “Abra, sana kendimden söz edeyim biraz. Ben bir uşağım. Yaşlıyım ve Çinliyim. Bu üçünü biliyorsun. Yorgunum ve korkağım.”

“Hiç de değilsindir...” dedi Abra.

“Sus,” dedi Lee. “Öylesine korkağım ki, hiç kimsenin işine bulaşmak istemiyorum artık.”

“Ne demek istiyorsun?”

“Abra, baban şalgamdan başka bir şeye de ifrit olur mu?”

Abra’nın yüzü inatla gerildi. “Sana bir soru sordum.”

“Ben duymadım.” Lee bunu hafif bir sesle söylemişti. Sonra sesi yeniden güvenle çıkmaya başladı. “Soru sormadın Abra.”

“Sanırım, çok genç olduğumu düşünüyorsun...” diye başladı Abra.

Lee onun sözünü kesti. “Bir zamanlar, deneye, öğrenmeye ve güzelliğe karşı başarıyla direnen bir kadına hizmet etmiştim. Eğer altı yaşında olsaydı, ana babasını umutsuzluğa düşürürdü. Ama otuz beş yaşındayken, para ve çevresindeki insanların yaşamını yönetme imkânı verilmişti ona. Hayır Abra, yaşın bununla ilgisi yok. Eğer söyleyecek şeyim olsaydı sana söylerdim.”

Kız ona gülümsedi. “Ben akıllıyımdır,” dedi. “Aklımı kullanmamı ister misin?”

“Tanrım, yardım et bana, hayır!” diye karşı çıktı Lee.

“Öyleyse benim bulup çıkarmamı istemiyorsun?”

“Beni karıştırmadığın sürece ne istersen yap, beni ilgilendirmez. Sanırım her adamın, ne kadar küçük ve önemsiz olursa olsun, yine taşıyabileceği kadar günahı vardır. Benim de, bana yetecek kadar günahım var. Belki bazılarına oranla pek o kadar hatırı sayılır günahlar değildirler, ama benim için yeteri kadar önemlidirler yine de. Ne olur, beni bağışla.”

Abra, masanın üzerinden uzanıp, unlu parmaklarıyla Lee’nin eline dokundu. Elinin üzerindeki sarı deri, gergin ve parlaktı. Abra’nın parmaklarının bıraktığı beyaz, unlu izlere baktı.

“Babam bir erkek çocuk bekliyormuş,” dedi Abra. “Sanırım şalgamlardan ve kızlardan nefret ediyor. Herkese, bana bu çılgınca adı neden koyduğunu anlatır. Ve başka birini istediğim halde, Abra geldi, der.”

Lee, ona gülümsedi. “Öyle tatlı bir kızsın ki, eğer yarın yemeğe gelirsen, senin için şalgam alacağım.”

Abra yavaşça, “Yaşıyor mu? diye sordu.

“Evet,” dedi Lee.

Ön kapı çarparak kapandı ve Cal mutfağa girdi. “Merhaba Abra,” dedi. “Lee, babam evde mi?”

“Hayır, daha gelmedi. Neden öyle ağzın kulaklarında senin?”

Cal ona bir çek uzattı. “Al, bu senin,” dedi.

Lee, çeke baktı. “Faiz istememiştim,” dedi.

“Böylesi daha iyi. Yine ödünç almak gerekebilir.”

“Nerden kazandığını söylemeyecek misin bana?”

“Hayır. Şimdilik söylemeyeceğim. İyi bir düşüncem var...” Abra’ya göz kırptı.

“Benim gitmem gerek,” dedi Abra.

“Abra da katılabilir pekâlâ,” dedi Cal. “Şükran Günü’nde yapmayı tasarlamıştım. Abra burada olacak, belki Aron da eve dönmüş olur.”

“Ne yapacaksın?”

“Babama bir armağanım var.”

“Nedir?” diye sordu Abra.

“Söylemem. O zaman öğrenirsin.”

“Lee biliyor mu?”

“Evet, ama o da söylemez.”

“Seni hiç bu kadar neşeli gördüğümü hatırlamıyorum,” dedi Abra. “Şimdiye kadar neşeli gördüğümü de hiç hatırlamıyorum ya.” Ona karşı, içinde bir sıcaklık duymuştu birden.

Abra gittikten sonra, Cal oturdu. “Ona Şükran Günü yemeğinden önce mi, yoksa sonra mı vermeli armağanı, kararsızım,” dedi.

“Sonra verirsin,” dedi Lee. “Gerçekten para kazandın mı?”

“On beş bin dolar.”

“Namusunla mı?”

“Çalıp çalmadığımı mı öğrenmek istiyorsun?”

“Evet.”

“Namusumla kazandım,” dedi Cal. “Aron için şampanya almıştık. Yine şampanya alacağız. Belki yemek odasını da süsleriz. Abra yardım eder belki.”

“Babanın bu parayı gerçekten istediğine emin misin?”

“Neden istemesin?”

“Umarım haklısındır,” dedi Lee. “Okul nasıl gidiyor?”

“Pek iyi değil. Artık Şükran Günü’nden sonra işi sıkı tutarım,” dedi Cal.

2

Ertesi gün, okuldan dönüşlerinde, Abra acele ederek Cal’a yetişti.

“Merhaba Abra,” dedi Cal. “İyi tatlı yapıyorsun doğrusu.”

“Geçen seferki biraz kuru olmuştu. Kaymağını biraz daha çok koymak gerek.”

“Lee sana bayılıyor. Ona ne yaptın böyle?”

“Lee’yi seviyorum,” dedi Abra. Sonra, “Sana bir şey sormak istiyorum, Cal,” dedi.

“Evet?”

“Aron’un derdi ne?”

“Ne demek istiyorsun?”

“Sanki yalnız kendisini düşünüyor.”

“Bunun yeni olduğunu sanmıyorum. Onunla kavga mı ettin?”

“Hayır. Şu, kiliseye kapanıp evlenmeme düşüncesini ortaya attığında, onunla kavga etmeye çalıştım, ama o yanaşmadı.”

“Seninle evlenmemek mi? Bunu düşünemiyorum bile.”

“Cal, şimdi aşk mektupları yazıyor, ama bana değil.”

“Öyleyse kime?”

“Kendi kendisine yazıyor sanki.”

“Söğüt ağacı konusundaki şeyleri biliyorum,” dedi Cal.

Abra şaşırmış görünmedi. “Öyle mi?” dedi.

“Aron’a çok mu kızgınsın?”

“Hayır, kızgın değilim. Yalnız onu bulamaz oldum. Tanıyamıyorum onu.

“Biraz sabret,” dedi Cal. “Belki bir bunalım geçiriyordur.”

“Yine eskisi gibi olup olamayacağını merak ediyorum. Bunca zamandır yanılmış olabilir miyim

dersin?”

“Ben nerden bileyim?”

“Cal,” dedi Abra. “Geceleri geç saatlerde evden çıkıp... şey... kötü evlere bile gittiğin doğru mu?”

“Evet,” dedi Cal. “Doğru. Aron mu söyledi sana?”

“Hayır, Aron değil. Oralara neden gidiyorsun peki?”

Cal, Abra’nın yanında yürümeye devam etti, ama karşılık vermedi.

“Söyle bana,” dedi Abra.

“Ne oluyor sana?”

“Kötü olduğun için mi?”

“Sana nasıl geliyor?”

“Ben de iyi değilim,” dedi Abra.

“Sen çılgınsın. Aron senin içinden söküp atacaktır bunları.”

“Yapar mı dersin?”

“Elbette,” dedi Cal. “Yapması gerek.”

Kırk Beşinci Bölüm

1

Joe Valery, ortalığı gözetleyip, kulak kabartarak, kendi deyimiyle ‘başını uzatmadan’ geçiriyordu günlerini. İçindeki nefret duyguları yavaş yavaş büyümüştü -onu ihmal eden bir annesi ve kendisini arada bir kırbaçlayıp yüzüne tüküren bir babası vardı. İçinde biriktirdiği kini, kendisini yola getirmeye çalışan öğretmenine, ardına düşen polise ve vaaz vermeye kalkışan papaza yöneltmesi güç olmamıştı. İlk karşılaştığı komiser daha ona hakaret etmeden önce bile, o, çevresinde tanıdığı herkese karşı yoğun bir nefret duvarı örmüştü kendisinde.

Nefret tek başına barınamaz. Sevgiyi de bir tetik, bir itici, bir uyarıcı olarak taşıması gerekir. Bu yüzden Joe da, daha çok gençken, kendi kendisine karşı, koruyucu bir sevgi geliştirdi. Joe, içindeki Joe’yu yatıştırıp, pohpohlayıp, yüceltiyordu. Joe’yu düşman dünyadan korumak için, çevresini duvarlarla çevirdi. Ve zamanla Joe, suç işlemez biri haline geldi. Joe’nun başı derde mi girmişti, bunun nedeni bütün dünyanın ona karşı öfkeli bir komplo kurmasıydı. Ve Joe dünyaya mı saldırıyordu, öç almak içindi bu ve onlar da pekâlâ hak ediyorlardı bunu... orospu çocukları. Joe, kendine karşı olan bu sevgisine, elinden geldiği kadar özen gösteriyordu. Şöyle sıraladığı birtakım kurallar geliştirmişti:

1. Kimseye inanma. Piçler senin peşinde.
2. Ağzını sıkı tut. Belaya girme.
3. Kulakların kirişte olsun. Ağızlarından bir şey kaçırırlarsa, yakala ve bekle.
4. Herkes orospu çocuğudur ve ne yaparsan yap onlar hak etmişlerdir bunu.
5. Her şeye dolaylı olarak yaklaş.
6. Hiçbir kadına, hiçbir şeyde güvenme.
7. Yalnızca paraya inan. Herkes ister onu. Herkes onun için canını verir.

Daha başka kuralları da vardı, ama onlar bu yukardakilerin geliştirilmiş biçimleriydi yine. Kurduğu bu düzen çalışıyordu, başkasını da bilmediğine göre, başkalarıyla karşılaştırma imkânı da yoktu. Akıllı olmak gerektiğini biliyordu. Ve kendisini de akıllı sanıyordu. Birinden bir şey kopardı mı, akıllıca bir iş yapmış demekti; eğer başaramazsa, şansının kötülüğü yüzündendi. Öyle pek başarılı sayılmazdı ama zaten pek az çaba gösteriyordu. Kate onu yanında alıkoyuyordu, çünkü onun, iyi para ödenirse ya da korkutulursa, yapmayacağı şey olmadığını biliyordu. Kate onun hakkında yanılmıyordu. İşinde de Joe gibi biri gerekliydi.

Kate’le çalışmaya başladığı ilk günler, kendisine geçim kapısı açan birtakım zayıflıkların -boş gururun, şehvetin, kaygının, vicdanın, tutkunun, sinir nöbetlerinin- kadın olduğuna göre onda da bulunduğunu biliyordu. Ama bu zayıf noktalar onda bulunduğu halde, onları bulup çıkaramaması, Joe’yu müthiş etkiledi. Bu kadın bir erkek gibi düşünüp davranıyordu, hatta erkekten daha sert, daha çabuk ve daha akıllıca.

Bu arada, Joe birkaç yanlış yaptı. Kate onun burnunu iyice sürttü. Joe, ona karşı, korkuya dayanan bir hayranlık duymaya başladı.

Bazı şeyleri geçiştiremeyeceğini anladığında, hiçbir şeyi geçiştiremeyeceğine inanmaya başladı. Kate, onu köleye çevirdi, tıpkı kızlara yaptığı gibi. Kate, onu besledi, giydirdi, emir verdi ve cezalandırdı.

Joe, onun kendisinden daha zeki olduğunu bir kez kabullenince, herkesten daha zeki olduğuna

inanması da güç olmadı. Onun, iki büyük erdeme sahip olduğuna inanıyordu: Akıllıydı ve dizginleri hep elinde tutuyordu, bundan iyisi can sağlığıydı. Joe, onun dalavereli işlerini seve seve yapıyordu. Yapmamaya da korkuyordu zaten. Kate hiç yanılmaz, diyordu Joe. Ve onunla birlikte çalışırsan seni korur. Bu, düşünce sınırlarını aşıp, bir alışkanlık halini aldı. Ethel'i eyalet sınırlarından defetmek yalnızca bir günlük bir işti. Bu Kate'in işiydi ve Kate akıllıydı.

2

Artrit ağrıları artınca, Kate uyuyamazdı. Eklem yerlerinin kalınlaşıp düğümlendiğini duyardı nerdeyse. Bazen başka şeyler düşünmeye, hatta tatsız şeyler düşünmeye çalışır, böylece kafasından acıyı ve çarpılmış parmaklarını uzaklaştırmak isterdi. Bazen de, uzun zamandır görmediği bir odadaki bütün ayrıntıları hatırlamaya çalışırdı. Kimi zaman gözlerini tavana diker, uzun uzun rakam sütunlarını akıldan toplamaya uğraşırdı. Kimi zaman da anılarından yararlanırdı. Bay Edwards'ın yüzünü, elbiselerini, kol düğmelerine kazınmış yazıları getirirdi gözünün önüne. Hiç dikkat etmemişti, ama 'Excelsior' yazılı olduğunu biliyordu.

Geceleri sık sık Faye'i düşünürdü. Gözlerini, saçlarını, sesinin tonunu, ellerinin nasıl uçuştuğunu ve başparmağındaki tırnağın yanında, eski bir yaranın izi olan bir et parçasını hatırlardı. Kate, Faye'e karşı beslediği duyguların ne olduğunu anlamaya çalışırdı. Onu seviyor muydu? Onu öldürdüğü için pişman mıydı? Kate, kendi düşünceleri içinde, santim santim ilerleyen bir solucan gibi gidip geliyordu. Faye'e karşı hiçbir duygu taşımadığını fark etti. Onu ya da anısını ne seviyor, ne de nefret ediyordu. Ölürken çıkardığı sesin ve kokusunun Kate'i rahatsız ettiği ve bu yüzden işi çabuk bitirmek için, onu daha çabuk öldürmeyi düşündüğü bir an olmuştu.

Kate son olarak, Faye'in eflatun tabutu içinde beyazlar giymiş yatarken, gömücünün dudaklarına yerleştirdiği gülümsemeyi ve sarı benzini örtecek kadar ruj ve pudra sürülmüş yüzünü hatırlıyordu.

Kate'in arkasında duran biri, "Yaşından genç gösteriyor," demişti. Ve başka bir ses karşılık vermişti. "Belki aynı şey bana biraz çekidüzen verir." Ve iki kıkırdama duyulmuştu. İlk ses Ethel'e, İkincisi ise Trixie'ye ait olmalıydı. Kate, kendisinin yarı sevinçli tepkisini hatırladı. Ölü bir orospunun, başkalarından farklı olmadığını düşünmüştü.

Evet, ilk ses Ethel'in olmalıydı. Ethel, geceleri hep düşüncelerine girer olmuştu. Ve Ethel, aptal, sarsak, meraklı orospu... pis bohça. Kendisiyle birlikte ürkütücü bir koku da getiriyordu. Sık sık Kate'in içinde bir ses şöyle diyordu: "Dur bakalım biraz. Neden pis bohça olsun? Sen hata yaptın diye, değil mi? Neden sürdürdün onu? Aklını kullanıp, onu burada tutsaydın..."

Kate, Ethel'in nerde olduğunu merak ediyordu şimdi. Ethel'i bulmak için şu acentelerden birine başvursa, hiç değilse nereye gittiğini bulmak için? Evet, o zaman Ethel o gece ne gördüğünü söyler ve cam parçalarını gösterirdi. O zaman, koku alan bir burun yerine, iki burun olurdu. Evet, ama ne fark ederdi? Ethel, eline her bira bardağı geçirişinde, hikâyeyi bir başkasına anlatacaktı. Oo, elbette, ama herkes onu bunamış, eski bir orospu sanacaktı. Şimdi bir acente adamı... hayır... hayır, acenteler olmaz.

Kate, Ethel'le böyle uğraşarak saatler geçirdi. Yargıcın, bu işin basit bir düzen olduğundan hiç haberi var mıydı acaba? Yüz dolara bile mal olmamıştır. Bu açıktı. Ya şerif? Joe, onun Santa Cruz bölgesi sınırına bırakıldığını söylemişti. Ethel, onu götüren şerif yardımcısına ne söylemişti acaba? Ethel, tembel bir yarasaydı. Belki Watsonville'de kalmıştı. Pajoro da vardı, bir demiryolu kavşağıydı, sonra Pajoro Irmağı ve Watsonville'e giden köprü vardı. Bir sürü işçi gidip geliyordu. Meksikalılar ve yerliler. Sarsak kafalı Ethel, demiryolu işçileriyle birtakım haltlar karıştırmayı düşünmüş olabilirdi. Topu topu otuz mil uzaklıktaki Watsonville'den başka bir yere kımıldamamış olması ne

gülünç olurdu. İstese, sınırı gizlice geçip, dostlarını bile ziyaret edebilirdi. Belki arada bir Salinas'a da geliyordu. Belki de şu anda Salinas'tadır. Devriyeler ona dikkat edecek değillerdi. Joe'yu Watsonville'e gönderip Ethel'in orada olup olmadığını araştırmak iyi bir düşünce olabilirdi. Santa Cruz'a da gitmiş olabilirdi. Joe orada da arayabilirdi onu. Joe'nun fazla zamanını almazdı. Joe'nun herhangi bir kentte herhangi bir kaçağı bulması, iki saatlik işti.

Onu bulsalar, nasıl olsa geri getirebilirlerdi. Ethel aptalın biriydi. Ama onu bulunca, Kate'in gidip Ethel'i görmesi daha iyiydi belki de. Kapıyı kilitleyip, 'Rahatsız Etmeyin' levhası koymalı. Watsonville'e gider, işini bitirip dönerdi. Taksi olmazdı. Otobüsle gitmeliydi. Gece otobüslerinde kimse kimseyi görmezdi. Ayakkabısını çıkarmış, paltolarını katlayıp başlarının altına yerleştirerek uyumuş bir sürü insan... Birden Watsonville'e gitmekten korktuğunu anladı. Kendisini gitmek için zorlardı. Bütün bu düşüncelere bir son vermiş olurdu, Joe'yu göndermeyi daha önce düşünmemiş olması garipti. Fevkaladeydi bu. Joe bazı şeylerde becerikliydi ve salak piç, kendisini akıllı sanıyordu. Böyleleri en kolay yönetilebilen insanlardı. Ethel aptaldı, bu ise onu yönetmeyi güçleştiriyordu.

Elleri ve kafasının içi çarpıldıkça, Kate, kendi başyardımcısı, aracısı ve işlerini gören adamı olarak, Joe'ya daha çok yaslanmaya başladı. Evdeki kızlara karşı belli bir korku duyuyordu. Joe'dan daha az güvenilir olduklarından değil de, her an patlak verebilecek sinir nöbetlerinin, sakınma duygularını dağıtıp, kendilerini koruma içgüdülerini paramparça ederek, yalnız kendilerini değil, çevrelerini de yıkacağından korkuyordu. Kate, bu her zaman tetikte bekleyen tehlikeyi bastırmayı başarmıştı. Ama şimdi, bu eklemlerinde ağır ağır biriken kireç ve gitgide büyüyen korku, bir yardımcı aramasına, bu yardımcıyı da Joe'da bulmasına yol açıyordu. Erkeklerin, kendi bildiği türden kadınlara göre, kendi kendilerini mahvetme konusunda daha dayanıklı olduklarını biliyordu.

Joe'ya inanabileceğim seziyordu. Çünkü evrakları arasında, beş yıllık mahkûmluğunun dördüncü yılında, San Quentin'in kürek mahkûmları bölümünden kaçan Joseph Venuta adında birine ait bir belge vardı. Kate, Joe Valery'ye bundan hiç söz etmemişti. Ama ele avuca sığmaz taşkınlıklar yapmaya kalkışacak olursa, bu belgenin yatıştırıcı bir etkisi olabileceğini de biliyordu.

Joe, her sabah kahvaltı tepsisini getiriyordu odasına. Yeşil Çin çayı, krema ve kızarmış ekmek. Tepsiyi başucundaki masaya bırakıp raporunu verir ve yeni gün için emirler alırdı. Kate'in, kendisine gitgide daha çok yaslanmaya başladığının farkındaydı. Ve Joe yavaşça ve sezdirmeden, dizginleri kendi eline geçirmenin yollarını araştırıyordu. Hastalığı artarsa, böyle bir imkân doğabilirdi. Ama içinin derinliklerinde, yine de Kate'ten bir korku yatıyordu.

"Günaydın," dedi Joe.

"Kahvaltı yemek için kalkamayacağım Joe. Yalnızca çayı uzat. Fincanı da tutman gerekecek."

"Elleriniz çok mu kötü?"

"Evet. Nöbet geçtikten sonra iyileşiyor ama."

"Kötü bir gece geçirdiniz sanırım."

"Hayır, iyi bir gece geçirdim. Yeni bir ilacım var."

Joe, fincanı alıp Kate'in dudaklarına götürdü. Kate çayı küçük yudumlarla, üfleyerek içiyordu. "Bu kadarı yeter," dedi, oysa daha fincanın yarısına gelmişti. "Gece nasıl gitti işler?"

"Nerdeyse gelip, size söyleyecektim," dedi Joe. "King City'den hödüğün biri geldi. Ürününü satmış. Evi kapadı. Kızlara verdiği dışında, yedi yüz bıraktı."

"Adı neymiş?"

"Bilmiyorum. Ama umarım yine gelir."

"Böylelerinin adlarını öğrenmelisin Joe. Bunu kaç defa söyledim."

"Malın gözü bir herifti."

“Adını öğrenmen için bir neden daha işte. Kızlardan, parasını aşıran olmadı mı acaba?”
“Bilmiyorum.”
“İyi ya. Gidip öğren.”
Joe, Kate’te hafif bir neşe sezinledi ve içi rahatladı. “Öğrenirim, elimde ipucu var.”
Kate’in gözleri, onun üzerinde, bir şeyler araştırarak dolaştı. Joe, bir şeylerin geleceğini biliyordu. “Buradan hoşnut musun?” diye sordu, alçak bir sesle.
“Elbette hoşnutum.”
“Daha hoşnut ya da pişman olabilirsin.”
“Buradan hoşnutum,” dedi Joe. Tedirgindi, kafası, acaba bir şey mi yaptım diye araştırmaya başladı. “Buradan çok hoşnutum,” diye ekledi.
Kate, dudaklarını o sipsivri diliyle ıslattı. “Sen ve ben, ikimiz birlikte çalışabiliriz.”
“Nasıl isterseniz,” dedi Joe teşekkür edercesine ve içini tatlı bir umut kapladı. Sabırla beklemeye başladı. Kate, yeniden başlamak için uzun süre bekledi.
“Hiçbir şeyin çalınmasından hoşlanmam,” dedi en sonunda.
“Ben bir şey almadım ki.”
“Sen aldın demedim.”
“Kim çaldı?”
“Şimdi ona geleceğim. Hani bir moruk karıyı sürdürdük ya.”
“Şu Ethel miydi, neydi, onu mu diyorsunuz?”
“Evet. İşte o. Bir şey çalıp kaçtı. O zaman fark etmemiştim.”
“Ne çaldı?”
Kate’in sesine bir soğukluk geldi. “Seni ilgilendirmez Joe. Beni dinle! Sen akıllı bir adamsın. Onu nerede arardın?”
Joe’nun kafası çalışmaya başladı, mantıkla değil, alışkanlık ve içgüdüyle çalışıyordu. “Epey hırpalanmıştı. Pek uzağa gidemezdi. Eski başbelaları pek uzağa gitmezler.”
“Kafan çalışıyor. Watsonville’de midir dersin?”
“Orada, belki de Santa Cruz’da. Ama San Jose’den uzağa gitmediğine kalıbımı basarım.”
Kate, parmaklarını usul usul okşadı. “Beş yüz kazanmak ister miydin Joe?”
“Onu bulmamı mı istiyorsunuz?”
“Evet. Yalnızca bul onu. Bulunca da kendisine sezdirme. Bana adresini getir. Anladın mı? Yalnızca nerede olduğunu söyleyeceksin bana.”
“Pekâlâ,” dedi Joe. “Sizi epey soymuş olmalı.”
“Orası seni ilgilendirmez Joe.”
“Peki efendim. Hemen yola çıkayım mı?”
“Evet, işi çabuk bitir Joe.”
“Biraz güç olabilir. Epey zaman geçti aradan.”
“Orası sana kalmış bir şey.”
“Watsonville’e bu öğleden sonra giderim.”
“Bu iyi işte, Joe.”
Kate düşünceliydi. Joe, onun daha söyleyeceklerini bitirmediğini ve devam edip etmemek için düşündüğünü biliyordu. Kate karar verdi.
“Joe, o gün... o gün hiçbir şey... yani garip bir şey yaptı mı mahkemede?”
“Yok canım. Yalnızca, bu bir tuzaktır, dedi. Hep böyle söylerdi zaten.”
Ve birden, o zaman farkına varmadığı bir düşünce geldi aklına. Kafasında Ethel’in sesi yankılandı.

“Sayın yargıç, sizi görmeliyim. Size söylemem gerek.” Yüzünden belli olmasın diye, bu hatırladığını derinlere gömmeye çalıştı Joe.

“Söyle, ne dedi?” diye sordu Kate.

Joe çok geç kalmıştı. Aklı sığınacak bir yer aradı. “Bir şey var,” dedi zaman kazanmak için. “Düşünmeye çalışıyorum.”

“İyi ya, düşün!” Sesi keskin ve telâşlıydı.

“Şey...” Bulmuştu. “Polislere söylediğini duydum. Neydi bakayım, neden güneye gitmesine izin vermediklerini soruyordu. San Luis Obispo’da akrabaları olduğunu söyledi.”

Kate ona doğru eğildi.

“Sonra?”

“Polisler de orasının çok uzak olduğunu söylediler.”

“Kafan çalışıyor Joe. Önce nereye gideceksin?”

“Watsonville’e,” dedi Joe. “San Luis’de bir arkadaşım var. O benim için araştırır. Ona bir telefon ederim.”

“Joe,” dedi Kate dik bir sesle. “Bu işin sessiz sedasız yapılmasını istiyorum.”

“Beş yüze, çabuk ve sessiz sedasız hallederim bu işi.” Kate’in gözlerinin kuşkulu ve kısık olmasına karşın, Joe’nun içi rahat etti. Ama Kate’in söyledikleri, Joe’nun yüreğini ağzına getirdi.

“Joe, hazır konuşurken... Venuta adı sana ne hatırlatıyor?”

Joe, boğazı düğümlenmeden karşılık vermeye çalıştı: “Hiçbir şey.”

“Elinden geldiği kadar çabuk dön,” dedi Kate. “Helen’e söyle, buraya gelsin. Senin işine o bakar.”

3

Joe valizini hazırladı, istasyona gitti, Watsonville’e bir bilet aldı. Castroville’de, yani kuzey yönündeki ilk istasyonda trenden indi ve dört saat orada, San Fransisco’dan Monterey’e giden Del Monte expresini bekledi. Monterey’de Central Hotel’in merdivenlerini çıktı, adını John Vicker olarak yazdırdı. Sonra aşağı indi, Pop Ernst’te bir biftek yedi, bir şişe viski alarak odasına çekildi.

Ayakkabılarını, ceketini, yeleğini, yakalığını, boyunbağını çıkardı, yatağa uzandı. Pirinç karyolanın başucundaki masada viski ile bir bardak hazır bekliyordu. Yüzüne gelen başucu lambasının ışığı onu rahatsız etmiyordu. Farkına bile varmamıştı. Yarım kadeh viski içerek, yöntemli bir şekilde kafasını açtı, sonra ellerini başının arkasında kenetleyip ayaklarını da birbiri üzerine atarak, kafasının içindeki düşünceleri, izlenimleri, algıları, güdüleri ortaya döküp, birbirleriyle uzlaştırmaya çalıştı.

İyi iş becermişti. Kate’i aldattığını düşünmüştü. Doğrusu, karının kurnazlığını iyi ölçememişti demek. Peki ama, nasıl olmuş da, Joe’nun aranmakta olduğunu öğrenebilmişti? Reno’ya ya da Seattle’a gidebilirim, diye düşündü Joe. Liman kentleri her zaman iyidir. Ve sonra... dur, bir dakika. Düşün biraz.

Ethel bir şey çalmamıştı, bir şey vardı onda. Ethel’den korkuyordu Kate. Beş yüz papel, yaşlı bir orospuyu bulup çıkarmak için verilir miydi hiç? Ethel’in yargıca söylemek istediği neyse, bir sefer bu doğruydu. İkincisi, Kate bundan korkuyordu. Belki bunu kullanabilirdi işte. Şeytan götürsün! Hapishane kaçkını olduğunu biliyordu. Joe da, bütün yaşamını ceza çekerek geçirmek istemiyordu.

Ama bir kez düşünmekten zarar gelmez ki! Diyelim ki, dört yılı göze alıp kumar oynadı, haydi on yıl olsun. Kötü bir kumar mıydı bu? Karar vermeye gerek yoktu. Kate, ta başından beri onun kaçak olduğunu biliyordu ve onu geri çevirmemişti. Belki de, kendisinin, sadık bir köpek olacağını

ummuştu.

Ethel belki de boş karttı.

Dur bakalım, bekle, düşün. Belki dizginleri ele geçirebilirdi. Belki de görmesi yeterdi bu eli. Ama karıda öyle bir şeytan kurnazlığı vardı ki, Joe ona karşı oynayabileceğinden kuşkuluydu. Ama oyuna girmeyi bir denese nasıl olurdu acaba?

Joe oturup kadehini doldurdu. Işığı söndürdü, storu açtı. Viskisini içerken, karşı taraftaki bir odada, leğen içinde çoraplarını yıkayan, bornozlu, sıska, ufacık kadını seyretti. Viski kulaklarında uğulduyordu.

Dizginleri ele geçirebilirdi. Tanrı biliyordu ya, Joe çok beklemişti. O sivri, keskin dişli kaltaktan da nefret ediyordu. Hemen karar vermenin bir anlamı yoktu.

Penceresini yavaşça kaldırarak açtı. Masadan aldığı yazı kalemini, karşıdaki pencereye fırlattı. Kadının korkup sıçramasını, sonra işi anlayıp storu aşağı indirişini zevkle seyretti.

Üçüncü kadeh viskide şişe boşalmıştı. Joe'nun canı, çıkıp kenti görmek istedi. Ama kendini tuttu hemen. Bir kural kabul etmişti, buna da her zaman uyardı. İçkiliyken, odasından hiçbir zaman çıkmazdı. Böylece insanın başı da derde girmezdi. Dert demek, polis demekti, polis ise araştırma ve bu da kesinlikle, körfezin karşı yakasına, San Quentin'e doğru küçük bir yolculuk demekti.

Joe'nun yalnız kaldığı zamanlar için kendine sakladığı bir zevki daha vardı, ama o bunun zevk olduğunun farkında değildi. Şimdi yine bu zevke kaptırmıştı kendini. Pirinç karyolaya uzandı, geçmişe, o zavallı, sönük çocukluk günlerine, acı ve kötülüklerle dolu yetişme yıllarına döndü. Hiç şansı yoktu, dizginleri hiçbir zaman eline geçirmemişti. Dizginleri ele geçirmek için büyük numaralara yatmak gerekirdi. Oysa ufak tefek işlerle geçinip gitmişti hep. Ya o işportadaki cep çakıları? Polisler evi basıp onu yakalamışlardı. Sonra adı kayıtlara geçmiş ve ondan sonra da bir daha yakasını bırakmamışlardı artık. Daly City'de herifin biri kamyonun birinden bir çilek sandığı kırmayagörsün, hemen Joe'nun yakasına yapışırlardı. Okulda da şansı iyi gitmemişti. Öğretmenler ona karşıydı, müdür karşıydı. İnsan bu kadarını da sineye çekemezdi artık. Bırakmak zorunda kalmıştı.

Kara talihinin anıları içinden tatlı bir hüzün yükselmeye başlamıştı. Anılarını, gözlerinden yaş gelinceye kadar kurcaladı. Dudakları bu zavallı, yalnız, yanık çocuk için acımayla titredi. Ve şimdi buradaydı işte. Şuna da bir bakındı: Beş para etmez herifin biri, genelevde kapı açan bir pezevenk. Oysa başkalarının evleri, akrabaları vardı. Güvenlik içinde yaşıyorlardı, mutluydular. Geceleri, storlarını Joe'nun yüzüne kapatıveriyorlardı. Sızıp kalıncaya kadar için için ağladı.

Joe, sabah onda kalktı, Pop Ernst'te müthiş bir kahvaltı etti. Öğleden sonra, erkenden, Watsonville'e giden otobüse atladı. Telefon edip buluştuğu bir arkadaşıyla üç el oyun oynadı. Joe ancak son eli kazanabilmişti. Arkadaşına iki tane on dolarlık uzattı.

"Daha neler," dedi arkadaşı. "Ben senin paranı almam."

"Al," dedi Joe.

"Ben sana bir şey vermedim ki."

"Çok şey verdin. O karının burada olmadığını söyledin. Bunu da ancak sen bilebilirsin."

"Onu ne diye aradığını söylemez misin bana?"

"Wilson, sana daha önce de söyledim, bak şimdi de söylüyorum. Bilmiyorum. Bu benimki bir iş, o kadar."

"Neyse, benim elimden bu kadar gelir. Şöyle bir konuşma olduydu galiba, neydi? Hah, dişçiye ya da Owls'a. Gidiyorum mu dedi, yoksa şimdi ben mi uyduruyorum bilmem. Aklımda öyle kalmış. Santa Cruz'u bir dolaş. Orda kimseyi tanır mısın?"

"Birkaç tanıdık var," dedi Joe.

“H.V. Mahler’i ara. Hal Mahler. Bilardo salonu işletiyor. Arka tarafta bir kumarhanesi var.”

“Sağ ol,” dedi Joe.

“Yo, bak Joe. Senden para almam.”

“Benim param değil ki, kendine bir puro alırsın.”

Otobüs Joe’yu, Hal’ın dükkânından iki kapı ötede indirdi. Yemek zamanıydı, ama oyun hâlâ sürüyordu. Hal’ın kalkıp tuvalete gitmesi için bir saat bekledi orda, ancak o zaman onunla bir irtibat kurabildi. Hal, kalın gözlük camlarının daha da irileştirdiği soluk gözleriyle, Joe’yu şöyle bir süzdü. Pantolonun önünü ağır ağır ilikledi, siyah alpaka kolluklarını düzeltti, yeşil siperliğini kafasına iyice yerleştirdi. “Oyun bitene kadar burada bekle,” dedi. “Oyuna girmek ister misin?”

“Senin hesabına oynayan kaç kişi var Hal?”

“Bir tek kişi.”

“Senin hesabına oynarım.”

“Saati beş papel,” dedi Hal.

“Kazanırsam, yüzde on, oldu mu?”

“Pekâlâ, öyle olsun. Sarı saçlı olan arkadaş Williams’tır, bizdendir.”

Gecenin birinde, Hal ve Joe, Barlow’un et lokantasına gittiler.

Hal, “İki pirzola ve patates kızartması,” dedi. “Çorba ister misin?” diye sordu sonra Joe’ya.

“Hayır. Patates kızartması da istemem. Peklik veriyor bana.”

“Bana da,” dedi Hal. “Ama yine de yiyorum. Yeterince hareket yapmıyorum da.”

Hal, yemeğe başlayana kadar, suskun bir adamdı. Ağzı tıka basa dolu olmadıkça pek konuşmuyordu. Önündeki eti dişlerken, “Nedir derdin?” diye sordu.

“Bir iş. Ben yüz papel alacağım, sana da yirmi beşi var, iyi mi?”

“Belge filan da ister misin?

“Hayır. O da olsa iyi olurdu ama, olmadan da idare ederim.”

“Pekâlâ. Bana gelmişti, kendisini çalıştırmamı istedi. İş yoktu. Haftada yirmi dolar bile getirmezdi bana. Başına ne geldiğinden de haberim olmayacaktı ama, Bili Primus onu benim yanımda görmüştü ya, onu buldukları zaman gelip bana sordu. İyi çocuktur Bili. Buralarda iyi bir polis teşkilatı var.”

Ethel fena kadın değildi. Tembeldi, pasaklıydı ama iyi yürekliydi. Başkaları tarafından sayılmak, önem verilmek isterdi. Pek zeki değildi, pek güzel de değildi. Bu iki eksikliği yüzünden şansı pek yaver gitmedi. Onu denizden, o dalgaların getirip yarı yarıya kumlara gömdüğü yerden çekip kıyıya getirdiklerinde, eteklerinin kıçının üzerinde toplandığını bilse, herhalde canı sıkılırdı. Biraz daha ağırbaşlı olmak isterdi çünkü.

“Balıkçı gemilerinde birkaç delibozuk kerata var,” diye devam etti Hal. “Kafayı çeker çeker, keçileri kaçırırlar. Bana kalırsa, bu tayfalardan biri onu gemiye aldı ve sonra da işi bitince güverteden denize itti. Yoksa suya başka türlü nasıl düşer bilmem.”

“Belki de iskeleden atmıştır kendini?”

“O mu?” dedi Hal, patatesleri çiğnerken. “Yok canım! Kendini öldüremeyecek kadar tembeldi. Daha fazla kurcalamak ister misin?”

“Sen o olduğunu söylüyorsan, odur,” dedi Joe. Yirmi beş doları masanın üzerine sürdü.

Hal, paraları sigara gibi yuvarladı, yelek cebine koydu. Pirzoladan üçgen bir parça kesip ağzına attı. “Oydu,” dedi. “Bir parça börek ister misin?”

Joe, öğleye kadar uyumak niyetindeydi, ama yedide uyandı. Uzun süre yatakta yattı. Geceyarısından önce Salinas’a dönmemeye karar verdi. Düşünmek için zamana ihtiyacı vardı.

Kalkınca aynaya baktı, yüzüne vereceği anlamı prova etti. Hayal kırıklığına uğramış gibi

görünmeliydi, ama öyle aşırı da değil. Kate iblis gibi kurnazdı. Bırak ilk adımı o atsın. Sen onu izle. O yumruk gibi içine kapalıydı. Joe, ondan ölesiye korktuğunu kendi kendine açıklamak zorundaydı.

İhtiyatı ona, "Git, her şeyi söyle, beş yüzü al," diyordu.

Ama o ihtiyata şiddetle karşı çıktı. "Ya dizginler? Yaşamın boyunca dizginleri hiç eline geçirdiğin oldu mu? Dizginin bir parçası da, dizginin ele geçeceği zamanı kestirmekle olur. Bütün yaşamın boyunca yoksul ve pis bir pezevenk olarak mı kalmak istiyorsun? İyi oyna yeter. Bırak, konuşmayı o yapsın. Bundan hiçbir zarar gelmez. Hem iş sarpa sararsa, ona her zaman, izini yeni bulmuş gibi davranabilirim."

"Seni altı saatte kodese tıktırabilir."

"Hayır, eğer rolümü iyi oynarsam, bir şey yapamaz. Kaybedecek neyim var ki? Şimdiye kadar dizginleri elime alabildim mi hiç?"

4

Kate kendini daha iyi duyuyordu. Yeni ilacın biraz yararı dokunmuş gibiydi. Ellerindeki ağrı hafiflemişti. Kate'e, parmakları düzelmiş, eklem yerleri de eskisi kadar şiş değil gibi geliyordu. Uzun zamandan beri ilk olarak geceleyin iyi uyumuştu. Kendini iyi, hatta biraz da heyecanlı duyuyordu. Kahvaltıda rafadan yumurta yemeyi tasarladı. Kalktı, sırtına bir sabahlık geçirdi. Bir el aynası alarak yatağa döndü. Yastıklara dayanarak yüzünü incelemeye başladı.

Geceki dinlenme, harikalar yaratmıştı. Ağrı, insanın çenesinin kasılmasına, gözlerinin kaygıyla yalancı yalancı parlamasına, şakakların üzerindeki ve yanaklardaki kasların, hatta burnun yanındaki zayıf kasların bile dışarı fırlamasına yol açar. Bu hastalık görünüşü, acıyla savaşan insan görünüşüdür.

Dinlenmiş yüzündeki değişiklik şaşırtıcıydı. On yıl daha genç görünüyordu. Dudaklarını aralayıp, dişlerine baktı. Temizletmenin zamanı gelmişti. Kate, dişlerine özen gösterirdi. Dökülen azı dişlerinin yerine koydurduğu altın köprüden başka takma dişi yoktu ağzında. "Bu kadar genç görünüşüm şaşılacak şey," diye düşündü. Bir gecelik uyku, onu yıllarca geriye götürmeye yetmişti. Başkalarını aldatan şeylerden biri de buydu işte. Onun güçsüz, zayıf, ince olacağını sanırlardı. Kendi kendine gülümsedi, inceydi ama çelik bir tuzak gibiydi bu. Kendine iyi bakardı... ne içki, ne uyuşturucu madde. Son zamanlarda kahve içmekten de vazgeçmişti. Yararını da görmüştü. Melekleri andıran bir yüzü vardı. Aynayı biraz daha kaldırdı ki, aynada yansıyan boynundaki o kırışıklıklar görünmesin.

Düşünceleri birden, kendisininkine o kadar benzeyen öteki meleksi yüze atladı, neydi adı? Hay Allah, neydi şunun adı? Alec mi? Onu gözünün önüne getirebiliyordu: Ağır ağır yürüyordu, beyaz kenarları dantelli cübbesiyle, sevimli çenesini indirmiş, saçları mumların ışığında pırıl pırıldı. Elinde taşıdığı meşe ağacından asa ile üzerindeki pirinç haçı, tam ilerisinde tutuyordu. Soğuk bir güzellik vardı onda, dokunulmamış, dokunulamaz bir şey. Peki, ya Kate'e şimdiye kadar hiç kimse dokunabilmiş miydi ki? Elbette hayır. Yalnız, sert olan dış yüzü, birtakım ilişkilerle biraz zedelenmişti. Ama içi olduğu gibi duruyordu. Tertemiz ve pırıl pırıl, bu Alec gibi. Alec miydi acaba adı?

Kıkır kıkır güldü. İki oğul anası, hâlâ çocuk gibi görünüyordu. Eğer biri onu bu sarışın oğlanla görse hiç kuşkulanır mıydı acaba? Kalabalıkta onunla yan yana durup, herkes tanıyıp çıkarsın diye beklemek nasıl olurdu kimbilir? Acaba Aron -hah Aron'du adı- durumu bilse ne yapardı? Kardeşi biliyordu. O hinoğlu hin, orospu çocuğu -yanlış söz kullandı, ona böyle dememesi gerekti. Ama doğru da sayılabilirdi, bazıları buna inanıyorlardı zaten. Piç filan da diyemezdi ama, çünkü o kutsal evlilik bağı sırasında doğmuştu. Kate, yüksek sesle güldü. Şimdi çok iyiydi. İyi vakit geçiriyordu

doğrusu.

Akıllı olanı -esmer olanı yani- onu rahatsız ediyordu. Charles'a benziyordu. Charles'a saygı duymuştu Kate, oysa Charles, elinden gelse belki de öldürürdü onu.

Bu harika ilaç, yalnız artritin ağrısını dindirmemiş, onu yüreklendirmişti de, eski cesareti geri gelmişti. Kısa bir süre sonra evi satıp, tasarladığı gibi, New York'a gidebilirdi. Ethel'den yana duyduğu korku geldi aklına. Ne kadar hasta olmalıydı ki ona böyle davranmıştı, zavallı ahmak karı! Onu iyilikle mi öldürseydi acaba? Joe onu bulduğunda, acaba onu da New York'a götürse miydi? Göz önünde tutmuş olurdu.

Kate'in aklına gülünç bir düşünce geldi. Bu gülünç bir cinayet olacaktı, öyle bir cinayet ki, hiç kimse, hangi koşullar altında olursa olsun çözemeyecek, hatta kuşkulanmayacaktı bile. Çikolatalar -kutu kutu çikolatalar- tereyağı, her şey tereyağlı, kremaya bulanmış. Sebze yok, meyve yok, eğlence de yok. Sen evde kal şekerim, sana güveniyorum. Eve bak yeter. Yorgunsundur. Yat. Dur, kadehini doldurayım. Bu yeni şekerleri sana aldım. Kutuyu al başucuna götür istersen. E, madem iyi değilsin, neden bir ilâç almıyorsun? Bu haplar iyidir, öyle değil mi? Moruk kaltak, altı ayda şişip patlardı. Ya barsak solucanına ne buyrulur? Acaba barsak solucanı kullanan olmuş muydu hiç? Elekle ağzına su götürüp içemiyen adam kimdi yahu, Tantalos mu?

Kate'in dudakları tatlı tatlı gülümsüyordu, üzerine neşeli bir hal gelmişti. Buradan ayrılmadan, oğullarına bir parti verirdi belki de. Küçük bir parti, sonra sevgili yavrularına sirki gösterirdi, elmaslarına. Sonra, Aron'un kendisininkine şaşılacak kadar benzeyen güzel yüzü geldi aklına ve göğsünden garip, baygınlık verici bir acı yükseldi. Aron akıllı değildi. Kendini koruyamazdı. Esmer kardeş tehlikeli olabilirdi. Kate, onun bu niteliğini iyi anlamıştı. Cal, onu alt etmişti. Kate, gitmeden önce, ona bir ders verecekti. Belki -neden olmasın?- şöyle esaslı bir şamar onun aklını başına getirirdi.

Birden, Aron'un, kendisinin kim olduğunu bilmesini istemediğini anladı. Aron belki New York'a, onu görmeye gelirdi. O zaman, Kate'in hep Doğu Yakası'ndaki küçük, zarif evde yaşadığını sanırdı. Onu alır, tiyatrolara, operaya götürürdü. Kendilerini görenler, sevimliliklerine hayran olur, ya iki kardeş ya da anaoğul derlerdi. Aralarındaki benzerlik kimsenin gözünden kaçmazdı. Ethel'in cenazesine birlikte giderlerdi. Ethel'in kocaman bir tabuta ve altı tane taşıyıcıya ihtiyacı olacaktı. Bu düşündükleri Kate'i öyle eğlendirmişti ki, Joe'nun kapıya vurduğunu duymadı. Joe kapıyı biraz araladı ve onun neşeli gülümseyen yüzüyle karşılaştı.

"Kahvaltı," dedi ve kapıyı, keten örtülü tepsinin ucuyla açtı. Sonra diziyle geri itti. "Orada mı yiyeceksiniz?" diye, çenesiyle gri renkli odayı gösterdi.

"Hayır, burada yiyeceğim. Rafadan yumurta ve tarçınlı tost da istiyorum. Yumurta dört buçuk dakika pişsin. Dikkat et, cumbul cumbul olmasın."

"Bugün iyisiniz galiba efendim?"

"Öyle," dedi Kate. "Bu yeni ilaç bir harika. Köpekler tarafından sürüklenmiş gibi bir halin var Joe. İyi değil misin?"

"İyiyim," dedi Joe. Tepsiyi büyük, derin koltuğun önündeki masaya yerleştirdi. "Dört buçuk dakika, değil mi?"

"Evet. İyi bir elma varsa -şöyle diri bir elma- onu da getir."

"Sizi bildim bileli, hiç bu kadar çok yememiştiniz," dedi Joe.

Mutfakta, aşçının yumurtayı pişirmesini beklerken korkuyordu. Kate biliyordu belki de. Dikkatli olması gerekti. Aman canım! Bilmediği bir şey için Joe'ya kızmazdı ya! Bunda suç sayılacak bir şey yoktu.

Odaya dönünce, "Elma yokmuş," dedi. "Aşçının dediğine bakılırsa, iyi armut varmış."

"Armutu daha çok severim."

Joe, onun yumurtayı kırıp, kaşığı içine daldırışını seyretti. “Nasıl?”

“Çok iyi,” dedi Kate. “Çok güzel.”

“İyi görünüyorsunuz.”

“İyiyim. Sen pek perişansın. Ne oldu?”

Joe, sakına sakına konuya girdi. “Hanımefendi, beş yüz dolara, benim kadar kimsenin ihtiyacı vardır.”

Kate alaylı alaylı, “Kimsenin yoktur,” diye düzeltti.

“Efendim?”

“Neyse. Ne söylemek istiyorsun? Onu bulamadın, öyle mi? Peki, eğer iyice aradınsa, alırsın beş yüzü. Anlat bakalım.” Tuzluğu aldı, yumurtanın üzerine tuz serpti.

Joe, yüzüne uydurma bir sevinç verdi. “Teşekkür ederim. Sıkıntıdayım. İhtiyacım var. Neyse. Pajaro ve Watsonville’de aradım. Watsonville’de izini yakaladım, ama Santa Cruz’a gitmişti. Orada da kokusunu aldım, ama gitmişti.”

Kate, yumurtanın tadına baktı, biraz daha tuz serpti. “Hepsi bu kadar mı?”

“Hayır,” dedi Joe. “Oradan çıkmaza girince, San Luis’e indim. Gerçekten oradaymış, ama oradan da gitmiş.”

“Hiç izini bulamadın mı? Nereye gitmiş olabileceğini bilen birini filan?”

Joe, parmaklarıyla oynuyordu. Durumu, belki de bütün yaşamı, şimdi söyleyeceği sözlere bağlıydı. Dili varmıyordu. “Hadisene,” dedi en sonunda Kate. “Bir şey var sende, nedir bakalım?”

“Vallahi, pek önemli değil. Ne düşünmeli bil...”

“Düşünme, söyle yeter. Ben düşünürüm,” dedi Kate sert sert.

“Doğru olmayabilir.”

Kate öfkelendi. “Sen sabır ver yarabbi!” dedi.

“Evet, onu en son gören adamla konuştum. Adı Joe, benim gibi...” Kate sinirli sinirli, “Babaannesinin adını da öğrendin mi bari?” dedi.

“Bu Joe, onun, bir gece bira içip sarhoş olduğunu ve Salinas’a döneceğinden söz ettiğini söyledi. Sonra ortadan kaybolmuş. Bu Joe, daha fazlasını bilmiyor.”

Kate, elinde olmadan irkilmişti. Joe, onun bu ani irkilişini yüzünden okudu, yüzündeki o kaygıyı, umutsuz korkuyu ve bezginliği gördü. Ele geçirdiği neydi, bilmiyordu. Ama Joe, onu yakaladığını anlamıştı. En sonunda, dizginleri eline geçirmişti.

Kate, gözlerini kucağından ve kasılan parmaklarından kaldırdı. “O ihtiyar kaltağı unutalım,” dedi. “Sen beş yüzünü alacaksın Joe.”

Joe, onu daldığı düşüncelerden uyandırırım diye, soluk almaya bile korkuyordu. Kate, söylediklerine inanmıştı. Üstelik, söylemediği şeylere de inanmaya başlamıştı. Odadan hemen çıkmak istedi. “Teşekkür ederim hanımefendi,” dedi. Ama çok alçak bir sesle söyledi ve sessizce kapıya doğru ilerlemeye başladı. Tam elini kapının tokmağına koymuştu ki, Kate, sesine sudan bir şey söylüyormuş gibi bir ton vererek, “Joe,” dedi. “Aklıma gelmişken...”

“Buyrun?”

“Eğer bir şeyler duyarsan onun hakkında, bana bildir, olur mu?”

“Elbette, isterseniz araştırayım?”

“Hayır. Zahmete değmez, önemli değil.”

Joe, odasına girip kapıyı sürgüledikten sonra oturdu, kollarını kavuşturdu. Kendi kendine gülümsedi. Hemen izleyeceği yolu tasarlamaya koyuldu. Onu bir süre -diyelim ki gelecek haftaya kadar- kendi halinde bırakmaya karar verdi. Varsın, kursun dursun. Biraz rahatlasın, sonra Ethel

meselesini yine açarsın. Eline geçirdiği silahın ne olduğunu, nasıl kullanılacağını bilmiyordu. Bildiği bir şey varsa, o da, bu silahın çok etkili olduğuydu: Onu kullanmaya can atıyordu. Eğer Kate'in o sırada gri odaya girip kapıyı kilitlediğini, büyük koltuğa oturup gözlerini kapadığını bilse, kahkahalarla gülerdi.

Kırk Altıncı Bölüm

Kasım ayında Salinas Vadisi’ne pek ender olarak yağmur yağar. Bu o kadar seyrek görülür bir olaydır ki, *Journal* ve *Index* gazeteleri bu konuda başmakaleler düzerler. Yamaçlar, bir gece içinde tatlı bir yeşile bürünür, hava mis gibi kokar. Yağmur, yılın bu zamanında, tarım bakımından öyle pek de iyi bir şey değildir. Yağmaya devam ederse, o başka. Ama bu da hemen hiç görülmemiştir. Genellikle yağmurun ardından kuraklık yeniden başgösterir ve yeşeren otlar kurur, dondan kavrulur ve bir hayli tohum da böylece boşa gider.

Savaş yılları, böyle umulmadık yıllardandı. Birçok kimse de, havalardaki bu değişikliği, Fransa’da kullanılan o koca koca silahların, topların ateşine yoruyorlardı. Bu konu, makalelerde, tartışmalarda ciddi ciddi ele alınıyordu.

O ilk kış, Fransa’da ne kadar birlik vardı bilmiyorduk, ama burada, durmadan talim yapan, gitmeye hazır milyonlarca asker vardı.

Savaş, acı verici olduğu kadar, heyecanlıydı da. Almanlar durdurulmamıştı. Gerçekten de, ağırlık onlara geçmişti, Paris’e doğru ilerliyorlardı ve Tanrı bilir nerede durdurulabileceklerdi, eğer durdurulabilirlerse elbet. General Pershing bizi kurtaracaktı, eğer kurtarılabilirsek elbet. Onun incecik, üniformalı, güzel resimleri her gün, her gazetede boy gösteriyordu. Çenesi granitten oyulmuştu sanki, üniformasında bir tek kırışık yoktu. Kusursuz bir asker örneğiydi. Onun gerçekte ne düşündüğünü kimse bilmiyordu.

Savaşı kaybedemezdik, bunu biliyorduk, ama yine de kaybeder gibi bir durumdaydık. Beyaz has unu, esmer unun dört katı fiyatına bulabiliyorduk ancak. Parası olanlar, has undan yapılmış ekmek ve bisküviler yiyor, esmer unla da bulamaç yapıp, tavuklara veriyorlardı.

C Birliği’nin eğitim alanında, Vatan Bekçileri talim yapıyorlardı. Bunlar, ellisinin üstünde olup, doğru dürüst askerlik yapabilecek durumda olmadıkları halde, haftada iki sefer talim yapmaya koyulmuşlardı. Vatan Bekçileri rozeti takıyorlar, başlarına denizaşırı gidenlerin kasketlerinden giyiyor, birbirlerine sert, kısa emirler verip, kim subay olacak diye sonu gelmez çekişmelere giriyorlardı. William C. Burt, böyle bir itişip kakışmada, tam alanın ortasında düşüp ölmüştü. Kalbi dayanamamıştı.

Bir de *Minute Men* (Dakikalık Adamlar) vardı. Böyle çağrılmalarının nedeni, sinemalarda, kiliselerde, Amerika yararına birer dakikalık konuşmalar yapmalarıydı.

Kadınlar Kızılhaç üniformaları giyip sargılar hazırlıyor, kendilerini birer kurtarıcı melek gibi görüyorlardı. Herkes, biri için bir şeyler örmekle uğraşıyordu. Bilek sargıları, askerlerin kollarından içeri rüzgârın girmesini önleyecek şerit örgüler, yalnız gözleri açıkta bırakan yüz başlıkları filan... Bunlar, incecik yeni miğferlerin, askerlerin başını üşütmemeleri için düşünülüyordu.

En iyi cins deriler toplanıyor, bunlardan subaylara çizme ve Sam Browne kemeri yapılıyordu. Bu kemerler pek güzeldi ve yalnız subaylar takabiliyordu. Kalın bir bel kemeri ve göğsü çaprazlama geçip, sol apoletin altında sona eren bir askısı vardı. Bunu İngilizlerden kopya etmiştik. İngilizler bile neden böyle bir kemer yaptıklarını unutmuşlardı belki. Herhalde ağır kılıçları taşımak için kullanmışlardı bu kemerleri. Kılıç, artık yalnız geçit törenlerinde kullanılıyordu ama bir subayı, ölürken bile, Sam Browne kemeri olmadan göremezdiniz. İyi bir kemer yirmi beş dolara kadar satılıyordu.

İngilizlerden pek çok şey öğrendik. Eğer iyi savaşçılar olmasalardı, bunları alamazdık. Erkekler, mendillerini kol ağızlarında taşımaya, bazı züppe teğmenler ise yeni moda bastonlar kullanmaya

başladılar. Bununla birlikte, bir şey daha vardı ki, bunu kabul etmek için uzun süre direndik. Kol saatleri tam bir saçmalıktı. Bu konuda İngilizleri izlememiz pek kolay görünmüyordu.

İç düşmanlarımız da vardı. Onlar için uyanık bulunma talimleri yapıyorduk. San Jose'de bir casus korkusudur gidiyordu. Salinas da, böyle hızla gelişirken, bundan geri kalamazdı elbette.

Bay Fenchel nerdeyse yirmi yıldır Salinas'ta terzilik yapıyordu. Kısa boylu, yusyuvarlak bir adamdı, insanı güldüren bir şivesi vardı. Alisal Sokağı'ndaki küçük dükkânında, bütün gün masanın üzerinde bacak bacak üstüne atmış oturur, akşam olunca da, Central Avenue'nün ta öbür ucundaki küçük beyaz evine yürürdü. Evini ve önündeki beyaz kafesli parmaklığı bıkıp usanmadan boyardı. Savaş çıkıncaya kadar, kimse onun şivesi üzerinde durmamıştı. Ama birdenbire anlamıştık, Alman aksanıydı bu. Bizdeki Alman'ı bulmuştuk artık. Adamın elindeki bütün parayı savaş bonolarına yatırması filan işe yaramadı. En kolay gizlenme yoluydu bu.

Vatan Bekçileri onu aralarına almadılar. Bir casusun, Salinas'ın savunma planlarını bilmesini istemiyorlardı. Elem düşman tarafından dikilmiş bir üniformayı kim giymek isterdi? Bay Fenchel, bütün gün boyunca, bir tek iş alamadan, masasının başında oturuyordu. Aynı kumaş parçasını tekrar tekrar dikiyor, söküyor, yeniden dikiyor, yeniden söküyordu.

Bay Fenchel'e, aklımıza gelen her kötülüğü yapıyorduk. O, bizim Almanımızdı. Evimizin önünden her gün geçerdi. Bir zamanlar herkesle, her adamla, her kadınla, her çocukla, her köpekle konuşmuş ve onlar da karşılık vermişlerdi. Şimdi ise kimse konuşmuyordu onunla. Bugün bile, onun yalnızlığını ve kırgın gururlu yüzünü gözlerimin önüne getirebiliyorum.

Kız kardeşimle ben de, Bay Fenchel'e kendi payımıza düşeni yapmıştık. Bu, hatırladıkça hâlâ ter içinde kalmama, boğazımın düğümlenmesine yol açan utanç dolu anılardan biridir. Bir akşam, evimizin ön bahçesinde, çimenlerin üzerinde otururken, onun hantal adımlarla yaklaştığını görmüştük. Siyah şapkası fırçalanmış ve başına güzelce oturtulmuştu. Yapacağımızı daha önce tasarlayıp konuşmuş muyduk, hatırlamıyorum, ama o kadar iyi uyguladığımıza göre, konuşmuş olmalıyız.

O yaklaşırken, kardeşimle birlikte yola çıktık. Bay Fenchel başını kaldırdı, bizim kendisine doğru yaklaştığımızı gördü. O gelene kadar kıyıda durduk.

Gülümsedi. "Eyi ahşamlar Chon, eyi ahşamlar Mary," dedi.

Biz dimdik, yan yana durduk ve ikimiz bir ağızdan, "*Hoch der Kaiser!*[5]" diye bağırdık.

Onun yüzü şimdi bile gözlerimin önüne geliyor. Şaşkın, masum, mavi gözleri. Bir şey söylemek istedi, sonra ağlamaya başladı. Ağladığını gizlemeye bile çalışmıyordu. Orada hıçkırıp duruyordu. Ne oldu biliyor musunuz? Mary'yle döndük, sokağı dimdik geçtik, evimizin bahçesine girdik. Müthiş bozulmuştuk. Bunu düşününce şimdi de öyle olurum.

Bay Fenchel'e esaslı bir iş yapmak için biz çok küçüktük. Bunu otuz kadar güçlü kuvvetli adam becerdi. Bir cumartesi gecesi, bir barda toplandılar, dörderli sıra olarak, Central Avenue'den uygun adım geçtiler. Her bir ağızdan "Rap! Rap!" diyorlardı. Bay Fenchel'in beyaz kafesli parmaklığını yıktılar. Evinin ön cephesini yaktılar. Kayzer âşığı bir tek orospu çocuğu bile bizim aramızda barınamazdı. Ondan sonra artık Salinas da San Jose'nin yanında başını dimdik tutabildi.

Bu olay, Watsonville'i de harekete geçirmişti. Onlar da, bir Polonyalıyı Alman sanıp, katrana ve tüye buladılar. Adamın yabancı bir şivesi vardı çünkü.

Biz Salinaslılar, savaşta kaçınılmaz olan her şeyi yaptık. Kaçınılmaz olan her şeyi düşündük. Güzel söylentiler duydukça sevinç çığlıkları attık, kötü haberler gelince korkudan öldük. Herkesin bir sırrı vardı, bunu da, gizliliğini koruyabilmek için, hafifçe çıtlatmak zorundaydı. Yaşayış biçimimiz değişmişti. Ücretler ve fiyatlar yükseldi. Yiyecek darlığı söylentileri, yiyecek depo etmemize yol açtı. Güzel, sakin hanımcıklar, bir kutu domates konservesi için birbirlerini yediler.

Ama her şey böyle kötü, aşağılık ve isterik oluyordu sanmayın. Kahramanlık da vardı. Pekâlâ da

yan çizebilecek kişiler, gidip orduya yazıldılar. Bazıları da savaşa ahlak ve din açısından karşı çıkarak, bunun sonucunda Azap Çarmıhı'na gerildiler. Ellerindeki her şeyi savaş uğruna verenler de vardı. Çünkü bu son savaştı. Bu savaşın kazanılmasıyla dünya, etine diken gibi saplanan savaş illetinden kurtulacak ve bir daha hiçbir zaman böyle dehşet verici bir saçmalık yapılmayacaktı.

Savaş alanında ölmenin, ağırbaşlı hiçbir yanı yoktu. Genellikle ortalığa insan eti ve kan saçılır, sonuç pisliktir. Ama telgrafın eve gelmesiyle, ailenin üzerine çöken acıda, o çaresiz, umutsuz acıda yüce, hemen hemen tatlı bir ağırbaşlılık vardır. Söylenecek, yapılacak bir şey yok, yalnız bir umut... inşallah acı çekmemiştir. Ne içler acısı bir umuttur bu. Şurası da gerçektir ki, acıları küllenmeye yüz tutan bazı kimseler, bu acılarını yavaş yavaş gururla çerçevelemiş ve kaybettiklerinden ötürü kendilerini gitgide daha önemli bulmaya başlamışlardır. Bütün bunlar doğaldır, tıpkı bir adamın, savaşın sırtından para kazanması gibi. Kimse o adamı suçlamadı, ama vurgunun bir kısmını savaş bonolarına yatırması da herkesçe bekleniyordu. Biz her şeyi Salinas'ta icat ettik sanıyorduk, üzüntüyü bile öyle.

Kırk Yedinci Bölüm

1

Reynaud’nun Fırını’nın yanındaki evde, Adam ve Lee, batı cephesini gösteren bir harita asmışlardı duvara. Yılanımsı kavisler çizen cephe hattı üzerine renkli iğneler batırmışlardı. Bu işle uğraşırken, savaşa daha yakın duyuyorlardı kendilerini. Bir süre sonra Bay Kelly öldü ve Adam Trask, askere çağırma komisyonuna onun yerine atandı. Bu iş için en uygun adam oydu. Buz fabrikası pek fazla zamanını almıyordu, temiz bir sicili ve şerefli bir tezkeresi vardı.

Adam Trask savaş görmüştü. Manevra ve kasaplıkla geçen küçük bir savaştı ama hiç değilse bütün kuralların tersyüz edildiğini ve askerlere ellerinden geldiği kadar insan öldürmeleri için açıkça izin verildiğini görmüştü. O savaştan bazı görünümler kafasında duruyordu. Bir adamın yüzü, üst üste yığılmış ateşli gövdeler... Akına kalkan askerlerden çıkan süngü şakırtısı, düzensiz bir şekilde ateş eden karabinaların yırtıcı sesleri, gecenin içinde çınlayan borazanın soğuk ve ince sesi. Yalnız, Adam’ın kafasındaki görüntüler donuktu. Ne kımıldıyor, ne de bir duygu taşıyorlardı; bir kitabın pek de iyi çizilmemiş resimleri gibiydiler.

Adam üzgündü, çok çalışıyor ve namuslu davranıyordu. Orduya aldığı genç insanların, ölüm fermanı altında oldukları duygusundan kurtulamıyordu. Kendisinin zayıf olduğunu bildiğinden büsbütün sertleşip katılaşıyor ve herhangi bir özür ya da sakatlığı kabul edemiyordu. Listeleri eve götürüyor, velileri çağırıyor ve kendisinden beklenenden daha çok çalışıyordu. Ölüm sehpasından nefret eden bir ceza yargıcı gibi duyuyordu kendini.

Henry Stanton, Adam’ın gittikçe daha çok suratsızlaştığını ve sessizleştiğini görüyordu. Oysa Henry eğlenceyi seven bir adamdı, eğlenmeye ihtiyacı vardı. Eski bir iş arkadaşı olan Adam’ı görünce hasta oluyordu.

“Bırak kendini şöyle biraz,” dedi Adam’a. “Savaşın bütün yükünü taşımaya kalkışıyorsun. Bundan sen sorumlu değilsin. Burada bir sürü kural var. Yalnızca kurallara uy ve rahatına bak. Savaşı sen yönetmiyorsun.”

Adam, jaluziyi araladı, öğle sonu güneşinin gözlerine girmemesi için, güneşin masasına çizdiği birbirine paralel gölgelere baktı. “Biliyorum,” dedi yorgun bir sesle. “O! Biliyorum bunu! Ama bir seçme durumu ve benim yargım söz konusu olunca, işte o zaman bunalıyorum. Yargıç Kendal’ın oğlunu askere aldım ve oğlan eğitim sırasında öldü.”

“Bu senin işin değil, Adam. Neden geceleri olsun şöyle birkaç kadeh almıyorsun? Sonra bir sinemaya gider, uyursun.” Henry, parmaklarını ceketinin ceplerine takıp geriye yaslandı. “Madem söz açıldı, bak söyleyeyim: Bir aday için senin dertlenmen onun hiçbir işine yaramaz. Benim, almamam için kandırılabileceğim çocukları, sen orduya alıyorsun.”

“Biliyorum,” dedi Adam. “Bunun ne kadar süreceğini merak ediyorum.”

Henry onu kurnazca süzdü, sonra yelek cebinden bir kalem çıkarıp, silgisini iri beyaz dişlerine bastırdı. “Ne demek istediğini anlıyorum,” dedi yavaşça.

Adam, ona şaşkın gözlerle baktı. “Ne demek istiyorsun?” dedi.

“Dur canım, öfkelenme. Daha önce, yalnız kızlarım olduğu için ne kadar şanslı olduğumu düşünmemiştim.”

Adam, masasının üzerindeki jaluzi gölgelerini, işaret parmağıyla izleyerek, “Evet,” dedi. Sesi içini çeker gibi çıkmıştı.

“Senin oğlanların çağırılmasına daha çok var.”

“Evet.” Adam’ın parmağı bir ışık şeridine girdi ve yavaşça geri çekildi.

“Düşünmekten nefret ediyorum...” dedi Henry.

“Neyi düşünmekten nefret ediyorsun?”

“Kendi oğullarımı orduya almam gerekse, ne duyarım diye düşünmekten.”

“İstifa ederdim.”

“Evet, onu kestiriyorum. İnsan -kendi çocuklarını demek istiyorum- reddetmeye kalkabilir.”

“Hayır,” dedi Adam. “İstifa ederdim. Çünkü onları reddetmezdim. İnsan kendi çocuklarını bırakamaz.”

Henry parmaklarını kenetleyip kocaman bir yumruk yaptı ve yumruğu masanın üzerine koydu. Yüzünde kavgacı bir hali vardı. “Hayır,” dedi. “Sen haklısın. İnsan yapamaz.” Henry, eğlenceyi sever, herhangi bir ciddi ve önemli konuyu çabucak geçiştirmeye çalışırdı, çünkü bunları hüzünle karıştırırdı. “Aron ne yapıyor Stanford’da?” diye sordu.

“İyi. Güç olduğunu, ama başaracağını yazıyor. Şükran Günü’nde eve gelecek.”

“Onu görmek isterdim. Dün gece Cal’ı sokakta gördüm. Akıllı bir oğlan.”

“Cal kendini sıkıp, kolej sınavlarına öyle bir yıl önce girmedi.”

“Belki ona göre bir iş değildir bu. Ben de koleje gitmedim. Sen gittin mi?”

“Hayır,” dedi Adam. “Orduya katıldım.”

“Epey tecrübe kazanmışsındır. Bahse girerim, orduda öğrendiklerini başka hiçbir okul öğretmezdi sana.”

Adam, yavaşça ayağa kalktı, duvardaki geyik boynuzlarından şapkasını aldı. “İyi geceler Henry,” dedi.

2

Eve yürürken Adam üzerinde taşıdığı sorumluluğu düşünüyordu. Reynaud’nun Fırını’nın önünden geçerken, Lee de koltuğunun altında nar gibi kızarmış bir somunla fırından çıktı.

“Canım sarımsaklı ekmek istedi de,” dedi Lee.

“Biftekle ben de severim,” dedi Adam.

“Bifteğimiz var. Mektup gelmiş mi?”

“Kutuya bakmayı unuttum.”

Eve girdiler ve Lee mutfağa gitti. Az sonra Adam da onun ardından gidip mutfak masasına oturdu. “Lee,” dedi, “bir çocuğu savaşa gönderdiğimizi ve onun orada öldüğünü düşün, bundan sorumlu olur muyuz?”

“Devam edin,” dedi Lee. “Meselenin hepsini bileyim de.”

“Bu çocuğun askere gitmesi gerektiği konusunda küçük de olsa bir kuşku bulunduğunu, ama bizim onu savaşa gönderdiğimizi ve çocuğun savaşta öldüğünü düşün.”

“Anlıyorum,” dedi Lee. “Sizin kafanızı kurcalayan sorumluluk duygusu mu, yoksa başkalarının suçlaması mı?”

“Suçlanmak istemiyorum.”

“Sorumluluk bazen oldukça ağırdır. İçinde hiçbir bencillik payı barındırmaz.”

“Bir zamanlar, Sam Hamilton, sen ve ben, üçümüz oturup bir sözcük üzerinde uzun uzun tartışmıştık,” dedi Adam. “Neydi o sözcük?”

“Şimdi anladım. O sözcük *timshel* idi.”

“*Timshel* ve sen dedin ki...”

“O sözcüğün, eğer insanda bir yücelik varsa, bunu gösterebileceği anlamına geldiğini söylemiştim.”

“Bu açıklamayı Sam Hamilton da beğenmişti, hatırlıyorum.”

“Onu özgür kıldı,” dedi Lee. “Ona insan olma hakkını, herkesten ayrı bir insan olma hakkını verdi.”

“Ama bu yalnızlık demektir.”

“Bütün yüce ve soylu şeyler yalnızdır.”

“Neydi o sözcük?”

“*Timshel*, yani, olabilirsin.”

3

Aron’un kolejden eve döneceği Şükran Günü’nü Adam dört gözle bekliyordu. Aron’un gidişinden bu yana pek uzun bir süre geçmediği halde, Adam onun gerçek kişiliğini unutmuş, insan sevdiği birini kafasında nasıl değiştirirse, onu da öyle değiştirmişti. Aron gittikten sonra, her sessizlik ve her acılı olay sanki onun yokluğu yüzünden oluyordu. Adam ne zaman baksa kendini hiç ilgisiz kimselere oğlundan söz ederken, onun okulda bir yılı nasıl kazandığını, Aron’un ne kadar zeki olduğunu anlatırken buluyordu. Şükran Günü’nde de, gerçek bir kutlama töreni yaparak, çocuğun bu çabalarına nasıl değer verdiğini belirtmenin iyi olacağını düşünüyordu.

Aron, Palo Alto’da, mobilyalı küçük bir odada kalıyor ve koleje kadar olan bir millik yolu her gün yürüyerek gidip geliyordu. Mutsuzdu. Kolejde, belirsiz ama güzel bir şeyler bulacağını ummuştu. Kafasındaki görüntüyü hiçbir zaman iyice incelememişti. Bu görüntüde, akşamları, ağaçlı bir tepenin üstündeki beyaz bir tapınakta toplanan, akademik giysiler içindeki temiz yüzlü genç erkekler ve saf genç kızlar vardı. Yüzleri pırıl pırıl ve inançlı, sesleri hep bir ağızdan uyumla yükselen ve nedense hep akşam saatlerinde yer alan kolej yaşantısıyla ilgili bu görünümün kafasına nereden yerleştiğini bilemiyordu. Belki de Dante’nin *Inferno*’suna ait, bir sürü pırıl pırıl meleğin yer aldığı Doré resimlerinden yer etmişti kafasında. Oysa Leland Stanford Üniversitesi böyle değildi. Kahverengi taştan yapılmış, kare planlı yapıların çevrelediği bir avlu, önü İtalyan mozaikleriyle süslü bir kilise, cilalanmış çam ağacıyla kaplı sınıflar ve öğrenciler arasında hiç aralıksız sürdürülen büyük bir çaba ve öfke dünyası. Hayalindeki o temiz yüzlü melekler, fitilli kadife pantolonları kir içinde çocuklardı ve kimisi okuya okuya bunalmış, kimisi de babalarının kötü yanlarını öğrenme yolunu tutmuşlardı.

O zamana kadar bir evi olduğunun farkında bile olmayan Aron, şimdi evinin özlemini çekiyordu. Çevresindeki yaşantıyı ne anlamaya çalışıyor, ne de ona katılmaya kalkışıyordu. Öğrencilerin pek doğal olan gürültü patırtılarını, el şakalarını, kurduğu bunca düşten sonra pek kaba ve ürkütücü buluyordu. Bu yüzden, kolejdeki yatakhaneyi bıraktı, yeni başlayan başka bir düşü kurup geliştirebileceği sakin ve sessiz bir oda tuttu. Bu uzak ve ıssız sığınakta, kolejle ilişkisini iyice azalttı. Yalnız derslere gidiyor ve sınıftan elinden geldiğince çabuk çıkıp odasına geliyor, yeni keşfettiği anılarına gömülüp onlar arasında yaşıyordu. Reynaud’nun Fırını’nın yanındaki ev, ona şimdi pek sıcak ve sevimli geliyordu. Lee, arkadaşlığın ve akıl danışacak bir dostluğun simgesi; Adam, sakin ve güvenilir, tanrısal bir baba; kardeşi, akıllı ve neşe dolu bir insan olmuştu. Abra’ya gelince... Abra’dan, o lekesiz ve saf kızı yaratmış ve yeniden yarattığı bu kıza âşık olmuştu. Geceleri, derslerini bitirdikten sonra, mis kokulu ılık bir banyoya girer gibi, gidip Abra’ya yazacağı mektubun başına

oturuyordu. Her gün yazıyordu ona. Ve Abra, gün geçtikçe kafasında daha ışıklı, daha saf ve güzel oluyor ve Aron, bunlar karşısında kendi kötülüklerini görmekten bir çeşit sevinç duyuyordu. Çılgınca coştuğu böyle zamanlarda, sevinçle içini döküyor, sayfalarca yazıyordu ve sonra cinsel ilişkide bulunmuş bir adamın arınmış duygularıyla yatıp uyuyordu. Kafasından geçirdiği kötülüklerin her birini yazarak, bunlardan kurtuluyordu. Sonuç olarak, buram buram özlem tüten aşk mektupları çıkıyordu ortaya ve taşıdıkları yüksek gerilim Abra'yı tedirgin ediyordu. Aron'un cinsel eğilimlerinin, öyle pek görülmemiş sayılamayacak bir yola girdiğini anlayamazdı Abra.

Aron bir yanlış adım atmıştı. Yanlışını anlıyordu, ama şimdilik geri dönemiyordu. Kendisiyle bir anlaşma yapmıştı: Şükran Günü'nde eve dönecek ve kesin kararını o zaman verecekti. Belki de hiç geri dönmeyecekti bir daha. Hatırlıyordu, bir seferinde Abra ona, gidip çiftlikte yaşamalarını önermişti. Bu şimdi onun en büyük isteği olmuştu. Kocaman meşe ağaçlarını, o duru ve hayat dolu havayı, tepelerden kopup gelen o temiz ve adaçayı kokulu rüzgârı, kızaran meşe yapraklarının titreyişlerini hatırlıyordu. Gözünün önüne Abra'yı getiriyordu: Orada bir ağacın altında oturmuş, kendisinin işten dönüşünü bekliyordu. Akşam saatleriydi. Bütün bir gün çalışmıştı elbette, şimdi artık dünyadan küçük bir köprüyle ayrılmış o dinginlik ve barış içindeki köşesine çekilebilirdi. Akşamları, hayatın bütün çirkinliklerinden uzaklaşabilirdi.

Kırk Sekizinci Bölüm

1

Kasım ayının sonlarına doğru, Zenci öldü. Vasiyeti üzerine, gösterişsiz ve ciddi bir törenden sonra gömüldü. Muller'in cenaze işleri şirketinin kilisesinde, bütün bir gün, gümüş kakmalı abanoz bir tabut içinde yatırıldı. İnce çizgili sert profili, tabutun dört köşesine dikilmiş büyük mumların ışığında daha da zahit görünüyordu.

Ufak tefek bir zenci olan kocası, sağ omzu başında, bir kedi gibi kıvrılıp kalmıştı. Saatlerce o da ölü gibi kımıldamadan bekledi. Vasiyet gereğince, ne çiçek vardı, ne tören, ne dua, ne de ağlayıp sızlanma. Ama birtakım yabancı Katolik yurttaşlar, gizlice kapıya geliyor, içeriye şöyle bir baktıktan sonra gidiyorlardı. Bunlar, çoğu orta yaşı aşmış avukatlar, işçiler, kamu görevlileri ve banka memurlarıydı. Zenci'nin evinde çalışan kızlar da birer birer gelip, hem son görevlerini yapmış olmak için, hem de kendilerine uğur getirsin diye, tabuta baktılar.

Böylece, insanı bir kurban gibi umutsuzluğa düşüren, derinden yaralayan, kara ve ölümcül bir seks yuvası da Salinas'tan kalkmış oldu. Bundan böyle, Jenny'nin evi yine boğuk seslerle çınlayacak, geğirtili kahkahalarla yerinden oynayacaktı. Kate'in evi ise, günahkâr bir şehvetle sinirleri titreştirmeye devam edecek, insanı sarsılmış ve kendinden ürkmüş bir halde ortaya salıverecekti. Bir Voodoo sunağı gibi karanlık bir gizemle dolu seks türü artık ebediyen yok olmuştu.

Cenaze alayı da vasiyete uygun olarak yapıldı. Cenaze arabasından başka bir tek otomobil vardı, içinde de bir köşeye büzülmüş ufak tefek siyah bir adam. Puslu bir gündü. Muller'in adamları tabutu iyice yağlanmış sessiz makaralarla çukura indirdikten sonra cenaze arabası gitti. Çukuru, elindeki yeni kürekle kadının kocası doldurdu. Yüz metre kadar ötede kurumuş yaprakları toplayan mezarcı, rüzgârın getirdiği bir hıçkırık duyar gibi oldu.

Joe Valery, Butch Beavers ile birlikte, Owl'da bira içiyordu. Sonra Zenci'ye bakmak üzere ikisi birlikte morga gittiler. Butch'ın acelesi vardı, çünkü Tavernettilerin Hereford cinsi beyaz yüzlü sığırlarını açık artırmayla satmak üzere Natividad'a gidecekti.

Ordan çıkarken, Joe, Alf Nichelson'la burun buruna geldi, geçmiş bir dönemin adamı olan, çılgın Alf Nichelson'la. Alf'in elinden her iş gelirdi, marangozluk, tenekecilik, demircilik, elektrikçilik, sıvacılık, bileycilik ve ayakkabı tamirciliği. Alf'in elinden her iş gelirdi ya, bunun sonucu olarak da, durmadan çalışmasına karşın para kazanma bakımından bir başarısızlık simgesiydi. Yalnız, herkesin gelmişini geçmişini, nesi var nesi yok hepsini bilirdi.

O zamanlar, yani onun işlerinin iyi gittiği zamanlarda, iki tür insan bütün evlere girip çıkabilir ve elbette bütün dedikoduları da öğrenebilirdi: Terzi kadınlar ve tamirciler. Alf, Ana Cadde'nin iki yakasında oturan herkes hakkında bir şeyler bilirdi. Müthiş bir dedikoducuydu ve doymak bilmez bir merakı vardı. İçinde bir kötülük beslemeden, öcünü alırcasına dedikodu yapardı.

Joe'ya bakıp, onu hatırlamaya çalıştı. "Ben sizi tanıyorum," dedi. "Yok, siz söylemeyin, ben bulacağım."

Joe, yan çizmek istedi. Kendisini tanıyan insanlardan pek hoşlanmazdı.

"Bir dakika," dedi Alf. "Tamam, buldum. Kate'in evi. Siz Kate'in evinde çalışıyorsunuz."

Joe rahat bir soluk aldı. Alf'in kendisini başka yerlerden tanıdığını sanmıştı. "Doğru," dedi kısaca.

"Ben gördüğüm yüzleri bir daha hiç unutmam," dedi Alf. "O karanlık odayı yaptığım zaman

görmüştüm sizi. Tanrı aşkına, ne akla hizmet orasını öyle penceresiz yaptırdı?"

"Karanlık olması için," dedi Joe. "Işık gözlerine dokunuyor."

Alf burnundan güldü. Kim için olursa olsun söylenen yalın ve iyi şeylere inanmazdı. Merhaba deseniz, ardından ne gelecek diye beklerdi. Herkesin gizli birtakım şeyleri olduğuna ve bunları yalnız kendisinin anlayabileceğine inanırdı.

Başıyla Muller'in yerini işaret etti. "Bir kilometre taşı daha," dedi. "Nerdeyse bütün eskiler gitti. Jenny de gittiğinde tamam olacak. Ve Jenny de yolcu bu sıralar."

Joe tedirgindi. Gitmek istiyordu ve Alf de farkındaydı bunun. Alf, kendisinden kurtulmak isteyen insanları anlamakta pek ustaydı. İşin aslına bakarsanız, hikâye dağarcığını hep yanında taşıması da bu yüzdendi. Biri hakkında tatlı tatlı anlatılan bir hikâye dinlemek varken, kimse çekip gitmek istemezdi. Dedikoduculuğu yüzünden Alf"i kimse sevmezdi, ama anlattıklarını da herkes dinlerdi. Alf, Joe'nun bir özür bulup gitmek üzere olduğunun farkındaydı. Son zamanlarda Kate'in orda neler olup bittiğinden haberi olmadığını düşündü. Joe'ya eski hikâyeler anlatıp, ondan yeni haberler sızdırabilirdi. "Nerde o eski günler," dedi. "Sen daha çocuksun elbette."

"Bir arkadaşla buluşacaktık," dedi Joe.

Alf, duymamazlıktan geldi. "Şu Faye, sözgelişi," dedi. Gizli bir şey söyler gibi, "O, başlı başına bir âlemdi," diye ekledi. "Biliyorsun, Kate'in evini eskiden Faye işletirdi. Kate'in, oraya nasıl edip sahip olduğunu kimse bilmiyor. Pek garip bir işti, kuşkulananlar bile oldu." Şimdi, Joe'nun buluşacağı adamın daha uzun süre bekleyeceğini anlamıştı Alf, buna da sevinmişti.

"Neden kuşkulanıyorlar?" diye sordu Joe.

"İnsanlar neler çıkarırlar bilirsin. Belki de hiçbir şey yoktu. Ama bana sorarsan, biraz da garip görünmüyor değil."

"Bira içer misiniz?" diye sordu Joe.

"Bak, bu iyi olur," dedi Alf. "Erkekler cenaze alayından sonra doğru yatağa koşarlar, derler. Ama eskisi kadar genç değilim artık. Cenaze törenleri susatıyor beni. Zenci iyiydi doğrusu. Çok hikâyesi vardır onun bende. Tam otuz beş yıldır, yok, otuz yedi yıldır tanırdım onu."

"Faye kimdi?" diye sordu Joe.

Kalkıp, Griffin'in salonuna gittiler. Griffın'in içkiyle başı pek hoş değildi ve sarhoşlardan da ölesiye nefret ederdi. Ana Cadde üzerindeki bu meyhane onundu ve kendisi işletirdi. Cumartesi geceleri salondaki yirmi kişinin yeteri kadar içtiklerine inandı mı, onlara daha fazla içki vermezdi. Bu yüzden de işi tıkırındaydı, meyhanesi serin, sakin ve düzenli bir yerdi. Birisiyle istediğiniz gibi pazarlık edip iş konuşabilir, sohbete dalabilirdiniz, sizi kimse rahatsız etmezdi.

Joe ile Alf, en dipteki yuvarlak masaya oturdular, üçer bira içtiler. Joe, yanlış doğru, aslı var yok bir yığın şey öğrendi, bir sürü çirkin dedikodu dinledi. İçinden pek çıkamamıştı ama, biraz fikir edinmişti. Faye'in ölümünde bir bit yeniği olabilirdi. Kate, Adam Trask'in karısı olabilirdi. Joe, bunu hemen kafasının bir köşesine yazdı. Trask, çenesini tutması için para verebilirdi. Faye meselesi ise, eşelenmeyecek kadar tehlikeli olabilirdi. Joe bunun üzerinde düşünmeliydi biraz, ama tek başına.

Alf, iki saat durmadan anlattı, ama sabırsızlanmaya başlamıştı. Çünkü Joe kalleşçe oyun oynuyordu kendisine. Bir tek şey, bir tek bilgi kırıntısı bile takas edememişti. Alf, böylesine ağzı sıkı bir adamın, mutlaka saklayacakları olmalı diye düşünmeye başlamıştı. Onun hakkında kimden bir şeyler öğrenebilirdi acaba?

"Bak, Kate'i severim," dedi Alf en sonunda. "Arada bir bana iş verir, eli açıktır ve işin karşılığını hemen öder. Hakkında söylenenler belki boşunadır. Ama düşünürsen, yine de buz gibi soğuk bir parça. Adama da kötü kötü bakıyor. Sen ne diyorsun?"

"Benimle iyi geçiniyor," dedi Joe.

Alf, Joe'nun kendisine böyle haince davranışına kızdı. Yine bir şey sokuşturdu. "O zaman garip korku duymuştum," dedi. "Hani şu penceresiz odayı yaptığımda. Bir gün, o kem gözlerini üzerime dikmişti. Aklımdan şunu geçirdim. Onun hakkında birtakım şeyler bildiğimden haberi olsa ve bana o anda bir içki, bir kahve ya da pasta ikram etseydi, 'Hayır, teşekkürler bayan,' derdim."

"Biz gayet iyi geçiniyoruz. Bir dostumla buluşacaktım ben."

Joe, düşünmek için odasına gitti. Tedirgindi. Ayağa fırlayıp, bavuluna ve çekmecelerine baktı. Birinin, eşyalarını karıştırdığını sanmıştı birden. Ama hiçbir iz bulamadı. Bu da onu sinirlendirdi. Sonra oturdu, duyduklarını bir sıraya düzene koymaya çalıştı.

O sırada kapı vuruldu, içeri Thelma girdi, gözleri şişmiş, burnu kızarmıştı. "Bu Kate'in nesi var Tanrı aşkına?" dedi.

"Hasta."

"Onu demek istemiyorum. Az önce mutfakta reçel kavanozunda süt karıştırıyordum, geldi bir güzel haşladı beni."

"Belki biraz da şarap karıştırıyordun içine."

"Vallahi değil. Yalnızca vanilya katıyordum. Bana böyle davranmaz o."

"Ama davranmış, değil mi?"

"Ama bir daha kaldıramam."

"Kaldırırsın," dedi Joe. "Çık dışarı Thelma!"

Thelma, o kapkara, hülyalı, güzel gözleriyle baktı ve kadınların pek güvendikleri o sevimli tavrı takındı. "Joe," dedi, "sen gerçekten bir orospu çocuğu musun, yoksa öyle davranmak mı geliyor işine?"

"Sana ne?"

"Hiç," dedi Thelma. "Orospu çocuğusun."

2

Joe, hiç acele etmeden, dikkatle ve epey düşündükten sonra harekete geçmeyi tasarladı. "Dizginler benim elimde, onları iyi kullanmalıyım," diyordu kendi kendine.

Joe, akşam için yapacaklarını öğrenmek üzere Kate'in odasına gitti. Kate, emirleri başını hiç döndürmeden verdi. Masasına oturmuş, yeşil siperliği gözlerinin üzerine indirmişti. Dönüp Joe'ya bakmadı bile. Emirlerini kısaca bildirdi, sonra da, "Joe, işlere pek bakmıyorsun galiba. Hastaydım. Ama artık iyileşiyorum," diye ekledi.

"Bir şey mi oldu?"

"Şimdilik bir belirti yalnızca. Thelma'nın vanilyalı süt içmektense viski içmesi elbette daha iyidir, ama viski içmesini de istemiyorum ben. Uyuyorsun galiba."

Joe, kafasında bir kaçamak aradı. "Biraz işim vardı da," dedi.

"İş mi?"

"Evet. Sizin o işinizle uğraşıyordum."

"Hangi iş?"

"Biliyorsunuz, şu Ethel."

"Bırak Ethel'i şimdi."

"Peki," dedi Joe. Sonra hiç farkına varmadan ağzından şu sözler çıktı: "Dün birine rastladım. Onu gördüğünü söyledi."

Joe, Kate'i tanımasaydı, geçen on saniyelik sessizliğin anlamını bilemezdi.

Sonunda Kate yavaşça sordu. "Nerede?"

"Burada."

Kate, koltuğunu yavaşça Joe'ya doğru çevirdi. "Seni karanlıkta çalışmak zorunda bırakmamalıydım Joe," dedi. "Hata yaptığını söylemek insana güç gelir, ama ben hata yaptığımı kabul ediyorum. Ethel'i buradan attırdığımı hatırlatmaya gerek yok sana. Bana bir kötülük yapacağını sanmıştım." Sesine melankolik bir ton verdi. "Yanılmışım. Bunu sonra öğrendim. O zamandan beri de vicdan azabı çekiyorum. Bana bir şey yapmamıştı. Onu bulmak ve bunu unutturmak istiyorum. Böyle düşünmem sana garip geliyordur sanırım."

"Hayır efendim."

"Onu bul bana, Joe. Ona yaptığım haksızlığı unutturduğum an, kendimi daha iyi duyacağım. Zavallı kız!"

"Bulmaya çalışırım efendim."

"Hem Joe, paraya ihtiyacın olursa bileyim. Onu bulursan bu söylediklerimi aynen tekrarla. Eğer buraya gelmek istemezse, ona nereye telefon edeceğimi öğren. Paraya ihtiyacın var mı?"

"Şimdilik yok efendim. Ama evde pek bulunamayacağım."

"Nasıl istersen öyle yap. Hepsi bu kadar Joe."

Joe, kendi kendisini kucaklamak istiyordu. Koridora çıkınca, kollarını dirseklerinden kavrayıp, sevincin bütün gövdesine yayılmasını bekledi. Ve bütün bunları kendisinin tasarladığına inanmaya başladı. Yavaş yavaş salondan geçti, ışıklar akşam olduğu için karartılmıştı, fısıltı halinde konuşuluyordu. Sokağa çıktı, rüzgârla sürüklenen bulutlar arasından sürüyle yüzen yıldızlara baktı.

Joe, babasını düşündü. Yaşlı adamın kendisine söylediklerini hatırlamıştı. "Orospulara dikkat et," derdi Joe'nun babası. "İnsanın başına hep bela açarlar, hep de bir şey isterler, bunu aklından çıkarma."

"Orospu," dedi içinden Joe. "Ben de onu daha zeki sanmıştım." Kate'in sözlerini ve sesinin tonunu bir bir hatırladı, bir şey kaçırmadığından emindi. Hayır, orospunun biri. Ve Alf'in sözlerini hatırladı. "Bir içki, bir fincan kahve ya da pasta ikram etseydi..."

3

Kate, masasının başında oturuyordu. Bahçedeki yüksek ağaçlar arasından esen rüzgârı duyuyordu, rüzgâr ve karanlık, Ethel'le doluydu. Şişman, gevşek, bir denizanası gibi yayılan Ethel'le. Garip bir bitkinlik çöktü Kate'in üzerine.

Gri boyalı penceresiz odaya gidip, kapıyı kapadı. Karanlıkta, ağrının parmaklarına yeniden yürümeye başladığını duyarak oturdu. Şakakları zonkluyordu. Eli, boynundaki zincire asılı tüpe gitti. Göğsünün sıcaklığından ısınmış metal tüpü yanağına sürttü. Cesareti şimdi yerine gelmişti. Gidip yüzünü yıkadı, boyandı ve saçını pompadur biçimi tarayıp kabarttı. Koridora çıktı, salonun kapısında her zamanki gibi içeriye kulak vermek için durakladı.

Kapının sağında iki kızla bir adam konuşuyorlardı. Kate içeri girer girmez, konuşmalar bıçakla kesilmiş gibi durdu. "Helen," dedi Kate. "İşin yoksa, seninle biraz konuşmak istiyorum."

Kız, koridordan geçip, odasına kadar peşinden geldi. Helen, eti sıyrılıp temizlenmiş kemik gibi cildi olan, soluk sarışın bir kızdı. "Bir şey mi oldu Bayan Kate?" diye merakla sordu.

"Otur," dedi Kate. "Hayır, olmadı. Zenci'nin cenazesine gittin."

"Gitmemi istemiyor muydunuz?"

"Beni ilgilendirmez bu. Cenazeye gittin."

“Evet efendim.”

“Neler gördün, anlat.”

“Ne gibi?”

“Neler hatırlıyorsan, ne gördüysen anlat.”

Helen sinirli sinirli, “Vallahi korkunç, biraz da güzeldi,” dedi.

“Ne demek istiyorsun?”

“Bilmem. Hiç çiçek, hiçbir şey yoktu, ama -şey, yani- bir çeşit soyluluk vardı. Zenci, şimdiye kadar gördüğüm en büyük gümüş tutacakları olan kapkara bir tabut içinde yatıyordu. Öyle bir şey duyuyorsunuz ki, anlatamayacağım. Nasıl söyleyeceğimi bilemiyorum.”

“Anlattın sayılır. Ne giymişti?”

“Giymiş mi?”

“Evet, ne giymişti? Onu çıplak gömmediler herhalde.”

Helen’in yüzü kasıldı, çaba gösterdiği belliydi. “Bilmiyorum,” dedi sonunda. “Hatırlamıyorum.”

“Mezarlığa gittin mi?”

“Hayır efendim. Kimse gitmedi, bir tek o gitti.”

“O, kim?”

“Kocası.”

Kate çabucak, nerdeyse acele ederek, “Bu akşam devamlı müşterin var mı hiç?” diye sordu.

“Hayır efendim. Şükran Günü’nün arifesi pek kimse olmaz.”

“Unutmuştum,” dedi Kate. “Yerine dön haydi.” Kızın çıkışını seyretti, sonra huzursuz bir halde masasının başına oturdu. Su tesisatı onarımıyla ilgili bir faturaya bakarken, sol eli boynundaki zincire gitti. Bu ona rahatlık ve güven veriyordu.

Kırk Dokuzuncu Bölüm

1

Hem Lee, hem Cal, Adam'ı treni karşılamaya gitmekten vazgeçirmeye çalışıyorlardı. Tarla Kuşu adlı gece treni, San Fransisco'dan Los Angeles'a geliyordu.

"Neden Abra'yı tek başına yollamıyoruz?" dedi Cal. "Aron, hepimizden önce onu görmek isteyecektir."

"Bence, orada başkası da varmış, yokmuş, gözü görmeyecek bile," dedi Lee. "Onun için, ha gitmişiz, ha gitmemişiz, hepsi bir."

"Ben onun trenden inişini görmek istiyorum," dedi Adam. "Değişmiş olmalı. Ne kadar değiştiğini görmek istiyorum."

"Gideli, topu topu iki ay oldu daha," dedi Lee. "Ne öyle hızla değişmiş olabilir, ne de yaşlanmış."

"Değişmiştir. Görüp geçirdikleri insanı değiştirir."

"Siz giderseniz, bizim de gitmemiz gerekecek," dedi Cal.

"Yoksa kardeşini görmek istemiyor musun?" diye sordu Adam sert bir sesle.

"Elbette istiyorum, ama onun gözü beni görmeyecek ilk önce."

"Görür," dedi Adam. "Kardeşini öyle küçük görme."

Lee, ellerini havaya kaldırdı. "Galiba hepimiz gideceğiz," dedi.

"Düşünebiliyor musunuz?" dedi Adam. "Bir sürü yeni şey öğrenmiş olacak. Merak ediyorum, acaba konuşması da değişti mi? Biliyorsun Lee, Doğu'da çocuk gittiği okulun konuşmasını kapar. Bir Harvardlıyı bir Princeton'lıdan kolayca ayırabilirsin. Öyle diyorlar."

"Dinleriz bakalım," dedi Lee. "Acaba Stanford'da hangi lehçeyle konuşuyorlar?" Sonra Cal'a bakıp gülümsedi.

Adam, bunda gülünecek bir yan görememişti. "Odasına biraz meyve koydun mu bari?" diye sordu. "Meyveyi sever."

"Elma, armut ve misket üzümü koydum."

"İyi, misket üzümünü sever. Sevdiğini hatırlıyorum."

Adam'ın dürtükleyip kakmasıyla, Güney Pasifik İstasyonu'na, trenin gelmesinden yarım saat önce gittiler. Abra onlardan da önce gelmişti.

"Yarın akşam yemeğe gelemeyeceğim, Lee," dedi. "Babam, evde olmamı istiyor. Sonra fırsatını bulursam gelirim."

"Biraz heyecanlısın galiba?" dedi Lee.

"Sen değil misin?"

"Galiba ben de öyleyim. Bak bakalım demiryoluna, yeşil ışık yandı mı?"

Trenlerin geliş saatleri, hemen herkes için bir kaygı ve gurur kaynağıdır. Demiryolunun ta ilerisinde, kırmızı ışık yeşile dönüp de lokomotifin bıçak gibi keskin ışığı dönemeci sapıp istasyona dikildi mi, erkekler saatlerine bakarlar ve "Zamanında geldi," derler.

Bu sözlerde hem gurur, hem de rahatlama vardır. Saniyenin askatları, gün geçtikçe bizim için daha çok önem kazanıyor. İnsan ilişkileri gittikçe yoğunlaşıp karmaşıklaştıkça, saniyenin onda birlik parçası da ortaya çıkacak. Ve bir de bakacağız ki, saniyenin yüzde birine de bir ad vermek gerekecek. Derken bir gün -ben buna pek inanmıyorum ya- diyeceğiz ki, "Her şeyin canı cehenneme! Bir saatle

zaman mı ölçülür?” Ama gerçekte, bu çok küçük zaman parçalarıyla uğraşmamız pek de saçma değil. Biraz geç ya da biraz erken yapılan bir iş, çevresindeki her şeyi altüst edebilir ve bu karışıklık, durgun bir su birikintisine atılan bir taş gibi, dalga dalga çevresine yayılır.

Tarla Kuşu, sanki durmaya hiç niyeti yokmuş gibi girdi istasyona. Ancak lokomotifle yük vagonları bir hayli gittikten sonra, hava frenlerinin acı çığlıkları ve zorlanan demirlerin direnen sesleri arasında durdu.

Tren, Salinas’a bir hayli kalabalık boşalttı. Şükran Günü için evlerine dönen yakınlar, elleri kolları kutular, süslü sarılmış paketlerle dolu indiler.

Ailesi Aron’u bulana kadar bir-iki dakika geçti. En sonunda onu gördüler. Eskisinden daha büyük gibiydi.

Başına, tepesi düz, dar kenarlı bir şapka geçirmişti, pek gösterişli bir hali vardı. Onları görünce bir koşu kopardı, şapkasını havada sallamaya başladı. Parlak saçları öyle kısa kesilmişti ki, fırça gibi dikilmişlerdi. Gözleri de pırıl pırıldı, onu gördükleri için hepsi de sevinç içinde gülüştüler.

Aron, valizini yere bıraktı ve Abra’yı kucaklayarak havaya kaldırdı. Sonra onu bıraktı, bir elini Adam’a, bir elini de Cal’a uzattı, kollarını Lee’nin omuzlarına doladı, az daha sıkıp ezecekti Lee’yi.

Eve dönerlerken, yolda hepsi bir ağızdan konuşuyorlardı.

“Ee, nasılsınız? İyi görünüyorsun. Abra, çok güzelsin.”

“Hiç de değilim. Saçlarını neden bu kadar kısa kestirdin?”

“A, herkes böyle kestiriyor.”

“Ama senin saçların öyle güzel ki.”

Ana Cadde’yi hızlı hızlı geçtiler. Bir sokak daha. Central Avenue’nün köşesini dönünce, vitrini yığınla Fransız francalasıyla dolu olan Reynaud’nun Fırını’nı geçtiler. Bayan Reynaud, unlu ellerini onlara salladı. En sonunda eve geldiler.

“Kahve hazır mı, Lee?” diye sordu Adam.

“Evden çıkmadan yapmıştım. Ocakta.” Lee, fincanları da hazırlamıştı. Birdenbire hepsi bir araya toplanıvermişlerdi yine. Aron ile Abra divana oturmuşlar, Adam ise abajurun altındaki koltuğa yerleşmişti. Lee kahve dağıtıyor, Cal da sofaya açılan kapının ağzında duruyordu. Hepsi susmuşlardı. Çünkü hal hatır sormak için vakit biraz geç, başka şeyler konuşmak için de erkendi.

“Her şeyi öğrenmek istiyorum,” dedi Adam. “İyi notlar alacak mısın?”

“Dönem sonu sınavları gelecek ay Baba.”

“Anlıyorum, neyse, sen iyi notlar alırsın nasıl olsa. Ben eminim buna.”

Aron’un yüzü, elinde olmadan sabırsızlıkla gerildi.

“Yorgunsun herhalde,” dedi Adam. “Yarın da konuşabiliriz.”

“Bence o yorgun filan değil,” dedi Lee. “Bahse girerim ki, yalnız kalmak istiyor.”

Adam, Lee’ye bakarak, “A elbette elbette,” dedi. “Yatmaya gitsek mi artık, ne dersin?”

Meseleyi yine Abra çözdü. “Çok fazla kalamayacağım Aron,” dedi. “Beni eve kadar götürür müsün? Yarın yine birlikte oluruz.”

Yolda giderlerken, Aron onun koluna sarıldı. Titriyordu. “Hava don yapacak galiba,” dedi.

“Döndüğün için sevinçlisin.”

“Evet, öyle. Anlatacak pek çok şeyim var.”

“İyi şeyler mi?”

“Belki. Umarım sen de öyle bulursun.”

“Pek ciddi konuşuyorsun.”

“Ciddi de ondan.”

“Ne zaman dönmen gerekiyor?”

“Pazar akşamına kadar buradayım.”

“Çok zamanımız olacak. Benim de sana söylemek istediğim bazı şeyler var. Önümüzde yarın, cuma, cumartesi ve bütün bir pazar var. Bu gece gelmesem kızar mıydın?”

“Niye gelmeyecektin?”

“Sonra söylerim.”

“Şimdi öğrenmek istiyorum.”

“E, babamın yine tersliği tuttu.”

“Bana mı karşı?”

“Evet. Yarın akşam seninle yemeğe gelemem, ama evde de fazla yemem, Lee’ye bana da bir tabak ayırmasını söyleyebilirsin.”

Aron’un üzerine bir sıkılganlık gelmişti. Abra bunu, kolunu kavrayan elin gevşemesinden ve sessizliğinden anlıyor, yukarı kaldırdığı yüzünden okuyordu. “Bu gece söylemem gerekti,” dedi.

“Söylemen gerekti,” diye tekrarladı Aron. “Bana doğrusunu söyle. Hâlâ benimle olmayı istiyor musun?”

“Evet, istiyorum.”

“Öyleyse mesele yok. Şimdi gideyim. Yarın konuşuruz.”

Abra’yı verandada, dudaklarında sudan bir öpücüğün tadıyla bıraktı. Aron’un, söylediklerini böyle kolayca kabul etmesine içerlemişti Abra. Acı acı güldü, hem bir şey istiyor, hem de istediği olunca inciniyordu. Köşe lambasının aydınlığında hızlı hızlı yürüyen uzun gölgeyi izledi. “Delirmiş olmalıyım,” diye düşündü. “Her şeyi kafamda kuruyorum!”

2

Herkese iyi geceler diledikten sonra Aron odasındaki yatağın kıyısına oturmuş, gözlerini dizleri arasında kenetlediği ellerine dikmişti. Kendini, yüzüstü bırakılmış ve çaresizlik içinde duyuyordu. Babasının kendisi için beslediği tutkular, onu, bir kuş yumurtasını saran otlar gibi sarıp sarmalamıştı. Bu geceye kadar, bu bağların gücünü anlayamamıştı. Bu yumuşak, ama inatçı bağları koparıp atacak gücü kendinde bulabilecek miydi acaba? Düşünceleri bir türlü yoğunlaşamıyordu. Evde sanki rutubetli bir soğuk vardı, iliklerine işliyordu. Kalktı, yavaşça kapıyı açtı. Cal’ın kapısının altından ışık sızıyordu. Kapıyı vurdu, cevap beklemeden içeri girdi.

Cal, yeni masasının başına oturmuştu. İncecik bir paket kâğıdı ve bir yumak kırmızı kurdeleyle uğraşıyordu. Aron içeri girerken, masanın üzerindeki bir şeyi, büyük bir kurutma kâğıdıyla çarçabuk örtüverdi.

Aron gülümsedi. “Armağan mı?”

“Evet,” dedi Cal, başka da bir şey söylemedi.

“Seninle konuşabilir miyim?”

“Elbette. Haydi, gir içeri. Alçak sesle konuş, yoksa Baba hemen damlar. Bir dakikasını bile sensiz geçirmek istemiyor.”

Aron, yatağın üzerine oturdu. O kadar uzun bir süre sustu ki, Cal, “Nedir mesele? Bir derdin mi var?” diye sormak zorunda kaldı.

“Hayır, derdim filan yok. Yalnızca seninle konuşmak istedi canım. Cal, ben koleje devam etmek istemiyorum.”

Cal, başını birden ona doğru çevirdi. “İstemiyor musun? Neden?”
“Sevmiyorum.”
“Babama söylemedin, değil mi? Çok üzülecek. Benim gitmek istememem zaten yeterince kötü olmuştu. Neden bırakmak istiyorsun?”
“Çiftliği işletirim diye düşünmüştüm.”
“Ya Abra?”
“O, çok önceleri, bana bunu yapmamı söylemişti kendisi zaten.”
Cal, onu şöyle bir süzdü. “Çiftlik kirada,” dedi.
“Vallahi, şimdilik yalnızca düşünüyordum.”
“Çiftçilikte para yok,” dedi Cal.
“Çok para istemiyorum zaten. Geçinecek kadar bir şeyler kazanayım, yeter.”
“Bana yetmez,” dedi Cal. “Ben çok para istiyorum, bunu kazanacağım da.”
“Nasıl?”
Cal, kendini kardeşinden daha yaşlı ve daha kararlı buluyordu şu anda. İçinde onu korumak isteği uyandı. “Eğer sen koleje devam edersen, ben de bir iş kurarım burada. Koleji bitirdiğin zaman ortak olabiliriz. Ben ayrı bir iş yaparım, sen de ayrı bir iş. Böylesi çok iyi olur.”
“Ben koleje dönmek istemiyorum. Niye dönecekmişim sanki?”
“Çünkü Baba öyle istiyor.”
“Bu gitmem için yeterli bir neden değil.”
Cal, öfkeyle kardeşine baktı. Birden, babasının Aron’u neden bu kadar sevdiğini anladı. Bu uçuk renkli saçlar, birbirinden ayrık gözler, evet hiç kuşkusu kalmamıştı. “Bu meseleyi şimdilik bırak,” dedi çabucak. “Hiç olmazsa bu dönemi bitir. Şimdi hiçbir şeye girişme.”
Aron kalktı, kapıya doğru gitti, “Armağan kime?” diye sordu.
“Babama. Yarın görürsünüz, akşam, yemekten sonra.”
“Noel değil ki.”
“Hayır,” dedi Cal. “Ama Noel’den bile önemli.”
Aron odasına döndükten sonra, Cal vereceği armağanı ortaya çıkardı. Gıcır gıcır yeni on beş banknotu bir kez daha saydı. Paralar öyle yeniydi ki, keskin keskin hışırdıyorlardı. Monterey Bölge Bankası, paraları ta San Fransisco’dan getirtmek zorunda kalmıştı. O da, nedeni kendilerine açıklandıktan sonra. Daha on yedi yaşında bir çocuğun hem bu kadar çok parasının olması, hem de bunları üzerinde taşıması bankada büyük bir şaşkınlık yaratmıştı. Bankacılar, paranın duygusal nedenlerle de olsa, hafife alınmasından hoşlanmazlar. Bankanın, paranın gerçekten Cal’a ait olduğuna inanması için, Will Hamilton’ın, paranın namusluca kazanıldığını ve Cal’ın onu istediği gibi kullanmakta özgür olduğunu söylemesi gerekmişti.
Cal, banknotları ince kâğıda sardı ve kırmızı kurdeleyle bağladı. Ama öyle bir bağladı ki, bunun fiyonk olduğunu anlamak için kırk tanık isterdi. Bu pakette bir mendil de bulunabilirdi. Paketi alıp gömleklerinin altına sakladı ve yattı, ama uzun zaman uyuyamadı. Hem heyecanlıydı, hem de utanıyordu. “Keşke bugün geçmiş olsa, armağanı da vermiş bulunsaydım,” diye düşündü. Aklından, neler söyleyeceğini tasarladı.
“Bu sizin.”
“Nedir o?”
“Bir armağan.”
Bundan sonra neler olacağını kestiremiyordu. Yatakta bir o yana, bir bu yana dönüp durdu. Tan ağarırken kalktı, giyindi ve evden dışarı süzüldü.

Ana Cadde’de, Yaşlı Martin, çalı süpürgesiyle sokakları süpürüyordu. O sıralar, şehir meclisi otomatik bir süpürücü alma konusunu tartışıyordu. Yaşlı Martin de, o yeni makineyi kullanması için kendisine verirler diye umuyordu. Ama bir yandan da söyleniyordu. Gençler, her şeyin kaymağına konuyorlardı hep. Bacigalupi’nin çöp kamyonu geçip gitti. Martin, arkasından kinle baktı. İşte bu iyi bir işti. Bunlar zengin oluyordu.

Ana Cadde, kapalı kapıları koklayan bir-iki köpek sayılmasa, bomboştu. Bir de San Fransisco Et Lokantası’nın oralarda uykulu birkaç kıpırtı görünüyordu. Pet Bulene’in yeni taksisi ön tarafa park edilmişti. Çünkü Pet, bir gece önceden, Williamsların kızını sabah kalkacak San Fransisco trenine götürmesi için uyarılmıştı.

Yaşlı Martin, Cal’a, “Sigaran var mı delikanlı?” diye seslendi.

Cal durdu, paketini çıkardı.

“Oo, hem de lüks cinsten!” dedi Martin. “Kibritim de yok.”

Cal, onun sigarasını yakarken, ağzının çevresindeki akçıl sakalları da tutuşturmamak için dikkat etti.

Martin, süpürgesinin sapma dayanarak, umutsuz tavırlarla bir soluk çekti. “Gençler alıyor her şeyin kaymağını,” dedi. “Benim kullanmama izin vermeyecekler.”

“Neyi?”

“Neyi olacak, yeni süpürücüyü. Duymadın mı? Nerede yaşıyorsun sen, oğul?” Ona göre, aklı başında birinin, süpürücüden söz edildiğini duymaması olacak iş değildi. Cal’ı unutmuştu. Belki bu Bacigalupiler ona bir iş verirlerdi. Para yapıyorlardı. Üç arabaları, bir de yeni kamyonları vardı.

Cal, Alisal Sokağı’na döndü, postaneye gitti. 632 numaralı kutunun camından baktı, boştu kutu. Gerisin geriye eve döndü. Lee kalkmış, kocaman bir hindiyi doldurmakla uğraşıyordu.

“Bütün gece uyumadın mı?” diye sordu.

“Yoo, biraz dolaşmaya çıktım da.”

“Sinirli misin?”

“Evet.”

“Seni ayıplamam. Ben olsam, ben de sinirlenirdim. İnsanlara bir şeyler vermek çok güçtür. Armağan almak daha da güçtür ya. Saçma görünüyor, değil mi? Kahve ister misin?”

“İçsem de olur, içmesem de.”

Lee, ellerini sildi, hem kendine hem de Cal’a kahve koydu. “Aron nasıl görünüyor, sence?”

“İyi sanırım

“Onunla konuştun mu?”

“Hayır,” dedi Cal. Böylesi daha kolaydı. Lee onun neler söylediğini öğrenmek isteyecekti. Bu Aron’un günü değildi ki, Cal’ın günüydü. Bugünü, çalışıp çabalayıp Cal hazırlamıştı. Gün gerçekten onun olmalıydı.

Aron içeri girdi. Gözleri hâlâ uykuluydu. “Akşam yemeğini kaçta hazır edeceksin, Lee?” diye sordu.

“A, bilmem, üç buçuk ya da dörtte.”

“Şunu beşe kadar uzatamaz mısın?”

“Eğer Adam da razı olursa, benim için hava hoş. Neden?”

“Vallahi, Abra o saatten önce gelemeyecek de. Babama açıklayacağım bir planım var, o sırada Abra’nın da burada olmasını istiyorum.”

“Benim için hava hoş,” dedi Lee.

Cal, hemen yerinden kalkıp odasına gitti. Masasının başına geçerek, lambasını yaktı. Huzursuzluk ve öfkeden kendi kendini yiyordu. Aron, kılını bile kıpırdatmadan, onun gününü elinden almaya

kalkıyordu. Aron'un günü olacaktı bugün. Sonra, birden çok utandı. Elleriyle gözlerini kapadı. "Kıskançlık bu. Kıskanıyorum. İşte bu. Kıskanıyorum. Kıskanç olmak istemiyorum." Durup durup tekrarladı. "Kıskanç, kıskanç, kıskanç." Sanki duyduklarını açığa vurmakla, onları yok edebilirmiş gibi. Ve bu kadar ileri gittikten sonra da kendini cezalandırmakla bu işi tamamladı. "Neden parayı babama veriyorum? Onun iyiliği için mi? Yoo. Kendi çıkarım için. Will Hamilton söyledi işte. Onu satın almaya çalışıyorum. Bu işte bir tek dürüst nokta yok. Bende dürüstlük adına bir şey yok zaten. Burada oturmuş, kardeşime olan kıskançlığımdan kıvranıyorum. Neden her şeyi adlı adınca söylememeli?"

Kendi kendine öfkeyle söylendi. "Neden dürüst davranmamalı? Babamın, Aron'u neden sevdiğini biliyorum. Çünkü ona benziyor. Babam, onun etkisinden hiç kurtulamadı. Belki kendisi bile farkında değil, ama gerçek bu. Bunu bilip bilmediğini merak ediyorum. Bu yüzden annemi de kıskanıyorum. Neden paramı alıp, uzaklara gitmiyorum sanki? Beni ne ararlar, ne de özlerler. Çok geçmeden, bir zamanlar var olduğumu bile unutur hepsi, Lee dışında hepsi. Acaba Lee beni sever mi? Belki de sevmez." Yumruklarını alnına dayadı. "Acaba Aron da kendi kendisiyle böyle savaşmak zorunda kalıyor mu hiç? Sanmam. Ama nasıl bilebilirim? Ona sorabilirim. Söylemez ki."

Cal'ın kafasının içi, kendine karşı bir yandan öfke, bir yandan da acıma duygusuyla çalkalanıp duruyordu. Sonra araya yeni bir ses karıştı, buz gibi bir nefret doluydu. "Madem ki dürüstsün, böyle kendi kendine dövünmekten hoşlandığını neden söylemiyorsun öyleyse! Doğrusu bu değil mi? Neden gerçekten kendin olup, asıl istediğini yapmıyorsun?" diyordu. Cal, bu düşünceden şaşkına dönerek, öylece kaldı. Hoşlanıyor muydu? Elbette. Kendi kendini kamçılamakla, başkası tarafından kamçılanmaktan korunmuş oluyordu. Kafasının içi kasıldı. Ver parayı. Ver, ama düşünmeden ver. Karşılığını bekleme. Önceden bir şeyler tasarlama. Ver ve unut. Şimdi unut. Ver, ver. Gün de Aron'un olsun. Neden olmasın? Fırladı, mutfağa koştu.

Aron, hindinin derisini açmış, Lee de içini doldurmaya uğraşıyordu. Fırın yüksek ısıdan kızarmış, çıtırdıyordu.

"Dur bakalım," dedi Lee. "Dokuz kilo, kilo başına kırk dakika eder, dokuz kere kırk o da eder üç yüz altmış dakika, altı saat. On birden on ikiye on ikiden bire..." Parmaklarıyla hesaplamaya koyuldu.

"Aron," dedi Cal. "İşin bitince, seninle şöyle bir yürüyüşe çıkalım."

"Nereye?" diye sordu Aron.

"Kenti şöyle bir dolaşırız. Sana bir şey sormak istiyorum."

Cal, kardeşini sokağın karşı yakasındaki Berges ve Garrisiere'nin dükkânına götürdü. Burada, ithal malı iyi şaraplar, içkiler satılırdı. "Biraz param var, Aron," dedi Cal. "Yemek için biraz şarap almak istersin diye düşündüm. Parayı sana ben veririm."

"Ne çeşit bir şarap alacağız?"

"Tam bir kutlama olsun istiyorum. Haydi, alalım, senin armağanın olur."

Joe Garrisiere onlara, "Sizin yaşınız küçük," dedi.

"Yemek için mi? Bak, onun için yeterince yaşlıyız."

"Size satamam. Özür dilerim."

"Bakın nasıl yapalım," dedi Cal. "Biz parasını öderiz, siz de babamıza yollarsınız."

"Bakın bu olur," dedi Joe Garrisiere. "Bizde biraz Keklik Gözü var ki..Tadına bakıyormuş gibi dudaklarını şaplattı.

"Nedir o?" diye sordu Cal.

"Şampanya, ama ne şampanya, rengi tam keklik gözü gibi. Pembe, ama pembenin biraz koyusu. Üstelik de tek şişesi 4,50'ye."

"Çok pahalı değil mi?" dedi Aron.

“Elbette çok pahalı,” diye güldü Cal. “Üç şişe gönder, Joe.” Aron’a döndü. “Bu senin armağanın,” dedi.

3

O gün bir türlü bitmeyecekmiş gibi geldi Cal’a. Evden çıkmak istiyor, çıkamıyordu. Saat on birde Adam, kapalı olan şubeye, yeni bir grubun kayıtları üzerinde incelemeler yapmak üzere gitti.

Aron pek sakin görünüyordu. Oturma odasında oturmuş, *Review of Reviews*’un eski sayılarındaki karikatürlere bakıyordu. Mutfakta çatırdayarak kızaran hindinin kokusu, bütün evi doldurmaya başlamıştı.

Cal, odasına gitti, hazırladığı armağan paketini çıkardı, masanın üzerine koydu. Üstüne iliştirilecek bir kart yazmaya çalıştı. “Babama, Caleb’den” “Adam Trask’e, Caleb Trask’ten.” Kartları küçük küçük parçalara ayırdı, tuvalete attı, şifonu çekti.

Bir yandan da düşünüyordu, armağanı bugün vermek niyeydi sanki? Belki yarın, sakin sakin yanına yaklaşır, “Bu sizin,” der sonra uzaklaşırım. Böylesi çok daha kolay olurdu. “Hayır,” dedi yüksek sesle. “Ötekilerin de görmesini istiyorum.” Böyle olmalıydı. Ama ciğerleri sıkışmış, avuçları sahneye çıkacakmış gibi terden sırılsıklam olmuştu. Sonra, babasının kendisini hapishaneden çıkarmaya geldiği sabahı düşündü. Sıcaklık, yakınlık -hatırlanması gereken şeyler bunlardı işte- ve babasının güveni. Söylemişti de. “Sana güveniyorum,” demişti. Bunu düşündükten sonra, Cal kendini çok daha iyi duymaya başladı.

Saat üçe doğru, Adam’ın geldiğini ve oturma odasında alçak sesle bir konuşma geçtiğini duydu. Cal da girip, babasıyla Aron’a katıldı.

“Zaman değişti,” diyordu Adam. “Bir çocuk, bir konuda uzman olmak zorunda artık, yoksa hiçbir yere ulaşamaz. Galiba bu yüzden, koleje gittiğine çok seviniyorum.”

“Ben de bunu düşünüyor, karar veremiyordum,” dedi Aron.

“Neyse, artık düşünme üzerinde. İlk kararın doğrudur. Bak bana, bir sürü konu hakkında bir şeyler biliyorum, ama hiçbiriyle de geçimimi sağlayamam bu zamanda.”

Cal yavaşça oturdu. Babası, onun geldiğinin farkında bile olmamıştı. Yüzü, derin derin düşündüğünü gösteriyordu.

“Bir babanın, oğlunun başarılı olmasını istemesi doğaldır,” dedi Adam. “Hem belki ben senden daha iyi düşünebilirim.” O sırada Lee başını uzattı. “Mutfak tartısı bozuk olmalı,” dedi. “Hindi hesaplanan zamandan önce pişecek. Bahse girerim, bu hindi dokuz kilo değil.”

“İyi,” dedi Adam. “Sen de sıcak tutarsın öyleyse.” Sonra sözüne devam etti. “Sam Hamilton bu gidişi görmüştü. Artık, dünyadaki her şeyi bilen filozoflar olamaz, derdi. Bilgiler, bir tek kafanın taşıyamayacağı kadar çoğaldı, ağırlaştı. Bir insanın yalnız çok küçük bir şeyi bileceği, ama çok iyi bileceği bir çağın geleceğini görmüştü.”

“Evet,” dedi Lee, kapının aralığından. “Yakınarak söyler ve bu durumdan nefret ederdi.”

“Şimdi olsa, yine öyle mi düşünürdü acaba?” dedi Adam.

Lee odaya girdi. Kocaman yemek kepçesini sağ elinde, sol elini de, halıya yağ damlar korkusuyla, kepçenin altında tutuyordu. Yanlarına geldi ve kendini unutup kepçeyi salladı, bir-iki damla hindi yağı yere damladı. “Şimdi siz açtınız da,” dedi. “Bilmiyorum, acaba o mu nefret ederdi, yoksa ben mi onun adına nefret ederdim hatırlamıyorum.”

“O kadar heyecanlanma,” dedi Adam. “Bana öyle geliyor ki, sen böyle her şeyi kişisel bir hareket diye aldıkça, hiç tartışamayacağız.”

“Belki bilgiler çok gelişmiştir, belki de insanlar gitgide küçülmektedirler,” dedi Lee. “Belki de atomlarına kadar küçülecekler, ruhları da atom küçüklüğünde olacak. Uzman denen kişiler, belki de korkaklardır. Başını kafesinden uzatmaya korkan biri. Hem düşünün, bir uzman elinden neler kaçırır. Kafesin ötesindeki bütün bir dünyayı.”

“Biz yalnızca geçimini sağlamaktan söz ediyorduk.”

“Geçim ya da para,” dedi Lee heyecanlanarak. “Para yapmak çok kolaydır, eğer istediğiniz para kazanmaksa. Ama bir-iki kişi dışında, insanlar parayı istemez. İstedikleri rahatlıktır, sevgidir, beğenilmektir.”

“Pekâlâ. Ama koleje gitmeye bir itirazın var mı? Biz bundan söz ediyorduk.”

“Özür dilerim,” dedi Lee. “Haklısınız galiba, çok heyecanlandım. Hayır, eğer kolej, insanın dünyayla ilişki kurmasını sağlayacak bir yerse, karşı değilim. Öyle mi, Aron? Öyle bir yer mi?”

“Bilmiyorum,” dedi Aron.

Mutfaktan bir cızırtı sesi geldi. “Allah kahretsin,” dedi Lee. “Hindi çorbası taşıyor!” Ve bir fişek gibi kapıya atıldı.

Adam, onun ardından sevgiyle baktı. “Ne iyi adam!” dedi. “Ne iyi bir dost.”

“İnşallah yüz yaşına kadar yaşar,” dedi Aron.

Babası kıs kıs güldü. “Şimdi yüz yaşında olmadığını ne biliyorsun?”

“Buzhane nasıl gidiyor, Baba?” diye sordu Cal.

“A, çok iyi. Kendini kurtarıyor, hatta biraz da kâr getiriyor. Neden?”

“Gerçekten işletmeye değecek bir-iki şey düşündüm de.”

“Bugün olmaz,” dedi Adam hemen. “Pazartesi konuşuruz, unutmazsan. Ama bugün olmaz. Biliyor musun, hiç bu kadar iyi olmamıştım. Kendimi, nasıl söyleyeyim, yani sevinçli, doymuş gibi buluyorum. Belki de dün gece iyi uyuduğum, esaslı bir banyo yaptığım içindir. Ama belki de, hep bir arada, huzur içinde olduğumuzdan.” Aron’a gülümsedi. “Sen gidinceye kadar, bizim için ne kadar değerli olduğunu anlayamamışız,” dedi.

“Ev özleminden hasta oldum,” diye açıklamak zorunda kaldı Aron. “İlk günler, bana ölecekmişim gibi geldi.”

Abra, hafif bir telaş içinde çıkageldi. Yanakları pembe pembeydi ve alabildiğine mutluydu. “Toro Dağı’nın tepesindeki karı gördünüz mü?” diye sordu.

“Evet, gördüm,” dedi Adam. “Dediklerine göre, iyi bir yıla işaretmiş. Bizim de yararlanmamız gerek bundan.”

“Ben evde yalnızca bir-iki atıştırdım,” dedi Abra. “İştahımı buraya sakladım.”

Lee, yemek için özür dileyip duruyordu. Odun yakılan fırınlar gibi iyi ısınmayan gaz fırınına, eski hindilere benzemeyen yeni cins hindilere kusur buluyor, yakınıp duruyordu. Ama kendisine, yemeklerinin övülmesini bekleyen yaşlı kadınlar gibi davrandığını söylediklerinde, Lee de onlarla birlikte güldü.

Erikli pasta gelince, Adam şampanyayı açtı. Hepsi de bir törendeymişler gibi davrandılar. Masaya bir resmilik çökmüştü. Şerefe kadeh kaldırdılar. Ayrı ayrı herkesin sağlığına içildi. Adam, Abra’nın sağlığına içilirken, kısa bir konuşma yaptı.

Abra’nın gözleri parlıyordu. Masanın altından, Aron’un elini tutmuştu. Şampanya Cal’ın sinirlerini yatıştırmıştı. Artık vereceği armağan için korkmuyordu.

Adam, pastasını bitirdikten sonra, “Galiba hiç bu kadar güzel bir Şükran Günü kutlamamıştık,” dedi.

Cal, elini ceketinin cebine attı, kırmızı kurdeleli paketi çıkardı, babasının önüne itti.

“Nedir bu?” diye sordu Adam.

“Bir armağan.”

Adam sevinmişti. “Noel filan olmadığı halde armağan alıyoruz,” dedi. “Nedir acaba, merak ettim?”

“Bir mendil,” dedi Abra.

Adam, beceriksizce bağlanmış fiyongu çözdü, incecik kâğıdı açtı. Paralara bakakaldı.

Abra, “Nedir?” diye bakmak için kalktı. Aron öne doğru eğildi. Lee, kapının önünde, yüzündeki kaygılı anlamı gizlemeye çalışıyordu. Cal’a bir göz atınca, onun yüzündeki sevinç ve zafer ışıltısını gördü.

Büyük bir yavaşlıkla Adam parmaklarını oynattı, paraları yelpaze gibi açtı. Sesi çok uzaklardan gelir gibiydi. “Nedir bu? Ne...” durdu.

Cal yutkundu. “Bu... ben kazandım... size vermek için... maruldan kaybettiklerinizin yerine.”

Adam başını ağır ağır kaldırdı. “Sen mi kazandın? Nasıl?”

“Bay Hamilton’la... biz yaptık... fasulye işinden.” Sonra acele acele ekledi. “Daha fasulyeler çıkmadan beş sentten aldık. Sonra fiyatlar fırlayınca... Sizin bu, on beş bin dolar. Sizin için.”

Adam, yepyeni paralara şöyle bir dokundu, uçları üst üste geldi, desteyi kâğıdın içine koydu, uçlarını kıvırdı. Yardım ister gibi Lee’ye baktı. Cal’ın üzerine garip bir duygu çökmüştü, bir felaket, bir yıkım dolaşıyordu sanki havada. Hastalıktan yeni kalkmış gibi bir bitkinlik çöktü içine. Babasının, “Bunları geri vermelisin,” dediğini duydu.

Ta uzaklardan geliyormuş gibi, kendi sesinin konuştuğunu da duydu. “Geri mi vereceğim? Kime geri vereceğim?”

“Aldığın kimselere.”

“İngiliz Satınalma Acentesi’ne mi? Geri almazlar ki. Her yerde fasulyeyi on iki buçuk sentten satın alıyorlar.”

“Öyleyse kazıkladığınız çiftçilere verin.”

“Kazıkladığımız mı?” diye haykırdı Cal. “Biz onlara piyasadan iki sent fazla verdik. Kazıklamadık.” Cal, kendini boşlukta asılı kalmış gibi duyuyordu. Zaman sanki hiç geçmiyordu.

Babası, oldukça uzun bir süre sonra cevap verdi. Sözcüklerinin arasında sanki çok uzun boşluklar varmış gibiydi. “Çocukları askere ben yolluyorum,” dedi. “İmzamı atıyorum ve gidiyorlar. Kimi ölecek, kimi kolsuz bacaksız, çaresizlik içinde yatıp kalacak. Hiçbiri sağlam dönmeyecek. Benim bundan yararlanabileceğimi düşünebiliyor musun hiç, oğul?”

“Bunu sizin için yaptım,” dedi Cal. “Paranız olsun, açığınızı kapatabilesiniz istedim.”

“Ben para istemiyorum, Cal. Marullara gelince... O işi de kâr elde etmek için yaptığımı sanmıyorum. Bir çeşit oyundu bu. Acaba marulları oraya ulaştırabilir miyim, bir deneyeyim dedim ve kaybettim. Para istemiyorum ben.”

Cal, dümdüz karşısına bakıyordu. Lee’nin, Aron’un, Abra’nın gözlerinin, yanakları üzerinde dolaştığını duyuyordu. Gözlerini babasının dudaklarına dikti.

“Armağan vermeyi düşünmen hoşuma gitti,” dedi Adam. Sana bunun için teşekkür ed... ”

“Bir köşeye saklarım. Sizin için saklarım.”

“Hayır. Hiçbir zaman istemem onu. Çok sevinirdim eğer sen de bana... şeyi... kardeşinin sahip olduklarını, çalışmasının duyurduğu gururu, ilerlemesinin verdiği mutluluğu verseydin. Temiz olsa bile para hiçbir zaman bunlarla ölçülemez.” Adam’ın gözleri biraz açıldı. “Seni kızdırdım mı oğul? Kızma. Eğer bana bir armağan vermek istiyorsan... iyi bir yaşantın olsun yeter. Benim için değerli olan budur.”

Cal tıkanır gibi oldu. Alnı terden sırılsıklamdı, dilinde de bir tuz tadı vardı. Birden ayağa fırladı, sandalyesi devrildi. Soluğunu tutarak odasına koştu.

Adam arkasından, “Kızma oğul,” diye seslendi.

Onu kendi haline bıraktılar. Odasında, dirsekleri masasına dayalı oturdu. Ağlayacağını sanmıştı, ama ağlayamadı. Gözyaşlarını akıtmak istiyor, ama yaşlar beynindeki kızgın demiri aşıp boşanamıyordu.

Biraz sonra soluğu düzeldi, beyninin ağır ağır, sinsi sinsi çalışmaya başladığını duyuyordu. Bu sessiz, nefret dolu acıyla savaşmaya çalıştı, ama beyin bir köşeye çekilerek işine devam etti. Şimdi daha güçsüzce karşı koymaya çalışıyordu, ama nefret bütün gövdesine yayılıyor, her sinirini ayrı ayrı zehirliyordu. Kendi üzerindeki denetimini yitirmek üzereydi.

Öyle bir an geldi ki, korku da, denetim de yok oldu, beyni acı bir zafer çığlığı attı. Eli bir kurşunkaleme uzandı ve kurutma kâğıdının üzerine birbiri ardınca, küçücük, sık helezonlar çizmeye başladı. Yarım saat sonra Lee içeri girdiğinde, yüzlerce helezon çizilmişti, gitgide küçülüyor, küçülüyorlardı. Başını kaldırıp bakmadı.

Lee kapıyı yavaşça kapadı. “Sana biraz kahve getirdim,” dedi.

“İstemiyorum... evet... istiyorum. Teşekkür ederim Lee. Beni düşünmen büyük incelik.”

“Yeter!” dedi Lee. “Yeter diyorum!”

“Ne yeter? Neyi bırakayım?”

Lee, huzursuz bir sesle, “Bir gün sormuştun da, sana, her şey senin içinde demiştim. Sana, eğer gerçekten istersen denetleyebilirsin, demiştim.”

“Neyi denetleyebilirdim? Neden söz ettiğini anlayamıyorum.”

“Beni duymuyor musun?” dedi Lee. “Sana ulaşamıyor muyum? Cal, ne demek istediğimi bilmiyor musun?”

“Seni duyuyorum Lee. Ne söylüyorsun?”

“Elinde değildi babanın, Cal. Onun yaradılışı böyle. Başka türlüsünü bilmez. Onun seçebileceği başka yol yoktu. Ama senin var. Duyuyor musun beni? Senin seçebileceğin başka bir yol var.”

Helezonlar şimdi öyle küçülmüştü ki, kalem hep aynı çizgilerin üzerinde dolaşa dolaşa, parlak, kara bir nokta çıkarıyordu ortaya.

“Pireyi deve yapmıyor musun?” dedi Cal sakin bir tavırla. “Sakin olmalısın. Konuşmanı duyan da, birini öldürdüm sanır. Bırak bunları Lee. Bırak.”

Odanın içi sessizdi. Bir an sonra Cal arkasına döndü, oda boştu. Konsolun üzerinde duran kahveden incecik bir duman tütüyordu. Cal, kahveyi kaynar kaynar içti, sonra oturma odasına gitti.

Babası, ona özür diler gibi baktı.

“Özür dilerim Baba,” dedi Cal. “Böyle düşündüğünüzü bilmiyordum.” Para paketini şöminenin rafından aldı, ceketinin iç cebine, daha önce durduğu yere yerleştirdi. “Bunu ne yapacağımı düşünürüm,” dedi sonra rahat, olağan bir sesle. “Ötekiler nerde?”

“A, Abra’nın gitmesi gerekti. Aron da onunla gitti. Lee de dışarı çıktı.”

“Ben de şöyle bir yürüyüşe çıkacağım,” dedi Cal.

4

Kasım akşamı iyice bastırmıştı. Cal, ön kapıyı araladı, sokağın karşı yakasındaki Fransız Çamaşırhanesi’nin beyaz duvarları önüne kara kalemle çizilmiş gibi duran Lee’nin omuzlarını ve başını gördü. Lee, basamaklara oturmuştu, kalın paltosunun içinde bir yığıntı gibi görünüyordu.

Cal, kapıyı yavaşça kapattı ve yeniden oturma odasına döndü. “Şampanya insanı susatıyor,” dedi. Babası başını kaldırıp bakmadı.

Cal, mutfak kapısından dışarı süzüldü, arka bahçeden geçti. Yüksek parmaklığa tırmandı. Kapkara suların üzerinden, köprü görevi gören kalası bularak karşıya geçti. Lang'ın Fırını'yla Castroville Sokağı'ndaki kalaycı dükkânının arasındaki bir noktaya çıktı.

Katolik kilisesinin bulunduğu Stone Sokağı'nı yürüyerek geçti, sola döndü, Carriagaların evini geçti, Wilsonların, Zabalaların evlerini geçti, Central Avenue'de Steinbecklerin evinin önünden sola saptı. Batı Mahallesi Okılu'nun yanından geçti.

Okulun avlusu önündeki kavaklar hemen hemen çırılçıplak kalmıştı, ama akşam rüzgârında hâlâ sallanan birkaç yaprak da vardı.

Cal'ın beyni uyuşmuş gibiydi. Havanın soğuduğunun, dağlardan inen soğuğun dona çevirmek üzere olduğunun da farkında değildi. Üç sokak ilerde, bir sokak lambasının altında, kardeşinin kendisine doğru geldiğini gördü. Kardeşi olduğunu yürüyüşünden, duruşundan anlamıştı, çünkü onun yürüyüşünü de, duruşunu da gayet iyi bilirdi.

Cal adımlarını yavaşlattı. Aron iyice yaklaştığı zaman, "Merhaba," dedi. "Seni aramaya geldim."

"Bugün olanlara üzüldüm," dedi Aron.

"Senin elinden bir şey gelmezdi, üzerinde durma." Cal döndü, şimdi yan yana yürüyorlardı. "Senin, benimle birlikte bir yere kadar gelmeni istiyorum," dedi Cal. "Sana bir şey göstereceğim."

"Nedir?"

"A, sürpriz. Ama çok ilginç. Çok ilgileneceksin."

"Peki, uzun sürer mi?"

"Hayır sürmez. Hiç uzun sürmez."

Central Avenue'yü geçip, Castroville Sokağı'na yürüdüler.

5

Çavuş Axel Dane, San Jose'deki askere kayıt bürosunu genellikle saat sekizde açardı, biraz gecikecek olursa da, onun yerine Onbaşı Kemp açardı büroyu. Kemp, pek de yakınmazdı bundan. Axel'inki, seyrek görülen bir olay değildi. İspanyol Savaşı ile Alman Savaşı arasındaki barış günlerinde Birleşik Devletler Ordusu'ndayken başına gelen iki olay, sivillerin sakin ve düzenli hayatını onun için imkânsız kılmıştı. Bu olaylar arasında geçen iki ay, bu gerçeği ona anlatmaya yetmişti. Barış zamanındaki bu iki terslik, onu savaş için de uygunsuz kılmıştı. Zaten savaştan kaçabilmek için yeterince yol da biliyordu. San Jose'deki askere kayıt bürosunda, bu yeteneğini de kanıtlamıştı. Şimdi Riccilerin en küçük kızıyla gününü gün etmekle uğraşıyordu. Kız, San Jose'de oturuyordu.

Kemp de temel kuralı öğrenmişti. Üstlerinle iyi geçin, subaylarla elinden geldiği kadar karşılaşmamaya çalış. Bu yüzden, Çavuş Dane'nin masum gezintilerine de aldırmıyordu.

Saat sekiz buçukta, Dane büroya geldi. Kemp, masasının başında uyuyor, bitkin görünüşlü bir delikanlı da durmuş bekliyordu. Dane, çocuğa şöyle bir göz attı, sonra bankonun arkasına geçerek, elini Kemp'in omzuna koydu.

"Hayatım," dedi. "Tarlakuşları türküye başladı bile, yeni bir şafak doğuyor."

Kemp, başını kollarının üstünden kaldırdı. Burnunu elinin tersiyle silip çekti. "Evet, tatlım," dedi çavuş, "Kalk, bir müşterimiz var.

Kemp, şiş gözlerini ovuşturdu. "Savaşın acelesi yok," dedi.

Dane, çocuğa daha yakından baktı. "Tanrım! Ne güzel çocuk bu," dedi. "İnşallah ona göz kulak olurlar. Kemp, sen onun düşmanla dövüşmek istediğini sanabilirsin, ama bence o aşktan kaçıyor."

Kemp, çavuşun pek ayık olmadığını anlayınca rahatladı. “Yani, sizce onu bir kadın mı yaraladı?” dedi. Çavuşunun istediği her oyuna katılıp oynardı. “Acaba Yabancılar Lejyonu’na mı?”

“Belki de kendinden kaçıyordur.”

“O resmi gördüm,” dedi Kemp. “İçinde orospu çocuğu bir çavuş vardı.”

“İnanmıyorum,” dedi Dane. “Kalk bakalım delikanlı. On sekizindesin, öyle mi?”

“Evet efendim.”

Dane, adamına döndü. “Ne dersin?”

“Allah kahretsin!” dedi Kemp. “Eğer kendileri yeterince büyük olduklarını söylüyorlarsa, demek ki öyledir.”

“Diyelim ki on sekizindesin,” dedi çavuş. “Böyle yazacağız, öyle mi?”

“Evet efendim.”

“Şu basılı kâğıdı al, doldur. Kaç yılında doğduğunu hesapla, şuraya yaz, anladın mı?”

Ellinci Bölüm

1

Joe, Kate'in öyle oturup saatlerce uzaklara bakmasını hiç beğenmiyordu. Bir şeyler düşünüyor demekti bu. Ama yüzünde hiçbir anlam belirmediği için, Joe onun ne düşündüğünü bilemiyordu. Bu da onu tedirgin ediyordu. Bütün yaşamı boyunca ilk olarak eline geçirdiği dizginleri bırakmak istemiyordu.

Onun tasarladığı bir tek plan vardı: Kate'i, kendini ele verene kadar kurcalamak. Ondan sonra, onu istediği yöne sürükleyebilirdi. Peki ama, oturup böyle duvara bakıp durmasına ne demeli? Acaba kadının içine bir kurt düşmüş müydü, düşmemiş miydi?

Joe, onun o gece yatmadığını biliyordu. Kahvaltı isteyip istemediğini sorduğunda, o kadar yavaşça sallamıştı ki başını, işitmiş miydi, işitmemiş miydi, o da belli değildi.

Joe, kendi kendini sakınması için uyardı. "Hiçbir şey yapma! Yalnız çevresinde dolaş, gözünü kulağını dört aç." Evdeki kızlar da bir şeylerin döndüğünü anlıyorlardı, ama birinin söylediği öbürüne uymuyordu. Kuş beyinliler!

Kate bir şey düşünüyor değildi. Bir yarasa, akşam karanlığında nasıl oraya buraya çarpar durursa, kafasının içi de öyle, bir izlenimden öbürüne dolaşıp duruyordu. Sarışın güzel çocuğun yüzünü, yediği darbenin şiddetinden deli gibi olmuş gözlerini görüyordu. Karşısındakinden çok kendisine yönelen çirkin sözleri hâlâ kulaklarındaydı. Esmer kardeşini de görüyordu, kapıya dayanmış, kahkahalar atarken.

Kate de kahkahalarla gülmüştü, en kolay, en iyi korunma yoluydu bu. Acaba oğlu ne yapacaktı? Sessizce gittikten sonra ne yapmıştı acaba?

Cal'ın gözlerini düşündü. Kapıyı yavaşça çekip giderken ona, zalimliğini doyurmuş bir bakışla bakmıştı. Kardeşini neden getirmişti? Neydi istediği? Neyin peşindeydi? Böyle olacağını bilseydi, hazırlıklı olurdu. Ama bilmiyordu ki.

Ellerindeki ağrılar yeniden ilerlemeye, yayılmaya başlamıştı. Sağ kalçası hareket edince fena halde ağrıyordu. Böylece, sancılar merkeze doğru yürüyecek, er geç kana üşüşen fareler gibi ortada birleşecekti.

Kendi kendine verdiği öğütlere karşın, Joe işi oluruna bırakmıyordu. Kate'in kapısına bir çaydanlık getirdi, hafifçe vurarak kapıyı açtı, içeri girdi. Görünüşe göre, Kate hiç kıpırdamamıştı.

"Size biraz çay getirdim efendim," dedi.

"Masanın üzerine bırak," dedi Kate, Sonra başka bir şeyden söz eder gibi, "Teşekkür ederim, Joe," dedi.

"İyi değil misiniz efendim?"

"Sancılar yeniden başladı. İlaç aldattı beni."

"Yardımım dokunabilir mi?"

Kate ellerini kaldırdı. "Kes şunları bilekten." Ellerini kaldırınca artan acının etkisiyle yüzünü buruşturdu. "İnsan ne yapacağını şaşırıyor," dedi, dert yanar gibi.

Joe, onun hiç bu kadar güçsüz olduğunu ortaya koyan bir sesle konuştuğunu duymamıştı. İçgüdüsü ona, harekete geçmek zamanının geldiğini söylüyordu. "Sizi rahatsız etmemi istemezsiniz belki de, ama ötekinden bir haber aldım," dedi. Onun karşılık vermeden önce duralamasından, sinirlerinin gerildiğini anlamıştı.

"Hangi öteki?" dedi yavaşça.

"O kadın, efendim."

"Ha! Ethel demek istiyorsun?"

"Evet efendim."

"Bıkmaya başladım bu Ethel'den de. Yine ne olmuş?"

"Vallahi, size olduğu gibi anlatayım. Ben bir anlam çıkaramadım. Kellogg'un tütüncü dükkânındaydım. Biri yanıma geldi. 'Sen Joe'sun,' dedi. Ben de ona, 'Kim diyor bunu?' dedim. 'Birini arıyordun,' dedi. 'Söyle' dedim. Bu herifi daha önce hiç görmemiştim. Bana, 'Sizinle konuşmak istiyormuş' dedi. Ben de ona, 'E, ne diye gelip konuşmuyor?' dedim. Bana uzun uzun baktı. 'Galiba yargıcın ne dediğini unuttun,' dedi. Sanırım, onun buraya döndüğünü söylemek istiyordu." Kate'in yüzüne baktı, kımıldamıyordu, rengi kaçmış, gözleri karşıya dikilmişti.

"Ve sonra senden para istedi, öyle değil mi?" dedi Kate.

"Hayır efendim. İstemedi. Saçma sapan bir şey söyledi. Dedi ki, 'Faye deyince ne hatırlarsın?' Ben de, 'Hiçbir şey' dedim. 'Hanımefendiyle konuşsan belki daha iyi olur,' dedi. Ben, 'Belki' dedim, geldim. Ben hiçbir anlam veremedim. Size sorayım dedim."

"Faye deyince ne hatırlarsın?" diye sordu Kate.

"Hiçbir şey."

Kate'in sesi iyice alçalmıştı. "Yani, bir zamanlar bu evin sahibesinin Faye olduğunu hiç duymadın mı, onu mu demek istiyorsun?"

Joe'nun midesine ağrılar saplandı. Hay aptal, hay sersem! Çenesini tutamamıştı. Aklı karıştı. "Şey... şey, şimdi aklıma geliyor, sanırım duymuştum, ama bana, onun adı Faith imiş gibi geldiydi."

Böyle birden telaşlanmak Kate'e iyi gelmişti. Onu, acıdan ve sarı saçlı çocuktan kurtarmıştı. Yapacak bir iş çıkmıştı. Bu meydan okuyuşa, zevke benzer bir duyguyla karşılık verdi.

Hafifçe güldü Kate. "Faith ha!" dedi ağzının içinden. "Bana biraz çay koy Joe."

Kate, Joe'nun ellerinin titrediğini, çaydanlığın fincanın kenarına çarptığını hiç fark etmemiş gibi göründü. Fincanı önüne koyarken ve sonra geri çekilerek görüş alanından çekilirken bile başını kaldırıp ona bakmadı. Joe korkudan tir tir titriyordu.

Kate, yalvarır gibi bir sesle, "Joe, bana yardım edebilir misin acaba?" dedi. "Eğer sana on bin dolar versem, her şeyi yoluna koyabilir misin?" Bir an bekledi, sonra birden başını çevirip Joe'nun yüzüne baktı.

Joe'nun gözleri ıslak ıslaktı. Kate onu, dudaklarını yalarken yakaladı. Kate'in birden dönüşü karşısında, tokat yemiş gibi geri geri gitti. Kate'in gözleri onu bırakmıyordu.

"Seni yakaladım, değil mi Joe?"

"Ne demek istediğinizi anlamadım efendim."

"Git düşün, taşın, sonra gel bana söyle. Bir şeyler düşünmekte pek ustasın bakıyorum. Therese'yi de yolla bana, olmaz mı?"

Joe, faka bastığı, mat olduğu bu odadan; kendini bir an önce dışarı atmak istedi. Bir çuval inciri berbat etmişti. Dizginleri kaçırıp kaçırmadığını merak ediyordu. Sonra kaltak bir de kalkmış, "Çaya teşekkür ederim Joe. İyi çocuksun," diyordu.

Kapıyı ardından çarpmak istedi, ama cesaret edemedi.

Kate, kalçasının daha fazla ağrımasını önlemek için dimdik kalktı. Yazı masasına gitti, bir tabaka kâğıt çıkardı. Kalemi tutmak çok güç oluyordu.

Bütün kolunu birden hareket ettirerek yazdı. "Azizim Ralph, Şerife söyle, Joe Valery'nin parmak izlerini bir kontrol etse iyi olur. Joe'yu hatırlarsın. Benim yanımda çalışır. Sevgiyle, Kate." Therese içeri girdiğinde, kâğıdı katlıyordu. Therese'nin korkmuş gibi bir hali vardı.

“Beni mi istediniz? Bir şey mi yaptım? Elimden geleni esirgemiyorum, hanımefendi. Pek iyi değilim.”

“Gel buraya,” dedi Kate. Kız masanın yanında beklerken, zarfın üzerine ağır ağır adresi yazdı ve pulladı. “Seni küçük bir iş için yollayacağım,” dedi. “Bell’in dükkânına git, iki buçuk kiloluk karışık çikolata ve yarım kiloluk da ayrı bir kutu çikolata al. Büyüğü siz kızlar için. Sonra Krough’un eczanesine uğra, bana iki tane orta boy diş fırçası, bir kutu diş tozu al. Biliyorsun, ağzı delikli olanlardan.”

“Evet efendim,” dedi Therese, üzerinden büyük bir yük kalkmış gibi rahatlamıştı.

“Sen iyi kızsın,” diye sürdürdü Kate konuşmasını. “Uzun zamandır, gözüm senin üzerindeydi. İyi değilim Therese. Eğer bu işi iyi yaparsan, hastaneye yattığım zaman evin yönetimini sana bırakmayı düşüneceğim, ciddi olarak.”

“Siz, yani hastaneye mi gidiyorsunuz?”

“Daha bilmiyorum yavrum. Ama senin yardımına ihtiyacım olacak. Al, sana çikolatalar için para. Fırçalar orta boy olacak, unutma.”

“Peki efendim. Sağ olun. Şimdi gidebilir miyim?”

“Evet. Yalnız kimseye görünme, olur mu? Öteki kızların da, bu söylediklerimden haberi olmasın.”

“Arka yoldan giderim.” Therese kapıya doğru yöneldi.

“Az daha unutuyordum,” dedi Kate. “Şunu da posta kutusuna atar mısın?”

“Elbette hanımefendi. Elbette. Başka bir şey?”

“Hepsi bu kadar yavrum.”

Kız gittikten sonra, Kate eğri büğrü olmuş parmaklarını bir yere dayamak için ellerini masanın üzerine uzattı. İşte, olan olmuştu. Böyle olacağını biliyordu belki de. Keşke... ama şimdi bunları düşünmenin bir anlamı yoktu. Bunu sonra da düşünürdü. Önce Joe’yu yolunun üzerinden kaldıracaktı, ama onun yerini başka biri alacaktı. Sonra Ethel, o her zaman vardı zaten. Er geç, er veya geç... ama şimdi bunu düşünmemeliydi.

Kafasını bu konu çevresinde şöyle bir yokladı, bir köşeden başını uzatmış, bakıp kaçan bir şeye rastladı, hemen geri çekildi. Bu görüntü ilk önce, sarı saçlı oğlunu düşünürken aklına takılmıştı. Oğlunun incinmiş, şaşkına dönmüş, umutsuz yüzü getirmişti aklına bunu. Sonra hatırladı.

Oğlununki kadar güzel ve taze yüzlü küçücük bir kızdı. Küçücük bir kız. Çoğu zaman başkalarından daha akıllı, daha güzel olduğunu bilirdi. Ama ara sıra üzerine öyle bir yalnızlık korkusu çökerdi ki, kendisini bir düşmanlar ormanıyla çevrilmiş sanırdı. O zaman her düşünce, her sözcük, her bakış onu incitir, dehşetinden ağlamaya başlardı. Çünkü hiçbir kaçış yolu, hiçbir sığınak yoktu onun için. Derken, bir gün bir kitap okuyordu. Beş yaşındayken öğrenmişti okumayı. Kitabı hatırlıyordu. Kahverengi, gümüş yaldızlı, kalın ciltli, cildi eskimiş bir kitaptı. *Alice Harikalar Diyarında*.

Kate, ellerini yavaş yavaş oynattı, kollarındaki ağırlığı biraz hafifletmek istedi. Kitaptaki resimleri bile hatırlıyordu: Alice uzun, dümdüz saçlı bir kızdı. Ama onun yaşamını değiştiren, üzerinde ‘İç Beni’ yazan şişe oldu. Alice, ona bunu öğretmişti işte.

Düşmanlar bir orman gibi çevresini sardığı zaman, artık hazırdı. Cebinde, içi şekerli suyla dolu bir şişe vardı. Üzerindeki kırmızı etikete, ‘İç Beni’ yazmıştı. Şişeden bir yudum içti mi, küçülür küçülür, minicik olurdu. Artık düşmanları onu arasınlar da bulsunlar! Cathy bir yaprağın altından ya da bir karınca yuvasından onlara bakıp, gülerdi. O zaman onu bulamazlardı. Hiçbir kapı onu dışarda bırakamaz, hiçbir kapı da içeri hapsedemezdi. Kapıların altından geçiverirdi. Hem oyun arkadaşı olarak da Alice vardı artık. Cathy’yi sevecek, ona güvenecek bir arkadaştı. Onun arkadaşıydı Alice.

Minikler dünyasında, onu her zaman sevinçle bekliyordu.

Bütün bunlar iyiydi hoştu ama her zaman el altında olan bir başka iyiliği de vardı, ona güven veren niteliği de buydu daha çok: Bütün bütüne yok olmak, hiç var olmamak için, bütün şişeyi içmesi yeterdi. Üstelik, yalnız şimdi var olmaması değil, daha önce de hiç var olmaması demekti bu. İşte, sevgili güvenliği buydu onun. Bazen, yatağında yatarken, 'İç Beni'den epeyce içer ve bir nokta kadar, minicik bir benek kadar küçülürdü. Ama hiçbir zaman hepsini birden içmemişti, gerek olmamıştı buna ki. İşte, Cathy'nin her zaman yedeğinde sakladığı buydu.

Kate, çevresiyle ilişiği kesilmiş o küçük kızı hatırlayarak, üzüntüyle başını salladı. Bu harika hileyi, nasıl olup da unuttuğuna şaşıyordu. Bu oyun, onu birçok felaketten kurtarmıştı. Yonca yapraklarının arasından süzülen ışıklar muhteşemdi. Cathy ve Alice, boylarını aşan otların arasında sarmaş dolaş yürüyorlardı. İki candan arkadaştılar. Cathy'nin, 'İç Beni'nin hepsini içmesine hiç gerek yoktu, çünkü yanında Alice vardı.

Kate, başım kurutma kâğıdının üzerine, ellerinin arasına koydu. İçi buz gibi olmuştu, yapayalnız ve üzüntülüydü. Ne yapmışsa, zorunlu olduğu için yapmıştı. O başkaydı, öbür insanlarda olmayan bir şey vardı onda. Başını kaldırdı, gözlerinden akan yaşları silmek için kolunu bile kıpırdatmadı. Doğruydu. Öbür insanlardan daha akıllı, daha güçlüydü o. Onların yoksun oldukları bir şey vardı onda.

Bu düşüncelerin tam ortasında, Cal'ın esmer yüzü, hemen önünde, havada asılı kaldı. Dudaklarında zalim bir gülümseme vardı. Üzerine ağırlık çöktü, güçlükle soluk aldı.

Başkalarında, ne olduğunu bilmediği ve kendisinin yoksun olduğu bir şey vardı. Bir kez öğrenmişti ya, artık hazırdı. Böyle hazır olunca, artık ona, çok uzun zamandır -belki de bütün yaşamı boyunca- hazırmış gibi geliyordu. Kafası, içinde tahtadan bir beyin varmış gibi işliyor, gövdesi ise kötü yönetilen bir kukla gibi çarpık çurpuk davranıyordu. Ama aklına koyduğunu yapmaya koyuldu yine de.

Öğle olmuştu, yemek odasında toplanan kızların konuşmalarından anlıyordu. Pasaklılar daha yeni kalkmışlardı.

Kate, kapının topuzunu döndürebilmek için epey uğraşmak zorunda kaldı. Sonunda, iki elinin avuçları arasına alıp öyle döndürerek açabildi kapıyı.

Kızlar, gülüşmelerini birden kestiler, ona baktılar. Aşçı mutfaktan çıkıp geldi.

Kate, hasta bir hayalete benziyordu. Eğri büğrüydü, ürkütücü bir yanı vardı. Yemek odasının duvarına dayanarak, kızlara gülümsedi. Bu gülümseyişi, kızları daha çok korkutmuştu, çünkü bu, gülümsemeden çok sessiz bir çığlığa benziyordu.

"Joe nerede? diye sordu.

"Dışarı çıktı efendim."

"Dinleyin beni," dedi Kate. "Uzun süredir hiç uyumadım. Şimdi ilaç içip uyuyacağım. Rahatsız edilmek istemiyorum. Akşam yemeği de istemem. Yarına kadar uyuyacağım. Joe'ya söyleyin, hiç kimsenin, ne için olursa olsun, yarın sabaha kadar yanıma gelmesini istemiyorum. Anlaşıldı mı?"

"Evet efendim," dediler.

"Öyleyse, iyi geceler. Daha öğlen ama, yani Allah rahatlık versin demek istiyorum."

Koro halinde, "Size de efendim," dediler.

Kate döndü, yengeç gibi yürüyerek odasına geldi.

Kapıyı kapadı, çevresine bakınarak durdu. Yapacağı basit işleri, kafasında bir sıraya koymaya çalışıyordu. Masasına gitti. Bu sefer, duyduğu acıya karşı, kendini zorlayarak, dümdüz yazdı. "Sahip olduğum her şeyi, oğlum Aron Trask'e bırakıyorum." Kâğıda tarih attı, 'Catherine Trask' diye imzaladı. Parmakları kâğıdın üzerinde bir süre kımıldamadan kaldı, sonra kalktı. Vasiyetnamesini

masanın üzerine açık olarak bıraktı.

Servis masasına giderek, fincanına soğuk çay doldurdu. Fincanı alarak, bitişikteki gri odaya geçti, masanın üzerine bıraktı. Sonra tuvaletin önüne oturdu, saçlarını taradı, yüzüne biraz allık sürdü, hafifçe pudraladı, her zaman kullandığı açık renk ruju dudaklarına sürdü. En sonunda tırnaklarını da törpüleyip, temizledi.

Gri odanın kapısını kapadığında, dışardan gelen ışık kesilmişti, yalnız abajurun altından, koni biçiminde bir ışık yayılıyordu. Yastıkları kabartıp düzeltti, sonra oturdu. Denemek için, başını yastığa şöyle bir bıraktı. Oldukça neşeliydi, bir partiye gidecekti sanki. Dikkatle koynundaki zinciri çıkardı, küçük tüpün kapağını açtı, silkip içindeki kapsülü avcuna aldı. Bakarak gülümsedi.

“Yut beni,” dedi ve kapsülü ağzına attı.

Fincanı eline aldı. “İç beni,” diyerek, acı ve soğuk çayı içti.

Alice’i düşünmek için kafasını zorladı. Alice küçücüktü ve onu bekliyordu. Bütün öteki yüzler, Kate’in gözlerinin ucundan içeri bakıyorlardı. Annesi, babası, Charles, Adam, Samuel Hamilton ve sonra Aron... Cal’ın, kendisine bakarak gülümsediğini görüyordu. Onun konuşmasına gerek yoktu, bakışlarının ışıltısından anlıyordu. “Sen, bir şeyden yoksun kaldın. Senin yoksun kaldığın bir şey vardı onlarda,” diyordu.

Yine Alice’i düşündü. Karşıdaki gri duvarda bir çivi deliği vardı. Alice orada olmalıydı. Kolunu Cathy’nin beline dolayacak, Cathy de ona sarılacak, birlikte yürüyeceklerdi. İki candan arkadaş... toplu iğne başı kadar, minicik.

Kolları ve bacaklarına tatlı bir uyuşukluk yayılmaya başlamıştı. Ağrılar da ellerinden çekilip gidiyordu. Gözkapakları ağırlaşıyor, çok ağırlaşıyordu. Esnedi.

Aklından mı geçiriyordu, söylüyor muydu, aklından geçiriyor olmalıydı. “Alice bilmiyor. Şimdi bütün bütüne gidiyorum.”

Gözleri kapandı, baş döndürücü bir bulantı duydu. Gözlerini açtı, dehşet içinde bakındı. Gri odanın rengi karardı, ışık konisi su gibi akıp çalkalandı. Sonra gözleri yeniden kapandı, parmakları küçük memeleri kavrar gibi kıvrıldılar. Yüreği ağır ağır atıyor, soluğu yavaşlıyordu. Gitgide küçüldü, küçüldü ve sonra yok oldu. Zaten hiç var olmamıştı ki...

2

Joe, Kate onu odasından dışarı gönderdikten sonra, berbere gitti.

Ne zaman canı sıkılsa böyle yapardı. Saçını kestirdi, yumurtalı şampuanla yıkattı, tonik sürdürdü. Yüzüne masaj yaptırdı, yakı koydurttu. Tırnaklarına manikür yaptırdı, ayakkabılarını boyattı. Genellikle bütün bunlar ve yeni bir boyunbağı, Joe’nun neşesini yerine getirirdi. Ama bu sefer, berbere elli sent bahşişi toka edip çıkarken, neşesi hâlâ yerine gelmemişti.

Kate, onu fare gibi kapana kıstırmıştı, iyi bozmuştu doğrusu. Karının işlek zekâsı aklını karıştırmış, elini kolunu bağlamıştı. Söylediklerinden ne demek istediğini anlamayı size bırakmak gibi bir hilesi vardı ki, bu da daha az şaşırtıcı değildi.

Gece pek hareketsiz başlamıştı, ama sonra, Stanford Üniversitesi’nden on altı çocukla uygunsuz şakalar yaptırmak için rehin aldıkları iki kurban geldi. San Juan’daki kutlama töreninden dönüyorlardı. Taşkın bir neşe içindeydiler. Eşek şakaları yapıp duruyorlardı.

Sirkte, sigara içen Florence şiddetli bir öksürüğe yakalanmıştı. Ne zaman denemeye kalksa, öksürürdü. Midilli kısrak da ishal olmuştu.

Üniversiteli oğlanlar, haykıra haykıra, birbirlerini yumruklaya yumruklaya eğleniyorlardı. Sonra,

giderken de, çakılmamış, çivilenmemiş ne var, hepsini çalıp götürdüler.

Onlar gittikten sonra, kızlardan ikisi, bıktırıcı bir ağız dalaşına girdiler. Joe'nun ilk işaretiyle Therese kalktı. Aman yarabbi! Ne geceydi doğrusu, ne gece!

Koridorun sonunda, kapalı kapının ardında duran o tehlikeli şeyden hiç ses çıkmıyordu. Joe, yatmaya gitmeden önce durdu, kapısını dinledi, ama hiçbir şey işitemedi. Evi iki buçukta kapadı, üçte yataktaydı, ama uyuyamadı. Yatakta oturdu, *Barbara Worth'ün Başarıları*'ndan yedi bölüm okudu. Çıt çıkmayan mutfağa inip kahve pişirdiğinde ortalık aydınlanmıştı.

Dirseklerini masaya dayayıp fincanı iki eliyle kavradı. İşler bir yerde ters gitmişti, ama Joe tersliğin nerede olduğunu anlayamamıştı. Belki de karı, Ethel'in öldüğünü keşfetmişti. Adımını sakınarak atmalıydı.

Sonra karar verdi, kesin olarak karar verdi. Saat dokuzda gidip onu görecek ve kulaklarını iyice açacaktı. Belki de yanlış işitmişti. En güzeli, işi ortada bırakmak, domuz gibi hırslı olmamaktı. Bin papeli alıp çekip gitse. Ama kadın, olmaz vermem, derse yine de çekip gidecekti. Kadınlarla çalışmaktan bıkmış usanmıştı artık. Belki de ta Reno'ya gidip, kumarhanelerde bir iş bulabilirdi. Çalışma saati belli olur, karılardan da uzak kalabilirdi. Kendine bir apartman dairesi ayarlar, dayar döşerdi: Geniş koltuklar, yatak haline getirilebilen bir divan... Bu beş para etmez pis yerde kafa patlatmakta bir anlam yoktu. Hemen o anda kalkıp gitmeyi düşündü. Masanın başından kalk, merdivenlerden çık, iki dakikada valizini hazırla ve git. Hepsi hepsi üç ya da dört dakika sürer. Kimseye hiçbir şey söyleme. Bu düşünce ona pek çekici geldi. Ethel konusunda işler, pek öyle başlangıçta sandığı gibi kârlı olmayabilirdi. Ama işin ucunda da bin kâğıt vardı. Neyse, dur bakalım.

Mutfağa aşçı girdi. Hiç keyfi yoktu. Ensesinde gittikçe irileşen, yumurta büyüklüğünde bir çıban vardı. Mutfağında kimseyi istemiyordu bu haldeyken.

Joe, odasına döndü, biraz daha kitap okudu, sonra valizini toplamaya başladı. Olaylar ne yön alırsa alsın, gidecekti.

Saat dokuzda, Kate'in kapısını hafifçe vurdu, sonra kapıyı açtı. Yatak hiç bozulmamıştı. Tepsiyi bıraktı, ek odanın kapısına gitti, vurdu, bir daha vurdu, sonra seslendi. En sonunda kapıyı açtı.

Lambadan çıkan ışık konisi, masanın üzerine dökülüyordu. Kate'in başı yastıklara iyice gömülmüştü.

"Bütün gece burada uyuyakaldınız galiba?" dedi Joe. Yürüdü, önüne geldi, kanı çekilmiş dudakları, yarı kapalı gözkapaklarının arasından donuk donuk parıldayan gözleri gördü, anladı. Ölmüştü.

Başını sağa sola çevirerek, telaşla öteki odaya geçti, hole açılan kapının kapalı olup olmadığına baktı. Büyük bir hızla bütün çekmeceleri açtı, para çantalarına, yatağın yanı başındaki küçük kutuya baktı. Kalakaldı. Hiçbir şey yoktu, gümüş bir saç fırçası bile.

Ek odaya geçti, kadının önünde durdu. Ne bir yüzük, ne bir iğne... Sonra boynundaki ince zinciri gördü, çekti aldı. Mandalını açtı, çıkardı, altın bir saat, küçük bir tüp ve iki tane kiralık kasa anahtarı. 27 ve 29 numaralı.

"Demek orada saklıyordun, seni gidi kaltak," dedi.

Saati zincirden çıkardı, cebine yerleştirdi. Kate'in burnuna bir yumruk atmak geldi içinden. Sonra aklına yazı masası geldi.

Orda duran iki satırlık vasiyetname hemen ilgisini çekti. Birisi, bunun için bir şeyler verebilirdi. Cebine koydu. Küçük çekmecelerin ilkinden bir avuç fatura, makbuz aldı. Yanındaki gözde sigorta poliçesi, onun yanındakinde, bütün kızların kayıtlarının tutulduğu defter vardı. Onu da cebine indirdi. Kahverengi zarf paketlerinden birinin lastiğini çıkardı, zarfın birini açtı, bir fotoğraf çekti. Resmin arkasında, Kate'in düzgün, sivri harfli yazısıyla ad, adres ve meslek yazılıydı.

Joe yüksek sesle güldü. İşte, gerçek dizginler bunlardı. Bir zarfa daha baktı. Altın madeni! İnsan,

bunlarla yıllar yılı geçinebilirdi. Şu fıçı gibi yönetim kurulu üyesine de bakın! Lastiği yeniden paketin üzerine geçirdi. Üst çekmecede, sekiz on dolar para ve bir deste anahtar vardı. Paraları da cebine yerleştirdi. İkinci çekmeceyi de, içinde mektup kâğıdı, mühür mumu ve mürekkep olduğunu görecek kadar aralamıştı ki, kapı çalındı. Gitti, kapıyı araladı.

“Burda biri var,” dedi aşçı. “Seni görmek istiyor.”

“Kim?”

“Ne bileyim ben?”

Joe dönüp odaya yeniden bir göz attı, sonra çıktı. Kapının içinden anahtarı aldı, kapıyı dışardan kilitledi, anahtarı cebine koydu. Gözünden kaçmış bir şeyler olabilirdi.

Oscar Noble, büyük ön odada, başında gri şapkası, üzerinde boğazına kadar iliklenmiş kırmızı montgomerisiyle duruyordu. Gözleri soluk gümüşi renkteydi. Çalı gibi favorileriyle aynı renkti. Oda yarı karanlıktı, storları daha kimse açmamıştı.

Joe, serbest bir tavırla, holden odaya girdi. “Sen Joe musun?” diye sordu Oscar.

“Kim arıyor?”

“Şerif seninle konuşmak istiyor.”

Joe, kanının donduğunu duydu. “Enseleyecek mi? Tutuklama emri var mı?”

“Yok canım,” dedi Oscar. “Sana karşı bir şeyimiz yok. Yalnız bir soruşturma. Geliyor musun?”

“Elbette,” dedi Joe. “Neden gelmeyeyim?”

Birlikte çıktılar. Joe ürperdi. “Palto almalıydım,” dedi.

“Dönüp almak ister misin?”

“Hayır, istemez,” dedi Joe.

Castroville Sokağı’na yürüdüler. “Daha önce hiç enselendiğin ya da içerde yattığın oldu mu?” dedi Oscar.

Joe bir süre sustu. Sonunda, “Evet,” dedi.

“Neden?”

“Sarhoşluktan,” dedi Joe. “Bir polisi dövdüm.”

“Pekâlâ, şimdi ortaya çıkar,” dedi Oscar, köşeyi döndü.

Joe, yolun karşı tarafına tavşan gibi bir koşu kopardı, demiryolunu aştı, depolara, Çin Mahallesi’nin daracık sokaklarına doğru koşmaya başladı.

Oscar’ın silahını çekmesi için, eldivenini çıkarması ve montgomerisini açması gerekmişti. Bir el ateş etti, ama tutturamadı.

Joe, zikzak yaparak koşmaya başladı. Şimdiden elli metre kadar uzaklaşmış, iki yapının arasındaki açıklığa ulaşmak üzereydi.

Oscar, kaldırımın kıyısındaki bir telefon direğine atıldı, sol dirseğini direğe dayadı, sağ bileğini sol eliyle sık sıkı kavradı, küçük açıklığın ağzına doğru nişan aldı. Joe görüş alanına girer girmez, ateş etti.

Joe, öne doğru sendeledi, sonra yana devrildi.

Oscar, bir Filipinlinin bilardo salonuna girdi, telefon etti. Çıktığı zaman, cesedin başına büyük bir kalabalık toplanmıştı.

Elli Birinci Bölüm

1

1903 yılında Horace Quinn, şerif seçiminde R. Keef'i yenilgiye uğratmıştı. Şerif yardımcısı olarak çok iyi yetişmişti. Seçmenlerin çoğu, mademki işlerin çoğunu o yapıyor, öyleyse unvan da onun olsun, diye düşünmüşlerdi. Quinn, 1919'a kadar şeriflik yaptı. O kadar uzun süre şeriflik yapmıştı ki, biz Monterey bölgesinde yeni yetişenler, 'Şerif ve 'Quinn' sözlerini hep bir arada söylemeyi pek doğal bulurduk. Başka birinin şerif olabileceği aklımıza bile gelmezdi. Quinn, masasının başında yaşlandı. Daha önceki bir yara yüzünden topallıyordu. Onun, yılmaz ve yürekli biri olduğunu biliyorduk. Başından bir sürü silahlı olay geçmişti. Üstelik tam şerife benziyordu. Bildiğimiz tek şerif tipi de oydu zaten. Ablak ve pembe bir yüzü vardı, kırçıl bıyıkları geyik boynuzu gibiydi. Geniş omuzluydu, yaşı ilerledikçe şişmanladı. Bu da ona daha otoriter bir görünüş verdi. Başına güzel bir Stetson şapka takar, Norfolk ceketi giyerdi. Son yıllarında, silahını koltuk altında taşımaya başlamıştı. Çünkü bel kemeri, karnını acıtıyordu artık. Bölgesini ta 1903'te tanımıştı. 1917'de ise, o zamandan çok daha iyi tanıyor ve yönetiyordu. O, başlı başına bir kurumdu. Salinas Vadisi'nin, dağları gibi ayrılmaz bir parçasıydı.

Adam'ın vuruluşundan sonraki yıllarda, Şerif Quinn, sürekli olarak Kate'i izlemişti. Faye öldüğünde, içgüdüsü, ona bu ölümden Kate'in sorumlu olabileceğini fısıldamıştı, ama onu tutuklamak için elinde pek bir imkân bulunmadığını da biliyordu. Akıllı bir şerif, olmayacak işe burnunu sokmaz. Hem ikisi de orospu parçasıydı alt tarafı.

Ondan sonraki yıllarda, Kate ona karşı dürüst davrandı, şerifte de ona karşı gittikçe artan bir saygı uyandı. Genelevler nasıl olsa ortadan kalkmayacağına göre, bu evlerin, sorumluluğunu bilen kişilerce işletilmesi kuşkusuz çok daha iyiydi. Kate, sık sık, aranan bir adamı bulup şerife teslim ediyordu. Olay çıkarmayan bir ev işletiyordu. Şerifle Kate iyi anlaşıyorlardı doğrusu.

Şükran Günü'nü izleyen cumartesi öğle üzeri, Şerif Quinn, Joe Valery'nin ceplerinden çıkan kâğıtlara bakmaktaydı. 38'lik kurşun, Joe'nun yüreğinin bir kısmını parçalayıp kaburgalarına dayanmış, yumruk kadar bir yeri paramparça etmişti. Kahverengi zarflar, kuruyup kararmış kanla birbirine yapışmıştı. Şerif, kâğıtları birbirinden ayırmak için yaş bir bezle ıslattı. Vasiyetnameyi okudu, katlanmış olduğundan, yalnız dış tarafı kana bulanmıştı. Onu bir yana koydu ve zarflardaki fotoğrafları incelemeye başladı. Derin derin iç geçirdi.

Her zarfta bir adamın şerefi, huzuru saklıydı. Ustalıkla kullanılırsa, bu fotoğraflar yarım düzine insanın kendini öldürmesine yol açabilirdi. Kate de o sırada zaten, damarlarında formalin, Muller'in morgunda bir masada yatıyordu. Midesi ise, bir kavanoz içinde, sorgu yargıçlığındaydı.

Şerif, bütün resimlere baktıktan sonra, telefonda bir numara çevirdi. "Büroma kadar uğrayabilir misin? Yemeğini ertele biraz, olur mu? Evet, sanırım sen de önemli olduğunu göreceksin. Bekliyorum," dedi.

Birkaç dakika sonra, adı bilinmeyen adam gelmiş, adliye binasının arkasındaki eski, kırmızı badanalı bölge hapishanesinin girişindeki şerif bürosundaydı. Şerif, vasiyetnameyi çıkarıp ona uzattı. "Bir avukat olarak, sence bunun değeri var mı?"

Konuk, iki satırlık vasiyetnameyi okudu, burundan bir soluk aldı. "Bu, benim de düşündüğüm kişi mi acaba?"

"Evet."

“Pekâlâ, eğer adı Catherine Trask ise, bu kendi el yazısı ve Aron Trask de onun oğluysa, sağlam ve geçerlidir.”

Quinn, işaretparmağının tersiyle, güzel bıyıklarının uçlarını yukarı doğru kaldırdı. “Onu tanıyordun, değil mi?” diye sordu.

“Vallahi, pek tanıyordum sayılmaz, ama kim olduğunu biliyordum.”

Quinn, dirseklerini masasına dayayarak, öne doğru eğildi. “Otur, seninle konuşmak istiyorum,” dedi.

Konuk, bir sandalye çekti. Parmakları ceketinin düğmesiyle oynuyordu.

“Kate sana şantaj mı yapıyordu?” diye sordu şerif.

“Ne ilgisi var? Niye yapsın?”

“Sana bir arkadaş olarak soruyorum. Öldüğünü biliyorsun. Bana anlatabilirsin.”

“Ne demek istediğini anlayamadım. Kimse bana şantaj yapmıyor.”

Quinn, zarfın birinden bir fotoğraf çıkardı, iskambil kâğıdı gibi çevirdi, masanın üzerinden kaydırarak uzattı.

Konuk, gözlüklerini düzeltti, soluğu burnundan ıslık gibi çıkıyordu. “Aman Tanrım!” dedi yavaşça.

“Onda bu resmin olduğunu bilmiyor muydun?”

“A, biliyordum. Bana bildirmişti. Tanrı aşkına Horace, ne yapacaksın bunları?”

Quinn, resmi onun elinden aldı.

“Horace, ne yapacaksın bunları?”

“Yakacağım,” dedi şerif, zarfın kenarlarını başparmağıyla düzeltti. “İşte, cehennem ateşi!” dedi. “Bütün bu bölgeyi yerle bir etmeye yeter bu resimler.”

Quinn, bir kâğıdın üzerine, adları sırayla yazdı. Sonra topal bacağının üstünde doğruldu, odanın kuzey cephesindeki duvara dayalı sobanın yanına gitti. *Salinas Sabah Gazetesi*’ni buruşturup tutuşturdu, sobanın içine attı, kâğıtlar iyice parlayınca, kahverengi zarfları alevin içine attı. Sobanın anahtarını ayarladı, kapağını kapadı. Ateş gürledi, alevler, sobanın önündeki mikanın ardında sarı sarı titreşiyorlardı. Quinn, sanki kirlenmişler gibi ellerini ovuşturdu. “Fotoğrafların negatifleri de oradaydı,” dedi. “Bütün yazı masasını araştırdım. Başka fotoğraf yoktu.”

Konuk, konuşmaya çabaladı, ama sesi boğuk bir hırıltı halinde çıktı.

“Teşekkür ederim Horace.”

Şerif, topallayarak masasına yaklaştı, listeyi aldı. “Benim için bir şey yapmanı istiyorum,” dedi. “Bu bir liste. Bu listede adı yazılı olan herkese, resimleri yaktığımı söyle. Allah bilir, hepsini tanırsın. Senin söylemene katlanabilirler. Kimse melek değildir. Her birini yalnızken yakala ve neler olduğunu anlat. Bak buraya!” Sobanın kapağını açtı, kapkara olmuş kâğıt tabakalarını, kül haline getirinceye kadar karıştırdı. “Anlat bunu onlara,” dedi.

Konuk, başını kaldırıp şerife baktı. Quinn, dünyada hiçbir gücün, bu adamın kendisinden nefret etmesine engel olamayacağını anladı. Artık hayatlarının sonuna kadar, aralarında, ikisinin de kabul etmek istemedikleri bir engel bulunacaktı.

“Horace, sana nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum.”

“Bir şey değil,” dedi şerif, üzüntülü bir sesle. “Yerinde olsam, ben de arkadaşlarımdan aynı şeyi isterdim.”

“Kahrolası kaltak!” dedi konuk alçak sesle. Horace Quinn, bu küfrün birazının da kendisine yapıldığını biliyordu.

Bundan sonra şerifliğinin pek uzamayacağını da biliyordu. Kendilerini suçlu duyan bu adamlar, onu da görevinden uzaklaştırabilirlerdi, bunu yapmak zorundaydılar da. İçini çekti ve oturdu. “Git

şimdi yemeğini ye," dedi. "Benim de yapacak işlerim var."

Bire çeyrek kala, Şerif Quinn, Ana Cadde'den Central Avenue'ye sapıyordu. Reynaud'nun Fırını'ndan bir Fransız francalası aldı. Ekmek hâlâ sıcaktı, mayalanmış hamurun o harika kokusu ortalığa yayılıyordu.

Korkuluğa asıla asıla kendini yukarı çekerek, Trask'lerin verandasına çıktı.

Lee, belinde bir mutfak önlüğüyle kapıyı açtı.

"Evde yok," dedi.

"Eh, yoldadır. Şubeye telefon ettim. Bekleyeyim."

Lee, yana çekilerek onu içeri aldı, oturma odasına götürdü. "Bir fincan sıcak kahve içersiniz, değil mi?" diye sordu.

"İçebilirim."

"Taze kahve," dedi Lee ve mutfağa gitti.

Quinn, bu rahat oturma odasına göz gezdirmeye başladı. Artık bürosunda pek oturmak istemediğinin farkına vardı. Bir doktorun, kendisine, "Doğum yaptırmayı severim, çünkü işini iyi yaptın mı, sonunda sevinç vardır," dediğini hatırladı. Şerif, bu sözler üzerine sık sık düşünürdü. Ona öyle geliyordu ki, görevini iyi yaparsa, sonunda hep birisi üzülecekti. Bunun gerekli olduğu düşüncesi de, içinde artık eskisi kadar ağır basmıyordu. Zaten istese de, istemese de, yakında emekliye ayrılacaktı.

Herkesin kafasında, emeklilik günlerinin bir programı vardır. Zaman bulamadığı için hiç yapmadığı şeyleri yapacak, yolculuklara çıkacak, daha önce okumuş numarası yaptığı birçok kitabı okuyacaktır. Şerif de yıllar yılı, güneşli günlerde balığa ve ava gitmeyi düşlemişti. Santa Lucialarınn tepelerinde dolaşacaktı. Issız derelerin yanında kamp kuracaktı. Ama şimdi, o günler yaklaşmıştı ya, artık canı pek istemiyordu. Toprak üzerinde uyumak bacağını ağrıtırdı. Geyiklerin ne kadar ağır olduklarını, vurulduğu yerden onu taşımanın ne güç bir iş olduğunu düşünüyordu. Hem doğrusunu söylemek gerekirse, geyik, onun öyle pek umurunda değildi. Madam Reynaud onu şaraba yatırır, üzerine baharat serperdi, ama haydi canım, bu kadar şey yaptıktan sonra eski bir pabuç bile lezzetli olurdu.

Lee, süzgeçli kahve cezvesini getirmişti. Quinn, kaynar suyun, cezvenin tepesine çarpıp çalkalandığını duyuyordu. Uzun zamandır eğitilmiş olan zekâsı, ona hemen, taze kahve konusunda Lee'nin doğruyu söylemediğini fısıldadı.

Yaşlı adamın oldukça iyi çalışan bir kafası vardı. Görev yapa yapa bilenmişti. Çok eskiden gördüğü yüzleri, gözünün önüne getirip, ayrıntılarını inceleyebilir, konuşmaları, görüntüleri kolaylıkla hatırlayabilirdi. Bunlar üzerinde, plağa ya da filme alınmışlar gibi oynayabilirdi. Geyik etini düşünürken, katası bir yandan da odadaki eşyaları sınıflandırıyor, "Hay Allah, burada garip bir şey var, garip bir şey," deyip duruyordu.

Şerif, kafasının içinden gelen bu sesi duydu ve odaya yeniden bir göz gezdirdi: Çiçekli koltuk yüzleri, tül perdeler, beyaz el işlemesi masa örtüsü, divanın üzerine serpiştirilmiş, gözalıcı renklerde ve uyumsuz desenleri olan basmalar geçirilmiş yastıklar... Bu, içinde yalnız erkeklerin yaşadığı bir evde, kadınca düzenlenmiş bir odaydı.

Şerif, kendi oturma odasını düşündü. Odadaki her şeyi satın alan, temizleyen Bayan Quinn idi, pipo sehpası hariç. Aslına bakılırsa, sehpayı da o almış sayılırdı ya. Kendi odaları bir kadın elinden çıkmıştı. Ama burada yapma bir durum vardı. Aşırı kadınsıydı -erkek elinden çıkmış bir kadın odası- aşırı kaçmış çok fazla kadınsı bir oda. Bunları yapan Lee idi herhalde. Adam, düzenlemek şöyle dursun, belki görmemişti bile -hayır- olur şey değildi: Lee buraya bir yuva halini vermeye çalışsın, Adam da bunu görmesin ha!

Horace Quinn, yıllar önce Adam'ı sorguya çekişini hatırladı, acılar içindeki Adam'ı hatırladı.

Adam'ın korkmuş, dehşet içindeki gözleri hâlâ hatırındaydı. O zaman, Adam'ın son derece dürüst bir insan olduğunu anlamıştı. İkisi de Mason locasına kayıtlıydılar. Dereceleri birlikte aştılar. Horace, Adam'dan sonra başkan oldu ve ikisi de, Eski Başkan iğnesini taktılar. Adam, herkesten ayrı ve uzaktı, görünmez bir duvar onu dünyadan ayırıyordu sanki. Ne siz ona gidebilirdiniz, ne de o size gelebilirdi. Ama o eski, acılı gününde, arada duvar filan kalmamıştı.

Adam, yaşayan dünyayla ilişkiyi, ancak karısı yoluyla kurabilmişti. Horace, Kate'i düşündü; mosmor olmuş, yıkanmıştı, boğazında iğneler, tavandan sarkan lastik formalin boruları...

Adam, hiçbir şerefsiz davranışta bulunamazdı. Elde etmek istediği hiçbir şey yoktu. İnsanın dürüstlükten sapması için, bir şeyi tutkuyla istemesi gerekir. Şerif, o duvarın ardında neler döndüğünü, ne bunalımların, ne zevklerin, ne acıların bulunduğunu merak etti.

Ağırlığını bacağının üzerine vermemek için yerinde kıpırdandı. Adam'ın şubeden gelmesi uzun sürmüştü. Bunu düşünmek tuhafına gitti. "Ben de yaşlanıyorum artık ve galiba hoşuma da gidiyor bu," diye geçirdi içinden.

Sonra, ön kapıdan Adam'ın geldiğini duydu. Lee de duymuş olmalıydı ki, hole fırladı. "Şerif burada," dedi, belki de onu uyarmak için.

Adam, gülümseyerek içeri girdi, elini uzattı. "Merhaba Horace, tutuklama emrin var mı?" diye şakayla sordu.

"Merhaba," dedi Quinn. "Senin adamın bana kahve verecek."

Lee mutfağa gitti, tabakları takırdatmaya başladı.

"Kötü bir şey mi var Horace?" dedi Adam.

"Benim mesleğimde her şey, her zaman kötüdür. Kahve gelene kadar bekleyelim bakalım."

"Lee'ye aldırma. O nasıl olsa dinler. Kapalı kapıların ardındakileri bile işitir. Ondan hiçbir şey saklamam, çünkü elimden gelmez."

Lee, elindeki tepsiyle içeri girdi. Kendi kendine hafifçe gülümsüyordu. Kahveleri koyduktan sonra çıktı. Adam, yeniden sordu. "Kötü bir şey mi var, Horace?"

"Hayır, sanmıyorum. Adam, o kadın seninle hâlâ evli miydi?"

Adam kaskatı kesildi. "Evet," dedi. "Ne oldu?"

"Dün gece kendini öldürmüş."

Adam'ın yüzü allak bullak oldu, irileşen gözlerinde yaşlar parladı. Ağzı büzüldü, sonra kendini tutamadı ve yüzünü ellerine gömerek ağlamaya başladı. "Ah, biçare sevgilim!" diyordu.

Quinn sessizce oturdu, onun bu darbeyi atlatmasını bekledi. Adam, bir süre sonra kendine geldi, yeniden eski durumunu aldı. Başını kaldırdı. "Özür dilerim Horace," dedi.

Lee mutfaktan geldi, Adam'ın eline ıslak bir havlu tutuşturdu. Adam, gözlerini sildi, havluyu geri verdi.

"Hiç beklemiyordum," dedi Adam, utanmış gibiydi. "Ne yapmalıyım şimdi? Ona sahip çıkarım. Cenazesini kaldırırım."

"Ben olsam yapmam," dedi Horace. "Yok, eğer kendini öyle yapmak zorunda sayıyorsan, o başka. Hem ben bunun için gelmedim." Katlanmış vasiyetnameyi cebinden çıkarıp uzattı.

Adam, geri çekiliverdi. "Bu, bu onun kanı mı?"

"Hayır, değil. Onunki değil. Oku."

Adam, iki satır yazıyı okudu, gözleri kâğıtta, kâğıdın da ötesinde bir şeye takıldı kaldı. "O bilmiyor... annesi olduğunu onun."

"Hiç söylemedin mi?"

"Hayır."

"Aman yarabbi!" dedi şerif.

Adam hemen, “Eminim, ondan bir şey almak istemeyecektir. Haydi bunu yırtalım ve unutalım. Aron’un ondan bir şey kabul edeceğini sanmıyorum.”

“Korkarım bunu yapamazsın,” dedi Quinn. “Yasaya aykırı bir sürü davranışta bulunduğumuz oluyor. Kiralık bir kasası vardı. Sana, vasiyetnameyi ve anahtarları nerede bulduğumu söylemeyeceğim. Bankaya gittim. Mahkeme kararı beklemedim. Belki içinde bir şey vardır diye düşündüm.” Adam’a, daha başka fotoğraflar da olabileceğini sandığını söylemedi. “Neyse, bizim Bob, kasayı açmama izin verdi. Her zaman inkâr edebiliriz. Yüz bin dolardan fazla parası var. Deste deste paralar, yalnız para, başka hiçbir şey yok.”

“Hiçbir şey?”

“Bir tek şey daha, evlilik belgesi.”

Adam, arkasına yaslandı. O dünyadan uzaklaşmış hali yavaş yavaş yeniden geliyordu üzerine. Dünyayla arasına koyduğu yumuşak, koruyucu tamponlar yeniden çıkmıştı. Gözüne kahvesi ilişti, bir yudum aldı. “Sence ne yapmalıyım?” diye sordu sakin bir sesle.

“Sana ancak, senin yerinde olsam ben ne yapardım, onu söyleyebilirim,” dedi Şerif Quinn. “Öğüdümü tutmak zorunda değilsin. Şimdi çocuğu çağırır, hepsini anlatırdım, hepsini. Daha önce neden söylemediğimi de. O şimdi kaç yaşında?”

“On yedi.”

“Koskoca adam. Bir gün nasıl olsa öğrenecek. Hepsini bir an önce öğrense çok daha iyi olur.”

“Cal biliyor,” dedi Adam. “Acaba neden yalnız Aron’a vasiyet etti?”

“Kimbilir? Peki sen ne diyorsun?”

“Bilmiyorum, galiba senin dediğini yapacağım. Benim yanımda kalır mısın?”

“Elbette.”

“Lee,” diye seslendi Adam. “Aron’a, kendisini görmek istediğimi söyle. Eve geldi değil mi?”

Lee, kapıya geldi. Ağır gözkapakları bir an kapanıp açıldı. “Daha gelmedi,” dedi. “Belki de okuluna dönmüştür.”

“Bana söylemen gerekirdi. Biliyor musun Horace, Şükran Günü’nde bir sürü şampanya içtik. Cal nerede?”

“Odasında,” dedi Lee.

“Peki, onu çağır. Gelsin. Cal bilir.”

Cal’ın omuzları sarkmıştı. Yüzü yorgundu, ama içine kapanık, canı sıkılmış, hınzır, kötü bir anlam vardı.

“Kardeşin nerede biliyor musun?” diye sordu Adam.

“Hayır, bilmiyorum,” dedi Cal.

“Birlikte değil miydiniz?”

“Hayır.”

“İki gecedir eve gelmiyor. Nerede?”

“Nereden bilebilirim?” dedi Cal. “Onun bekçisi miyim?”

Adam’ın başı sarktı, gövdesi hafif bir titreme geçirdi. Beyninde inanılmaz derece parlak, keskin, mavi bir ışık çaktı. “Belki de okuluna dönmüştür,” dedi aceleyle. Dudakları ağırlaşmıştı sanki, uykuda konuşan bir adam gibi mırıldanıyordu. “Öyle, değil mi? Belki okula dönmüştür.”

Şerif Quinn kalktı. “Ne yapacaksak, sonra yaparız. Sen şimdi dinlen, Adam,” dedi. “Çok sarsıldın.”

Adam ona baktı. “Sarsıldım mı? A, evet. Teşekkür ederim George, çok teşekkür ederim.”

“George mu?”

“Çok teşekkür ederim,” dedi Adam.

Şerif gittikten sonra Cal odasına döndü. Adam, arkasına yaslandı, hemen uyuyakaldı, ağzı sarktı, horlamaya başladı.

Lee, onu bir süre seyretti. Sonra mutfağa döndü. Ekmek kutusunu kaldırdı, ince, deri kaplı bir kitap çıkardı. Altın yaldızları hemen hemen tamamen silinmişti. *Marcus Aurellius’un Düşünceleri*’nin İngilizce çevirisiydi bu. Lee, çelik çerçeveli gözlüklerini bir mutfak havlusuna sildi. Kitabı açtı, sayfalarını karıştırdı. Kendini yatıştırmaya çalışarak gülümsedi.

Ağır ağır, dudaklarını kıpırdatarak okumaya başladı.

“Her şey bir günlüktür, hatırlayan da hatırlanan da.

“Her şeyin sürekli bir değişme sonucu ortaya çıktığına dikkat et. Kendini, evrenin en sevdiği şeyin, var olanları değiştirmek ve onlara benzer yeni şeyler yaratmak olduğunu görmeye alıştır. Çünkü her var olan, gelecekteki bir başka şeyin tohumudur.”

Lee, sayfanın altına baktı. “Yakında öleceksin, ama daha ne arındın, ne de karışıklıklardan kurtarabildin kendini. Ne dış etkenlerden incinmek kuşkusunu atabildin içinden, ne her şeyini iyilikle dağıtabildin ve ne de aklı yalnız doğru davranmak için kullanabildin.”

Lee, başını kaldırdı, yaşlı akrabalarından birine cevap verir gibi, kitaba cevap verdi. “Çok güç. Özür dilerim. Ama unutma, sen, ‘Her zaman kestirme yoldan gidiniz, kestirme olan doğal olandır, bunu hiç unutmayın,’ demiştin.”

Sayfalar parmaklarının arasında döndü, ilk sayfa açıldı. Kalın, marangoz kalemiyle, “Samuel Hamilton” yazılmıştı.

Lee birden rahatladı. Acaba Sam Hamilton bu kitabı hiç aramış mıydı, kimin çaldığını merak etmiş miydi? Kitabı çalmak, Lee’ye en temiz çare gibi görünmüştü. Hâlâ da bundan rahatlık duyuyordu. Kitabı ekmek kutusunun altına koyarken, parmaklarıyla düzgün cildini okşadı. Kendi kendine, “Elbette, kimin aldığını biliyordu. Başka kim *Marcus Aurelius*’u çalmak ister ki?” dedi. Oturma odasına gitti, uyumakta olan Adam’ın yanına bir sandalye çekip oturdu.

2

Cal, odasında masanın başına oturdu, dirseklerini dayadı, ağrıyan başını avuçları içine aldı. Elleriyle şakaklarını bastırıyordu. Midesi altüst olmuş, viskinin tatlı buruk kokusu üzerine, içine, derisinin bütün gözeneklerine sinmiş, şimdi de başının içinde bir damar gibi ağır ağır atıyordu.

Cal, daha önce hiç içmemişti, içmek gereğini duymamıştı. Ama Kate’in evine gitmek onu acıdan kurtaramamış, aldığı öç de zafer olmamıştı. Anılar, kafasında dönüp duran bulutlardan, kırık dökük ses, görüntü ve duygulardan ibaretti. Gerçek hangisiydi, hayal hangisiydi, ayırt edemiyordu. Kate’in yanından çıkınca, hıçkıra hıçkıra ağlayan kardeşine dokunmuş, ama Aron onu kamçı gibi bir yumrukla yere sermişti. Karanlıkta, Aron bir an başında dikilip durmuş, sonra birden dönerek, kırılmış bir çocuk gibi haykırarak koşup gitmişti. Uzaklaşan ayak seslerine karışan o boğuk haykırışlar, Cal’ın hâlâ kulaklarındaydı. Cal, Kate’in bahçesindeki o kocaman kurtbağrının altında, düştüğü yerde öylece kalmıştı. Lokomotiflerin istasyonda poflayıp homurdanışını, bağlanan yük vagonlarının çarpışmasından çıkan sesleri duyuyordu. Sonra gözlerini kapadı. Hafif ayak seslerini duyup, başucunda birinin varlığını hissedince, başını kaldırıp baktı. Birisi üzerine eğiliyordu. Kate olduğunu düşündü. Karaltı sonra sessizce çekilip gitti.

Cal, bir süre sonra kalktı, üstünü başını silkeledi, Ana Caddeye doğru yürüdü. Kendisini bu kadar rahat, böyle hiçbir şey olmamış gibi duymasına şaşıyordu. İçinden bir şarkı söylemeye başladı.

"İnsansız ülkede bir gül vardır, seyre doyulmaz..."

Cuma günü, Cal sabahtan akşama kadar düşünüp durdu. Akşamüzeri, Joe Laguna ona bir şişe viski aldı. Cal, içki satın alamayacak kadar küçüktü. Joe ona yoldaşlık etmek istedi, ama Cal'ın verdiği bir doları cebe yerleştirince daha memnun oldu, gitti kendine de bir *grappa* aldı.

Cal, Abbot House'un arkasındaki arsaya gitti, bir direğin ardında gölgeli bir yer buldu, annesini ilk gördüğü gece de burada oturmuştu. Yere çökerek bağdaş kurdu, sonra duyduğu nefrete ve mide bulantısına karşın, kendini zorlayarak viskiyi içti. İki sefer kustu, sonra yine içti, dünya sallanıncaya, sokak lambası havada çemberler çevirene kadar içti.

En sonunda şişe elinden kaydı. Cal kendinden geçti. Ama yine de hafif hafif kusuyordu. Ciddi tavırlı, kısa tüylü, kıvrık kuyruklu bir sokak köpeği arsaya girdi, orda burda durarak dolaştı, Cal'ı bir kokladı, çevresinde geniş bir çember çizip geçti. Joe Laguna da onu buldu, kokladı. Cal'ın bacağına dayalı duran şişeyi salladı, sokak lambasına kaldırıp baktı, üçte birinin dolu olduğunu gördü, şişenin kapağını aradı, bulamadı. Başparmağını, dökülmesin diye şişenin ağzına tutarak uzaklaştı.

Cal, sabah ayazında gözlerini hasta bir dünyaya açtı. Eve doğru, ezilmiş bir böcek gibi sürüklendi. Çok gitmesine gerek yoktu. Arsadan çıkıp sokağı geçmesi yeterdi.

Lee, onun kapıyı açtığını duydu, holden odasına giderken, ortalığa yayılan kötü kokuyu da duydu. Cal gitti, yatağına yıkıldı. Başı ağrıdan çatlıyordu ve tamamen uyanıktı. Üzüntüye dayanıklı değildi, utanca karşı koyacak yolları da bilmiyordu. Biraz sonra, elinden gelen en iyi şeyi yaptı. Buz gibi suyla yıkandı, gövdesini ovaladı, kazıdı, sünger taşıyla ovuşturdu. Duyduğu acı ona iyi gelmişti.

Suçunu babasına söyleyip, ondan af dilemesi gerektiğini biliyordu. Kendini Aron'un önünde küçültmeliydi, yalnız şimdi değil, her zaman. Başka türlü yaşayamazdı. Ama buna karşılık, çağrılıp da, odada Şerif Quinn ve babasının karşısında dururken, huysuz bir köpek gibi ters ve öfkeli davranmış, kendine karşı duyduğu nefret başkalarına yönelmişti. Pis bir köpekti o, sevmeyen, sevilmeyen, aşağılık bir köpek.

Sonra odasına dönmüş ve suçluluk duygusu yeniden kaplamıştı içini. Elinde buna karşı koyacak silah yoktu.

İçinde, Aron için müthiş bir telaş ve korku uyandı. Yaralanmış, başı derde girmiş olabilirdi. Kendini koruyamayan biri varsa, o da Aron'du. Onu geri getirmek zorunda olduğunu biliyordu. Onu bulmalı ve eski haline döndürmeye çalışmalıydı. Cal, bu uğurda kendini harcaması gerekse bile bunu yapmak zorundaydı. Daha sonra bu kendini harcama düşüncesi, kendini suçlu bulan herkes gibi, onun da kafasında yer etti. Aron'u bulup geri getirmek için bir fedakârlık gerekliydi.

Cal, konsola gitti. Çekmecede, mendillerin altında duran yassı paketi aldı. Odayı gözleriyle taradı, beyaz porselen bir tabak buldu, masasına getirdi. Derin derin soluk aldı, serin havanın tadı hoşuna gitmişti. Gıcır gıcır paralardan birini aldı, ortasından buruşturdu, sonra bir kibrit çakarak parayı tutuşturdu. Kalın kâğıt kıvrıldı, karardı, alevler yukarı yükseldi. Cal parayı, alev parmak uçlarına değinceye kadar tuttu, sonra kömür haline gelen kâğıdı tabağa bıraktı. Bir başka banknot çekti, tutuşturdu.

Altı tanesi yanmıştı ki, Lee kapıyı vurmadan içeri daldı. "Burnuma duman kokusu geldi," dedi. Sonra Cal'ın ne yaptığını gördü. "O!" dedi.

Cal, Lee engel olmaya kalkar diye gerildi, ama öyle bir şey olmadı. Lee, ellerini kavuşturmuş, sessizce duruyor, bekliyordu. Cal inatla, bütün paraları birbiri ardından tutuşturdu. Hepsi yanınca, kapkara kalıntıları ezip toz haline getirdi, sonra Lee'nin yorumunu bekledi, ama Lee ne konuştu, ne de kıpırdadı.

En sonunda Cal, "Haydi, benimle konuşmak istiyorsun. Haydi, söyle!"

"Hayır," dedi Lee. "İstemiyorum. Eğer sen de benimle konuşmak istemiyorsan, biraz kalır, sonra giderim. Şuraya oturayım." Bir sandalyeye çöktü, ellerini kavuşturup bekledi. Kendi kendine

gülümsedi, ‘anlamına varılamaz’ denilen türden bir gülümseyişti bu, yüzüne öyle bir anlam veriyordu.

Cal ona sırtını döndü. “Böyle put gibi oturma konusunda seni alt edebilirim,” dedi.

“Bir yarışmada belki,” dedi Lee. “Ama günlerce, yıllarca, kimbilir yüzyıllarca oturmada, hayır Cal. Kaybederdin.”

Cal bir süre sonra somurtarak, “Söylevine başlasan iyi olur,” dedi.

“Bende söylev filan yok.”

“Ne demeye duruyorsun burada öyleyse? Ne yaptığımı biliyorsun, dün gece sarhoş olduğumu da.”

“Birinciden kuşkudayım, İkincinin de kokusunu duyuyorum.”

“Kokusunu mu?”

“Hâlâ kokuyorsun,” dedi Lee.

“İlk oluyor,” dedi Cal. “Hoşlanmadım.”

“Ben de öyle,” dedi Lee. “Midem içki kaldırmıyor. Üstelik beni şakacı yapıyor, zekâmı parlatıyor, ama şakacı oluyorum.”

“Nasıl yani, Lee?”

“Sana yalnızca bir örnek vereyim. Gençlik günlerimde tenis oynardım. Severdim, ayrıca bir uşağın da tenis bilmesi iyi bir şeydir. Efendisinin ıska geçtiği topları toplayabilir, buna karşılık da teşekkür değil, birkaç dolar alır. Bir seferinde, sanırım *sherry* içip sarhoş olmuştum. Dünyanın en hızlı, en ele geçmez hayvanları yarasalardır diye bir varsayım tutturmuştum. Gecenin bir yarısında, San Leandro’daki Metodist Kilisesi’nin çan kulesinde tutukladılar beni. Elimdeki raketle, beni tutuklayan memura, back-hand’lerimi[6] yarasalar üzerinde geliştirdiğimi nasıl açıkladım bilmiyorum.”

Cal öyle bir neşeyle güldü ki, Lee içinden, bütün bunları gerçekten yapmış olmayı diledi.

“Bense, bir direğin dibine çöktüm, domuzlar gibi içtim,” dedi Cal.

“Her zaman hayvanlar...”

“Sarhoş olamazsam, kendimi öldürürüm diye korkuyordum,” diyerek onun sözünü kesti Cal.

“Hiçbir zaman yapamazdın bunu. Sen çok utanmışsın,” dedi Lee. “Ha, aklıma geldi, Aron nerede?”

“Kaçtı. Nereye gittiğini bilmiyorum.”

“O, o kadar utançlı değildir,” dedi Lee sinirli sinirli.

“Biliyorum. Ben de bunu düşünüyordum. Öyle bir şey yapacağını sanmıyorsun, değil mi Lee?”

Lee’nin canı sıkılmıştı. “Lanet olası, biri başkasına kendi düşüncesini onaylatmak istedi mi, onun da kendisi gibi düşünmesini istiyordur. Bu, garsona ‘Bu gece iyi yemek ne var?’ diye sormak gibi bir şey. Nereden bileyim ben?”

Cal haykırdı. “Niye yaptım bunu, niye yaptım?”

“İşleri büsbütün karıştırma,” dedi Lee. “Niye yaptığını gayet iyi biliyorsun. Ona kızmıştın, çünkü baban seni incitmişti. Anlaşılmayacak şey değil. Küçüklük ettin.”

“İşte benim de merak ettiğim bu, ben neden alçağın biriyim? Lee, ben alçak olmak istemiyorum, yardım et bana Lee!”

“Dur bir saniye,” dedi Lee. “Babanın sesini işitir gibi oldum.” Kapıdan fırladı.

Cal, dışardan sesler duydu, sonra da Lee geri geldi. “Postaneye gidiyor. Öğleden sonra hiç mektup gelmez, ama Salinas’ta herkes, öğleden sonra postaneye gider,” dedi.

“Bazıları, yolda bir kadeh içer.”

“Bu bir alışkanlık galiba ya da bir tür dinlenme. Orada arkadaşlarını, ahbaplarını görüyorlar,” dedi Lee. Sonra ekledi. “Cal, babanın bakışlarını beğenmiyorum. Dalgın bir hali var. A, unuttum. Sen bilmiyorsun. Annen dün gece intihar etmiş.”

“Sahi mi?” dedi Cal. Sonra, “İnşallah çok acı çekmiştir,” diye hırladı. “Hayır, bunu söylemek istemiyorum. Böyle düşünmek istemiyorum. İşte, yine başlıyorum! Görüyorsun işte! İstemiyorum... böyle... davranmak... istemiyorum.”

Lee, kafasının bir yerini kaşıdı, sonra bütün kafası kaşınmaya başladı, bu sefer ağır ağır bütün kafasını kaşıdı. Derin düşüncelere dalmış gibi görünüyordu. “Paraları yakmak sana çok mu zevk verdi?” dedi.

“E... Evet, galiba.”

“Peki, kendini böyle kırbaçlamak da hoşuna gidiyor mu? Umutsuzluğundan zevk mi alıyorsun?”

“Lee!”

“Sen, kendi kendinle çok dolusun. Caleb Trask’in trajik görüntüsü önünde gözlerin kamaşıyor. Muhteşem Caleb, eşi bulunmaz, tek Caleb. Çektiği acıları ancak Homeros anlatabilir. Hiç kendini burnu sümüklü -bazen alçak, bazen inanılmaz derecede eli açık- bir çocuk olarak düşündün mü? Kötü, pis alışkanlıkları olan, ama kafası tertemiz bir çocuk. Belki senin öbürlerinden biraz daha fazla enerjin var, yalnızca enerji. Bunun dışında, bütün öteki burnu sümüklü oğlanlardan hiç, ama hiç farklı bir yanın yok. Annen fahişeydi diye bundan bir trajedi yaratmakla, kendine bir önem payı mı çıkarmaya çalışıyorsun? Eğer kardeşinin başına bir şey gelirse, bundan da kendine, katil olmak gibi bir önem payı mı çıkaracaksın, burnu sümüklü?”

Cal döndü, ağır ağır masasına gitti. Lee, soluğunu tutarak gözlüyordu onu. Bir doktorun, hastasının ilaca göstereceği tepkiyi beklemesi gibi. Lee, sözlerinin Cal üzerindeki etkilerini, Cal’ın içinden tütermiş gibi görüyordu. Hakarete karşı duyulan öfke, yırtıcılık, onun ardından incinen duygular ve en sonunda... rahatlamanın başlangıcı.

Lee içini çekti. Çok çalışmış, çok ince çalışmıştı ve bu çabası da başarıya ulaşmış gibi görünüyordu. Alçak sesle, “Biz vahşi insanlarız Cal,” dedi. “Kendimi de katmam sana tuhaf geliyor? Belki de yerinde duramayan, sinirli, kavgacı, haydut, gürültücü atalardan geldiğimiz doğrudur, ama aynı zamanda yiğit, bağ kabul etmeyen, yürekli insanların da torunlarıyız. Eğer atalarımız böyle olmasalardı, eski dünyadaki yurtlarında oturur, sıkıla sıkıla suyu çıkmış topraklar üzerinde açlıktan ölürlerdi.”

Cal, başını Lee’ye doğru çevirdi, yüzündeki gerginlik silinmişti. Gülümsedi. Lee, çocuğu pek de atlatmış sayılamazdı. Cal, Lee’nin bunu bir görev olarak -başarılı bir görev olarak- yaptığını biliyordu ve bunun için ona şükran duyuyordu.

Lee devam etti. “İşte, kendimi de katmamın nedeni bu. Babalarımız hangi eski ülkeden gelmiş olursa olsun hepimiz aynı ortak mirası taşıyoruz. Hangi renklerin ve hangi ırkların karışımı olurlarsa olsunlar, bütün Amerikalılar aşağı yukarı aynı eğilimlere sahiptirler. Bir değişik insan cinsi bu... rastlantı sonucu seçilmiş. Bu yüzden, biz aşırı derecede yiğit, aşırı derecede korkağız. Çocuklar kadar iyi, çocuklar kadar zalimiz. Aşırı derecede arkadaş canlısı, aynı zamanda yabancılara karşı da korkağız. Hem övünür, hem etki altında kalırız. Hem aşırı duygulu, hem aşırı gerçekçiyizdir. Maddeciyizdir, ama bizim kadar ülküler ardında koşan bir başka ulus biliyor musun? Çok yeriz. Ne zevkimiz vardır, ne de oran duygusu. Enerjimizi çarçur eder, ortaya saçarız. Eski ülkelerde oturanlar, bizim, araya hiçbir kültür sokmadan, çöküşe doğru gittiğimizi söylüyorlar. Acaba bu bizi eleştirenler, kültürümüze giden anahtarı ya da dili ele geçiremediler mi? İşte biz böyleyiz Cal, hepimiz. Senin bir ayrıcalığın yok.”

“Konuş,” dedi Cal, gülümsedi ve yineledi: “Yine konuş.”

“Daha fazla bir şey söyleyemeyeceğim,” dedi Lee. “Söyleyeceklerimi söyledim. Keşke baban

dönmüş olsaydı. Beni kaygılandırıyor.” Sonra sinirli sinirli dışarı çıktı.

Holde, kapının yanında, Adam’ı duvara yaslanmış buldu. Şapkası gözlerine inmiş, omuzları sarkmıştı.

“Adam, ne oldu sana?” dedi.

“Bilmiyorum. Yorgun gibiyim. Yorgun gibiyim.”

Lee onu kolundan tuttu, oturma odasına doğru yöneltti. Adam, koltuğuna düşer gibi oturdu. Lee, başından şapkasını aldı. Adam, sağ eliyle sol elinin üstünü ovuşturdu. Gözlerinde bir gariplik vardı. Çok duru, ama kımıltısızdılar. Dudakları kurumuştu, düşte gibi, ağır ağır, uzaklardan gelen bir sesle konuşuyordu. Elini sert sert ovuşturdu. “Garip şey,” dedi. “Bayılmış olmalıyım postanede. Hiç bayılmam oysaki. Bay Pioda kalkmama yardım etti. Bir saniye filan sürdü galiba. Hiç bayılmam.”

“Mektup var mıydı?” diye sordu Lee.

“Evet... evet... sanırım vardı.” Sol elini cebine soktu, bir an sonra çıkardı, özür diler gibi, “Sol elim uyuşmuş gibi,” dedi ve sağ eliyle uzanarak sarı, resmi bir kart çıkardı.

“Okudum galiba,” dedi. “Okumuş olmalıyım.” Gözlerine doğru kaldırdı, sonra kucağına bıraktı. “Lee, galiba gözlük almam gerekiyor. Hayatımda hiç gözlüğe gerek duymamıştım. Okuyamıyorum. Harfler sıçrayıp duruyor.”

“Ben okuyayım mı?”

“Garip... neyse, ilk işim gözlük almak olsun. Evet, ne diyor?”

Lee okudu. “Sevgili Babacığım, Orduya yazıldım. On sekizimde olduğumu söyledim. İyiyim. Benim için üzülme. Aron.”

“Garip,” dedi Adam. “Okumuşum gibi geliyor. Ama galiba okumadım.” Sonra yine elini ovuşturdu.

Elli İkinci Bölüm

1

1917-18 kışı korku dolu, karanlık bir dönem oldu. Almanlar, önlerine çıkan her şeyi yerle bir ediyorlardı. İngilizler, üç ay içinde üç yüz bin kayıp verdiler. Fransız ordusunun birçok birliğinde çözülmeler başlamıştı. Rusya savaş dışı olmuştu. Almanların doğudaki orduları dinlenmiş ve yeniden donatılarak, batı cephesine sürülmüştü. Savaşın sonu umutsuz görünüyordu.

Daha mayıs gelmeden, on iki ordumuz savaşa girmişti. Yaz geldiğinde, birliklerimiz, gruplar halinde denizi aşmaya başlamışlardı. Müttefik generalleri birbirleriyle çatışma halindeydiler. Denizaltılar gemileri batırıp duruyordu.

O zaman öğrendik ki, savaş, öyle çabucak olup biten kahramanca bir değişiklik değil, ağır, inanılmaz derecede karmaşık bir konudur. O kış aylarında bütün umutlarımız sönmüştü. Bütün ateşimizi, heyecanımızı yitirmiş, uzun süren bu savaşa da alışamamıştık.

Ludendorff yenilmez biriydi. Onu durduracak yoktu. Çözülen Fransız ve İngiliz ordularının üzerine saldırı üstüne saldırı düzenliyordu. Bize, çok geç kaldık gibi geliyordu, pek yakında o yenilmez Almanların karşısında tek başımıza kalacaktık.

Savaşı unutmak için insanların kiminin hayallere, kiminin düzenbazlığa, kiminin de eğlenceye sığınması, sık sık olagelen bir davranıştır. O sırada da falcılar büyük ilgi görüyor, içki salonları müthiş iş yapıyordu. Ama birçok kimse de bu çarpıtıcı, aşağılatıcı korkudan kurtulmak için, kendi özel sevinç ve üzüntülerine dönüyorlardı. Bütün bunları bugün unutmuş olmamız ne tuhaf, değil mi? Şimdi Birinci Dünya Savaşı'nı çabuk elde edilmiş bir zafer, bütün o bayrakları, bandoları, geçit törenlerini, geri dönen askerlerin barlarda, savaşı kendilerinin kazandığını ileri süren İngilizciklerle yapılan kavgalarıyla, ucuz bir savaş olarak hatırlıyoruz. O kış Ludendorff'un yenilmez olduğunu, birçok kimsenin kafalarında ve yüreklerinde, kaybedilmiş bir savaşı göze almaya hazırlandıklarını ne de çabuk unuttuk.

2

Adam Trask, üzüntüden çok şaşkınlık içindeydi. Şubeden istifasına gerek kalmadı. Bozulan sağlığı nedeniyle kendisine izin verilmişti. Sol elinin üstünü ovuşturarak saatlerce oturuyordu. Elini sert bir fırçayla fırçalıyor, sıcak suda tutuyordu.

"Kan dolaşımı yüzünden," diyordu. "Dolaşım düzelir düzelmez geçecek. Beni asıl üzen, gözlerim. Daha önce gözlerimden hiç şikâyetim yoktu. Sanırım gözlük almak için gözlerime baktırmam gerekecek. Ben gözlük takacağım ha! Alışmak çok güç buna. Bugün de giderdim, ama biraz başım dönüyor."

Baş dönmesi, söylediğinden de fazlaydı. Evin içinde, eliyle duvarlara tutunmadan adım atamıyordu. Lee, sık sık onun sandalyeden ya da yataktan kalkmasına yardım ediyor, ayakkabılarını bağlıyordu. Çünkü Adam, uyuşmuş sol eliyle düğüm atamıyordu.

Hemen her gün, sözü Aron'a getiriyordu. "Bir genç adamın askere gitmesini anlıyorum," diyordu. "Aron bana söyleseydi, onu caydırmaya uğraşırdım, ama gitmesine engel olmazdım. Bunu sen de biliyorsun, değil mi Lee?"

“Biliyorum.”

“İşte, anlamadığım nokta bu. Aron niye gizlice kaçtı? Niye yazmıyor? Onu iyi tanıdığımı sanıyordum. Abraya yazmış mı hiç? Ona mutlaka yazar.”

“Abra’ya sorarım.”

“Evet, sor. Hem de hemen.”

“Talimler yorucudur. Öyle duydum. Belki de yazmak için zaman bırakmıyorlardır.”

“Bir kart yazmak çok zaman almaz ki.”

“Siz askere gittiğinizde babanıza yazmış mıydınız?”

“Beni kapana kıstırdığını sanıyorsun, değil mi? Hayır, yazmadım, ama benim başka bir nedenim vardı. Askere gitmeyi ben istememiştim. Babam zorlamıştı beni. Ona kırgındım. Görüyorsun, haklı bir nedenim vardı. Ama Aron... kolejdeki durumu ne kadar iyiydi. Bana mektup yazmışlar, onu soruyorlar. Mektubu okudun. Çamaşır filan almamış yanına. Altın saatini de almamış.”

“Askerde çamaşıra filan ihtiyacı olmayacak, altın saat de istemezler. Askerde her şey kahverengidir.”

“Galiba haklısın. Ama yine de anlayamıyorum. Gözlerime baktırmam gerek. Her şeyi bana senin okumanı isteyemem ki.” Gözleri onu gerçekten üzüyordu.

“Bir harfi ayrı olarak görüyorum,” diyordu. “Ama sözcükler oraya buraya sallanıp duruyor.” Günde belki on sefer, bir gazete ya da kitabı açıyor, bakıyor, sonra elinden bırakıyordu.

Lee, Adam’ı huzursuzluktan kurtarmak için ona gazete okuyor, çoğu zaman o okurken Adam uyuyakalıyordu.

Sonra uyanıyor ve “Lee? Sen misin Cal? Bilirsin, gözlerimden yana hiç şikâyetim olmamıştı. Yarın gidip gözlerime bir baktıracağım,” diyordu.

Şubat ayının ortalarına doğru bir gün, Cal mutfağa girdi. “Lee, babam hep bunun sözünü edip duruyor,” dedi. “Gözlerine bir baktırsak.”

Lee kayısı kompostosu yapıyordu. Ocağın başından çekildi gitti, kapıyı kapadı, yeniden ocağın başına döndü. “Ben onun doktora gitmesini istemiyorum,” dedi.

“Neden?”

“Derdinin gözlerinden ileri geldiğini sanmıyorum. Bunu keşfetmek onu sarsabilir. Bırakalım, bir süre öyle sansın. Kötü bir şok geçirdi. Bırakalım kendine gelsin. Ben ona ne isterse okurum.”

“Sence nedeni nedir bunun?”

“Söylemek istemiyorum. Düşündüm ki, Doktor Edwards şöyle bir gelse, bir dost ziyareti yapar gibi... merhaba demeye, daha iyi olur.”

“Nasıl istersen öyle yap,” dedi Cal.

“Cal, Abra’yı görüyor musun?” diye sordu Lee.

“Görüyorum elbette. Ama kaçıyor benden.”

“Yakalayamaz mısın?”

“Yakalarım elbette, hatta yere yıkar, yüzüne bir yumruk atar, benimle konuşmaya da zorlarım. Ama istemiyorum.”

“Aradaki buzları eritsen belki iyi olur. Aradaki engeller bazen öyle çürüktür ki, dokunsan yıkılıverir. Yakala onu. Kendisini görmek istediğimi söyle.”

“Yapamam.”

“Kendini çok suçlu buluyorsun, değil mi?”

Cal karşılık vermedi.

“Abra’dan hoşlanmıyor musun?”

Yine ses yok.

“Eğer bu durumu sürdürürsen, kendini daha iyi değil, daha kötü bulursun. Açılsan iyi olur. Bak seni uyarıyorum. Açılsan daha iyi olur.”

Cal bağırdı. “Babama, ne yaptığımı anlatayım mı istiyorsun? Eğer anlat dersen anlatırım.”

“Hayır Cal. Şimdi olmaz. Ama baban iyileştiği zaman anlatmalısın. Kendin için gerekli bu. Tek başına bu yükü taşıyamazsın, bu seni öldürür.”

“Belki de ölmeyi hak ettim ben.”

“Kes bu saçmalıkları,” dedi Lee soğuk bir sesle. “Bu, insanın kendine yapabileceği en ucuz hakarettir. Bırak bunları.”

“Sen olsan, nasıl bırakırdın?” diye sordu Cal.

Lee konuyu değiştirdi. “Abra’nın artık neden buraya gelmediğini merak ediyorum, bir kerecik olsun gelmedi.”

“Şimdi, gelmesi için bir neden yok ki.”

“Hayır, o böyle bir kız değildir. Bir iş var bunda. Onu görüyor musun?”

Cal’ın yüzü çatıldı. “Sana, gördüğümü söyledim. Sen de aklını kaçırıyorsun. Üç sefer onunla konuşmaya çalıştım. Yürüdü gitti.”

“Bir yanlışlık var bunda. Abra iyi bir kadındır, gerçek bir kadın.”

“O kız,” dedi Cal. “Ona kadın demen tuhaf kaçıyor.”

“Hayır,” dedi Lee alçak sesle. “Çok azı, doğdukları andan başlayarak kadındır. Abra’da kadın güzelliği var. Kadın cesareti... kudreti ve kafası. Her şeyi biliyor ve olduğu gibi kabul ediyor. Bahse girerim, o ne bir küçüklük yapabilir, ne alçaklık, ne kendini beğenmişlik... kendini beğenmişlik hoş kaçacak olursa o başka.”

“Bakıyorum, onun için çok iyi şeyler düşünüyorsun.”

“Onun, bizi yüzüstü bırakmayacağını düşünüyorum,” dedi Lee ve “Onu arıyorum. Ona, beni görmeye gelmesini söyle,” diye ekledi.

“Sana, benden kaçıyor dedim.”

“İyi, sen de kovala onu öyleyse. Ona, kendisini görmek istediğimi anlat. Özledim onu.”

“Babamın gözlerine dönelim mi şimdi?” dedi Cal.

“Hayır,” dedi. Lee.

“Aron’u konuşalım mı?”

“Hayır.”

3

Cal, ertesi gün sabahtan akşama kadar, Abra’yı yalnız yakalamaya çalıştı ve ancak okul dağıldıktan sonra onun, az ilerisinde, eve dönmekte olduğunu gördü. Bir köşeyi döndü, ötekine paralel bir sokaktan koştu, aynı sokağa çıktı. Arkadaki uzaklık ve zamanı öyle hesaplamıştı ki, kızın önüne çıkıverdi.

“Merhaba,” dedi.

“Merhaba. Seni arkamda gördüm sanırım.”

“Evet. Senin önüne çıkmak için öteki sokağı dolaştım. Seninle konuşmak istiyorum.”

Abra ona ciddi ciddi baktı. “Sokağı dolaşmadan da yapabilirdin bunu,” dedi.

“Eh, okulda konuşmak istedim, uzaklaştın.”

“Öfkeliydin. Seninle öfkeliyken konuşmak istemedim.”
“Nerden biliyorsun öfkeli olduğumu?”
“Yüzünden, yürüyüşünden anladım. Şimdi öfkeli değilsin ama.”
“Hayır, değilim.”
“Kitaplarımı taşımak ister misin?” diye gülümsedi Abra.
Cal’ın içine bir sıcaklık yayıldı. “Evet... evet isterim,” dedi. Kızın kitaplarını koltuğunun altına yerleştirdi, onun yanı sıra yürümeye başladı. “Lee seni görmek istiyor. Sana bunu söylememi istedi.”
Abra sevinmişti. “Sahi mi? Ona, geleceğimi söyle. Baban nasıl?”
“Pek iyi değil. Gözlerinden yakınıyor.”
Bir süre konuşmadan yürüdüler, sonra artık Cal dayanamadı. “Aron’dan haberin var, değil mi?” diye sordu.
“Evet,” dedi Abra, durdu. “Kitap kabımı aç, ilk sayfaya bak.”
Cal kitapları açtı. Kabın içinde bir kart vardı. “Sevgili Abra,” diye yazıyordu. “Kendimi temiz biri olarak görmüyorum. Sana uygun biri değilim ben. Üzülme. Askere yazıldım. Babamın yanına uğrama. Allahaısmarladık. Aron.”
Cal, kabı hırsla kapattı. “Orospu çocuğu!” dedi dişlerinin arasından.
“Ne dedin?”
“Hiç.”
“Ne dediğini duydum.”
“Aron’un neden gittiğini biliyor musun?”
“Hayır. Ama tahmin ediyorum, iki kere iki dört eder gibi. Ama istemiyorum. Böyle bir şey için kendimi hazır bulmuyorum, yani sen söylemek istemedikçe.”
Cal birden, “Abra... benden nefret mi ediyorsun?” dedi.
“Hayır Cal, ama sen benden biraz nefret ediyorsun. Niye?”
“Ben... ben senden korkuyorum.”
“Buna hiçbir neden yok.”
“Seni çok incittim. Hem sen kardeşimin kızısın.”
“Ne zaman incittin beni? Hem ben kardeşinin kızı filan da değilim.”
Cal acı acı, “Pekâlâ,” dedi. “Söyleyeyim, ama sen sorduğun için söylüyorum, unutma. Annem bir fahişeydi. Burada bir ev işletiyordu. Bunu çok zaman önce öğrenmiştim. Şükran Günü gecesi Aron’u aldım, götürdüm, annemi ona gösterdim. Ben...”
Abra, heyecanla onun sözünü kesti. “Ne yaptı?”
“Çılgına döndü... delirdi nerdeyse. Onun yüzüne haykırdı. Dışarı çıkınca beni yere serdi, kaçıp gitti. Sevgili annemiz kendini öldürdü. Babam... babama da bir gariplik geldi. Şimdi beni tanıyorsun işte. Şimdi benden kaçman için bir neden var.”
“Şimdi Aron’u tanıyorum işte,” dedi Abra sakin bir sesle.
“Kardeşimi mi?”
“Evet, senin kardeşini.”
“Kardeşim *iyiydi*. Niye *iyiydi* diyorum sanki? Kardeşim iyidir. Benim gibi aşağılık ve pis değildir.”
Çok ağır yürüyorlardı. Abra durdu, Cal da durdu, Abra onun yüzüne baktı.
“Cal,” dedi. “Anneni ben uzun zamandır biliyordum, çok uzun zamandır.”
“Sahi mi?”
“Ben uyuduğum zaman, annemle babamın konuşmalarını işitmiştim. Sana bir şey söylemek

istiyorum, söylemesi güç, ama iyi bir şey.”

“Söylemek zorunda mısın?”

“Evet, söylemeliyim. Çok olmadı ama, ben büyüdüm, küçük bir kız değilim artık. Ne demek istediğimi anlıyor musun?”

“Evet,” dedi Cal.

“Emin misin?”

“Evet.”

“Pekâlâ öyleyse. Şimdi söylemek çok güç. Keşke o zaman söyleseydim. Ben Aron’u sevmiyordum artık.”

“Neden?”

“Ben anlamaya çalıştım. Biz çocukken kendi yarattığımız bir masalın içinde yaşardık. Ama ben büyüdüm, artık bu masal yetmiyordu bana. Başka bir şey istiyordum. Çünkü masal gerçek değildi artık.”

“Peki..

“Dur, bırak hepsini anlatayım. Aron büyümedi. Belki de hiç büyümeyecek. O hâlâ o masalı istiyordu, hem de masalın kendi istediği gibi olmasını istiyordu. Masalın başka türlü sonuçlanmasına dayanamazdı.”

“Ya sen?”

“Ben nasıl sonuçlanacağını bilmek istemiyorum. Ben, masal sürerken içinde olmak istiyorum, o kadar. Hem Cal... biz iki yabancı gibiydik. Alışkanlık olduğu için sürdürüyorduk. Ama ben artık masala inanmıyorum.”

“Ya Aron?”

“O, dünyayı yerinden sökmesi gerekse bile, masal kendi istediği gibi sürüp gitsin istiyordu.”

Cal, yere bakarak duruyordu.

“Bana inanıyor musun?” dedi Abra.

“Kavramaya çalışıyorum.”

“İnsan çocukken, her şeyin merkezidir. Her şey bizim için olur. Başka insanlar? Onlar ancak bizim konuşmamız için yaratılmış hayaletlerdir. Ama büyüyünce, insan dünyadaki gerçek büyüklüğünü ve biçimini alır. Senden başkalarına, başkalarından sana gelip giden ilişkiler kurulur. Bu daha kötü, bir bakıma da daha iyidir. Bana Aron’dan söz etmene memnun oldum.”

“Neden?”

“Çünkü şimdi, her şeyin benden çıkmadığını anladım. Annesinin kim olduğunu bilmeye dayanamadı, çünkü masal bu biçimi alsın istemiyordu, başka hiçbir masala dayanamazdı o. Bu yüzden dünyayı silkip attı. Beni de -Abra’sını da- aynı şekilde silkip atmıştı, papaz olmak istediği zaman.”

“Düşünmem gerek,” dedi Cal.

“Kitaplarımı ver. Lee’ye, geleceğimi söyle. Şimdi kendimi özgür duyuyorum. Ben de düşünmek istiyorum. Galiba seni seviyorum, Cal.”

“Ben iyi değilim.”

“İyi olmadığın için.”

Cal, hızlı hızlı eve gitti. “Yarın gelecek,” dedi Lee’ye.

“Bakıyorum, heyecanlısın,” dedi Lee.

Abra, eve girer girmez, parmaklarının ucunda yürümeye başladı. Holde, döşeme gıcırdamasın diye iyice duvara yapışarak ilerledi. Adımını, halı kaplı merdivenin ilk basamağına atmıştı ki, fikrini değiştirdi, mutfağa yürüdü.

“Hele şükür geldin,” dedi annesi. “Dosdoğru eve gelmedin ama.”

“Dersten sonra kalmam gerekti. Babam biraz daha iyice mi?”

“Sanırım.”

“Doktor ne diyor?”

“İlk söylediğini, aşırı çalışmadan. Dinlenmesi gerekiyor.”

“Yorgun görünmüyordu ki,” dedi Abra.

Annesi bir kutuyu açtı, üç patates çıkararak musluğa götürdü. “Baban çok cesur yavrum. Bilmem gerekirdi. Kendi işinin yanı sıra bir sürü savaş görevi de yüklenmişti. Doktor, bir adam bazen birdenbire çöker diyor.”

“Gidip onu göreyim mi?”

“Biliyorsun Abra, bana kalırsa kimseyi görmek istemiyor. Yargıç Knudsen telefon etti, baban, uyuduğunu söylememi istedi.”

“Sana yardım edebilir miyim?”

“Git üstünü değiştir yavrum. Güzel elbisen kirlensin istemem.”

Abra, babasının kapısı önünden parmaklarının ucuna basarak geçti, kendi odasına girdi. Burası, vernikli tahtaları, canlı duvar kâğıtlarıyla pırıl pırıl bir odaydı. Konsolun üzerinde, annesiyle babasının çerçeveli fotoğrafları duruyordu, duvarda çerçevelenmiş şiirler asılıydı. Dolabı, odadaki her şey yerli yerindeydi. Döşeme cilalanmıştı. Ayakkabıları büyük bir düzen içinde yan yana duruyordu. Annesi onun her işini yapar, bunda ayak direrdi. Her şeyi o tasarlar, kızını o giydirir kuşatırdı.

Abra çoktan, odasında özel bir şeyini saklamaktan vazgeçmişti. Bu o kadar uzun süredir böyleydi ki, Abra odasını kendisine ait bir yer saymıyordu. Özel şeylerini kafasının içinde saklardı. Birkaç mektubunu, oturma odasındaki iki ciltlik *Ulysses S. Grant’ın Anıları*’nın sayfalan arasına gizlemişti. Abra’nın bildiği kadarıyla, bu kitabı, matbaadan çıkışından bu yana, yalnız kendisi açmıştı.

Abra, kendini mutlu duyuyor, nedenini aramıyordu. Bazı şeyleri sormadan da bilir ve bunlardan söz etmezdi. Sözgelişi, babasının hasta olmadığını biliyordu. Babası bir şeyden saklanıyordu. Yine biliyordu ki, Adam Trask hastadır, çünkü onu sokakta yürürken görmüştü. Annesinin de, babasının hasta olmadığını bilip bilmediğini merak ediyordu.

Abra üstündekini çıkardı ve sırtına, pamuklu kumaştan bir elbise geçirdi. Bunun, evde çalışırken giyilmek üzere yapıldığı belliydi. Saçlarını fırçaladı, babasının odası önünden parmaklarının ucuna basarak geçti, aşağı indi. Merdivenlerin alt başında kitap kabını açtı, Aron’un kartını çıkardı. Oturma odasında, *Anılar*’ın ikinci cildinin arasından Aron’un mektuplarını çıkardı, sıkı sıkı katladı ve etekliğini kaldırarak külotunun lastiği arasına sıkıştırdı. Mektup destesi, önünü biraz şişirmişti, bu kümbeti örtmek için, mutfakta üzerine geniş bir önlük taktı.

“Havuçların üzerini kazıyabilirsin,” dedi annesi. “O su ısınmış mı?”

“Kaynamak üzere.”

“İçine bir tavuk suyu komprimesi atar mısın yavrum? Doktor, babana iyi geleceğini söylüyor.”

Annesi, duman tüten kâseyi yukarı götürünce, Abra havagazı ocağının fırın gözünü açtı, mektupları içine koydu ve tutuşturdu.

Annesi, “Duman kokusu var,” diyerek geldi.

“Kullanılmış kâğıtları yaktım,” dedi Abra. “Çok toplanmıştı.”

“Bu gibi şeyleri bana sorsan iyi olur,” dedi annesi. “Ben onları, sabahları mutfağı ısıtmak için

biriktiriyorum.”

“Özür dilerim anne.”

“Her şeyin kullanılacağı bir zaman gelir,” dedi annesi.

Yemek odasında telefon çaldı. Annesi cevap vermeye gitti. Abra annesinin, “Hayır, göremezsiniz, doktorun emri böyle. Kimseyi göremez, hiç kimseyi,” dediğini duydu.

Annesi mutfağa döndü. “Yargıç Knudsen yine,” dedi.

Elli Üçüncü Bölüm

1

Ertesi gün, Abra, Lee'yi görmeye gideceği için, okulda kendisini pek mutlu duyuyordu. Ders arasında, koridorda Cal'la karşılaştı. "Geleceğimi söyledin mi ona?" diye sordu.

"Hemen pasta yapmaya girişti," dedi Cal. Üniforma giymişti: Dik, sımsıkı yaka, üzerine tam oturmayan ceket ve ayaklarında dolaklar.

"Senin talimin var galiba," dedi Abra. "Ben eve senden önce gideceğim. Neli pasta yapıyor?"

"Bilmiyorum. Bana da biraz ayır, olur mu? Çilekliydi galiba. İki parça ayırın bana, yeter."

"Lee'ye aldığım armağanı görmek ister misin? Bak." Küçük bir karton kutuyu açtı. "Yeni bir patates soyacağı. Patatesin kabuğunu incecik alıyor. Kolaylık. Lee için aldım."

"Eğer biraz geç kalırsam, sakın ben gelmeden gitme, olur mu?"

"Kitaplarımı eve kadar taşımak ister misin?"

"Taşırım."

Abra, uzun uzun onun gözlerinin içine baktı, en sonunda Cal gözlerini yere çevirmek istedi. O zaman Abra sınıfa doğru yürüdü.

2

Adam, geç saatlere kadar uyumayı, daha doğrusu, sık sık uyumayı alışkanlık edinmişti. Geceleri de gündüzleri de kısa kısa uyuyordu. Lee, birkaç sefer gelip ona baktı, en son gelişinde uyanık buldu.

"Bu sabah kendimi iyi buluyorum," dedi Adam.

"Hangi sabah? Saat nerdeyse on bire geliyor."

"Aman Tanrım! Hemen kalkmalıyım."

"Neden?" diye sordu Lee.

"Neden mi? Evet, neden sanki? Ama iyiyim Lee. Şubeye kadar yürüyebilirim. Dışarısı nasıl?"

"Ayaz var," dedi Lee.

Adam'ın kalkmasına yardım etti. Düğmelerini iliklemek, ayakkabılarını bağlamak gibi, öne eğilmesini gerektiren işler Adam'a acı veriyordu.

Lee ona yardım ederken, "Bir düş gördüm," dedi Adam. "Gerçek gibiydi. Babamı gördüm."

"Duyduğuma göre, saygıdeğer bir beyefendiymiş," dedi Lee. "Kardeşinizin avukatının gönderdiği o gazete kupürlerini okudum. Büyük bir adam olmalı."

Adam, sessizce Lee'ye bakıyordu. "Hırsız olduğunu biliyor musun?"

"Bir düş görmüş olmalısınız," dedi Lee. "Arlington'a gömülmüş. Gazetelerden biri, cenazesinde başkan yardımcısının da bulunduğunu yazıyordu. Savunma bakanı da oradaymış. Biliyor musunuz, *Salinas Index* onunla ilgili bir şeyler yayınlamak isteyebilir. Savaş zamanı, biliyorsunuz. Eldeki bu bilgileri bir gözden geçirmek istemez misiniz?"

"Hırsızdı," dedi Adam. "Bir zamanlar böyle düşünmüyordum ama, şimdi inanıyorum buna. Büyük Cumhuriyet Ordusu'nun paralarını çalmış."

"İnanmıyorum," dedi Lee.

Adam'ın gözlerinde yaşlar vardı. Son günlerde, Adam'ın gözleri böyle birden yaşarır olmuştu.

"Oturun da, kahvaltınızı getireyim," dedi Lee. "Öğleden sonra bizi görmeye kim gelecek, biliyor musunuz? Abra."

"Abra mı?" dedi Adam, sonra da, "A, elbette, Abra. Hoş bir kızdır," diye ekledi.

"Onu severim," dedi Lee yalnızca. Adam'ı, yatak odasındaki oyun masasına oturttu. "Ben kahvaltınızı getirene kadar siz şu bilmeceyle uğraşıverin, olmaz mı?

"Hayır, teşekkür ederim. Bu sabah istemiyorum. Unutup gitmeden, şu gördüğüm düş üzerinde düşünmek istiyorum."

Lee kahvaltı tepsisini getirdiğinde, Adam'ı sandalyesinde uyur buldu. Uyandırdı ve o kahvaltısını ederken *Salinas Journal*'ı okudu ona. Sonra da tuvalete götürdü.

Mutfak tatlı tatlı pasta kokuyordu. Pişen çileklerden bazıları yarılmış ve yanmıştı. Ortalığı keskin, hoş bir koku kaplamıştı.

Lee'nin içinden, duru bir sevinç yükseliyordu. Bu, değişikliğin getirdiği sevinçti. "Adam'ın vakti yaklaşıyor," diye düşündü. "Benim de vaktim yaklaşıyor olmalı, ama ben duymuyorum. Ölümsüzmüşüm gibi geliyor bana. Bir zamanlar, çok gençken, kendimi ölümlü duyardım, ama şimdi hiç öyle düşünmüyorum. Ölüm geri çekildi." Bu sağlam bir düşünüş müydü, bilemiyordu.

Adam'ın, babasının hırsız olduğunu söylemekle ne demek istediğini merak ediyordu. Belki de düşünde görmüştü. Sonra, Lee'nin kafası başka şeye atladı, sık sık yaptığı gibi, birtakım düşüncelerle oynamaya başladı. Ya doğru ise? Adam, bu dünyada bulunabilecek adamların en namuslusu, en dürüstü, eğer bu söylediği doğru ise, bütün yaşamı boyunca, çalınmış parayla geçinmiş demekti. Lee kendi kendine güldü. Şimdi de bu ikinci vasiyetnameyle Aron, saflığı biraz da rahatına düşkünlüğünden gelen Aron, bütün yaşamı boyunca, bir genelevin geliriyle geçinecekti. Bu bir çeşit şaka mıydı, yoksa bir taraf çok ileri gidince, terazinin öteki kefesini kendiliğinden aşağı indirip, dengeyi sağlayan bir düzen mi vardı?

Samuel Hamilton'ı düşündü. Ne çok kapı çalmıştı Sam. Bir sürü projesi, tasarısı vardı ve kimse ona beş para vermemişti. Ama elbette; aslında pek çok şeyi vardı. Öylesine zengindi ki, ona daha fazlasını veremezdiniz. Zenginlik, yoksullara ruhsal bir veri olarak gelir; zenginlerin yoksulluğu ise yaşamsaldır. Açıkçası çok zenginler, gerçekte zavallı bir piç sürüsüdürler. Lee, bütün bunların doğru olup olmadığını düşünüyordu. Çünkü zenginler bazen de böyleymiş gibi davranırlardı.

Cal'ın, kendi kendini cezalandırmak için, parayı yakışını düşündü. Bu ceza onu, işlediği suç kadar yaralamamıştı. Lee kendi kendine, "Eğer bir gün Sam Hamilton'la bir yerde karşılaşırsak, ona anlatacak bir sürü güzel hikâye olacak," dedi. "Onun da bana anlatacak hikâyeleri olmalı."

Lee, Adam'a bakmaya gitti ve onu, babasına ait gazete kupürlerini sakladıkları kutuyu açmaya uğraşırken buldu.

3

O gün öğleden sonra buz gibi bir rüzgâr esiyordu. Adam, şubeye uğramakta diretiyordu. Lee onu sarıp sarmaladıktan sonra yolladı. "Eğer baygınlık duyarsanız, nerde olursanız olun, hemen yere oturun," diye de uyardı.

"Peki," dedi Adam. "Bütün gün hiç başım dönmedi. Belki Victor'a da uğrar, gözlerime baktırırım."

"Yarına kadar bekleyin. Ben de gelmek istiyorum."

"Bakalım," dedi Adam. Kollarını sallayarak yola koyuldu.

Abra geldi. Gözleri parlıyordu. Burnu, dondurucu rüzgârdan kıpkırmızı kesilmişti. Üzerinden öyle bir sevinç taşıyordu ki, Lee daha onu görür görmez yüzüne bir gülümseme yerleşti.

“Pastalar nerde?” diye sordu Abra. “Haydi, onları Cal’dan saklayalım.” Mutfakta oturdu. “Oo, geri geldiğime öyle seviniyorum ki.”

Lee, bir şey söylemek istedi, ama boğazına bir yumru tıkandı, sonra söylemek istediğinin iyi olduğunu düşündü. Ama dikkatli söylemeliydi. Kızın üzerine doğru eğildi. “Biliyorsun, yaşadığım sürece, öyle pek büyük şeyler dilememişimdir,” diye başladı. “Daha çok küçük bir çocukken, dilekte bulunmamayı öğrendim. Dilekte bulunmakla, insan, hayal kırıklığını peşin peşin hak eder.”

Abra şen bir tavırla. “Ama şimdi diliyorsun işte. Nedir dileğin?” diye sordu.

Lee birden açıldı. “Senin, benim kızım olmanı dilerdim.” Söylediği sözlere kendi de şaşmıştı. Ocağa gitti, çaydanlığın altını söndürdü, sonra yeniden yaktı.

Abra yavaşça, “Ben de senin, babam olmanı dilerdim,” dedi.

Lee, ona şöyle bir baktı, hemen başını çevirdi. “Sahi mi?”

“Evet, öyle.”

“Neden?”

“Çünkü seni seviyorum.”

Lee çabucak mutfaktan çıktı. Odasına gidip oturdu, boğazındaki düğüm çözülene kadar ellerini sıktı. Sonra kalktı, konsolun üzerinden, abanozdan yapılmış, oymalı, küçük bir kutu aldı. Kutunun üzerinde, göklere tırmanan bir ejderha oyması vardı. Kutuyu mutfağa götürdü ve masanın üzerine, Abra’nın elleri arasına bıraktı. “Bu senin,” dedi. Sesi hiç titremiyordu.

Abra kutuyu açtı, içinde küçük, koyu yeşil yeşim taşından bir düğme vardı. Düğmenin üzerine, bir insan eli işlenmişti. Güzel bir eldi bu, parmakları hafifçe kıvrılmış, dinlenme durumunda bir el. Abra düğmeyi aldı, baktı, sonra onu dilinin ucuyla ıslattı ve dudaklarında gezdirdi, serin taşı yanağına bastırdı.

“Bu, annemin tek süsüydü,” dedi Lee.

Abra kalktı, kollarını Lee’nin boynuna dolayıp, yanağından öptü. Böyle bir davranış, Lee’nin başına ilk olarak geliyordu.

Kahkahayla güldü Lee. “Doğulu soğukkanlılığım beni galiba bıraktı gitti,” dedi. “Dur sana çay yapayım, yavrum. Belki biraz kendime gelirim bununla.” Ocağın başına gitti. “Daha önce hiç kimseye ‘yavrum’ dememiştim. Hiç, ama hiç kimseye.”

“Bu sabah, sevinçle uyandım,” dedi Abra.

“Ben de öyle. Beni neyin mutlu ettiğini biliyordum, sen gelecektin.”

“Ben de buna seviniyordum, ama...”

“Sen değiştin,” dedi Lee. “Artık o eski küçük kız değilsin. Bana açıklar mısın bunu?”

“Aron’un bütün mektuplarını yaktım.”

“Sana kötü şeyler mi yaptı?”

“Hayır. Öyle değil. Son zamanlarda kendimi hiç iyi duymuyordum. Ona her zaman, iyi bir kız olmadığımı anlatmak istedim.”

“Yani, şimdi artık kusursuz biri olmadığına göre, iyi biri olabilirsin, öyle mi?”

“Sanırım öyle. Evet, belki de öyle.”

“Çocukların annelerini duydun mu?”

“Evet. Biliyor musun? Daha pastaların bir tekini bile tatmadım. Ağzım kurudu.”

“Biraz daha çay iç Abra. Cal’dan hoşlanıyor musun?”

“Evet.”

“Bu dünyada ne kadar iyi ve kötü şey varsa, hepsi onda toplanmış,” dedi Lee.

Abra, çayını içmek için eğildi. “Bana, açalyalar çiçek açtığı zaman Alisal’a gitmeyi teklif etti,” dedi.

Lee, ellerini masanın üzerine koyup ona eğildi. “Sana, gidip gitmeyeceğini sormayacağım,” dedi.

“Sormana gerek yok. Gideceğim.”

Lee, onun karşısına geçip oturdu. “Bu evden çok uzak kalma,” dedi.

“Annemle babam, buraya gelmemi istemiyorlar.”

Lee, acı acı, “Onları yalnız bir kez gördüm,” dedi. “İyi insanlara benziyorlardı. Bazen, Abra, en garip ilaçlar iyi etki yapar. Acaba annenle baban, Aron’un yüz bin dolar mirasa konduğunu bilseler, düşünceleri değişir miydi?”

Abra, ciddi ciddi başını salladı. Dudaklarının uçlarının yukarı doğru kıvrılmaması için kendini güç tuttu. “Sanırım değiştirirlerdi,” dedi. “Ama bu haberi onlara nasıl duyurabilirdim, bilmiyorum.”

“Yavrum,” dedi Lee. “Böyle bir haberi ben alsam, ilk göstereceğim tepki, birine telefon etmek olurdu.”

Abra başını salladı. “Ona, paranın nerden geldiğini de söyler miydin?”

“Onu söylemezdim işte.”

Abra, duvardaki çiviye asılı çalar saate baktı. “Beşe geliyor,” dedi. “Gitmem gerek. Babam iyi değil. Cal talimden gelir diyordum ama.”

“Yine gel,” dedi Lee. “Arasını uzatma.”

4

Abra tam çıkarken, kapıda Cal’la karşılaştı.

“Bekle beni,” dedi Cal, eve girerek kitaplarını yere attı.

Lee mutfakta, “Hiç değilse Abra’nın kitaplarına göz kulak ol,” diye seslendi.

Kış akşamı, zehir gibi bir rüzgâr esiyordu. Sokak lambaları sallanıp duruyor, gölgeleri, ortaya çıkmış oyuncular gibi ileri geri hareket ettiriyordu. İşlerinden dönen adamlar, çenelerini paltolarının içine gömmüş, bir an önce evlerinin sıcağına kavuşmak için acele ediyorlardı. Gecenin sessizliği içinde, buz pateni pistinden gelen tekdüze bir müziğin serpintileri, birkaç sokak öteden bile işitilebiliyordu.

“Bir dakika tutar mısın kitaplarını, Abra? Şu yakamı açayım. Boynumu kesiyor,” dedi Cal. Kancaları uğraşa uğraşa çözdü, sonra rahat bir soluk aldı. “Bunalmıştım,” deyip kitapları geri aldı. Bergelerin ön bahçesindeki büyük palmiye ağacının dalları, kuru bir gürültü çıkararak kırbaç gibi şaklıyordu. Bir kedi, yüzüne kapanan mutfak kapısının önünde miyavlayıp duruyordu.

“Öyle iyi bir asker olduğunu sanmıyorum,” dedi Abra. “Askerlik için fazla başına buyruksun.”

“Olabilirim,” dedi Cal. “Bu Krag-Jorgensens ile yapılan talimler, bana çok saçma geliyor. Zamanı gelince ya da gerçekten ilgi duyarsam, iyi bir asker olurum.”

“Pastalar harikaydı,” dedi Abra. “Sana da bıraktım.”

“Teşekkürler. Bahse girerim ki, Aron iyi bir asker olur.”

“Evet, olacak, ordunun en yakışıklı askeri. Açalya toplamaya ne zaman gidiyoruz?”

“Bahara kadar gidemeyiz.”

“Erkenden gidelim, öğle yemeği de yiyelim.”

“Yağmur yağabilir.”

“Ne olursa olsun, gidelim biz. İster yağmur yağsın, ister güneş açsın.”

Kitaplarını Cal’dan aldı, bahçe kapısından içeri girdi. “Yarın görüşürüz!”

Cal, eve doğru dönmedi, lisenin, sonra da buz pistinin yanından geçti. Buz pistinin üstü, geniş bir çadırla örtülmüştü, mekanik sesler çıkaran teneke bir orkestrası vardı. Pistte in cin top oynuyordu. Sahibi olan adam, acınacak bir halde kulübesine oturmuş, bilet koçanını elinde evirip çeviriyordu.

Ana Cadde’de kimsecikler yoktu. Rüzgâr kâğıtları kaldırımlarda sürüklüyordu. Polis memuru Tom Meek, Bell’in şekerci dükkânından çıktı. Adımlarım Cal’a uydurarak yürümeye başladı. “O yakanı iliklesen daha iyi olur, asker,” dedi yavaşça.

“Merhaba Tom. Allahın belası öyle sıkı ki.”

“Son zamanlarda geceleri görünmez oldun artık.”

“Öyle.”

“Yoksa yola mı geldin?”

“Belki.”

Tom, insanlarla alay etmekte ve bunu ciddi imiş gibi göstermekteki yeteneğinden gurur duydu.

“Bir kız buldun galiba?”

Cal karşılık vermedi.

“İşittiğime göre, kardeşin yaşını büyük gösterip askere gitmiş. Onun kızını mı kaptın?”

“A, evet, evet,” dedi Cal.

Tom’un ilgisi artmıştı. “Az daha unutuyordum,” dedi. “Will Hamilton, senin, fasulyeden on beş bin dolar kazandığını söylüyormuş. Doğru mu?”

“Evet,” dedi Cal.

“Sen daha çocuksun. Bu kadar parayı ne yapacaksın?”

Cal, ona sırıttı. “Yaktım.”

“Nasıl yani?”

“Kibriti çaktım ve yaktım.”

Tom, onun yüzüne şöyle bir baktı. “A, elbette. İyi ettin. Ben buraya giriyorum. İyi geceler.” Tom Meek, başkalarının kendisiyle alay etmesini sevmezdi. “Orospu çocuğu!” dedi kendi kendine. “Kendini pek kurnaz sanıyor.”

Cal, Ana Cadde’den, dükkân vitrinlerine bakarak ağır ağır yürüdü. Kate’in nereye gömüldüğünü merak ediyordu. Bilse, belki bir demet çiçek götürürdü. Sonra bu isteğine kendi de güldü. İyi miydi, yoksa kendi kendini mi aldatıyordu? Salinas rüzgârı, mezar taşlarını bile yerinden sökerdi, bir demet karanfili haydi haydi uçururdu. Nedense, karanfilin Meksika dilindeki anlamını düşündü. Bunu, çocukluğunda birisi söylemiş olmalıydı ona. Karanfillere ‘Aşkın Tırnakları,’ nergise ise ‘Ölümün Tırnakları’ diyorlardı. Belki de annesinin mezarına nergis koysa daha iyi olurdu. “Aron gibi düşünmeye başladım,” dedi kendi kendine.

Elli Dördüncü Bölüm

1

Kış, bir kez dişini geçirmiş, kolay kolay bırakmak istemez görünüyordu. Zamanı çoktan geçtiği halde, soğuk, yağış, rüzgâr sürüp gidiyordu. Halk da, “Hep bu Fransa’da attıkları o lanet olası koca koca toplar yüzünden bütün dünyanın havasını bozdular,” deyip duruyordu.

Salinas Vadisi’nde, ekinler boy atmakta gecikmişti. Kır çiçekleri de açmakta öyle gecikmişti ki, bazıları, artık hiç açmayacak, diyorlardı.

Biliyorduk -daha doğrusu yüzde yüz inanıyorduk ki- Bahar Bayramı’nda, bütün okullar Alisal’a piknik yapmaya gittiklerinde, dere boylarındaki yabani açalyaların hepsi çiçek açmış olacaktı. Bunlar, Mayıs Bayramı’nın bir parçası sayılırdı.

1 Mayıs günü, hava soğuktu. Piknik, dondurucu bir yağmur yüzünden yapılamadı. Açalya ağaçlarının üzerinde de bir tek açmış çiçek yoktu. İki hafta geçti, hâlâ açmamışlardı.

Cal, açalyaları pikniğe şart olarak koştuğundan, havanın böyle olacağını hiç düşünmemişti. Ama bir kez bu simgeyi ortaya atmıştı ya, artık onu çiğneyemezdi.

Ford, Windham’m garajında durup duruyordu. Lastikleri şişirilmişti, iki yeni akümülatörle yola çıkmak çok kolay olacaktı. O günler Lee telaşla sandviçleri hazırlıyordu. Ama sonra beklemekten usanmış, iki günde bir sandviç ekmeği almaktan vazgeçmişti.

“Niye çıkıp gitmiyorsunuz?” diye sormuştu.

“Gidemem,” dedi Cal. “Açalyaları şart koştum bir kez.”

“Gitmeden nasıl bileceksin açıp açmadıklarını?”

“Silaccilerin çocukları orada oturuyor, her gün okula geliyorlar. Dediklerine bakılırsa, daha bir hafta on gün istermiş.”

“Aman yarabbi!” dedi Lee. “Tadını kaçıracaksın pikniğin de.”

Adam’ın sağlığı yavaş yavaş düzeliyordu. Ellerindeki uyuşma azalıyordu. Biraz gazete okuyabiliyordu, her gün biraz daha fazla.

“Ancak, yorulduğum zaman, harfler gözümün önünde dans etmeğe başlıyorlar,” diyordu. “Gözlük takıp gözlerimi mahvetmediğim iyi olmuş. Gözlerimde bir şey olmadığını biliyordum zaten.”

Lee başını sallamış ve sevinmişti. İstediği kitapları almak için San Fransisco’ya gitmiş, bir sürü dergiye de abone olmuştu. Beynin anatomisi, hastalık ve bozukluklarının belirtileri ve önemi konusunda, o zaman bilinen ne varsa, hepsini öğrenmişti. O bir tek İbranice sözcüğün üstüne düştüğü, çiğneyip didiklediği zamanki aynı sarsılmaz yoğunlukla araştırmış, çalışmış, sorular sormuştu. Dr. H.C. Murphy, zamanla Lee’yi çok iyi tanımış, Çinli uşağa karşı duyduğu meslek adamı sabırsızlığı, sonunda, bilge bir kişiye duyulan hayranlığa dönüşmüştü. Hatta Dr. Murphy, teşhis ve uygulama konusunda yayınlanan bu yeni makaleleri Lee’den ödünç alıp okumuştu. Dr. Edwards’a, “Bu Çinli, beyin kanaması patolojisi konusunda benden daha çok şey biliyor, bahse girerim ki, senden de daha fazla biliyordur,” demişti. Bütün bunları şefkatli bir öfkeyle söylüyordu. Doktorlar, kendileri de farkında olmadan, doktor olmayanların bilgiçlik taslamasına sinirlenirler.

Lee, Adam’ın iyileşmeye başladığını bildirirken, “Bana öyle geliyor ki, dalgınlık hali hâlâ devam ediyor,” dedi.

Dr. Murphy, “Bir hastam vardı,” diye başladı ve umut verici bir hikâye anlattı.

“Hep tekrarlamasından korkuyorum,” dedi Lee.

“İşin orasını Tanrı’ya bırakmak zorundasın,” diye karşılık verdi Dr. Murphy. “Kan damarını su borusu gibi onaramayız. Hem sen, tansiyonunu ölçtürmeye nasıl razı edebildin onu?”

“Ben onunki, o da benimki üzerine bahse giriyoruz. At yarışlarından daha iyi oluyor.”

“Kim kazanıyor?”

“Vallahi, ben kazanabilirim, ama kazanmıyorum. Bu, oyunu bozabilir.”

“Onun heyecanlanmasını nasıl önleyebiliyorsun?”

“Bu benim buluşum. Ben buna ‘Konuşmayla Tedavi’ diyorum.”

“Bütün zamanını alıyor olmalı.”

“Öyle, alıyor,” dedi Lee.

2

28 Mayıs 1918’de Amerikan birlikleri, Birinci Dünya Savaşı’ndaki iki önemli yarma görevini yerine getirdiler. General Bullard komutasındaki Birinci Tümen’e Cantigny köyünü ele geçirmesi emredilmişti. Köy yüksek bir yerde, Avre Irmağı vadisine bakan bir tepedeydi. Siperler, ağır makineli tüfekler ve topçu ateşiyle savunuluyordu. Cephe, bir milden biraz daha genişti.

28 Mayıs 1918 sabahı saat 6.45’te, topçuların bir saatlik hazırlığından sonra, saldırı başladı. Saldırıya katılan birlikler, Albay Ely komutasındaki 28. Piyade Taburu, Parker komutasındaki 18. Piyade Taburu, Summerall komutasındaki tümenin topçu bölüğü ile onları destekleyen Fransız tankçılarından ve alev püskürtücülerinden oluşuyordu.

Saldırı tam bir başarıyla sonuçlandı. Amerikan birlikleri yeni hatlara dalga dalga saldırıp, iki güçlü Alman karşı-saldırısını püskürttüler.

Birinci Tümen, Clemanceau, Foch ve Pétain tarafından kutlandı.

3

Mayıs sonlarında bir gün, Silaccilerin çocukları, açalyaların pembemsi mor çiçeklerinin patlamak üzere olduğunu haber verdiler. Bir çarşamba günüydü. Cal’a haber verdiklerinde, saat dokuz zili çalıyordu.

Cal, İngilizce dersine koştu ve tam Bayan Norris küçük kürsüde yerini alırken, mendilini sallayıp yüksek sesle burnunu sildi. Sonra erkekler tuvaletine gitti ve kızlar tarafından, sifondan boşalan su sesini duyana kadar bekledi. Kapıdan çıkıp, kırmızı duvarın dibinden yürüdü, biberiye ağacının arkasına dolandı. Okuldan görülmeyecek bir noktaya gelir gelmez yavaşladı, en sonunda Abra da ona yetişti.

“Ne zaman açmışlar?” diye sordu Abra.

“Bu sabah.”

“Yarına kadar bekleyecek miyiz?”

Cal, sevinç içinde sarı güneşe, toprağı ısıtan yılın ilk güneşine baktı. “Beklemek istiyor musun?”

“Hayır,” dedi Abra.

“Ben de.”

Bir koşu kopardılar, Reynaud’nun Fırını’ndan ekmek aldılar, Lee’yi harekete geçirdiler.

Adam, birtakım bağrışmalar duyunca, mutfak kapısından başını uzatıp, “Nedir bu şamata?” diye sordu.

“Pikniğe gidiyoruz,” dedi Cal.

“Bugün okul yok mu?”

“Olmaz olur mu,” dedi Abra. “Ama tatil işte.”

Adam ona gülümsedi. “Güller gibi pespembe olmuşsun,” dedi. Abra, “Niye siz de bizimle birlikte gelmiyorsunuz?” diye sevinçle haykırdı. “Alisal’a gidiyoruz, açalya toplayacağız.”

“Ah, elbette gelmek isterim,” dedi Adam, ama sonra düşüncesini değiştirdi. “Hayır olmaz. Buzhaneye gitmeye söz vermiştim. Yeni bir boru sistemi kuruyoruz. Güzel bir gün.”

“Size açalya getiririz,” dedi Abra.

“Açalyaları severim. Haydi bakalım, iyi eğlenin.”

O gittikten sonra Cal, Lee’ye, “Niye sen bizimle gelmiyorsun?” diye sordu.

Lee, ona sert sert baktı. “Ben de seni akıllı sanırdım,” dedi.

“Haydi, gel,” diye bağırdı Abra.

“Saçmalama,” dedi Lee.

4

Alisal’dan geçip Salinas Vadisi’nin doğusundaki Gabilan Dağları’na doğru akan küçük bir derecik vardır. Su, yuvarlak taşların üzerinden seke seke akar, derenin içinde biten ağaçların cilalanmış köklerini yalar geçer.

Açalyaların kokusu ve klorofilleri uyaran güneşin o uyku veren kokusu doldurmuştu havayı. Ford derenin kıyısında durmuş, kızgınlığından hâlâ soluyordu. Arka koltuk, açalya dallarıyla tepeleme dolmuştu.

Cal ve Abra, derenin kıyısında, yemekte yere serdikleri kâğıtların arasında oturuyorlardı. Ayaklarını suya sarkıtmışlardı.

“Daha eve varmadan hepsi solar,” dedi Cal.

“Ama iyi bir bahane oldular, Cal,” dedi Abra. “Madem senin niyetin yok, ben yapmak zorunda kalacağım...”

“Neyi?”

Abra uzanıp Cal’ın elini tuttu. “Bunu,” dedi.

“Korkuyordum.”

“Neden?”

“Bilmiyorum.”

“Ben korkmuyordum.”

“Kızlar galiba birçok şeyden korkmuyorlar.”

“Galiba öyle.”

“Sen hiç korkmaz mısın?”

“Elbette,” dedi Abra. “Sen bana altımı ıslattığımı söylediğinde, senden korkmuştum.”

“Bayağı bir şakaydı o. Niye öyle yapmıştım, hâlâ şaşıyorum.” Sonra birden sustu.

Abra’nın parmakları onun elini sıktı. “Ne düşündüğünü biliyorum. Bunu düşünmeni istemiyorum.”

Cal, döne döne giden sulara baktı, ayağıyla yuvarlak, esmer renkli bir taşı döndürdü.

“Sen sanıyorsun ki hepsi sende, değil mi? Bütün kötü şeyler sende toplanıyor sanıyorsun...”

“Vallahi...”

“Bak, sana bir şey söyleyeceğim. Babamın başı dertte.”

“Nasıl dertte?”

“Kapıları dinlemedim ama, yeterince işittim. Hasta filan değil. Korkuyor. Bir şey yapmış.”

Cal başını çevirip baktı. “Ne yapmış?”

“Galiba şirketin parasını almış. Ortakları onu hapse mi attıracak, yoksa ödetecekler mi, bilmiyor.”

“Nerden biliyorsun?”

“Hasta olduğu zaman, yatak odasında bağırırlarken duydum. Annem de sesleri boğmak için hemen gramofonu açtı.”

“Bütün bunları uydurmuyorsun ya?”

“Hayır, uydurmuyorum.”

Cal ona biraz daha sokuldu, başını omzuna bıraktı, kolunu çekine çekine onun beline doladı.

“Görüyorsun ya, sen tek değilsin...” dedi Abra. Onun yüzüne yan yan baktı. “Şimdi korkuyorum,” dedi hafif bir sesle.

5

Öğleden sonra saat üçte, Lee masasına oturmuş, bir tohum kataloğunu karıştırıyordu. Bezelye çiçeklerinin resimleri renkliydi.

“Bunlar arka parmaklıkta güzel durur. Bütün o süprüntüleri gözden gizlerler. Acaba orası yeterince güneş alır mı?” Kendi sesini duyunca irkildi. Ve gülümsedi. Evde kimse yokken, gitgide daha çok kendi kendine konuşur olduğunu fark ediyordu.

“Yaşlılıktan,” dedi yüksek sesle. “Düşünceler yavaşlıyor ve...” durdu, bir an katılıp kaldı. “Garip bir şey dinliyorum sanki. Acaba çaydanlığı ateşte mi bıraktım? Hayır, iyi hatırlıyorum, bırakmadım.” Yeniden dinledi. “Çok şükür boş inançlarım yok. Kendimi koyversem, hortlaklar dolaşıyor diyeceğim.”

Kapının zili çalındı.

“İşte, bunu bekliyordum. Bırak çalsın. Duygularımla hareket edecek değilim. Çalsın.”

Ama bir daha çalmadı.

Lee’nin üzerine kapkara bir bezginlik çöktü, garip bir çaresizlik omuzlarını çökertti. Kendi kendine güldü. “Ya gidip kapının altından atılmış bir duyuru görürüm ya da burada oturur, aptal kafamın bana ölümün eşikte olduğunu söylemesini dinler dururum. Eh, doğrusu duyuru almayı yeğ tutarım.”

Lee, oturma odasında oturmuş, kucağındaki zarfa bakıyordu. Birden atıldı. “Pekâlâ,” dedi. “Geliyorum. Allah kahretsin.” Zarfı açtı ve hemen, yazılı yüzü alta gelecek biçimde masanın üzerine bıraktı.

Dizlerinin arasından yere baktı. “Hayır,” dedi. “Buna hakkım yok. Kimsenin, başkasından en küçük bir yaşantıyı bile çalmaya hakkı yoktur. Hayat da, ölüm de vaat edilmiştir. Acı çekmeye hakkımız var.”

Midesi büzüldü. “Cesaretim yok. Korkağın, yüreksizin biriyim ben. Dayanamıyorum.”

Banyoya gitti, bir bardağa üç çay kaşığı bromit koydu ve kırmızı ilaç pembeleşene kadar su kattı. Bardağı oturma odasına götürdü, masanın üzerine koydu. Telgrafı katladı, cebine tıktı. Yüksek sesle,

“Korkaklardan nefret ederim! Hem nasıl nefret ederim,” dedi. Elleri titriyordu, alnını soğuk bir ter kaplamıştı.

Saat dörtte, Adam’ın kapı tokmağını kurcaladığını duydu. Dudaklarını yaladı. Kalktı, yavaş yavaş hole doğru yürüdü. Pembe ilaçla dolu bardağı da eline almıştı, eli titremiyordu bile.

Elli Beşinci Bölüm

1

Trask'lerin evinde bütün ışıklar yanıyordu. Kapı yarı açıktı, ev soğuktu. Oturma odasında Lee, lambanın yanındaki koltuğa buruşuk bir yaprak gibi katlanıp çökmüştü. Adam'ın odasının kapısı açıktı, içerden sesler geliyordu.

Cal, içeri girince, "Ne oluyor?" diye sordu.

Lee ona baktı ve başını, üzerinde telgrafın açık durduğu masaya doğru çevirdi. "Kardeşin ölmüş," dedi. "Babana inme indi."

Cal hole doğru koştu.

"Gel buraya," diye seslendi Lee. "Dr. Edwards'la Dr. Murphy var içerde, onları rahat bırak."

Cal, onun önünde durdu. "Nasıl? Ağır mı Lee, çok mu ağır?"

"Bilmiyorum." Sanki çok eski bir anıyı hatırlamış gibi konuşuyordu Lee. "Eve yorgun geldi. Ama ona telgrafı okumam gerekiyordu. Bu onun hakkıydı. Belki beş dakika, kendi kendine, tekrar tekrar söyledi. Sonra bu sözler sanki beynine gitti ve orada patladı."

"Kendini biliyor mu?"

Lee bitkinlik içinde, "Otur ve bekle Cal," dedi. "Otur ve bekle. Alışmaya çalış. Ben de çalışıyorum."

Cal telgrafı aldı ve bu soğuk, ciddi bildiriyi okudu.

Dr. Edwards dışarı çıktı, çantası elindeydi. Kısaca selam verdi, çıktı, kapıyı ardından usulca kapadı.

Dr. Murphy, çantasını masanın üzerine koydu ve oturdu. İçini çekti. "Dr. Edwards sana söylememi istedi," dedi.

"Nasıl durumu?" diye sordu Cal.

"Sana bütün bildiklerimi söyleyeceğim. Şimdi ailenin başı sensin Cal. İnme nedir, bilir misin?" Cal'ın karşılık vermesini beklemedi. "Bu, beyindeki kılcal kan damarlarından birinin çatlayıp sızıntı yapmasıdır. Beynin bazı bölümleri zedelenmiş. Daha önceden olma küçük sızıntılar da var. Lee bunları biliyor."

"Evet," dedi Lee.

Dr. Murphy ona baktı, sonra Cal'a döndü. "Sol taraf felç olmuş. Sağ ise kısmen. Belki de sol göz artık hiç görmüyor, bunu kesin olarak bilemeyiz. Sözün kısası, babanın durumu hemen hemen umutsuz."

"Konuşabiliyor mu?"

"Pek az, güçlükle. Onu yorma sakın!"

Cal kendini zorlayarak sordu. "İyileşebilir mi?"

"Bu kadar kötü durumdayken düzelenler de varmış, ama ben hiç görmedim."

"Yani, sizce ölecek mi?"

"Bilmiyoruz. Bir hafta da yaşayabilir, bir ay, bir yıl, hatta iki yıl da. Ya da bu gece ölebilir."

"Beni tanır mı acaba?"

"Bunu kendin anlamak zorundasın. Ben bu gece bir hemşire yollarım, sonra siz sürekli kalacak bir hemşire bulursunuz." Ayağa kalktı. "Üzgünüm Cal. Dayan. Dayanmak zorundasın. İnsanlar her

şeye dayanırlar. Edwards yarın uğrayacak. İyi geceler.” Elini Cal’ın omzuna koymak için kaldırdı, ama Cal geri çekilmişti, babasının odasına doğru yürüyordu.

Adam’ın başının arkasına yastıklar koyarak oturmasını sağlamışlardı. Yüzü durgun, rengi soluktu. Ağzı dümdüzdü, ne gülümsüyordu, ne de bir şey. Gözleri açıktı, o kadar büyük bir derinlik ve saydamlık taşıyordu ki, onlara bakan sanki ta derinliklerine kadar içini görebilir, onlar da çevresindeki her şeyin derinliklerine inebilirlerdi. Bu gözlerde sakin, bilinçli, ama aldırış etmeyen bir hal vardı. Cal odaya girerken ona doğru çevrildiler, bir an göğsünün üzerinde durdular, sonra yüzüne yükselip, orada kaldılar.

Cal, yatağın yanındaki sandalyeye oturdu. “Çok üzgünüm Baba,” dedi.

Gözler, kurbağa gözleri gibi ağır ağır kırpıştı.

“Beni işitiyor musun Baba? Beni anlıyor musun?” Gözler ne değişti, ne de kıpırdadı. “Ben yaptım!” diye haykırdı Cal. “Aron’un ölümünden, senin hastalığından ben sorumluyum. Onu Kate’in yanına ben götürdüm. Ona annesini gösterdim. Bu yüzden gitti. Kötü şeyler yapmak istemiyorum, ama yapıyorum işte.”

O müthiş gözlerden kurtulmak için, başını yatağın kıyısına dayadı, ama o gözleri hâlâ görüyordu. Bu gözlerin hep kendisiyle olacağını, yaşadığı sürece, yaşamından bir parça olacağını biliyordu.

Kapının zili çaldı. Biraz sonra Lee, ardından bir hemşireyle odaya geldi. Güçlü kuvvetli, sağlam, kalın kara kaşlı bir kadındı bu. Valizini açar gibi açtı çenesini.

“Nerede benim hastam? İşte burada! O, iyisiniz canım! Benim ne işim var burada? Belki siz kalkıp bana baksanız daha iyi olacak. Pek iyi görünüyorsunuz. Bana bakmak ister miydiniz, yakışıklı adam?”

Kaslı kolunu Adam’ın kolunun altından geçirdi ve onu kolayca yatağın başına doğru çekip, doğrulttu. Sağ eliyle onu tutarken, sol eliyle de yastıkları düzeltti ve onu yeniden yatırdı.

“Serin yastıklar,” dedi. “Serin yastıklardan hoşlanmaz mısınız? Evet, şimdi banyo nerede? Ördek, oturak gibi bir şeyiniz var mı? Buraya benim için bir divan koyabilir misiniz?”

“Bir liste yapın,” dedi Lee. “Eğer yardıma ihtiyacınız olursa... onunla...?”

“Niye olsun? Biz gayet iyi anlaşacağız, değil mi balım, şekerim?”

Lee ile Cal mutfağa döndüler. Lee, “O gelmeden önce, seni, bir şeyler ye diye zorlayacaktım. Bilirsin, bazı insanlar vardır, iyi kötü her amaçla yemeğe başvururlar. Bu kadın da onlardan, bahse girerim. İster ye, ister yeme. Nasıl istersen.”

Cal ona gülümsedi. “Eğer beni zorlasan midem almazdı. Ama madem böyle dedin, bir sandviç yerim.”

“Bir tek sandviç olmaz.”

“Bir tane istiyorum.”

“Herkes de kendi bildiğini okuyor,” dedi Lee, kızgın kızgın.

“Peki, sandviç istemiyorum. Hiç o pastadan kaldı mı?”

“Çook, ekmek kutusunda. Ama belki biraz yumuşamıştır.”

“Ben yumuşak severim,” dedi Cal. Bütün tabağı olduğu gibi masaya getirdi, başına geçti.

Hemşire geldi, mutfağa baktı. “Güzele benziyor,” dedi. Bir parça aldı, ısırdı ve çiğnerken konuşmaya başladı. “Gerekli bazı şeyler için Krough’un eczanesine telefon edebilir miyim? Çarşafları nereye koyuyorsunuz? Bana vereceğiniz divan nerede? Bu gazeteyi okudunuz mu? Nerde demiştiniz telefon?” Bir parça pasta daha aldı ve çekildi.

Lee, alçak sesle sordu. “Seninle konuştu mu baban?”

Cal, elinde değilmiş gibi başını öne arkaya salladı durdu.

“Çok korkunç olacak. Ama doktor haklı. İnsan her şeye dayanır.

Bu bakımdan eşi bulunmaz hayvanlarız doğrusu.”

"Ben değilim." Cal'ın sesi dümdüz ve renksizdi. "Ben dayanamam. Hayır, ben buna dayanamam. Yapamayacağım. Ben... ben, öyle gerekiyor..."

Lee, onun bileğini hırsla yakaladı. "Seni korkak fare, seni pis köpek! Çevrende bu kadar iyilik varken, utanmıyor musun böyle bir şey söylemeye! Senin acın neden benimkinden daha büyük, daha çok oluyormuş?"

"Acı değil. Ona, ne yaptığımı söyledim. Kardeşimi öldüren benim. Ben bir katilim. O bunu biliyor."

"Böyle söyledi mi sana? Gerçeği anlat bana, böyle söyledi mi sana?"

"Söylemesine gerek yoktu. Gözlerinde yazılıydı. Gözleriyle söyledi. Hiçbir yere kaçamam artık, gidebileceğim hiçbir yer yok."

Lee içini çekti ve onun bileğini bıraktı. "Cal," dedi. Sabırlı bir sesle konuşuyordu. "Dinle beni. Adam'ın beyin merkezleri zedelendi. Onun gözlerinde gördüğün, beynin görmeyi yöneten merkezindeki bir basınçtan dolayıdır. Hatırlamıyor musun? Okuyamıyordu. Gözleri bozuk olduğundan değil, beyindeki kan basıncından. Seni suçlayıp suçlamadığını bilemezsin. Hiç bilemezsin."

"O beni suçladı. Biliyorum. Benim katil olduğumu söyledi."

"Öyleyse seni bağışlayacaktır. Sana söz veriyorum."

Hemşire kapıda durdu. "Nelere söz veriyorsun Charley? Bana da bir fincan kahve yapmaya söz vermiştin."

"Şimdi yaparım. O nasıl?"

"Bebekler gibi uyuyor. Bu evde okunacak ne var?"

"Ne istersiniz?"

"Aklımı başımdan alacak bir şey."

"Kahveyi size getiririm. Bende birtakım pis hikâyeler var. Bir Fransız kraliçesi yazmış. Belki de fazla..."

"Onları da kahveyle getir. Sen niye biraz gözünü kapamıyorsun oğul? Ben ve Charley kaleyi bekleriz. Kitabı unutma Charley."

Lee cezveyi gazocağının üzerine koydu, masaya geldi. "Cal," dedi.

"Ne istiyorsun?"

"Abraya git."

2

Cal, tertemiz verandada durmuş, parmağını zilden hiç kaldırmıyordu. En sonunda keskin bir ışık yandı ve gece sürgüsü çekildi. Bayan Bacon kapıdan baktı. "Abra'yı görmek istiyorum," dedi Cal.

Kadının ağzı şaşkınlıktan bir karış açık kaldı. "Ne istiyorsun?"

"Abrayı görmek istiyorum."

"Göremezsin. Abra odasına çıktı. Git buradan."

Cal bağırdı. "Size, Abra'yı görmek istiyorum dedim."

"Git, yoksa polis çağırırım."

İçerden Bay Bacon seslendi: "Ne var? Kim o?"

"Seni ilgilendiren bir şey değil, sen yatağına gir. İyi değilsin zaten. Ben idare ederim." Cal'a döndü. "Şimdi defol buradan. Tekrar zile basarsan, polise telefon edeceğim. Haydi, çek arabanı!"

Kapıyı çarptı, sürgüyü çekti, keskin ışık söndü.

Cal, karanlıkta gülümseyerek durdu, aklına Tom Meek gelmişti. Onu görse, “Merhaba Cal. Ne yapıyorsun?” diye sorardı.

Bayan Bacon içerden bağırdı. “Seni görüyorum. Haydi, defol, git buradan.”

Cal, kaldırımda ağır ağır yürümeye başladı. Eve dönüyordu. Bir sokak yürümemişti ki. Abra arkasından yetişti. Koşmaktan soluk soluğaydı. “Arka kapıdan çıktım,” dedi.

“Çıktığını anlayacaklar.”

“Umrumda değil.”

“Öyle mi?”

“Evet.”

“Abra,” dedi Cal. “Ben kardeşimi öldürdüm, babam da benim yüzümden felç oldu.”

Abra onun kolunu yakaladı, iki eliyle asıldı.

“Söylediğimi işittin mi?” dedi Cal.

“Evet, işittim.”

“Abra, annem orospuydu.”

“Biliyorum. Söyledin. Benim babam da hırsız.”

“Ben onun kanını taşıyorum Abra. Anlıyor musun?”

“Ben de babamınkini,” dedi Abra.

Sessizce yan yana yürüdüler. Cal, kendini toparlamaya çalışıyordu. Rüzgâr buz gibi esiyordu. Isınmak için adımlarını sıklaştırdılar. Salinas’ın bir ucundaki son sokak lambasını da geçtiler. Kopkoyu bir karanlık uzanıyordu önlerinde. Yol da kaldırımsız ve vıcık vıcık çamurdu.

Kaldırımların ve sokak lambalarının sonuna gelmişlerdi. Ayaklarının altındaki yol, bahar yağmuruyla kayganlaşmıştı. Bacaklarına sürtünen otlar, çiğden sırılsıklamdı.

“Nereye gidiyoruz?” diye sordu Abra.

“Babamın gözlerinden kaçmak istedim. Gözümün önünden hiç gitmiyorlar. Gözlerimi kapatınca onları görüyorum. Hep onları görüyorum. Babam ölecek, ama gözleri hep bana bakacak, kardeşimi öldürdüğümü söyleyecekler.”

“Hayır, sen öldürmedin.”

“Evet, öldürdüm. Babamın gözleri, benim öldürdüğümü söyledi.”

“Böyle konuşma. Nereye gidiyoruz?”

“Biraz daha ileri. Bir hendek ve bir tulumba var... bir de söğüt ağacı. Söğüt ağacını hatırlıyor musun?”

“Hatırlıyorum.”

“Dalları çadır gibi yerlere eğilir ve uçları yere değer.

“Biliyorum.”

“Öğleden sonraları -güneşli öğleden sonraları- sen ve Aron dalları ayırır, içeri girerdiniz. Kimse sizi görmezdi.”

“Bizi gözler miydin?”

“Elbette. Gözlerdim. Senin, ağacın altına benimle birlikte girmeni isterdim. İşte şimdi bunu istiyorum.”

Abra durdu, eliyle Cal’ı da durdurdu. “Hayır,” dedi, “doğru bir davranış olmaz bu.”

“Benimle gitmek istemiyor musun?”

“Eğer kaçıyorsan, hayır... hayır, istemiyorum.”

“Ne yapacağımı bilemiyorum. Ne yapacağım? Söyle bana, ne yapacağım?”

“Söyleyeceğimi dinler misin?!
“Bilmiyorum.”
“Geri dönüyoruz.”
“Geri mi? Nereye?”
“Babanın evine,” dedi Abra.

3

Mutfağın aydınlığı, üzerlerine sel gibi döküldü. Lee, soğuğu kırmak için fırını yakmıştı.
“Abra beni getirdi,” dedi Cal.
“Elbette getirir. Ben biliyordum getireceğini.”
“Zaten kendiliğinden gelecekti,” dedi Abra.
“Onu hiç bilemeyiz,” diye karşılık verdi Lee. Mutfaktan çıktı, biraz sonra döndü. “Hâlâ uyuyor.” Masaya taş bir şişe ve üç tane de saydam porselenden kadeh koydu.
“Bunu hatırlıyorum ben,” dedi Cal.
“Elbette hatırlarsın.” Lee, koyu renkli içkiden koydu. “Bir yudum al ve dilini dolaştır.”
Abra, dirseklerini masaya dayadı. “Yardım et ona,” dedi. “Sen her şeyi olduğu gibi kabul edersin, Lee. Yardım et ona.”
“Her şeyi olduğu gibi kabul eder miyim, etmez miyim, bilmiyorum,” dedi Lee. “Denemeye fırsat bulamadım hiç. Kendimi hep öyleleriyle bir arada buldum ki, benden daha kararsız değillerdi ama, bu kararsızlıklarını benim kadar denetim altına alamıyorlardı. Bu yüzden, gözyaşlarımı tek başıma dökmek zorunda kalırdım hep.”
“Gözyaşlarını mı? Sen mi?”
“Samuel Hamilton öldüğünde, dünya mum gibi sönüverdi. Sevimli yaratımlarını görmek için ışığı yeniden yaktım. Ama baktım ki çocukları perişan, sanki hışıma uğramış gibi yıkık dökük. Şu Ng-ka-py’yi dilinin üzerinde kaydır.” Sonra devam etti: “Kendi felsefemi kendim bulmak zorunda kaldım. Benim saçmalıklarım şunlardı işte: İyiler yok oluyor, kötüler ise yaşıyor, bolluğa kavuşuyordu. Sanıyorum ki, öfkeli bir Tanrı, çamurdan yarattığı minicik eserlerinin üzerine, onları yok etmek ya da temizlemek için, bir potadan erimiş ateş boşaltıyor. Yine düşünüyorum ki, atalarımdan bana, hem ateşin yanıkları, hem de ateşi gerekli kılan kirli, kusurlu yönler... hepsi miras kalmıştır. Böyle düşünüyordum, hepsi atalarımdan miras kalmıştır. Siz de böyle mi düşünüyorsunuz?”
“Galiba,” dedi Cal.
“Bilmem ki,” diye karşılık verdi Abra.
Lee başını salladı. “Yeterli değil. Böyle düşünmek hiç yeterli değil. Belki de...” sustu.
Cal, içkinin yakıcılığını midesinde duydu. “Belki ne, Lee?”
“Belki bir gün gelecek, siz de anlayacaksınız: Her kuşak yeniden ateşe atılır. Bir usta, ihtiyar yaşında bile kusursuz, ince, sağlam, saydam bir kadeh yapmak tutkusunu yitirir mi?” Kadehi ışığa tuttu. “Bütün kirler, sakatlıklar yanmış, yok olmuş, ışıklı bir değişime hazır. Bunun için de daha çok ateş gerek. Sonra ortaya ya bir süprüntü yığını ya da dünyada kimsenin kolay kolay vazgeçemeyeceği şey, mükemmellik çıkar.” Kadehindekini sonuna kadar içti, sonra yüksek sesle, “Cal, dinle beni!” dedi. “Hiç düşünebiliyor musun? Bizi yaratan neyse, tekrar tekrar denemekten vazgeçsin, düşünebiliyor musun bunu?”
“Anlayamıyorum,” dedi Cal. “Şimdi hiçbir şey anlayamam.”

Hemşirenin ağır ayak sesleri oturma odasından geliyordu. Kadın, kapıdan uzandı, Abra'ya baktı. Abra dirseklerini masaya dayamış, yanaklarını avuçları içine almıştı.

"Bir sürahiniz var mı?" dedi hemşire. "Çok susarlar. Elimin altında bir sürahi su bulunsun isterim. Biliyor musunuz, hep ağızdan soluk alırlar da."

"Uyanık mı?" diye sordu Lee. "İşte sürahi."

"A, evet uyanık. Şimdi dinlenmiş halde. Yüzünü yıkadım, saçını da taradım. İyi bir hasta doğrusu. Bana gülümsemeye çalıştı."

Lee kalktı. "Gel Cal. Senin de gelmeni istiyorum Abra. Gelmen gerekiyor."

Hemşire sürahiyi musluktan doldurdu, onların önüne düştü.

Yatak odasından içeri daldıklarında, Adam, arkası yastıklarla desteklenmiş, oturuyordu. Beyaz elleri, avuçları aşağı dönük olarak yanlarına sarkmış, parmaklarının boğumlarından bileklerine kadar olan bütün sinirleri gerilmişti. Yüzü balmumu gibi olmuş, keskin çizgileri daha da keskinleşmişti. Mavi gözlerinde, başının üzerindeki gece lambasının ışığı yansıyordu.

Lee, Cal ve Abra, yatağın ayakucunda durdular. Adam'ın gözleri bir yüzden öbür yüze geçerek, ağır ağır dolaştı. Dudakları, selam verir gibi, belli belirsiz kıpırdadı.

Hemşire, "İşte," dedi, "bakın. İyi görünüyor, değil mi? Benim canım o. Şekerim, tatlım."

"Sus," dedi Lee.

"Hastamı yormanıza izin veremem."

"Çık odadan dışarı," dedi Lee.

"Bunu doktora rapor edeceğim."

Lee, birden kadına dönüverdi. "Odadan çık ve kapıyı kapa. Git raporunu yaz."

"Ben Çinli parçalarından emir almaya alışık değilim."

Cal, "Çık dışarı, kapıyı kapa," dedi.

Kadın, öfkelendiğini belli edecek kadar şiddetle kapıyı çarpıp çıktı. Adam, gürültüden gözlerini kırpıştırdı.

"Adam," dedi Lee.

İri mavi gözler, sesin geldiği yeri aradı ve sonunda Lee'nin kahverengi, parlak gözleriyle karşılaştı.

Lee, "Adam," dedi. "Beni işitiyor musun, anlıyor musun bilmiyorum. Ellerine o uyuşma gelip, gözlerin okuyamaz olduğunda, ben anlayabildiğim kadarını anladım. Ama bazı şeyleri senden başka kimse bilemez. Gözlerinin ardında belki canlılık, duruluk vardır. Belki de karmakarışık, koyu bir duman bulutunun içinde yaşıyorsun. Yeni doğmuş çocuk gibi yalnız ışık ve kıpırtıları algılıyor da olabilirsin.

"Beynin zedelendi, belki de dünyada yepyenisin sen şimdi. İyiliğin şimdi düşkünlük, lekesiz dürüstlüğün ise huysuz ve aldırmaz bir şey olmuştur belki. Bunları senden başka kimse bilemez, Adam! Beni duyuyor musun?"

Mavi gözler kıpırdadı, ağır ağır kapandı, sonra açıldı.

Lee, "Teşekkür ederim Adam," dedi. "Bunun ne güç olduğunu biliyorum. Şimdi senden, çok daha güç olanını isteyeceğim. Bak, oğlun burada. Caleb... tek oğlun. Bak ona Adam!"

Soluk gözler, Cal'ı buluncaya kadar bakındı. Cal, kupkuru kesilen dudaklarını kıpırdattı, ama ses çıkmadı.

Lee'nin sesi araya girdi. "Ne kadar yaşayacağını bilmiyorum Adam. Belki çok uzun. Belki de bir saat. Ama oğlun yaşayacak. Evlenecek ve onun çocukları senden kalan tek şey olacak." Lee, gözlerini eliyle sildi. "Öfkeye kapılıp bir iş yaptı o, Adam. Çünkü senin, kendisini geri çevirdiğini sanmıştı. Bu öfkenin sonunda, kardeşi, senin oğlun öldü.

“Lee... yapamazsın,” dedi Cal.

“Söylemek zorundayım. Eğer bu onu öldürecek bile olsa, söylemem gerekiyor. Ben seçimimi yaptım,” dedi Lee. Sonra üzgün üzgün gülümsedi ve o sözleri tekrarladı: “Günahı varsa, benim boynuma.” Lee’nin omuzları dikleşti. Sesi sertleşti. “Oğlun, hiç de kendi günahı olmayan bir suçla damgalanmış zaten, hiç kendi günahı olmayan, dayanamayacağı kadar ağır bir suçla. Bir de sen onu geri çevirerek perişan etme. Perişan etme onu Adam.”

Lee’nin soluğu boğazından ıslık gibi çıkıyordu. “Adam, onu bağışla. Sırtındaki suçla yüzüstü bırakma. Adam, beni duyuyor musun? Onu bağışla!”

Adam’ın gözlerine müthiş bir pırıltı geldi. Gözlerini kapadı ve açmadı. Kaşlarının arasında bir kırışık belirdi.

Lee, “Yardım et ona Adam, yardım et,” dedi. “Bir fırsat ver ona. Özgürlüğünü ver ona. İnsanın hayvanlardan üstün tek yanıdır bu. Özgürlüğünü ver! Bağışla onu!”

Bütün yatak, yoğunlaşan duyguların etkisiyle sarsılır gibi oldu. Adam’ın soluğu, harcadığı çaba yüzünden, önce hızlı hızlı çıktı, sonra yavaşladı. Sağ eli kalktı, kalktı, iki-üç parmak yükseldi, sonra yatağa düştü.

Lee’nin yüzü çökmüş, perişan olmuştu. Yatağa yaklaştı, hasta adamın ıslak yüzünü çarşafın ucuyla sildi. Kapalı gözlere baktı, fısıldadı: “Teşekkür ederim Adam, teşekkür ederim dostum. Dudaklarını kıpırdatabilir misin? Haydi, onun adını söylemeye çalış.”

Adam, hastalığının verdiği bitkinlikle baktı. Dudakları ayrıldı, yapamadı, yeniden denedi. Sonra ciğerleri havayla doldu. Soluğunu geri verirken, dudakları, hızla çıkan havayı taradı. Ağzından fısıltı gibi bir sözcük çıktı ve sanki havada asılı kaldı.

“Timshell”

Gözleri kapandı ve uykuya daldı.

[←1] Teosofi: Tanrı’ya ermişliği ülkü edinen bir öğreti.

[←2] Stunt.

[←3] Stuck.

[←4] İskoçya Protestan Kilisesi’ne ait.

[←5] Yaşasın Kayzer.

[←6] Teniste sağ elini kullanan sporcunun soldan vurması.

Nobel Ödülü sahibi John Steinbeck çağımızın en önemli romanlarından biri sayılan *Cennetin Doğusu*'nda, Kaliforniya'nın bitek Salinas Vadisi'nde yaşayan iki ailenin öyküsünü anlatır. Kaderleri garip bir biçimde kesişen Trask ve Hamilton aileleri, kuşaklar boyunca âdeta Adem ve Havva'nın Cennet'ten kovuluşunu, Habil ile Kabil'in ölesiye kapışmasını yaşamaktadırlar. Öte yandan, tüm yıkımlara rağmen yine de direnecek gücü kendilerinde bulabilmektedirler.

Steinbeck bu romanda büyüleyici karakterlerin yanı sıra çağımızın en kalıcı temalarını sunuyor bize: Benliğin gizemli dünyası, aşkın tanımsızlığı ve onun eksikliğinin yarattığı ölümcül sonuçlar...

Sinemaya Elia Kazan tarafından *Cennet Yolu* adıyla aktarılan ve tarihle mitolojinin fantazisi diye değerlendirilen bu roman bir anlamda 20. yüzyıla geçişin destanıdır...

www.remzi.com.tr

ISBN 978-975-14-0966-9

₺30,00